IONEL TEODOREANU

IONEL TEODOREANU

OPERE ALESE

II

Studiu introductiv,
ediție îngrijită,
note și comentarii
de
NICOLAE CIOBANU

LA MEDELENI 2

SCRIITORI ROMÂNI
EDITURA PENTRU LITERATURĂ
București 1968

LA MEDELENI • 2

DRUMURI

Lui ***Lily,***
întâiul meu volum pe care-l socot ***vrednic***
de a-i fi închinat

PARTEA ÎNTÎIA

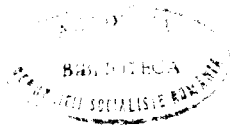

I

SFÎRȘITUL UNUI AN ȘCOLAR

Deși plină de școlari, vasta clădire a Liceului Lazăr din București amuțise. Din ea nu s-auzeau decît zvonurile de-afară: gemătul lung al tramvaielor; vociferările ritmice ale oltenilor cu zarzavaturi, fructe și cărbuni; și în răstimpuri, prin flacăra albă a verii, corul crud și anarhic al vrăbiilor din Cișmigiu.

Mai bine de cinci sute de peniți porniseră cruciada ultimelor teze ale anului, alungate de aceeași teroare — corigența sau repetența — călăuzite de același fanatism: cucerirea vacanței fără de griji.

În toate clasele, mirosul acid al cernelii stăpînea — mai presus de celelalte — ca prezența unui destin. De pe catedre, dominînd șirurile spinărilor aplecate, zeii didactici, îndeobște sluți, nerași, cu ochelari călări pe triste nasuri, aveau expresia enigmatică a zeilor autentici.

Fițuicile circulau pe subt pupitre, se tupilau subt sugătorile imprimate cu tabla înmulțirii, pîndeau subt filele caietelor liniate și emoționate — agere și clandestine ca șopîrlele — răsărind dintr-o manșetă cu inscripții microscopice, din crăpăturile atavice ale băncilor sau din alte tainițe intime. Cînd și cînd, ușa vreunei clase se deschidea cu o încetineală leșinată și se închidea patetic, izgonind pe coridor un mic Oedip în uniformă, prins cu fițuica în caiet, cu cartea pe genunchi sau aplecat famelic pe caietul vecinului. Și corul antic al tăcerii murmura-n urechile urechite în prezent și viitor: „Repetent... repetent... repetent..."

Alteori, o ușă izbucnea în lături și se-nchidea pocnind ca un aplauz formidabil, făcînd loc școlarului palid de emoție, care, cu gestul scenic al *Damei cu camelii*, ținea pe față batista copios carminată cu sîngele unei sticluțe de cerneală roșie...

Clasa VII-a modernă analiza poezia *Melancolie* — „Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă, prin care trece albă regina nopții moartă" — cu o viteză păgubitoare în primul rînd ortografiei, călcată la toate virajurile gramaticale, ca o vulgară găină sau gîscă pe șosea.

Tinerii comentatori ai melancoliei eminesciene se desfătau ca la lectura unor stihuri de Topîrceanu, rezervîndu-și masca melancoliei pentru tezele științifice, îndeosebi pentru cea de la matematici.

Profesorul de literatură se uita pe fereastră, fredonînd mintal o arie din *Văduva veselă*. Purta o lavalieră la fel cu a lui Maximilian din *Fire de artist* și avea numai douăzeci și șase de ani. Pe bulevard treceau cu pași dănțuitori fete cu bluze de vară... și pe caiete „regina nopții moartă".

„Dan Deleanu,
cl. VII-a m."

Iscălitura din josul paginei, scrisă în cursive torențiale, era abia schițată, ca pe recipisa unei telegrame urgente.

Dănuț se uită la ceasul-brățară, descoperindu-l cu o bruscă mișcare a brațului: unghiul drept al minutarelor arăta trei-jumătate. Se aplecă la urechea camaradului de bancă.

— Mircea...

— ...? clipiră ochii bruni, smulgîndu-se din decorul nocturn al *Melancoliei* cu un reflex de lună și o iluminare parcă.

— ...eu plec. Ia-mi tu geanta. Ne întîlnim acasă.

— Nu m-așteptați? se alarmă Mircea, întorcînd condeiul.

— Nu pot. Nu mai pot. Vreau să știu tot. Să se sfîrșească odată.

— Cum? Te duci *acolo*?

— Da.

— Și scrisoarea?

— Rupe-o.

— ...? Asta nu! Eu o duc.

— Am spus nu.

— Dan!

— Nu te-amesteca.

— Dan, te-ai jurat! se încruntă Mircea cu ochi serioși și o subită roșeață în obraji.

— Am să-mi calc jurămîntul... Nu te uita așa!... Tu... „n-ai iubit", continuă în gînd Dănuț, intimidat și exasperat de disprețul ironic al camaradului său.

— Pentru o astfel de *femeie*?

— Mircea!

— Ssst! șușuiră glasuri indignate.

Izbind pupitrul și aruncînd o privire de sfidare întregei clase, Dănuț se ridică din bancă, spătos, zvelt și ondulat în ușoara uniformă de camgar. Înaintă spre catedră, febril, urmărit de priviri nedumerite: Dănuț era printre premianții clasei. Și e o axiomă pentru orice elev bun că o oră e cu totul neîndestulătoare pentru întocmirea unei teze destinate notelor majore, mai ales la română, unde „scrii tot ce-ți trece prin cap".

— Ai și isprăvit, Deleanu? întrebă profesorul, ritmîndu-și întrebarea și gestul, din distracție, pe aria de operetă fredonată pînă atunci.

— Da, domnule profesor.

Aruncă spre ușă o privire semnificativă.

— Cum s-ar zice: *„veni, vidi, vici..."* întonă profesorul cu familiaritatea cantabilă a chelnerilor de berărie cînd se avîntă plesnind din șervet, c-un „vine, vineeee..."

— Hî! zîmbi Dănuț condescendent.

— Ce zici, Deleanu, despre Eminescu al nostru? Genial poet: ai? Are un ce aparte...

Dănuț strînse pumnii cu o vigoare sportivă.

— Îmi permiteți să plec, domnule profesor... Știți, căldurile! răsuflă el, trecîndu-și batista peste fața nădușită glacial.

— Poftim, poftim.

Dănuț se înclină scurt și se smunci spre ușă, lăsînd în urmă-i plutirea de parfum turburătoare și impudică a adolescenților impregnați de intimitatea unei femei cochete.

Profesorul aspiră cu nări viguroase parfumul evocator și, netezindu-și mustăcioara cu un deget, începu să fredoneze

o arie din *Fetița dulce*. Totodată deschise caietul zvîrlit pe margina catedrei și, aruncînd o privire distrată pe teza indescifrabilă — cu satisfacția înduioșată a chefliilor care nu se uită la bacșiș — puse un zece apăsat cu creion roșu, notă care ignora și conținutul tezei, și *Melancolia*, dar care aplauda superlativ pulpele grăsune și *dessous*-urile roze ale Floricăi Florescu în *Fetița dulce*.

„Mircea Balmuș,
cl. VII-a m."

Toată revolta lui Mircea se descărcă în iscălitura aruncată în mijlocul filei, subt teza neisprăvită, făcînd, alături de corectitudinea fină a rîndurilor de mai sus, efectul dezordonat al trăsnetului într-un impecabil parc englezesc.

— Și dumneata, Balmuș? Ce-ați pățit azi? se minună profesorul, consultîndu-și ceasul.

— Sînt cam indispus, domnule profesor, răspunse Mircea așezîndu-și teza sacrificată peste teza lui Dănuț.

Trecu în goana mare prin coridorul pustiu. Coborî scările vîrtej. Îl ajunse pe Dănuț dincolo de bulevard.

— Dan! Dan!

— Ce *mai* vrei?

— ...Ești supărat pe *mine!*

Se priviră ochi în ochi. Dănuț sfida.

Ceva mai înalt și mult mai voinic decît Mircea și decît toți camarazii lui — chiar decît repetenții mustăcioși — Dănuț avea în schimb o față copilăroasă, cu toate că în jurul ochilor i se inelau, viorii, cearcănele dragostii. Izgonită din trup, copilăria stăruia delicat în rotunjimea lină a obrajilor, în puritatea feminină a bărbiei și a gîtului și în entuziasmul fraged al mîniei cu reflexe de violetă pe fruntea cu o vînă răzvrătită. Mișcările sportive și conturul hotărît al trupului îi dădeau o energie aparentă, atenuată, dacă nu dezmințită, de dulceața molatecă a ochilor castanii. Roșeața mîniilor se învecina cu izbucnirea lacrimilor pe obrajii lui Dan — încă Dănuț.

— Ascultă, Mircea, începu el îndoindu-și cu un gest familiar liceenilor cozorocul chipiului; Adina, orice s-ar întîmpla, și orice-ai gîndi *tu*, nu-i o *femeie*. *Bonjour!*

Cotind pe o stradă laterală, se îndepărtă cu pași elastici, întrecînd pe rînd pe toți trecătorii.

— Asta înseamnă că eu sînt un măgar! monologă Mircea.

Un tramvai, venind dinspre Cotroceni, se opri la halta apropiată. Mircea se repezi într-acolo. C-un picior pe scară, șovăi. Întoarse capul în direcția lui Dănuț. Îi zări mersul aplecat și nervos ca și scrisul.

„Du-te cu tramvaiul; du-te cu tramvaiul", șoptea îndîrjită demnitatea lui Mircea.

Totuși, numai demnitatea lui luă tramvaiul. El se luă după Dănuț, săltînd cele două genți școlare care-i împovărau brațul.

— Ca un hamal! se batjocori singur, ștergîndu-și cu podul palmei broboanele de nădușeală.

„Așa *îți trebuie*", gîndi el, întrebuințînd pronumele la persoana doua, ca și cum în felul acesta ar fi stabilit o distanță între Mircea Balmuș, care se lăsa jignit fără să reacționeze, și glasul critic care, neatîrnat, înfiera această nedemnitate.

Arșița se abătuse ca o migrenă colectivă asupra trecătorilor congestionați și lenți. Cînii scoteau limba; oamenii, batistele. Pe acoperișul caselor s-ar fi putut prăji cafeaua.

Soarele ardea atît de intens, încît pierise alb ca un viscol în cerul scînteietor.

Bucureștiul aștepta noaptea ca o ploaie.

Vioiciunea agresivă a lui Dănuț și graba lui Mircea, după el, contrastau atît de categoric cu ritmul lînced al străzii, încît un trecător triplat de pîntec, cu un carton de înghețată într-o mînă, umbrela deschisă în cealaltă și o popească batistă atîrnată de guler ca o bavetă, se întoarse după ei, exclamînd suav:

— Oh! Tinerețe! Tinerețe!...

*

Zărind vitraliul albastru al vestibulului, Dănuț începu să alerge de-a binelea. Smunci în lături portița de fier. Cînele îl cunoștea. Îl cunoștea și băcanul de peste drum.

— Ăsta-i ăl dă inimă! Hă-hă!

La auzul epitetului aruncat în gura mare, ca o exclamație la teatru, din galerie, Mircea nu îndrăzni să treacă prin fața băcăniei. Se opri pe loc, profund umilit.

Dănuț sună autoritar, lung, privind dușmănos tăblița de metal înșurubată în zid, deasupra cutiei de scrisori.

MICHEL STEPHANO
căpitan
din Marina comercială

Tăblița aceasta îi amintea sarcastic ziua și clipa cea mai încîntătoare a vieții lui... Luase premiul întâi la concursul de patinaj, subt ochii Adinei, în aclamațiile frenetice ale Liceului Lazăr. O după-amiază întreagă patinaseră împreună, înfruntînd viscolul. Spre sară o întovărășise acasă, călăuzind-o cu brațul în jurul mijlocului prin troienile viforoase.

În fața ușii, Dănuț se descoperise ceremonios.

— *Je vous baise les mains, madame.*

— *Comment? Vous n'entrez pas, cher* monsieur?

Îi venise să fugă cu fericirea inimii lui... Atunci zărise la lumina becului electric tăblița. Șoptise, cu ochii plecați și glasul răgușit.

— *J'ai peur, madame, de déranger monsieur votre mari!*

— *Mais je suis seule, mon petit page... Il est à l'étranger.*

Dănuț amețise, îngropat parcă subt trandafiri. Toți fulgii ninsorii oglindeau sclipirea dinților mărunți.

Intrase...

Acum aștepta.

Și-i venea să smulgă și să calce în picioare tinicheaua tutelară a acestui ridicol Michel Stephano, *„qui était toujours à l'étranger"*.

Sună din nou: ascuțită vibrație a soneriei... Nici un răspuns. Bătu cu pumnul în lemnul ușii, apoi în geamuri. Parcă se zărea o mișcare printre perdelușele ușii din față. Uitîndu-se mai bine, nu zări nimic, apoi zări oglindindu-se în geamuri, holbată diform de curiozitate, figura băcanului, și față în față, umilitoare, uniforma lui de licean.

Scutură clanța, aprig, ca pe o mînă sensibilă. Nimic. Casa cu storurile trase era mută, închisă, ostilă.

În goana mare înconjură fațada și intră prin atenanse. Îl întîmpină brusc, răsărind de după bufet, pe jumătate speriată, pe jumătate cochetă și zîmbitoare, Aneta. Își friza cu degetele neliniștite cînd dantelușele șorțului, cînd șuvițele bretonului.

— Nu-i acasă, domnișorule; plecă la Sinaia.

Dănuț se făcu palid.

— A plecat?

— Da, domnișorule.

— Nu se poate... Minți. De ce nu mi-ai deschis?

— Dormeam, domnișorule.

— Minți. Ce-i acolo? Pentru cine? vociferă Dănuț, arătînd cu degetul pe bufet portocalele tăiate alături de două pahare aburite.

— Pentru mine, domnișorule. Mă jur, na! Să nu mai ajung... Dacă ți-e poftă, răcorește-te c-o lemonată.

— Aneta!

— Zău, domnișorule!

— Minți! Am să-ți arăt că minți. Toți spuneți minciuni, numai minciuni...

— Stai, domnișorule. Nu se poate... e închis, gîngăvi Aneta, așezîndu-se energic în fața ușii.

Dănuț o apucă de umăr, vroind s-o înlăture. Aneta îl cuprinse de mijloc, înnodîndu-l cu brațele, lipindu-și obrazul de fața lui. Se scutură, dar brațele ei îl strîngeau din răsputeri.

— Ce-i asta?!... Vai, Dănuț! *Avec les bonnes! Oh! mon petit!*

Aneta își frămînta șorțul, legănîndu-se ușor din șolduri, în atitudinea clasică a subretelor de operetă surprinse de stăpînele lor umblîndu-le la pudră.

— Asta-i o infamie! gemu Dănuț, smulgînd de gulerul tunicii, sufocat. Vreau să-ți vorbesc.

— Poftim.

— În fața Anetei?!

— Aneta, du-te afară.

Dănuț se așeză pe un scaun de lîngă masă, cu mîna pe frunte.

— Te rog, descopere-te!

Lovind cu podul palmei în cozoroc, își aruncă jos chipiul și, înfrînt de căldură, de alergătură și de atîtea emoții

își lăsă brațele pe masă și capul pe brațe așteptînd dezlegarea tuturor nenorocirilor.

În liniștea bruscă, mușchii încleiate pe spirala atîrnată de lampă murmurau cu o surdă frenezie.

Adina Stephano își păturи una peste alta aripile chimonoului brodat cu crizanteme ruginii, acoperindu-și trupul gol și bătăile inimii.

Deși abia lunecase din aprigi dezmierdări, era proaspătă și luminoasă ca o mandarină descojită. Părea pulverizatcu ilarități de aur vaporos chipul roz, cu nasul mic și strengărește cîrn, și buza cea de sus tot cîrnă, și părul roș și-atît de creț, încît Dănuț spunea că graseiază ca și glasul.

Era mică: abia întrecea umărul lui Dănuț, cu tocuri cu tot, dar prea vivace pentru a da răgaz ochiului să o cuprindă. Și avea ochii mirați de mari ce erau — verzi, umezi, răcoroși.

Aruncă o privire asupra lui Dănuț: niciodată nu-l văzuse în uniformă. Își culcase fruntea pe brațe, ca un școlar furat de somn pe cînd își face lecția. Capul aplecat — numai reliefuri castanii — descoperea curba inocentă a gîtului și o gropiță împrejmuită de vîrtejurile părului.

Se aplecă asupra lui. O sărutare, castă la început, stărui, înfrigurînd spinarea aplecată. Dănuț se scutură. Adina se dezlipi, privind cu capul aplecat pe o parte urma roșie, ca o veveriță gata să culeagă încă o alună, dar speriată și desfătată de picurul celor care cad... Se răzgîndi. Își strînse din nou chimonoul desfăcut. Întîlnind oglinda bufetului, se aplecă, întinzînd buzele, ciufulindu-și părul pe tîmple, pieptănîndu-și sprîncenele, cu gesturi iuți, mărunte, mandolinate parcă.

Obrajii lui Dănuț ardeau, ca și respirația. O simțea mișcîndu-se după clămpănitul minuscul al papucilor cu tocuri înalte. Căldura de fîneață a parfumului atît de cunoscut, insinuîndu-i-se pe față, îi destăinuia goliciunea întîiului trup de femeie pe care adolescența lui își culcase obrajii și trupul naiv.

Cunoștea vînătaie tainice: umbrele întîrziate ale sărutărilor grele. Cunoștea dezmierdările lungi de-a lungul pulpelor îmbietoare pînă acolo unde pielița e dulce, grasă și fierbinte ca a rențlodelor în arșița de iulie. Și cunoștea dura elasticitate a sînilor zvîcnind în mîinile lui, mai goi decît orice goliciune, rotunzi ca însuși fructul dezmierdării

mîinilor crispate. Și cunoștea vîrtejul curbelor acelui trup îngrozitor de alb, pe care ar fi vrut să-l topească în trupul lui ca pe-o zăpadă în pămînt — și care totuși rămînea al ei.

Se auzea zăngănitul linguriții în paharul cu oranjadă, batjocoritor parcă.

Dănuț sări în sus.

— Rușine! Să-ți fie rușine! Asta-i cruzime! N-ai inimă!

— Fiindcă beau oranjadă?

Apucînd-o cu violență, Dănuț o ridică în brațe și, blînd, o așeză pe genunchii lui.

— Adina, de ce nu ți-e milă de mine?

Și cu veșnica mișcare a copiilor alintați, își alipi obrajii de sînii ei.

— Spune-mi că nu-i adevărat... Te rog, Adina. Fii bună și spune-mi că nu-i adevărat.

Și obrazul, frămîntîndu-se, căuta goliciunea sînilor și a adevărului dorit.

— Dănuț, dar ce-i cu tine? Ce să nu fie adevărat? Nu mai înțeleg nimic!... Hai, prostuțule! Nu ești tu pajul meu rău și cuminte!?...

Îi vorbea în obraz, gîdilindu-l cu suflarea caldă și cu genele. Vorbele ei graseiate erau zîmbitoare, naive și cu parfum de miere.

— Adina, nu mă mai iubești! se tîngui Dănuț. Spune-mi drept, adevărat... Jură-te, Adina. Te rog ju...

O sărutare se adînci ascuțit în buzele lui. Două mînuțe îi încleștară părul, sălbatec. Un tremur de frunzișuri subt lună îi străbătu adînc. Gîfîiau.

Brațul lui Dănuț îi încolăci trupul pe subt chimono. Căpătîndu-și suflarea, începu să o sărute la întîmplare, nebunește, cum se tăvălesc prin iarba primăverii, subt întîia ploaie, animalele tinere.

— Sînt un prost! Sînt un prost! cînta bucuria lui cu ochi turburi.

Cu ea în brațe, dănțuind, porni spre ușă.

Dezmeticîndu-se, Adina se smunci deodată.

— Stai aici, dragă Dănuț... Cuminte, Dănuț... Dănuț! Nu se poate! Nu vreau! țipă ea spăimîntată, în pragul ușii, zvîrcolindu-se.

La țipătul ei, ușa salonului învecinată cu a etacului se deschise teatral.

— Ce-i, tinere? întrebă un domn scund, plinuț, congestionat, cu monoclu înramat. Vrei s-o răpești pe doamna?

— Ce cauți dumneata? Cine ești dumneata? întrebă Dănuț cu ochii măriți, dînd drumul Adinei din brațe pe jumătate dezgolită.

— Dar dumneata?

Dănuț își scutură capul. Clipi. Înghiți uscat.

Domnul zîmbea ironic, trăgîndu-și mașinal manșetele. Revăzîndu-l, după o tăcere în care inima se prăbușea cu fiecare bătaie, Dănuț izbucni, cu pumnii încleștați.

— Ieși afară!

— Tinere! Mi se pare că nici proprietar, nici chiriaș nu ești!... Ori poate mă înșel? adăugă el, potrivindu-și monoclul cu un zîmbet strîmb.

— Ieși afară!

— Tinere!

— Ieși afară! răspică Dănuț c-un fel de stranie implorare în glas.

— Ieși dumneata, dacă nu-ți place compania mea!

— Ieși afară! gemu Dănuț, tremurînd. Te-am insultat. Trimete-mi martori. Mă numesc Dan Deleanu, strada Pitar-Moșu, 20.

— Bravo, cavalere! Dar după cîte văd mai ai o adresă: la liceu! Hai? Acolo nimeresc mai ușor!

— Lașule!

— Mucosule, adu-ți aminte că ai urechi fragede!

— Ramolitule!

— Afară, nerușinatule! zbieră domnul, înaintînd spre Dănuț cu brat răzbunător.

Dar, înainte ca să-l fi ajuns, Adina îl acoperise pe Dănuț cu trupul și cu brațele.

— Nu-ți dau voie! Afară din casa mea! Afară!

— Casa dumitale? Aha!

O îmbrînci în lături cu toată puterea și brutal, după întâia victorie, îl înșfăcă pe Dănuț de tunică.

Dănuț îl măsură adînc și, smuncindu-se îndărăt, îl pălmui din două părți, scurt, formidabil. Monoclul căzu. Pecetluit cu o roșeață care evolua spre vînat — pe amîndoi obrajii — domnul se uita la Dănuț ca la mîna dentistului după ce ți-a scos măseaua.

Urmă un scurt răstimp de tăcere, ca după explozii. Revenindu-și în fire, domnul se repezi la Dănuț suflînd asmatic, cu pumnii ridicați. Un pumn în plin piept îl aruncă la pămînt.

Adina, cu pumnii în gură și ochii măriți de spaimă ca ai copiilor cînd se deșteaptă din somn auzind stafiile care umblă în pod, tremura, ghemuită în părete, cu ochii la Dănuț, pe cînd domnul de jos își relua monoclul și-și pipăia nodul cravatei indemne, cu aerul corect și grav al celor răsturnați de o trăsură cînd își iau din nou în primire demnitatea.

— Ieși afară! răsună glasul lui Dănuț ca un refren automat.

Domnul se ridică, tușind. Se grăbi spre vestibul, tamponîndu-și fruntea cu batista. Dănuț îl urmărea cu o privire de supraviețuitor al unui cataclism. În capul gol un singur gînd răsuna, tenace și absurd: „să nu-și uite ceva; să nu-și uite ceva"...

De două ori răsună metalic cheia răsucită în broasca ușii de dinafară. Apoi, o voce înecată de tusă, în falset.

— Pește...

Ușa pocni, pălmuind tăcerea.

Dănuț porni spre iatac. În fața ușii se opri mirat. Se întoarse îndărăt. Se opri, zăpăcit, distrat, cu un tic în colțul buzelor.

Cu gîtul aplecat, porni încet spre sofragerie, călcînd prin cioburile inimii lui.

Adina îl urmă, furișîndu-se pe lîngă zid. Un papuc îi căzu din picior. Îl lepădă și pe celălalt, urmîndu-l pe Dănuț, desculță ca o penitentă.

— Dănuț! răsună duios și plîngător glasul din urmă.

Întoarse capul. O văzu spăimîntată, cu ochii încremeniți și înghețați, cu buzele tremurînd, cu umerii ghemuiți, cu picioarele goale, așa de mică-mică și de dezarmată, că izbucni în plînset, hohotind, și fugi.

*

— Oprește la a treia casă... cea cu trandafiri, vorbi Mircea birjarului cu glas scăzut, făcîndu-i semn să cotească la stînga.

Tăcuseră tot drumul în trăsura cu coșul tras, ca după o înmormîntare.

Mircea sări, strecură în mîna birjarului moneda pregătită și, cu o solicitudine îngrijorată, întinse mîna lui Dănuț a cărui față era blîndă și distrată.

— Bonjourr... bonjourr... Hai, Nae; hai, Nae... Sictirrr... Sictirrr...

Birjarul, cu biciul ridicat, rîdea cu hohote, privind cu capul întors papagalul al cărui glas de cocotă bețivă îl invectiva. La glasul papagalului, răsări în haine negre austere, cu chip tragic de cabotin scos la pensie, Nae, feciorul lui Herr Direktor. Ținea într-o mînă fascicola 155 din *Contesa fără nume*.

Se înclină protocolar în fața băieților, oglindindu-le trecerea în chelia de un roz serviabil. Îi urmări apoi cu privirea, și o severă surprindere îi adînci cutele care închideau în paranteză colțurile gurii: domnul Dan, fără de chipiu, cu nasturii de la tunică smulși!

— Hm! Hm!

— Sictirr, sictirr! huruia îndrăcit papagalul către birjarul extaziat.

— Pleacă odată, domnule! invită Nae pe birjar cu un gest scandalizat. Nu vezi că te înjură pasărea?... Taci, Coco, taci odată!

— Sictirrr, sictirrr...

— Taci, Coco, că te-o apuca damblaua, Coco, Coculeană! îl imploră Nae, scoțînd din buzunarul jiletcei o bucățică de zahăr.

Dar Coco, care absorbise odinioară sictirurile tuturor haimanalelor din „Făgădăul" lui Nae, nu mai contenea. Și glasul papagalului suna mai urîcios, pornind din trupul cu penaj de perlă, mugur tînăr și mărgean.

Din pragul ușii, Mircea întoarse capul și aruncă o privire de definitivă scîrbă papagalului în care vedea icoana Bucureștiului copleșit de lux, strident și trivial.

*

Herr Direktor, tatăl adoptiv al lui Dănuț, avea o concepție despre majoritate, sau, mai exact, despre minoritate, mult mai largă decît a codului civil și a codului penal. Potrivit acestei concepții originale, Dănuț fusese declarat major — de către Herr Direktor — la cincisprezece ani. Isprăvise cele patru clase ale cursului inferior, la Școala luterană, în chip onorabil: media șapte și oarecare fracțiuni, la învățătură, *hors-concours* la sporturi, inclusiv bătaie, de unde o reducere simțitoare a notelor la „conduită".

La sfîrșitul anului școlar, Herr Direktor venise cu automobilul cel nou — tip 1911 — la internatul unde cu patru ani în urmă adusese o „fetiță" cu haine de băiat, care-l strîngea de mînă lăcrămînd și suspinînd.

Șofeurul — același blond Herr Kulek încărcase bagajele sumare ale unui tînăr licean, a cărui frunte larg deschisă subt șapca pe-o ureche, și a cărui umeri larg croiți, în armonie cu fruntea, oglindiră în ochii lui Herr Direktor, și-n monoclul său, imagina crudă a bărbăției temerară-n gînduri și fermă în pumni.

Spre uimirea lui Dănuț, automobilul nu se oprise la ușa apartamentului din strada Scaune, unde Dănuț își avea odaia alături de etacul lui Herr Direktor, ci la poarta unei case sprintene, cu terasă la etaj, ogradă pavată și grădină cu chioșc de verdeață. Casa albă părea pudrată în scînteierea soarelui de vară; trandafirii agățători, izvorîți parcă din adîncul ei, cădeau din marginea terasei, acoperind fațada cu cochetul lor torent. Semăna atît de mult cu o vilă casa din Pitar-Moșu, încît ochii se mirau întîlnind împrejurimea urbană în loc de mare albăstrie sau munte verde.

Herr Direktor zîmbise, aprinzînd o țigară, la întrebarea mută a lui Dănuț. În ușa casei, Nae, mai protocolar ca oricînd — acuma sintetiza autonomia unei case cu două rînduri — se înclinase în unghi drept, în timp ce papagalul, iritat de trecerea unei trăsuri, inaugurase rulada democratică a sictirului în noul cartier.

În apartamentul de jos, Dănuț recunoscuse mobila din strada Scaune — confort de piele și covoare — și mirosul de tutun, de lemn de cireș și de colonie „4711" al hainelor lui Herr Direktor. Din *hall*, o scară de stejar, cu trepte largi, acoperite de un covor adînc, ducea la...

— ...Garsoniera tînărului Dan Deleanu, anunțase Herr Direktor cu o ciudată emoție în glas.

Hall parchetat cu ziduri boltite, prelungit și prefăcut oarecum în terasă — dincolo de vitraliul cu două uși — înzestrat

cu o masă patrată, patru scaune și un mic bufet, toate de lemn brun, în contrast calculat cu zăpada iernilor și trandafirii verilor de pe terasa ocrotită de soare printr-o vastă aripă de pînză, mobilă.

— Cînd ai invitați, poate servi, cu oarecare bunăvoință, de sofragerie... explicase Herr Direktor rostul mobilierului.

La stînga, etacul cu proporții de salon, substanțial și sever mobilat; alături, încăpătoare odaie de baie — despărțită în două printr-o perdea — al cărei scop mixt îl înțelesese halterele metalice înșurubate în zidul ripolinat și balonul de box suspendat agresiv între plafon și podea, alături de toate cele trebuitoare igienei și cochetăriei bărbătești.

La dreapta *hall*-ului, odaia de lucru: fotolii și canapea de piele castanie, spațioase; biurou american cu capac mobil: bibliotecă, pendulă cu barometru; iar pe pereții din spatele biuroului, trei panoplii: una cu arme și unelte de vînătoare; alta cu florete, spade, măști de scrimă și mănuși; și cea din mijloc, mai puțin marțială, alcătuită din două rachete de tenis cu presele lor și o rețea cu mingi albe.

Dar mai era o surpriză în noua garsonieră—aceasta pregătită de mama lui Dănuț. Gheorghiță a Marandei, flăcăul cel mai dezghețat de pe moșia Medeleni, după ce ucenicise trei ani — iarna, la Iași, vara, la Medeleni, la semnalul soneriei răsărise ca din pămînt; cu păr bălan, nas ascuțit, ochi albaștri și zîmbet blond din pricina mustăcioarei abia mijite, purtînd cu dezinvoltură straiele nemțești și lunecînd cu prestețe pe luciul parchetului, la care contribuise intens.

— Să trăiești, conașule! De-amu îs aici la mata.

Aducea în garsoniera din Pitar-Moșu dulcețuri făcute la Iași pentru tînărul gospodar bucureștean, solicitudine prietenoasă de copil de țară și dulce grai moldovenesc.

Apartamentul lui Dănuț avea și o intrare separată.

— Iată cheia, i-o oferise Herr Direktor cu oarecare solemnitate adecvată acestui simbol.

Îl bătuse pe umăr

— De-acum înainte ești tu singur stăpîn pe viața și în casa ta... În apartamentul de jos locuiește un vechi și devotat prieten al tău — ceva mai bătrîn decît tine! suspinase Herr Direktor.

Gheorghiță a Marandei destupase o sticlă de șampanie, după canoane...

De-atunci, Dănuț fusese stăpîn în casa lui, iar Herr Direktor, un vechi și devotat prietin al său, pe care Dănuț îl consulta și-l respecta spontan...

*

...Atent pe terasă la orice zgomot, Gheorghiță a Marandei, auzind trăsura și văzîndu-și stăpînul, se repezi pe scări. Luă genții și chipiul lui Mircea, înregistră cu o discretă nedumerire ținuta lui Dănuț și *dădu raportul*, urcînd scările în urma băieților.

— ...Sus așteaptă conașu Tonel...

Un zîmbet, prizat de nasul ascuțit, îi aprinsese mustăcioara blondă. Auzind numele celui care-i aștepta, Mircea ridică din umeri și din sprîncene.

— ...Am pregătit de ceai.

— S-s-s-salve, mă! U-u-unde-ați șt-tt-ters-o?

Dănuț schiță un semn de salutare spre Tonel și intră în etac, docil, împins ușor din urmă de mîna lui Mircea.

Tonel, „Tontonel" sau „Mototonel" — calambur onomatopeic derivat din substantivul, detunător și vertiginos, motocicletă — avea o rondă față de măr domnesc, pe care un copil ar fi desemnat primitiv cu cărbunele ochii, sprîncenele și mustăcioara lineară. Bîlbîia, împodobind cu triluri cacofonice orișice silabă, dar era impermeabil: zeflemelele și poreclele colegilor dintr-a șaptea modernă, și chiar ale „puștilor" din cursul inferior, nu-l atingeau.

— Ș-ș-ș-și ce? B-băiat frumos s-s-sînt; suc-c-c-ces la dame am!

Tezele cele grele i le făcea Mircea sau Dănuț; de oral era exonerat, cu excepția matematicilor, obiect din pricina căruia fusese lăsat de două ori repetent în cursul inferior și la care era corigent îndeobște în cursul superior. Avea în schimb o tunătoare voce de bariton, utilizată de direcția Liceului Lazăr la producții. Tonel o mai utiliza și pentru „cu-cucerirea damelor".

Se „înamorase" de trei fete deodată—avea lirismul plural, ca și silabele —, vecinele lui Dănuț, și venea zilnic pe terasă — cu tunică de postav *cloche*, pantaloni de tenis, tot *cloche*, și guler de-o înălțime eroică. De-acolo le pîndea galant, aruncîndu-le cîte trei trandafiri sau alte flori de sezon și frivolizînd gestul benedicțiunii ortodoxe prin executarea u-

nor „bezele" cu trei degete — pînă cînd însera sau pînă cînd îl expulza „bu-bucherul de Balmuș"

— M-m-mă Balmuș, ce-ce-ce porc pa-pa-pa-papagalul ăsta! Si-sictirește, mă, c-c-c-ca un porc? A-a-aud f-f-fetele, mă! S-s-strică p-p-pontul lui Tonel, mă!

— Tonel, du-te acasă și învață pe mîne... Ai să rămîi repetent, Tonel! adăugă Mircea văzîndu-i grimasa sceptică.

— D-d-de ce, mă?

— Fiindcă avem teză la istorie și nu știi o iotă

— D-d-d-da' știe Balmuș! făcu din ochi Tonel.

— M-am săturat! gesticulă exasperat Mircea. Nu te mai las să copiezi! Du-te și-nvață odată! Ești om bătrîn! Nu ți-e rușine!

— S-s-s-serios, mă!

— ...

— P-pe-pe-pe-pe parola ta?

Mircea ridică din umeri.

— A-a-a-atunci s-ss-ss-să nu mai vorbești cu mine!... C-cc-cc-copii eu de la Deleanu! Ce-ce-ce crezi tu, m-m-mă H-h-hardtmuth? mai aruncă el din pragul scării, agitîndu-și șapca bufantă.

Ceaiul era pregătit pe terasă. Samovarul aprins părea că rîde cu hohote în fața paharelor.

Mircea intră în etac.

— Dan...

— ...

— Unde ești, Dan?

Nu-l vedea din pricina penumbrei dese: obloanele ferestrelor erau închise.

Dănuț ședea pe marginea patului, cu umerii plecați și mînile uitate pe genunchi, ca o carte deschisă pe care se lasă noaptea.

— Mircea...

Se opri mirat, neștiind ce să mai spuie.

— ...Ce-avem pe mîne?

— Teză la istorie... Vrei să învățăm?

— Da, articulă distrat și mașinal Dănuț.

Și deodată se ridică săltat, își cuprinse obrajii cu palmele, privi sperios toată încăperea; ochii i se dilatară treptat, ca într-o zvîcnire de coșmar.

— Mircea! răsună glasul sugrumat.

Mircea simți un fior rece de-a lungul spinării.

Dănuț începu să-și clatine capul cu o deznădejde care nu mai încăpea în bătăile inimii și ale tîmplelor. Fața i se încreți crispată, transfigurîndu-se în mască. Ochii i s-adîncira. Buzele supte se-ncălecară.

Se prăbuși pe pat, plîngînd cu hohote mari.

Răsuna în ușă, mai demult, o bătaie stăruitoare; auzind-o, Mircea întredeschise ușa, mascînd cu trupul încăperea.

— Gheorghiță, nu mai luăm ceai, șopti el ca dintr-o odaie cu moarte. Strînge tot. Lui Dan nu i-i tocmai bine. Nu mai primi pe nimeni.

Închise ușa cu cheia.

În penumbra deplină, jelania înăbușită se zbătea ca vîntul în casele pustii.

Mircea se așeză pe marginea patului, sfios și stîngaci alături de durere.

— Mircea, dragă Mircea!... Am să-nnebunesc, Mircea!... Mircea dragă, Mircea, ce să mă fac?...

Și lacrimile curgeau, curgeau șiroaie pe obrajii clătinați.

— Mircea, dacă mi-i milă de ea!... Era așa de mică, mică... săraca, săraca... Și picioarele ei desculțe!... Mircea dragă, am să-nnebunesc...

Și palmele se tîrau de-a lungul obrajilor, și degetele se-ngropau în ochi, și, alungate, se-ngropau în păr; și inima bătea, bătea dînd viață și putere deznădejdii.

— Și mi-i dragă, Mircea... Și mi-i dragă, dragă... Și-i toată în mine...

Și iarăși hohote de plîns spulberară vorbele.

Mut, Mircea-i dezmierdă capul.

...Încetul cu încetul, o sumbră istovire potoli trupul zbuciumat.

Curmînd, din timp în timp, cadența hohotelor tot mai înecate, mai înăbușite — un gemăt răsuna tînguitor și muzical.

Apoi tăcerea se limpezi, purtînd în ea, ca un susur de șipot depărtat, o suflare de copil adormit plîngînd.

Din toată furtuna nu mai rămăsese decît un singur val duios și monoton: mîna lui Mircea, alintînd cu aceeași mișcare fruntea nădușită și părul răscolit al lui Dănuț.

Apoi intrară, vulgare, zgomotele de toate zilele, alungînd umbra coșmarului și delicatul calm: șuierul foșnitor al furtunului cu care rîndașul ungur stropea grădina și îndemnul lui Coco:

— Pis-piss; pis-piss... Hai, Ioșca, hai, Ioșca...

*

O ușoară, abia simțită bătaie în ușă curmă intimitatea veghei și visării lui Mircea. Cu scurte opriri întrebătoare, își trase mîna din degetele lui Dănuț, care i-o încleștaseră prin somn.

— Ce-i, Gheorghiță? întrebă el, închizînd ușa etacului.

— Vă poftește domnu director la dumnealui.

Coborînd scările, Mircea-și trecu mînile pe ochi, își pieptănă părul...

— Bună ziua, Mircea, îl întîmpină cordial Herr Direktor, examinînd alternativ pe Nae, care încremenise încordat cu sticla de colonie într-o mînă și pantalonii smochingului în cealaltă. Să-mi aduci peria de haine, Nae, cam prăfuiți pantalonii! S-aștepți soneria.

— Am înțeles.

Dispăru cu un rictus amar.

— Începe să fac burtă! Trebuie să reacționăm, monologă Herr Direktor, trăgînd cu ochiul la Mircea... Lui Dan nu-i e bine? întrebă el pe neașteptate, scoțînd țigara din gură.

— ...Îm!

— Bolnav?

— O... indispoziție...

— Sufletească?

— ...!

Mircea ridică din umeri.

Se roșise. Herr Direktor îl bătu amical pe obraji.

— Ești cam slăbuț, Mircea! Prea multă învățătură! Apropos: Cum se face că Tonel nu-i pe terasă? L-am zărit dînd tîrcoale!

— L-am trimes să mai învețe puțin.

— A! da! Studiază geamurile de-alături!... Aș putea să-l văd pe Dan?

— Acuma doarme.

— Doarme? *Umberufen*! bătu Herr Direktor în speteaza scaunului, trăgînd totodată un fum adînc. Atunci totu-i în regulă!

Auzind desconsiderarea durerii prietenului său, Mircea avu o mișcare de revoltă. Herr Direktor îl luă de bărbie, zîmbind.

— Măi băieți, nu vă supărați. Asta-i deosebirea între optsprezece și patruzeci și cinci de ani... Cînd încep insomniile gratuite, regreți și durerile, și somnul tinereții... Dar experiența moșnegilor e jignitoare pentru cei tineri: și aveți dreptate.

Zîmbetul lui Herr Direktor și tonul — de la egal la egal — dezarmară complect pornirea lui Mircea. Revirimentul era așa de vădit, încît Herr Direktor îl privi lung.

— Mircea dragă, iartă-mă că mă amestec, un singur cusur ai tu, după părerea mea: sufletul tău vorbește cu glas tare... Îl aude oricine, cu condiția să n-aibă vată în urechi. Și fetele, dragă Mircea, *aud* extraordinar. Bagă de seamă!

Obrajii lui Mircea ardeau. Își plecase genele, și umbra lor răsfrîntă părea carbonizată subit de roșul intens al obrajilor.

Se înclină și, mușcîndu-și buzele, sui repede scările.

Herr Direktor îl urmări cu privirea, zîmbind amuzat.

— ...Tot îi bine cînd au ce auzi!

Gheorghiță aștepta în *hall*. Văzîndu-l, Mircea întoarse capul și trecu grăbit pe terasă. Ar fi vrut să fie singur pe lume: să nu-l vadă și să nu-l știe nimeni.

„Sufletul tău vorbește cu glas tare; îl aude oricine..."

Vra să zică... vra să zică... și domnul Deleanu, și Dănuț... și chiar...

„Dar nu-i adevărat", se apără sufletul rupînd și îndepărtînd pe „chiar", cu spaimă și pudoare, de numele care dezlănțuia vii jocuri de ape și fugi de căprioare în suflet — și pe obraji culori de rodie.

Se oprise pe marginea terasei, cu capul aplecat. Și mînile, cu degetele întinse răsfirat în evantai, destăinuiau cu claritate gestul sufletului.

Nerostit, „numele" trecuse... Era departe... Bătăile inimii îl urmăreau... O osteneală fragedă închidea florile sufletului...

Chipul lui Mircea avea conturul delicat și zîmbetul ciudat în colțul gurii al unor desemnuri de Vinci. Părul brun, pieptănat cu cărare la o parte, își înclină șuvițele răsfirate pe o frunte dreaptă ca o înălțare. Linia obrajilor se subția spre bărbie, suptă parcă de zîmbetul necontenit — zîmbet? — care concentra fața în jurul buzelor subțiri. Și subt frunte, osteniți de genele prea grele, ochii negri aveau evlavia gravă a ochilor deprinși să se închine la icoane în biserici nalte și întunecoase.

„Sufletul tău vorbește cu glas tare; îl aude oricine..."

— Fiindcă roșesc ușor!

Și se roși din nou, fiindcă era adevărat.

— La revedere, Mircea! îi strigă Herr Direktor, urcîndu-se în automobil. Spune-i lui Dan să nu m-aștepte la masă. Dacă vreți, vă trimit mașina să vă plimbați.

— Nu, mulțumesc... M-așteaptă acasă.

Și ca să nu-l mai vadă ochii străbătători ai lui Herr Direktor, se ghemui pe un fotoliu de paie, la adăpostul balustradei cu trandafiri.

Huruiala claxonului siluetă abrupt drumul automobilului spre Calea Victoriei.

„Sufletul tău vorbește cu glas tare; îl aude oricine..."

Cu un gest meditativ și familiar, Mircea își scoase creionul din buzunarul de la piept, vîrî în gură capătul neascuțit și începu să-l frămînte.

Acest tic al „șefului clasei" era notoriu în clasa șaptea modernă. În fiecare dimineață — cu perseverența caracteristică glumelor școlare — apărea pe tabela proaspăt spălată următoarea inscripție:

„Aspru interzis fumatul... creioanelor!!!"

Aceleași trei semne de exclamare punctau entuziast gluma care provoca aceleași reflecții și aceleași rîsete.

— Cînd te vei retrage în Thebaida, scîrbit de cele lumești, îi proorocea Dănuț, Dumnezeu va trebui să deschidă o librărie în deșert pentru alimentarea anahoretului Creion.

Iar Olguța, pusă la curent întîmplător despre deprinderea celui mai bun prieten al lui Dănuț, într-o scrisoare îi adăugase o nouă poreclă.

Ionel Teodoreanu în 1910

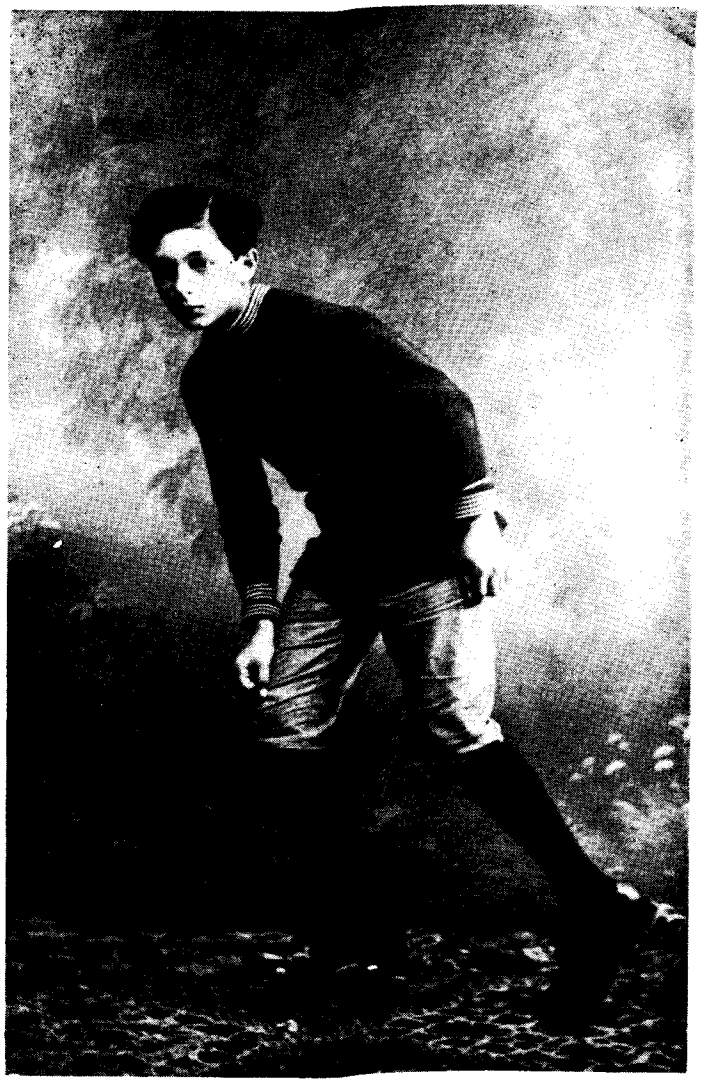

Ionel Teodoreanu, adolescent

Transmite salutările mele eminentului tău amic Hardtmuth n. 6.

No. 6 exprimă tăria de caracter a acestui supra-Hardtmuth care *roade* latina, după cîte-mi scrii — admirativ de altfel — cu aceeași perseverență cu care roade creioanele. Eu prefer creioanele, care într-adevăr au un gust delicios, deși mai puțin antic decît al latinei; gustul acesteia nu-mi convine, din care cauză, cuvioasa Monica e obligată să-mi servească de juxtă-gramofon la oral și să-mi faciliteze plagiatul la teză.

Vive Valeque.

P.-S. Această formulă epistolară am găsit-o, după ce am căutat-o, bineînțeles, în *Larousse*. Spune-i-o lui Hardtmuth, fără să-i destăinuiești restul, ca să-l epatezi cu erudiția surorii tale.

Mai este și o altă variantă: *„Vive et me ama"*. Am întrebuințat-o ca motto într-o teză la latină. Poți să-ți închipui *capul* domnului Achindin (?) Arbore, venerabilul, cel atît de distrat încît a apucat într-o bună zi de după gît o elevă pusă de el la colț, confundînd-o cu cortelul...

— Ce-i asta, bre? mi s-adresează el impersonal, agitînd caietul pe care l-am cunoscut imediat — prin intuiție, cum spui tu, *s'il vous plaît!*

„Bre" e o expresiune familiară a domnului Arbore, mai mult: o secreție proprie ca moscul la iepurii cu același nume. Cînd sunavor — cum scrie la *Apocalips* — trîmbițele supremei judecăți, o tăcere de moarte fi-va între turmele răposaților. Numai domnul Arbore, trezindu-se din somnul morții, cu cortelul subțioară și prinzîndu-și ochelarii pe vîrful nasului, va întreba inocent:

— Ce-i scandalul ista, bre?

...așa cum face cînd intră în clasă, ceea ce va provoca, evident, ilaritatea întregului cer, ratînd efectul sublim al Învierii.

Închid paranteza.

La întrebarea lui și la un semn al meu, se ridică în picioare toată clasa.

Domnul Arbore se strîmbă și se scarpină în creștet.

— Nu, bre, cu toate!... Cum îi zîce? Cum îi zîce? Stăi! Deleanu Olga. Ia spune tu, ce-i asta, bre?

I-am replicat întrebîndu-l care-i origina lui bre.

— Lătinească au slăvonească?

Răspunsul:

— Lasă, bre! Nu mă mai amărî atîta!

Dar partea miraculoasă a acestei întîmplări este că a observat motto-ul meu. O colegă și-a încheiat teza astfel:

„Te iubesc la nebunie,
Geta"

Și domnul Arbore s-a iscălit dedesubt, punîndu-i 9, ceea ce dovedește că doamna Arbore nu corectează tezele — și bine face! — și că domnul Achindin rău face că nu le cetește pînă la sfîrșit.

Olguța

Curînd după această scrisoare, Mircea primise un pachét expediat de la Iași, pe care scria: „Comestibil". În pachet era o plumieră plină cu creioane Hardtmuth; iar pe capac, o inscripție pirogravată:

„Fabrica recunoscătoare".

De-atunci, cîtăva vreme, în fiecare scrisoare, Olguța nu-l uita pe Hardtmuth.

Recomand lui Hardtmuth creioanele „Castell". Au o culoare verde ca Lunca din Mircești. Dar considerațiile estetice n-au ce căuta aici! Îi dau un sfat medical: Toți carnivorii trebuie să facă din cînd în cînd puțină dietă vegetariană. Creioanele „Castell" sînt cele mai indicate.

Alta:

Am descoperit niște friandize pentru Hardtmuth. Niște creioane, niște creionașe, niște creionișoare, niște creionișorele, mici, micuțe, mititele. O drăgălășie, un deliciu! Se topesc în gură. Îți vine să le plîngi de milă, atît sînt de fragede și nevinovate! După ce le mănînci, ai viziuni. „Se face" că ești în cer. Și vezi doi îngerași cît două libelule ținuți pe degetul unui înger de juste proporții, care le surîde serafic, ca în cărțile poștale ilustrate pe care le primesc de la un „satelit"[1] de al meu.

Cine crezi că sînt?

[1] „Satelit", în argoul pensionatelor de fete, înseamnă: o jună elevă care gravitează liric în jurul alteia — dintr-o clasă superioară — numită „flamă". Satelitul se roșește grațios și pudic de cîte ori își vede flama; îi așază pupitrul; îi scoate petele de pe șorț și rochie; îi trimite cărți poștale ilustrate în timpul vacanțelor... Într-un cuvînt, satelitul e un fel de ordonanță pasionată a flamei *(n.a.)*.

Chiar creionașele „Îngeraș", care se vînd la magazinul „Socek & c-nie", sucursala Iași.

Alta:

H.B. * Venus Drawing * American Pencil co. New York.

Joindre l'utile à l'agréable, ne spune c-un ușor accent englezesc domnișoara Calypso, profesoara noastră de franceză. În acest spirit și cu acest accent internațional, recomand lui Hardtmuth creioanele yankee. Sînt nutritive, sînt instructive, sînt distractive.

O senzațională noutate! Am descoperit un creion de cinci kilograme: Mamuth.

Enorm!

Am tremurat pentru viața lui Hardtmuth. El, mititelul, nu-l poate mînca. Dar dacă monstrul de creion e antropofag?

Și, în sfîrșit, într-o dimineață — era în preajma vacanței de Crăciun — intrînd în clasă, Mircea se minunase de tăcerea solidară a camarazilor săi. Tonel îl întîmpinase în fața băncilor, întinzîndu-i solemn telegrama pe care i-o predase portarul.

Mircea Balmuș,
elev cl. VII-a modernă
Liceul Lazăr

Slavă ție, stîrpitor al creioanelor nefaste în mînile profesorilor. Stop. Unite în sobor, te poclamăm sfîntul Hardtmuth al școlarilor de ambe sexe.

Urmau iscăliturile mai tuturor elevelor pensionatului „Humpel" din Iași, cu a Olguței în frunte.

— M-m-mă H-h-hardtmuth t-te s-s-s-sfințiră f-f-fetele! Z-z-ziceți, mă!

Hardtmuth sus răsare
Ca o taină mare,
Hardtmuth luminează
Și adeverează...
Etc. ...

— Ura! Ura! Ura!

Îi venise să plîngă de exasperare în fața rîsetelor cu accent și gest de crîșmă. Profesorul intrase curmînd delirul.

Și-n recreație, după o oră de surdă enervare, Mircea luase la o parte pe Dănuț.

— Ce copilăroasă-i sora ta!... Poți să-i scrii din partea mea că am să-l rog pe Moș Crăciun să-i aducă o păpușă și o minge... ca să aibă cu ce se juca.

În recreația următoare, după o oră de gîndire, vorbele lui îi păruseră crude, jignitoare, odioase... Cu ce era vinovată sora lui Dan? Făcuse o glumă... fiindcă era veselă.

Dacă gluma ei se trivializase în rîsetele unei clase de băieți, asta era altceva!

Gata să retracteze, nu îndrăznise; se sfiise...

Dănuț nu-i scrisese nimic Olguței, fiindcă de la Crăciun scria numai Adinei; Olguța-i plătise tăcerea prin tăcere. Dar Mircea atribuise vorbelor lui — crude, jignitoare, odioase — încetarea scrisorilor.

Scrisorile Olguței erau numai anecdote, maliționizitate, reflecții burlești, năzbîtii, glume, veselie. Atîta știa Mircea din Olguța. Și mai știa și o fotografie, mai de demult, în care un cap rotund de fetiță, numai ochi și gropițe ilare, cu degetul cel mare al mînii pe vîrful nasului adus în sus și cel mic răsfrînt în aer, arăta că Olguța nu stima de loc aparatul lui Dănuț, adus din Germania, nici pe junele fotograf, pe cîtă vreme, alături, o fetiță cu cozi lungi plecase genele în pămînt ca pentru rugăciune.

— Surorile mele, explicase Dănuț. Cea care rîde e Olguța, cea cuminte e Monica.

Atîta știa Mircea din Olguța: rîsul din scrisori și cel din fotografia veche.

Fără s-o cunoască, o auzise rîzînd, rîzînd de toți și toate, ca un plop impertinent plin de glumele vrăbiilor, răsărit din zidurile nalte ale unei case necunoscute.

Apoi tăcerea.

Dar o fetiță pe care ai văzut-o rîzînd poate să și plîngă-nu? Ș-atunci e cu atît mai trist cu cît ai auzit-o numai rîzînd pînă atunci. Și dacă ești lîngă ea, și dacă din pricina ta plînge, îi ceri iertare din toată inima, cu lacrimi în ochi, te-apropii, blînd de tot, îi ștergi ochii, îi săruți mînile ude...

„Dacă ai ști ce rău îmi pare!...“

Și poate că te iartă, și poate că rîde din nou cu ochii umezi. Rîsul renaște așa de firesc din lacrimi...

Ce drăgălașă trebuie să fie o fată cu ochii umezi... din pricina ta... după ce te-a iertat...

Dar mereu tăcerea!

Tăcerea, după ce-ai ucis brutal, cu o piatră, veselia...

Astfel intrase în sufletul lui Mircea o fată, o fetiță necunoscută, pe care o făcuse să plîngă, să tacă, să fie abătută, tristă... și pe care nopți de-a rîndul o alina cu toate umilințele, cu toate duioșiile, cu toate visurile...

Dar n-o văzuse niciodată... Nu știa cum e... Știa doar c-avea un rîs proaspăt de copil cu ochi mari și dinți albi... că nu mai avea un rîs de copil cu dinți albi, ci numai doi ochi triști și mari de copil cu rîsul ucis... ucis de el.

O știa în sufletul lui ca un copil care vine noaptea, cu noaptea, și stă singur, ca părăsit, pe o bancă, privind... Da, privindu-l. Și sufletul lui Mircea era plin de melancolia acelei priviri.

Dar privirea aceea era în el, pentru el!...

Je fais souvent ce rêve étrange et pénétrant
D'une femme inconnue, et que j'aime, et qui m'aime,
Et qui n'est chaque fois, ni tout a fait la même,
Ni tout à fait une autre, et m'aime et me comprend...

Nu mai avea nici trup, nu mai avea nici nume: era privirea din el, lumina lui de lună, singurătatea lui înduioșată, bucuria melancoliei lui...

Și dacă uneori acel nume demult pierdut prin sufletul care îl acoperise cu visuri — ca un inel prin ierburi avîntate și flori sălbătăcite — cerea să răsune, zvonirea lui trezea în suflet vii jocuri de ape adormite și ropot de căprioare sperioase, iar pe obraji culoarea inimii...

„Sufletul tău vorbește cu glas tare; oricine îl aude...“

Mircea își scoase creionul din gură. Și c-un rîs de copil care, ascuns pe după pomi, aruncă o glumă, își șopti privind creionul:

— Hardtmuth!

Și se roși din nou.

*

.....

— Saraca! Saraca!

E așa de mică în haina de doliu! Își ține pumnii pe gură ca să nu plîngă, dar ochii plîng, ochii pe care nimeni n-are să-i mai sărute...

Totu-i negru.

Caii merg la pas. Cu pași grei, osteniți-osteniți! Bieții cai...

Fața lui Dănuț e albă; din tîmplă-i curge sîngele roșu, cald...

Caii se sperie, sar; sicriul se răstoarnă.

Dănuț cade.

Ah! Cum îl doare capul!

...Deschise ochii. Își urni capul cu greu, îndurerat.

Dibui cu mîna prin întuneric. Aprinse lampa de pe măsuța de noapte.

Visase!

Era viu!

Trăia!

Porniseră din inimă trei gînduri ca trei chiote. Și trupul, plin de bucuria roșie a sîngelui, se-ntinse, ca dimineața după somn.

— Conașule, ești plin de sînge! sări alarmat Gheorghiță din pragul odăii de baie, unde veghease prin întuneric pînă atunci.

— Sînge?

Își trecu mîna peste față, cu spaimă. Era plin de sînge. Perna înroșită...

Clipi.

Da. Sînge!

— Îți curge sînge din nas, conașule. Stăi s-aduc un prosop... Întinde-te, conașule, sfătui glasul lui Gheorghiță din odaia de baie.

Dănuț își răsturnă capul pe pernă.

— Iac-așa. Acuma rîdică mata mîna stîngă în sus, că trece îndată.

Dănuț ridică mîna... și o lăsă în jos, abătut. Un oftat și un gemăt răsunară subt prosopul ud.

— Mircea!... Unde-i Mircea?

— O plecat amu-amu. Ș-o lasat un bilețăl.

Dănuț își împreună mînile... Miros de ars în suflet și gîndurile strîmbe și strivite ca lanuri peste care au trecut năvălitori călări cu o mireasă răpită.

Fața lui Gheorghiță era îngrijorată. Își trecea palma peste obraz, în sus și-n jos, privind cu încruntare trupul abia însuflețit și fața acoperită cu prosopul ud.

— Gheorghiță, dă-mi scrisoarea lui Mircea, oftă Dănuț dînd la o parte prosopul și ridicîndu-se cu capul aplecat pe spate din pricina migrenei.

Dragă Dan,

Te las dormind și plec de lîngă tine cu mare neliniște. Dar trebuie să mă duc pe-acasă. Aseară am dormit la tine fără s-o anunț pe mama și sînt sigur că mă așteaptă cu ochii la poartă: tu o știi!

Te rog, dragă Dan, să fii *cuminte*. Știu cît de mult suferi. Sînt lîngă tine și cu tine, frățește. Îți strîng din toată inima amîndouă mînile,

Mircea

P.-S. Vino la noi diseară. La noi ai să uiți de acest București conrupt și ticălos, pe care îl urăsc îndoit de cînd văd suferința și dezamăgirea pe care ți le-a pregătit.

Te aștept *neapărat*. Dacă nu poți veni, trimete-l pe Gheorghiță c-un cuvînt și vin eu la tine. Dacă n-am nici un semn de la tine pînă la 12, vin nechemat.

Încă o dată îți strîng mînile frățește,

Mircea

Dănuț își luă capul în mîni.

— Conașule, nu vrei să iei mata oleacă de supă?

— ...

— Zău, conașule! Pui ceva la inimă și te-ncălzește... Capeți putere, conașule...

— ...

Gheorghiță se scărpină cu amărăciune.

— Apoi ce-are să zică conița? C-acuși ne-ntoarcem la noi!...

— ...

— Zău, conașule, hai **și**-i lua ceva!

— Deschide ferestrele, Gheorghiță... și fă-mi o cafea neagră, mare, amară.

Cu pași de convalescent, Dănuț se duse pînă la fereastră.

Noaptea îl aștepta, albastră, inutilă. Răsuna necontenit rumoarea batraciană a capitalei.

Ieși pe terasă, întinzîndu-se într-un fotoliu.

O adiere de vînt trecu, feminină, lăsînd o presimțire de flori de tei în declin... O strîngere de inimă. La ora asta se

întîlnea cu Adina. O strîngea în brațe — tremurătoare și luminoasă ca o stea de septembre — și nu-i venea să creadă că-i a lui.

Și nu era a lui.

Își privi mîinile goale, goale: fructul elastic căzuse; seva secretă secătuise. Toate cele deveniseră găunoase și împovărate de ușurința tomnatică a putredului.

— Doamne! Doamne!

Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne, tout tourne,
Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne au cabaret...

Cînta Coco. Și glasul parcă nu era al lui, atît de duios și melodic răsuna. Glas de femeie care-a plîns — violă guturală — cînd își adoarme un copil bolnav, sau cîntă la fereastră, despletindu-și părul pentru nimeni.

Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne, tout tourne,
Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne au cabaret...

Aceeași strofă, aceeași melodie simplă, același ritm timid și melancolic de muzicuță mecanică, picurînd într-un salon cu mobile decolorate.

Coco se legăna ușor în cușca lui, și legănarea lui era de bătrîn cînd își amintește un vals din vremea tinereții și adoarme dînd din cap, ridicol și-nduioșător.

Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne, tout tourne,
Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne au cabaret...

Coco cînta mereu, aninînd în ritmul aiurit gîndul și singurătatea lui Dănuț.

Dacă l-ar fi întrebat cineva: „Ce ai, Dănuț?" Ar fi răspuns ca un copil de țară: „Nimic... Mi-i jale..."

Dar nimeni nu-l întreba nimic. Și asculta cîntecul papagalului, dus din tristeță în tristețe, tot mai departe, în adîncul sufletului gol.

...Cine știe pe ce vas cu pînze înflorite-n vînt sărat, pornind din cine știe ce Insule Azore, Coco venise-odată pe o

mare care-l legăna — penaj de perlă, mugur tînăr și mărgean — rupt din verdeața și azurul insulei natale...

Și cine știe ce matrod — cu barbă de argint și sare, și ochi mărunți și trupul mare, și fața cruntă și surîs naiv — cîntase în clipe de singurătate și alean un cîntec trist de veselie și de vin.

Poate demult corabia se scufundase, cu pînze veștede; poate demult matrodul...

Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne, tout tourne,
Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne au cabaret...

Un cîntec vechi, cîntat de buze care-au fost, și-un papagal care-l cînta mecanic, cu legănări de val și amintire... Atît a mai rămas dintr-o corabie cu pînzele-nflorite-n vînt sărat, venind din cine știe ce Insule Azore...

...*Robinson Crusoe*...

Într-un pod cu vechituri, demult, un copil plîngea cetind plecarea lui Robinson Crusoe din insulă. Plîngea sărutînd o cromolitografie prostuță.

Copilărie cu miros de pod și de livadă, de colb, de piersici și de lacrimi!

Bucle de fetiță...

Un copil care-ar fi vrut să fie o culoare în cromolitografia de pe coperta lui Robinson Crusce. Un copil care vroia să nu mai crească, să rămîie mic, în pod, în cartea minunată.

Moș Gheorghe... podul... poveștile... șifoniera din etac... cozile Monicăi... Kami-Mura, Potemkin... Ileana Cosînzeana...

Unu Ilă
Duduilă
Ești caș
Toporaș
Pe la...
Pe la...

Nu mai știa. Uitase.

Se cufundase tot, pierise tot, ca o corabie venind din cine știe ce Insule Azore. Și-atît mai rămînea: un glas mecanic,

îngînînd la fel cu papagalul versul naiv, ciudat și frînt — deasupra unei devastări de veci...

...Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost,
De-mi ține la el urechea și rîd de cîte-ascult
Ca de povești străine?... Parc-am murit demult...

Își strînse tîmplele în mînile reci.

Iar își auzea gîndurile vorbind singure, într-o tăcere superstițioasă de țintirim... Iar răsărea sufletul din umbră, straniu ca propria față cînd și-o privea noaptea în oglindă, cu ochii ficși.

— Am să-nnebunesc!

Gheorghiță aprinse lumina de pe terasă și înaintă în cumpănă cu ceașca de cafea.

Dănuț își privi mînile, clipind. Zări o pată de cerneală pe deget. Își aminti de teză. Amintirile-i trecură vii prin inimă, umplîndu-i pieptul cu stoluri de zvîcniri ca cerurile primăverii sau ale toamnei.

Strînse pumnii.

— Ticălosul!

— Cini ți-o năcăjît, conașule?

— ...

Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne, tout tourne,
Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne au cabaret...

Sorbi din cafea.

— Oh! Stupid papagal! Gheorghiță, spune să-l mute în casă.

Ticălosul!... A îndrăznit să o îmbrîncească! În fața lui!...

Din inimă, mînii după mînii se prăvăleau ca stîncile, îngreuind puterea pumnilor.

— Ticălosul!

Cum ar fi vrut să-l aibă în față — cu floreta, spada sau pistolul — sau, da! mai bine — cu mînile goale. Să-l apuce de piept, să-l scuture, să-l zguduie, și să-l trîntească, să-l vadă prăbușit la pămînt, cu figura aceea inertă și buhăită de păpușă fălcoasă din care se scurg tărîțele...

Sorbi din cafea.

Începu să colinde terasa cu pași repezi, oprindu-se uneori, ca și cum s-ar fi izbit de un zid. Și iar pornea, ferindu-se.

Cum poți să iubești pe un astfel de om?... Nu. Nu se poate. Batjocorești dragostea... Și nu se poate.

Nu. Adina îl iubea pe el. Adina era a lui.

Îl acoperise cu trupul ei.

— Ticălosul!

Ea să-l apere pe *el*?... O mirare incîntătoare îi acoperi sufletul, încălzindu-i-l, ca acele izbucniri de soare în primăverile înnourate, cărora le întinzi mînile.

Zîmbi. O vedea mică, spăimîntată și hotărîtă în fața lui, acoperindu-l, ca o floare care vroia să fie pavăză: pavăza lui... împotriva...

Îi venea să plîngă. Era trist și înduioșat... Se întîmplase ceva... Dragostea lui era ostenită...

Și era uneori ca un țipăt în el, ca un vaiet, undeva în adîncuri, ca deasupra unei vănători cu săgeți făcute. Și o spaimă... Se întîmplase ceva... Ce se întîmplase?... Adina era a lui. Adina îl iubea, îl acoperise cu trupul ei—atunci ce se întîmplase?

Era o mîhnire în el, undeva în adîncuri, o spaimă, o singurătate, un frig...

Stinse lumina. Se așeză într-un fotoliu. Aștepta... Aștepta să se întîmple ceva... Să se întîmple o minune, cum aștepta și cînd era copil... Să fie deodată Adina lîngă el, fără s-o audă venind, fără să-i presimtă pașii, să fie lîngă el, în brațele lui, ca un vis care te face să tresari, să zîmbești și să strîngi perna prin somn.

S-o simtă în brațele lui și s-o alinte, să închidă ochii, să-și rezeme capul de pieptul ei. Și s-o audă ca prin vis, vorbindu-i în șoaptă:

— Dănuț, nu s-a întîmplat nimic... Tu ești un rău și un prost, ai plîns, ne-am întristat amîndoi... dar ne-a trecut. Acuma sîntem amîndoi, unul lîngă altul...

Și s-o simtă în brațele lui, lipită de el, ca o floare a trupului lui, ca o floare răsărită din el, în care sufletul lor era parfum.

Fără de ea începea singurătatea; era o troiță la răscrucile pustietăților.

O dorea, o dorea lîngă el, în brațele lui, și era dor în ochii lui, în buzele lui, în obrajii lui, în mînile lui, în

trupul lui, ca suferința sevei în tulpini frînte, cu floarea smulsă.

O trăsură se oprise la poartă. Tresări. Se repezi la marginea terasei, cu inima înnebunită de spaima bucuriei.

Adina?

Nu: Aneta.

Dănuț oftă și se încruntă. Era o dezamăgire în el: de ce nu venise Adina cînd el o aștepta pe ea? Totuși, venise Aneta, trimisă de Adina. Preajma unei bucurii îl făcu mîndru, demn, sever, ca cei care acordă audiențe față de cei care le cer.

Gheorghiță urca scările în goană.

— Conașule, o venit o duduie cu un *belet*. Întreabă dacă ești mata acasă. Eu am zîs că nu știu, zîmbi Gheorghiță pe înfundate. Ș-am vinit sî văd!

— Unde-i biletul?

— Zîci cî să ță-l deie matale în mînă, cî așteaptî răspuns.

— Poftește-o sus.

Dănuț trecu în goană în odaia de baie. Își pieptănă părul, își spălă ochii, se pudră, îmbrăcă o pijama, zvîrlind tunica mototolită cu nasturii smulși. Vroia să pară calm, liniștit, odihnit. În fața ușii dinspre *hall*, se opri. Îi bătea inima. Intră.

— Buna ziua, buna sara, Aneta, vorbi el distant, cu o dezinvoltură afectată.

— Sărut mîna, domnișorule, se aplecă Aneta, cercetîndu-l pe furiș cu ochi experți, care înlocuiau provizor ochii stăpînei. Aveți o scrisoare de la dînsa.

— Da, consimți Dănuț luînd-o. Poți să pleci.

— Îmi spuse să aștept răspuns.

— Bine, așteaptă.

Trecu în birou, fără grabă. Închise ușa. Și, singur cu scrisoarea, o privi, o respiră, sărută plicul și, transfigurat ca un copil cu darul în brațe, își ascultă bătăile inimii.

Zăbovi îndelung asupra adresei:

Domnului
DAN DELEANU
Str. Pitar-Moșu 20
În mînă.

— Dac-aș rupe-o?

Îl ispitea ca o prăpastie gîndul să rupă scrisoarea fără s-o cetească — să sufere, să se chinuiască alături de bucuria nimicită... Bucuria?... Dacă-i scria ceva îngrozitor, dacă... Rupse plicul.

Dănuț drag, *știu* că nu mă mai iubești. Am simțit astăzi cînd ai venit lîngă mine, dușmănos, străin de mine, că nu mă mai iubești. Și sufăr, Dănuț. Auzi: sufăr. Numai eu știu ce-i în sufletul meu. Ce ți-am făcut, Dănuț? Cine te-a înstrăinat de mine? Cine ți-a spus lucruri urîte pe socoteala mea? Și cum ai putut tu, Dănuț, să le crezi? Crezi tu, copilul meu scump, că aș fi în stare să-ți ascund ceva? Crezi tu că aș *putea* eu să-ți ascund ceva? Și ce să-ți ascund, Dănuț, cînd toată viața mea e a ta? Singurul lucru pe care ar fi *trebuit* să ți-l ascund era iubirea mea... și n-am putut. Atunci ce ți-aș putea ascunde? Nu, Dănuț, tu te-ai *schimbat*. Altădată știam un Dănuț care nu-mi ascundea nimica, un Dănuț care era numai al meu, un Dănuț care va fi cea mai frumoasă amintire a bietului meu suflet. Unde-i acel Dănuț, unde-i? Cine mi l-a luat? Cine mi l-a furat?

Nu-s supărată pe tine, Dănuț. Oricît de mult aș suferi din cauza ta, tu tot Dănuțul meu drag să rămîi. Tu ești un copil răsfățat, eu sînt bătrînă pe lîngă tine. Nu-i nimic!

Dar să știi, Dănuț, că te iubesc prea mult ca să pot trăi despărțită de tine pentru totdeauna. Auzi, Dănuț. Dacă ești crud cu mine, are să-ți pară rău! Tu, Dănuț, îmi ești mai scump decît viața, și dacă nu te mai am... are să-ți pară rău!

Dar eu nu-ți cer mult, dragul meu Dănuț. Nu-ți cer să mă iubești întotdeauna așa cum — poate — te temi tu. Nu. Știu că nu se poate. Nu spun nimic. Dar prietenia ta nu poți să mi-o iei, n-ai dreptul să mi-o iei. Atît îți cer, Dănuț, prietenia ta. Să vii din cînd în cînd la mine, să mă lași să te privesc, să-ți dezmierd părul, să stau cuminte lîngă tine, puțin, nu mult: atîta îmi ajunge.

Dar poate mă înșel, Dănuț! Poate nu-i adevărat! Spune-mi, Dănuț, că nu-i adevărat. Ar fi prea îngrozitor să fie așa cum mă tem. Spune-mi, Dănuț, scrie-mi o vorbă numai.

Orice mi-ai spune, eu te aștept, tristă pînă cînd vei veni.

Adina

Respiră adînc... O simțea alăturea, o vedea parcă plîngînd, și-i era așa de milă de ea, că-i venea și lui să plîngă —

și era fericit. Și pe măsură ce tristețea ei îl apăsa mai mult, bucuria lui era mai vie. Nu vroia să-i scrie, nici s-o vadă.

Era crud față de el, crud față de ea, dar o cruzime care-i înviora sufletul cu biciuiri de ploaie tînără.

Deschise ușa. Aneta se sculă de pe scaun. Dănuț îi vorbi din prag.

— Spune că bine.

— ...? Scrieți-i, domnișorule.

— Spune că bine.

— De ce nu-i scrieți, domnișorule?

— ...

Aneta se apropie de el, vorbindu-i în șoaptă.

— Domnișorule, dînsa plînse toată ziua...

— Bine.

Închise ușa. Aneta ridică din sprincene și coborî scările, călăuzită de Gheorghiță.

Dănuț își șterse ochii. Privi scrisoarea. „... Atunci ce ți-aș putea ascunde?..."

Dacă mințea? Dacă întreaga scrisoare era o minciună?

Coborî în goană scările, trecu alergînd pe lîngă Gheorghiță.O ajunse pe Aneta ceva mai încolo de casă, în fața trăsurii cu care venise. O apucă de mîni. O ghemui lîngă un gard, strîngîndu-i mînile din răsputeri. Aneta părea speriată, cu mult sînge rece.

— Vai de mine, domnișorule, ne vede lumea...

— Aneta...

Înghiți. Îi era silă și groază de ceea ce vroia să facă.

— Lasă-mă, domnișorule...

— Taci, taci odată! Ascultă ce am să te întreb. Să-mi spui drept.

— ...?

— Cine era... domnul...

— ...?

— Aneta, nu minți.

— Care domn, domnișorule?

— De ce nu mi-ai deschis cînd am sunat?

— Doamne păzește! Multe-mi fu dat să trag! Păi dacă-mi spusese că nu-i acasă!

— Cum? Ți-a spus că nu-i acasă?... Nici pentru *mine*?

— Păi da, domnișorule.

— Și domnul ce căuta?

— Păi era proprietarul, mînca-l-ar ciorile! Venise să-și ia chiria și intră pă dindos. De asta spuse dînsa că nu-i acasă! Păi ce! Parcă el crezu? Dă unde! Intră s-o aștepte. Și dumneata o dăduși dă gol!... Vezi, domnișorule! Îi făcuși pocinogul!

— Cum? proprietarul?

— Nu-ți spusei, domnișorule!?

— Aneto, nu minți!

— Ce să mint, domnișorule! Mă dăduși dă rușine! Eu spusei că nu-i acasă și el o văzu cu dumneata!

Dănuț își trecu mîna peste frunte.

— Atunci de ce mi-ai spus că a plecat la Sinaia?

— Ca să nu intri... Nu te știu eu pă dumneata? ! Parc-așa mă crezuși!...

Tîmplele lui Dănuț se zbăteau. Nu mai știa nimic! S-o lovească pe Aneta sau s-o sărute... Și-i era scîrbă de el și de ea: să vorbească cu slugile, să spioneze cu slugile dragostea lui!

— Bine, du-te.

— Nu vii cu mine, domnișorule?

— Nu. Lasă-mă... Îți mulțumesc, Aneta.

Își scotoci buzunarele, erau goale.

— Lasă, domnișorule, altădată...

Fugi de lîngă ea. Urcă scările în goană.

— Gheorghiță, pregătește-mi hainele.

Se limpezise tot... și-i era frică! Și-i era rușine. Se înjosise...

De ce nu putea s-o prefacă pe Adina într-o icoană, într-o iconiță mică atîrnată la căpătîiul lui — ș-acolo, singur cu ea, departe de lume și de oameni, mai presus de ei, să îngenuncheze, și dragostea lui să fie simplă și curată? S-o iubească fără vorbe, fără fapte, în tăcere și singurătate, cu toată puterea ochilor, cu tot avîntul sufletului, cu toată evlavia buzelor.

Năvălise viața cea de toate zilele în dragostea lui, vulgară și năprasnică. Azvîrlea viața cu oameni în dragostea lui, mai răi decît pietrele în mînile oamenilor. Și el singur se simțea înjosit, murdar, nevrednic de dragoste.

— Am pregătit hainele, conașule.

— Bine, Gheorghiță.

Se așeză din nou, prin întuneric, într-un fotoliu de pe terasă. Era ostenit. Ar fi vrut să iasă din el, să fugă, lăsînd tot în urmă. Să fugă din el ca dintr-o casă de care ți-e scîrbă, luînd cu el dragostea lui, ca pe-un copil pe care vrei să-l păstrezi curat.

Ce clare îi răsunau vorbele lui Hamlet către Ofelia —„Du-te la mănăstire"... — și cu ce duioșie plîngeau vorbele care-i păruseră mai demult crude și batjocoritoare în gura unui cabotin pompos!

„Du-te la mănăstire": deplina elegie a iubirii care nu se poate duce la mănăstire, și care se scufundă în mlaștini, iluminîndu-le ca părul Ofeliei înecate...

„Dănuț!" răsună duios din urmă glasul care-i răscolise sufletul.

Îl auzea. Îl auzea din toate părțile, ca o vibrație de clopot pur.

„Dănuț!"...

Și cine — afară de omericul Ulysse — s-ar fi îndepărtat, lăsîndu-l să se stingă-n urmă, jalnic!

*

Numai cerul și luna nu erau bucureștene.

Noaptea mirosea a benzină, ca o rochie de bal după scoaterea petelor de grăsime — și uneori trandafirii unei grădini parfumau o clipă — devăluind un zîmbet, ca într-o adiere de evantai.

Cădea cîte-o stea, scurt, urmărită de țignalele imperioase ale gardiștilor.

Și răsunau contradictorii orchestre sentimentale pentru „țapii cu guler", și alunele prăjite, care se beau și se mănîncă jovial, și cuplete săltărețe pentru rachiul care sălbătăcește tristețea în ochi și-n pumni.

În grădini particulare concertau cu gura căscată gramofoanele.

Dănuț purta o romantică pălărie de pîslă brună, cu boruri late, care-i puneau o mască de umbră pe jumătatea feței.

Femeile, cu obrajii prea roșii, îl urmăreau cu privirea, fiindcă avea buze proaspete-n lumina lunii și fiindcă era îmbrăcat elegant, dar nu-l opreau.

Avea un mers direct, pasionat.

Mîinile cu gest nocturn — experte, dar precaute — se fereau să atingă viteza unui trup voinic și legănarea brațelor ostile ca două spade de duel.

N-avea decît un singur gînd: să-i vadă casa. Nici duioșie, nici amărăciune, nici scîrbă, nici dușmănie, nici melancolie. Un gînd dur, mat, cu contur precis: să-i vadă casa.

Era sătul de sentimente, emoții și zbucium teatral.

Un vid sportiv înlocuise tot. Mușchii lucrau automat, ducînd trupul spre un țel.

Trebuia să ajungă. Era în marș. Sufletul...

...Dar sufletul venea în goană dinspre casa ei, și trupul lui Dănuț se opri îmbătat, ca atunci cînd după ani de lipsă, întorcîndu-te în locurile tinereții, iubita îți cade în brațe, fără suflare, parfumîndu-ți nările cu părul...

Cum îi bătea inima!

Își trecu mîna peste frunte.

Casa Adinei îl privea... De la el pînă acolo era o punte îngustă peste o prăpastie neagră de adîncuri, pe subt care vuiau vijelioase fluviile sîngelui. Și-ncolo, tăcerea lumilor oprite.

...De cînd o privea? Cine știe!... Îi era atît de dragă!

Ședea ascuns în gangul unei case, cu mîinile împreunate de cînd o văzuse la geamul luminat.

„Adina! Aici-s, Adina!... Nu m-auzi! ? Aici-aici, lîngă tine... Iartă-l pe Dănuț al tău..."

Așa se tînguiau gîndurile. Un cor stîngaci, lîngă ea, la fereastra ei. Ca niște copii desculți cu steaua dragostii lui... Și ea nu le-auzea vestirea umilă.

Dar trupul încremenise ca o hrubă deschisă în noapte, pentru apariția unei madone; ca o stîncă grea, în așteptarea miraculoasă a șipotului viu...

Trecu o trăsură pe strada acoperită de sufletul lui Dănuț.

Adina tresări, așteptă cu ochii aprinși — și plecă fruntea.

Trăsura trecuse mai departe.

Apoi trecu împleticindu-se un om beat, de-a latul și de-a lungul.

Apoi trecură amintiri, repezi ca plutele cînd vin pe ape revărsate.

...Adina-l aștepta pe el. Dar el venise lîngă ea, subt ochii ei. Și ea îl aștepta departe, privind o noapte unde nu era decît singurătatea.

Se îmbrăcase ca o fetiță, duminica, așa cum îi plăcea lui. O simplă bluză de batistă albă, cu guleraș răsfrînt, în care sînii sînt așa de caști că-ți vine să le surîzi. O bluză de un alb subțire și primăvaratic — albul parfumului de zarzări din diminețile copilăriei.

Un alb în care sînii sînt o mirare de vînt oprit, care te face să închizi ochii și să-ți dezmierzi obrajii. Un alb care e o lumină pe un joc de hulubi.

Și toate amintirile adorară albul inocent în care adiau sînii.

Se pieptănase așa cum îi plăcea lui. Cu cozile pe spate, ca o fetiță care se duce la biserică, lăsîndu-și cercul acasă, rezemat de gard.

Părul cu miros de soare, vara!

Îi înnoda cozile subt bărbie și-i săruta rîsul buzelor închise, și-i spunea că are doisprezece ani și că nu știe să sărute fiindcă-i prea mică. Și ea rîdea cu tremurul genelor plecate pe ochii verzi.

Și-i despletea cozile.

„Acum am să le fac să rîdă!"

Le scutura, le-mprăștia, și părul creț rîdea în hohote de roș scînteietor.

Ș-apoi o săruta. O săruta pe ochi, ca să-i închidă. O săruta pe bărbie, ca să deschidă buzele rîzînd. O săruta pe gură ca să-l cuprindă de după gît cu brațele și ca să-i vadă tremurul nărilor.

Și o lua în brațe și o strîngea — luminoasă și tremurătoare ca o stea de septembre — și nu-i venea să creadă că-i a lui.

Și-o despuia atunci, ca să-i găsească trupul, și sufletul din el să-l scuture.

Trupul acela îngrozitor de alb — fermecătoare spaimă a trupului lui!

...Și cînd simțea profunda bătaie de aripi a pasării de pradă care sfîșie adînc viața trupului, demonica bătaie de aripi a trupului fierbinte în goliciunea lui de flacără cărnoasă — ochii lui Dănuț priveau o pură față de fetiță palidă, cu capul răsturnat pe spate, zîmbind cu ușoare tresăriri cerului în care vede îngeri...

Mînile lui Dănuț erau reci.

...Dar acum vedea la geamul de peste drum o fetiță cu bluză albă și cozile pe spate, o adorabilă fetiță a cărei gură buda ca o cireașă pentru cine știe ce necaz mărunt și grațios.

Cu o mișcare resemnată și somnoroasă, Adina trase storul.

Dănuț dădu din cap — și nu se repezi, nici n-o strigă.

Nu. Iubea o fetiță, și sufletul era parfumul primăverii în livezi. Și mînile erau candide ca un crin în mînile unei Madone.

Nu. Iubea o fetiță care se ducea la culcare în bluză albă și cozi somnoroase. O iubea de departe și era deasupra somnului ei ca o stea deasupra unei ape.

Trecuse o furtună și un zbucium adînc... Trecuse?...

Își șterse ochii. O iubea atît de mult, că plîngea zîmbind storului tras.

...Îi bătea inima.

Despuiase o grădină de ultimii trandafiri albi, sărind gardul ca un hoț, după ce pîndise îndepărtarea pașilor sergentului cu spinare vigilentă.

Deschise poarta, cu trandafirii subt surtuc. Cînele nu-l lătră. Avea o coadă amicală pentru Dănuț.

A! N-avea cu ce să-i lege!

— ...?

Zîmbi. Își scoase batista și cu ea înnodă cozile trandafirilor de clanța ușii.

Și fugi emoționat, ca un îndrăgostit, după ce-a avut temeritatea să dăruiască flori casei în care e somnul fetei pe care o iubește de departe.

*

— Mata ce spui, Mihăiță?

— Cum vrei mata, Catinca...

Așa își vorbeau unul altuia părinții lui Mircea Balmuș. Erau moldoveni din *Ieși*.

„Cum vrei mata, Catinca" nu era o formulă de politeță sau de comoditate casnică, ci o recunoaștere blajină și mucalită delaolaltă a energiei Cantincăi, înzestrată cu cei mai

frumoși ochi din tinerețea lui conu Mihăiță și cu o voință în armonie cu focul ochilor negri.

Tot ce făcuse conu Mihăiță de la logodnă încoace vroise cucoana Catinca. Și avea voința norocoasă.

O singură dată, totuși, voința cucoanei Catinca...

Și acum regreta.

Regreta aerul curat ca apa din pivniță pentru dulcețile de vară; regreta belșugul de verdeață care transformă unele cartiere ieșene într-un fel de livezi în care casele-s un fel de stupi mai mari; regreta priveliștea dealurilor Galatei și Cetățuei, și căsuța bătrînească — singura ei zestre — cu ceardac, grădină și amintiri, din strada Pallady; și vaca de la care avea lapte bun pentru sănătatea lui Mircea; și accentul moldovenesc al prieteniei de acolo; și liniștea Iașului, și ieftinătatea lui...

Cu doi ani în urmă, solicitudinea distrată a unui ministru de justiție oferise președintelui secției a II-a a Tribunalului Iași, un loc de consilier la Curtea de apel din București.

— Cum vrei mata, Cantinca...

Cucoana Catinca veghease o noapte, cu cafele negre și emoții ca în Vinerea Mare, cînd cresc cozonacii... Curtea de apel din București era parcă mai aproape de Casație decît rudele ieșene ale justiției supreme... Viitorul lui Mircea: glorie a Liceului Internat. Bucureștiul era parcă mai aproape de Paris decît naufragiatul Iași...

Se apropiaseră așadar de Curtea de casație, dar se depărtaseră de blajinul oraș al tinereții. Și totuși, cucoana Catinca nu plecase fruntea. Regreta Iașul, dar îl regreta dintr-o gospodărie moldovenească, miraculos răsărită în Popa Nanul bucureștean. Căsuță cu patru odăi — mobilă bătrînească, miros de podele ceruite și de fructe; antretel cu păretele împodobit de un blazon păstrat și arătat cu evlavie; cununile de premiant ale lui Mircea și portretul lui de copil cu întăia cunună pe cap; pivniță cu murături și pod cu amintiri; un petec de ogradă și o fîșie de grădină.

În casa din Popa Nan 24 cucoana Catinca decretase moldovenismul. Se vorbea moldovenește, se mînca moldovenește, se trăia moldovenește.

Dar și-n grădină, voința cucoanei Catinca spulberase strădania ultimului proprietar de a întocmi în fața casei o grădină vanitoasă, la care „să se uite gură-cască și vecinii ca

la farfuria de salată rusească de pe tejgheaua restaurantelor".

Acum, grădina era o odaie afară în care „să poți sta oleacă la aer" la adăpostul viței sălbatice care acoperea gardul dinspre stradă. Florile cele mai provinciale — țesute parcă în fața caselor moldovenești de mînile stăpînei — se așternuseră supuse în Popa Nan, cu aceeași rînduială și același zîmbet colorat, alături de legumele pe care cucoana Catinca nu vroia cu nici un chip să le cumpere din piață. Erau și cîțiva păpușoi, și între ei, înaltă, rotundă și rurală, o floarea-soarelui, dominînd petuniile, vîzdoagele, panselele, crăiesele, tufănelele, ochiul-boului, micsandrele, busuiocul...

Iar în ogradă — nu curte — era o poiată — nu cușcă de pasări — o hulubărie — nu porumbar — un felinar cu gaz și cu cîne adus de la Iași, care nici pe solul Munteniei nu se simțea solidar cu motanul moldovan prin lene și locul nașterii.

În fața scării de intrare, la dreapta și la stînga, două ciubere cu leandri aprindeau flori roze.

În această casă modestă, dar vie, Dănuț regăsise parfumul patriarhal al copilăriei și moalea inflexiune a vorbei moldovenești. Și casa îl primise cu brațele deschise fiindcă era prietenul lui Mircea, fiindcă era „moldovan de-al nostru" și fiindcă cucoana Catinca avea o autoritară slăbiciune pentru acest „diavol simpatic".

Și Gheorghiță a Marandei cunoștea gospodăria cucoanei Catinca. Cînd se făcea grijitură mare, dădea și el o mînă de ajutor. Iar la Paști — cu mînicile suflecate și legat la cap — frămînta destoinic aluatul cozonacilor, pentru care Herr Direktor avea o adevărată evlavie. Mai era la bucătărie și o fetișcană din Holboca. În fiecare duminică, Gheorghiță a Marandei și Mărdița din Holboca se plimbau ținîndu-se de mînă prin Cișmigiul tuturor exilaților rurali.

După cum se vede, apartamentul din Pitar-Moșu avea o înclinațiune pentru casa din Popa Nan, reciprocă de altfel.

*

Conu Mihăiță dormea în etacul cu candelă roșie, hulubii dormeau în hulubărie; dulcețile de trandafir, în gavanoase; găinile, în poiată. Felinarul lumina ograda amănunțit măturată.

Mircea învăța în grădină cu mai mulți camarazi, adică făcea „curs real pentru adulții clasei", cum spunea Dănuț.

Totuși, cucoana Catinca nu se statornicise în fotoliul așezat pe peronul din fața casei, subt becul electric, unde cetea „cînd totul era în regulă" numere din *Viața românească*, din care prețuia, mai ales, „blăstămățiile lui Patrașcanu" și „minciunile mîncăului de Hogaș": „moldoveni de-ai noștri".

Aceeași așteptare care făcea pe cucoana Catinca să nu-i tihnească tîrziul de noapte cînd gospodăria era pacificată îl făcea pe Mircea să aibă lacune în șirul explicațiilor pe cari doi colegi le înregistrau minuscul pe fițuici, și alți doi, provizor, în capetele grele de energia somnului.

„De ce nu mai vine Dan?" Această întrebare de actualitate schimba fizionomia trecutului oficial, determinînd uneori un subit și inexplicabil armistițiu între două armate care se luptau încîlcit și eroic în manualul de istorie, iar alteori, întîneriri arbitrare ale crailor.

„De ce n-o fi venind diavolul?"

„Diavolul" nu fusese călcat nici de tramvaie, nici de automobile; venea cu pași domoli spre casa unde era așteptat. Și ritmul pașilor legăna împărecheri de cuvinte care voiau să fie vers într-un suflet limpezit după furtună.

Dănuț zîmbi cu capul aplecat în lături, ca un violonist cînd își acordă vioara.

...Malheureux
De la mer verte, de la mer bleue...

Malheureux!

Cuvîntul cădea de sus, planînd ca o mare pasăre ostenită pe jocul onctuos al valurilor.

De la mer verte, de la mer bleue,
De la mer verte, de la mer bleue...

Se apropia. Încetini pasul, ca și cum ar fi purtat pe umeri o amforă prea plină și fragilă.

Il était bien malheureux
Ce pauvre ciel d'ambre bleu,
Car il était amoureux
De la mer verte, de la mer bleue...

„Ambre bleu"?

De ce nu? Suna frumos, răcoros. *„Renard bleu"*; *„ambre bleu"*...

— De unde-mi vii? îl întîmpină cucoana Catinca.

— Sărut mîna, se înclină Dănuț.

— Mă rog, mă rog... Nu te-atinge! Departe de mine, Satană! Unde ți-s urechile?... Să te-nveți minte, diavol ușărnic, să mai faci să te-aștepte, ca pe mare ce, o femeie în toată firea! Acuma sărută mîna și cere pardon.

— Pardon! zîmbi Dănuț, sărutînd mîna care răspîndea parfumul recentelor dulcețuri de trandafir.

— Rîzi tu, rîzi!... Ia poftim cu mine!

— Dan!

Mîna lui Mircea, cu nedespărțitul creion, se agita din răsputeri, ca mîna unui armator la ivirea corabiei scăpate din naufragiu.

— Salve, Deleanu! răsunară patru glasuri entuziasmate de diversiune.

— Ia dați-i pace, mă rog! interveni cucoana Catinca, ducîndu-l de mînecă în casă.

Cucoana Catinca aprinse lumina din antreței, privi tacîmul pregătit pe mescioara de pasiențe, și luîndu-l pe Dănuț de umăr, cu vîrful degetelor, îl întoarse cu fața spre becul electric.

— *Am auzit* că nu ți-i bine! Ce-nseamnă asta?... Ia scoate limba... Pfee!... Dă-mi mîna... Hm!... Limbă bună, temperatură nu, îmbrăcat civil, jigărit ca un motan, umblă lelea pe străzi... Cunoaștem noi de mult boala asta, domnul meu!... Ce-ai mîncat la masă?

— ...Imposibil să-mi aduc aminte! Am o memorie!...

— Da-da! Memoria!... Poftim la masă. La o astfel de oră ar trebui să-ți pun lingurile-n brîu!

— Vai de mine! Nu mi-i foame!

— Poftim! Pîrjoale calde să nu-mi ceri! exclamă indignată cucoana Catinca, așezîndu-l cu de-a sila pe scaun în fața pîrjoalelor reci... Așteaptă, mă rog, flămîndule! îi porunci ea, aprinzînd mașina de spirt, la care trebuia să încălzească bulionul de găină. Și văzînd cu coada ochiului că-i nădușit de căldură, adăugă încruntată: Pfii! Unde-ai învățat, diavole, să te parfumezi așa?... Scoate surtucul! Auzi dumneata! Să mă amețească, nu altceva!

Fără surtuc, în cămeșă de mătasă cenușie cu guler jos, picior peste picior, cu cotul rezemat de masă și degetele răsfirate pe fruntea cuprinsă în mînă, Dănuț avea zîmbetul de juvenilă iluminare al adolescenților poeți cînd își respiră sufletul...

Cucoana Catinca vărsă bulionul. Și bulionul fierbinte dovedi lui Dănuț cît era de înfometat.

— Ce nu te mai tunzi, diavole? Poftim! Parcă-i făcut cu drotul! se indignă glasul cucoanei Catinca, în timp ce degetele culegeau admirativ o buclă în spirală cu fulger arămiu.

Îi ridică farfuria de supă.

— Mă rog, să faci bine să nu te saturi cu pîrjoale, că mai este și pui fript... și niște strudel de care-ți place.

*

Una din cele patru odăi ale casei din Popa Nan era odaie de musafiri.

— Mai bine să am eu un pat pentru moldovenii mei decît salon pentru munteni.

Alături era odaia lui Mircea.

Aproape toate versurile lui Dănuț fuseseră scrise în odaia musafirilor, la biuroul de nuc, pe care pisica își încolăcea somnul, ca un *presse-papier* familiar.

Scrisorile de dragoste le scria în Pitar-Moșu, dar versurile numai la biuroul de nuc cu scaun sculptat.

E drept că din casa cucoanei Catinca Bucureștiul avea alt sunet. Se auzeau de-afară greierii și cosașii de argint, cotcodăcitul găinelor, piuitul piculinat al curcilor, uguitul hulubilor groși.

Un cuc cînta în fața celui ce scria la biurou, anunțînd optimist orele.

Iarna ardea focul în sobă — în Pitar-Moșu erau calorifere.

Și diminețele timpurii și pripite de școlari somnoroși aveau miros de pîne prăjită pentru cafeaua cu lapte „cu caimac".

Patul era înfățat proaspăt. Pe cuvertura de pichet se răstignea cast o cămeșă de noapte de-a lui Mircea. Pe covorașul din fața patului, o pereche de papuci turcești, brodați, de-a căror expropriere conu Mihăiță nu se indignase.

— Cum vrei mata, Catinca...

Pe măsuța de noapte, cucoana Catinca rînduise tablaua cu paharul de lapte — obligator — și chiseaua cu dulcețuri facultative.

*

Toate luminile din casă erau stinse, afară de una. Din odaia musafirilor, prin ușa întredeschisă, pătrundea în odaia lui Mircea dîra verde a lămpii cu *abat-jour* de porțelan: Dănuț scria.

Din pat, Mircea-i vedea numai profilul concentrat, cu fruntea sprijinită în palmă. Scria, cu mînicele cămeșii de noapte suflecate. Nu-și încheiase nasturii de la cămeșă. Pieptul gol; gîtul gol. Părul pieptănat în sus, cu reliefuri întortocheate și subite luciri, ca zvîrcolirile de balauri sculptați pe coapsele unui vas chinezesc, în care un foc nevăzut și-ar fi oglindit neliniștea.

De cîte ori nu veghease Mircea — ceasuri de noapte de-a rîndul — avînd în fața ochilor, prin ușa întredeschisă, icoana profilului concentrat asupra caietului, dar copilăros cînd se întorcea spre întunericul odăii lui Mircea, cu buzele sonore de trilul versului crud.

— Asculți Mircea?

Pourquoi, ô ma douleur,
Haleine douce, haleine moite,
Vent frileux, vent berceur,
Effeuilles-tu les pommiers, les blancs pommiers du coeur?
Pourquoi les exiller ces sonatines en fleurs
Sous le regard vainqueur, sous le regard moqueur
De celle qui connaît mon âme, mon amour et ma douleur?

Dănuț nu scria versuri decît în franțuzește: limba lecturilor. Era singura mustrare pe care i-o făcea Mircea. Dănuț răspundea categoric:

— Cum aș putea iubi, suferi și cînta cu vorbele pe care le aud la școală, pe stradă, în prăvălii — cu vorbele de toate zilele? „Limba maternă"? O respect și o iubesc ca pe o ma-

mă; dar limba versurilor trebuie s-o iubești altfel... Cu limba franceză n-am trăit în casă de mic copil, nu m-am jucat cu ea, n-am mîncat la masă cu ea... E o fată frumoasă pe care am întîlnit-o uneori numai; am văzut-o în cărțile cu versuri, cum ai vedea o fată la teatru în lojă, la geamul unei case necunoscute, trecînd în goană într-o trăsură... Limba românească trăiește cu mine în casă din copilărie, o văd zilnic, limba franceză e într-o casă străină, e frumoasă și enigmatică...

— Bine, dar n-o cunoști de ajuns, replica Mircea. E o limbă livrescă pentru tine, n-ai *amintiri* în ea...

— Tocmai de asta o iubesc. Oamenii de care te leagă amintiri comune sînt părinții, frații, prietenii din copilărie... Dar o fată pe care o iubești cînd ai văzut-o întăia oară? Ce amintiri te leagă de ea? O iubești tocmai fiindcă n-o cunoști. Fără enigmă, fără necunoscut nu este dragoste. Dragostea e nostalgia de ceva necunoscut în care presimți frumusețe... Și o limbă care ți-e prea familiară nu mai are enigma de care are nevoie poezia, fără de care poezia e un simulacru.

— Atunci, după tine, ar urma ca Eminescu să fi scris poeziile lui în nemțește, Verlaine în limba turcă și Heine în chinezește!

— Poate c-ar fi scris mai frumos, fiindcă niciodată n-ar fi simțit osteneala pe care ți-o dă familiarul, cunoscutul limbii natale.

— Dar de unde ai scos tu că limba românească nu mai are mister pentru tine? O cunoști fragmentar... Descopere-o. Fă-ți o limbă personală, cum și-a făcut Eminescu, cum și-a făcut Arghezi, cu vorbele tuturora, dîndu-le un alt accent, o altă muzică.

— Nu pot. Nu mă atrage... Cuvintele de care am nevoie sună odios. Ascultă: „amor!" Îl spun numai, și-mi sună în urechi toate viorile țigănești și cupletele sentimentale. E un cuvînt care locuiește la mahala. A îmbătrînit acolo. Nu pot să-l iubesc. Altul: „iubita!" Îți vine să ricanezi cînd îl spui sau să faci cu ochiul. Dar: *„l'aimée, la bien-aimée"?* E dulce, muzical, blînd, și-ți vine să ridici ochii cînd îl spui, cum îi ridici fără să privești nimic cînd auzi o muzică depărtată... Pentru mine, limba românească e bună

pentru discursuri, pentru poezii patriotice și pentru sarcasmul lui Caragiale...

Discuțiile dintre Mircea și Dănuț pe această temă erau fără sfîrșit... Dănuț avea o superioritate asupra lui Mircea; pe cîtă vreme el scria versuri, în franțuzește, pe care Mircea le prețuia, Mircea nu scria versuri de loc.

Nu știa încă Dănuț că fiecare cuvînt e o Cenușăreasă care s-a întors de la bal — de la un bal cu lună, soare, fluturi, rouă și păduri — pierzîndu-și condurul. Și dacă stă acoperită de cenușă, într-un bordei, la vatra stînsă — în schimb un făt-frumos îndrăgostit o caută prin toată lumea cu condurul în mînă. Și această umilință, această așteptare, și această căutare, e enigma fiecărui cuvînt.

Nu știa încă Dănuț că în limba franceză Cenușăresele sînt venerabile și că fiecare dintre ele locuiește într-un palat străveziu de cleștar, cu conduri de toate formele și culorile, așezați pe calapoade — amintindu-și vremurile basmului din tinerețe, cînd piciorul era mai mic decît condurul și cînd condurul era pierdut...

Dănuț avea o slăbiciune pentru alb: meri și zarzări înfloriți se scuturau în nopțile de versuri dinspre biurou în odaia lui Mircea. Hulubi, numai albi, lebede, ninsori, lumini de lună, copii în lungi cămeși de noapte, case de țară alcătuiau vistieria versurilor lui Dănuț.

— Aș putea face trusoul de primăvară al tuturor livezilor cu albul din mine.

Aceste nopți de veghe, cu duhul primăvaratic al albului între odăile lor, erau unul din secretele prieteniei lui Mircea pentru Dănuț. Cîte capricii nu-i trecuse, cîte îngenuncheri nu îndurase — el, care avea sufletul mîndru ca o icoană de ctitor — din pricina acelor nopți. Acest „zarzăr exilat în viața oamenilor", care înflorea uneori în odaia de alături, era fratele ochilor triști. Pe acest Dănuț în cămeșă de noapte, cu profil concentrat pe caiet și chip copilăros cînd se întorcea înspre odaia lui, Mircea îl pierduse de la Crăciun. Îl vedea zilnic și de-atunci, la școală, dar vedea o față de faun ostenit sau exuberant, de care ferea cu o îndurerată pudoare privirea ochilor din el...

Acum îl regăsise.

Dănuț închise caietul, stinse lampa și se sui în pat. Mircea așteptase în zadar familiara întrebare: „Asculți, Mircea?"

Totuși, era fericit. Și multă vreme privi lumina lunii vibrînd în odăi, cu aceeași privire pe care o avea cînd asculta versurile lui Dănuț, ca și cum albul lunar ar fi fost o pulbere desprinsă din albul caietului cu versuri, ca să încununeze din nou întregita puritate frățească a celor două odăi vecine.

Ațipise zîmbind.

Un vis trecu prin cîteva bătăi de inimă... Trebuie s-o prindă, trebuie s-o prindă.

Fuge în goana mare după o fetiță mult mai mică decît el, cu cozi blonde pe spate... Se apropie. Și-i plin de spaimă sufletul, și de ciudată încîntare. Dacă nu-i ea?

A prins-o de cozi.

Inima bate din răsputeri.

O smuncește-nspre el, și-n aceeași clipă fetița cu cozi blonde a crescut, cozile s-au înflăcărat, și coaptă-n trup și roșie în păr o are-n brațe pe Adina...

Se deșteaptă la lumina de fulger a visului.

Adina! Îi apăsa sufletul amintirea ei ca un parfum greu.

Scutură capul. Se culcă din nou. Nu mai putea dormi. Îi băteau tîmplele. Era o izbucnire în trup ca fluviile cînd clocotesc subt gheață. Mînile vroiau s-apuce, brațele să strîngă, trupul vroia arsura trupului dorit în vis.

Se îmbrăcă prin întuneric.

Cucul din părete cîntă de două ori, amintind trecerea orelor pașnice prin casa patriarhală.

— Mircea... dormi?

— Ce-i, Dan? tresări Mircea, văzîndu-l îmbrăcat.

— Mă duc...

Cuvintele cădeau grele, ca ale unei spovedanii urîte.

— ...Spune mamei tale că am plecat dis-de-dimineață să-mi iau uniforma de-acasă.

— Unde te... începu Mircea, oprindu-se brusc, încruntat.

Știa unde se duce. Sărind din pat, văzuse în lumina lunii chipul de faun cu ochii lucioși.

Încălecînd fereastra, Dănuț întoarse capul spre Mircea. Îl văzu sever și curat.

— Da. Mă duc la Adina. Mi-am uitat chipiul, vorbi el cu sfidare în glas și cinism în ochi.

Se furișă prin ogradă, negru.

De la fereastră, Mircea îl urmări cu melancolia îngerilor cînd privesc prăbușirea unui frate întru aripi, dar și cu secreta mîndrie că o privesc din cer.

II

„IL ÉTAIT UN PETIT POMMIER"

— Vînzaaar... civooo... Vînzaaar... civooo...

Nazală, ironică, tărăgănată, comică, solitară și solemnă, proorocirea comercială răsuna pe ulițele istorice ale Iașului, care atîrnă neînsuflețit ca o zdreanță voievodală pe umărul sleios și obsechios al negustorului de haine vechi.

— Vînzaaar... civooo...

Dar toate casele erau deprinse, ca și cu trîmbițarea cucoșilor domestici, cu cîntecul de lebădă al cetății lui Ștefan. Familiar tuturora, glasul lui Meșulem deștepta zîmbete prin case și glume prin ogrăzi.

— Vînzaaar... civooo...

— Meșulem, cuțu-cuțu!

Cu pași tîrîtori, deprinși iremediabil să tîrșească papuci clămpănitori, cu umerii doborîți parcă de povara perechii de ghete glodoase și desfundate și a surtucului decolorat — mai mult firmă decît marfă — negustorul se îndreptă spre poarta casei, de unde un tînăr licean îl poftise injurios.

— Așteaptă să plece mama de acasă.

Și Meșulem aștepta!

Zîmbi cu duioșie, ondulîndu-și capul de jos în sus, ca un motan gîdilit subt bărbie. Avea barbă albă — de o biblică îmbelșugare — și nasul, crescut ca subt lupă, și coroiat, reproducea în sens invers — cu aceeași împovărare resemnată și vicleană — aplecarea gheboșată a spinării. Perciunii, sinuos încîrligați, atîrnau pe tîmple, sinceri. Urechile vegheau vaste și congestionate, spăimîntate parcă de apropiata izbucnire a trîmbițelor cerești. Un ochi era acoperit cu plasture negru; dar celălalt era o colonie de ochi sintetizați în verdele sur al unuia singur, străbătător, intens, enigmatic și profund ca ochiul din triunghiul creștin sau ca celălalt, care-l prețuise pe Isus și-l vînduse cu rabat.

Mama liceanului ieși pe poartă, cu alai de parfum. Meșulem se înclină adînc și cucernic în fața dosului încorsetat. Apoi, cu o privire filtrată printre gene, evaluă și îmbrăcămintea cochetă, și paguba din punga soțului, și seceta din buzunarul liceanului.

— A chichi, Meșulem! Numai eu îs prost să vînd așa pantaloni faini!... Zece lei, fără să mă tocmesc.

La auzul vorbei pantaloni, Meșulem se repezi cu brațele ridicate. Bătăile inimii liceanului frăgezeau deliciul clipei comerciale.

Și deodată Meșulem se întristă. Oftă din greu, și cu buza de jos îngreuiată de dispreț amar, restitui pantalonii.

— Nu-i pentru mine...

Și plecă.

— Vînzaaar... civooo...

— Meșulem!

— Vînzaaar... civooo...

— Meșulem!

— Eî?

— Îți bați joc de mine! Pantaloni noi: numai astă-iarnă i-am purtat!... Ți-i lăs cu cinci lei...

— Dacă nu-i pentru mine!

— Ești nebun, Meșulem?

— Meșulem îi nebun... da' pantalonii îs rupți în cuăr!

Liceanul oftă adînc: el singur îi cîrpise.

— Cît dai?

— Meșulem plătește bini. Iaca o băncuță nouă-nouță, se întristă el, lucind în soare o băncuță de cincizeci de bani.

— Un leu, și na-ți pantalonii.

Trupul lui Meșulem porni, dar mîna cu băncuța rămase pe loc, darnică, ispititoare, elocventă...

— Dă, tîrtane!

Meșulem luă pantalonii creștini.

— Vînzaaar civooo...

Lumina era blîndă și elegiacă. Pe ulițile cu bolovani blajini și gropi firești, alături de vrăbii ciuguleau găini.

În răstimpuri clare răsunau nostalgic fluierile nalte ale locomotivelor. Uneori, o vacă smulgea un smoc de iarbă amical răsărită pe marginea trotuarului. Sergentul o privea din urmă, cu un aer de boar deghizat. Bîzîiau albine trecînd dintr-o grădină într-alta, în zbor brodat, peste stradă, ca peste un rîu calm.

Pulverizat în soare și în vînt, parfumul teilor adia luminos; cîte o fată cu tocuri strîmbe și ochii închiși se oprea, părînd că-l ascultă.

Și pe toate zările dezvăluite ochiului ondulau dealurile de un albastru-argintiu ca niște mari muguri de munți gata să înflorească răcoroși delaolaltă cu vara.

Și peste toate, presimțit de suflet mai mult decît de ochi, Ceahlăul vaporos ca un fum de tămîie cadelnițat de Trecut, din afundul ceresc al zărilor moldovene...

— Vînzaaar...civooo...

*

Casa răposatului conu Costake Dumșa, cu două rînduri, arăta tot voinică și dîrză, deși venerabilă, în strășnicia zidurilor de piatră văruită, ca un vînător de urși coborît din munți. Împrejmuită vast de zid înalt și gros de piatră, ședea la o parte de uliță, înfiptă în pămînt ca într-o adîncire de luptă, cu flori în față și desiș de pomi roditori îndărăt. Ferestrele erau mari, dar mai ales adînci și cu zăbrele robuste.

La etaj se arăta dominator balconul de unde romanțiozitatea vechilor jupînițe visa cu dealurile-n față și de unde glasul vechilor boieri tuna și dincolo de ziduri.

Zidul dinspre uliță se avînta gigant și dulce în verdeața plopilor bătrîni, ca un hotar aerian al proprietății. Porțile de stejar ferecat — cu bară pe dinăuntru — se deschideau triumfal, anume parcă pentru izbucnirea neagră și sură a armăsarilor înhămați la calești. Și de la poartă pînă la peronul casei, aleea de nisip gălbui se arcuia așa cum s-arcuiau în trap calețile cu mers focos.

Muriseră demult bătrînii, dar învechiții muri adăposteau aceiași și aceiași pomi.

Așa că nu casa dintre ziduri părea anacronică, ci becul electric de la poartă și cele două globuri cu picior înalt care, de-a dreapta și de-a stînga peronului, luminau electric decorul feudal.

Obișnuitele cărți de vizită — de lemn sau de tinichea — cu seci sau pretențioase inscripții, ale avocaților, lipseau de la poarta casei Deleanu. Dar se vede că ar fi fost și de prisos, de vreme ce în fața peronului un numeros grup de clienți de ambe sexe aștepta sosirea domnului Deleanu. Numeric, dominau țăranii. Tîrgoveții erau mai cu seamă evrei. Vorbeau colectiv — cor fără muzică — și gesticulau furioși — deși nu se sfădeau — desfășurînd și comentînd ziarele locale ca pe niște hărți strategice.

Țăranii tăceau, crunți, bănuitori și stînjeniți.

Cucoanele ședeau pe bănci , țapene ca în ghips în corsetele încordate, făcînd — cu vîrful umbrelușelor — desemnuri simbolice pe nisipul stropit și greblat: inimi, pudic barate; inițiale languros îmbinate și profiluri primitive...

În răstimpuri mai mari sau mai mici — variind după însemnătatea pungii și a procesului — un secretar apărea, invitînd curtenitor doamnele, autoritar țăranii și familiar evreii.

Domnul Deleanu era la club, de unde se întorcea pe la opt, opt jumătate — însoțit de Olguța, care lua acolo lecții de scrimă — decavat, bine dispus și flămînd. Așa că întîiul diagnostic al procesului îl făceau doi secretari mai vechi, și tot ei luau și cel întîi aperitiv financiar. Al treilea secretar, prea tînăr și prea naiv în ale profesiei pentru a „trata cu clienții", făcea deocamdată pe aprodul sibilin al celorlalți doi, strigînd, chemînd sau invitînd clienții, în ordinea categoriei sociale,sexului și stagiului de așteptare. Avea un nume excentric, la întocmirea căruia colaboraseră strămoșii și părinții, după cum urmează: Minodor — părinții, Stratulativ — strămoșii. Olguța fierbea ca un samovar de cîte ori era obligată să rostească ambele nume deodată.

Minodor Stratulativ ieșise pe peron. Dar în loc să indice o intrare celor ce o așteptau, privea în sus, ca și cum ar fi convorbit cu un client astral, implorîndu-l să descindă.

De fapt, se uita la balcon, unde, în halat de baie, cu umerii iluminați de aur inelat, Monica își usca părul la soare. Se lăuse. Un abur rumen îi încălzea obrajii. Pe genunchi ținea o carte deschisă fără s-o cetească.

Se ridică în picioare, adunînd în snop tumultos pe ceafă părul încă jilav. Mînicile largi alunecară, descoperind brațele goale. Își scutură capul, înzeuîndu-se din nou cu aur.

Departe, curgea lină și albastră linia dealurilor.

Frumusețea Monicăi se afirma deodată, ca splendoarea unui trăsnet. Așa cum era învăluită în căderea amplă a falduriilor halatului alb cu glugă și mînici încăpătoare, în fața zărilor cu dealuri florentine, părea pogorîtă din cerul pur al picturii italiene, ca un înger cu aripile strînse, ținînd desfășurat în mîni un sul cu muzică pentru glasul heruvimilor.

Finețea plină a obrajilor și a liniei gîtului, alunecînd de la bărbie în curbă lungă de stea căzătoare, făcea să se presimtă puritatea sprintenă a sînilor subit rotunzi.

Formele Monicăi erau lungi alintări de linii întretăiate, cum sînt înmănuncherile *jet-d'eaux*-urilor sau melodiile violelor cîntate cu arcușuri lungi.

Era avîntată cu suprema și delicata supleță a fumului în văzduh acalmic. Părea că se mișcă în vîrful degetelor, dar picioarele călcau orizontal pămîntul, și totuși, trupul părea înălțat — nu înalt — alungit, nu lung.

Așa sînt trupurile cerești, cărora aripele — ridicîndu-le povara pașilor — le avîntă conturul senzual, spiritualizîndu-l cu o născîndă înălțare de zbor oprit vertical, atent parcă, spre orizonturi, de unde poate să apară iară porunca zborului. Și așa sînt uneori întrupările tinereții pogorîte pe pămînt în scurt popas.

În lumina ovală a frunții și a obrajilor, sprincenele deschideau arcul dublu al aripelor de cocor în zori de primăvară. Păreau că vin plutind, de departe, dintr-un străveziu de zare, sau că se pierd afund.

Iar mînile Monicăi, înguste, calme și cu degete prelungi, puteau să poarte crinul religios și să încapă în mănușa de argint, care îmbracă pe icoane mînile Mariei...

Pe străzile Iașului, oamenii întorceau capul după Monica, dorind parcă s-o vadă mireasă. Iar la teatru, apariția ei în lojă solidariza ochii galeriei cu binoclurile lojelor și parterului, făcînd o primejdioasă concurență scenei.

Olguța-i spunea că e rivala bisericii Trei Ierarhi și-o amenințase că va scrie profesorului Iorga — „kilovatorul istoriei", cum îl poreclise Olguța — să o catalogheze între monumentele istorice ale Iașului.

Minodor Stratulativ era al patrulea secretar îndrăgostit de Monica. Predecesorii săi întru adorare fuseseră congediați în urma intervenției Olguței.

— Papa, cine are trei secretari? Tu sau Monica? Monicăi îi scriu scrisori de dragoste, și ea n-are nevoie să-și strice ortografia cetindu-le; iar tu îi plătești și nu fac nimica!

Minodor nu cuteza să compună epistole — încă! De altfel, dunga rectilinie a pantalonilor arăta clar că îngenuncherile lui în fața Monicăi erau de ordin sufletesc. Se mulțumea să contemple.

Dar în biuroul domnului Deleanu mare ispravă nu făcea.

Doi ogari, în goană paralelă, cu ondulări festive de serpentine și boturi săgetătoare, se avîntară spre poartă. Din urmă, în fugă după ei, venea Olguța, cu rachetă în mînă, îndemnîndu-i. Zărindu-l pe Minodor la pîndă — bufnea de rîs numai cînd îl vedea, fiindcă-i *vedea numele* — își încetini pasul, în vîrfuri. Era zveltă și flexibilă, ca un arcaș adolescent. Picioarele, dezvăluite subt rochia scurtă de tenis, arătau mușchi de patinatoare cu fine oțăliri în dungi, pulpe vioaie, glezne înalte. Presimțeai genunchii dominatori de amazoană. Îmbrăcase pentru tenis o bluză-cămeșă cu guler răsfrînt și mînici scurte, subt țesutul căreia sînii mici nu tremurau, nici palpitau, dînd pieptului mai curînd relief de juvenilă și impertinentă voinicie decît tulburătoare feminitate.

Nici o îngreuiere, lene, moliciune sau șovăire nu stînjenea vioiciunea ritmului elastic, a trupului durat din biciuiri de mușchi repezi pe oase subțiri și impetuoase.

Își îmbrobodise strîns — ca un pescar napolitan — pletele brune, cu o batistă de mătasă galbenă, care punea tonuri portocalii pe obrajii arși de soare și de vînt. Arcul sprincenelor era lung, dens și cu o zburlire mefistofelică la îmbinarea cu rădăcina nasului. Ochii de un negru tropical se alungeau atît de puternic în colțul genelor, spre tîmple, încît ochii celui spre care se îndreptau osteneau, ca o crenguță învăluită și copleșită subit de aripele vaste ale unui zbor greu. Vivacitatea-i sclipea în ochi și-n nări ca un ger.

Și cum venea în vîrfuri, întîmpinată de ogarii care se întorceau curbi spre stăpîna lor, părea icoana combativă a saltului spre viață, cu frunte dîrză, cu dinți albi și albi ogari pe de lături, alegorici parcă.

— *Mélisande, prends garde au Pelléas!*

Monica se aplecă pe marginea balconului, adunîndu-și părul, privi spre trubadurul fără mandolină și, înfășurîndu-se mai strîns în halat, intră în casă.

Minodor se întoarse stacojiu, se înclină, bîlbîi ceva nedeslușit... Olguța nu rîdea. În mîna ei, racheta avea nerv de cravașă și fantezii de spadă. Minodor germinase pe loc în fața ei.

— Așteaptă clienții, domnule... Minodor...

Începuse grav, dar bufni de rîs rostind silabele ilariante și, rîzînd, fugi cu umeri copilărești.

— Duduie Olguță, duduie Olguță! o strigă Neculai, alergînd după ea cu picioarele țapene și laterale ca un general de cavalerie.

Neculai era cel mai vechi servitor al casei Deleanu, „slujbaș", spunea el cu o demnitate concretizată și în redingota cu poale lungi, încheiată pînă sus. Purta cravată neagră, gambetă cenușie și manșete rotunde de celuloid cu butoni pe care era pictată luarea Griviței. Era slab și alb ca o perpendiculară de cridă. Devenea însă imediat uman — și chiar supra — grație mustețelor demne de o baladă sau macar de o monografie. Mustețile lui Neculai erau așa de vaste, încît nu se mai localizau pe față, deasupra buzei de sus, ci făceau parte din silueta totală, ridicînd trupul la rangul de cruce.

Olguța pretindea că Neculai slujise odinioară de cuier automat. În extremitatea mustеții din stînga își atîrnau cucoanele rochiile cu turnură, iar în extremitatea mustеții din dreapta își atîrnau boierii pantalonii.

Cînd era vînt, mustețile lui Neculai fîlfîiau ca un fular de borangic.

Mai avea un singur dinte: semn alb de exclamație pe întunericul gurii. Dar mustețile, deși cărunte, aveau aceeași vigoare orizontală.

— Duduie Olguță, mata n-ai o *misiune* la poștă?

— Ce cauți la poștă, Neculai?

— Am o *empremată* de la duduia Monica să ridic un *transport*... Să vedeți...

Era limbut. „Să vedeți" era începutul comentariilor asupra evenimentelor casnice, uneori și asupra celor sociale: detesta socialismul: „o mojicie!"

— Aaa! Un pachet pentru Monica! Ia să vdem *emprimata*.

Empremata lui Neculai era o țidulă de la poștă, scrisă de mînă. Neculai era idealist: înnobila realitățile cele mai mărunte. Un pahar de apă stilizat de Neculai, devenea o „răcoritoare". Supa, un „elextir" de găină sau de vacă.

Excela în inventivitate pudică. Substantivul „ritiradă", utilizat de servitori, Neculai nu-l accepta nici subt forma „closet". Formula lui Neculai era *„locul"*, rostită cu o ușoară ridicare a capului și o tainică aplecare a genelor,ca și cum ar fi spus o *parolă* conspirativă.

— Aha! Așteaptă, Neculai. Am să-ți dau o *rapidă*.

Neculai zîmbi în urma Olguței, care se întorcea spre casă ca un poet care și-ar găsi editor.

Abia acum pricepea Olguța refuzul Monicăi de a merge la tenisul de toate zilele subt pretext că-și spală părul. Un pachet de la Dănuț... „Metaforel" sau „Benjaminul", cum îl poreclise Olguța.

Urcă scările de dindos cîte trei deodată. La scoborît se dădea pe rampă, fără cruțare pentru rochii, acasă — și pentru inima pedagogelor, la școală.

— Cuțulachi!

— ...!

— Iar la mine-n odaie!

— Nu...

— Cum, nu? Da.

— Am vrut...

— Bine, Cuțulachi, băiat ești tu, sau fată? Du-te afară și te joacă. Țipă, urlă, sparge — dar lasă-n pace odăile fetelor!

Puiu trînti ușa, zvîrli trandafirul furat din grădina Liceului Internat și adus subt tunică, pentru Olguța, ca o bătaie de inimă, îl călcă în picioare și se năpusti în odaia lui, unde plîngea zilnic sau fiindcă Olguța îi spunea Cuțulachi, sau fiindcă nu-i spunea Puiu. Olguța cînd îl neglija complect, cînd îl zeflemisea.

— Lasă!... De azi am s-o iubesc pe Monica!... Să dea Dumnezeu să rămîn corijent dacă...

Își șterse ochii. În fiecare zi se jura c-are s-o iubească pe Monica și niciodată nu izbutea să trișeze.

Monica intră în odaia Olguței.

— Te-ai întors?

Olguța scria la o măsuță joasă, așezată turcește pe o pernă, cu racheta pe marginea mesei.

— M-am întors.

— Nu te mai duci la tenis?

— Nu mă mai duc la tenis.

Monica se înroși. Olguța, atentă cu coada ochiului, zîmbi.

— Vrei să mă duc la tenis?

— Eu...

— Tu. *Garde au Pelléas, Mélisande*!

— ...?

Monica se aprinse mai tare, cu obrajii colorați ca merele în toamna părului.

Olguța scria. Deodată, bufni de rîs.

— *Îi* dau o telegramă... ghici cui?

— ...

— N-ai ghicit! Lui Haralamb Scrobohaci.

Acest Haralamb era administratorul moșiei Medeleni.

— Ascultă: „Atenție teren tenis. Stop. Puneți să se pască iarba. Stop."

Monica schiță un gest de protestare. Olguța urmă:

— Asta-i o aluzie la nevasta lui, care-i vegetariană. El e prin atavism...

— Ce ai cu ei, Olguța?

— Ce am? Îl fură destul pe papa!... „Astupați găuri, turnați nisip, trasați careuri, văruiți-le. Stop. Atenție. Stop. Alteța-sa principele Carol va juca tenis Medeleni. Stop. Stop. Stop..." Asta înseamnă puncte-puncte. E o inovație în punctuația telegrafică... „Dacă alteța-sa satisfăcută teren sperați decorație, invitație soție bal palat. Olga Deleanu."

Olguța-și frecă degetul pătat de cerneală de sugătoare, de învelitoarea măsuței și de covor.

— Să vezi tu ce loc de tenis ne face domnul Scrobohaci! O pune pe „tătica Raluca" să stropească nisipul cu „odicolon" pentru nasul august. Filetul îl asezonează cu brad. Copacii îi decorează cu trandafiri de hîrtie și lampioane tricolore. În fața băncii așterne covorul din salon și în dosul

băncii improvizează o coroană regală din pansele și nu-mă-uita.

Monica zîmbea, aplecată, dezmierdînd spinarea Leilei, care-o urma prin casă ca un început de trenă. Leila era o pisică de Angora, ondulată și ireală ca o lumină de lună în rochia ei de abur cenușiu cu irizări albăstrui. Dar de la Dănuț.

Olguța ridică un deget spre Monica.

— Iar Melizanda va plăti această telegramă din punga ei, cu titlul de amendă, pentru că n-a spus Olguței vestea bună că așteaptă un pachet de la... București.

Îngenunchind cu o vioiciune nebănuită — cu pisica în brațe — Monica sărută obrajii Olguței.

— Cîțț, cîțțț, cîțțț!

Un salt cenușiu. Cu bucuria ei, Monica fugi după Leila ei.

Ogarii Olguței zgrepțănau ușa, schelălăind surd.

— Hop!

Prin odăi, coridoare, antrete, și pe scări, și prin ogradă, o întreită goană se dezlănțui. Uși pocniră, podele duduiră. Din pod și pînă-n atenanse, toți știură că Olguța pleacă de acasă la tenis.

De aceea, o bicicletă pedalată frenetic de două picioare de licean — cu pantaloni scurți și șosete — despică în două grupul clienților: Puiu, cu vijelie-n inimă și-n roți, se ducea după Olguța, să-i dovedească — săgetînd prin fața tramvaielor, înfruntînd trăsurile, sergenții și chiar ochelarii profesorilor pietoni — că nu-i Cuțulachi.

De aceea, Sevastița sau „Sevasta", țărăncuță cu trup pietros și obrajii rumeni ca după un cules de cireșe, intră în odaia prin care stăpîna ei trecuse o clipă numai, dar ca un vînt năpraznic, în odăi, semănînd pe divan, pe scaune și pe covor geantă, cărți, beretă, ghete, rochie de școală și dezordine — în odaia în care o singură icoană era calmă și melancolică: o veche fotografie de amator, tremurată și decolorată, așezată în medalion oval pe măsuța de scris a Olguței, reprezentînd siluetele duble — aureolate parcă — ale cailor, trăsurii, biciului și profilul unui moș bătrîn cu o copiliță în brațe și-un surîs pe buze, în lumina unei dimineți

de vară demult împaienjenite cu acel moș Gheorghe, cu acea „duduița moșului" și cu acele vremi...

*

...sărut mîna Cuconiții o căzut bele pi capu meu șam sîm eu Iniman dinț săț spun matali. Zîci eri Cuconașu Dănuț măi Gheorghiț ie tu cărțîli și Beletu di pi Pat, făli pachet cum știi tu, leagîli bini cu șfarî, și cînd îi fi gata sî vii la mini sî pun adresa cam sî li trimăt acasă cî Dumnealui ave mosafiri la ceai pi cuconașu Mircea pi cuconașu Tonel și pi cela tot uit cum îi zîci ista Siranău cela cu nasu mari del rîd Dumnealor, eu mapuc iutiiuti și fac cum mio poroncit da sî vedi cî Dracu șo bagat coada cî mă ispitești sî pun în pachet și o Carti di pi măsuța di noapti căm zîc las sî fii mai mult cî tot acasî sî duci, șo eșît Bocluc. Măntorc eu dila Poștie cu Țîdula și iaca Cuconașu Dănuț foc, undii Cartea Gheorghiț, zîc ci Carti Conașule cî mata ai cît iarba și năsîpu zici ceia di pi măsuți eu făceam pi prostu da undi lam văzut așa di mîniet nam avut Coraj sî zîc cam bagato în Pachet ci sîș mai facî Inimî ră, cî mortu di la groapă nusîntoarci.

Zîc so căutăm Cuconașule poati nai avuto poati ai zăhăito pacatili meli Cuconiții sî facî moarti di om și gata!!!! di cînd ăl slujăsc așa di mîniet nu lam văzut sî nu fii Didiochi parcî era Duduia Olguța cînd vedi bătînd gita la noi la Medeleni, și la tătî urma daco văzut că eu o țin morțîș cî nam puso și nam puso so mai liniștit și niam pus diam răscolit tătî casa da nam găsîto so scoț din Pămînt gheorghiț cî ochii cu mini nu mai dai zîci, da dacîmio găsăști om tiam făcut!!!

și eu zîc așă Cuconiță că mam sfătuit cu Cuconașu Mircea Dumnezău săl țîi că tarii bun la Inimî milostivești mata Cuconiții și cum vini Pachetu cu Bocluc la Ieș trimeț mata cartea cu Trinu careț ști cîi mai răpidi cî sî duci Domnu Neculai pi Adresa lui Cuconașu Mircea cî ari sî zîcî dumnealui cî o luato din greșalî în Tașcî.

Și iaca uitam, mo învațat Cuconașu Mircea căi zîci Cărții cu Bocluc *Ojardindilifant* da mai pi Franțozăști...

Doamna Deleanu își scoase ochelarii de lectură — îi purta de un an — așezîndu-i dimpreună cu scrisoarea pe claviatura pianului.

De doi ani, o dată pe săptămînă, Gheorghiță a Marandei comenta cu devotament întîmplările care i se păreau lui

mai evenimente, din Pitar-Moșu 20, așa cum făgăduise la plecare, mamei lui Dănuț.

Pînă la Crăciun, o dată pe săptămînă, alteori mai rar, veneau scrisori de la Dănuț, care făceau aproape inutilă lectura celorlalte cu slovă încîlcită și cuvintele naiv împărechete.

De la Crăciun, însă, Dănuț amuțise. Rareori trimetea cîte-o carte poștală — „Sînt sănătos. Sărutări la toți, Dănuț" — cumpărată de la un debit de tutun, desigur, și scrisă în goană cu creionul, pe marginea tarabei.

Doamna Deleanu zîmbi cu un fel de umilă mîndrie. Cetind scrisorile lui Gheorghiță avea impresia că privește prin ușa abia întredeschisă a unei odăi de servitori — curată și simpatică, dar de servitori — decorul și viața fragmentară a unui băiat frumos, voinic, mare și neatîrnat, care totuși era băiețelul ei.

*

Odaia Monicăi era despărțită de a Olguței printr-un mic vestibul cubic — dînd și el pe balcon — în care-și luau ceaiul dimineților școlare.

Dar atîta deosebire era între cele două odăi învecinate, încît păreau situate pe versantele opuse ale unui masiv muntos, cu arșiță și portocali într-o parte și presimțirea cadențată a mării largi; tăceri de zăpezi mate sau scînteietoare în cealaltă și presimțirea gravă a brazilor.

Alt climat sufletesc orînduise reculegerea meditativă din odaia Monicăi; altul, dezordinea exuberantă din odaia Olguței.

Mobilele vechi și demodate de la bunica ei erau firești în odaia Monicăi și între zidurile monacale ale căror singure podoabe erau simplicitatea lor de ziduri de-altădată și oglinda ovală în ramă neagră, oglindă cu apa ușor brumată, în care chipul oglindit se-nvăluia într-o îndulcire ștearsă și într-un abur de trecut.

De lemn negru era și *bahut*-ul scund, bombat și bonom, cu o rozace de sidef în mijloc, la fel cu masa fără colțuri acoperită cu un șal turcesc, tot vechi, de vreme ce în tinereță acoperise umerii rotunzi ai unei fete care nici nu bănuia că într-o zi nu va mai fi decît o amintire albă în sufletul unei Monice blonde.

Fotoliul de lîngă masă — de mult tovarăș al ei — avea spetează și picioare arcuite, și căptușeala de catifea rubinie odată acum era roasă și violacee.

Deasupra divanului pe care dormeau, vegheau și visau Monica și Leila, o poliță-colțar, dată cu baiț, adăpostea sulfina bibliotecilor adolescente: Musset, Verlaine, Turgheniev, Eminescu, Heine...

Cea mai luminoasă fereastră, și cea mai înaltă, din odaia în care luna și soarele păstrau parfumul romantismului era Monica; părea deschisă într-un zid de castel medieval, pe un răsărit de zori cu apropiat tumult de soare și albine. Privind-o, ochii se ridicau mai sus, căutînd parcă aurul vestit de ea.

Dar ochii Monicăi erau negri — cu prea depărtate înstelări — și erau prea grei în genele lor lungi ca să nu fie religioși în fața dragostii și a durerii.

Și odaia Monicăi semăna mai mult cu ochii ei.

*

Il était un petit pommier
Grave comme une mignonne infante;
Il avait une robe bouffante
Vert de feuille et blanc-rosé
Comme les joues rondes des poupées
Le printemps lui souriait

Et sa voix était chantante.

Il était un petit bambin
— Rond et rouge comme une cerise —
Qui avait des boucles exquises.
N'étant pas du tout malin
Il voyait dans l'herbe des nains
Et avec ses tendres mains

Sage, il priait à l'église.

Puis, le petit pommier d'antan
Devint grand, naturellement
Et le petit bambin d'antan
Fit, tout simplement, autant.

Dis, ô douce soeur des pommiers,
Te souviens-tu d'un petit bambin
Rouge comme la paume de tes mains?
Car moi, ô sage bien aimée
J'aime toujours le petit pommier.

...Sfîrșitul vacanței, cu un an în urmă: septembre. Dănuț pleca dis-de-dimineață. Monica nu dormise de loc. Visul urît și greu o ținuse întreaga noapte cu ochii deschiși ca și ai lunii.

Îl aștepta cu obraji de zori palizi, lipită de vița roșie a pridvorului plecărilor și toamnei.

— Mă duc, Monica.

Și sufletul Monicăi spunea: „Se duce Dănuț".

Cu toamna se ducea. Rămînea cu toamna.

— Ți-o dau ție, Monica.

Cartea cu *„Les sanglots longs, des violons de l'automne..."*

Alergau frunze pe dealurile străvezii ale vîntului, ca lumini speriate în căutarea unei domnițe înecată în ape, cu mînile pe piept.

Tăcuseră...

Se auzeau roțile trăsurii.

Plecarea cu două inimi culese din același pom de toamnă de gravul înger al pădurilor și al iubirilor.

Dănuț se aplecase, îi dezmierdase mîna, și pentru întîia oară i-o sărutase —pînă atunci se sărutau frățește pe obraz — în timp ce cu cealaltă mînă Monica-i dezmierdase aerian părul, sărutîndu-și-o apoi pe furiș, cu lacrimi.

Și între versurile lui Verlaine, versurile lui Dănuț, ca un pom reînflorit în străveziu de toamnă blîndă...

Il était un petit pommier
Grave comme une mignonne infante...

...răspundeau unei păpușe care cu ani în urmă, într-o noapte de toamnă și plecări, cutezase să treacă hotarul războinic al pragului odăilor Potemkin-Kami-Mura, cu o solie ascunsă în buzunărelul șorțului hainei de mireasă.

„Monica îl iubește pe Dănuț din toată inima..."

...De-atunci veniseră Monicăi versurile altora numai, dar trimise de Dănuț, culese parcă de mînile lui pentru ea.

Apoi venise Leila, trimisă prin domnul Deleanu, ca o ofrandă de tăcere și de lună.

De la Crăciun însă nu mai primise nimic. De atunci cetea și Monica — după doamna Deleanu — scrisorile săptămînale ale lui Gheorghiță a Marandei.

Și de-atunci, liniile pure și străvezii ale dragostei se aplecaseră vast ostenite, închizînd în ele declinul nostalgic al zărilor marine cu prea depărtate orizonturi.

*

Venise o veste din senin. De la Dănuț. Pentru Monica.

...Un punct pe orizont. Crezi că e o rîndunică migratoare spre alte zări. Îți pare rău. Privirile se afundă în depărtări. Te desparți de tine, migrator...

Și deodată, o aripă străvezie îți atinge fața. Tresari. Zîmbești cu o bătaie de inimă. Punctul de pe zare era o libelulă apropiată. Atins de aripă, te regăsești. Îți vine să te-alinți pe frunte, deșteptat.

Dănuț era lîngă Monica, așa cum era parfumul teiului din fața casei. Cerul era aproape ca un surîs aplecat asupra părului.

Monica se uitase de multe ori în oglindă. Deși nu aștepta decît un pachet cu cărți de la Dănuț, se gătise de vară, ca și cum l-ar fi așteptat pe Dănuț. O rochie de batistă albă cu mînici scurte, brodată cu steluțe albastre, ca o scuturare de livănțică prin lumina dimineților de primăvară.

„Monica, tu nu trebuie să ascunzi nimic: nici fruntea, nici urechile, nici tîmplele, nici gîtul..."

Așa dorea Dănuț să se pieptene Monica în timpul vacanțelor. Și Monica se pieptănase așa cum îi plăcea lui Dănuț — simplu ca sinceritatea luminii sau a apelor limpezi.

În undă, pornea de pe frunte părul auriu, lăsînd o undă: fruntea albă. Două unde se ridicau de pe tîmple, limpezind două unde: obrajii. Și cozile de aur ale copilăriei — hățurile lui Dănuț — păreau adunate și strînse pe cap de aceleași mîni care odinioară le trăgeau, ca să se mire ochii cum de-au putut atîta vreme să nu vadă.

Pieptănătura aceasta lăsa ca o mirare iluminată pe dezgolirea feții, poate un zîmbet, un dar...

Din nou, Dănuț era lîngă Monica. Vorbele lui Dănuț pluteau în jurul ei, o împrejmuiau, o cuprindeau ca fumul înălțat din acele cățui vrăjitorești ale orientalilor, fum dătător de visuri, și de fericire, și de somn.

— Monica, tu ai fost o icoană zugrăvită într-un schit de munte, într-un schit foarte mic, alb, la poalele unui munte pietros și sever ca un ascet în aerul limpede...

Mergeau călări prin crînguri în care toamna intrase ca soarele în norii de amurg, bătînd în roșu, galben, arămiu și violet. Între ei, între vorbele lor, flutura vîntul, zburau frunzele. Uneori, o veveriță de rugină îi privea vivace, mai încolo încă una, apoi alta... dar părea aceeași veveriță, și copacii aceiași păreau, și toamna aceeași, ca și cum crîngul încremenit ar fi plutit pe lîngă ei, și ei ar fi plutit cu el, spre cerul albastru, arcuit în fund de zare ca o cascadă.

Înălțîndu-se în scări, Dănuț îndepărta o creangă, ferind-o pe Monica.

Monica se apleca, zîmbind.

Creanga izbucnea la loc.

Pămîntul mirosea umed a ploaie, a ciuperci, a pivniță bătrînă, a vin de Cotnar, a tufănele și pelin... Uneori o violetă de toamnă le tremura-n priviri, ca o stea căzătoare.

— Erai singura podoabă a schitului. Și erai Madona celor patru sau cinci călugări desculți, cu rase de șaiac aspru, bărbi lungi și ochi sălbătăciți. Erai pictată pe un fond albastru. Brațele goale erau ca doi crini plecați, și aveai un nimb linear în jurul creștetului... Într-o zi, zidul a rămas gol, alb, și numai inelul aureolei mai strălucea însemnînd locul capului...

Monica, simți tu melancolia zidului gol într-un schit de munte?... Și fratele... fratele Teofan, fratele care sună clopotele — fiindcă numai el poate să urce scările clopotniței — îngenunchiază în fiecare miez de noapte în fața zidului gol, și plînge, în loc să se închine... Monica, fratele Teofan e tînăr și frumos ca un înger în haină aspră de șaiac. El crede că Dumnezeu i-a luat Madona ca să-l pedepsească fiindcă o iubea. Și uneori lumina lunii pe zidul gol e albă ca obrajii fratelui Teofan...

— Îți pare rău, Dănuț, că zidul schitului a rămas gol?

— ...Monica, a răsărit luna.

— Unde?
— Acolo...
Se răsuceau îndărăt, priveau luna răsărită pe fumul cenușiu al zării, apoi ochii lor se întîlneau în treacăt și porneau spre casă tăcuți. Și sufletul Monicăi se întorcea pe zidul schitului de munte ca să dezmierde fruntea fratelui asemuit lui Dănuț, un Dănuț cu bucle lungi ca în copilărie...
— Hei-hei!
— Hei-hei!
Cîntau ecourile.
Și Olguța-i ajungea din urmă în galop de pustă, ca un tînăr cneaz cazac aplecat pe coama calului. Și se-ntorceau toți trei prin umbra și lumina nopții: Olguța-n frunte în trap dănțuitor; ei doi în urmă, cu tăcerea și secretul lor.
...Se apropia o nouă vacanță. O vesteau teii. O nouă vacanță cu Dănuț.
Cu Dănuț.
Monica se uită din nou în oglindă, ca la fereastra unde aștepți să răsară fericirea. Și în oglinda care adăpostise atîtea resemnări, obrajii Monicăi erau roșii, și-n ochii Monicăi rîdeau visuri ca scuturările de stele în nopțile de august.

*

Monica se ridică deodată și, întorcîndu-se, privi strada. Într-adevăr, Neculai venea intermitent prin frunzele plopilor. Neculai venea cu pachetul.
Monica ar fi dorit ca toate rîndunelele văzduhului să răpească pachetul și să i-l aducă în zbor, lăsîndu-i-l în mîni ca pe un dar al zărilor.
Dar pachetul era adus de la poștă de Neculai. Și Neculai mergea încet, ca orice om solemn, bătrîn și artritic. Și, pe deasupra, Neculai venea cetind ziarul cumpărat din tîrg, cu gestul nobil al statuiei lui Mihai Kogălniceanu, al cărei bronz prezbit, după cum se știe, înverzește cetind pe pavajul roz din fața Universității un discurs istoric. Și pe deasupra, în apropierea casei, Neculai se întîlni cu sergentul de zi.
— ...
— ...

— ...
— ...
Etc...
Monica ieșise pe balcon, aplecîndu-se pe balustradă ca un crai-nou.
— ...
— ...
Mîinile și ochii Monicăi se închinau lui Neculai și sergentului de zi, din care nu zărea decît baletul cenușiu și galonat al brațelor.
Între timp, în grădină apăruse Minodor Stratulativ înaintînd cu pași de somnambul.
— ...
— ...
Monica intră în odaie. Clipele erau lungi ca insomniile; odaia strîmtă, apăsătoare și provizorie ca o anticameră; Leila, indiferentă ca ostilitatea zeilor somnoroși; Neculai, un calău; sergentul, o fatalitate.
— Intră, Neculai.
Neculai era un mucenic. Nădușise urcînd scările. Gîfîia serviabil.
— Duduie Monica, începu el cu mîna stîngă pe inimă și cea dreaptă — cu pachetul — la spate: pot spune că Neculai al nostru a făcut o tractorie ca la Plevna! Poftiți.
Monica primi pachetul.
— Zic: să trăiască Neculai cel cu membre de ghizelă (gazelă).

Domnișoarei
MONICA...

Recunoscu scrisul lui Dănuț. Neculai gesticula în depărtări telescopice.
— ... Și cum spun, vra să zică zic: avem rest două patace.
— Îți mulțumesc... îți mulțumesc din inimă, Neculai. Te rog oprește-ți tot.
— Vai de mine! Mă onorați exclusiv. Știți...
Zărind pe masă o monedă de cinci lei, o luă, impunînd-o mînei — de altminteri benevole — a lui Neculai.
— Duduie Monica, Neculai a spus, Neculai repetă bis: *Domnișoară* Monica, sînteți un caracter nobil.

Bătu din călcîie ca din pinteni și ieși perpendicular pe musteți, cu demnitatea unică a celor care știu să primească bacșișuri avînd aerul că ei le-au dat.

Monica încuie amîndouă ușile, lăsînd-o deschisă numai pe cea dinspre balcon.

Odaia se umplu deodată de mătăsoase scînteieri. Nu numai odaia: întreg Iașul transfigurat. Soarele îngenunchease deasupra dealului Galatei. Și de-acolo se revărsa în bogat și blond tumult aurul zilei, ca părul unei domnițe călugărite în vremea teilor înfloriți.

— Samain!

Numele cu silabe pline ca un final de vers, de pe coperta galbenă, numele cu vaier limpede de clopot ieșan, era o amintire pentru Monica, legată de nucul bătrîn din livada Medelenilor și de Dănuț, ca toate amintirile.

...Les roses du couchant s'effeuillent sur le fleuve
Et, dans l'émotion pâle du soir tombant
S'évoque un parc d'automne ou rêve sur un banc
Ma jeunesse déjà grave comme une veuve...

„De cine, Dănuț?" întrebase Monica, întorcînd capul de pe banca din livadă, unde ședea singură cu frunzele nucului.

„Albert Samain."

„Albert Samain... «*ma jeunesse déjà grave comme une veuve...*»"

Acum scotea volumele netăiate din pachetul trimis de Dănuț. Volumele galbene în care visa „*ma jeunesse déjà grave comme une veuve*". Mînile Monicăi păreau că dezgroapă aurul arheologic al legendelor eline.

Aux flancs du vase.
Le chariot d'or.
Contes.
Au jardin de l'Infante...
Și încă o dată: *Au jardin de l'Infante.*
— ...?

Luă volumele cu același titlu. Unul era al ei. Poate că celălalt era pentru Olguța... Întoarse coperta: „Monica".

Dănuț semna cu numele ei cărțile pe care i le trimetea, pe întăia pagină, în colțul de sus, pieziș, cu o liniuță dedesubt. Monica cetea și recitea numele ei, literă cu literă, ca pe-o scrisoare de la Dănuț.

Scrisul lui Dănuț nu era încă format. Dar numele Monicăi era scris cu un fel de energică autoritate, care dădea numelui ei, scris de Dănuț, farmecul întăiului fruct copt într-un pom crud.

Întoarse coperta celuilalt volum: „Adina".

— Adina!...

Au jardin de l'Infante; Monica.

Au jardin de l'Infante; Adina.

— Adina!...

Numele creștea uriaș în noaptea lui necunoscută, ca un castel cu turnuri negre.

— Adina, Adina...

Brațele Monicăi ostenină din inimă.

— Adina?

Dar dealurile zării erau mute în supleța lor albastră.

Au jardin de l'Infante, Monica... Numele ei o chema ca un țipăt de deznădejde.

A! Era o scrisoare în volumul ei! Își plecă genele pe scrisoare; numai genele o mai despărțeau de numele uriaș și greu.

Sînt trist, Monica. M-am schimbat. Am îmbătrînit. Sînt alungat din mine, și nici o poartă de aur nu s-a închis în urma mea, și nici un arhanghel n-a ridicat din urmă o spadă de flăcări.

Nu. M-am deșteptat deodată, fără de mine.

Am visat c-am fost copil? Nu mai știu! Dar din copilăria mea numai tu ai mai rămas înaltă, ca un catarg cu pescărușii osteniți deasupra unei scufundări.

Mi-e dor de mine cu sufletul altuia. Sînt un om care merge pe străzi, printre sergenți, prin fața băcăniilor, berăriilor, magazinelor de mode, printre automobile, tramvaie și trăsuri. Zarzării albi, livada mea nevăzută de nimeni — prin care numai eu mergeam, pe care numai eu o vedeam și care venea cu mine pretutindeni, ca o turmă dulce a primăverilor — n-o mai văd, n-o mai simt, am pierdut-o, m-am pierdut. A suflat viața asupra ei ca o zînă rea și a prefăcut-o în oameni, case, zgomote orășenești, printre care trupul meu merge singur, atît de singur, că uneori îmi vine să-nchid ochii și să-i acopăr cu mînile.

Monica, sora mea de totdeauna, astă-noapte te-am visat. Ai fost prin sufletul meu adormit, lăsîndu-mi parfumul teiului din fața balconului casei noastre de la Iași.

Eu veneam — cine știe de unde! — urît și rupt, cu semnul pămîntului, și tu m-ai întîmpinat în grădină, în fața scărilor. Am îngenuncheat în fața ta. Și te văd și în clipa asta, cum ți-ai umplut pumnii cu parfumul teilor — ușoară apă aurie — și cum l-ai revărsat pe creșterul capului meu.

„Acuma, Dănuț, poți intra în casa surorii tale Monica."

Ș-atunci m-am trezit, Monica. Tu erai departe, casa noastră departe, și eu același om izgonit, același om cu trup greu, purtînd în mine semnul pămîntului. Dar tu, Monica, să fii întotdeauna bună ca în visul cu parfum de tei, pentru fratele tău Dănuț.

Fața Monicăi slăbise ca a acelora care vor să plîngă și nu pot. Sufletul îi atîrna în mînile deschise, rupt, prăbușit.

„Dar tu, Monica, să fii întotdeauna bună, ca în visul cu parfum de tei, pentru fratele tău Dănuț."

— Adina.

Ca un vînt aspru prin vitralii sparte. Și sufletul se umplu de umed amar.

Luă cartea străinei, vrînd să o îndepărteze: O foaie căzu. Și Adina avea o scrisoare!

Nu. Versuri.

Versuri numai pentru străină...

Le soir se grise d'acier
Et tranche le jour audacieux.
Un songe tenace et coutumier
Cercle mon front fiévreux.

Comment pourrais-je te renier
Lorsque ton coeur rapace
Au mien s'est fortement greffé
Une folle racine vivace...

Comment m'affranchir de toi
Lorsque ma seule cuirasse
Est cette immense foi
Qui te bénit la face...

Lorsque j'aurai perdu ma foi
Un glaive à l'éclair fugace
— Vibrant comme un cri d'effroi —
Tranchera mon âme lasse.

...Le soir qui se grise d'acier
Dégaine son arme fine:
L'étroit sabre recourbé
De lune adamantine.

„*Au jardin de l'Infante:* Adina".

— Săracu Dănuț!

Numele era viu ca o viperă în colțul filei. Cu o mișcare netă, Monica rupse foaia și o făcu bucăți.

Singurul trăsnet al furtunii.

Dar sufletul era istovit.

Un clopot sună deasupra Iașului, dînd înserării o gravitate funebră. Dealurile erau vinete; cerul, palid deasupra lor.

Monica-și luă capul în mîni. Odaia se întunecase.

„... Dar tu, Monica, să fii întotdeauna bună, ca în visul cu parfum de tei, pentru fratele tău Dănuț."

„Dar tu, Dănuț, de ce..."

Dis, ô douce soeur des pommiers,
Te souviens tu d'un petit bambin
Rouge comme la paume, de tes mains?
Car moi, ô sage bien-aimée,
J'aime toujours le petit pommier...

Ochii Monicăi plîngeau, plîngeau.

Dar sufletul Monicăi, cu dragostea, și mila, și iertarea, și durerea, și toate puterile lui rănite și strivite — ca un parfum de tei abătuți în floare, ca un parfum de tei amestecat cu agonia crudă a sevei — se dăruia deplin tot „fratelui ei Dănuț".

*

— *Touché!*

Floreta colonelului descrise un salut de arme.

— *En garde!*

Din nou, cu *pizzicatto* metalic, floretele încrucișate împletiră zigzaguri sclipitoare, arcuri scurte, zvîcnind, lunecînd, săltînd, tresărind, pîndind — înviind în jocul fin al lamelor, zborul subtil, nervos și delicat al rîndunelelor sau trăsnetul ornamental al arabescurilor.

Colonelul Barbă-Roșie — barba de un aur venețian era ca un blazon viu, moștenit din tată-n fiu de coborîtorii

familiei care număra un domn în scaunul Moldovei și o beizadea cu trup titanic, care trecuse ca un zeu arămiu al toamnei prin inimile feminine ale epocei — era profesorul de scrimă al Olguței. Tot el o inițiase pe un pursînge în tainele viguroasei eleganțe a călăriei, pe care colonelul Barbă-Roșie o întruchipa ca un centaur.

Își iubea regimentul de roșiori mai mult decît grîul vastelor moșii pornite tocmai din Ceahlău ca o trenă verde pe malurile Bistriței, apoi aurie pe ale Siretului.

Un singur lucru îi reproșa Olguței: că nu-i fata lui; și unul singur domnului Deleanu: că n-a făcut pe Olguța băiat.

În după-amiezele de primăvară și de toamnă, cînd se întorcea călare de la Copou, cu Olguța la dreapta și Monica la stînga, își bătea barba cu dosul palmei, ceea ce se întîmpla altminteri rareori, numai atunci cînd regimentul defila impecabil în fața unor „ochi de vultur".

Odată, de Zece Mai, venind în fruntea regimentului ca să defileze în fața lui vodă, întîlnise în apropierea grădinii Copoului pe Olguța. Spre uimirea tuturor ofițerilor, colonelul Barbă-Roșie dăduse comanda de defilare cu glas de tunet.

Înaintea cui?

Și tot regimentul defilase cu capul la dreapta — ofițerii cu săbiile plecate — în fața unei rachete de tenis și a unui zîmbet ironic, stăpînit însă.

Colonelul moștenise de la străbuni nu numai barba — în care se oglindeau parcă și galbenii, și grîul — ci și patima mesei verzi, în care și grîul, și galbenii — oricît de fluviali ar fi — se varsă ca într-o mare. Totuși, floreta Olguței smulgea zilnic o oră deplină, uneori întrecută, patimii cartoforicești a colonelului. Astfel că zilnic, în preajma lui șapte jumătate seara, colonelul se ridica de la masa de bacara — de care îl lega un ultim bac — trecea în odaia de scrimă a Jokey- Clubului, și, îmbrăcat în costum de arme, o *aștepta* pe Olguța, care sosea de la tenis cu întîrzieri mai mari sau mai mici.

— *Mille excuses, mon colonel!*

— *Mille remerciements, mon enfant! J'ai eu* l'honneur *de vous attendre.*

Colonelul vorbea uneori a la Georges d'Esparbès, spunea Olguța, care primise în dar de la el — cu titlul de manual eroic — cărțile lui d'Esparbès legate în marochin.

Plafonierele erau aprinse.

De-a lungul pereților se întindeau lungi canapele de catifea roșie, mîncate de molii. Zidurile erau împodobite cu panoplii, alternînd cu oglinzi în rame aurite și picturi sportive.

Odaia de scrimă era singura odaie a Jokey-Clubului în care mirosul de tutun era atenuat și vocabularul cartoforicesc absent. De altminteri, era odaia cea mai puțin frecventată — aproape pustie. Colonelul și Olguța erau singurele excepții care îndreptățeau lipsa meselor verzi și din această încăpere.

Nimeni n-ar fi spus că adversarul colonelului era o fată. Înfățișarea Olguței era cu totul băiețească. Mai întăi îmbrăcămintea: pantaloni de scrimă bărbătești, pieptar și mască bombată. Apoi impetuozitatea trainică și severitatea jocului. Brațul care mînuia floreta nu se apăra cu panici cochete de evantai, nici nu ataca avînd aerul că mînuiește o tulpină deghizată în lamă de oțel, din capătul căreia crinul căzuse provizor.

Apoi tăcerea. Nici madrigale din partea colonelului, nici exclamații — oh! vai! ah! ce! — din partea adversarului. O tăcere încordată, în care s-auzeau: ritmul respirațiilor, tactul picioarelor și clinchetul lamelor inteligente și sprintene ca ironia, perfide ca sarcasmul, viclene ca surîsul...

Ochii Olguței erau atenți ca la un joc de șah accelerat. Floreta colonelului era bilingă: cunoștea și dialectul lamelor italiene și al celor franceze. Olguța trebuia să rezolve mereu alte probleme. Mintea lucra în ritmul brațului spontan. Toți mușchii erau la pîndă. Și cînd destinderea fandării nimerea pieptul adversarului cu delicatul vîrf al floretei, brusc îndoit, mușchii găseau în scurta biruință o sintetică odihnă și noua elasticitate a elanurilor apropiate.

Ușa dinspre odaia de bridge se deschise lent, dezvăluind fețe congestionate în fumul țigărilor și un răsad multicolor de cărți de joc, grădinărit — meditativ sau violent — de mîini nervoase.

— *Ah! Bonsoooir, d'Artagnanette!*

— *Touché.*

— *Repos et merci.*

Olguța își smulse masca, de subt care capul răsări zburlit, rumenit și impertinent, întregind silueta de paj războinic.

— *Bonsoir, oncle universel!*

— Ha-ha!

Nalt, dar puțin adus, cum sînt domnitorii în clipa cînd, din strană, abia își apleacă fruntea în fața mitropolitului; cu frunte naltă, pietroasă și de gală, și păr rar, pieptănat pe spate; cu musteața căruntă și fină, dar lipsită de galanterie, deprinsă să fie dezmierdată meditativ în fața ideilor, nu răsucită în fața femeilor; cu sprincene stufoase de subt care ochii afunzi aveau cochetăria să pară prezbiți, din care pricină capul se răsturna pe spate în fața unui om ca în fața unu munte; cu guler drept și rigid de moda veche, ca și manșetele rotunde de o albeață reacționară, cu zîmbet afabil de bătrîn care disprețuiește mînia, încruntarea și gesticularea, socotindu-le prea juvenile și necuviincios democratice față de sobrietatea ironiei; cu mîni înguste și degete lungi și subțiri de ctitor, deprinse parcă să înșire onctuosul chilimbar al mătăniilor; și cu gest ocrotitor și ospitalier de boier cînd primește oaspeți la conac, întîmpinîndu-i în capul scărilor — *oncle* Michel contempla silueta Olguței, d'Artagnanette, cum o saluta el zilnic intrînd în sala de scrimă cu evantaiul în mînă așa cum intra și la Universitate.

La București i se spunea domnule ministru sau excelență — era mobilizat oarecum, ministru de justiție — ceea ce-l făcea să răspundă:

„Tiens! J'avais oublié. Comme c'est aimable de votre part, cher monsieur, de me l'avoir rappelé!".

La Iași i se spunea domnule profesor — era singurul dintre profesorii Facultății de drept, fără titlu de doctor.

„Oh! Non, merci! Je n'ai pas besoin de cela pour l'être — n'est-ce pas, mon cher collègue?"

La Jokey, intimii îi spuneau *oncle* Michel. Pe la spate toți îi spuneau *oncle* Michel, familiaritate pe care și-o însușiseră, bineînțeles, ziarele.

Vorbea răspicat, aruncînd vorbele de sus, ca un bacșiș din balcon. Și vorbea moldovenește cu un ușor accent franțuzesc păstrat din tinerețe, accent care învăluia cu un fel de pudoare

arhaismul neaoș al cuvintelor îmbinate în fraze de o cronicărească puritate.

Olguța îl poreclise *„l'oncle universel"*.

„En effet, je m'aperçoit que ma famille onclesque grandit drôlement! Mais, en échange, j'ai le plaisir de recevoir une nièce très simpathique par cette voie profondément dégoûtante!"

Colonelul Barbă-Roșie privea cu o părintească admirație neastîmpărul Olguței, care, deși în repaos, frămînta floreta fără urmă de osteneală.

— Pursînge, *oncle* Michel!

— *Tais-toi*, Barbaroza! îl alungă *oncle* Michel cu un gest extenuat al evantaiului. Tu vezi numai cai. Ai halucinația grajdului profesional! Mai sînt și măgari pe lumea asta, nu numai cai; *n'est-ce pas, d'Artagnanette? Je viens justement d'en quitter un...*

— *Qui est-ce, monsieur Lafontaine?*

— *C'est un politicien — naturellement!* Cum îl cheamă? Ah!...

În fața numelor colegilor universitari și luceferilor politici *oncle* Michel avea un recul voit — de memorie — care punea o distanță sanitară între el și ei.

Ușa se deschise, făcînd loc unui domn cu obrajii atît de grăsuni, rumeori și zîmbitori, că păreau dospiți din pasta dolofană a feselor îngerașilor lui Rubens.

Văzîndu-l, *oncle* Michel se lumină.

— *Tiens!* Cum îți *dzîci*, tachistule? Nu pot să-ți reținnumele ilustru!

— Ei, coane Michel! Costea Babic.

— *Ah! C'est cela! Costea Babic, oui! Le voilà, d'Artagnanette! Il a une manière, pommadée d'être takiste; tout à fait fabrication Take! Il me remplit de joie!*

Costea Babic zîmbea ca un buchet de trandafiri în cărțile poștale ilustrate.

— Tare-i glumeț conu Michel!

— *Comme la politique développe l'esprit d'observation!*

— *...L'esprit en général*, adăugă Olguța.

— Domnișoară Deleanu, m-a însărcinat conu Iorgu să te anunț că plecați îndată.

— Cum asta? Nu-s încă opt jumătate! se încruntă colonelul. Ce-a pățit Iorgu de se grăbește? Cîștigă?

— Vai de mine! Conu Iorgu are nobleța de-a pierde, constant!

Olguța se încruntă: o cută între sprincene, cu răsfrîngeri adînci. Știa că tatăl ei pierde nebunește și că-și făcuse o celebritate din aceasta. Dar mai presus de toate o supărau glumele pe socoteala acestei celebrități mănoase pentru o bună parte dintre cei care-o satirizau.

Zvîrli floreta pe canapea.

— Mă iertați, trebuie să mă îmbrac. *Oncle* Michel, ai dreptate. Colonelul vede numai cai arăbești și lame de Toledo; mai sînt și copitele fabulei. Bună sara.

Dispăru în odaia de baie, unde o așteptau ogarii, racheta și dușul rece.

Oncle Michel își freca palmele.

— *Hm! C'est épatant! Et pourtant, elle ressemble parfois à sa tante Elenco Dumșa, qui était horriblement laide et affreusement intelligente. Oui! Affreusement in-te-li-gente, monsieur takiste! Tu l'a connue,* Barbaroza?

— *Oncle* Michel! protestă colonelul, bombîndu-și marțial bustul.

— Tț, *mon cher!* N-am spus că-i urîtă! *Au contraire! Mais elle lui ressemble — surtout quand elle dit des vérités. C'est drôle!*

— Pursînge! murmură colonelul, ca un refren, bătîndu-și barba cu dosul palmei.

— Ei, lasă-mă! se supără *oncle* Michel, desfăcînd evantaiul. Iar te-ai făcut impresar de cai!

*

— *Bonsoir,* Olguța.

— *Bonsoir,* papa.

Congestionată și nădușită, cu ochii lucioși de frigurile băncii bacara, cu tîmplele surite de timpuriu și fire albe în musteți, cu trăsăturile arse de zbucium ca de un soare marin, dar pline de strania și fierbintea tinereță a nervilor, și fruntea largă și bombată ca o statornică sfidare — fața domnului Deleanu surîdea părintește și copilărește Olguței, care era puțin mai înaltă decît el și proaspătă de soare, vînt și tinerețe.

— Am ceva pentru „fondul Olguța", zîmbi el, bătîndu-și buzunarul de la piept.

„Fondul Olguța" era tovarăș la cîștigurile cartoforicești ale domnului Deleanu. Deși cunoștea pagubele zilnice, Olguța tolera tributul seral pentru fondul instituit de tatăl ei, știind că-i face plăcere.

Domnul Deleanu o sărută pe frunte și începu să-și potrivească în fața oglinzii cravata strîmbă.

— Vă salut cu respect, coani Iorgî. Numai două vorbe, dacă nu se supără domnișoara matale.

Gerș Herman — misit — era client civil, comercial și mai cu seamă penal, al domnului Deleanu. Și cum tainicele lui afaceri nu puteau fi rezolvate decît de „coani Iorgî", îl aștepta la club — unde-l găsea sigur, în loc să-l aștepte la biurou — unde găsea secretarii.

— Gerș!

Cum ar fi spus: „Marș!"

Dar Gerș, cu un zîmbet și gest amforat de balerină, mai înaintă un pas. Era așa de gras, că părea de două ori gravid: și pîntecele, și fălcile.

— Coani Iorgî!

— Așteaptă-mă acasă, Gerș.

— V-aștept la gară. Cu respect și complimente la domnișoara.

— Ce? Pleci, papa?

— Da, plec la București. Jidanii știu tot! Ce să-ți aduc, Olguța?

Se suiră în trăsură, cu ogarii la picioare.

— La „Smirnov". Ce cumpărăm, Olguța?

Domnu Deleanu răspundea la saluturi în dreapta și în stînga, zîmbind, gesticulînd amical, protector sau cu înțeles, ca un orator popular la coborîrea din tren.

Sîmbăta însuflețise Iașul, mai ales strada Lăpușneanu: treceau parfumuri violent proaste și mătăsuri colorate intens ca acadelele din borcanele cofetăriilor periferice.

— Flori mirositoare pentru duduci costisitoare! Cumpărați, cumpărați, domni galanți și cavaleri berbanți! Baronul de Vax vă poruncește să fiți galanți și eleganți dacă vreți să fiți berbanți! Tiu vio, ma belă damă?

Cu ghete de lac, ghetre albe, mănuși albe, trandafir alb la butoniera smochingului și monoclu cu șnur lat pe

o față de gorilă țigănească, baronul de Vax — cum singur se intitula — își plasa florile cu o impertinență în glas și gesturi calculat negustorească pentru publicul de sîmbătă. În timpul săptămînii se adresa individual trecătorilor, cu călcîile lipite și *jobenul plecat*: „Măria-voastră, nu vreți"...

Trăsura se opri în fața băcăniei „Smirnov". Intrară.

— Bună sara, domnișoară Volga. Ci faci, domnule Medeleanu?

Olguța întinse o mînă prietinoasă noului-venit, care intra în băcănie cu mîini crispate și tremurătoare de orb nervos, duhnind a vin, bărbos ca Robinson, dar brun, cu trăsături ascetice, ochi halucinați de derviș urlător și îmbrăcat ca o sperietoare de păsări.

— Vii de la Jupey-club, Pierdeleanu?... Luăm o fițuică și niște a-kefali?

Apăsa pe fiecare vorbă — calambur îndeobște — ca într-o cîrjă care i-ar fi susținut bicisnicia și avea accentul mirat evreiesc al celor care imită mereu jargonul. Văzuse trăsura casei Deleanu oprindu-se la „Smirnov", de peste drum, de la „Respect general", și nu se putuse opri — lăsînd murăturile usturoiete, pastrama de gîscă, vinațul acrișor și cei trei convivi în fața cărora își orhestra calamburile — să nu vie și la o țuică.

Calamburile erau în inteligența acestui junimist ca o mahala în jurul unui oraș cu tainice grădini și discrete palate. Ca să-l cunoști, trebuia să treci mai întăi prin mahala. Olguța trecuse, și îl stima. Stima și faimoasa răutate verbală — care era luciditate — și humorul sincerității sale temerare, și sărăcia trupească a acestui învățat — diagnostician miraculos în medicină — ferfenițos ca o carte veche.

— Domnule Prahu, vii la noi la masă? îl invită Olguța aruncînd o privire iute domnului Deleanu, care zîmbi.

— *Vin*. Îți mulțumesc, domnișoară, adăugă el ceremonios, pieptănîndu-și barba, pieptănată cu mînile numai în astfel de ocazii.

Doamna Deleanu nu prea împărtășea stima Olguței și prietinia domnului Deleanu pentru acest conviv care lăsa dîre de glod pe covoare, mormane de scrum pe mobile, pe fața de masă — arhipelagul tuturor alimentelor lichide sau quasi și al băuturilor, și care pe deasupra vorbea de rău

pe toți. Dar alianța Olguța—domnul Deleanu era mai puternică.

Se suiră în trăsură cu pachetele și sticlele; Olguța, la mijloc. Ogarii, pe jos. Caii mergeau încet din pricina aglomerației; cotind spre Copou, prin fața Rîpei Galbene, o luară la trap. Trotuarul străzii Carol era atît de plin de pietonii sîmbetei, că părea un funicular urcînd spre Copou.

Noaptea cădea clară ce pe un decor mănăstiresc. Așteptai glasul clopotelor.

Rupînd tăcerea, doctorul Prahu întrebă — ironic sau trist? — întinzînd mîna crispată ca un blestem!

— Unde-i Iașul?

Și singur răspunse, cu mimică și accent de parodie:

— Aici-s, moi!

*

— Pleacă maestrul la București! Dosarele...

— Conașu pleacî la București. Digrabî la masî.

— Bine, Iorgule, iar mă anunți în ultimul moment! Și musafiri la masă pe deasupra! Poftim!... Profira, spune lui Neculai să mai puie un tacîm... A! Unde mi-e capul! Olguța, ia vezi tu ce-i cu scrisoarea lui Gheorghiță... Scrie de niște cărți trimise din greșală. Uite: ce-i asta: *Ojardindilifant*!

Vestea plecării domnului Deleanu se răspîndise ca sunetul trîmbițelor de mobilizare, accelerînd ritmul obișnuit al casei și alarmîndu-l.

Doamna Deleanu se consacră pachetelor destinate lui Dănuț; domnul Deleanu, expedierii clienților și alcătuirii bagajelor haotice.

Puiu — surprins de Olguța în clipa cînd vămuia salamul și ghiudemul aduse pentru masă — fusese expulzat din sufragerie în salon, să ție tovărășie doctorului Prahu, sau, mai exact, somnului acestuia, căci doctorul, de cîte ori se așeza pe o sofa sau într-un fotoliu — fără ca să aibă în față o masă cu pahare, sticle cu trompă metalică alături de „sferturi" și mucuri de țigări — adormea cu gura deschisă, avînd aerul celor cloroformizați pe un scaun dentar.

Puiu se plimba prin salon, cu mînile la spate, tropăind agresiv, cu sufletul plin de revoltă și amar: iar îl brus-

case Olguța! Pe doctorul Prahu nu putea să-l sufere! Și pe deasupra îl exaspera și un ulcior stîrnit de colbul vitezelor cicliste!

Olguța după ce porunci lui Neculai să scoată o sticlă de vin „fain" pentru desert în cinstea doctorului — alternă lectura scrisorii lui Gheorghiță cu mușcatul combativ al feliilor de ghiudem pipărat, dur și aromat, care se mănîncă obligator în picioare, cu o așchie de pîne smulsă — fiindcă pînea nu-i tăiată încă — întovărășind o lectură.

— *Ojardindilifant?*

Intră rîzînd în odaia Monicăi.

— Hei-hei!

Aprinse lumina.

— Ai adormit?

Monica se ridică de pe divan, ocrotindu-și ochii cu palma. Rochia subțire, îmbrăcată pentru primirea pachetului, era ca o floare bătută de brumă.

— La masă, Melizando! Uite ghiudem. Știi că papa pleacă la București!... Monica!

Aplecîndu-se, Olguța-i căută ochii; Monica și-i acoperi.

— Ai plîns?

— ...

Olguța aruncă o privire pe masă. Văzu risipa cărților.

— *Au jardin de l'Infante.* A! *Ojardindilifant!...* Ce-i asta? *„Pour Adine?"*...

Monica se repezi la masă.

— Te rog, Olguța nu ceti.

— E pentru tine?

— ...Nu.

Monica plecă în jos ochii plînși.

— Atunci, dă-mi voie. Uite scrisoarea lui Gheorghiță.

Cetiră alături: Olguța, versurile cu dedicație, care lămureau lacrimile Monicăi; Monica, scrisoarea care explica prezența, în același pachet, a celor două *Au jardin de l'Infante*. Fața Olguței era atentă, severă, preocupată. De îndată însă ce simți ochii Monicăi îndreptați asupra ei, își luă un aer ironic și surprins.

— *Et tontaine et tonton!*

Monica zîmbi ostenit subt ochii Olguței.

— De ce-ai plîns?

— ...

— Ți-a scris?

— Da.

— Minciuni?

— Vai, Olguța! Dănuț!...

— Atunci de ce-ai plîns?

— ...

— Din pricina Adinei *„au coeur rapace"?*

Monica se roși.

— Fiindcă i-a făcut versuri și ție ți-a scris în proză?

— ...

— Atunci de ce-ai plîns? se încruntă Olguța, bătînd cu pumnul în masă.

Leila deschise ochi speriați. Olguța trînti felia de ghiudem pe *Au jardin de l'Infante.*

— Monica, uită-te la mine... Te rog să nu fii Melizandă!... Acuma uită-te-n oglindă. Uită-te, că nu-i rușine! bătu ea din picior.

Silită de mînile Olguței, Monica se uită și-și văzu frumusețea inutilă.

— Atunci, de ce-ai plîns?... Ascultă, Monica, tu știi că o dată pe an vorbesc și eu serios. Eu *afirm* că te iubește pe tine.

O luase viguros de umeri. Ochii Olguței erau pasionați și puternici ca ai celor care vorbesc în numele lui Dumnezeu. O cută i se adîncise pe frunte, deasupra rădăcinii nasului.

— Tu crezi c-o iubește pe domnișoara Adina. Perfect. De ce?... Răspunde!

— ...

— Fiindcă i-a făcut versuri?... Răspunde!

— ...

— Mai întăi nu *i-a făcut* versuri. *A făcut* o poezie și a dedicat-o domnișoarei Adina. Asta-i mania și vanitatea celor care fac versuri: să le dedice: lui Dumnezeu, patriei, sau măcar unei domnișoare. Dar versurile nu-s scrisori! Și nici scrisorile nu trebuiesc luate în serios! Dar versurile! Dacă era trist din cauza acestei domnișoare, îi scria o scrisoare, sau nu-i scria de loc, își pierdea pofta de mîncare, slăbea... De unde! N-ai văzut ce scrie Gheorghiță? Că a avut un gutunar, da' i-o trecut! Vra să zică, Metaforel, sănătos tun, face poezii jalnice — asta-i altă manie a poe-

ților sănătoși — pe care le trimite cu dedicație la diverse domnișoare... Cînd are să-și tipărească versurile viitoare are să le dedice în bloc ție, sau mamei! Ce ai de spus?

— ...

— Nu ești mulțumită! Bine. Atunci să procedăm negustorește. Să cîntărim: domnișoarei Adina i-a trimis *Au jardin de l'Infante*; ție ți-a trimis toate volumele lui Samain. Ei i-a trimis o poezie cu dedicație, în care-i spune minciuni, căci dacă vroia să-i spuie un adevăr îi scria o scrisoare; *ție însă* ți-a scris o scrisoare în care tu singură spui că nu-ți scrie minciuni... Ce-ți scrie?

— ...Că-i trist...

— Sigur, fiindcă-i la București și tu ești la Iași. De asta face poezii jalnice.

— ...Adinei...

— Adinei! Ascultă, Monica: domnișoara Adina X flirtează cu Benjaminul! Dar fiecare băiat flirtează cu toate fetele — și foarte bine face, așa trebuie să facă. Cu una face exerciții de versificație, cu alta joacă tenis, cu alta patinează, cu alta suspină la *Dama cu camelii*, cu alta merge la cinema etc. ...Și pe una o iubește. Dănuț te iubește pe tine.

— De unde știi? întrebă Monica, deschizînd ochii mari ca în fața unui oracol.

— Știu fiindcă-s sora lui... și știu eu fiindcă știu. Ți-am spus eu vreodată minciuni?

— Nu.

— Atunci de ce nu mă crezi?

Monica plecă ochii, vorbind în șoaptă:

— Atunci de ce nu mi-a scris nimic de la Crăciun?

— Cum nu ți-a scris? Dar scrisoarea de azi? Dovadă mai bună decît asta ce vrei? Cît timp nu ți-a scris, să zicem că ai fi avut dreptul să te îndoiești. Dar acum?... Și tu n-ai dreptul să te îndoiești! urmă Olguța cu pasiune, zguduind umărul Monicăi. Dănuț te iubește pe tine, și dacă te îndoiești înseamnă că tu nu-l iubești.

— Vai, Olguța...

— Atunci n-am dreptate?

Monica ridică din umeri, zîmbind, gata să plîngă.

— Atunci mănîncă-ți ghiudemul... Fugi, nu vreau sărutări! Și, întorcîndu-se de la ușă: Împachetează infanta și hai la masă, că pleacă papa.

Olguța intră în odaia ei, cu fruntea încrețită. Nu era întăia oară cînd se mira ea singură de tonul categoric al afirmațiilor ei, după ce le făcuse și argumentase. Chiar profesorii își puneau o clipă la îndoială memoria sau știința față de fanatismul cu care Olguța afirma uneori o inexactitate și a ingeniozității cu care făcea verosimil ceea ce afirma. De astă dată, însă, nu mai era vorba de un profesor, ci de Monica...

— Duduie Olguță, poftiți expres, o invită la masă Neculai, ridicînd mînile înmănușate în semn de mare ananghie.

— Spune că vin.

Meditâ o clipă, cu ochii întredeschiși, cu fruntea încordată.

Zîmbi.

Și, brusc iluminată, se așeză la măsuța de pe care-i zîmbea fotografia lui moș Gheorghe și scrise trei scrisori cu viteza unui dejun într-un restaurant de gară unde trenul se oprește cinci minute.

*

Ultimele ecouri ale zilei întîrziau în bucătărie și în odăile servitorilor.

Liniștea intrase în casă ca un îngheț fără duritate și fără scînteiere. Prin ferestrele deschise intrau delicații oaspeți cari niciodată nu vin pe ușă: somnul vîntului, freamătul plopilor, dulceața teiului.

Paturile erau înfățate, dar goale; luminile, stinse.

Doamna Deleanu și Monica se plimbau pe aleea care ducea spre poartă. Tăceau. Fiecare cu gîndurile și umbra ei, deși purtau în gînduri pe același Dănuț, altul în fiecare.

Doamna Deleanu se rezema într-un baston luat la întîmplare din vestiar; nu atît pentru a-și sprijini trupul; mai cu seamă pentru a-și însoți singurătatea, căci tăcerea Monicăi era o depărtare.

Puiu, călare pe bicicletă, făcea opturi concentrate pe nisipul aleii. Era furios. Olguța plecase la gară cu domnul Deleanu, și el...

— Puiule, nu-ți dau voie să mergi noaptea cu bicicleta prin oraș. La ora asta copiii se culcă.

— Da' azi îi sîmbătă, tante Alice! Mîne n-am şcoală! suspinase el.

— Cu-atît mai bine: stai cu noi acasă la aer curat.

Puiu Deleanu, licean în clasa patra, era văr de-al doilea cu Olguța și Dănuț. Avea o față rotundă, pe care mîniile cădeau rumene și dese ca cireșele scuturate din pom, și fruntea domnului Deleanu, purtată cu aceeași aroganță.

Cu patru ani înainte, intrase pe poarta casei Deleanu — laolaltă cu clienții — un copil mărunt și îndesat, tuns chilug, cu o pălărie de pîslă neagră, prea largă pentru el, adăpostind doi obraji sănătoși de copil care s-a dat cu săniuța, doi ochi serioși și preocupați de cioban prematur și un năsuc.

Subt sumănel era îmbrăcat cu o cămeșă țărănească albă cu chenare brodate de mama, și un brîu roș, lat; o pereche de bocanci de iuft, purtați cu strășnicie, întregeau silueta. Mai avea și un băț pentru cîni, o lădiță de lemn cu toată zestrea și o scrisoare pentru domnul Deleanu.

Tatăl lui, țăran chiabur, dar cu evlavia banului, din părțile Palancei, dorea ca prin influența vărului său — „boierul de la Iași" — să-l introducă pe Mihu — așa se numea copilul — bursier la Liceul Internat din Iași.

...și dacî na fi cu putinți sî ti milostiveşti coani Iorgule di sărăcia noastrî cînd na fi la învățăturî lîi puni la treabă ca sî nu mînînci digiaba. Cî țom mai trimeti și noi oleacă di păstrăvi, oleacă di caș, un curcan, niște prosoapi...

Cu nici un chip Mihu Deleanu nu voise să primească invitația de-a sta la dejun cu boierii. Înfipt în ogradă, lîngă lădița lui, mîncase cu mîna și cuțitul merindele de-acasă. Cînd îl întrebau servitorii sau clienții cîte ceva, ședea la gînduri, apoi răspundea tare — ca unui om de pe altă vale — privind din plin pe cel ce-l întreba cu ochii lui rotunzi. Spre sară, înfricoșat de mulțimea clienților, se refugiase în grădină. Acolo îl descoperise doamna Deleanu, trîntit pe iarbă, cîntînd din fluier înăduşit.

— Tu știi să cînți din fluier, puiule?

— ...Aha!

Fără intervenția domnului Deleanu, Mihu reușise la examenul de bursă cu media zece, distanțînd pe toți ceilalți candidați.

— Răspunde ca Isus în templu! felicitase directorul pe domnul Deleanu,

Totuși, Mihu nu intrase intern, nici nu se folosise de locul cîștigat. Doamna Deleanu reținuse acasă pe micul și sălbatecul suplinitor al lui Dănuț. Și, încetul cu încetul, Mihu devenise Puiu pentru doamna Deleanu și Monica, și Cuțulachi pentru Olguța. Un Puiu zvelt, îmbrăcat cu mult mai mult gust decît majoritatea colegilor săi orășeni, un Puiu transfigurat care purta totuși în suflet, ca un filigran, pe Mihu de odinioară.

Învăța cu o ușurință și o isteține care-l făceau să fie — în afară de orele de clas — într-o veșnică recreație. O singură luptă grea avusese cu ale învățăturii, dar biruise: cu limba franceză. Zile și nopți de-a rîndul — în taină și singurătate — se trudise Mihu să-l rostească pe „*le*" așa cum răsuna dulce, muzical, fără efort, în gura fetelor și a doamnei Deleanu. Cu toate acestea, evoluase de la greoiul și odiosul „*lio*" pînă la perfecta puritate a lui „*le*" cîștigat de el ca o cetate, după un lung și istovitor asediu, în timpul căruia vărsase și lacrimi.

Dar mai crudă decît „*le*" era Olguța, care-i dăruise de Paști, pe cînd era convalescent după febră tifoidă, bicicleta: o bicicletă elegantă ca o rîndunică în zbor, înzestrată cu cauciucuri roșii, frînă automată și două ghidoane: unul de curse și altul de plimbare. Bineînțeles, desperările zilnice ale lui Puiu întrebuințau numai ghidonul de curse, pe care aplecat și în astă seară, făcea semnul infinitului pe nisipul aleii, fiindcă doamna Deleanu nu-l lăsase să meargă la gară cu bicicleta și fiindcă, mai ales, Olguța nu-l acceptase în trăsură, pretextînd că nu e loc...

— Da! Bărbosul și beţivanul de doctor are loc... și eu nu!

Ah! De ce nu se-mbolnăvea din nou, de ce nu răcea, de ce nu-și rupea un picior, să fie Olguța iarăși bună cu el ca în timpul convalescenței! Pe-atunci ea singură îi cetise cu glas tare amîndouă minunatele *Livres de la jungle* ale lui Rudyard Kipling, traducîndu-i unde nu pricepea, mimînd pe ursul „Balloo", cel cu vorbe înțelepte și labă autoritară, pe boaul „Kaa" spaima „bandarlogilor", care, vorbea sîsîit ca un om fără dinți, și pe „Mowgli", care era voinic și îndrăzneț „cum trebuie să fie orice băiat".

Și el era voinic și îndrăzneț, așa cum vroia Olguța. Pe bicicletă nu se temea nici de tramvaie, nici de automobile; la școală, de nici un coleg, nici chiar de repetenții cu vocea groasă care fumează la „00", deși el purta încă șosete și pantaloni scurți.

Totuși, de cînd se însănătoșise, Olguța nu-l mai lua în seamă, și cînd îl lua, îi spunea Cuțulachi. Uneori îi venea să se arunce din podul casei, dar se răzgîndea, aruncîndu-se în viitor cu elanul dobîndit din renunțarea la cealaltă aruncare.

Lasă! Are să fie el mare!... Are să fie ca Vlad Țepeș!... Ș-atunci are să vadă Olguța!

— Puiule, du-te la culcare.

Roțile vîjîiră înspre casă.

— De ce-o fi întîrziind atîta? întrebă doamna Deleanu pe Monica.

— ...Poate că de la gară s-a dus pe la Rodica, tante Alice.

— Da, e drept!

Plimbarea reîncepu tăcută. Doamna Deleanu se liniștise.

Rodica era o camaradă a fetelor și una din rarele eleve ale pensionatului „Humpel", care nu făcea cură de slăbit, nu era îndrăgostită de profesorul de filozofie, și nici nu accepta moda leșinului și a melancoliei cu palori riguroase. Avea o poftă de mîncare statornică: tașca-i era plină de chifle, smochine, migdale, alune, pe care le mînca subt ochii profesorilor pe-nfundate. Olguța-i spunea că are o privire antropofagă. Și pe deasupra, Rodica rîdea „ca o școală primară". Cînd venea la Olguța, doamna Deleanu zîmbea din a patra odaie, fiindcă și de-acolo le auzea rîzînd.

—De ce rîdeți? le întreba ea binevoitoare, deschizînd ușa.

Și se încingeau niște rîsete care excludeau vrîstele care puteau să mai întrebe cauza lor.

Prin tăcerea Iașului, trapul cailor urcînd la deal, răsună clar și sonor ca subt bolțile unei catedrale devastate.

Doamna Deleanu și Monica se îndreptară spre poartă.

— Olguța!... Unde-i Olguța, Ilie?

Din trăsură se coborîse — răsturnînd pe stradă o umbră de balon captiv — Gerș Herman, cu pălăria coborîtă adînc în noapte ca o ciutură.

— Cu respect și sărut mîna. Pot să vă dau complimenti di la coani Iorgî și di la domnișoarî.

— Unde-i Olguța, domnule?

Gerș întinse două scrisori, surîzător.

— Domnișoarî a plecat la București!

— Nu se poate, domnule! Ilie, unde-i duduia?

— Pui di la gară nu s-o mai întors, sărut mîna, răspunse Ilie deschizînd poarta.

Gerș luă din trăsură, cu precauții grase, un pachet.

— Coani Iorgî o trimes niști înghețatî... ci-i mai extra, puteți să mă credeți. Cu respect.

Întorcîndu-se cu trăsura doamna Deleanu și Monica se coborîră grăbite în vestibul, aprinzînd lumina.

—Ce zici, Monica!

— ...Dă!

— Asta-i pentru tine.

Pe plicul scrisorii adresate doamnei Deleanu, Olguța scrisese în fugă: „Mîncați înghețata că se topește. Nu mi s-a întîmplat nimica."

Doamna Deleanu ridică din umeri.

— Ileana! Ileana! Profira... Profira, du înghețata în sofragerie și poftește-l pe cuconașu Puiu dacă nu doarme.

Dragă mamă,

Nu te alarma. Nu te anunț că m-am sinucis aruncîndu-mă sub roțile trenului! „La din contra": plec la București să văd pe Benjaminul familiei. Am să-i pun termometrul, am să-l inspectez dacă-și pune galoșii cînd plouă, în sfîrșit, într-un cuvînt, am să te înlocuiesc.

Atunci de ce te superi? Cum nu m-aș fi supărat eu dacă plecai mata — chiar fără să m-anunți — așa nici mata nu trebuie să te superi că pleacă — anunțîndu-te — fiica matale supusă (?) și iubitoare (ţţ).

Olguța

— Poftim! Ție ce-ți scrie, Monica?

— Mă anunță că pleacă la București și mă roagă să aranjez luni la școală să-i motivez absența.

Se priviră ochi în ochi și zîmbiră.

— Vai, Monica, tare-s proaste mamele! Adică de ce n-am plecat eu?

Monica se roși violent: dar ea?

Dragă Monica,

Aceste rînduri palpitante sînt compuse în *odaia mea*, nu la gară, așa cum crede mama. Nu te-am anunțat pentru a evita emoțiile din timpul mesei, mai ales tăierea apetitului.

Plec la București.

Asta înseamnă, scumpă Melizandă... Ce să-ți mai spun! Culcă-te și dormi ca „somnoroasele păsărele". Nu neglija să te uiți în oglindă de cîte ori ești pesimistă. E cel mai bun „cordial": „Cordial-Monica", recomandat de mine.

Acuma să trecem la afacerile mele. Mîne dimineață, adică nu, mîne după amiază trimite-l pe Neculai cu alăturatul bilet, să-l caute pe doctorul Prahu prin toate cîrciumele, începînd cu „Respect general". Să-i dea biletul întovărășit de o sticlă de vin „fain" din pivnița noastră. Doctorul Prahu, cu a sa tremurătoare mînă, va plăsmui un certificat medical — trimite-i și o coală — în care va constata că eleva Deleanu Olga suferă de o boală oarecare — durata, aproximativ trei-patru zile. Acest certificat îl vei prezenta directoarei, fără să te roșești: nota bene. Pe Neculai îl vei răsplăti cum trebuie, tu, care ai „un caracter nobil".

Nu uita: mîne la 4 să fii gata pentru cavalcadă. Explică-i colonelului lipsa mea, atribuind-o unei cauze... cavalerești: nu? Spune-i că, sufletește, călăresc la dreapta lui.

De n-aș uita să iau infanta! Partea cea mai nostimă e că plec la București în acutrament de tenis, fără nimic altceva.

Alea jacta est!

Al tău satrap devotat,

Olguța

P.-S. Sper că ogarii nu vor rămînea orfani în lipsa mea. Aduți aminte că-s de la Metaforel

Olguța

Iubite doctore,

Îți trimit o sticlă de vin roșu din acelea pe care l-ai diagnosticat „meritoriu". *Do ut des*, cum spun distinșii secretari ai tatei, insistînd mai ales asupra lui *Do*.

Iată ce te rog, așterne pe alăturata coală de hîrtie o maladie care mă va reține în casă vreo cîteva zile — ceva inofensiv dar

impunător, o variantă cu nume pedant și rădăcini pulmonare a gutunarului, de pildă.

Îți mulțumește pentru amicalul certificat a matale devotată

Volga

P.-S. Să nu scrii cumva în certificat Volga! Mă numesc Olga Deleanu — cel puțin așa pretinde catalogul — și directoarea noastră nu pricepe decît glumele premiate de Academia Română.

— Cine-i?

— Eu, Monica. Îmi dai voie?

— Cum nu. Intră, Puiule.

Puiu intră cu buzele roșii de înghețata de zmeură, în papuci, cu pelerina peste cămeșa de noapte — bălăbănindu-și mînile și capul în cadență jalnică.

— Ce-i, Puiule? Te doare un dinte?

Puiu oftă amar.

— Cît are să steie la București?

Monica zîmbi.

— Știu eu! Cîteva zile.

Puiu dădu din cap obidit și se întoarse spre ușă. Cu mîna pe clampă, se opri. Plecă fruntea. Pelerina tresărea ca și cum ar fi adăpostit vînt.

— Lasă, Puiule, lasă, că vine înapoi! îl consolă Monica, luîndu-l lîngă ea, așezîndu-i capul pe brațele ei.

— Nici nu mi-a spus buna sara! Ce i-am făcut eu? izbucni Puiu în lacrimi și suspine.

Monica îi dezmierda obrajii uzi, privindu-l cu duioșie și melancolie... Dănuț era departe, Dănuț era mare... Unde era Dănuț cel cu bucle de fetiță? Dănuț cel care-o trăgea de cozi prin livadă?

Cu ce icoană copilărească începea dragostea ei: un copil cu bucle mînînd prin livadă o fetiță cu cozi lungi: „Hii, căluț!"

Hii, căluț! Și iată, erau mari! Și-l iubea pe Dănuț cu aceeași inimă, an cu an, alta.

Uneori își simțea inima grea ca o lacrimă. Ar fi vrut să aibă pe brațele ei capul lui Dănuț. Cu slabele ei mîni să-l ocrotească de tristeță și primejdii. Cînd se gîndea la el, sufletul se îndoia ca o salcie deasupra unei ape.

Îl iubea pe Dănuț. De cînd? Trupul ei crescuse și se înălțase cu iubirea ei.

Era tristă. Iubirea ei era o amforă uitată pe marginea unei fîntîni...

— Dă-mi o batistă, Monica.

Își șterse ochii și nasul mai ales, cu furie.

— Mă duc.

Monica îl însoți pînă la ușă.

— Lasă, Puiule, vine Olguța degrabă.

— ...Monica, tu ești bună, lasă-mă să dorm la ea în odaie... numai la noapte.

— Bine, Puiule, te las, zîmbi Monica.

— Da' să nu-i spui, că după aceea iar mă face Cuțulachi! suspină Puiu izbucnind din nou în lacrimi.

Înfășurîndu-se cu o mișcare hamletiană în pelerină, intră în odaia Olguței.

Monica stînse lumina, își mută fotoliul în balcon, și singură rămase în noapte.

Revărsarea lunii împodobise cu fildeș vechi o coastă a cerului.

Iașul durat din tăceri de biserici intrase în noapte deplin. Nu auzeai nici glas de om, nici huruit de roți, nici răcoroasă, copita calului bătînd asfaltul. Uneori, în depărtarea Tatarașului, hămăiau cînii ca la țară.

Turlele bisericilor de pretutindeni, și plopii, arătau cerul.

Luna se înălța, urcuș de abur pe scări fără trepte, suiș lin, avînt neted ca în somn.

Parfumul teilor nu mai știai: coboară din stele? adie spre stele?

Luna se înălța. Tot cerul era o vibrație necontenită, ca aburit de-un tremur diafan de aripi de libelulă.

Luna se înălța înclinînd argintiu zările, dezvăluindu-se tot mai albă, paloare din paloare, pe deasupra turlelor, pe deasupra plopilor, peste faldul dealurilor...

Se înălța și s-aduna o albă și albastră sihăstrie în jurul ei, ca în preajma gîndului ș-a piscului înalt.

Se înălța ca parfumul crinilor, ca o răcoare pe tîmple, ca un nimb pe creștet, ca o iluminare a frunții, ca o deșteptare a vederii...

Se înălța, și se umplea cerul de îngeri limpezi, de fum de tămîie — albe și albastre plutiri în tăria nopții...

...Pînă cînd, în contopirea de alb și albastru, de vînăt și vioriu, de cenușiu și violet, de verzui și sur, de lumină și umbră și penumbră — noaptea fu ritm de văluri pe respirația unui trup, și luna — chipul acelui trup, chip atît de alb, de pur și de iluminat, că în acea clipă, în marea singurătate a înălțimilor și în limpezimea cerului, chipul lui Dumnezeu se arătă răsfrîngîndu-și splendoarea în adorarea lunii.

•

De repetate ori — cu un expresiv crescendo — vecinul cabinei de *wagons-lits* ocupată de domnul Deleanu și Olguța, bătuse cu pumnul în păretele despărțitor, intervenție care întețea rîsetele.

Domnul Deleanu cedase Olguței o cămeșă de noapte cu motive naționale, papucii — prea largi pentru ea — și un halat de călătorie. Astfel îmbrăcată, Olguța se așezase turcește pe patul de jos; domnul Deleanu, fără surtuc, guler și cravată, pe strapontinul din față.

Pe măsuța dintre ei, cofița de fragi, cumpărată de la Bîrnova, se învecina cu pachetele de șocolată și nelipsita sticluță Cherry-Brandy cu două pahare: al Olguței umplut pe sfert.

Trenul intră în gara Vaslui. Zărindu-l pe domnul Deleanu, doi domni care soseau încercuiți de tregheri cu bagaje se opriră cu brațele deschise și figuri beate:

— Tu, Iorgule!

— Eu, Iancule!

— Și noi mergem la București, solo! Organizăm o partidă monstră! Al nostru ești! Avem și un vinat!

— Regret, dragă! Călătoresc cu fiică-mea.

— Ei, și?

— Ei, iaca!

— Aa... pardon! Noapte bună!

Trenul porni urmărit de privirile elitei vasluiene pentru care trecerea trenului era un pretext de întîlnire și un prilej de găteală.

Și din nou, vecinul cabinei cu cofița de fragi bătu în părete cu exasperare, cu furie... dar și c-un fel de resemnare, auzind efectul ilariant.

— Lasă-i, nene! Or fi în voiaj de nuntă! mormăi patul de sus, deșteptat din somn, cătră mahmureala patului de jos.

III

ESCAPADA OLGUȚEI

Orgiacă, dragostea pisicilor răsunase de-a lungul nopții de vară, modulînd subt tremurul stelelor uuitul vîntului de pustă, scîncentul primordial al pruncului, gemătul guturai al femeii cu dinții încleștați, bocetul solitar al geamandurii și furtunile melodice ale violinelor.

Apoi, ca din milenii, cu creste roșii, trîmbițaseră cocoșii.

Ultimele stele se stinseră vibrînd clar în paloarea viorie.

Străzile și trotuarele erau albe ca de argint mat. Sergenții de noapte dormitau, lăsînd să se deschidă și să vegheze singuri ochii inocenți ai zorelelor.

Plutea înfricoșarea unei tăceri fragile, pe care curînd avea s-o sfarme întăia huruială de roți municipale.

Făcîndu-și cu degete automate nodul cravatei, Dănuț se aplecă afară peste margina ferestrei. Simțea zorii, fără să vadă zarea lor pură, avînd senzația de frăgezime pe care-o ai într-o casă cu ziduri străvechi cînd știi că într-una din încăperile ei o fată se dezbracă încet, iluminînd oglinzile cu proaspăta și sperioasa ei nuditate — rumenindu-le cu focul obrajilor atunci cînd ochii îndrăznesc să cuprindă trupul gol...

Dar zorii erau departe.

Vedea numai ziduri de case pretutindeni, ziduri subt care horăia somnul orășănesc, prăbușit, greoi, umilitoare parodie a morții.

Dorì Medelenii cu ochii, cu nările, cu urechile... Medelenii vacanțelor și ai copilăriei. Deșteptările cu zvonirea

livezii la căpătîi și zorii la ferestre ca tufe de pomușoară coaptă în livadă. Înălțimea de zbor a cerului spre care-ți vine să fluturi batista. Salturile lungi ale dealurilor gonite de vînătoarea cerească a soarelui...

Două mînuțe, încă jilave de apă, îi acoperiră ochii.

— Unde fuge copilul meu? șopti Adina în urechea lui, îngreuindu-i-o cu cercei de sărutări.

Nu-și putu stăpîni bătăile inimii. N-o văzuse doar cîteva clipe, și parcă *o regăsea* după o despărțire.

Se întoarse, o cuprinse în brațe și o strînse, despletită și ruginie. Îi sărută fruntea, bătaia pleoapelor, gîtul care ispitea dinții ca miezul alb al perelor de chilimbar. Și dezvăluind-o îi privi sînii, cuminte și-mbunat, fiindcă erau mirați ca deșteptați din somn. Apoi dezmierdă cu palmele rotunjite luminoasele lor curbe, săgetate de două mici reliefuri roze umbrite violet. Ș-apoi, închizînd ochii, alintă respirația ondulată a sînilor, cu pielița subțire a încheieturei brațului...

Mîna Adinei îi acoperi ochii aprinși.

— Cuminte, cuminte... Hai și-ți bea șocolata.

Și luîndu-i mîna de pe ochi, se învălui molatec în lungul halat de baie care-i dădea o ciudată înfățișare de călugăraș benedictin. Numai părul ardea dens, cum arsese de-a lungul nopții, ca o torță pe un întunecat galop în adîncuri.

— Nu, Dănuț!

— Ba da.

Îi scăpă din mîni. O fugări. O prinse paralizată și docilă din pricina rîsului. Îi adună părul ascunzîndu-i-l sub halat, o acoperi cu gluga, îngropînd-o cu obraji cu tot, pînă cînd nu mai rămase din ea decît gura ca un boboc de garoafă pe care buzele lui Dănuț își pierdură suflarea, lăsîndu-l înflorit în umeda roșeață a sîngelui și zîmbetului.

— Hai, Dănuț rău, Dănuț tiran, Dănuț cu pleoape vinete...

Își acoperi cu palma buzele îndurerate. Dar pe deasupra mînii ochii rîdeau.

— Bea-ți șocolata, Dănuț.

Vorbea comic și greu, ca cei cu figura înghețată. Vorbele păreau prea voluminoase pentru gura ei micșorată, cu colțurile buzelor arse.

Dănuț se așează pe pat, în fața mesuței de noapte. Adina veni lîngă el, supraveghindu-l atentă. Ea singură îi pregătise șocolata, la flacără de spirt. Și, ca întotdeauna, Dănuț era înduioșat văzînd-o gospodină pentru el — și-atît de mică, de fetiță. Gesturile solicitudinei de mamă — atît de cunoscute în răsfățul de-acasă, dar nebăgate în seamă — căpătau o drăgălașă noutate cînd erau făcute de Adina pentru el. Odată îi cususe un nasture căzut, cu degetarul pe deget — abia atunci observase Dănuț hazul acestei minuscule căști războinice — cu mișcări iuți, suple și categorice, rupînd ața cu dinții, ferindu-se cu demnitate și dojenindu-l convinsă de cîte ori cerca să o sărute. Altădată îl badijonase cu iod în gît, iscusită și severă ca un hirurg, terorizîndu-l grațios — impunîndu-i apoi, cu sărutări și încruntări, fularul în jurul gîtului, și cu jurăminte teribile, respectarea precauțiunilor pe care i le dicta amănunțit. Altădată îi făcuse o pijama, supunîndu-l neîndurată la canonul „încercatului" repetat, pînă cînd, extenuat,se prefăcuse că pleacă trîntind ușa; întorcîndu-se în vîrful picioarelor, o găsise plîngînd cu suspine copilărești, în tactul mașinei de cusut, pedalată energic.

Toate aceste scene deveneau *vignette* înduioșătoare în amintirile dragostii lui.

— Mîne ce facem, Dănuț?

— Adică azi!

— Așa-i!

Bufniră de rîs.

— Tare mai sîntem răi!

Rotindu-și podul palmei prin părul lui Dănuț, Adina îi înstrugură capul de bucle.

— Adina, apleacă-te.

— Pentru?

— Bea.

— Im!

— Bea.

Îi apăsă capul înspre ceașca lui cu șocolată.

— Nu mi-e poftă, Dănuț, se scutură Adina, cercînd să-i scape.

— Ba da. Te rog... Sărută-mi șocolata.

Își muie buzele.

— Spune ce facem azi, Adina?... Adina, ia uită-te la mine!

— Ce-i, Dănuț?

— Nu-nu. Nimica. De ce te-ai speriat?

— De ce m-ai privit așa? îl întrebă ea precipitat, cuprinzîndu-i obrajii. Îs urîtă?

— Nu... Ai musteți de șocolată. Șterge-te.

Începu să-și bea șocolata, pe gînduri.

O amintire veche, foarte îndepărtată, acoperise vioi ca o roșeață în obraji clipa de față. Tot așa: Se sculase de cu noapte. Pleca la București, la liceu... Inima grea, de toamnă... Tăiase părul păpușei Olguței, buclă cu buclă, și-i făcuse și musteți cu creionul din plumiera de lac japoneză... Păpușa cu păr blond... Păpușa din pod, din lada cu jucării.

Oare-o mai fi păpușa din pod?... Îi era dor de ea ca de ceva viu... Ca de-o iubire din altă viață... Podul era plin de colb și ațe de paianjeni și păpușa avea o rochiță de mătasă albă și capul prea mare fiindcă era tunsă ca o fetiță convalescentă după febră tifoidă... Zîmbi păpușei din pod. Zîmbiră amintirile din îndepărtarea înduioșată a anilor...

Întoarse capul spre fereastră. Zorii se colorau delicat în roz și albastru, ca și cum ar fi trecut pe cer stoluri de ibiși și flamanzi, lăsînd fulguiri.

— Dănuț! Unde ești, Dănuț?

Ochii Adinei erau verzi ca două ciudate cristale de sevă. Privirea lor învăluia sufletul în miros de ierburi după ploaie, de muguri cruzi, de pămînt desțelinat, de vînturi amețite în păduri cu violete. Privirea lor înseta buzele și nările. Subt verdele lor — foc umed — trupul devenea gol și păgîn.

— Adina, de ce te iubesc atîta?

— Mă iubești, Dănuț?

— Nu eu. *Tu*, tu mă iubești?

Și, fără să aștepte răspuns, cuprinse în brațe trupul iubit, trupul apropiat, trupul de subt ochii, nările și buzele lui — în care sufletul era depărtat ca o stea oglindită într-o apă atinsă de genele celui ce-o privește.

— Spune-mi, Adina, mă iubești? Mă iubești adevărat?

Ar fi vrut să fie simplu sufletul ei, ca un „da" materializat, pe care să-l pipăie, să-l cuprindă în mîni, să-l simtă deplin și al lui ca o inimă vie smulsă din piept, grea, caldă, concretă.

Dragostea lui era zbuciumată, fără hodină, numai luptă, pîndă, încordare, ca viața codrilor, unde și somnul e o veghe împrejmuită de jarul ochilor de pradă și de mișcările tăcerii.

O culcase pe pat, privind-o, aplecat asupra ei, cu chipul ostenit de suflet ca de-o migrenă.

— Adina! Adina!

Era o grea tînguire în vorbele lui.

— Ce-i, Dănuț?

Vorbise calm, ca și cum ar fi spus: „Afară plouă"; sau: „Ceasul a stat". Dar un zîmbet îi tresărea în colțurile buzelor; Dănuț nu-l văzu.

— Nimic. Plec, răspunse Dănuț uscat, ridicîndu-se.

— Nu mă săruți? îl întrebă Adina căscînd.

— Cum vrei!

— Cum vrei tu, Dănuț!

— Ți-e indiferent?

— Dar ție?

— Mie da.

Îi tremura bărbia, ca și vorbele.

— Bine. Atunci pleacă. Eu mă culc...

— Te culci?

— Da. De ce te miri?

Se smunci de lîngă ea cu pumnii strînși, deschise ușa etacului, o trînti; deschise ușa de din față, o trînti. Ieși afară, iremediabil. Totuși, în fața porții se opri, așteptă, o deschise, porni din nou.

Strada era goală. În fața caselor ardeau becurile electrice aprinse de cu seară, decolorate și vestejite ca florile după bal.

La început, pașii lui Dănuț răsunară apăsați, nervoși, repezi, ca pinteni în burta calului bleg și adormit. Apoi, din ce în ce, pașii se muiară.

Înaintă încet, ca și cum la fiecare pas ar fi trebuit să deschidă o ușă prin întuneric. Ajungînd la capătul străzii, șovăi ca la răscrucea unor drumuri necunoscute, și se întoarse îndărăt, urmărit de privirea lungă și bănuitoare a sergentului de noapte.

Mergea repede, așa cum pornise. O ura pe Adina. Vroia să i-o spună în față, să-i strige în față că o urăște și să plece

din nou. Simțea nevoia să o apuce de mîni, să o strîngă, să-i zdrobească mînile, s-o audă scîncind de durere.

O ura, cum ura pe toate femeile pămîntului. Ar fi vrut să le prefacă pe toate la un loc într-un vas de cristal plin de otrava sufletului lor, să-l ridice în mîni, să-l trîntească și să-l sfarme în mii de țăndări, și-n țăndări să se prefacă toate femeile pămîntului, cu rîsul și cu trupul lor fățarnic — și să piară de pe pămînt pocalul cu otravă. Atunci ar fi fost curat și zîmbitor pămîntul ca un curcubeu.

În fața porții se opri. Parcă se schimbase ceva în înfățișarea casei!... A! lăsase storul în jos, ca să n-aibă lumină, ca să poată dormi mai bine.

Ce nesimțire! Ce cruzime!

Ea dormea cu storul tras, și lui îi venea să plîngă, să-și muște pumnii de durere, să fugă, să piară, să nu mai fie.

Intră pe poartă în vîrful picioarelor. Vroia s-o surprindă dormind, s-o vadă dormind... Vroia să intre, s-o vadă...

Apăsînd încet clanța, deschise ușa etacului.

— Dănuț!

Un val de soare-i încălzi sufletul.

— Nu dormi? o întrebă el ironic.

— Dănuț! îl dojeni glasul Adinei.

Se apropiase de el prin întuneric, dezmierdîndu-i obrazul. Dănuț se feri brusc și se așeză în fotoliu.

— De ce ești rău, Dănuț?

— De ce m-ai lăsat să plec?

— Fiindcă știam c-ai să te întorci, zîmbi Adina așezîndu-se în brațele lui.

— Minți. N-aveai de unde să știi. Vroiai să scapi de mine, să rămîi singură... Știu eu...

— Ba știam, Dănuț, murmură Adina, alăturîndu-și obrajii de fața lui. Nu te-ai întors?

— *Eu* am *vrut*. N-aveai de unde să știi.

— Ba da, Dănuț, Altfel nu te lăsam să pleci. Prostuțule, tu nu vezi c-ai plecat fără surtuc, în cămeșă!

— Îs în cămeșă?

— Da.

— Și tu m-ai lăsat?

— Fiindcă așa eram sigură c-ai să te întorci... dacă nu

pentru mine, pentru surtuc!

Dănuț respiră adînc. Zîmbi.

— De ce te joci, Adina? Am ieșit ca un nebun! Nu mi-am dat sama! Dacă nu mai veneam? Dacă mă duceam acasă? Nu ți-ar fi părut rău?

— Mi-era așa de frică, Dănuț, după ce-ai plecat! Uite...

Îi luă mîna, punîndu-i-o pe sînul stîng. Sînul era viu în spaima lui rotundă de hulub captiv. Și-atît de drăgălaș era gestul care făcuse ofranda sînului gol și-a inimii goale, încît buzele lui Dănuț, în loc să sărute sînul, sărutară mîna.

— Mă iubești, Adina?

— Dar eu te ador, prostule, răsfățatule... Dănuț...

Dulce ca o tînguire de vioară, adusă de vînt: „Dănuț"...

Și două trupuri tinere zvîcniră, se zbătură și se prăvăliră strînse, ca două mari aripi ale aceluiași zbor milenar.

Îi dezmierdă fruntea mică, i-o sărută.

Adina-i zîmbea ascunsă în păr, ca un fagure.

— Ce facem mîne?

— Azi! îl îndreptă Adina, trecîndu-și palmele peste ochi.

— Azi, da!

Zîmbiră. Erau palizi ca flăcările în lumina soarelui.

— Dănuț, ne vedem la noapte...

Îl văzu și-l simți tresărind. Își aduse mîna pe gură, privindu-l cu ochii măriți. Se ridică într-o mînă, plecîndu-și obrazul pe pieptul lui.

— Vreau să dorm, Dănuț... Îi ostenită Adina... Crede-mă, Dănuț! Am să dorm toată ziua, toată ziua, și după aceea am să te aștept la geam cu rochia care-ți place ție...

Îi vorbea încet, cu ochi rugători, atenți și supuși, ca unui stăpîn iubit și temut.

Dănuț întoarse capul într-altă parte, privind în gol.

— Dar tu nu știi că te iubesc, Dănuț Numai pe tine... Te iubesc, Dănuț, stărui glasul cu un tremur, în preajma lacrimilor... De ce mă chinuiești, Dănuț drag? Așa-s de ostenită!...

Dănuț îi acoperi ochii cu mîna, surîzîndu-i trist. Și el era atît de ostenit, că uneori ar fi vrut să-și scoată inima din

piept, s-o puie pe pămînt, alături, ca o povară, să-și șteargă fruntea și să răsufle o clipă.

*

Bucureștiul se deștepta cu măturătorii, în huruiala dezmățată a roților, ca un om care se scarpină buimac, ascultînd zornăitul arțăgos al deșteptătorului care i-a decapitat somnul.

Jupînesele se îndreptau spre piață, cu coșul subt braț. Cîte un oltean matinal, cu ițarii suflecați pe vigoarea profesională a pulpelor păroase, gîrbovit de kilogramele leguminoase sau fructifere din coșurile atîrnate în cumpănă pe cobiliță, își anunța marfa, cu verb sonor, pentru el mai degrabă decît pentru casele încă adormite, cum își acordă un muzicant instrumentul.

Pe orizont, soarele lipea mari afișe aurii.

Cu mînile înfundate în buzunarele surtucului și capul plecat, Dănuț urca bulevardul spre Calea Victoriei.

Era o ciudată anarhie în gîndurile lui, o necontenită vrajbă. I se fragmentase sufletul, ca mercurul vărsat în palmă, și-acum nu mai era decît larma unor gînduri contradictorii, care vociferau ascuțit ca femeile cînd se ceartă.

Unele spuneau: „De ce nu l-ai crezut pe Mircea? Adina minte."

Altele: „Adina te iubește, Adina e curată, restul e minciună".

Și mintea da ascultare și dreptate și unora, și altora.

Privești un cub desemnat pe o foaie de hîrtie: îți apare în relief, colțuros, proiectat în afara suprafeței albe, pe care stă ca un cub de cristal cu muchii vizibile. Îți primenești ochii, după o scurtă reculegere, cu o bătaie de pleoape, și privești din nou: cubul îți apare în adîncime, scobit înlăuntrul hîrtiei din care cască. Și totuși, pe hîrtie-s aceleași linii paralizate, pe același plan neclintit. Dar ochii văd cînd un relief, cînd un adînc. Și acea simplă grupare de linii îți poate da amețeala prăpăstiilor...

Abia plecase de lîngă Adina, și totuși, sufletul înspre ea pornea impetuos, mohorît, ca fumul incendiului încotro bate vîntul.

O lăsase dormind. O adormise ca pe un copil, stînd la căpătîiul ei, alintîndu-i fruntea și tîmplele. El o rugase, o îndemnase să doarmă, vîslind cu mîinile somnul spre ea.

Vroia s-o lase dormind, cu somnul, nu cu sufletul ei necunoscut. Și totuși, somnul ei îl întristase ca o nepăsare, ca o părăsire. Plecase de lîngă ea ca un vînt, lăsîndu-i trupul ei ca un voal abia însuflețit. Plecase, lăsîndu-l singur. Ea se odihnea. El suferea lîngă trupul ei.

O veghease multă vreme, privind-o, neputînd să se despartă de ea. Adormise cu brațul îndoit sub cap, descoperind o subțioară arămie.

Uneori tresărea ca o coardă subt arcuș: de ce?

Oare o lăsase dormind cu-adevărat? Oare nu-l înșelase? Nu se prefăcuse? Ca să plece el, ca să-l alunge de lîngă ea, ca să rămîie singură...

Se opri. Îi venea să se întoarcă în goană, să intre pe neașteptate, ca *atunci*... Ce-ar fi găsit? O lăsase dormind? Oare ochii ei verzi ca fosforescențele întunericului nu-l iscodeau pe subt genele fățarnice?... Îi era groază s-o mai spioneze, s-o mai încerce, s-o mai surprindă.

„Dar nu știi că te iubesc, Dănuț?"

Nu, nu-l înșelase. O lăsase dormind... Se smunci din loc și porni înainte pe Calea Victoriei.

Cum îl chinuia! Îi era frică de sufletul lui ca de-o casă goală, numai cu oglinzi și țiuitul tăcerii.

Ar fi vrut să n-o mai iubească, atît era de trudit! Cînd nu iubea încă, sufletul era ca un pat alb într-o odaie cu ferestrele deschise spre cer și spre livezi.

Cînd nu iubea!...

...Nu, Monica fusese totdeauna sora lui, prietina lui, odihna lui. O iubea cum îți umpli pieptul de aer curat, cum bei din pumn apa unui șipot de munte, și fără să-ți fie sete, cum ți-e drag primăvara să stai pe-o bancă la soare printre înfloriri.

Lîngă Monica era așa de clar și de ușor sufletul, că parcă nu era, cum parcă nu e văzduhul unor dimineți de april, plin de egala transparență a luminii...

...Nu Adina nu-i spunea minciuni. Adina îl iubea. În buzele ei mici nu încăpea minciuna.

Atunci de ce se temea? De ce se temea de ochii verzi?...

La întretăierea stradei Pitar-Moșu cu strada Mercur, în dreptul școalei de călugărițe, se întîlni cu Herr Direktor.

— *Bon giorno!*

— Bună dimineața, papa.

Monoclul lui Herr Direktor scînteia ca o vitrină. Pălăria de pai era pusă pe ceafă, nasturii de jos ai vestei, descheiați. Buzele umede zîmbeau.

Purta întipărirea veseliei acelora pentru care casele încep să se strîmbe umoristic — făcînd din ochi, mișcîndu-și hogegile ca niște urechi — felinarele, subit elastice, să facă reverențe, și pămîntul să curgă.

— La culcare, fiule. Mi se pare că ne-am cam făcut de cap! Ce zi îi azi?

— Duminică, papa.

— Ești beat, fiule?

— Duminică, papa.

— Dacă zici tu, sfînt! S-a isprăvit!... „*Embrasse-moi, Ninette, embrasse-moi... ta-ta-ta-ta-ta...*" Cum îi, frate, mai departe?

— Nu știu, papa.

— Răăău, domnule! Învață, fiule, învață!

— Cocoricooo! Cocoricooo! intonă Coco cucurigul cucoșilor galici.

— Bravo ție, Coco! Face pe cucoșul! Să-l facem stareț la poiată!

— Noapte bună, papa.

— Ce noapte? Esti turtă! Ziuă mare, fiule! Paaa!... Auzi, domnule, face pe cucoșu!

Gheorghiță adormise pe un fotoliu. Auzind pași pe scară, sări în picioare, frecîndu-și ochii.

— Sî-ți fac un ceai, conașule?

— Nu. Mă culc, Gheorghiță. Să mă scoli la dejun.

Se dezbrăcă repede, lepădîndu-și hainele cu dezgust. Trase obloanele. Se sui în pat, cufundîndu-se în întuneric.

Așteptă somnul chinuit de aceleași amintiri, de aceleași îndoieli.

Și încet-încet, treptat-treptat — cum se topesc în viteza neagră rîndurile unei scrisori de dragoste, arsă în mînă — sufletul lui Dănuț se-ntunecă de somn, pînă cînd trupul,

cu o delicată destindere, se despărți de suflet, rămînînd singur, ca mîna din care a picat în flăcări o cenușă.

•

Cucoana Catinca Balmuș nu era grasă cum își închipuie cetitorul. Asta nu înseamnă că nu era robustă, falnică oarecum în ținuta de gospodină.

În alte vremi, capul care purta tulpanul ar fi putut purta casca războinică, trupul înfășurat în șorț alb, armura cavalerească, și mînile în care zăngăneau cheile tuturor dulapurilor, spada sau buzduganul.

Olguța coborî din taximetru după domnul Deleanu, cu *Au jardin de l'Infante* în mînă.

Auzind trompa automobilului oprit la poartă, cucoana Catinca ieși din grădiniță — unde supraveghea cafeaua cu lapte a lui Mircea și-a lui conu Mihăiță — și văzîndu-l pe domnul Deleanu alungă încruntarea cu un zîmbet, se-ncruntă iar la cînele care lătra și înaintă spre poartă cu brațele deschise prin panica albă a hulubilor.

— Maiestoasă ca *Marseilleza*! șopti Olguța la urechea tatălui ei, insinuîndu-i un zîmbet.

— Sărut mîna, cucoană Catincă.

— Vînt din Moldova!... Ce-mi văd ochii? Sora diavolului. Ce cauți aici!

— Pe Hardtmuth! șopti Olguța, strînsă în brațele afectuoase ale cucoanei Catinca.

— Ia dă-i pace băiatului! Uite la ea! Ca o țigancă! De unde mi-ai furat ochi codați?

Din bucătărie se repezi Mărdița, gătită de duminică, de Dumnezeu — cu ochi de romaniță și obraji ca oule de Paști; de ea — cu haină de horă și tulpan cu mărgele albastre.

— Sărut mîna, duduiță. Iaca, dau jos bagaju.

Era deprinsă ca toți musafirii din Moldova să fie găzduiți la stăpîna ei.

— Stai, fetițo, o opri domnul Deleanu, că plecăm îndată.

— Cum să plecați? Ce vorbă-i asta? se scandaliză cucoana Catinca.

Între domnul Deleanu și cucoana Catinca începu o tîrguială însuflețită ca în bazarurile orientale. Cucoana Catinca vroia să-i găzduiască la ea pe toți — „cu diavol cu tot". Domnul Deleanu invocă gradul de rudenie cu Herr Direktor, deranjul... Amîndoi vorbeau repede, cu bucuria de-a vorbi, de-a născoci, de-a replica, de-a gesticula.

Pe stradă răsunau viguroase glasurile vînzătorilor ambulanți, îmbinîndu-și discordant strigările.

— Iaurt caimacel; iaurt caimacel...

— Puia-gaia, gaia-puia... Pui-puiiii...

— Chiop-chiop cărbuuu, chiop-chiop cărbuuu...

— Hai la gaz-gaz-gaz...

Era în toi arlechinada de zgomote a capitalei: tramvaie, automobile, camioane, căruți, sonerii de biciclete... Lumina soarelui cînta parcă din mii de talgere.

Olguța exulta. După tăcerea mănăstirească a Iașului, Bucureștiul îi răsărise în ochi — de la gară pînă-n Popa Nan — și-i răsuna în urechi ca o vehementă panoramă, ceardaș de sunete și de culori. Nu mai văzuse din copilărie Bucureștiul. Îi venea să vorbească tare, să rîdă tare, să gesticuleze, să danseze, să sară. Intrase în București ca într-un ham cu clopoței: nu mai putea sta locului.

Taximetrul opri motorul. Cucoana Catinca ajunsese la o înțelegere cu domnul Deleanu. Îl obligase să ia cafeaua și masa de sară la ea.

— ...Împreună cu toate neamurile: să nu-mi spuneți că vă despart.

Intrară în grădiniță, cu Olguța în frunte.

— Bine-ai venit! Ci mai faci, iubite domnule Deleanu? A matali-i fetița?... Ei, sî-ți trăiascî! Îmi pari bine cî ti cunosc, duduiții dragî.

Conu Mihăiță era moale ca vorba moldovenească pe care o personifica. Vorbea cu capul înclinat puțin într-o parte — ca pe-o vioară sentimentală — și surîsul îi acoperea toată fața cu blîndețe, ca o lumină de lampă. Era în halat și papuci. Își uitase jumătățile de ochelari pe vîrful nasului. Într-o mînă ținea *Universul* cu delicatețe, ca pe un lucru fragil și sensibil.

— Unde-i Mircea? întrebă cucoana Catinca, încruntîndu-se la ceașca de cafea pe jumătate plină.

— Aici-i, răspunse conu Mihăiță, distrat ca toți magistrații din preajma Casației.

— Mircea!

— ...

— Mircea, nu te mai dichisi, că doar nu te-nsori!

Mircea era în odaia lui, ghemuit în genunchi jos pe covor, cu atitudinea unui bagaj căzut din care iese un cap de pisică al cărei trup e captiv, ca să nu-l zărească de pe fereastră. Inima-i bătea în piept bubuind, cu strășnicia cu care se bat covoarele la grijitura năprasnică din Vinerea Floriilor.

Nu. Nu vroia s-o vadă. Se temea: de ce? Era exasperat: de cine? Știa sigur că se va întîmpla o nenorocire: care? Era ridicol!

Olguța... Cum era?... Nu-nu-nu! Nu vroia s-o vadă!

Venise ca un trăsnet în liniștea dimineții, peste versurile lui Samain, peste pacea lui, peste timiditatea lui. Venise ca o furtună pe geamuri, prin cărți și caiete.

Se uita zăpăcit, cu obrajii roși, cu ochii alarmați, cu părul căzut pe ochi, cu tunica de alpaga, destrămată în coate, îmbrăcată peste cămeșa de noapte, cu pantalonii bombați la genunchi, cu șireturile ghetelor înnodate provizor numai în copcile de sus, cu sufletul răscolit ca un dulap jefuit în goană.

Trebuia să fugă, să se refugieze, să scape. Tîrîndu-se pe jos, trecu pe subt fereastră în odaia de alături. Mai înaintă, scăpînd încă de un geam. Se ridică. Îl durea spinarea umilită. Se rezemă oftînd de părete. Ascultă. Auzi glasul domnului Deleanu; alt nimic.

Un fluture gălbui intră pe fereastră, palpitînd. Mircea închise ochii. Nu-l mai chema nimeni. O întristare îi îngreuie inima. Ar fi vrut să fie cineva blînd cu el...

Domnul Deleanu istorisea anecdotele baroului și magistraturii ieșene. Uneori își usturoia accentul cu jargon ovreiesc. Deși vorbea singur, parcă vorbeau mai multe persoane. Conu Mihăiță îl asculta zîmbind cu bonomie.

Cucoana Catinca încălzea în bucătărie laptele și cafeaua, priveghind totodată prăjirea feliilor de pîne.

Olguța se plimba prin grădiniță — fără să privească florile — ascultînd larma crescîndă a Bucureștiului.

Mândița ieși din bucătărie cu pînea prăjită.

— Fetițo, cum îți zice?

— Mândița, sărut mîna. Eu îs din Holboca...

— Bravo ție, Mândițo, o felicită Olguța cu convingere. Ia spune-mi tu, unde-aș putea să mă spăl pe mîni?

— Cum nu, duduie, în odaia lui conașu Dan.

— Cum? Ș-aici are odaie?

— Ei, duduie, acuma dă mai rar pe la noi, zîmbi cu înțeles Mândița, care știa de la Gheorghiță multe. Mata ești sora lui conașu Dan! Parcă eu nu văd, că și eu am un frate la Holboca: bădița Toader, oftă adînc Mândița. Pe aici, duduie, acuma la dreapta.

În ochii și-n sufletul lui Mircea, Olguța răsări brusc, alta decît aceea pe care și-o închipuise, înfricoșător alta, cu ochii ei mari, care-i puneau o umbră pe inimă.

— Intră mata, duduie, o îndemnă Mândița din urmă.

Olguța intră, naltă purtătoare a unui zîmbet.

— M-mă recomand Mircea...

Se opri dezolat. Fruntea-i nădușise.

— ...Balmuș.

— Știu.

Se plecă moale, șovăi între mînile întinse ale Olguței. O luă pe cea stîngă, o sărută cu buzele strînse și murmură:

— *Merci*.

Olguța bufni.

— N-ai pentru ce!

— *Pardon*, domnișoară.

— *Domnule* Mircea, îmi săruți mîna, spui domnișoară! Mai lipsește buchetul de flori și discursul!... Se poate, prietine Mircea!

— Duduie Olguța...

— Nu. Olguța. Toți prietenii îmi spun Olguța.

Numai el nu putea să-i spuie!

— Mircea, toarnă-mi te rog apă să mă spăl pe mîni. Mândițo din Holboca, tu adă-mi de pe masa din grădină un pachețel. Singurul meu bagaj! adăugă Olguța, clăbucindu-și mînile cu săpun.

— Cucu, cucu, cucu, cucu...

Cu glas de contraltă, cucul orelor de nouă ori cîntă cucu.

Vîntul legăna ritmic perdelele, și ritmic, valuri de soare cădeau ca scînteieri de grîu în cadența coasei.

— Mircea, deznoadă-mi basmaua.

— Am adus, duduie, da' nu poftești mata la cafea?

— Mândițo, deznoadă-mi basmaua.

Mărdița înlocui cu degete groase — femeiești totuși — timiditatea, stîngăcia și spaima degetelor lui Mircea.

— Mai este apă?

Mărdița se repezi la cană. Dar cana era strînsă convulsiv de mîna lui Mircea. Începu să-i toarne apă în pumni. Era atît veselie și tinerețe în felul Olguței de-a se spăla, că obrajii ei păreau că rîd ascunși în palme și odaia toată rîdea în jurul ei.

— Prosop... Uf! M-am răcorit!

Din prosop, obrajii răsăriră proaspeți ca din ger.

Cucoana Catinca se aplecă pe marginea ferestrei.

— Poftim! Bine, oameni buni, se adresă ea lui Mircea și Mărditei, nu v-ați priceput să scoateți un prosop curat?

— I-a lui conașu Dan, coniță, se îndreptăți Mărdița.

— Hai la cafea. Poftim! De ce nu ți-a dat frate-tău buclele?

— Fiindcă le are de la mama. În limbaj juridic, mama are nuda proprietate a buclelor, Benjaminul are numai uzufructul.

— Las-o pe mama! Hai la cafea... Hai, c-o torn! răsună imperios glasul cucoanei Catinca.

— Mircea... Se apropie de el, privindu-l drept în ochi. ...ți-am adus *Au jardin de l'Infante*... Cine-i Adina, Mircea?

Îi vorbea în șoaptă, confidențial, alături de el. Erau deopotrivă de înalți, dar Olguța îl domina cu portul capului.

— Doamna Stephano?

— Doamna?

Mircea pleacă fruntea, roșindu-se.

„Perechea Monicăi", gîndi Olguța stăpînindu-și un zîmbet.

— Cine-i doamna Stephano?

— O doamnă! suspină Mircea, ca și cum ar fi spus: „o catastrofă".

— Și-atît?

— Daa... o doamnă.

— De ce-i face versuri?

— Îi face versuri?

„O! sfîntă candoare!" gîndi Olguța cu sprincenele ridicate în fața sincerității clare în obrajii lui Mircea, ca florile roșii la ferestrele caselor de țară.

— Da. Află că-i face versuri.

— Eu nu știam! se scuză Mircea dezolat.

— O iubește?

— ...

Ochii lui Mircea se înăspriră, ocolind privirea Olguței.

— Spune-mi, Mircea.

— ...Nu merită s-o iubească!

— De ce?

— ...

— E urîtă?

— E roșcată, îngînă Mircea cu o nuanță pejorativă.

— Atunci e frumoasă?

— E mică.

— Ție îți place, Mircea? Am toată încrederea în impresia ta.

— Vai, duduie...

— Olguța.

— ...uie Olguța.

Cucoana Catinca apăru din nou la geam. Văzîndu-i alături, deopotrivă de bruni și de înalți, avu un zîmbet — jumătate ironic, jumătate înduioșat — și se retrase ridicînd din umeri. Abia primise insistenta invitație a domnului Deleanu ca Mircea să-și petreacă vacanța la Medeleni.

— E deșteaptă?

— O astfel de femeie! zîmbi Mircea, cu disprețul adolescenței pure și studioase pentru femeile frumoase, mai cu seamă cînd sînt și ușoare.

— E artistă?

— Dan n-ar trebui s-o iubească! izbucni Mircea, roșind. A cunoscut-o astă iarnă la patinaj pe această doamnă și de-atunci și-a pierdut capul. Dar eu ce pot să fac, duduie...

— Olguța, Hardtmuth!

— Pe mine nu m-ascultă! urmă Mircea, cu șuvițe de păr pe frunte, tot mai dezordonate. Bine că vine vacanța. Nimeni nu-i mai fericit decît mine că Dan are să plece din Bucureștiul *acesta*...

— Ce ai cu Bucureștiul?

— Mata nu-l cunoști!

— Mata îl cunoști, duduie? zîmbi Olguța cu sprincenile ridicate. Hai să ne bem cafeaua. Să nu-i spui nimic Benjaminului. Dă-i cartea și-atît. Ne-am înțeles?

Mircea rămase din nou singur, cu tunica destrămată în coate, pantalonii cu genunchi, părul căzut pe frunte, fruntea încreţită...

Era sigur mai dinainte că are să i se întîmple o nenorocire. I se-ntîmplase. Nici nu se mai mira. Se resemnase. Dar o turburare niciodată simţită pînă atunci îl stăpînea, căci în acea clipă aceiaşi ochi trişti care se închideau pe veci în sufletul lui înviaseră mai mari decît îi visase, şi dominatori, pe chipul celei ce rîdea în soare: nalt purtătoare a unui zîmbet.

Dar se întîmplase o nenorocire?...

— Unde mi-ai fost? răsună de-afară glasul cucoanei Catinca.

— Am vorbit oleacă cu duduia matale, răspunse Olguţa cu o moldovenească ad-hoc.

Taximetrul plecase. Cucoana Catinca se întorcea de la poartă.

— Doamne, cuconiţă! gîndi Măndiţa cu glas tare, amarnică-i duduia asta: s-o mînînci, nu altceva!

— Aşa-s moldovencile noastre, Măndiţo.

Mircea intrase în casă şi se culcase din nou, îmbrăcat.

În grădiniţă conu Mihăiţă îşi răsucea o ţigară. Zărind-o pe cucoana Catinca, îşi alintă mustăcioara.

— Ţi-o întors capul şi matale!

— Aşa noră mai zic şi eu, Mihăiţă!

— Cum vrei mata, Catinca! zîmbi conu Mihăiţă cu o ironie mai subţire decît musteaţa.

Dar cucoana Catinca redeveni cu energie gospodina încruntată.

— Măndiţo, de-acuma ne punem pe treabă.

— Atunci eu ies să ieu oleacă de aer, anunţă cu resemnare conu Mihăiţă, ridicîndu-se, cum făcea şi cînd începeau grijiturile.

*

— Allo! Allo! Hai, Nae; hai, Nae.

Nae respira delaolaltă — răsturnat într-un fotoliu din grădină — parfumul leguminos al dimineţii şi mirosul de cerneală tipografică şi de sublim al fasciculei 159 din

Contesa fără nume, abia cumpărată de la chioşcul din Clemenţa.

La auzul „alloului" care anunţa oprirea unui automobil, îşi pături fascicula şi se îndreptă spre poartă cu demnitatea indiferentă a unui chelner în frac, deşi era numai în jiletcă vărgată.

— Bună dimineaţa, Nae. Acasă-i fecioru-meu, fratemeu?

— Vă salut, domnule avocat. Imediat... Ioşca, Ghiţă! Nu se mişcă, dom'le! Ioşca, Ghiţă! bătu el din palme enervat, răsfrîngîndu-şi buza de jos.

— Hai, Ioşca! Hai, Ioşca!

Şofeurul socoti oportun să intervie cu răgetul trompei. Coco delira.

Gheorghiţă şi Ioşca soseau în goană.

— Mata eşti, duduie?

— Chiar eu, Gheorghiţă!

— Sărut mîna, duduie. Da' mare-ai mai crescut! Mai sî nu ti cunosc! Ci-are sî se mai bucure conaşu Dănuţ... Sărut mîna, cuconaşule. Bine-aţi venit...

— Lasă, domnule! Mă Ghiţă, mă, serveşte, mă, nu sta ca nărodu! Ce-aştepţi! Mă, degeaba-mi stric eu pieptu cu voi! Taci, Coco.

— Cari-i bagaju matale, duduie?

— N-am bagaj, Gheorghiţă.

— Zău?!

— Zău.

— Iracan di mini! Zîc şi eu ca prostu! Parcă n-o ştiu eu pi duduia Olguţa!

Domnul Deleanu ieşi din casă urmat de Nae.

— Gheorghiţă, şi Dănuţ doarme?

— Doarme, da' îl sculăm noi.

— Dă-i pace. Miroase-a chef pe-aici!...Haidem la baie, Olguţa. Nu ţi-i poftă de un abur? Un abur uscat, adăugă domnul Deleanu, văzînd lipsa de entuziasm a Olguţei.

— Da-i pregătesc eu o baie la noi, interveni Gheorghiţă. Zău, las-o, cuconaşule!

— Rămîn cu menajeria, papa.

— Livănţică-livănţică-livănţică...Dă haine—dă molii...

O ţigancă se oprise la poartă cu panerul înnoptat de livănţică albastră. Avea două glasuri distincte pentru mar-

fa ei. Striga: „livănțică-livănțică-livănțică" într-un crescendo strident de soprană, care exploada în cer, deșteptînd îngerii somnoroși; și: „dă haine, dă molii", cu un bariton de baragladină, care poruncea crunt, dîrz, răstit, opintit.

— Mișcă d-acolo! o alungă Nae cu un deget de Cezar.

— Aoleo, frumosule, mînca-te-aș! Fă-mi o saftea.

Subt privirea și buza indignată a lui Nae, Olguța cumpără întreg cuprinsul panerului.

— Dă să trag și eu un fum... că nu ți-o spurc! jindui țiganca țigara domnului Deleanu. Aoleo, că bună-i! Să-ți trăiască frumușica!

— Ce mai stai? Mișcă! explodă Nae.

— Cea te zborșești, ma pocitule! Iote mă! Nu vezi că vorbesc cu boiarii!

— Pleacă, madam. Fără vorbă!

— Livănțică-livănțică-livănțică... Dă haine — dă molii, păntru pocitanii, păntru chelboși!

— Papa, îi vorbi Olguța de pe scara taximetrului trepidant, nu uita complotul: numai tu ai fost la cucoana Catinca, pe care eu, natural n-o cunosc. Invitația pe diseară e transmisă prin tine. Te rog, papa, să nu gafezi!...

— Duduie Olguța, o luă Gheorghiță confidențial, nu intrăm pe din față: avem noi intrarea *noastră*.

Rămînînd singur, Nae se tolăni din nou în fotoliul din grădină, și, cu devoțiunea musulmanilor care nu intră în moschee decît după ce și-au înlocuit încălțările de stradă cu papucii rituali, scuipă printre dinți, își supse de două ori, cu sunet, măseaua, și întovărăși iarăși suferințele aristocratice ale *Contesei fără nume*.

Buf, buf... O pernă-n spate, alta-n ceafă.

Prin obloanele deschise, soarele, iezit pînă atunci, năvălise plin.

— Îîî!... Îîî?

Dănuț tresăltă, clipi, își scutură capul somnoros, gata să se culce din nou pe cealaltă coastă și înainte ca ochii să fi văzut și mintea să fi ghicit, mormăi refrenul copilăriei:

— Dă-mi pace, Olguța!

O altă pernă izbucni, cu rîsete, bufnind gras în părete. Olguța se aprovizionase cu pernele musafirilor, grămădite pe un dulap în antretelul odăii de baie.

Trezit de-a binelea în plină bombardare, Dănuț simți în inimă elasticitatea unei bucurii. Sări pe covor, în pijama, cu picioarele goale.

— Olguța?

— Nuuu!

— Ei!... Tu, Olguța!

Ultima pernă zbură. Dănuț se feri și, fiindcă n-avea pernă-n mînă, zbură el spre Olguța. Ondulînd ca o apă, Olguța-i trecu pe subt brațe, în etac. Dănuț se răsuci îndărăt. O pernă se turti în fruntea lui.

Bătaia cu perne începu vioaie ca o bătaie cu zăpadă la ieșirea din clasă. Două perne explodară pe geam, una în capul lui Ioșca, alta în brațele lui Nae, care privi mai întăi cerul, apoi perna, ca pe un copil din flori depus la el în brațe.

Ochii lui Gheorghiță participau activ, în locul mînilor, la bătălia ale cărei urmări dezordonate el avea să le sufere. Odaia somnului înviase, ca și obrajii lui Dănuț, ca și inima lui. Parcă-i intrase copilăria pe geamurile deschise, cu soarele.

Gîfîiau. Basmaua Olguței se strîmbase. Părul lui Dănuț era vîlvoi. Brațele se mișcau lent, ca în filmele de box, încetinite. Cu un „uf", Dănuț se lăsă pe covor, răstignindu-se orizontal cu fața în sus. Olguța-i astupă fața cu o supremă pernă și, fără suflare, se trînti lîngă el.

Tavanul era un nor din care ningeau fulgi de gîscă scărmănați la Medeleni. Vîntul legăna ferestrele, acordîndule scîrțiitul de scripci, ca pentru o sîrbă după o bătută.

— Olguța, marș la colț! Dănuț, treci în etac! V-arăt eu acuși! Numai Monica-i cuminte în casa asta!

Prin glasul Olguței, tonul și vorbele doamnei Deleanu străbătuseră prin ani, întregind scena.

— Buftea a început.

— Ba tu!

— Minți!

— Tu minți!

— Daa? Să spuie Monica.

— Eu, tante Alice, nu știu... n-am văzut nimica...

— Vezi, Buftea!

— Lasă-lasă! Am să-ți arăt eu ție!

— Marș în etac, Dănuț! Are să-ți arate papucul!

— Iartă-l, tante Alice, izbucni Olguța cu tremurul Monicăi în glas, întinzînd mînile în semn de implorare.

Dănuț rîdea cu hohote... Dar mai lipsea cineva? Avu o tresărire.

— Olguța, a venit și Monica! Unde-i?

Dănuț se ridică.

— Monica!

— ...

„De ce n-am adus-o?" medită Olguța.

— Nu te ambala! Măria-sa Monica se deplasează mai greu decît mine.

— Gheorghiță, a venit duduia Monica?

— Eii! sî fi vinit, era aici!...

Bucuria aprinsă întru întîmpinarea Monicăi se stinse și, ca pe o torță stinsă, gîndurile o trecură din mînă în mînă pînă în fundurile unde e noaptea și unde fumegă înăbușit melancolia.

Dar fața lui Dănuț și fața sufletului său, întinerite, rîdeau Olguței.

— A venit Olguța! Ce surpriză! Ce bucurie!

Cu proaspete puteri, o luă în brațe. Un dans nebun înlocui bătaia cu perne. Căzură amețiți pe pat.

— Ia să te văd, Olguța.

— *Ne te gêne pas!*

Se îndepărtă de-a-ndaratele, o privi, o măsură.

— Bine, Olguța, nici nu ne-am sărutat!

— Pupă-mă, frate!

— Te-ai făcut frumoasă, Olguța!...

— Stop!

— ...Ai crescut. Hai să ne măsurăm.

Trecură în odaia de baie, în fața oglinzii, umăr lîngă umăr.

— Olguța, nu trișa! Ai tocuri.

— N-am călcîie, munteanule!

— Cum? Moldova-i egală cu Muntenia?

— Sigur. Moldova are papuci de tenis,.

— Ei! Ai venit la București în papuci de tenis?

— Tot bagajul meu e pe mine! N-am nimic. *Omnia mecum porto*, cum s-ar exprima Hardtmuth.

— Ei, Olguța!

— Așa-i, Gheorghiță?

— Nica n-are, conașule! N-o știi mata pi duduia noastră?!

— Te-a lăsat mama să pleci așa?

— Am fugit de-acasă...

— Eii!

— ...Cu..., șovăi Olguța, plecîndu-și capul cu împovărare.

— Cu? se alarmă Dănuț, serios, cu o mișcare ocrotitoare și amenințătoare.

— ...Cu papa.

Izbucniră în rîsete.

— Unde-i papa?

— La baia de aburi. Mai întrebi?

— Bine, Olguța, și să nu-mi scrii? Să te fi așteptat la gară.

— Cu pîne și sare!

— Zău, Olguța!... Ei, da' tu n-ai luat nimic! Gheorghiță, iute ceaiul. Ce iei, Olguța? Ceai? Șocolată? Cafea cu lapte?

— Ș-un ceai, ș-o cafea! se răsti Olguța cu accent țigănesc.

Alte hohote de rîs. Așa răspundea Huduba, țigan lăutar de la Medeleni, clipind alb într-o față neagră, cînd era întrebat alternativ: „Ce vrei, Huduba? Un rachiu? o țuică?" „Ș-o țuică, ș-un rachiu."

— Olguța am pentru tine niște bunătăți! O mie și una de nopți gastronomice.

— Stil simplu și direct, Metaforel!

— Covrigi cu susan, proaspeți; cornuri cu sare...

— Bun...

— Friște.

— Cuax?

— Ceva fain! *Cuax, cuax brekekecs*! Ți-aduci aminte? Săracul Andersen!

— Lasă lirismul! Înclin spre covrigi, fără lichide, știi, am luat ceaiul la Ploiești, zîmbi Olguța, amintindu-și de copioasa cafea cu lapte de la cucoana Catinca.

— Gheorghiță, o sută de mii de covrigi. Zboară!

— Benjaminule, hai să-ți văd apartamentul. Pînă acuma numai odaia de baie n-a rămas repetentă.

— Să nu-mi critici garsoniera!

— Că te omoară mama!

— Ce face mama? zîmbi Dănuț.

— Te-așteaptă... cum așteaptă livezile — de zarzări și de meri, bineînțeles — toastul înspumat al primăverii, în stilul tău.

— Olguța!

— Ce-i? nu-ți recunoști stilul?

— Te mai sărut o dată!

— Pupă-mă, Metaforel! Pe fiecare obraz am cîte-o procură: a mamei, a... Adică numai mama mi-a dat!

Dănuț nu mai avea astîmpăr. Prezența Olguței răspîndea voioșii de argint, ca trecerea unei sănii. Odăile erau pline de glume, de soare.

Olguța încercase rachetele și mingile. Un *drive* vîjîise peste balustrada terasei — proclamată filet — alungînd definitiv pe *Contesa fără nume* mînă-n mînă cu Nae. Cîntaseră și floretele mînuite de doi adolescenți în pijama: pletele brune erau mai antrenate decît Metaforel.

Abia venit cu covrigii de la simigerie, Gheorghiță fusese trimis la „Nestor" după cataifuri. Așa că Dănuț singur pregătise baia Olguței, scoțînd prosoape din dulapul gospodărit de mînile „medelenizate", cum le spunea Olguța, ale lui Gheorghiță. Tot Dănuț, însoțit de Olguța, scotocise prin odaia de baie de jos, căutînd o periuță de dinți nouă prin rezervele lui Herr Direktor, al cărui sforăit însoțea cu arcușuri de contrabas rîsetele înăbușite cu prosopul ale nepoților săi.

Acum, Dănuț urca scara fredonînd un lied. Cumpărase de la o țigancă un mănunchiu de garoafe — numai roșii. Garoafele roșii erau florile Olguței, încă de pe vremea lui moș Gheorghe. Și Dănuț vroia ca în toate odăile să lucească roșul lor, ca un pavilion înălțat în cinstea Olguței.

Se opri în etac. Auzea ploița impetuoasă a dușului și frînturile unui cîntec tineresc *„Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne..."*

Tineresc liedul, tineresc glasul, și primăvăratec murmurul apei.

— Olguța.

— ...

— Olguța, ce cînți?... Da! Asta-i dovada telepatiei! Închipuiește-ți că și eu fredonam același lied.

O clipă, cîntecul încetă. Se auzi numai grabnicul foșnet al dușului. Olguța rîdea mut, cu mănușa aspră în mînă, cu picioarele în apă, cu tot trupul îmblănit de săpun. Apoi din nou liedul răsună.

Cu mănunchiul de garoafe în brațe, Dănuț se așeză pe marginea patului, ascultînd.

...Uneori, la Medeleni, cînd erau singuri ei trei — Olguța, și Monica — Olguța cînta liedurile lui Heine cu muzică de Schuman, acompaniindu-se la pian. Glasul Olguței era mic dar pur, neted, fără stridențe, fără asprimi, natural ca rîsul — și inteligent. Într-o noapte, pe cînd Olguța cînta *Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne...* Dănuț urmărise cîntecul, ca și cum ar fi fost al său. Și o dată cu finalul — *Sie selber, aller Liebe Bronne, ist Rose und Lilie und Taube und Sonne,* ochii lui se ridicaseră spre Monica. Monica-l aștepta mai de mult, cu ochii îndreptați spre el. Se roșiseră amîndoi, întorcînd capetele... În noaptea aceea de sfîrșit de vacanță, Dănuț scrisese:

Il était un petit pommier
Grave comme une mignonne infante...

„Monica!"

„Adina!"

Chipul luminos al „surorii merilor înfloriți" se întristă blînd, și brumele trecutului îl învăluiră cu treptata lor înserare.

Doi ochi verzi îl priveau,... Dănuț respiră adînc jarul pipărat al garoafelor.

Nu. Monica era sora lui, sora tuturor amintirilor copilăriei lui.

Așeză gînditor garoafele, urmărit de glasul Olguței. Trecu în biurou, urmărit de parfumul garoafelor și de glasul Olguței.

Dragostea mea e naivă ca fluierul unui păstor copil. De aceea zilnic îți voi spune că-mi ești dragă, cu toată suflarea iubirii mele mereu înnoite, veșnic aceeași.

Ochii tăi mă urmăresc pretutindeni. În ei e tot sufletul meu, toată tinerețea mea; în adîncul lor verde, cu parfum și răcoare de mintă, se adună zîmbetele mele și zburdă ca niște miei pe întâia luncă a dragostii mele.

Să nu mi-i iei, Adina. Să fie mereu ai mei. Să-mi fie luncă blîndă și pătimașă dezmierdare a goliciunii mele.

Astăzi e casa plină de garoafe. E sărbătoarea roșie a sărutărilor nopții. Aș vrea să fiu o garoafă în mîinile tale copilărești și sălbatice.

Dănuț

Diseară am să vin mai tîrziu...

Își trecu mîna peste frunte, peste față. Un gemăt abia deslușit... De ce se temea? De ce spaime stranii îi îngreuiau sufletul, ca și cum, teluric, munți crunți s-ar fi înălțat acolo unde, limpezi, pluteau zările, munți cu vastă suflare înghețată?

Pe coperta unui caiet de notițe, scrise repede, oblic, oprindu-se uneori cu fața aplecată și oarbă ca deasupra destinului.

Seigneur, oh! Seigneur!
Sur mes tempes brûlantes
Poses la douce fraîcheur
Des menthes reposantes.

Dis, mon pauvre coeur,
Quel est ce seigneur?
Car voici ta plainte,
Voici ta douleur...

Où est la douceur?
Où est ton seigneur?

Oh! printemps navrant,
Sans joie, ni fraîcheur!
Mon amour, mille ans
Blanchissent ton printemps...

Reluă scrisoarea către Adina. Reciti: „Diseară am să să vin mai tîrziu"... Șterse.

„Poate să trec o clipă pe la tine în timpul zilei. Aproape sigur. Așteaptă-mă."

Mințea. Dar vroia să fie sigur că toată ziua îl va aștepta pe el, numai pe el... Ce mizerie!

Mon amour, mille ans
Blanchissent ton printemps...

Închise plicul.

Îi scria Adinei în fiecare zi, uneori de-acasă, alteori de la școală, pe pupitru sau subt pupitru. Îi scria în fiecare zi, deși în fiecare zi o vedea. Dar pentru ea era mereu bogat. Sufletul îi trimetea cireșe, cofițe cu fragi, mere copilăroase, renclode toropite și prea dulci piersici grele ca inima cînd buzele se topesc sărutate. Pentru ea, sufletul lui Dănuț avea necontenite crînguri, păduri și livezi, în care amintirea trupului ei se prefăcea în fructe cu parfum candid sau pătimaș.

De ce se ridicase, ceață, între scrisorile de-atunci și cele de-acum, ziua cea urîtă cu blestemul suferinței, al îndoielii, al spaimei?

Scrise adresa. Ascunse scrisoarea în fundul saltarului. Venise Olguța! Venise Olguța! O auzea cîntînd...

Monica, de ce n-ai venit și tu? Ce întreagă mi-ar fi fost bucuria știindu-te cu Olguța alături de mine, aici.

Azi-dimineață m-am deșteptat cu Olguța. Întrase ca o glumă înveselind odăile. Tu ai fi fost o lumină, o lumină aurie și scumpă, cum sînt acelea din noaptea Învierii, pe care le aduci acasă ocrotindu-le cu mînile. O lumină pe care o aprinzi în zilele de furtună, de spaimă, de primejdie, ca să te păzească, să te însenineze.

De ce n-ai venit și tu, Monica, la fratele tău Dănuț? Ce zi minunată ar fi fost! Noi trei împreună! V-aș fi pregătit eu singur ceaiul, baia, florile care vă plac. Ce sărbătoare pentru mine să vă primesc eu, să vă îngrijesc eu, să ne facem de cap împreună, să nu dormim toată noaptea — cu cafele negre — să hoinărim prin București, să vă însoțesc prin librării și magazii de vechituri!

Te-aș fi pieptănat eu, Monica, n-am uitat...

Își trecu mîna pe frunte. Șterse cu dungi groase, opace, ultima frază. Oftă. Se aplecă din nou asupra scrisorii.

Lipsa ta e o tristețe care a intrat în casă o dată cu bucuria venirei Olguței.

Oare te-ai schimbat, Monica? Am avut o nedumerire văzînd-o pe Olguța. A crescut și s-a făcut frumoasă deodată. Și frumusețea ei are pentru mine ceva necunoscut, enigmatic. Înainte, anul trecut chiar, Olguța era simpatică, vie, dar copilăroasă — deși ne teroriza pe amîndoi. Mai că n-am recunoscut-o! Nu știu de unde vine schimbarea. E tot așa de veselă — chiar acuma o aud șuierînd în

odaia de baie, pînă mai adineaori a cîntat — e tot așa de *teribilă*, și totuși s-a schimbat. Îți mărturisesc că după ce ne-am bătut cu perne — știi cum mă deșteaptă Olguța! — după ce mi-a dat răgaz s-o privesc, s-o văd mai bine, mai că nu-mi venea s-o sărut, s-o tutuiesc. Îmi venea să-i sărut mîna respectuos. Noroc că Olguța-i tot Olguța! Ar fi fost penibil, odios, imposibil să fim ceremonioși, jenați, străini.

Cum ești tu, Monica? N-am să te mai recunosc? Nu. Nu se poate, Monica. Știu, aș putea spune că aud cum crește frumusețea ta mai deplină, mai profundă, mai pură, ca acordurile ariei de Bach.

Dar tu, Monica, vei fi cum ai fost întotdeauna pentru mine, simplă și clară ca un buchet de violete într-un pahar cu apă limpede, pe masa odăii unde-i copilăria mea...

Dănuț

★

Olguța-și făcea corespondența la biuroul lui Dănuț. Era îmbrăcată într-un halat de baie cu țesutul roș și creț ca al garoafelor de pe biurou. Își pieptănase de o parte și de alta a cărării la mijloc părul lins, compact ca două aripi de oțel arcuite bombat pe tîmple, pieptănătură care da trăsăturilor, trufia ageră a tinerilor voievozi cînd primeau călări prada steagurilor dușmane. Dar fața zîmbea mereu, gata să rîdă cu hohote. Și clămpănitul papucilor arăta pofta de mișcare a trupului biciuit de duș, de răceala apei și de propriul său neastîmpăr.

Ia sama, Melizando! Scrisoarea mea protestează violent. Uită-te bine la ea pe masă, acolo unde ai azvîrlit-o ca să citești scrisoarea Benjaminului.

Adică de ce cetești întîi scrisoarea lui? E mai interesantă decît a mea? Nu. Cel puțin așa e politicos să-mi răspunzi. Conține mai multe noutăți agreabile tandrei Melizanda decît a mea? Nu. Asta o afirm cu certitudine. Vei simți, cetind acestea, cum vibrează scrisoarea în mînile tale.

Ce poți afla din scrisoarea Benjaminului? Că azi-dimineață a sosit Olguța la București? Perfect. Dar asta o știai tu de ieri! Că venirea mea i-a evocat duioase amintiri... ca niște păsărele micuțe, înghețate de frig, care încep să ciripească drăgălaș cînd

le încălzești în mînă!? Dar asta o știi de cînd știi că Metaforel e Metaforel!

Pe cîtă vreme eu îți voi scrie ce-am văzut, ce-am auzit, ce-am dres și ce-am făcut aici, în casa Benjaminului. Vra să zică „ultima oră cu cele mai palpitante știri" o vei găsi în scrisoarea mea, nu în scrisoarea lui. Atunci de ce scrisoarea mea stă pe masă, și scrisoarea lui în mînile tale? De ce?

Ce-ți poate scrie Benjaminul? Mă întreb chiar dacă din scrisoarea lui rezultă cu claritate cel mai important eveniment al zilei de azi: sosirea mea. Cred că nu. Și iată de ce...

Mușcă rîzînd dintr-un covrig cu susan. Vedea enervarea și exasperarea Monicăi la lectura balivernelor, ca și cum ar fi avut-o în față.

Dar avea chef de glumă!

Benjaminul nu cunoaște o elementară axiomă de geometrie plană, anume că „cel mai scurt drum dintre două puncte e linia dreaptă". Să mă explic. Dacă-i spun, de pildă, lui Puiu: „Cuțulachi, adă trei porții de înghețată, două pe fructe, una pe lapte", imediat, Cuțulachi se uită la mine jalnic, la tine, indignat, își ia bicicleta, coboară pe strada Neculai Gane, cotește la dreapta, se oprește la „Tuffli", ia înghețata și se întoarce acasă parcurgînd în sens invers același drum ca și la dus, cu singură deosebire că la dus vroia să se sinucidă și la întors să se răcorească mîncînd înghețata, ceea ce înseamnă că alt imbold l-a făcut să se ducă și să vie cu aceeași iuțeală pe cel mai scurt drum dintre casa noastră și cofetărie. Vra să zică Puiu cunoaște axioma liniei drepte.

Ei, dacă i-aș cere același serviciu lui Metaforel, ce crezi tu c-ar face? Nu răspunzi? Să-ți spun eu răspunsul tău: M-aș duce eu, Olguța, în locul lui Dănuț. Dar asta nu rezolvă problema liniei drepte.

Așadar, Benjaminul, auzind serviciul pe care i-l cer, în loc să-și ia pălăria, să plece la vale pe strada Neculai Gane, și-ar trece mîna prin chică — are o chică extraordinară; mă mir cum de-a scăpat! — și ar porni-o prin Calea-lactee, ar colinda toate constelațiile și după vreo cîteva sute de mii de ani s-ar întoarce cu înghețata de la „Tuffli", de mii de ori topită și reînghețată prin temperaturile varii ale traiectului astral...

Așa-i Metaforel! Nu poate spune un lucru simplu decît după ce-a colindat toate constelațiunile metaforelor. Îl întrebi: „Cum e afară?" Îți răspunde: „Orizontul servește omletul zeilor; acuși

trebuie să vie și farfuria cu frișcă proaspătă". Cu alte cuvinte: soarele apune, acuși trebuie să răsară luna.

Îl întrebi: „Cîte ceasuri?" Îți răspunde: „Timpul e crucificat". Cu alte cuvinte: E nouă și un sfert, sau trei fără un sfert, ore cînd minutarele sînt unul în prelungirea celuilalt.

Cum vezi, scumpă Melizandă, în această privință Metaforel samănă cu Neculai. Ambii sînt adversarii liniei drepte.

Atunci de ce cetești scrisoarea lui, din care nu vei afla nimic, și nu scrisoarea mea, din care vei afla totul?

Asta mă revoltă, scumpă Melizandă. Ce vrei? nu pot suferi ca scrisoarea mea să facă anticameră! Și fiindcă anticamera e inevitabilă, dat fiind concurența scrisorii Benjaminului, te voi pedepsi pe unde ai păcătuit, ca sfîntul Dumnezeu.

Deci nu-ți scriu nimic. Află dacă poți ce te interesează din scrisoarea metaforoasă a Benjaminului, pe care o sorbi subt privirea furioasă și indignată a scrisorii mele.

Olguța

P.-S. Ți-ai șters ochii? Bun! Acuma ascultă cele ce urmează, fără să te impacientezi. Azi am chef de vorbă: sper că și se cunoaște! Asta-i o caracteristică a Bucureștiului. La Iași ai chef să taci — tu, nu eu — aici ai chef să vorbești — eu, nu tu. În fond, asta-i o caracteristică a mea. Fraternizez cu Bucureștiul, limbut ca și mine.

Ascultă un poem.

Deschid mai întăi o paranteză. După ce mi-am făcut baia — dragă Melizando, penița e îngrozitoare (scîrțîie și zgîrie), dar Benjaminul e epatant: are o odaie de baie, și niște halate, și niște parfumuri!... — vra să zică după ce mi-am făcut baia, intru în biuroul Benjaminului: îl surprind într-o poză inspirată, cu mîna pe frunte — ca statuile pansive, părul vîlvoi, specialitatea casei, ochii languroși, de rigoare. Imediat l-am trimis să se calmeze la duș și i-am luat locul. Sînt nevoită, oricît te vei indigna, să deschid o nouă paranteză. Dar fiindcă sîntem pe teritoriul unei alte paranteze, deschisă mai sus, s-o numim pe aceasta — tot avem noi, moldovenii, mania diminutivelor — o parantezită sau parantezișoară sau parantezelă sau parantezuscă.

Am făcut o descoperire a cărei însemnătate nu-ți va scăpa și pe care te rog s-o comunici profesoarei noastre de română pentru ca aceasta la rîndul ei s-o comunice Academiei Române. Formulez

descoperirea mea astfel: scaunul sau fotoliul „cheie de boltă" în explicarea scriitorului sau a operei.

Această lapidară formulă este punctul de plecare al unei teorii, pe care deocamdată o schițez numai.

Ca să fii scriitor — mai întăi — trebuie să scrii. Ca să scrii, trebuie să stai. Ca să stai, trebuie să ai pe ce ședea. Așadar, ca să fii scriitor, trebuie să ai un scaun sau un fotoliu pe care să stai. Restul vine de la sine — dacă nu vine...

Dar ce este scaunul sau fotoliul în raport cu scriitorul? *Aici e totul.* Este sinteza „rasei", „mediului", „circumstanțelor" — să m-audă Taine! — și a eredității.

Sinteza rasei: evident, un scriitor de rasă albă își va alege un scaun *civilizat*, un scaun care să-i poată oferi confortul a cărui nevoie e *organică* tuturor celor care aparțin acestei rase care și-a pierdut coada de foarte multă vreme: dar un scriitor de rasă neagră? Aici îmi vei putea obiecta — tu sau, eventual, Academia Română — că oamenii de rasă neagră nu stau pe scaune. Ei și! Dacă nu stau pe scaune, asta înseamnă că nu scriu. Dovediți-mi contrarul, *citînd în original* operele unui scriitor de rasă neagră, care se poartă gol, e antropofag și nu stă pe scaun. Exclud rasa neagră. Cînd va binevoi să stea pe scaun, vom sta de vorbă.

Sinteza mediului. Scriitorul *poporanist* (vezi revista *Viața românească*) va sta pe un scaun cu trei picioare, la fel cu acela pe care stau cînd își mănîncă mămăliga eroii rustici, cărora și el le aparține (prin legături sufletești, dacă nu familiare) și între care se simte „regenerat"; scriitorul aristocrat și cu literatură aristocratizantă va sta pe un scaun Louis XV sau Louis XVI, de un stil tot atît de autentic și de pur ca și acela al eroinelor sale (vezi Duiliu Zamfirescu).

Sinteza circumstanțelor. Scriitorul boem va sta pe un scaun boem, evacuat ca și el de toți proprietarii, din toate mansardele, pe toate vremile, fără nici un menajament. Așadar, vom avea un tip de scaun alarmat, cu picioarele rupte și prost reparate, un scaun anarhic, proletar. Scriitorul căsătorit și gospodar va avea un scaun obez, care nu se clintește de la locul lui din fața biuroului, un scaun căruia zilnic îi face toaleta o cucoană scrupuloasă la ștersul colbului. Vom avea un tip de scaun sedentar, care n-are măcar experiența frigului sau plosnițelor...

Sinteza eredității: Tată, bunic și străbunic magistrat, odrasla lor ultimă, scriitor. Pe ce scaun? Este o infirmitate comună tutu-

ror sedentarilor, dizgrațioasă și inomabilă, care implică scaunul cu fund moale sau „rondul de piele". Deci eredul acestei infirmități își va compune operele pe un scaun cu fund moale. Sau, dacă va avea temeritatea să nu respecte exigențele ereditații, statul pe scaun va fi un calvar, și scrierile sale vor avea grimasa celor atinși de infirmitatea de care-ți vorbeam cînd stau pe scaune dure, și titlurile operelor sale vor fi: *Dureri tainice*, *Prometeu*, *Răstigniri*. Vra să zică, scaunul este o sinteză. Și între scaun și scriitor se întîmplă fenomenul numit în chimie osmoză, adică o interpătrundere, un schimb de energii și influențe. Așa că se poate spune că operele unui scriitor sînt rezultatul colaborării permanente dintre el și scaunul său. Nu crezi? Atunci de ce scriitorul nu poate scrie decît pe scaunul *său?* (Toți afirmă aceasta.) Fiindcă absența scaunului său îl lipsește de un colaborator indispensabil.

Concluzia: Arată-mi scaunul scriitorului, și-ți voi spune cum e și ce scrie scriitorul. Aceasta e teorie. Dar acum să-ți indic o latură practică a acestei teorii, o terapeutică literară. Iat-o: Scaunele de lucru ale scriitorilor morți există, chiar dacă operele lor au pierit. La ce servesc acele scaune ilustre? La nimic. Cel mult, unele din ele, satisfac o indiscretă curiozitate a posterității, și-atît. Iar altele sînt vîndute de moștenitorii scriitorilor dacă au o valoare intrinsecă (vorbesc de scaune) sau trimise în pod dacă scriitorul respectiv n-a devenit ilustru după moarte, și scaunul său, congediat de istoria literară, n-are măcar o valoare comercială.

Grație descoperirii mele, însă, acele relicve pot căpăta o utilitate practică. Cum ți-am dovedit mai sus, scaunul e impregnat de personalitatea scriitorului, după cum scriitorul fusese impregnat de personalitatea scaunului. Și prin aceasta scaunul poate fi transformat într-un adevărat sanatoriu literar.

Exemplu. Criticii vigilenți semnalează publicului cititor că junele X este atins de boala sentimentalismului. Ce-i de făcut pentru a-l salva? Foarte simplu. O cură de două-trei săptămîni pe scaunul lui Voltaire, și literatura va scăpa de un scriitor, și scriitorul va scăpa de-o boală incurabilă altfel. La noi în țară, de pildă, aș obliga pe fiecare scriitor incipient să facă o lungă siestă pe scaunul lui Caragiale, plătind, evident, o taxă acestuia. Astfel, literatura românească ar rămînea mai săracă numeric, iar Caragiale ar avea un venit egal cu al latifundiarilor.

Închid toate parantezele. (Am uitat cîte-am deschis.)

Cum am luat locul Benjaminului, m-am simțit inspirată. Și la biuroul său am compus următorul poem:

MINUNILE AMORULUI

„Îmi plăceau fetele. Grozav îmi plăceau! Mă prăpădeam după ele! Fie micuțe, fie nălțuțe, fie grăsuțe, fie slăbuțe, fie masive, fie gingașe, fie limbute, fie tăcute, fie cochete, fie simpluțe, fie istețe, fie lălîi, fie brunete, fie șatene, fie roșcate, fie blondinete, fie ochioase, fie năsoase, fie cîrnuțe, fie buzate, fie pistruiete, fie șpanche — îmi plăceau fetele, și gata!... Dar de cînd te-am văzut pe tine, Unica, Adorata, Preacurata, Minunata, mor după tine. Și tu-mi ești și micuță, și nălțuță, și grăsuță, și slăbuță etc..." (Nu mai continuu, ca să n-am aerul că jignesc.)

De ce strîmbi din nas, Melizando? De ce nu-ți place poemul meu? Fiindcă nu-i scris franțuzește? Ți-l traduc imediat. Nimic mai ușor!... Acuma-ți place! Dar ascultă-l pe nemțește în versiunea lui Heine:

Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne,
Die liebt' ich einst alle in Liebeswonne.
Ich lieb' sie nicht mehr, ich liebe alleine
Die Kleine, die Feine, die Reine, die Eine.
Sie selber, aller Liebe Bronne,
Ist Rose und Lilie und Taube und Sonne.

Te-ai emoționat puțin! Ce vrei? Așa mi-e dat mie! Și un neamț ca Heine te poate emoționa; eu nu!

Dar acum *atenție*, ca la matematici.

Fredonam acest lied — poate cu același scop cu care se introduce hîrtia de *tournesol* în baze și acizi la experiențele chimice.

Benjaminul mă aude și-mi spune — pedant, cum obișnuiește — că asta e dovada telepatiei fiindcă și el fredona același lied.

Ce mai spui? Pleci ochii în pămînt? Roșești? Acuma îți place poemul meu? nu-i așa?

Concluzia I: Asta înseamnă, scumpă Melizandă, că ceea ce ți-am spus la Iași și ceea ce ți-am scris la începutul scrisorii este exact. Benjaminul nu cunoaște linia dreaptă. Adina este o stea — hai să zicem — în parcursul astral al Benjaminului. N-ai grijă: tot la tine ajunge.

Concluzia II: Făcînd bilanțul scrisorii mele, mă întreb: adică de ce ți-am scris atîta? Simplu era să încep cu sfîrșitul și să pun

punct. N-am făcut așa: de ce? Fiindcă am năravul digresiunilor, precum Benjaminul îl are pe-al metaforelor.

Cu alte cuvinte, nici Benjaminul, nici eu nu cunoaștem linia dreaptă. Dar dovadă mai concludentă decît asta că sîntem frați ce vrei? Și dacă sîntem frați într-atîta — întru părinți și întru năravuri — înseamnă că-l cunosc tot așa de bine ca și pe mine. Și atunci considerațiile mele asupra traiectoriei lirice a Benjaminului sînt purul adevăr.

Quod erat demonstrandum.
Olguța

— Gata, Olguța?

— Bre-bre! Ce intrare senzațională! În „marinel!"

Dănuț se gătise în alb: haină de olandă — civilă bineînțeles. Părul lins pe spate. Avea într-adevăr un aer marinăresc de june aspirant voinic și cochet, cu cearcăne marine în jurul ochilor.

— Tu nu te-mbraci, Olguța?

— Cu ce?

— Cu...

— Cu?

— ...?

— Rochia la spalat, bluza la spalat, și eu *trebuie* să mă îmbrac. Cu ce? Asta-i problema. Ai cuvîntul.

— Nu, serios, cu ce te-mbraci?

— Îmbracă-mă.

— Cu ce?

— N-ai prietine?

— Ei!

Dănuț se roșise. Olguța zîmbea.

— Tu știi că pămîntul e rotund?

— ...?

— Nu știai? Află.

— Olguța, serios, cu ce te-mbraci?

— Dacă pleci, urmă imperturbabilă Olguța, dintr-un punct al pămîntului, și ai fire de *globtrotter*, ajungi la același punct. Așa și eu. Plec de la pantaloni — singura mea îmbrăcăminte în momentul de față — și ajung tot la pantaloni, la pantalonii tăi însă.

— Te-mbraci c-o uniformă de-a mea?

— Ai sesizat?

— Aa! Ar fi nostim! I-am face o farsă lui Mircea!... Nu, serios, Olguța?

— Nu, serios, Olguța?... Ești extraordinar! Cum spun ceva serios, familia crede că-i glumă! Tu ești perechea Melizandei. Îi spun: „Melizando, junele R.M.S."...

— Ce-i asta?

— Adică *cine-i ăla*, vrei să spui?

— Cine-i?

— R.M.S., adică Minodor Stratulativ plus R. R. e de la mine.

— Cine-i acest caraghios?

— Nu-i de loc caraghios, să mă ierți! Licențiat în drept, secretarul lui papa; un preafrumos june — un Pelléas, în stilul tău.

— Și ce-i cu el?

— Ascultă cu răbdare ș-ai să vezi. Vra să zică, îi spun Monicăi: junele R.M.S. e cupidonizant față de tine. Răspunsul: „Nu! Serios?" Întocmai ca tine. Ascultă, Benjaminule, un aforism: numai oamenii glumeți vorbesc serios. De asta-mi place mie Caragiale, și ție nu.

— Serios, Olguța, îi face curte Monicăi?

— Serios, foarte serios, arhiserios. Dacă vrei, mă jur.

— Și Monica?

— Monica? Monica-i Monica! Întreab-o.

— Și-l cheamă Stratulativ?

— Plus Minodor.

— E ridicol.

— Numele, el nu. Și, după cum știi, omul face numele.

— N-are nici o importanță! Da-mi pare așa de curios să știu că cineva îi face curte Monicăi!

— Nu-i curios de loc. Cînd e așa de frumoasă! Îi face curte tot Iașul. Aș putea face un catalog cu numele admiratorilor.

— Poate! Da' mie-mi pare curios!... Orice mi-i spune tu, n-o pot vedea pe Monica între oameni. Eu o văd la noi la Medeleni, cu noi, în livadă. N-o văd pe Monica decît la o parte de lume, ca o icoană, știută din copilărie, pe același părete alb, în aceeași odaie tăcută...

Cu mînile în buzunar, Dănuț se plimba prin odaie, agitat. Olguța mușca dintr-un covrig.

— ...Uite, urmă Dănuț, numai fraza aceasta: „Minodor Stratulativ îi face curte Monicăi", e jignitoare...

— Jignitoare? Pentru cine?
— Pentru Monica.
— Nu se știe! Asta numai ea poate s-o spuie.
— Nu. Din alt punct de vedere, din punct de vedere estetic. Pe tine nu te... jignește...
— Iar?
— ...nu te supără noțiunea aceasta mondenă, frivolă, „a face curte" alăturată de numele Monicăi?
— Dragă Metaforel, expresia „a face curte" e incomplectă. E întreagă, și poate fi discutată numai atunci cînd îi adaugi și persoana care face curte.
— Nu, Olguța. Și numele acesta Monica, și... sora noastră...
Olguța zîmbi.
— ...care-l poartă așa de firesc, au ceva religios. „A face curte", alături de cuvîntul Monica, e o impietate, o dezarmonie, ca o cutie cu fard alături de o evanghelie.
— Scrie-i Melizandei că ești jignit de succesele ei și că alături de numele ei nu admiți decît cuvîntul „dragoste": asta-i ideea, nu?
Dănuț se înroși și se întoarse cu fața spre fereastră.
Olguța-și reluă scrisul.

Dragă mamă,

Degeaba te superi. Neculai nu-i nici stilat, nici meloman. Oricît i-ai spune să nu intre într-o odaie fără să nu bată la ușă, el va intra; și oricît te vei enerva că te deranjează de la pian cu discursurile lui, el te va deranja. Dar de data aceasta fie că face — cum se spune în stil democratic. O compoziție de-a Olguței — avînd ca temă „cum este și ce face Benjaminul — atîrnă mai greu, chiar într-o inimă fanatică, decît o sonată de Beethoven.

Cum este Benjaminul? Mare și frumos.

Ce face? Bine, *merci*.

Ce-ai spune, mamă dragă, dacă, urmîndu-ți sfaturile, după aceste două concise răspunsuri, m-aș iscăli? Vezi, mamă dragă, că uneori e mai utilă insuportabila limbuție a Olguței decît mutenia scumpă la vorbă și la scris a Benjaminului...

— Olguța, ce scrii tu de-atîta vreme?
— Pardon-pardon! îl opri Olguța, acoperind scrisoarea cu mîna. Fii discret, Metaforel!
— De ce nu-mi arăți?

— Fiindcă nu se poate.
— Olguța!
— Ce-ai pățit?
— Evrika! Tu *scrii*, răspică Dănuț accentuat, sărutînd-o pe amîndoi obrajii.
— Stop! Stop!... Ei, da, scriu.
— Scrii, Olguța? Și tu scrii? jubilă Dănuț, bătînd din palme.
— Sigur, scriu scrisori, după cum vezi!
— Fii sinceră, Olguța. Mărturisește: și tu faci literatură.
— Nuuu! Faci tu pentru tot neamul!
— Dacă-i adevărat ce spui, rău faci că nu scrii, Olguța. Păcat!
— Ți-e poftă de scris? Poftim: pune-te și scrie mamei. De cînd nu i-ai scris?
— ...Îi scriu cîte-o carte poștală... din cînd în cînd.
— De cînd nu i-ai scris?
— ... De la Crăciun, mi se pare.
— Eu sînt sigură. Ascultă, Benjaminule, un alt aforism: Cel mai crud animal e poetul sentimental; tigrul, care are o reputație de cruzime bine stabilită, mănîncă prada numai cînd i-i foame, și după ce-a mîncat își linge buzele și se culcă; poetul sentimental e crud oricînd, în mod dezinteresat — ca să zic așa — dar varsă mereu lacrimi versificate. Asta e nesuferit!
Bufni de rîs în fața aerului dezolat al lui Dănuț.
— Pune-te și scrie mamei, tigru metaforic!
Dănuț începu să scrie pe margimea ferestrei, în timp ce Olguța își reluă condeiul și covrigul.

Dragă mamă,

Iartă-mă că nu ți-am scris de-atîta vreme...

Se opri enervat. Pe cît scria de ușor și direct versuri și scrisori de dragoste, pe-atît de greu izbutea să închege o simplă scrisoare cu narațiune curentă. De la întăia frază se descuraja, se dezgusta. Prozaismul și înlănțuirea stereotipă a concretului îi apăsau condeiul, paralizîndu-l. Scrisorile pe gustul lui erau numai fulgere lirice, impresii, eliptic exprimate, și metafore prin care sufletul să-și plim-

be lenea și melancoliile cu trenă lungă, ca printr-o alee de plopi înalți.

...Nu ți-am scris de-atîta vreme fiindcă am fost ocupat. Azi-dimineață a venit Olguța...

Auzea penița Olguței alunecînd cu presteță, ca un patinator îmbătat de ger și de viteza tăioasă. Alături de ea se simțea infirm, ca un olog nevoit să-și tîrască trupul cu mînile din piatră în piatră.

Întoarse capul. Olguța scria ca și în copilărie, cu vîrful limbei afară, ca o mlădie corniță mefistofelică. Pletele-i alunecaseră pe frunte: o frunte mică, dar dominînd cu arcul ei încordat rădăcina nasului, o frunte care nu chema dezmierdările plăpînde, ci da senzația vigoarei, vitezei și trufiei, ca o pînză bombată de vînt, minusculă în zarea marină, dar purtătoare a unei corăbii cu bogății și marinari atletici.

„Fruntea Olguței dă nostalgia luptei", gîndi Dănuț. Și iarăși, ocoli cu un fel de mînie, de ciudă amintirea Monicăi. Dacă Monica ar fi intrat pe ușă în acea clipă, nu i-ar fi sărit înainte, nu i-ar fi zîmbit, nu i-ar fi strîns mînile. Ar fi întîmpinat-o corect, distant, poate glacial... Dar fiindcă Monica nu intra pe ușă, fiindcă Monica era departe — poate alta decît aceea pe care o știa din copilărie — era neliniștit ca și cum i s-ar fi furat ceva — fără să știe bine ce — ca și cum ar fi trecut o umbră de nour pe un îndepărtat și veșnic vesel, pînă atunci, hotar al sufletului, ca și cum pe un cireș al lui, necopt încă, abia aburit de roșeață, s-ar fi abătut prădalnic un stol de vrăbii.

Reciti scrisoarea începută:

Dragă mamă,
Iartă-mă că nu ți-am scris de-atîta vreme...

Rupse scrisoarea.

— Nu merge proza? Scrie-i în versuri. Are și mama dreptul la o mică ofrandă de trufandale... leguminoase, dacă nu florale.

— Mă duc să-ți pregătesc o uniformă. Isprăvește și tu, să stăm de vorbă.

Olguța zîmbi lung în urma lui Dănuț și-și continuă scrisoarea.

...Și-acuma — după ce-am răspuns copios la întrebările: cum este și ce face Benjaminul — să trecem la futilități, adică la restul lumii.

Prima cursă pe care am făcut-o sosind în București a fost în Popa Nan. Teribil nume! Teribil trebuie să fi fost și popa! — la cucoana Catinca. Nu te scandaliza, mamă dragă! Nu i-am sculat din somn. Erau la cafea, în costum lejer. De altminteri, tu știi că papa și cu mine avem o reputație de răucrescuți, care corespunde realității ca mai toate reputațiile. E curios cum părerile majorității oamenilor — luate-n parte — sînt sub 0, adică neghioabe. De îndată însă ce părerea devine colectivă — cum e în cazul reputației — este inteligentă, chiar dacă nu e răutăcioasă. Dac-am spus o prostie — și mi se pare că așa-i, știi, în fuga condeiului! — teoria aceasta s-ar confirma. Închid paranteza. De altfel, nici nu știu bine dacă am deschis-o. Asta-i o scuzabilă manie a mea, pe care o are și respectabilul savant N. Iorga: jonglăm cu parantezele, el în public, eu în patru ochi.

Trebuie să adaug ceva în privința bunei creșteri: deși papa și cu mine sîntem răucrescuți, familia noastră e binecrescută. Și iată de ce: tu și cu Monica sînteți într-un taler al balanței; papa și cu mine în celălalt. Greutățile se neutralizează. Echilibrul e stabil. Pe Benjamin nu-l pun la cîntar, el fiind mai presus de astfel de aparate umane. Am vorbit bine?

Ajunsesem în Popa Nan. Să intrăm.

„Bucuroși de oaspeți"?

„Bucuroși".

Așa de bucuroși, că de-abia am scăpat de-acolo.

Cucoana Catinca? *C'est une femme à poigne*. Un fel de Napoleon al casei din Popa Nan. Dacă ar fi o revoluție în București, o văd pe cucoana Catinca în fruntea popă-nănenilor impunîndu-se dictator. Mă-ntreb dacă n-ar fi fost părechea ideală a lui Herr Direktor. Pușche pe limba-mi!

Conu Mihăiță, în schimb, e dulce ca vanilia. Nici n-are nevoie cucoana Catinca să-l ducă de nas; vine el singur, cu nasul magnetizat gata. Am însă impresia că dulceața dumnealui — ca să vorbesc *à la* Sadoveanu — e agrementată cu puțintică ironie — și pentru el, și pentru ceilalți. Amîndoi sînt niște oameni de ispravă cum rar întîlnești — știi, eu, cu experiența mea, pot să-mi permit astfel de reflecții! Și știe cucoana Catinca să facă o cafea! Ti-ti! Cu tot regretul, te-a pus în cofă!

Am avut o surpriză cu Hardtmuth! Închipuiește-ți că nu-i de loc Hardtmuth! De loc, premiant întâi model brevetat! Dacă afirmi, de pildă, că Ștefan cel Mare a murit în 1500 în loc de — habar n-am data exactă! — nu se uită la tine condoleant, avînd aerul să-ți spună: „Vai! ce prost ești!" Vorbește ca toți oamenii, fără să intercaleze citate latinești, cum pretindeam că face cînd nu-l cunoșteam, și cum fac eu fiindcă nu știu latinește, probabil! E un fel de duduie care-a studiat la „Humpel" și a cetit versuri pe „banca Grațielelor". Se roșește așa de repede și de ușor, încît ai impresia că are inima în cap, nu în piept. Și nu poate vorbi de București decît sub formă imprecatorie. Drept să-ți spun, mamă dragă — ș-aici simt că am datoria să deschid o paranteză obiectivă — asta îmi displace profund. Ce-i moda asta la moldoveni să ponegrească Bucureștiul? Că-i conrupt, că-i vulgar, că-i murdar, că n-are stil, că-i mahalaua Parisului etc. ... Cuax? Cu Bucureștiul e ca și cu piesele frivole ale teatrelor de vară. Toți îl critică și toți îl frecventează, făcînd chiar sacrificii pentru aceasta. Mie-mi place Bucureștiul. E un oraș care cîntă — cam tare, cam falș — dar cîntă. Vibrează. E viu. Mă simt bine dispusă aici, am poftă de mîncare și nu mă simt exilată pe Calea Victoriei, pe care de altfel n-am văzut-o decît în treacăt, venind de la gară — dar mai exagerez și eu puțin!

Aceste judicioase reflecții le-am împărtășit și lui papa, cînd ne întorceam de la cucoana Catinca. Papa a căzut de acord cu mine: de n-ar uita numai pînă la Iași!

Revin la duduia Mircea. Îmi pare că însușirile părinților săi sînt în el în stare de indiviziune, cum se spune în limbaj juridic, dar atenuate. Nu-i nici vanilie, nici Napoleon: fă și tu o medie între vanilie și Napoleon, ș-ai să vezi ce iese. Ca fizic, frumușel și fin: îl văd jucînd pe *L'Aiglon*.

Vra să zică, ți-am vorbit și despre amicul cel mai bun al Benjaminului. Invitația de a petrece vacanța la Medeleni a acceptat-o... cucoana Catinca: ea se exprimă pentru toți...

Am făcut o pauză. Extraordinar e papa! A sosit chiar acum din tîrg: îmbăiat, ras, fresco, musteața puțin încrețită. Îl vezi? Să aibă tupeul să mai spuie că Bucureștiul e așa și pe dincolo! Dar să-ți spun în ce constă extraordinarul: ce crezi c-a adus papa? Stridii. Se cetește: stridii, cu apă la gură. De unde le-a denișat în zi de duminică? Mister. E extraordinar papa! Nu degeaba-i spun eu Aladin.

Nenorocirea cea mare e că Benjaminul m-a îndopat cu covrigi. Ce-i de făcut? Singura soluție — acceptată de altfel, căci icoana de Herr Direktor nu s-a trezit încă, și-s două jumătate! — e să-mi fac poftă de mîncare prin mișcare, adică scriind.

Olguța

P.-S. Nu zîmbi. Așa-i. Știu. Post-scriptumul este Benjaminul meu. Și ce nu face o mamă pentru al său post-scriptum!

Uitasem să-ți comunic că ai uitat să-mi comunici un comision capital: să-ți cumpăr levănțică. Așa-i? De adus mi-am adus aminte *acuma*, dar levănțică n-am cumpărat încă, și cum sînt „și distrată și uitucă" — citez, după cum vezi, autori serioși — ce-i de făcut?

Foarte simplu. Dă-mi o telegramă urgentă. O voi alătura imediat. Tu o trimeți numai la poștă.

P.-P.-S. Te rog supraveghează-l pe Cuțulachi în lipsa mea. În Monica n-am încredere: e prea moale. Îi interzic formal lui Cuțulachi orgiile de cosmetic. Nu înțeleg de ce se îndărătnicește să-și facă cărare cînd e tuns chilug! Asta nu-i poate intra în cap. Dar nici eu nu tolerez cosmeticul. Dacă-l prinzi uns, pune-o pe Profira, în fața ta, să-l spele cu leșie și cu borș. Am să-l educ eu la vară.

Te sărut,
Olguța

— Olguța, nu ne tortura!
— Papa, numai să scriu o telegramă.
— O telegramă? Cui?
— Mie.

Dănuț și domnul Deleanu se aplecară peste umerii Olguței.

OLGA DELEANU
Pitar-Moșu 20
București

Urgent

Nu uita să-mi cumperi levănțică. Stop. Institui premiu pentru memorie o duzină ciorapi de mătasă și alte surprize. Stop. Să nu-mi vii gutunărită. Stop. Pune-ți pelerina. Stop. Nu bea apă cînd ești nădușită. Stop. Multe sărutări lui Dănuț.

Mama

Se încinse un rîs școlăresc. Olguța-și lipi scrisorile.
— Hainele, Metaforel.
— După dejun.

— Vai! Am amorțit! Nu mă pot mișca.
— Hai s-o luăm pe umeri, propuse domnul Deleanu.
— Hop! Aii! se văită Olguța, purtată pe umerii lor, schimonosindu-se din pricina furnicăturilor.
— Herr Direktor doarme?
— Dus!
— Jos cu el!
— La moarte!
— Hai să-l trezim cu muzică. *Deșteaptă-te, române.* Hai! Papa, să nu cînți falș. Atenție! Una, două, trei: Deș-teaptă-te, ro-mâ-ne...

Văzînd alaiul care cobora pe scări urlînd „din som-nul-cel-de-moa-ar-te", Nae întoarse capul, cu buza de jos răsfrîntă, ca în fața unui spectacol indecent; în timp ce, ieșind din etac în halat de odaie, cu monoclul în ochi și țigara în gură, Herr Direktor exclamă frecîndu-și tîmplele:
— Îs beat sau nu-s beat?
— ...În-ca-re-te-aaa-dîn-ci-i-ră bar-ba-rii de tira-a-ani, bar-ba-rii-de-ti-rani..."
— Îs treaz, fraților, dar nu va ține mult!

Și, intrînd în pas cu cortegiul Olguței, intonă cu glas dogit:
— „A-cum-ori-ni-cio-da-tă, cro-ieș-te-ți-al-tă-soa-ar-tă..."

În urma corului, care rîdea cîntînd în sofragerie, Nae își frecă ochii și, încordîndu-se, intră demn în infern.

*

— ...Atunci ne-ntîlnim la patru. Nu uita *Infanta.*

La patru fără douăzeci, Mircea apăruse în capătul străzii Pitar-Moșu, cu *Au jardin de l'Infante* în mînă.

Ca să nu depășească ora indicată de Olguța, începuse pregătirile de la unu, cu febrilitate, după o apatie care-o făcuse pe cucoana Catinca în timpul dejunului să spună:
— Mândițo, du furculița la gură lui conașu Mircea!

În timp ce Mândița înfierbîntase mașina de călcat, el își lustruise pantofii galbeni. Apoi supraveghease netezirea șireturilor de la pantofi. Apoi își călcase singur pantalonii de olandă; în Mândița n-avea încredere; ea era femeie — prin urmare, incapabilă să înțeleagă însemnătatea dungii

— și pe deasupra nu putea fi în stare să facă un astfel de efort. În concepția lui Mircea, călcatul pantalonilor era ceva asemănător cu săparea unui tunel prin munți de granit, cu îmblînzirea unui cal sălbatec, cu duelul a doi adversari crînceni. De aceea n-avea încredere nici în croitori. Croitorul e un profesionist indiferent; dunga, pentru el, e un mijloc de cîștig, nu un scop. Și nu poate fi capabilă o mînă indiferentă, de tensiunea laborioasă și pasionată din care iesă dunga, netă și tăioasă, ca o lamă din focul care i-a modelat și călit oțelul.

Își călcase pantalonii îndelung, fără cruțare, udînd cîrpa fumegîndă încă de fierbințeala jilavă, fără să-i dea răgaz să se usuce de-a binelea, apăsînd cu toată puterea în mînerul mașinei dogoritoare — participînd cu trup și suflet la această trudă dătătoare de migrene și crampe mușculare.

Apoi urmase problema „cărării", inedită pentru Mircea. Pînă atunci se pieptănase cu cărare la stînga, fără să știe de ce anume și fără să se preocupe dacă-i ședea bine sau nu. De data aceasta, însă, după ce-și udase părul, tocmai cînd începuse să-și aleagă mașinal cărarea, se oprise zăpăcit în fața unei adevărate răspîntii de cărări. De ce la stînga, și nu la dreapta sau la mijloc? Încercase deci cărarea la dreapta, la stînga, la mijloc, avînd mereu impresia că ultima îl dezavantajează mai grav decît precedentele. Își pieptănase părul pe spate, ca Dănuț. Nu-l prindea! Avea frunte prea mare! Descoperirea ei complectă îl stînjenea ca o indiscreție, ca o fanfaronadă, ca un decoltaj... Revenise la vechea cărare, regretîndu-le pe celelalte.

Călcatul pantalonilor și enervarea pieptănatului îl congestionaseră, învăluindu-i obrajii cu o flacără vestitoare parcă de furuncule...

De la două la trei se plimbase prin odăi, gata îmbrăcat, oprindu-se în fața fiecărei oglinzi, alungat de fiecare dintre ele spre alta, cu speranța dezmințită că următoarea îi va fi mai puțin ostilă.

Era extenuat și nu îndrăznea să stea jos din pricina dungii. În dezacord cu inima lui, timpul trecea încet, și singura lectură posibilă era exasperanta lectură a orelor.

De obicei, migrenele lui Mircea erau precedate de obsesii muzicale, violent scandate de bătaia tîmplelor: refrenuri de operete, detestate; sau, mai ales, cantonetele populare

fredonate de melomanii nocturni din Popa Nan. De astă dată, migrena se anunțase prin imnul regal: „Trăiască regele în pace și onor etc...“

Întovărășit de fanfarele migrenei monarhiste, la trei plecase de-acasă.

„Atunci ne-ntîlnim la patru...“

La patru fără zece pusese mîna pe mînerul portiței din Pitar-Moșu 20. Apăsînd mînerul, meditase, șovăise, îl privise cum se ridică din nou purtîndu-i mîna — ca pe un înecat aruncat de apă — și plecase mai departe.

Nu era așa de simplu cum își închipuise! Ca arhanghelul cu spadă de flăcări din fața paradisului, în fața portiței din Pitar-Moșu 20 era Panica. Panica de?... „ridicol“, răspunsese un gînd ironic.

Pînă la patru mai erau zece minute. Avea timp să se reculeagă.

„Atunci ne-ntîlnim la patru...“

La patru și cinci vorbele Olguței răsunau imperativ și nerăbdător în mintea lui Mircea. La patru și un sfert, aceleași vorbe răsunau dojenitor în inima lui Mircea. Era o decepție în accentul lor; la patru și douăzeci, o mîhnire; la patru jumătate, o melancolie. De la patru jumătate Mircea nu se mai uitase la ceas. Regăsise în el tovărășia celor doi ochi triști, dulcea povară a vechii melancolii, sporită de alta nouă.

Încetaseră fanfarele migrenei, preocuparea de dungă și cărare, tulburarea vizitei de la patru.

Nu se schimbase mai nimic. Odinioară purta în el tristețea unei fetițe necunoscute, căreia îi făcuse un rău involuntar: acum, aceeași tristețe înviase, întîlnindu-se cu o altă tristețe, dar amîndouă erau ale Olguței...

„Atunci ne-ntîlnim la patru... Vezi, Mircea, te-am așteptat și n-ai venit!... Vezi...“

Da. Vedea două lacrimi desprinse din ochii care păreau dominatori, dar care erau triști... Numai el știa secretul ochilor Olguței: tristețea. Ceilalți o credeau veselă fiindcă rîdea. Dar el știa cîtă tristețe ascund ochii ei negri. Și cum să nu știe cînd din pricina lui era tristă Olguța... Olguța... Cînd îi spunea numele, simțea un tremur, o lungă risipire de lacrimi în inima lui.

Ar fi vrut să fie singur, în odaia lui, prin întuneric...

Vocea lui Herr Direktor îl deșteptă. Abia avu răgaz să fugă, adăpostindu-se îndărătul bisericii Pitar-Moșu.

Herr Direktor trecea însoțit de domnul Deleanu. Se duceau, probabil, la club. Era tîrziu. Se uită la ceas: cinci.

„Atunci ne-ntîlnim la patru“...

Și erau cinci!

Și — ciudat! — vocea Olguții răsunase obiectiv, fără de nuanțe dojenitoare, triste sau melancolice.

Cum or să-l primească? Ce explicație va da? Cum se va prezenta?

Ajungînd în fața portiței, se îndreptă din nou, aruncînd o privire ostilă casei de peste drum, care-l privea cu toate ferestrele ei indiscrete — și grăbi pasul. Casele din Pitar-Moșu îi aruncau sarcasme; trecea pe lîngă ele ca un laș printr-o alee de eroi.

„Bună ziua, Dan. Ce mai faci? A! Nu ești singur!“

Vorbea prea tare, nenatural; era prea gătit — cine l-a pus! — și se roșea îngrozitor... Da. Intrarea aceasta imaginară era ridicolă ca a unui lacheu dînd buzna pe ușa monumentală, afectată apariției „contesei“ așteptată cu reverențe, de nobila asistență — în aplauzele și rîsetele publicului, care nici nu huiduie măcar.

„Salve, Dan. Ai musafiri? Nu știam. Te stînjenesc (de ce nu deranjez?). Plec. Altădată. La bună vedere (de ce nu la revedere?).“

Acestea spuse cu un aer blazat de scriitor celebru, care nu poate suporta musafirii cînd vine la un prieten intelectual.

Fals! Odios de fals!

Ridică din umeri, exasperat. Un domn, braț la braț cu doamna, trecea pe lîngă el.

— Numai proștii pot fi naturali! monologă Mircea.

— Mă rog?

O față cu ochi de revolver și musteți explozive îl măsura.

— Georges, nu te enerva! interveni doamna.

— N-am spus nimic, se apără Mircea.

— Am crezut...

Părechea se îndepărta ricanînd.

Ajunsese în fața judecătoriei din Clemența. Se întoarse îndărăt, hotărît să intre: erau cinci și un sfert. Încetini pasul treptat. Examină o piatră a pavajului, lung. Ajungînd la întretăierea străzii Pitar-Moșu cu Mercur, nu departe

de numărul 20, avu o bătaie de inimă, o revoltă, o resemnare, o lașitate energică, și apucă pe strada Mercur spre grădina Icoanei.

Îi era sufletul ca un dezgheț de ape curgătoare. Îl dureau picioarele. Pantofii galbeni se prăfuiseră, devenind de un cenușiu mat ca o răpănoasă piele de antilopă.

Trecu dincolo de strada Dionisie. Se opri lîngă un gard, nădușit. Avea o singură batistă. Dar îl preocupau pantofii mai mult decît fruntea. Cu batista de olandă își curăță pantofii, îi lustrui și, dezgustat, o aruncă. Șapca îl apăsa pe frunte: îi era prea strîmtă șapca de vară, pe care o avea de anul trecut, acum, de cînd purta părul lung. Cercă s-o scoată cu băgare de seamă, ca să nu-și strice cărarea. În tramvai se făcuse că nu vede pe profesorul de istorie, de teamă că salutîndu-l își va răscoli părul pieptănat cu-atîta grijă. Și acum era nevoit să-și scoată șapca fiindcă simțea bine că-i imprimase o dungă roșie pe frunte.

Ce mizerie! Părul nu mai era lins! Umbra de pe trotuar îi arăta zburliri țepoase și o șuviță rebelă ca a lui Poil-de-Carotte. Luîndu-și inima în dinți, se opri în dreptul unei ferestre, se sui pe ieșitura zidului, privindu-și cu insistență oglindirea.

Un domn cu ochelari și frunte încrețită, brusc răsărit de după perdele, îl amenință dinlăuntru, cu un deget autoritar de proprietar urban.

Fugi, roșu.

A! Își uitase cartea. Reveni pe subt zid, furișîndu-se, luă *Infanta*.

— Ce ai, mă, cu casa mea? Ce-i panoramă? Ia să-ți văz număru! Mă puștiule!

Fugea ca un hoț, urmărit de glasul domnului care deschisese fereastra privind fuga lui cu o dușmănie mahmură.

Se opri în Pitar-Moșu. Îi bătea inima iepurește, avea o revoltă de Prometeu și un abur de lacrimi în ochi.

Ura pe toată lumea, dar mai ales Bucureștiul. Străzile, casele, oamenii, zgomotele, adierile gramofoanelor prin arșița prăfuită aveau un relief cinic, brutal.

Parcă deodată plăpînda spaimă din el ridicase ultimul văl al Bucureștiului. Și capitala i se arătase cu fața ei veridică: vulgară ca un „mă" în gura unui om cu buze groase și burta plină.

Și el era osîndit să-și plimbe sufletul în acest oraș!

Iașul răsări blînd nostalgiei lui romantice, ca un Bosfor al dealurilor moldovene... Iașul adormit în albăstrimi de cer și dealuri; cu lumini brumate ca vastele oglinzi murale ale palatelor părăginite; cu uliție neînsufletite, pe care nopțile cu lună se apleacă albe și somptuoase ca salcîmii în floare; cu oameni timizi și modești, care surîd ușor și vorbesc moale, atinși parcă de o comună melancolie — Iașul în care, necunoscută și misterioasă ca o corabie venind din Orient, era casa Olguței...

Șase fără douăzeci!

„Atunci ne-ntîlnim la patru"...

— S-s-salve, mă! T-t-te-ai gătit, ș-ș-șmechere!

Apariția lui Tonel, în loc să-l indispuie, îl reconfortă brusc. Deprins să fie autoritar cu Tonel, își regăsi, văzîndu-l, automat, prestigiul și demnitatea de șef al clasei a șaptea modernă.

Respiră. Înviase.

— De unde vii, Tonel?

— F-f-f-fii discret, mă!

— Și unde te duci?

— U-u-u-unde zici tu, m-m-mă Balmuș, consimți Tonel, cu un ton de înduplecare.

— Haidem, Tonel.

O apucară spre numărul 20, cu o egală ușurare.

— M-m-mă Balmuș, a-a-zi ești m-m-mișto!

Mircea zîmbi. Își regăsea pe rînd siguranța gîndului, a vorbei, a zîmbetului, a pasului, alături de Tonel.

Intrară fără de miracol pe portiță. Vraja străvezie, cu piedicile ei, pierise.

Dar inima...

Mircea oftă. Avea altă inimă decît pînă atunci. O purta stîngaci, o simțea tot timpul și se împiedica mereu în ea, ca o fetiță de șaisprezece ani cînd îmbracă pentru întîia oară rochia lungă.

.

Tonel trecu de-a dreptul pe terasă — „o-o-observatorul lui Tonel" — unde găsi urmele unui ceai îmbelșugat: cataifuri, fursecuri, covrigi, glasele și fructe.

Mircea intră în biurou. Nu era nimeni. Ottă uşurat. Rînd pe rînd, cu precauţiuni de detectiv în căutarea asasinului ascuns, trecu prin toate odăile.

Nu era nimeni decît dezordinea, care pusese stăpînire peste toate odăile, ca un hohot de rîs colectiv.

Nimeni!

Atunci plecaseră!

— Dan!

— Dan!

— M-m-mă Balmuş, t-t-tu nu-nfuleci? îl îndemnă Tonel, răsturnîndu-şi în gură — cu gestul specific al copiilor napolitani cînd mănîncă pletoasele macaroane — un cataif întreg.

— Nu-i nimeni acasă, Tonel, suspină Mircea, cu faţa trasă.

— M-m-mă, să fii al dracului! exclamă Tonel, bătîndu-se cu mîna peste frunte.

— Ce-i, Tonel?

— I-i-i-iote, mă!

Prinsă cu ţinte în lemnul uşii, o foaie de bloc purta următorul anunţ:

Onoraţi colegi: Mircea-Hardtmuth, Tri-Tonel şi toţi cei care vor binevoi să onoreze cu prezenţa lor superba terasă *à la rose*, cu vedere pe „plopii fără soţ" sînt rugaţi să-şi toarne singuri ceaiul, să se alimenteze pînă la indigestie, s-o combată cum ştiu, să-şi împrospăteze verva şi apoi să descindă în magnificele saloane ale apartamentului directorial, unde are loc — între orele 5 şi se va vedea — balul dat de rajahul Metaforel-Sadea în cinstea ambasadorului Bruno del Bahluio Far-Niente.

Ţinuta: pantaloni fără genunchi, carare fără cosmetic, ghete neprăfuite şi legiunea de onoare a bunei dispoziţii.

Metaforel-Sadea
Bruno del Bahluio Far-Niente
Cyrano de Dîmboviţa — Apă-Dulce.

— M-m-mă, d-d-drăcia dracului! C-c-ce-i asta, mă? Mircea se roşise. *Era* acasă.

— H-h-haide, mă Balmuş!

— Nu luăm un ceai, Tonel?

— C-c-ce, mă! C-c-ce ce-ce-ceai, mă!

— Du-te tu, Tonel.

— H-h-hai, mă, n-n-nu face f-f-fasoane!

— Hai.

— O-o-o-or fi şi d-d-dame, mă! Ş-şmecher Deleanu!

Bombîndu-şi bustul, Tonel porni. Cu o docilitate moale, Mircea îl urmă. Coborîndu-se pe scări, simţea golul vertiginoaselor descinderi în ascensor.

— V-v-veni Tonel, mă! D-deschide-ţi mă! C-c-ce dracu!

Uşa salonului era închisă cu cheia. Dinlăuntru răsunară rîsete, şopoteli, apoi numai *Dunărea albastră*, care curgea orhestral şi valsat prin pîlnia gramofonului.

Tonel bătu cu pumnul în uşă. Văzînd că violenţa n-are nici un efect, făcu din ochi spre Mircea, îşi drese glasul şi improviză pe melodia *Dunării albastre* următoarele spirituale stanţe, întonate cu un zguduitor lirism vocal:

Deschideţi, mă, nu fiţi măgari,
Deschideţi, mă, nu fiţi golani,
Deschideţi, mă, veni Tonel,
Veni şi Hardtmuth după el,
Ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta,
Ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta,
Ta-ram-bam-bum-ta-ta-ta,
Ti-ri-ri-ri-ram-ta-ta...

Urale şi ropote de aplauze acoperiră vocea lui Tonel, care făcea să vibreze geamurile „ş-ş-şi inima d-d-amelor". Uşa salonului se deschise. Stăpînită încă de convulsiunile rîsului, o pereche valsa: Cyrano, în uniformă de vară, cu un alt licean în uniformă de camgar, cam lărguţă, dar purtată strengăreşte, cu papuci minusculi de tenis şi cagulă de hîrtie albastră, care nu dezvăluia decît lucirea ochilor şi albeaţa dinţilor.

— F-f-fără d-d-dame, mă! exclamă decepţionat Tonel, scărpinîndu-şi o nară păroasă cu degetul cel mic, încîrligat cochet.

Cu obrajii dogoriţi de ruşine, Mircea îl trase discret de tunică.

— Tonel, vorbeşte frumos! îi strecură el la ureche.

— C-c-c-ce-am spus, mă! izbucni Tonel. C-c-ce? D-d-dame, mă! C-c-ce eşti a-a-aşa ruşinos c-c-ca o fată mare?

Mircea năduşise.

Părechea se opri pe loc, rîzînd cu hohote.

— C-c-ce rîzi, m-m-m-mascatule?

— Calmează-te, Tonel, interveni Dănuț, așezîndu-l pe scaun cu autoritate, văzînd că se repede la mascat.

— Frige soarele? se adresă mascatul cătră Tonel și Mircea cu glas îngroșat.

— ...

— Frige soarele? reluară în cor Dănuț și Cyrano.

— F-f-frige, mă! V-v-v-ați ciupit, mă!

— Haidem, Cyrano.

— *Après vous*, Del Bahluio.

În treacăt spre ușă, Olguța făcu un semn de complicitate lui Mircea. Cyrano o urmă afară. Gramofonul cînta înainte. Dănuț valsa cu Tonel.

La o parte de veselia celorlalți, pentru întîia oară în viața lui, Mircea simți singurătatea despuiată a celor părăsiți și trădați.

*

Care liceu, care clasă liceală sau care societate omenească — ținînd seamă că orice grupare socială implică o pluralitate de persoane, deci de nasuri — nu-și are Cyrano-ul?

Cu singura deosebire că la unele licee, cei care au un nas mai avîntat — în sus sau în jos — sînt porecliți popular „năsosul", „năsoilă", „năsoacă", „nazone", „cartoafă" sau „alifantu" — pe cîtă vreme la alte licee sînt porecliți mai literar: „Cyrano".

Clasa șaptea modernă a Liceului Lazăr poreclise pe Dorel Deiu, Cyrano, încă din clasa patra. Ceea ce arată, pe de o parte, că nasul lui Dorel își arătase cu precocitate vocațiunea de nas din ultima clasă a cursului inferior, și pe de altă parte, că între colegii lui Dorel *Cyrano de Bergerac* avea o popularitate care dăinuia de trei ani.

Dorel Deiu suporta spiritual și porecla, și nasul: numai spiritual. Aroganța proeminenței faciale — de cînd luase lămurită cunoștință despre ea: în oglindă și-n poreclă — nu determinase, cum se întîmplă de cele mai multe ori, o alterare a psihologiei purtătorului acelui nas, în sensul aroganței — ceea ce ar fi însemnat vasalitate — sau în sensul acririi — ceea ce ar fi însemnat vanitate.

Dorel Deiu se născuse roz, blond și zîmbitor, și cu anii aceste trei însușiri nu dispăruseră, ci evoluaseră simpatic. Părul devenise ceva mai cenușiu, tenul ceva mai sanghin și zîmbetul mult mai conștient. Dar ochii erau albaștri ca ai pruncilor serafici, așa că zîmbetul spiritual al buzelor niciodată nu putea fi — nici nu putea fi socotit — răutăcios din pricina ochilor permanenți și albaștri.

Dorel Deiu era agreat — cum se spune în societate — de toată lumea: și de colegi, și de prietenele surorilor sale, și de părinții săi — *y compris* ascendenții și colateralii acestora — și de profesori, și chiar de trecătorii de pe stradă. Știa să danseze orice dans; știa să cînte șansonete și să se acompanieze singur la pian; știa să fluiere opere, operete și arii de tot felul; știa să cîrpească ciorapi, să însaile rochii, să fabrice cravate din resturi dezafectate, știa să combine ștofe între ele, și cu tenurile cele mai rebarbative; știa să presimtă apariția și dispariția modelor; știa să calce — nu numai pantalonii bărbătești — dar și mînicile tunicilor, și bluzele, și dedalienele gulerașe feminine, și rochiile plisate; știa să facă „bezele", torturi, nuga și caramele de șocolată; știa să împrumute pe colegi și să aibă discreția rară de-a uita aceasta; știa să decline și să conjuge la latină, să raționeze la matematici, să fugă de la școală — avînd absențe numai motivate — cînd gheața Cișmigiului era propice flirtului, căci știa și să patineze fără să cadă, și să flirteze fără să se îndrăgostească. Și era pe deasupra așa de serviabil, încît nu era „cunoștință" pe care să nu o fi îndatorat.

Această universalitate de însușiri a lui Dorel Deiu îndreptățește o a doua poreclă, dată de Dănuț: „La Bazarul universal", poreclă care nu prinsese, deoarece era lungă și pretindea să definească un complex, pe cîtă vreme porecla „Cyrano" era scurtă și definea un nas, ceea ce e suficient pentru o poreclă școlară, și chiar pentru una homerică.

Abia o cunoscuse pe Olguța, și o și servise. Îi fabricase o ermetică și cochetă cagulă, ca să nu ghicească Tonel și Mircea că Bruno del Bahluio Far-Niente e sora lui Dănuț; accelerase printr-un procedeu ingenios uscarea rochiei și a bluzei — de care Olguța avea nevoie pentru masa de la cucoana Catinca — și acum i le călca în spălătorie, cu o îndemînare care o înmărmurise pe Șari, soția lui Ioșca.

— No, asta boier *noghi zèrek!*, exclamă Șari, bătîndu-și coapsele ecuatoriale.

— Grăbește-te, Cyrano, că-ți aduce cinci hectare de rochie la călcat, bufni Olguța.

A doua apariție în salon a mascatului fu urmată de prezentările de rigoare făcute de Cyrano, cu acompaniament de gramofon.

— Bruno del Bahluio Far-Niente; Don Juan de To-tonel, *seigneur des cinemas et d'autres lieux fins*; Hardtmuth-Iași, *seigneur des premiers prix moldo-valaque*. Fiți discreți, vă rog. Ambasadorul Del Bahluio ține să petreacă incognito.

Dănuț schimbă acul gramofonului, dezlănțuind aceeași *Dunăre albastră* răgușită ca după chef. Gramofonul era luat cu împrumut de la Nae, care de la o vreme, simțind că nu-și mai epatează rudele, venite să-l viziteze în Pitar-Moșu tocmai din Făgădău, cu repertoriul biling al lui Coco, cumpărase un gramofon de la „Feder", plătindu-l în rate. Repertoriul gramofonului era alcătuit din producții vocale. Nae aprecia orhestra numai atunci cînd o *vedea* la berărie. În schimb, o voce care nu iese dintr-o gură, ci dintr-o pîlnie „e ceva"!

— Să-mi dai, domnule negustor, unu care să zbîrnîie geamurile cînd își dă drumu.

Și magazinul „Feder" îl servise pe Nae cu Carusso, servindu-și și interesele comerciale. Totodată psiholog, vînzătorul plasase și producțiile lui „Iulian".

Singura placă orhestrală din colecția lui Nae era *Die schöne blaue Donnau*. Nae ascultase melodia la berăria „Carpați", unde-și lua halba duminicală cu o ținută de magistrat pensionar. Un meloman de la masa vecină se exprimase, cu dantele de bere în jurul buzelor:

— Asta-i *Dunărea albastră*...

Și fredonase melodia, nostalgic și falș, după ce orhestra încetase, strîngînd o alună americană în degete, ca un suvenir.

Nae fusese impresionat. *Dunărea albastră* luase loc în cutia de carton, între Carusso și Iulian. Și astfel, singurul vals al balului dat în cinstea lui Bahluio Far-Niente era languroasa *Dunăre albastră*.

Tonel dansa cu Dănuț, el fiind „c-cavalerul", Dănuț „d-dama"; Olguța cu Dorel, alternînd rolurile. Mircea nu

știa să danseze. Disprețuia dansul și balurile, fără să fi dansat vreodată, fără să fi văzut vreun bal decît în romane.

Covorul din salon fusese scos. Patru perechi de picioare lunecau pe luciul blond al parchetului.

Nu-și închipuiau dansatorii că Mircea le înfiera pasiunea și tinereasca însuflețire cu versurile lui Baudelaire:

Je hais le mouvement qui déplace les lignes;
Et jamais e ne pleure...

Ceea ce era inexact, căci trebuia să facă o violentă sforțare ca să-și stăpînească lacrimile.

Erau șapte fără un sfert.

Inima lui Mircea se opri la șapte fără un sfert: Olguța se înclinase în fața lui, poftindu-l la vals. Tonel se repezi în ajutorul lui Mircea.

— M-m-mă, cum îți zice?

— Del Bahluio, *signor* Tontonelino.

— M-m-mă, c-c-că spiritual mai ești! C-c-ce ai, mă, c-c-cu Mircea? E-e-el e băiat s-s-serios!

Dar, spre surprinderea lui Tonel, Mircea se lăsă răpit.

Acul gramofonului depășise circonvoluțiunile muzicale, intrînd în cele periferice, hîrșcîitor, huruitor, orăcăitor.

— Învîrte, Tonel! protestară dansatorii.

— Acul, acul!

— Vai! Urechile!

— D-d-dansați, mă, c-c-că vă cîntă Tonel!

Și iarăși, pe melodia *Dunării albastre*, improviză:

Dansați băieți, nu vă lăsați,
Dunărea merge la Galați...

...în timp ce așeza acul la începutul plăcii. Începu să învîrtească manivela. Cu un fel de lehamite bleagă, valsul se opinti și renăscu pe măsură ce Tonel învîrtea.

— U-u-unde-s, mă?

Mascatul și cu Mircea dispăruseră. Tonel se repezi la ușă. Era închisă cu cheia.

— M-m-mi-o făcu m-m-mascatul!

— Nu mai pot! răsuflă Olguța, lăsîndu-se într-un fotoliu din biuroul lui Herr Direktor.

Își scoase cagula, descoperindu-și obrajii aprinși. Își desfăcu tunica la gît.

— Deschide ferestrele.
— Duduie...
— Olguța.
— Olguța, repetă supus Mircea, deschizînd ferestrele. „Dacă mă întreabă de ce-am întîrziat, ce-am să răspund?"...
— Lasă ușa deschisă.
— Să nu răcești, duduie...
— Ah! Olguța-Olguța-Olguța! De ce ești așa de ceremonios, m-m-mă Mircea? C-c-ce dracu!
Mircea redeschise ușa. Se roșise. Mințise. Vroise să închidă ușa ca să rămîie singur cu Olguța. Și-i era așa de frică să rămîie singur cu ea, încît rămase la ușă, neîndrăznind s-o privească.
Tolănită în fotoliu, picior peste picior, cu brațele spînzurînd în lături, Olguța îl privea leneș. Însuflețirea dansului îi aprinsese focuri bengale în ochi și pe obraji.
— Cîte ceasuri?
— Șapte, răspunse Mircea fără să consulte ceasul.
— De unde știi? Ai intuiția timpului? cum ar spune Metaforel...
— ...
— Acuși plecăm la Șosea.
Tăcură.
Atent, trupul Olguței urmărea valsul din salon.
Desperat, Mircea simțea că fiecare secundă îl înșurubează mai adînc într-o tăcere umilitoare, nătîngă.
Olguța se ridică, așezîndu-și din nou cagula.
— I-ai dat cartea?
— Nu.
— De ce?
— ...Am uitat.
— Ai uitat-o acasă?
— Nu. E sus, îngînă dezolat Mircea.
— „Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte"... De ce nu vrei să dansezi?
— ...Nu-mi place. Nu. Nu știu... Știu eu!...
— Te rog să-i dai *Infanta*. Vii cu noi la Șosea?
— ...
Olguța intră în salon. Mircea urcă scările, lăsînd în urmă *Dunărea albastră*, în care nici nu se putea îneca măcar.
— Olguța...

Dănuț se opri prea tîrziu. Tonel tocmai începuse valsul. Auzind numele, examină încruntat mîna revelatoare a mascatului, ca pe-o fițuică venită din senin: farsă ori fițuică?
— B-bine, mă! D-d-dați-o dracului de treabă! C-c-ce nu-mi spuneți, mă, c-c-că-i d-damă!
De afară se auzea claxonul unui automobil oprit la poartă.
— M-m-mi-o făcurăți, mă!
Olguța-și sfîșie cagula, descoperindu-se.
— Îmi pare bine, Tonel.
— P-p-pardon! P-p-prezintă-mă, c-c-camarade, se adresă el lui Dănuț, care rîdea în unison cu Dorel.
— Soră-mea.
— P-p-parol?
— Pe onoarea mea, Tonel! îl asigură Olguța, cu degetul cel mare ridicat.
— D-d-d-domnișoară, m-m-mă prezint cu onoare. A a-a-a...
— Ce A? Tonel sadea, protestară Dănuț și Cyrano.
— ...A-anton I-i-idriceanu. D-d-dați-o dracului, mă! S-s-sînteți mojici!
— Încîntată, Antonel, nu te uita la ei.
— Mircea te-a recunoscut? o întrebă Dănuț, ștergîndu-și ochii.
— Dacă Tonel nu m-a recunoscut, cine putea să mă recunoască! Haidem la Hardtmuth.
— Unde-a dispărut?
— Î-î-î-învață, mă, p-p-pe mîne! E-e-el învață, da' Tonel, mai ș-ș-șmecher, joacă!
— Trăiască Tonel!
— Vivat Tonel! Ura!
Porniră în goană, grăbiți de claxonul automobilului lui Herr Direktor, venit să-i ia la Șosea.
— E-e-e deșteaptă, m-mă, s-s-soră-ta, declară Tonel ciupindu-și musteața. Da' nici Tonel nu-i p-p-prost!
Grație vitezei Olguței, cînd ceilalți sosiră sus, Olguța și făcuse cunoștință cu Mircea. Și, grație unei simple strîngeri de mînă și unui zîmbet care-i făcea complici, sufletul lui Mircea basculase din regiunile pluvioase în cele solare, cu alte bătăi de inimă și alte reverii.
— Dan, închipuiește-ți că *Au jardin de l'Infante* era la mine-n tașcă.

— Ei!
— Uite.
Ochii lui Dănuț zîmbiră.
— Semn bun! Azi plouă cu bucurii! Gata, Olguța?
Scările duduiră. Odăile erau aureolate de colb.
Cinci liceeni se instalară gălăgioși în automobilul albastru cu caroserie prelungă și cauciucuri albe. Kulek fu expulzat. Dănuț, în haine albe, fără pălărie, trecu la volan.
— Vii lîngă mine, Olguța?
— Nu. Eu stau la umbra nasului eroic. Nu te superi, Cyrano?
— Vai de mine! Prea onorat! Numai să nu-l întunec pe Tonel!
— L-l-lasă, mă, s-spiritele!
Încălecînd speteaza, Tonel trecu lîngă Dănuț. Se instală strîmb, cu cotul rezemat de speteză, în atitudinea lăbărțată a celor ce stau în loje gratuite.
Olguța, cu șapca trasă pe ochi, se ghemui în fund, între Dorel și Mircea.
În hohotul de rîs general, patru chipie se aplecară omagial în fața celor trei fete de la geamul casei vecine. Mai cutezătoare, Olguța-și permise gestul unei bezele cu trei degete: *à la* Tonel.
— D-d-dați-o dracului, mă! P-p-pardon, domnișoară!
Glasuri tinerești, cu unul prea sopran între ele, înlocuiră semnalul claxonului cu un refren ad-hoc:
— Ton-ton.... Ton-ton... Ton-ton...
Iar Tonel, imperturbabil, cu o superbă voce de bariton, îi acoperi, reluînd silabele:
— Ton-ton... Ton-ton... Ton-ton...
— Auzi, domnule! Elevi de liceu!?... Se duce țara de rîpă! comentă un pieton serios și năucit, apariția și dispariția corului impertinent din automobilul zburlit de brațe.

*

Scăpat din pumnul lui Satan pe cimitire și priveliști mute, miezul nopții cădea fără de mister și de solemnitate asupra Bucureștiului de vară, în care nopțile sînt ca o umbrelă ciuruită deschisă peste somnul sau cheful congestionat.

Zbîrnîiau orhestrele, țiuiau tarafurile, ca țînțarii bălților cu friguri și fosforescențe.
Și singurele stele remarcate în această darnică noapte erau „stelele" grădinelor de vară, cinematografelor și teatrelor, deoarece observatorul astronomic, din pricina duminicei, nu funcționa.
În nopțile de vară, principalii acumulatori lirici ai capitalei sînt Cișmigiul și Șoseaua, prelungită pînă la Băneasa, după dispoziție sau pungă.
Cișmigiul absoarbe lirismul pedestru în iarba sa nupțială; Șoseaua — cu sau fără parfum de tei — absoarbe revărsarea onctuoasă a automobilelor cu faruri indiscrete pentru alții decît cei dinlăuntru, a muscalilor — eunuci cu hățuri ai haremului cu roți de cauciuc — și a tuturor vehiculelor în stare să ofere un trap, un coș și dosul tutelar al birjarului amorului care n-are nevoie de corăbii, nici Cytheră, spre a se îmbarca exuberant.
Într-un cuvînt, din pricina anotimpului, nopții și duminicei, vehiculele Bucureștiului se duceau la Șosea sau veneau de acolo, reducîndu-se. Așa că cele disponibile pentru cursele interne erau rare. Și puținele care mergeau la pas, slobode, se duceau la culcare.
Birjarii erau blazați, ca în timpul ploilor torențiale.
— Liber, birjar?
— ...
— Hei, birjar! Liber?
— ă-ă!
— Iese o *piesă!*
— Ai?
— Două piese...
— Suie.
În trăsura care-l ducea agale — somnoroasă din bici pînă-n copite — Dănuț strîngea pumnii, exasperat.
Era treaz ca viteza paralizată a insomniilor. Birjarul moțăia pe capră, surd la orice îndemn. Caii poticneau în armonie cu capul birjarului.
La întretăierea Căii Victoria cu bulevardul, Dănuț sări din trăsură, plăti birjarului și o luă la vale.
De ce nu-l așteptase? De ce nu-l așteptase? Sîngele-i tremura în tîmple. Vra să zică-l mințise, vra să zică-l mințea!... Fericirea delicată ca o căsuță japoneză a ultimelor

zile era clădită pe pămînt plin de cutremure, nesigură, trecătoare...

De ce nu-l aşteptase? De ce nu-l aşteptase?

O văzuse cînd se întorcea de la Băneasa. Automobilul luneca lin. Tonel cînta cu patos o romanţă italienească — *Una furtiva lagrima* — pentru „c-c-cucerirea" Olguţei, desigur; Dorel imita acompaniamentul ţimbalului, Mircea tăcea. Olguţa era la volan, fără şapcă; Dănuţ, alături de ea, o învăţa să conducă.

Adina venea într-un muscal — mică în trăsura amplă — puerilă şi serioasă, ca o şcolăriţă deghizată în „doamnă"; roşul amurgului îi lumina obrajii ca o bucurie, şi ochii ei erau mari, măriţi şi plini parcă de comori inocente, ca ai copiilor cînd privesc jarul pe care se coc castanele...

Îl zărise. Şi spaima ei de-o clipă îi zvîcnea şi-acum în inimă, ca o altă inimă. Vra să zică se temuse, văzîndu-l, mînţise, îl înşelase. Nu-l aşteptase la ea acasă, cum o rugase în scrisoarea trimisă cu Gheorghiţă. Nu-l aşteptase, aşa cum îi făgăduise ea singură cînd se despărţiseră în zori.

Îi nimicise tot: bucuria de a rîde cu Olguţa şi camarazii săi; bucuria mesei cu atmosferă de vacanţă la ţară de la cucoana Catinca; mîndria de-a fi tînăr în tovărăşia Olguţei şi de-a fi fratele ei după o despărţire de un an...

Zădarnic luptase împotriva gîndului rău. Zădarnic *băuse*. Ca o lampă care a filat o clipă numai într-o odaie albă, minciuna Adinei, făţărnicia Adinei îi mînjise amănunţit tot sufletul, toate amintirile, toate bucuriile, lăsînd subţiri ninsori de funingine. „De ce o iubesc? De ce o iubesc?"

Ar fi vrut s-o urască.

Da. O ura cu întreaga revoltă a bucuriilor ucise de ea. O ura fiindcă era făţarnică. O ura fiindcă era frumoasă, adorabilă cu aerul ei de copil zăpăcit de soare şi de fluturi, şi trupul ei miniatural, îngrozitor de feminin... Trupul ei alb, dur şi dulce, cu sînii, şoldurile şi pulpele atît de felurit rotunde, că dezmierdările ameţeau... ca şi amintirile... o ura fiindcă nu putea s-o urască, nu putea cîtă vreme n-avea la capătul braţelor decît aceleaşi mîini care o dezmierdaseră, şi la capătul urii, aceeaşi inimă umedă de amintirea sărutărilor ei.

Alerga. Intră gîfîind pe poartă. Bătu cu pumnul în fereastra luminată.

Îl aştepta! Ha! Acum îl aştepta!

Intră şi i se umplu pieptul de amar văzînd-o îmbrăcată cu rochia care-i plăcea lui — rochia cu care era îmbrăcată la Şosea: pentru cine?...

— Adina...

— Ce-i, Dănuţ?

Vorbea încet. Era tristă, ostenită, abătută.

Iar mînţea!

— Vreau să te văd.

O luă în braţe, o aşeză pe genunchi. Îi luă capul în mîini, ţinîndu-l nemişcat.

— Ai primit scrisoarea mea?

— Da.

— Ai cetit-o?

— ...Da.

— M-ai aşteptat?

— Da.

Dănuţ tresări, cu faţa suptă şi fruntea brăzdată.

— Adina!

Îi era silă să-i spună: „Mînţi".

— ...

— Nu spui nimic, Adina?

— Ce vrei să spun?

— Minciuni.

— ...

Capul Adinei se aplecă, îndoit de lacrimi. Îşi ridică din nou capul. Buzele tresăreau, dar ochii se împotriveau încruntaţi lacrimilor.

— Adina, de ce nu m-ai aşteptat?

— Te-am aşteptat, repetă ea, ostenind silabă cu silabă.

Dănuţ îşi scutură capul.

— Adina, uită-te la mine.

Îl privi limpede şi trist.

— Te-am aşteptat, Dănuţ. N-ai venit. După aceea m-am îmbrăcat *pentru tine*... Aşa... Aşa îmi trebuie... Am vrut să-ţi fac o plăcere... Da. Aşa îmi trebuie... Aneta mi-a adus o trăsură...

Oftă adînc şi întretăiat; uşor, sînii respirară.

— M-am dus la tine acasă... m-am scoborît în colţ, am trimis trăsura cu un bilet...

Vorbele ei se risipeau cu ritm de lacrimi.

— ...Te-am așteptat. Așa îmi trebuie. Nu erai acasă. Da... Și m-am dus singură, fără nimeni, da, singură... Cînd ne-am întîlnit... tu, tu erai mai vesel decît mine...

— Adevărat, Adina?

Adina plîngea, cu fruntea aplecată pe umărul lui Dănuț.

— Atunci de ce nu mi-a dat nimeni biletul?

— ...Tu te plimbai.

— Cînd m-am întors?

— Nu știu. Eu te-am așteptat! suspină Adina, cu pumnii pe șiroaiele de lacrimi.

— Cui i-a dat birjarul biletul?

— U... u... unei... femei... de-acolo...

— A!... Lui Șari! de asta... Doamne... Adina! Adina!

Îi dezmierda părul, obrajii, genunchii, brațele, la întîmplare, ca și cum ar fi vrut să culeagă toată durerea trupului zbuciumat de hohotele plînsului întețit pe măsură ce dezmierdările îl învăluiau mai dese, mai umile. Vru s-o sărute. Se feri. Ridicîndu-se din brațele lui, trecu pe scaunul de lîngă fereastră.

— Adina, iartă-mă, Adina...

Îngenunchease lîngă ea. Adina întoarse capul spre fereastră. Dănuț își aplecă fruntea pe genunchii ei. Se feri de el, mutînd scaunul mai încolo.

— De ce nu ești bună, Adina? Ce ai cu mine?

Se întoarse spre el cu un zîmbet răutăcios și nările crispate.

— Unde ai fost?

— Cum unde? La Șosea. Nu știi? Ce-i, Adina?

— Cu cine-ai fost? stărui glasul ei, înăsprit de plîns.

— Cu cine?... Cu niște camarazi.

— Daa?!

— Sigur. Cu niște camarazi: Tonel, Dorel... Ce te interesează?

— Da, sigur! Tonel, Dorel, Ionel, Săndel, Aurel... Și eu știu să inventez!

Dănuț zîmbi, mirat și amuzat.

— Dac-așa-i cheamă, Adina!...

— Dănuț, spune-mi drept-drept...

— Drept ți-am spus!

— Dănuț! Îi apucă mîinile cu fragila ei putere. Dănuț, nu-mi spui drept. Jură-te pe dragostea noastră...

— Jur...

— Să nu juri! sări Adina, cu obrajii aprinși. Nu-i adevărat! Să nu juri! N-ai jurat!

— Adina, ce-i copilăria asta?

— Copilărie!... Eu am ochi buni. N-am nevoie de ceasuri ca să disting o fată deghizată de un băiat adevărat!... Rîzi?

Dănuț rîdea cu hohote.

— Nu! Asta-i delicios!... Serios?

— ...

Pieptul Adinei se zbătea. Furia și lacrimile se învălmășeau în ochii, obrajii și buzele ei.

Dar Dănuț tăcu, oprind vorbele care năvăleau rîzînd. O privea și tăcea, cu ochii iluminați de o bucurie în care triumfau toate amărăciunile și tot zbuciumul de pînă atunci.

Vra să zică, de asta tresărise Adina cînd îl întîlnise la Șosea! Vra să zică și Adina se temea... Și ea... Nu!

O privea și nu-i venea să creadă.

Vra să zică-l iubea și era chinuită fiindcă-l iubea.

Cu fiecare bătaie de inimă, alte întîmplări se revărsau în el. Respiră. Era întîia clipă cînd simțea că ține în mîinile lui ceva din sufletul Adinei, tot sufletul ei...

Era geloasă! Deodată, dragostea ei devenise străvezie. Îi vedea sufletul ca ondularea unei ape limpezi.

Geloasă!

Icoana vie a cuvîntului „gelozie" îi apărea mai frumoasă decît a dragostei enigmatice — mai odihnitoare, mai darnică.

Privind-o, trecu în sufletul ei, se prefăcu într-o Adină pe care o știa — de astă dată, da, o știa — suferi cu ea, și fericirea suferinței ei îl făcu să-i dezmierde mîna. Adina se smunci.

— Nu-mi spui nimic, Dănuț?

Zîmbi cu o cochetărie feminină; un zîmbet nelămurit: de bucurie? de milă? ironic? duios? crud?...

Simțea sufletul ei încordat în jurul lui, fără să-l poată pătrunde.

Trufia de-a fi enigmatic, opac, tăcut, ascuns, chinuitor, neînduplecat... Trufia de-a fi ca o femeie în fața unei femei geloase, pe care o iubești și din pricina căreia ai suferit...

Și ce secret copilăros! Ce glumă ascundea tăcerea lui! Dar Adina nu știa. Și era a lui... Și ce bine-i înțelegea suferința, curiozitatea sfîșietoare a îndoielii, mai chinuitoare decît durerea, mai felurită, mai ascuțită, mai deasă, mai iute.

Și el știa! Nu era nici un mister în el, nici o enigmă, nimic, nimic, decît dragostea lui pentru Adina. Și ea suferea! Să fi știut!...

Ar fi vrut să aibă puterea să tacă. Să plece fără să-i spuie nimic, să simtă sufletul ei prins de el, urmîndu-l pretutindeni, ca o mantie a trufiei lui. Și să-i adore din patul lui suferința și zbuciumul...

Dar Adina plîngea... Îi sărută lacrimile, ochii, obrajii. Se smulse din brațele lui.

— Du-te!

— Mă duc...

— Dănuț!

Dănuț zîmbi.

— Să rămîn?

— Du-te... tremură glasul înecat de lacrimi.

Îi venea și lui să plîngă, dar zîmbi din nou... fiindcă știa. O luă în brațe.

— Am să-ți spun tot.

Adina deschise ochi mari, sperioși, atenți.

— Știi cine era...

Zăbovi. Îi simțea cu ochii bătăile inimii. Îi venea să plîngă de fericire. O adora. Era numai valuri de inimă.

— ...fata deghizată?

— ...? Spune. Spune. Nu mă chinui, Dănuț, spune.

Îl strîngea cu mîinile, îl învăluia cu ochii, era lîngă el, cu frigurile sîngelui, și cu bătăile inimii, și cu suflarea buzelor, și cu parfumul cald al trupului și-al părului...

— Dănuț! Spune, cine era?

— Sora mea, Olguța.

— Nu?!

— Da.

— Vai, Dănuț! Cu mîinile pe tîmple, își scutura capul, clipind. Drept, Dănuț!

— Tu n-ai văzut?

Îl strînse de gît cu aprigă putere, fără să-l sărute.

— Vai, Dănuț! Acuma văd!... Vai! Ce proastă-s! Dar era așa de frumoasă... Și voi toți păreați îndrăgostiți de ea... mai ales tu, Dănuț rău!... Îl strînse din nou. Își trecu mîinile peste ochi. Zîmbi. Sigur. Samănă cu tine. Vai, Dănuț, ce bine-mi pare că-i sora ta! E așa de frumoasă! Mi-a fost frică... E sora ta; sigur, e sora ta. Are niște ochi! S-a uitat la mine... ea nu știe?

— Nu.

Se sărutară lung, odihnindu-se în sărutarea lor.

— Ce proastă-s!...

Zîmbea. Dănuț o privea atent, cu o ușoară neliniște; avea impresia că se refăceau tăcerile din ea.

— La ce te gîndești, Adina?

— La tine, Dănuț. Ce proastă am fost... Sigur, dacă nu era sora ta, ai fi mirosit a străin... a străină, șopti rîzînd Adina.

Se scuturară.

— Dănuț, și de ce s-a îmbrăcat băiețește?

— Așa, ca să rîdem.

— E veselă?

— Foarte.

— Dănuț, dar băiatul din spatele vostru cine era?

— Care? Ionel, Dorel, Săndel, Costăchel?

— Da! Acuma rîzi de mine!... Cel din dreapta, Dănuț, lîngă cel cu musteți.

— Mircea... un camarad.

— Ce cap frumos are!... Ca de fată... Te-ai supărat, Dănuț?

— Nu. Dar să vorbim de noi, Adina. Lasă-i pe ceilalți. Vine vacanța. Ne despărțim acuși, Adina...

O strînse cu deznădejde, sărutîndu-i ochii, gura...

— Dănuț... se smulse ea cu respirația tăiată.

— Mă iubești, Adina?

— Prostule!

Zîmbea. Iarăși era enigmatică și iarăși presimțea temerile, îndoielile...

Își alungă sufletul care se apropia.

— Adina, știi c-am găsit cartea ta? Știi: *Au jardin de l'Infante*.

— Unde era?

— O luase... o rătăcisem...

Ocolise numele lui Mircea.
— Dănuț, e tîrziu!
— Ei, și?!
— Tu te scoli dimineață, Dănuț... Pleci?
Zîmbea.
— Cum spui tu?
— Eu... eu...
Ochii ei verzi stăruiră lung asupra ochilor lui. Și, cu un cald fior, trupul lui Dănuț simți trupul Adinei.

Sufletul îl aștepta afară, la poarta casei.

*

...Numai felinarul din ogradă lumina, dar atît de galben și de recules, încît lumina lui părea culoarea unui frunziș de toamnă; salcie pălind în oglindirea unei ape vinete.

Și-n odaia lui Mircea era întuneric. Nici lumînarea lecturilor de miez de noapte nu ardea. Căci veghea lui Mircea nu era deasupra filelor, ci deasupra sufletului, și întunericul te-adună mai mult decît orișice carte și orișice lumină.

Era în pat, în cămeșă de noapte, cu brațele în jurul genunchilor. Surîdea cu genele plecate ca acele capete de mucenic subt care arde-o candelă în loc de trup.

În sufletul lui Mircea era ca o mirare care prefăcea conturul sufletului și al gîndurilor. O mirare...

Înaintea primăverii trece-un vînt. Trece un vînt pe străzi, printre case, magazii, biserici, printre oameni preocupați, care se duc la treburile lor de toate zilele, într-o zi ca toate zilele.

Și, deodată, un trecător — tînăr sau bătrîn, femeie sau fată — ridică ochii, ascultă, privește, respiră... Ce s-a întîmplat? A înflorit o zare? Au rîs mălinii undeva înainte de vreme? Au respirat violetele într-o pădure? A zburat un înger nevăzut din ceruri și s-a dus iar înapoi, cu parfum de toporași în aripi?...

Cine știe!...

Nu s-a întîmplat nimic... Cine știe!...

A trecut un vînt, înaintea primăverii, printr-un oraș. Și capetele trecătorilor se ridică. Cerul pare că a *venit*.

Un trecător zîmbește altuia, fără să-l cunoască. Fiecare ar vrea să facă semne de bunăvenire cuiva... Nu-i nimeni. E o mirare; orașul e altul, oamenii sînt alții. Undeva un glas începe să cînte. E o mirare pretutindeni pe urma unui vînt care-a fluturat soare, perdele, plete, suflete...

Olguța... numele pur și luminos ca aburul buzelor inocente în ger.

Deschise ochii. Auzi tic-tacul ceasului de pe măsuța de noapte. Văzu umbrele, pereții, lumina felinarului. Se simți pe pămînt, într-o casă prin care trecuse Olguța. Cînd închidea ochii, simțea marea mirare, minunarea dinlăuntru, sufletul lui nou și viu ca lemnul unei icoane pe care-ar fi înflorit rozele zugrăvite. Cînd deschidea ochii, își aducea aminte că iubea pe cineva dinafara sufletului său... pe Olguța... dar iar închidea ochii, strîngîndu-și sufletul în brațe, căci dragostea era în el.

Noaptea trecea fără clipe, fără ore, fără hotare.

Cea dintîi noapte a vieții lui.

Întîia insomnie a fericirii.

Iubea! Se întîmplase în el ceva numit de oameni iubire... Iubeau și alți oameni?... Mirare! Parcă nu-i venea să creadă...

Se sculă din pat. Se duse la geam. Noaptea era în ogradă, în grădină, pe mînile lui întinse. Felinarul ardea, hulubii dormeau, florile se scuturau sau înfloreau. Toate erau ca întotdeauna...

Dar Olguța trecuse prin odaia lui... Uneori simțea ca o atingere pe inimă. Iubea. Simțea atîta bunătate în el, că ar fi fost în stare să îmbrățișeze piatra din ogradă, pe care palpita un fluture de noapte.

...Îi vedea mînile mici — cînd își aducea aminte îi venea să zîmbească — vii, autoritare, mai ales degetul arătător. Niciodată nu văzuse mîni mai expresive. Mîni înguste, degete lungi, sprintene, cu unghiile tăiate scurt, nefăcute. Mîni brune, uscate, cu încheietura brațului subțire ca o brățară de copil.

Acum își aducea aminte: văzuse odată pe stradă un cal arăbesc. Strada era plină de oameni ademeniți de primăvară. Calul venea la pas, călărit de cineva. Îl urmărise. Era negru ca diamantele negre; lumina vibra în el ca gerul. O fantezie nesecată îi felurea pasul. Fiecare pas era altul,

mereu altul. Copita abia atingea pămîntul — vigoare și delicateță — tresălta, zbura scurt și iar cădea, sărind iară. Trupul avea ondulări de apă voinică, și curba gîtului, o grațioasă trufie.

Îl privise multă vreme, pînă ce-l pierduse. Îi păruse năluca unui ritm din *Iliada*. După aceea privise mulțimea de pe stradă, și deodată, pentru întîia oară, își dădu sama că oamenii mergeau urît. Chiar trupurile tinere mergeau greoi, afectat, constrîns, robite de îmbrăcăminte, de încălțăminte, de modă sau de profesie. Fiecare trup purta pecetea unei vasalități. Trist!...

Mînile Olguței... Văzîndu-le, privindu-le trăind, înțelese că mînile nu-s făcute numai pentru scopuri utilitare, ci că-s frumoase în sine. Și doar nu făceau gesturi poetice! Nu. Erau neastîmpărate, combative fără de lene, fără de somn, familiare, spontane. Le privise la masă cum mînuiau cuțitul, furculița, întovărășind vorbele, glumele, ripostele.

Alături de mînile Olguței, mînile celorlalți erau greoaie, toropite, fără de supleță.

Ochii Olguței...

Pletele Olguței...

Zîmbetul Olguței...

Sufletul se umplea treptat.

Astfel albinele aduc primăvara în faguri, culegînd-o cîntînd din floarea zarzărilor, din a piersicilor, din a teilor, din a salcîmilor...

.....

Prin întuneric, se așezase pe scaunul de la biurou. Și era solemnă meditația aceasta la biuroul pe care lucra de obicei, aplecat pe o carte sau pe un caiet — acum, cînd era aplecat asupra întunericului.

Multă vreme nu se auzi decît cadența unei respirații.

Aprinse lumînarea.

5 iunie 1914

Mă jur pe dragostea mea, mă jur înaintea sufletului meu întreg și clar că dacă într-o zi voi simți că sînt în rîndul tuturor oamenilor, la fel cu ei, acceptînd și propovăduind minciunile lor și trăgînd foloase de pe urma acestei voluntare sau involuntare sclavii; disprețuind sufletul meu din această noapte sau ironizîndu-l;

tăgăduind că iubirea este singura justificare a vieții, ultimul ei scop, singura și suprema ei frumusețe;

mă jur pe dragostea mea, care în această noapte mi-a adus deplină lumină, să mă sinucid. Și dacă îmi voi călca jurămîntul, dacă voi fi atît de netrebnic încît să nesocotesc acest sfînt legămînt luat față de mine însumi — să știu bine că sufletul mi-e rupt în două și că merit să trăiesc înainte, în rîndul tuturora, la fel cu toți, fiindcă o dată cu jurămîntul acesta, pe care l-aș rupe și l-aș călca, mi-aș rupe și aripile, și zborul.

Mircea Balmuș

Cu fața gravă de tinerețe și severitate, respiră adînc.

Și în trufia pură, în trufia dintîi a iubirii, sufletul izbucni și se aplecă aprins asupra viitorului, ca un curcubeu cu arc deplin deasupra mării.

*

În Pitar-Moșu 20 somnul intrase prin toate odăile, felurit ca un bal costumat.

În apartamentul de jos dormeau Herr Direktor și domnul Deleanu, ca două bărci vîslite de bătăile inimii prin furtuna cărților de joc. Dame, valeți, rigi,ași, trefle, cupe— se înălțau, cădeau, se roteau, strîmbîndu-se, ricanînd, gesticulînd, cînd negre, cînd roșii, cînd mari, cînd mici, cînd în trombe de abataj, cînd în bulboane de bac... Și uneori, buzele arse de fumul țigărilor implorau „carte", de la somnul care dădea halucinata bancă.

În aripa servitorilor somnul era nazal, horăitor, ca un energic gutunar.

Între gratiile cuștei, Coco tresărea, stăpînit de un somn ciudat, cu expresii multiple, ca somnul unor refugiați de varii naționalități și categorii sociale, culcați de-a valma într-un azil de noapte. Căci în Coco erau mai multe suflete — sonore firește — ca niște plăci de gramofon căpătate în tribulațiunile vieții lui de pasăre tropicală, ajunsă în mînile lui Nae, care îl cîștigase la loterie după ce muriseră ultimii stăpîni ai lui Coco, niște boieri munteni.

În apartamentul de sus, Dănuț dormea în odaia musafirilor; etacul îl cedase Olguței. Dormea, atent parcă, întins pe-o coastă, în atitudinea unui om trîntit cu urechea la

pămînt ascultînd zvonuri depărtate. Dormea cum alții își aduc aminte. Somnul îl chinuia ca o memorie mai vastă decît cealaltă, în care amintirile aveau relieful zilelor de arșiță și mister de umbră opacă.

Uneori zîmbea cu fugare tresăriri de buze — cui?...

Pe ușa etacului dinspre *hall*, Olguța prinsese următorul anunț:

Pentru Gheorghiță,

Gheorghiță, să mergi binișor mîne dimineață, că-i bucluc dacă te aud! Scoate botinele din picioare și fă treaba în colțuni. Dacă țipă domnul Nae pe afară, tu fii deștept: ia o cană cu apă și varsă-i-o în cap, de pe terasă. N-ai grijă! Domnul Nae are să creadă că plouă. El nu-i deștept ca tine!

Și cum s-o scula stăpînu-tău, cîntă-i mereu: „ghinișor, că doarme duduia Olguța".

Pe ușa dinspre odaia de baie alt anunț:

Metaforel, eu din copilărie am năravul să dorm tîrziu dimineața, iar tu ai năravul să te speli cu scandal, „ca și cum te-ai bate cu apa", ca să mă exprim în maniera ta. Și aici ghinionul a vrut ca năravul tău să fie despărțit de năravul meu numai printr-o ușă!

Știi ce? Fii băiat de treabă și nu te mai spăla.

„F-f-fii m-m-mișto, Deleanu!"

Olguța

În etacul lui Dănuț, într-o dezordine crîncenă, cu fața netedă, trupul destins în pijamaua băiețească, dar cu pumnii strînși, Olguța dormea tun.

PARTEA DOUA

I

O NOAPTE

Iscusit în vicleşugurile orăşeneşti, Gheorghiţă a Marandei ocupă toate locurile compartimentului de clasa doua, în care aveau să călătorească Dănuţ şi Mircea. Şi nici nu-i venea greu să mobileze opt locuri cu bagajele a două persoane, de vreme ce stăpînii săi erau, unul, fiul adoptiv şi emulul lui Herr Direktor, dispensatorul de geamandane, iar celălalt, singura odraslă a cucoanei Catinca Balmuş, care îşi trimetea copilul la Medeleni ca pe o mireasă în călătorie de nuntă.

La uşa compartimentului gol de persoane, dar ticsit de bagaje, Gheorghiţă veghea înfipt şi dîrz. Nimeni nu îndrăzni să intre, decît, firește...

— Ocupat, jupîne, articulă răstit Gheorghiţă către pasagerul cu gambeta pe ceafă, barbişon roş şi pistrui pe mîni.

„Jupînul" replică afabil:

— Parcî ci-i suparari! un locşor pentru jamantan...

Bonomia, modestia şi accentul moldo-ebraic al jupînului înduplecară străşnicia lui Gheorghiţă.

După ce-şi instală „jamantanul" pe duşamea, jupînul se lăsă pe marginea canapelei, ştergîndu-şi năduşeala frunţii cu atitudinea jalnică a celui care se ştie hulit, îngăduit uneori, izgonit totdeauna. Gheorghiţă nu-l slăbea din ochi. Curînd însă, folosind neatenţia de o clipă a pazniculuí, jupînul îşi mută geamandanul în reţea; gambeta urmă drumul geamandanului — gulerul, drumul gambetei, iar

dosul, circumspect, se însinuă spre mijlocul canapelei, împingînd spre fund valiza lui Dănuț.

— Hai, jupîne, că-mi vin boierii!

— Hm-hm! tuși jupînul, congestionîndu-se preocupat.

— Te-am lăsat să ti odihnești, de-amu du-ti.

Jupînul își scoase ochelarii din buzunarul jiletcii și, cu nasul înarmat, examină rînd pe rînd toate valizele.

— ...Mă rog, și cîți buieri vin?

— Mulți, mulți...

— Sî fii sănătoși, da' cîți?

— Hai-hai! Nu te-ntindi la vorbî!

— Ci ti superi!? Așa sî am eu bini dac-am văzut un om așa supărăcios!

— Iaca mă supăr. Și tari-s rău la suparari!

— Parcă eu n-am bilet! N-am plătit! Nu plătesc patentă și bir la comunî! Ci, am furat?

— Îi fi avînd belet, nu zîc, da' și boierii mei au, și ii îs boieri!

— Da' cîți buieri ai, bre omule?

— Cîți? Cîți?... Iaca am șăse boieri. Un loc, ș-un boier; un boier, ș-un loc: ți-a hi?

— Sî trăiască șăsî buieri și sî mai facă încă șăsî. Poți sî ai și șăpti, nu-i suparari, cî tot mai rămîni un locșor pentru un comersant din Fultișeni...

— Cum, jupîne? se încruntă Gheorghiță.

— Iaca-s opt locuri! Poți sî-ntrebi și la conductor...

Gheorghiță înghiți morala fabulei.

Jupînul izgoni valiza de la spate, se instală definitiv și total în locul ei și adăugă cu un ton protector:

— Ian ascultă, bre buieti, da' ci crezi tu, că Aron Rosenzweig din Darabani îi un prost!? Sî am eu atîtea suti-n buzunar cîți buieri ai tu mai puțin di șăpti, și am făcut un ghișeft! Uiti, bre: un jamantan, doi, trii, patru, și pi tăți stă scris la fel: D.D... Ai și tu un buier, hai sî zîcim doi: mai dau eu unu di la mini — și vrei sî ții opt locuri? Da' ci, bre?

Între timp, un cap obidit de „familist", cu tot arhipelagul progeniturilor în jur, se ivi la ușa compartimentului:

— Mă rog dumneavoastră, nu mai e vreun loc?

— Plin, domnule, șî arhiplin: nu vezi? se iuți jupînul umplînd compartimentul cu vocea și gestul.

Așa se născu alianța dintre Gheorghiță a Marandei și Aron Rosenzweig din Darabani.

*

Mai erau cincisprezece minute pînă la plecarea trenului. Din vagon în vagon, vibra toaca barbară a ciocanului de control, izbit în roți.

Domnea o căldură de mansardă. În toate compartimentele, batistele circulau languros, ca în galerie, la ultimul act al *Traviatei*. Din clasa treia pînă la vagonul de dormit, conversațiile se reduceau la repetirea cuvîntului „căldură", întovărășit de o sudalmă sau de un oftat la clasa treia, de o interjecție sau de o anecdotă pipărată la clasa doua, de un aforism sau de o comparație intercontinentală — uf! ca la ecuator! — în clasa întîia și de o înghițitură de bere sau de apă minerală frapată la vagonul de dormit.

În fața trenului București—Iași defilau tăvile cu sprițuri și căldările cu limonăzi galbene și roșii. Bineînțeles, Aron Rosenzweig își scosese și surtucul și manșetele, rămînînd în ținută de dugheană. Într-o clipă, din „jamantanul" coborît din rețea și așezat pe brațe răsări scrumbia de putină, înfășurată într-o gazetă cu portretul sinuos al lui Take Ionescu, salamul strident usturoiat, sfertul de „coilici" și cîteva zarzăre atît de pistruiete, că păreau semite.

În fața lui Aron Rosenzweig, care introducea în gură cu degetele și cu lama cuțitașului aceste uleioase alimente, Dănuț strîngea în mînă — mîna ascunsă în buzunar — un trandafir sărutat de Adina. Tot sufletul lui era o mînă crispată pe un trandafir. Un trandafir roșu ca o sărutare în întuneric, cînd trupurile-s lipite — dens, adînc, elastic, aromat și cărnos, cuprins în pumnii Adinei și sărutat în miezul petalelor ca o gură.

Ultima ei sărutare ardea în trandafir.

Adina! O ținuse în brațe pînă în clipa cea din urmă, legănînd-o ca pe un copil mic, respirînd-o ca pe un braț de sulfină, strîngînd-o — înfricoșat și superstițios — ca pe un odor furat din biserică; netezindu-i fruntea, închizîndu-i pleoapele, acoperindu-i buzele ca să i le simtă umede în

palmă ca un plîns, dezmierdîndu-i cu o sfîșietoare castitate sînii — trup în trup cu ea, ca pînza corăbiei cu vîntul care o alintă, o umple și o poartă și o părăsește undeva în largul mărilor amare...

Aron Rosenzweig, muștele, păretele vagonului cu harta căilor ferate erau străvezii sau absente pentru ochii lui Dănuț. Uneori tresărea: Adina nu mai era în brațele lui. El era singur, într-un vagon gata de plecare, cu Mircea alături și cineva în față... Singur... Sărutări fără de număr îi acoperiseră fața, ochii, gîtul, căzînd ca ploițele pe fața apelor triste. Parfumul Adinei era atît de viu și de prezent în jurul lui, desprinzîndu-i-se din haine și din amintiri, că parcă doar dantela unui evantai clătinat îl despărțea de ea, vestindu-l că-i alături — și nu era; că parcă ar fi ținut-o în brațe fără s-o simtă — îi era atît de firească adorabila greutate a trupului ei! — și n-o ținea...

Îi venea mereu să-ntoarne capul, căutînd-o, și știa că-i zadarnic, și totuși, inima bătea sperînd miracolul neîntîlnit de ochi.

Se simțea ca o albie de rîu, brusc secată; dureroasă mirare a întregului trup; nod de lacrimi în gît...

— Mircea...

— Ce-i, Dan?

— ...Nimic...

Înghiți. Tăcu. Așteptă pînă cînd tremurul se duse în adîncuri. Nu putea vorbi. Brutale, vorbele vibrau în el ca pașii într-o încăpere cu fragile cristale.

— S-s-salve, mă! V-v-vă caut, ș-ș-șmecherilor, d-d-d-o oră!

Jovial ca o sticlă de bere destupată, Tonel apăruse în prag. Alb din cap pînă-n picioare în hainele civile, inaugurase o șapcă de ofițer de marină, cu cozoroc plecat, chenar de mătasă brodată, bufînd spumos în față, așezată pe-o ureche, lăsînd să se vadă „freza".

De cînd promovase în clasa opta, purta inel cu cap de mort.

— I-i-impresionează damele, mă!

Dădu buzna în compartiment, ghiontindu-l pe Aron Rosenzweig și cerîndu-și scuze, în timp ce clipeala ochiului atrăgea atenția băieților „c-c-că-i ș-ș-șmecher Tonel!" Se

așeză între Dănuț și Mircea, picior peste picior, după ce-și trase pantalonii în sus.

— N-n-nu știți, mă! S-s-senzațional! T-t-tonel s-ssss-se face o-o-ofițer de a-a-artilerie!... Î-î-îmi torn, mă, n-n-niște pinteni! Țan-țan-țan; zim-zim-zim...

Un pinten în piciorul lui Aron Rosenzweig, care zîmbi cordial.

Tonel se întrerupse brusc, încruntîndu-se, cu călcîile lipite marțial și nările agresive:

— P-p-pute, mă!

Aspiră copoiește.

— P-p-pute, mă, a u-u-usturoi! N-n-n-o fi vrun j-j-jidov?... Ce-ce-ce, mă? Tonel are nas, d-d-delicat! I-i-ia vedeți, mă...

Scoase din buzunar o batistă de mătasă violetă, fluturînd-o pe la nasul băieților: usturoiul își găsise un demn adversar în parfumul batistei.

— Ce-ce-ce ziceți, mă? E-e-e de la o damă f-f-fainâ!

Coborî tonul, cu mîna pe gură, ca un paravan pentru scobitoare.

— F-f-fiți discreți! E-e-e coristă la „G-g-grigoriu". D-d-damă șic, mă! Șmecher Tonel! A-a-apropo! V-am adus, mă, cinci „Pelișor". F-f-fumați, mă. S-s-sînteți într-a opta! Ce dracu! Cu-cu-cu aur, mă! Șic!

— Mulțumesc, Tonel, tot băiat de treabă ai rămas.

— M-m-mă Delene, a-a-aide nițeluș în a-a-apartè. V-vreau să-ți spun ceva c-c-confidențial.

Trecură în coridor.

— I-i-iote, mă: p-p-poți să-mi dai un p-p-pol? Î-î-î-înțelegi — d-d-da fii discret, mă! — p-p-pentru fetița mea.

De mult îl pîndeau lacrimile pe Dănuț. Auzind cuvîntul de fetiță, insolit în vocabularul lui Tonel, rostit cu o galantă duioșie, duioșie totuși, Dănuț clipi, și în timp ce mîna căuta *porte-feuilles*-ul, întoarse capul spre fereastră.

Tonel urmărea mîna lui Dănuț cu o explicabilă concentrare.

Mîna intră în buzunarul de la piept, apucă *porte-feuilles*-ul — Tonel începu să fredoneze un marș — zbură din buzunar pe frunte, fără *porte-feuilles*...

— L-l-l-ai pierdut, mă? gemu Tonel.

C-un salt de sălbătăciune, Dănuț izbucnise pe coridorul vagonului, spre ușă, îmbrîncind pasagerii din cale. Tonel scoase capul pe fereastră, tunînd după el:

— Che-che-cheamă, mă poliția! Ce-ce-ce-i porcăria asta? C-c-ca-n codru, mă!

La glasul lui Tonel, formidabil ca o trîmbiță wagneriană, ferestrele se umplură de capete.

— Taci, Tonel!

Mircea privea peste umărul lui. Presimțise. Vedea. În fața ferestrelor trenului întreg, ca doi actori pe scenă, Dănuț și Adina se strîngeau în brațe. Aneta arunca priviri circumspecte în jur.

— Ce rușine! exclamă Mircea roșindu-se.

— F-f-fainâ damă! admiră Tonel dezinteresat, uitîndu-și necazul. A-a-a dracului Deleanu!... D-d-da' nici servanta nu-i rău!

— Urcați-vă-n vagoane. Pleacă trenul...

— M-m-mă Balmușe, f-f-fii băiat de inimă! F-f-fă-mi bine cu cinci lei. S-s-să-mi scot ghetele de la reparat. P-p-pe onoarea mea! Ț-ț-ți-i trimit i-i-imediat. A-a-ai parola mea de a-a-artilerist.

— Poftim. Du-te.

— S-s-salve, mă. E-e-ești mișto!... Ce-ce te uiți la mine, mă jidove? Ce-ce-s usturoi?

Se coborî în goană, aruncînd în treacăt o ocheadă capului unei femei însărcinate.

În urma trenului, două persoane staționară, petrecîndu-l cu privirile, desigur nu din pricina melancoliei: Aneta și Tonel.

Aneta știa că tînărul cu prestanță ofițerească o văzuse coborînd dintr-un vagon de clasa întîia. Privind trenul, avea aerul că regreta pe o prietenă plecată.

Tonel știa că Aneta urcase în vagonul de clasa întîia valiza damei lui Deleanu. Dar Aneta nu știa ce știa Tonel. Cît despre Tonel... La urma urmelor, și la clasificație Deleanu era printre cei dintîi, Tonel în vecinătatea corigenților... D-d-dama să fie bine, restul nu importă!

Și iată cum destinul ironic hotărîse că nu polul lui Dănuț, ci moneda de cinci lei a castului Mircea să aibă o destinație frivolă, prin mijlocirea lesne consolabilului și democratic galantului Tonel.

*

Din cele șase locuri spațioase ale compartimentului de clasa întăia, Adina și Dănuț ocupau unul singur, prea larg și acela pentru îmbrățișarea lor. Erau strînși unul în altul, obraz lîngă obraz, tîmplă lîngă tîmplă, suflare lîngă suflare — mici și adăpostiți în bucuria lor ca doi sîmburi gemeni în aurul unei caise coapte. Tăceau. Își ascultau bătînd inimile, cum asculți marea. Uneori, Dănuț aprindea lumina ca s-o vadă pe Adina.

— Adina!

— Dănuț!

Zîmbeau. Și-atît. Stingeau lumina, grăbiți să păstreze în ochi zîmbetul de-o clipă, ghemuindu-se iar alături. Nu simțeau iuțile bătăi de gene ale clipelor. Se știau în uitarea întunericului. Nu schimbaseră nici o vorbă de cînd erau alături.

Șuierul locomotivei!

Se apropiau de Chitila. Dănuț strînse mai tare pumnii Adinei.

Trenul intră în stație. Se opri, cutremurînd vagoanele pe inima lui Dănuț. Dezmierdă cu fruntea obrajii Adinei. Nu putea vorbi.

Trecură încet clipe repezi.

Gornița sună trist prin corul greierilor.

Îi bătea inima greu, de sus, cum cad copacii sub secure, lăsînd goluri.

Trenul se smunci, hurducînd fierării, sunînd tampoane.

Trenul se urnea.

I se păru că Adina se smulge. Nu-i putea spune „rămîi", fiindcă nu putea vorbi. Nu putea s-o ție cu puterea mînilor, fiindcă n-o avea. Dulce, îi alintă tîmplele, rugînd-o mut să nu-l părăsească.

Chitila rămase în urmă.

C-un oftat greu, Dănuț își lăsă capul pe umărul Adinei.

Roțile goneau spre o despărțire.

Adina! Adina! O ținea în brațe și clipele i-o furau: ca un nisip de aur printre degete, era și nu era.

Coase tăcute coseau pe sus lanuri albastre și aurii; pe margine de zare, în aburi, căpița lunii.

Cînd și cînd, cîte un buhai-de-baltă arunca un gemăt surd de geamandură. Țiuitul greierilor încrețea în noapte tremur de ape pe prunduri...

O stea se desprinse înecîndu-se limpede...

Brațe de copaci amenințară...

Plopi profilîndu-și solemni verticalele rigide, ca învieri din moarte...

Flori zîmbiră-n vînt prin somn...

Dealuri bătînd mătănii în mănăstirea clarului de lună...

Un glas de cucuvaie se văită...

Fumul mașinei, îndesit, tulbura noaptea: margina lunii se înnegri ca rana ciupercii veninoase...

Miros de funingine. Alt șuier. Trenul se opri. Cîteva lumini. Cîteva vorbe, cu noaptea între ele. Gornița.

Un fluture de aur cafeniu intră și ieși catifelat ca o suflare într-o blană de lutră.

...Copaci în galop... Rotocoale de lună... Umbre zimțate de lumini... Curgerea ondulată a sîrmelor de telegraf...

Capul Adinei pe umărul lui...

Adina!

Cine-i Adina?... O greutate în brațele lui... Un număr oarecare de kilograme grațioase... Păr, ochi, gură, picioare, mîni — cu numele Adina.

O cutie de chibrituri; altă cutie de chibrituri: indiferent care, tot cutie de chibrituri... Preferi o cutie de chibrituri alteia?

Atîtea femei... Atunci? De ce Adina?...

— Biletele, vă rog!

— Sst, Dănuț! Mă duc eu.

Adina ieși pe coridor fără să aprindă lumina. Rămase singur în întuneric. Același gol din brațe-i trecu în inimă.

Adina! Adina!

Strînse trandafirul din buzunar. Era veșted, istovit: cenușă a propriului său foc.

Brațele Adinei îi încolăciră gîtul. O simți iarăși pe genunchii lui. O strînse lîngă el, aproape, mai aproape; ar fi vrut să fie Adina cuțit, să și-l împlînte pînă-n plăsele.

Se adînceau în noapte... Negru și alb, cărbune și cretă... Încruntări de umbră, destinderi de lumină...

O cumpănă spre cer, ca un scheletic braț de fachir...

Biserici ca melci cu coarnele afară în palma albă a cîmpiilor lunare...

Lătrături de cîini...

Răcoare cu miros de harbuz...

Tropot aerian de broaște...

Scîntei de locomotivă, ca sate depărtate în noaptea Învierii...

Aureolă în tablouri de Rembrandt... Abur luminos de oraș... Focuri... Lumini, lumini, lumini, de pretutindeni, în galop orbitor.

Ploiești!

Orașul se apropia spectral.

Gara, metalică, dură, cu contururi brutale și lumini brutale.

Vociferări.

Electricitatea peronului lumină capul Adinei, copilăros, copilăros...

— Du-te, murmură Dănuț.

Molatecă, tristețea se revărsa ca sîngele din arterele tăiate, lăsînd o istovire somnolentă.

— Mă alungi, Dănuț?

Dădu din cap, ostenit, ostenit. Îi pipăi fața, fără s-o privească, trăsătură cu trăsătură.

— Poftiți în vagoane...

Vagoanele tresăriră, se cutremurară. Tactul roților crescu topindu-se într-un huruit uniform.

— Adina!

— Rămîn.

— Adina!

Ploieștii erau în urmă.

— Prostule!

Rîdea. „Prostul", în genunchi în fața ei, îi săruta rochia, picioarele...

Adina aprinse lumina. Îl așeză pe canapeaua din față. Era docil ca o păpușă în mînile ei de păpușă.

— Dănuț, cu tine-s toată noaptea, toată noaptea. Uite,-mi scot pălăria. Ce mai vrei? Să mă dezbrac nu pot. Dănuț, nu plec.

Încet cu-ncetul, bucuria incredulă din ochii lui Dănuț se prefăcu într-un zîmbet de convalescent.

— Cum să-ți mulțumesc, Adina? Cum? N-am nimic, nimic, și tu ești așa de bună!...

Zîmbi copilărește, cu ochii uzi.

— Uite, Adina, să nu te superi, îți dau tot ce am mai scump...

Vîrî mîna în buzunar și scoase un ghem de petale veștede: trandafirul sărutat de Adina, la despărțire.

— Ți-l dau ție, Adina...

Se așeză alături de ea. Stinse lumina.

— Să tăcem, Adina. Vreau să stau lîngă tine cu ochii închiși, o noapte întreagă... Adina, tu nu știi ce-i o noapte întreagă!

Aprinse din nou lumina, ca să vadă pe fața ei dacă știa ce-i „o noapte întreagă".

O stinse iarăși. Prin întuneric sărută fruntea Adinei, ținîndu-i amîndouă mîinile într-o mînă, cu cealaltă cuprinzîndu-i capul. O strîngea lîngă el, fără s-o vadă, fără să se gîndească la ea, neîndrăznind să-și privească fericirea, cum îți acoperi ochii în fața soarelui.

Începu iarăși la fereastră jocul priveliștelor subt lună. Începură iară gîndurile...

— Adina...

Avea glasul schimbat, de frică parcă.

— Ce-i, Dănuț? Te-ai speriat?

— Adina... tu știai...

— Ce, Dănuț?

— ...

— Ce să știu, Dănuț? Nu pricep!

— Nu... Nu se poate!

— Spune, Dănuț.

— Nu. Prostii de-ale mele!

— Te rog, Dănuț, spune-mi.

— Nimica-nimica... Adică...

Își aminti geamandanul adus de Aneta.

Aprinse brusc lumina. Vorbi pripit, privind-o în ochi.

— Adina, tu erai hotărîtă să mă însoțești?

— Prostule, mă mai întrebi?!

— Adina, glumești?

— ...?!

— Știai de la început?

— Sigur, Dănuț. Puteam să te las eu singur?

— Adevărat, Adina?

— Uite biletul: „București — Iași". Și ție ți-am luat bilet...

— Vai!

— Ce-i, Dănuț? Dănuț!

Îi apucă mînile.

— Nu. Fugi-fugi! E îngrozitor!.... Vai! ce cruzime!

— Dănuț!

— Vai-vai-vai!

Sărise de pe banchetă cu o cută între sprîncene. Și era o mirare îngrozită în privirea lui, ca și cum brusc Adina ar fi îmbătrînit.

Adina se ridică. Îl luă de gît. Dănuț se scutură, îndepărtînd-o brutal.

— Dă-nuț! De ce mă chinuiești, Dănuț!

— Eu te chinuiesc? Eu? Și tu ai curajul să spui cuvîntul acesta? Tu, care m-ai chinuit, tu,care m-ai lăsat să sufăr lîngă tine, fără să-mi spui o vorbă!... Adina, e îngrozitor! Știai că vei merge cu mine, și-n loc să mi-o spui de la început, frățește, ca să ne fie tot drumul o lungă bucurie, m-ai lăsat să mă rod lîngă tine... De un străin, și tot ți-e milă cînd sufere!... Și tu crezi că mă iubești? Poți spune una ca asta! Ai curajul să mi-o spui în față!... Dragoste de vierme! Îți place să mă chinuiești, să mă vezi plîngînd, să mă vezi suferind: asta-ți place... Calău! Mai bine ură fățișă decît astfel de dragoste!... Tu ești dușmanul meu... Mai bine mă lăsai să plec singur...

Se plimba cu pași smunciți în spațiul îngust dintre canapele. Vîntul îi flutura spirale de păr luminate de lampă, abătîndu-i șuvițe peste frunte, și-i umfla gulerul alb al cămeșei de sport, larg răsfrînt peste gulerul hainei, dînd o mișcare copilărească gîtului rotund și un accent candid gurei și bărbiei.

Și vîntul vitezei, și ritmul roților erau un îndemn la agitație, la mînie. Impetuoase, vorbele o izbeau pe Adina în frunte, în obraji și-n piept. Uneori ridica mînile, apărîndu-se ca de flacări.

Cînd era speriată părea mai mică, fiindcă ochii îi creșteau și gura i se strîngea puerilizînd nasul. Nu ajungea cu

picioarele pînă-n dușamea: îi atîrnau nemișcate, fără reazăm. Boabe de nădușeală îi picurau pe frunte, dînd feței mai multă dezolare decît lacrimile. Își mușcă mașinal un deget. În răstimpuri mîna-i fugea de pe față, lăsînd-o cu buzele întredeschise de o spaimă carminată.

O zdruncinătură a trenului îi aruncă în brațe pălăria de pai galben cu panglici albastre. Panglicile fluturau. Dănuț își sprijini bărbia de marginea ferestrei, cufundîndu-și capul în vînt și-n noapte. Cîntecul greierilor intră din nou în tăcerea compartimentului. Fluturi se roteau în jurul lămpii, dînd o impresie de intimitate. Încet cu-ncetul, imagina Adinei, o clipă întrezărită din plină mînie — cu fruntea nădușită, gura deschisă, ochii măriți, pălăria de pai în brațe, umerii descurajați și picioarele atîrnînd pe marginea canapelei — începu să-l obsedeze. Vroia să scape de ea și nu putea. Gîndul îi fugea la București: vedea casa Adinei. În odaia ei de culcare. Dănuț plecase. Pe marginea patului, Adina, cu pălăria în brațe, fruntea nădușită, ochii măriți... Pleca și ea după el...

Fugea la Iași: o cameră de hotel. Cald. Muște. Oglinda pătată de stropi de săpun. Pe marginea patului, Adina, cu pălăria în brațe, fruntea nădușită... Plecase cu el. Era singură la Iași, într-o cameră de hotel, așteptînd trenul de seară...

Noaptea, în trenul Iași — București. Într-un compartiment, Adina, cu pălăria pe brațe, fruntea nădușită... Se întorcea singură...

Oriunde, în orișice decor asupra căruia își apleca închipuirea, aceeași icoană a Adinei, de fetiță dezarmată, părăsită ca în poveste parcă, la o margină de codru cu lupi — arunca o chinuitoare melancolie...

...Și mică, și adorabilă, ca un mărțișor pierdut de un copil... Simțea durerea unui copil care și-a pierdut mărțișorul...

Se trezi plîngînd, pe marginea ferestrei, în noapte și vînt. Picături repezi îi sărau buzele.

Mașina aruncă un șuier. Se apropiau de o stație. Auzi alt plîns, îndărătul lui. Se întoarse. Adina, cu pălăria trîntită peste dezordinea părului, cu obrajii aprinși, cu geamandanul într-o mînă și pelerina de voiaj pe braț, se uita în jos.

— M-m-mă duc... a-a-asta... u-ultima noapte... Mă duc... A-a-are să-ți pară rău...

Cînd trenul porni din stație, lumina din compartiment era din nou stinsă. Trandafirul dăruit Adinei fusese redăruit lui Dănuț. Pelerina Adinei era pe umerii lui Dănuț ca să nu răcească. Adina n-avea nevoie de pelerină. Ea era mărțișorul lui Dănuț — regăsit.

*

Mircea nu-și luase nici o carte de cetit, crezînd c-o să stea de vorbă toată noaptea cu Dănuț. Pe Adina n-o prevăzuse. De aceea cărțile erau în fundul cufărului, la vagonul de bagaje. Dănuț, cu Adina...

Nu numai că n-avea nici o carte — dacă nu de cetit, cel puțin de ținut pe genunchi — dar nici nelipsitul creion. În emoția plecării, precipitată de sosirea intempestivă a lui Dănuț și de trepidațiile automobilului de la poartă, își uitase creionul și mănușile pe măsuța de noapte. Îi lipsea și gulerul tunicii de școală, pe care-l descheia din cheutoarea de sus, cufundîndu-și bărbia în el pînă cînd simțea înțepătura rece a cheutorii de jos. Era îmbrăcat la fel cu Dănuț: haină de *cover-coat*, cu largi buzunare aplicate și centură la mijloc. Cămeșa cu guler răsfrînt îi decolta gîtul, mai mult delicat decît slăbuț. Avea mereu impresia că i-a crescut gîtul, subit, schimbînd raportul familiar dintre trup și cap. Trupul alunecase parcă, lăsîndu-se în jos, ca pantalonii cînd se desprind din bretele.

Ridicol?...

În vagon nu era oglindă, nici vigilentă opinie publică, deoarece Aron Rosenzweig, singurul tovarăș de călătorie al lui Mircea, dormea. Dormea lungit pe toată canapeaua, cu fața în sus, mîna pe buzunarul de la piept — nu din cauza inimii, ci a banilor — cu *Adevărul* peste cap, batista sub, și picioarele în aer, exact alături de canapea, ca să nu plătească amendă. Insensibil la muște și la visuri, Aron Rosenzweig horăia, aspirînd aerul pe nas, și șuiera, exprimîndu-l pe gură. Astfel: hrrrr-h-h-ha; fiuuuu-uuisss-iuuu...

Totuși, era bine în compartimentul întunecat; Aron Rosenzweig evaluase cu un ochi infailibil timiditatea lui

Mircea — mușteriu din aceia care intră în dugheană și nu îndrăznește să iasă fără să cumpere, chiar dacă marfa nu-i place, fiindcă se jenează — și stinsese lumina de îndată ce digestia-i chemase somnul. Distrat și doritor de întuneric — neavînd nimic de cetit — Mircea apreciase ca o delicateță la adresa lui și-i mulțumise.

— N-aveți pentru ce, mă rog! replicase Aron, ca un adevărat om de salon, făcînd, concomitent cu vorbele, următoarea reflecție: „Bun buiet! Iu mă culc și el spuni mersi!"

Se răcorise. Răcoare îmbinată uneori cu parfum de iarbă coaptă și de flori. Vîntul era atît de proaspăt, încît părea că strînge luna rece în mîni și apoi cuprinde gîtul și pieptul lui Mircea, cum fac copiii neastîmpărați ca să-ți dea fiori.

Dacă ar fi călătorit cu părinții, ar fi auzit glasul cucoanei Catinca:

„Mircea, încheie-te la guler și pune-ți pardesiul. Nu-i nici o scofală să ai gutunar!"

Zîmbi. Își mai descheie un nasture, răsfrîngîndu-și gulerul și mai tare, inocentă temeritate de republican abia ieșit de sub regimul absolutist.

Niciodată nu călătorise singur. Era stăpîn peste bagajele, banii și trupul lui. Nici părinți, nici profesori, nici camarazi, nici cunoscuți, nici uniformă. Senzație de anonimat și emancipare.

În gara Ploiești se coborîse să bea un șpriț, deși avea un termos cu oranjadă pregătit de-acasă, și deși nu putea suferi șprițul cu sifon, înțepător ca un obraz neras.

Îl băuse în silă, pe jumătate numai, convins că scapă trenul și vrînd să dovedească unei persoane care-l privea că nu se intimidează în fața unui șpriț. Se întoarse sughițînd și-și reluase locul meditînd nedumerit la pasiunea lui Caragiale pentru vulgarul și odiosul șpriț.

Trecuse vremea...

Mizil...

Buzău...

La capătul călătoriei — Medeleni... Numele suna lung, lung, dominînd melodic larma roților.

„Mă duc la Medeleni... Am să stau la Medeleni... Moșia Medeleni... Medeleni"...

În huruitul trenului, gîndurile aveau o dicțiune clară, sonoră, atît de sonoră, că dacă tovarășul de drum n-ar fi dormit — horăia fără întrerupere — s-ar fi temut să nu-l audă.

„Mircea Balmuș la Medeleni... Mircea Balmuș își petrece vacanța la Medeleni..."

Combină tot felul de fraze și propoziții cu leit-motivul Medeleni. Știa perfect că se duce la Medeleni, că Medeleni e numele unei moșii, că moșia Medeleni aparține familiei Deleanu... Și totuși, îi era cu neputință să conceapă Medelenii ca pe o realitate la care va participa și el. Cînd se gîndea la București, vedea grămezile de case, năvala oamenilor și a vehiculelor, simțea mirosul de asfalt, de benzină și de gaz aerian; cînd se gîndea la Iași, vedea procesiunea spre cer a teilor Copoului, albăstrimea ondulată a dealurilor, auzea roțile hurducate prin bolovani ale rarelor trăsuri, trapul șchiop al cailor jigăriți, nazalizările negustorilor de haine vechi, lătratul cînilor, spațiat de tăceri cîmpenești...

Cînd se gîndea la Medeleni vedea o carte: roman sau versuri?... Vedea lămurit cartea cu copertă galbenă, ca a celor editate la „Mercure de France", și pe copertă titlul cu litere negre:

MEDELENI

...Și subtitlu:

OLGUȚA

Nu. Olga.

Olga...

Olguța...

Olga...

Cum cobori trepte spre mare...

Adormise? Nu. Era treaz. Își vedea vecinul. Și chiar dacă adormise știa că se deșteptase. *Știa* fiindcă se auzea el singur pronunțînd vorbele: „Sînt treaz".

O carte groasă cu filele netăiate:

MEDELENI

OLGUȚA

roman

Începu să cetească atît de încordat, încît nici nu mai lua în seamă literile. *Vedea* tot, clar, viu, ca o priveliște reală, cu relief și perspectivă. Literile — intermediare într-o carte — dispăruseră... Și totuși, cetea fiindcă ținea o carte în mîni. Întorcea filele, uneori precipitat, smulgînd aproape continuarea cuprinsă în pagina următoare — alteori zăbovind îndelung, uitînd să continue.

Apăreau în scenă numai două personagii. Decorurile erau mereu variate; personagiile, aceleași: Olguța și Mircea.

Nu se „întîmpla" nimic. Mergeau călări, mergeau pe jos, ședeau pe bancă, la marginea unui lac, lîngă o biserică, pe iarbă...

Nu se întîmpla nimic, dar mari bătăi de inimă însuflețeau plopii, iarba, pămîntul, apele... O impresie aeriană de versuri și de muzică. Uneori îți venea să plîngi, alteori să zîmbești, dar nu se întîmpla nimic. Totuși, era o noutate deplină în aceste decoruri normale prin aspectul lor. O mînă nevăzută scosese un sîmbure amar din miezul pămîntului, înlocuindu-l cu unul dulce. Pierise o greutate din toate cele, o apăsare încetase; era în toate cele răsărite din pămînt ca o pornire de primăvară, o mișcare de dans voios, un avînt zîmbitor...

Roman sau poveste?... Nu. Roman. Apăreau mereu fețele cunoscute ale realității. Nu se vedeau balauri, nici feți-frumoși. Era ca-n toate zilele, *dar pămîntul era fericit*.

Cetea mereu, mereu, și nu se-ntîmpla nimic. Oare nu cetea și recetea aceeași foaie?...

Cartea era pe genunchi: îi vedea titlul, titlurile, cu litere negre pe foaia galbenă. Dar filele erau netăiate. Visase?... Nu. Cartea era pe genunchi. Se făcuse ziuă. Se apropiau... Vru să taie foaia din urmă, să vadă sfîrșitul... Ciudat! Nu putea să taie, nici să miște mîna. Se încorda: nu putea. Simțea curiozitatea ca o formidabilă apăsare

lăuntrică în trup și-n față. Ar fi vrut să vadă numai ultimul rînd, cuvîntul sub care se pune: fine.

Nu putea...

Deschise ochii. Adormise pe mînă: îi amorțise. Adormise cetind?... Nu. Era în tren.

„Am avut un coșmar!"

Își frecă ochii. Se întinse. Îl durea gîtul. Îi bătea inima iute, pe hotarul somnului. Cercă să-și aducă aminte. Avea impresia c-a pierdut ceva la care ținea mult... Nu. Nu luase nici o carte. Ieși în coridor, ametit. Se rezemă de fereastra deschisă. Impresia stăruitoare că a pierdut ceva îl urmărea. Pierduse ceva înlăuntru, în suflet. Înflorise ceva și se scuturase fără știrea lui. Răsunase un acord în el, un lung acord de coarde, și nu-l auzise. Și totuși, era ceva în sufletul lui mai minunat decît o bucurie. Urma unei bucurii necunoscute, pe care-o căuta cu brațele întinse pe hotarul somnului. Un joc de-a baba-oarba, copilăresc de tot. Cu ochii legați, cuprinzi în brațe copaci, crezînd c-ai prins-o, și-i auzi rîsul aiurea; fugi iarăși într-acolo, urmărind zvonul rîsului neastîmpărat; te-ncurcă fiindcă uneori rîde cu buzele închise, te-ntorci, prinzi alt copac, și o auzi rîzînd în altă parte; și deodată îți cade singură în brațe, cu rîsul dinților albi, care te orbește, scoțîndu-te din plinul întuneric de pînă atunci.

„Olguța!"

Pleca la Medeleni!

„Ce distrat îs!"

Rîdea cu hohote de exclamația lui. Să uiți că ești îndrăgostit și să-ți închipui că bucuria cu care te deștepți în brațe e ritmul unui vers pe care-l murmurai cînd ai adormit!

Olguța!

Îi venea să strige tare: Olguța! Să arunce numele ei ca pe o minge, să-l prindă și iar să-l arunce; să alerge cu el nebunește, mînîndu-l, să-l prindă-n mîni și să-l sărute, să-l rostogolească prin fîn și prin flori...

Olguța...

Zvîcnea în el numele ei ca un nod de vînturi tinere. Frăgezime de picioare copilărești dănțuind prin iarbă în zori de zi.

Și fiecare gînd venea alergînd în bătăile inimii, cu obraji aprinși, zvîrlindu-i în față brațe mari de flori...

Pleca la Medeleni...

Arc de triumf deasupra lui și-n el. Pleca la Medeleni...

Într-o gară se dădu jos, plimbîndu-se cu pași mari de-a lungul vagoanelor. Era mai grăbit decît trenul și decît timpul.

Un soldat, călător și el, răsucea o țigară într-un petec de jurnal.

— Camarade...

— Hai?

— ...Uite niște țigări.

Îi depuse în mînă cele cinci „Pelișoruri" dăruite de Tonel.

— Săăă tră-iți!

— Eu nu fumez, se scuză Mircea.

Privi c-un fel de milă pe soldatul care se suia în vagon; cu aceeași privire cuprinse tot trenul. Numai el mergea la Medeleni.

Bieți călători!

Biete itinerarii!

*

— Copil...

Adormise cu capul pe brațele ei, după ce o rugase stăruitor să doarmă ea cu capul pe brațele lui.

— Eu nu pot dormi, Adina, o asigurase Dănuț cu aerul protector al bărbaților față de gingășia și delicatețea femeilor.

Zîmbi, dezmierdîndu-i capul. Dormea trupul robust și capul cîrlionțat, îndepărtînd mereu prin somn pelerina cu care, necontenit, Adina îi acoperea pieptul și gîtul. Dormea închis ermetic în egoismul franc al somnului tineresc, nepăsător pentru tot ce-l înconjoară, preocupat de cît mai mult confort, doritor de cît mai mult spațiu; somn lacom și despotic în cuprinsul trupului și chiar dincolo de el. Dacă de-afară n-ar fi venit răcoarea vîntului, și dacă trupul elastic al Adinei n-ar fi fost moale, cald și afectuos somnului lui, desigur că ar fi înlăturat-o cu mișcări iritate, cum înlătura pelerina care-i gîdilea pieptul

gol și bărbia. Era o pernă bună trupul Adinei într-un vagon hurducat! Cît de bine cunoștea somnul lui Dănuț! Întotdeauna Dănuț vroia s-adoarmă cu ea în brațe, ținînd-o lipită de trupul lui. La început o strîngea tare cu brațele și cu picioarele, încercuind-o aprig, curmîndu-i suflarea, încrustînd-o în el, îndurerîndu-i trupul. Strînsoarea încordată îl ostenea. Întăia aplecare umbrită a somnului desfăcea nodul pasionat al brațelor. O dată cu venirea somnului, o părăsea, ca un înotător entuziast pe cel care rămîne lîngă mal, terestru. Trupul adormit uita cu desăvîrșire trupul iubit de-alături, trupul atent, care-i adăpostea într-un golf cald somnul nepăsător.

Iarna, trupul lui Dănuț lua curba trupului Adinei, și, cînd insinuant, cînd autoritar — dormea pe-o coastă, arcuit ca un crai-nou, cu capul în piept acoperit de plapumă — o împingea spre părete. Ea dormea cu spinarea lipită de părețele dur și rece, Dănuț — în căldura de plajă văratecă a trupului ei docil. Vara, o tolera atîta vreme cît trupul ei — îmbăiat în apă rece — păstra răcoarea unui miez de portocală. De îndată ce se încălzea, o izgonea ca pe o pernă inoportună. Se lepăda de ea. O lovea cu picioarele, prin somn, bineînțeles. Tot trupul lui spunea: „Nu. Dă-mi pace. Du-te. Fă-mi loc." Ea dormea troienită în pernele înăbușitoare, cu plapuma de vară în brațe, pe o așchie de pat, Dănuț—gol, cu brațele întinse în lături și picioarele larg desfăcute, ca un zeu orizontal al patului.

Niciodată nu destăinuise lui Dănuț ceva despre somnul lor, despre somnul lui: secretul ei. Dănuț era convins că el, și numai el, e paznicul somnului Adinei. Explicabil de altminteri: Adina dormea mai tîrziu decît Dănuț, fiindcă adormea mult mai tîrziu decît el. Deșteptat din somn înaintea ei, uneori cast, o săruta, o acoperea, privindu-i la lumina dimineții capul îngropat în păr sau în pernă — cu atitudini îndoioșate, părintești. Alteori o dezgolea fără cruțare, deșteptînd liniile trupului somnoros cu dezmierdări lungi, ca zborul berzelor pe rozul cîmpiilor în zori.

Cunoștea somnul și trupul lui Dănuț deopotrivă. Spinarea zveltă, cu umerii abia bărbățești și gîtul rotund; pieptul și pîntecele armonios reliefat de dunele repezi

ale mușchilor; amestecul de feminitate și virilitate al unor curbe, umerii, cu-al altora — coapsele înalte și ovale, al pielei dulci și al mușchilor tari; mirosul sănătos de lemne tăiate, subt ploaie, și de măr domnesc; și sărutările cu gust de dude zămoase...

Îi iubise trupul de cînd îl văzuse la patinaj, astă-iarnă, destăinuindu-și viguroasa grație și sălbătăciile trufașe. Toată fantezia buclelor — răsuciri dîrze de vreji, curbe molatece — era transpusă în ritmul care-l însuflețea pe gheață. Patină cum îi era părul. Cînd făcea „olandeze", se înclina atît de lin, în curbe atît de lungi, încît avea impresia că se alintă pe aer cum se alintă pisicile pe un fald, și obrazul ei se apleca, urmărindu-i curba, ca o dezmierdare pe obraz. Alteori avea smuncitura aprigă a animalelor tinere cînd smulg smocul de iarbă suculentă, alteori beția lor cînd se rostogolesc în iarbă.

Avea opriri în vîrful patinelor, care-i dădeau zvelțeța jocului de apă în grădini... Îi iubise trupul de atunci și nu se înșelase. Prietenele o dojeneau... Nu regreta nimic. Dragostea lui Dănuț era violentă și bogată ca o ploaie de vară. Avea de la el amintiri care-i dădeau bătăi de inimă. Între toate, una, încîntătoare. Abia îl cunoscuse. Într-o după-amiază de iarnă cu fulgi deși. Dănuț venise la ea acasă, pe la cinci, gătit, prea parfumat, cu pete de cerneală pe degete — cînd intimidat, cînd înfricoșat. Băuseră ceaiul. Apoi trecuseră în salonaș. Ea într-un fotoliu, la gura sobei. Dănuț, la picioarele ei...

Tăcere... Tăcere... Tăcere...

Îi urmărea valurile de sînge cum îi năvăleau în obraji. Era ca o plimbare prin alei de trandafiri.

După multă vreme, îi alintase părul, pînă cînd își simțise mîna prinsă și sperios sărutată. Alte tăceri.

Alte roșeli.

Îi simțea la picioarele ei truda de mugur care vrea să se deschidă.

Dănuț începuse să-i dezmierde genunchii. Îi sărutase marginea rochiii.

Adina se ridicase. Dănuț îi sărutase bluza. Îl simțea crescînd spre ea, înflorind asupra ei.

Îi tremurau mînile ca aripele libelulelor și uneori îi auzea repede și înăbușită dîrdîirea dinților.

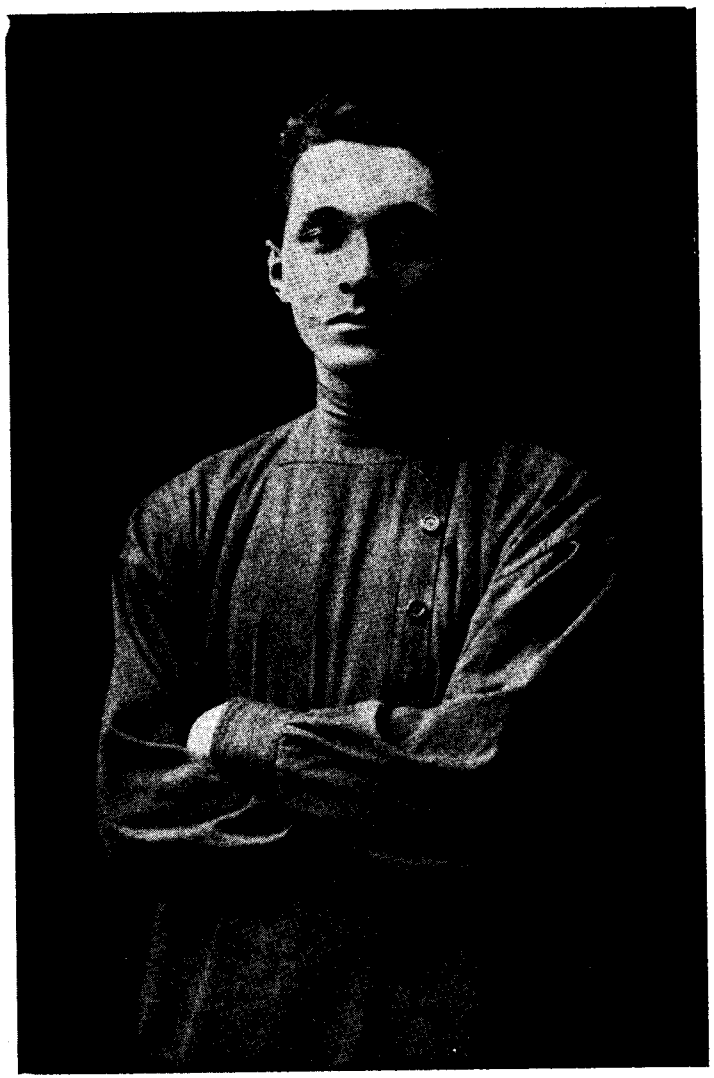

ACADEMIA

Ionel Teodoreanu, în 1919

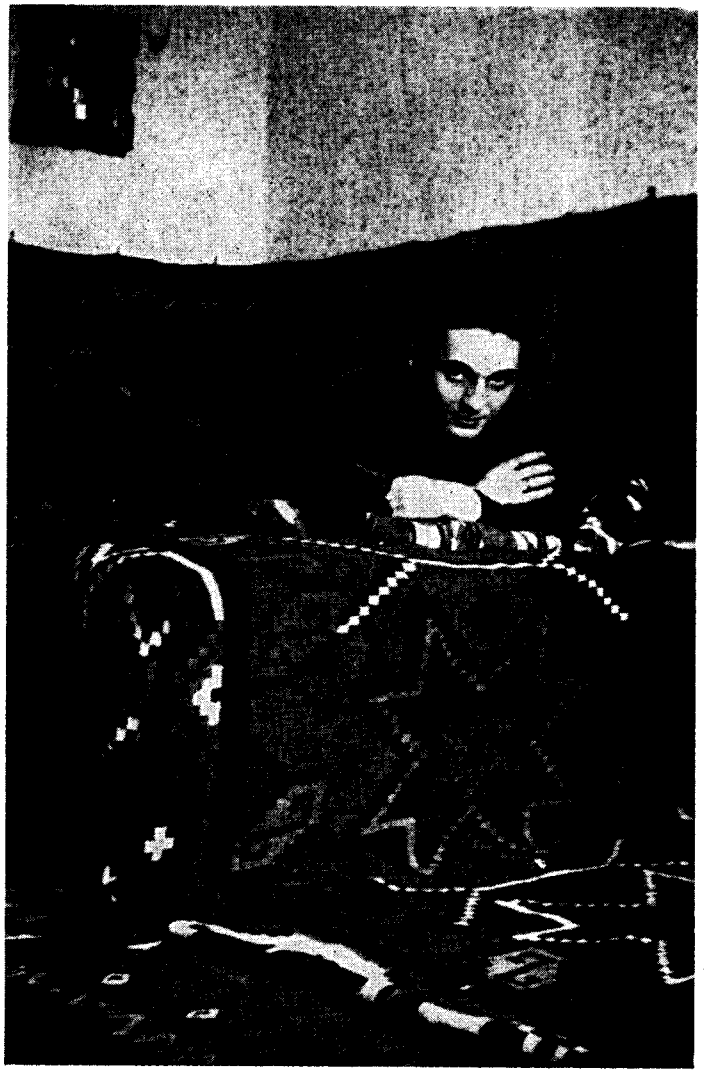

În perioada elaborării trilogiei *La Medeleni*

Închisese ochii, lăsîndu-l grăbit și stîngaci să-i descheie bluza.

Și-i deschisese iarăși, ca să vadă încă obrajii lui roși de rușine și mînile lui tremurătoare pe sînul ei ca frunza plopilor pe goliciunea lunii pline... Și abia atunci cunoscuse frăgezimea unui obraz fierbinte de copil, culcat pe sînul gol, și sărutarea impusă unor buze sperioase și lacome, și întăiul zbor al unui trup timid și violent, și cearcănele din jurul ochilor învinși, ca două cununițe de violete pe care dragostea le pune adolescenței...

...Ultima veghe a somnului care-i devenise scump. Cîteva ore încă de noapte, și trupul care-o tiraniza va pleca... Se ducea acasă, la părinții lui: copil încă, ceva mai puțin decît atunci cînd îl cunoscuse, cu prezumțioasa siguranță a primei experiențe.

Îl dezvățase de abuzul de parfumuri, inerent liceenilor îndrăgostiți: la început goliciunea lui era parfumată ca o batistă de cocotă. Înainte de a veni la ea, își făcea loțiuni de colonie pe tot trupul. Apoi, cu dopul mereu udat, făcea dîre de parfum pe trupul îmbibat de colonie. Întrebuința mai multe parfumuri deodată, și el, cel dintîi, suferea de pe urma acestui abuz echivoc, avînd mereu migrene.

Treptat—treptat, cu tot felul de vicleșuguri și măguliri — era susceptibil ca femeile răsfățate — îi dovedise că parfumîndu-se abuziv își nimicește parfumul prețios și rar, de trup tînăr, sănătos; că parfumul e ca și fardul...

— O piersică, Dănuț, n-o parfumezi ca s-o mănînci. E parfumată gata. Și parfumul ei îți dă poftă s-o muști. Dacă vrei să placi femeilor... și mie, nu-ți mai parfuma trupul.

Argumentul — în stilul lui Dănuț: fructifer — fusese decisiv. În schimb, îl învățase ce gen de parfumuri să întrebuințeze, cît și cum: cu vîrful dopului, abia umezit, o dîră după urechi, alta printre șuvițele de la ceafă, alta pe batistă, și-atît. Parfumul din preajma părului, încorporat în caldul parfum al părului, devine personal, ca o emanație proprie, și totodată rămîne depărtat de buze, lăsînd sărutărilor aroma lor acrișoară, nealterată de nimic străin.

Îl învățase de asemeni să nu-și lase brutalizat părul de foarfecele și concepțiile estetice ale bărbierilor. Astfel, grație sfaturilor ei, părul lui Dănuț, pieptănat în sus, creștea natural și bogat pe tîmple, pierzîndu-se dulce, nesimțit spre umerii obrajilor, nu oprindu-se brusc, tăios, în linii geometrice, lîngă ureche. Absența acelei embleme bărbierești — desemn făcut cu echerul parcă — atît de frecventă la mai toți bărbații, lăsa obrajilor, nealterat, plinul copilăresc, sălbătăcit puțin, dînd impresia caselor cu zulufi de viță sălbatecă pe tîmple. De asemeni, la ceafă, părul îngăduit să crească pînă acolo unde se oprește firesc, înflorit în răsuciri moi pe care foarfecele abia le scurta, împodobea gropița de sub care pornește gîtul — gropița minciunilor în copilărie, a sărutărilor, în adolescență — umbrind-o puțin, făcînd să pară și mai albă și mai lină linia care alunecă spre umeri, netedă ca prefirarea unei ape pe o marmură.

Și acuma, în ultima noapte petrecută împreună, asupra despărțirii, ar fi vrut să-i dea sfaturi care-i strîngeau inima.

O smuncitură a trenului îi cutremură. Dănuț mormăi prin somn, întredeschise buzele, le închise pe rînd și adormi din nou în caldul adăpost.

— Copil!

Același lucru îi spunea Dănuț ei: „Fetiță mică". Ce copil era încă! Ce ușor putea fi înșelat de aerul dezarmat al femeilor! Cîtă credulitate în gelozia lui veșnic bănuitoare și atît de ușor învinsă!

Dacă i-ar fi spus cineva, dacă ar fi cutezat să-i spuie cineva că Adina-i o „femeie rea", l-ar fi sfărîmat.

Îl vedea cu pumnii ridicați, bărbat în splendoarea mîniei. Și totuși, era o „femeie rea".

Îi dezmierdă fruntea.

Știa, ea mai bine decît oricine, că în mintea lui Dănuț înfățișarea ei de copil, de fetiță, era o cauză permanentă de încredere invincibilă în puritatea ei. Și totuși, cîte femei, cu ea în frunte, n-aveau pe față teribila candoare a copiilor!

Ar fi vrut să aibă curajul să-i spuie: „Dănuț, nu crede. Păzește-te. Nu dezmierda aceiași sîni de mai multe ori. Schimbă, Dănuț, femei după femei, nu te atașa de nici

una. Femeile-s crude" — își aminti fericirea ei, cînd Dănuț suferea în brațele ei, și ce ușor, după ce-o brutalizase cu vorba, o adorase ca pe-o mucenică...

— Bietul Dănuț!

...„Femeile-s crude. Uneori le place să chinuiască mai mult decît să iubească. Și tu, Dănuț, ești așa bun de chinuit! Îți șade așa de bine cînd te frămînți, cînd amenințî; așa-i de frumoasă mînia ta! Și așa-s de dulci obrajii tăi, buclele tale, buzele tale, cînd plîngi pe sînul gol"... Știa, nu se putea altfel, c-or să-l dorească multe femei, c-or să-l iubească multe, că multe or să-l chinuiască.

Numai fetițelor de pension le place calmul idilic. Femeile adevărate doresc vîntul: masculin, pasionat, primejdios; furtuna. Și cît de minunate erau furtunile lui Dănuț! Furtuni în livezi bogate; numai căderi de fructe: culori în iarbă și arome răscolite.

Ar fi vrut să-l iubească și să-l chinuiască ea singură, numai ea... Nu răscumpărau oare veghile devotate, și neștiute de el, din timpul nopții, toate răutățile, toate perfidiile?

Inima ei simțea apropierea altor femei de trupul adormit — simțea umbra lor aplecată pe inima ei — de trupul căruia îi dăruise vibrația dragostei.

Nu era Dănuț copilul ei? Nu refăcuse ea trupul lui? Altele i-l vor lua...

Dănuț o iubea. O iubea?... Întăia lui dragoste, răspîntia celorlalte.

Cunoscuse și ea, ca toți, întăia dragoste, deznădejdea cu hohote de plîns a despărțirii, dorința, din ce în ce mai somnolentă, de moarte, care, ca un cordial amar, deșteaptă apetitul sporit pentru alte și alte iubiri — și orgoliul primelor succese, și falșa blazare timpurie, și curiozitățile ciudate...

Nu putea renunța la Dănuț... cu totul. Cînd îl va revedea îl va găsi poate înarmat cu experiența altei, sau altor femei, mai puțin copil... I se strîngea inima. Ar fi vrut să aibă curajul să-i spuie tot-tot-tot: cît de primejdioase-s femeile, cum usucă, lacome ca nisipul, cît sînt de viclene și de lucide; că au mai multe sinceități, pe cînd bărbații n-au decît una, sau, dacă încearcă și ei să aibă mai multe, sînt simulacre artificiale, care nu pot

înșela... mai ales pe femei. Ar fi vrut să-i spuie tot... Să-i spuie tot? Să-și facă portretul ei? Să-i dovedească „ticăloșia" ei — cuvîntul era al lui Dănuț, și-i răsuna cu accentul lui — să-l dezguste și să-l îndepărteze de ea ca să-l ferească de alte femei?

Nebunie...

Și nici n-ar fi fost în stare. Simțea lămurit că n-ar putea destăinui nimănui ceva despre ea. Nu era discreție, nici pudoare: neputință.

Cu Dănuț era într-adevăr o fetiță curată: nu-l mințea, nu-l amăgea. Așa era pentru el și cu el. Cum să-i spuie că e o ticăloasă, cînd pentru el, în clipa cînd i-ar fi spus așa ceva, ar fi fost pură cum i-ar fi fost și fața, și sufletul atunci! I-ar fi spus o minciună arătîndu-i *acel adevăr*, și Dănuț n-ar fi crezut-o. O încercare de sinceritate, inutilă, cu sunetul glumelor de prost-gust. O ponegrire neverosimilă... O ponegrire: Adina lui Dănuț era așa cum o iubea el. Mai erau și alte Adine — dar străine de el și de *ei*.

Atunci cum să-l păstreze pe Dănuț? Cum să-l ferească de celelalte? Cum?... Nu plîngînd... Îl iubea atît de mult, și-atît de curat, încît uitase că peste o săptămînă pleca în străinătate, pe socoteala altcuiva, care o însoțea... Dănuț, firește, nu știa nimic: nici că pleacă, nici restul.

Cum să-l păstreze pe Dănuț?

Scrisori? Să-i scrie? Nu. Hotărît nu. O dată numai îi scrisese, fiindcă se temuse că n-are s-o mai iubească,și-și pierduse capul. Imprudență pe care o regreta. Singurul ei stil era trupul, pe care-l mînuia cum vroia. Nu știa să scrie. Tot ce punea pe trup cădea bine; pe hîrtie, nu. Olandele, mătăsurile, batistele, postavurile și suplele țesături, culorile și liniile deopotrivă, se însufleteau în mînile și pe trupul ei; cuvîntul nu. N-avea darul de-a pune în cuvînt nici bătăile inimii, nici îngemănata curbă a sînilor, nici culoarea ochilor, nici lumina părului. Nu știa să pudreze cuvîntul, nici să-l îmbrace astfel încît mai atîțătoare să-i fie goliciunea, nici să-i dea descurajarea umerilor, nici candoarea buzelor, nici ritmul coapselor, nici parfumul părului.

Lebădă cu nobile arcuri pe apă, devenită gîscă obeză pe uscat — se simțea ridicolă în scrisori, de dragoste, firește.

Își dădea seamă că mai ales lui Dănuț nu trebuia să-i scrie. Între Dănuț și trupul ei, între Dănuț și sufletul ei, numai amintirile lui trebuiau să fie. Scrisorile ei puteau să-l facă să zîmbească, să se jeneze. Trupul ei, era sigură, va rămînea flacără în amintirea lui. De trupul ei nu se temea nici în oglindă, nici în amintirile bărbaților.

Să-i trimeată uneori fotografii: de pe o plajă, dintr-un parc, dintr-un port... Își aminti de plecarea ei... Cum o să primească Dănuț vestea plecării?

Să nu-i spuie?...

Se despărțea de el mai greu decît crezuse. Aveau dreptate prietenele ei... Se atașase prea tare. Iubea...

— Îmbătrînesc?

Se simțea singură. Lacrimi dese-i izbucniră pe obraji.

Dintăi acoperi pieptul lui Dănuț, iarăși dezvelit; apoi își duse batista la ochi, ca să oprească lacrimile care-i osteneau fața și-i pătau bluza.

*

Mircea adormise în aerul tare al bucuriei.

Amăgitoarea dimineață a lunii, albindu-i pleoapele, îl făcu să clipească.Nu auzi tusa familiară în miez de noapte a tatălui, nici cucoșii la fereastră. Horăitul lui Aron Rosenzweig îl liniști. Legănarea vagonului cerca să-l cuprindă și să-l adoarmă din nou, dar ceva îl ținea treaz: o ciudată mișcare a sîngelui, o ciudă împotriva Adinei... da! Adinei! pe care o visase... Extraordinar! O visase pe Adina Stephano! Se deșteptă de-a binelea, revoltat.

O visase pe această doamnă! Era zăpăcit ca față de o formidabilă necuviință. Îndrăznise femeia ceea!... Vis...

Vis? O spaimă-i cutremură inima. Avea agățat în nări, vivace ca o prăfuire de polen, vibrația unui parfum cald de femeie. Era cineva străin, alături de el, pe aceeași canapea? Venise Dănuț cu Adina în compartimentul lui?... Nu s-auzeau nici vorbe, nici sărutări.

Întredeschise genele, spionînd. Tremurul privirii îi cernu imagina unei femei care se pudra, privindu-se în oglinda sacoșei.

Respiră. Nu era Adina. Femeia de-alături era brună și avea bluză roșie.

Ce idee! Să te pudrezi în tren, în plină noapte, prin întuneric!

Ciudată femeie! Poate că toate femeile fac la fel... Oare? Și acasă la ele? Oare se scoală din pat, prin întuneric, în cămeșă de noapte...

Ocoli imagina femeii care se coboară din pat, despletită, în cămeșă străvezie, cu picioarele goale, întinzîndu-se ...A! Nu era o închipuire de-a lui. Se liniști. Zărise așa ceva pe o carte poștală ilustrată, într-un debit de tutun. Revăzu cartea poștală, intens colorată. Atunci cînd o văzuse o privise distrat, în timp ce-și strîngea mărcile cumpărate. Avea un zîmbet... „provocator": așa se spunea. Ce comicărie! Te scoli din pat, somnoros, te-ntinzi, caști și zîmbești provocator! Falș! Era stupidă cartea poștală! Ciudat! Cît de bine-i reținuse toate detaliile! Vedea panglicuțele roșii ca focul, care înzorzonau margina mînicuțelor scurte, și broderiile — tot cu panglicuțe, dar albastre — de pe pieptul cu sîni... „provocatori", așa se spunea... Privirea i se coborî brusc în josul cărții poștale din amintire: *Tendre Réveil*. Acesta era titlul compoziției stupide, vulgare. Cine poate da bani pe astfel de orori?

Nu putea să-și desprindă ochii de pe cartea poștală.

I se păru deodată că femeia de pe cartea poștală, cu o clipă în urmă făcea alt gest: acuma era cu brațele înnodate după gît, înainte parcă le întindea în lături! Uitase el? Nu. Înainte căsca, întinzînd brațele. Imposibil! Totuși, o văzuse perfect, își întipărise gestul. Acum i se vedeau subțioarele și-și răsturnase capul mai tare pe spate, cu sînii... și mai provocatori: dac-așa se spunea!

Se mișca! Un genunchi gol îl încălecă pe celălalt, și pulpa de deasupra se rotunji prelung. Ochii i se dilatară lucioși, nările se lărgiră senzuale, brațele dornice chemară...

Își aduse aminte: vedea o scenă dintr-un film de cinematograf, cu Pina Menichelli, o italiancă extrem de cabotină.

— E-e-e damă i-i-isterică! jinduise Tonel, pentru care „isterică" era superlativul „damei".

Altă pacoste! Pînă acum migrenele se anunțau prin obsesii de melodii vulgare; acuma prin obsesii de cărți poștale și de filme...

Întredeschise iarăși genele, ca să scape de el.

Tot se pudra! Era în stare să se pudreze pînă la Iași! C-un puf plat, își tampona gîtul înălțat ca să fie pielea întinsă. Privirile lui Mircea alunecară de pe fruntea scundă pe nasul mic cu nări mari, pe buzele bombate — și căzură brusc pe sînii... provocatori; văzuți de profil, păreau că izbucnesc prin bluza roșie ca un galop prin flăcări, însuliținînd.

Închise ochii, hotărît să doarmă. Se făceau pregătiri de migrenă în capul lui: tîmplele și ceafa se înnourau tîrîș.

O ipocrizie inconștientă îl făcuse să nu-și schimbe poziția în care se deșteptase și care-l integra în noapte și în canapea, făcîndu-l parcă nevăzut dușmanilor. Un picior îi amorțise. Mușchii gîtului îi înțepeniseră. Era pietrificat.

Simți deodată o atingere moale și scurtă pe vîrful nasului. Tresări. Un val de căldură-i bătu fața, vestind apropierea goală a unui braț de femeie. Apoi răsună un hohot de rîs înfundat. Simți mai tare mirosul pudrei și gustul ei: de pe nas i se scutura pe buze.

Femeia roșie îl bătuse cu puful de pudră pe vîrful nasului, lăsîndu-i desigur o lunulă făinoasă.

„Obraznică"!

Își bătea joc de el!... Printre gene o văzu: parcă aștepta, cu fața întoarsă spre el. Părea gata să izbucnească în rîs, încă o dată, dar aștepta ceva. Ținea puful de pudră în mînă, ca un bulgăr de omăt, stînd la pîndă, gata să-l arunce... Avea obraji plini și rumeniți de sănătate, sprincene brune ca vanilia, păr negru ca tușul chinezesc și era cărnoasă cu dîrzenie, din cap pînă-n picioare. Femeie din acelea cu care vorbești tare și rîzi gros; cu care-ți vine să te hîrjonești țărănește, șuguind la fel; femeie din acelea cu care dragostea-i o trîntă dreaptă, din care ea iese totdeauna rîzînd ca un copil gîdilit — și totuși, gata să te bușească din nou — după care rămîi totdeauna istovit ca după un înot în răspărul apei.

O văzu ridicînd din nou mîna cu puful de pudră. Închise ochii, așteptînd benignul proiectil... Întredeschise ochii, mirîndu-se că-i indemn. Femeia roșie ridică din umeri și aprinse un chibrit. Mircea închise ochii. Simțea că-l măsoară. Se roși.

Se înșelase. Femeia roșie aprinsese o țigară.

În definitiv, ea era păcălită. Jocul începu să-l preocupe. O spiona fără sfială. Ea îl atacase!

E așa de interesant să privești gesturile cuiva care se crede singur! Mai ales al unei femei!

Femeia roșie fuma. Pînă atunci, Mircea nu văzuse nici-o femeie fumînd... Adică poate văzuse, dar nu observase. Trăgea cu poftă, din plin, buzele aveau o sorbitură scurtă; fumul părea ceva hrănitor intrînd în pieptul robust; apoi da fumul pe gură și pe nări, privindu-l — cum se distrează copiii, urmărind în primele zile friguroase ale anului aburul suflării lor.

La urma urmei, nu era nimic înfricoșător într-o femeie! Un copil mare, cu păr lung, sîni... — îi privi — provocatori... Închise ochii și regăsi aceleași pregătiri de migrenă, fără ca migrena să fi venit. Un fel de fulgere în sînge.

Cum îl obseda expresia aceasta oribilă — sîni provocatori — reținută de la Tonel!

Auzi un tact bătut cu vîrful piciorului, apoi un sîsîit ritmic de buze — șuier înăbușit — apoi o melodie abia fredonată, însăilată oarecum, ca atunci cînd te preocupă amintirea pe care-o deșteaptă melodia, mai mult decît melodia, apoi un refren:

Gueule-de-Loup, Gueule-de-Loup,
Gueule-de-Loup c'est mon petit homme,
Gueule-de-Loup, Gueule-de-Loup...

Un hohot de rîs însoțit de bătaia genunchilor cu ambele palme curmă refrenul.

Întredeschise ochii. Rîdea singură, cu o amintire hazlie, avînd aerul că revede un cunoscut așezat în fața ei. Se uită la ceasul-brățară, îndreptîndu-l spre fața lunii. Pufăi a urît. Aruncă o privire spre Mircea, care închise ochii, dogorît ca de un cuptor deschis.

O revăzu în genunchi pe canapea, cu coatele pe marginea ferestrei, privind afară.

Mircea avu în sfîrșit curajul să deschidă ochii de-a binelea.

Deși în ciorapi de mătasă neagră, pulpele femeii roșii erau voinice, pline, ca ale țărancelor de la munte cînd trec rîul cu gleznele prin apă și poalele în brîu, cîntînd.

— Ce insomnie! oftă Mircea, închizînd ochii.

Timpul trecea repede în sîngele lui Mircea și lent în mintea lui. Deschise ochii.

Femeia roșie ținea capul pe marginea ferestrei, ca pe un eșafod. Avea o ceafă albă, grasă. O șuviță de păr negru îi sporea albeața, cum un crai-nou mărește negrul nopții.

Trebuie să fi fost grea în brațe! Grea, plină, dură!

Crezu c-a vrut să se ridice, sau vru. Piciorul amorțit, sau panica voinței, îl împiedecă.

Ce nebunie! S-o simtă în brațele lui... Ce nebunie!

Impulsiuni absurde! Așa, uneori, apuci cu buzele o frunză, sau lingi o cheie, ori un zid de var, sau îți vine să dai o sfîrlă pălăriei vecinului din tramvai; sau, cînd „ești la tablă", cu degetele enervate de cridă, să faci un benghi pe nasul sever al profesorului de matematici, care-ți explică teoreme cu duhoare de tutun ieftin, explorîndu-și urechile cu scobitoarea păstrată de la prînz.

S-o strîngă în brațe!... Impulsiune absurdă, dar mult mai energică, mai voluntară decît celelalte. N-o putea stăpîni nici c-un zîmbet, nici c-o ridicare de umeri. Ca vara, în toiul arșiței, după o plimbare lungă, cînd ai în fața buzelor uscate un pahar brumat și nu-ți vine să-l bei fiindcă apa e nefiartă și bîntuie tifosul; pofta e și mai mare, și buzele și mai insuportabil uscate, și apa mai dorită. Dacă n-o bei, măcar cuprinzi cu mîna răceala paharului sau fugi după apă fiartă.

„Dacă mă ridic — dar nu mă pot ridica — oare cad jos?"

Nu-și mai simțea piciorul, atît era de amorțit. Un mușuroi de furnici, adormit pe-o buturugă, gata să învie ca mii de gene.

„Nu vreau să mă ridic!"

Îl copleși rușinea: de el, de dorința lui. O rușine care-i incomoda sufletul ca o cămeșă cleioasă în care ești constrîns să dormi.

Și o mînie acră, ranchiunoasă izbucni din el, împotriva Adinei și-a lui Dănuț.

„Stau împreună... fără rușine... Fac porcării"...

Cuvîntul era atît de nou în vocabularul gîndurilor lui Mircea, încît răsuna pîngăritor de trivial, ca o sudalmă, de pildă, în casa părintească.

Și totuși cu o nouă îndîrjire, repetă: „Fac porcării"...

ACADEMIA

Și îl văzu pe Dănuț strîngînd în brațe pe Adina, singuri într-un compartiment, și nu mai văzu nimic decît întunericul obscen, în fața căruia închipuirea lui se opri cinică și naivă ca un copil privind prin gaura cheii fără să vadă nimic.

Deschise din nou ochii, și cu paroxismul unui om care-și permite orice, fiind hotărît să se sinucidă, amănunți tot trupul femeii roșii. I se iuțise respirația.

Ar fi vrut să vadă tot, și nu vedea. Simțea deziluzia copiilor care-și dezbracă păpușele, căutîndu-le feminitatea fiziologică de subt miniaturalele vestminte și nu găsesc decît needificatoarea linie a unui trup simplificat.

O dorință lubrică slujită numai de vagul didactic al unor elementare cunoștințe anatomice.

Dacă femeia roșie s-ar fi apropiat din nou de el, ar fi apucat-o și... și?...

Nu dorea s-o sărute: nu! Pentru nimic în lume nu și-ar fi atins buzele de gura ei. Sărutarea era a...

Ocoli vorba „dragoste", cum înainte ocolea cuvîntul „femeie".

Dorea să apuce cu mînile, să lovească cu trupul celălalt trup, așa cum inima-i lovea trupul, îndemnîndu-l.

Vedea că nu știe nimic și-i era ciudă. Ar fi vrut să aibă în închipuirea lui o carte cu gravuri obscene și s-o răsfoiască în grabă, ca elevii care-și învață lecția sub pupitru, în timp ce profesorul strigă catalogul. Nu știa nimic. Era curat. Nu. Fusese curat. Și-i părea rău.

— Eram un idiot!

Își răscoli sufletul, cu toate amintirile anilor din urmă, căutînd, și nu găsi nimic: nici o pată, nici un echivoc, nici o revelație precoce, nici o curiozitate impură. O castitate a faptei și a închipuirii de necrezut.

Idiot!

Dacă ar fi avut alături o sticlă mare de vin, ar fi băut-o pe nerăsuflate.

Privirile-i încremeniseră pe pulpele femeii roșii, ca pe-o punte deasupra unei prăpăstii. Nu mai putea da înapoi; n-avea curajul să înainteze.

Brusc, femeia roșie se răsuci îndărăt, în genunchi pe canapea, frecîndu-și ochii: îi intrase un grăunte de cărbune. Își desfăcu iar sacoșa, privindu-se-n oglindă. Vîntul vitezei

îi zburlise părul, ca o zbenghiuială în iarbă. Era smultă. Fără nici o ezitare, își scoase pieptenii, așezîndu-i pe canapea; își scoase spelcile, una cîte una, ținîndu-le în dinți; își scutură capul, și cozi somptuoase îi căzură pînă la genunchi, negre ca vinul vechi.

Sări de pe canapea, și-n loc să se pieptene, își clătină capul repede și ritmic, despletindu-și părul întunecat, vast, ca o furtună de noapte pe mare. Nu i se mai vedeau obrajii, nici tîmplele, nici ceafa. Prea greu ca să mai fie creț pînă la genunchi, părul cădea opac și întins ca un cort negru, iar de pe umeri se-ncrețea, căzînd în ciucuri opulenți pe care luna-i arginta, învăluind roșul de jar al bluzei.

De ce se despletise? Pentru cine? Pentru nimeni. Ca să-și ție de urît. Nu se mai uita în oglindă. Era prea mică oglingioara sacoșei ca să poată cuprinde amplul val de negru.

Compartimentul se umplu de un miros ațîțător de sevă, ca cel care plutește în amurguri deasupra ierbii cosite.

Își dădu capul pe spate, își gîtui părul cu o mînă, subt ceafă, și întoarse capul spre Mircea, cu o atitudine de dans spaniol care-i avînta superb sînii.

Mircea nu mai văzu nimic. Închise ochii. Simți o aplecare asupra lui, ca un val de soare prin obloane de lemn date-n lături, apoi o lungă, deasă, mătăsoasă furnicătură de-a lungul feții; își aminti într-o clipire, mirosul luxuriant de păr, de drot încălzit și de hîrtie dogorîtă, din copilărie, în serile cînd mama lui se ducea la bal...

Nu se putu opri: mușcă ploaia neagră, cu o secundă prea tîrziu, prinzînd doar capătul unei șuvițe.

Un rîs înăbușit. Femeia roșie îi privea buza de jos strînsă în dinți și ochii închiși.

— Nu se gîdilă decît la buze... Prostul...

Chihoti din nou.

Tăcere.

Un oftat.

Sînt flori cu miros atît de pătrunzător, încît după ce le-ai respirat îți rămîne parfumul lor pe față ca o respirație în preajma sărutării.

Simțea necontenit atingerea părului, care-i trecuse prin sînge ca vîntul prin garoafe.

O aștepta din nou, cu trupul ca un arc întins.

Crezu că se-nșeală... Ascultă din nou.

Femeia roșie cînta împletindu-și cozile. Cînta încet, un cîntec trist și duios ca un cîntec de leagăn. Era taină, reculegere, vis și melancolie în cîntecul care însoțea împletirea cozilor. Ai fi zis că nu le împletea, ci că le adormea sau le înmormînta.

Avea un glas de altă, care, cînd fredona cuplete franțuzești, era răguşit ca după vin, dar care se purifica în vorbele și melodia populară, știută poate din copilărie de la mama ei sau de la o țărancă tristă.

Gîndurile lui Mircea începură să ia conture stranii, ca ale plumbului topit în turburi curcubee, cînd e aruncat în apă rece. Întortocheate de dorință, ostile, amare, diforme, cădeau parcă de sus, îngreuindu-i sufletul — și-ncremeneau convulsionate.

Cîntecul amuți. Întredeschise genele: iar se pudra!

„... Dacă... dacă e femeie cinstită?"...

I se răciră mînile.

Atunci de ce nu-l lăsase în pace: pudra, părul...

Ce făcea?... Femeia roșie își rezemase un picior pe marginea canapelei. Un picior descoperit în întregime, ceva mai jos de coapsă, acolo unde ciorapul e prins în jartierele centurii, acolo unde negrul final al ciorapului dilatat se învecinează cu albul pieliței atît de goale.

Își desprinse jartierele, răsfrîngînd ciorapul. Scoase din el un pachețel plat. Numără, aruncînd o privire sperioasă spre ușă. Dar nimeni nu-i văzu banii. Mircea privea piciorul.

Noaptea se subția, înălbăstrindu-se delicat.

Luna apusese lin, ca alunecarea unei eșarfe albe.

Prin întuneric, mîna lui Mircea dibui în buzunarul de la piept: găsi hîrtia de douăzeci, nouă-nouță, dată de conu Mihăiță.

Căută să-și amintească destăinuirile și comentariile lui Tonel despre „prețuri". Îi tremurau prea tare gîndurile ca să poată prinde astfel de amănunte.

Douăzeci de lei! E de ajuns? Leafa Mărdiței pe-o lună... Nu. Nu se poate... Femei ușoare, șampanie, automobil, lux...

Găsi și cele două hîrtii de cîte-o sută, date de cucoana Catinca.

Auzi un căscat — de urît — dar crezu că-i de somn. Trebuia să se grăbească. Dacă femeia roșie adormea? S-o scoale din somn n-ar fi îndrăznit!

Desfăcu hîrtiile, reținu una, o mototoli în mînă, închise degetele asupra ei și începu să întindă brațul... Se opri. Uitase! Trebuia mai întîi să-și dezmorțească piciorul. Îl mișcă. Îl întinse. Cu un „zum" metalic, furnicăturile se dezlănțuiră. Apoi crampele. Schimbă, cu efort, poziția trupului. Cu șoldul simți atingerea șoldului vecin — ca o alipire de continente — și încremeni.

„Acuma încep"...

Adormise?

Șold lîngă șold și vibrația trenului. Umărul lui atinse umărul vecin. Își alipi piciorul de cel de-alături, nesimțit de încet. O bucurie fosforescentă ardea de-a lungul conturului jumătății de trup, lipită de trupul femeiesc.

Încremeni iarăși. Închise ochii. Trepidația trenului dădea o necontenită atingere celor două trupuri lipite. Mîna cu „prețul" își înfipse unghiile în palmă. Nu îndrăznea.

Noaptea se lumina, albastră ca umbra fumului pe zăpadă.

Capul de alături i se lăsă deodată pe umăr, cutremurîndu-l. Același parfum de păr îi bătea obrajii; firișoare de păr îi tremurau pe față.

Respiră adînc.

„Acuma: una, două"...

Prelungi numărătoarea, ca la întrecerea de fugă, cînd vrei să amăgești pe concurenți.

Vicleană, mîna porni: tresălta, ca zdruncinată de tren, și căzu în poala rochiei, mai sus de genunchi.

Așteptă.

Albe zorele înfloriră zarea, înălțînd un alb parfum.

Își simți deodată mîna încleștată, ca o mînă de hoț prinsă-n buzunar.

Capul de pe umăr se ridică brusc.

— Aa!

Strînsoarea mînii se făcu blîndă, ca pentru un blond și moale puișor de găină.

— Te-ai sculat? Cînd te-ai sculat? Pe mine m-a furat somnul.

Răsuna așa de familiară, atît de puțin surprinsă vocea femeii roșii, că parcă îl cunoștea de mult și adormiseră mînă-n mînă.

Mîna lui Mircea lăsă „prețul" în mîna pe care-o văzu — în lumina zorilor — groasă, lată, greoaie, cu degete cîrne, croită pentru lopată și melesteu.

— Ce-i asta?

Privi suta mototolită și fața i se dilată într-un zîmbet carnivor.

Își îndreptă privirea spre Mircea, care ținea ochii în jos. Genele negre atîrnau ca o adorabilă trenă a rușinei în roșeața stridentă a obrajilor.

— Na-ți-o înapoi. Ia-o, puiule. Eu îs fată bună. Pe degeaba nu iau... I-o vîrî în buzunar, gîdilîndu-l înadins. ...Nu vezi că-i ziuă! îi vorbi ea, aplecîndu-se să-i prindă privirea. Nu se poate... Îi făcu din ochi, și-n șoaptă, arătînd spre Aron Rosenzweig: ...Ne vede! Prostule, de ce-ai dormit?... Profitai...

O lacrimă porni din ochiul lui Mircea și, făcînd o curbă umedă, căzu.

— Micule, o guriță... gratis. Eu îs fată bună!

Aron Rosenzweig văzu violul sărutării pe gură, auzi și vorbele:

— Întreabă la hotel „Binder" de domnișoara Zozo: camera 13. Cînd vrei, maică dragă!

Și, discret, Aron Rosenzweig convorbi tare cu sine:

— Domle, domle, a dracului gutunar! Hap-țiu!

Fiindcă fereastra era prea departe, Mircea ieși pe ușă.

Zozo scoase capul, aruncă o privire-n dreapta, alta-n stînga: coridorul era deșert. Ridică sprîncenele: pricepuse. Reintră în compartiment, zîmbind misterios.

Coridorul era deșert fiindcă Mircea ședea ghemuit pe scara vagonului: pridvor al vitezei.

Părul și sufletul în vînt...

Tremur sur, pietrele terasamentului curgeau vertiginos, în răspărul goanei...

Panica stîlpilor de telegraf...

Copaci de-o clipă, hîrsuți, cu furii metalice și gheare parcă.

Toate formele din calea trenului aveau o dementă gesticulare.

Numai mîna prinsă de bara de fier înnoda concret trupul de viață. Pietrele, copacii, stîlpii loveau, sfărămau și sfîșiau sufletul părăsit.

Răspîntie de viață și de moarte în vîjîitul vîntului și trosnetul de fier al roților.

„Aruncă-te, aruncă-te"...

Copacii, pietrele și roțile urlau: „Aruncă-te, aruncă-te"...

Din toate părțile, pămîntul, cu harapnice în mînă, lovea.

Beția neagră a morții...

Suflet spart: vîntul trecea prin el cu șuier lung.

„Aruncă-te, aruncă-te..."

Copacii, pietrele și roțile urlau: „Aruncă-te, aruncă-te"...

Negru și sur, vîrtejul pămîntului.

Un deget se desprinse de pe bară.

Vîntul îi închise ochii.

Urechile-i vîjîiau.

„Aruncă-te, aruncă-te..."

Ochii i se căscară sticloși. Trupul tremura în friguri.

„Aruncă-te, aruncă-te, urlau adîncurile."

Și deodată, marea duioșie a cerului, aplecată asupra întregului pămînt, se însufleți.

Zările se ridicară-n aur.

Răsărise soarele: suverana poruncă.

*

Trenul se opri într-o gară mică, din acelea pe care niciodată nu le vezi fiindcă-s prea matinale. O gară care ar fi meritat, drept nume, un diminutiv sau o poreclă.

N-avea miros de gară, ci de flori. Un zîmbet de soare îi sclipea în toate ferestrele: adică două, cu mușcate. Se juca de-a trenul cu multă seriozitate, punctuală.

Mircea făcu trei pași pe prundul vesel al peronului. Șeful gării avea șapcă roșie, lanț de aur, cămeșă de noapte cu chenar vișiniu subt haina de pînză și pantofi galbeni foarte zbîrciți, foarte lustruiți, cu tocuri drepte și tălpi subțiate. Era bunic desigur. De asta saluta trenul cu atîta gravitate: ca să rîdă nepoțelul căruia îi cumpărase o gară de cărămidă cu sonerie, o fîntînă cu ciutură, un gazon verde cu doi plopi, un ciobănaș precoce, un măgăruș...

Peisajul gării rămase în urmă, pueril.

...Qu'as-tu fait, ô toi que voilà
Pleurant sans cesse,
Dis, qu'as-tu fait, toi, que voilà
De ta jeunesse?

De departe, și cînd ședeau locului, țăranii și cocostîrcii se confundau. Și cum era încă foarte dimineață, și cum uneori o formă albă desfăcea albe aripi, și plutea, credeai că îngerii care dormiseră pe pămînt zburau îndărăt.

În blondul vast al lanurilor, albe deșteptări; și subt albastrul vast al cerului, albe zboruri. Toate înălțările erau firești.

În fața aripelor, căzînd din umeri, brațele sînt grele cînd sufletul e greu.

Trenul se oprea des, ca și cum Moldova l-ar fi lenevit, la tot felul de gărișoare intime, lăsînd galbene plicuri oficiale, scutite de timbru, cu adrese violete; și plicuri străvezii ca laptele îndoit cu apă, fără majuscule și fără sacramentalul „domnului" sau „doamnei".

Mircea se dădea mereu jos, simțind nevoia pămîntului neclintit și tare.

— Săru'mîna, conașule. Da' unde-i conașu Dănuț?

Gheorghiță își împodobise pălăria orășenească — dar de la Dănuț — cu tot felul de flori. Zîmbea mereu și, copilărește, culegea cremeni din prundul gărilor umplîndu-și buzunarele.

Gornița suna. Mircea se urca într-a doua; Gheorghiță, într-a treia. Conversația, sau, mai exact, monologul lui Gheorghiță, urma din gară-n gară, cu răstimpuri de cîmp, flori și ogoare, ca *vignettele* unei bucolice.

La o oprire, Gheorghiță răsări c-un pui de vrabie.

— I-l duc mamei Maria. Strașnic îi placi sî „creascî". Sî vezi mata, conașule: mîți, cîni, iepuri...

Trenul pornea.

Gheorghiță avea chef de vorbă. În gara următoare iar venea, cu noi amănunte despre Medeleni.

Trecură prin gări îndărătul cărora așteptau trăsuri jerpelite; caii aveau zurgălăi la gît, și vizitiii, spinarea încovoiată și bici țărănesc.

— ...Ș-apui să vezi mata, conașule, cai ce-avem! Ihai!...

La stația următoare:

— D-apui să mînînci mata niști busuioaci di la Oțăleanca!... Ti duce duduița Olguța, cî dumneaei îi placi sî li scuture sîngurî.

— Gheorghiță, suie cu mine.

— Eu am di-a triia, conașule. Îmi tragi-o taxî!

— O plătesc eu. Te rog, vino cu mine.

Se sui după Mircea, arătînd cu degetul și numind dealurile și satele înșirate de goana trenului, cum arată și numesc în gura mare orășenii periferici, la 10 Mai, pe miniștrii și marii dregători din alaiul lui vodă.

Mircea nu-i asculta vorbele, dar îi auzea glasul și-i simțea prezența.

Demult, cînd era copil, asupra somnului o chema pe mama lîngă patul lui, fiindcă se temea de întunericul odăii și de strigoii care vin la geam. Și nu-i era rușine.

Acum îl chemase pe Gheorghiță, deși se luminase de ziuă, fiindcă se temea de întunericul adînc din el, unde o scară cu puține trepte — pe care un laș o cunoștea — cobora vertiginos dedesubtul unor vorbe văzute ca la lumina de sînge a unui felinar roșu: hotel „Binder", camera 13.

II

Dănuț dormea înainte, fără întrerupere.

Bătaia cu omăt a zorilor nu-l deșteptase. Nici schimbarea căpătîiului: perna canapelei, acoperită cu un chimono, în loc de genunchii Adinei. De altfel, amîndouă pernele, dacă n-aveau aceeași elasticitate, aveau, în schimb același parfum: muguri cruzi de tei, fîn, petunii...

Adina se ridicase nu fiindcă amorțise, ci ca să ocrotească somnul lui Dănuț de aurul violent al soarelui. Trăsese perdelușele pe geamuri. Acum, penumbra compartimentului avea cafeniul prețios cu ape blonde-verzui și vinișoare de aur al chilimbarului de Buzău.

Adina ședea pe canapeaua din față, veghind. O noapte numai, și impersonalul compartiment cu canapele de pluș roșu, acoperite cu rețele croșetate, se îmbibase de intimitate, ca toate încăperile prin care poposește dragostea. Pe canapeaua din față, Adina șezuse pe genunchii lui Dănuț,

apoi Dănuț dormise cu capul pe genunchii ei. Pe margina ferestrei cu bară metalică, Dănuț își sprijinise bărbia; în spațiul ferestrei, fluturase mînia cîrlionților; pe podele răsunaseră pașii autoritari.

Geamandanul Adinei, din care scosese chimonoul pentru căpătîiul lui Dănuț, deschis pe măsuță; o batistă mototolită, alături de mănuși; un flacon de colonie cu dopul strîmb...

Trist etac al ultimei nopți, compartimentul trăia alături de ei.

Înstrăinat de Adina, de dragostea și de durerea lui, Dănuț dormea. Visase că e în cursul inferior și că începe anul școlar. Visase chiar fatidicul unghi al minutarelor, arătînd opt fără un sfert. Știa că se isprăvise vacanța — ascuțită melancolie din visul școlarilor care-au fost interni! — și că trebuia să se scoale repede, ca să aibă vreme să îmbrace uniforma, să-și bea ceaiul, să fugă și să intre-n clasă. Fiecare clipă de somn era prelungirea amară a ultimei bucurii, a singurei bucurii, la capătul căreia răsăreau băncile ostile ale începutului de an școlar, într-o clasă cu miros de formol sau acid fenic, cu ferestre fumurii de toamnă, tabela neagră, creta ironică, buretele nou și pașii sonori ai profesorului pe care-l vezi răsărind în cadrul ușii, mieros și sever, concret și abstract, cu catalogul subt braț, în locul luminoasei fetițe, care, sub zeci de frunți aplecate pe pupitre, se luminase o clipă în soarele de toamnă al ultimei zile de vacanță și-n perspectiva cerului sineliu și a pădurilor de bronz, de aur și mărgean...

Nu vroia să se scoale. Își amîna prin somn deșteptarea, gustînd secundă cu secundă declinul somnului dulce ca boabele de poamă strafidite, rămase după culesul viilor.

Adina ieși pe coridor, deschizînd și închizînd ușa cu precauțiuni de vînător. Nu vroia să-l deștepte, fiindcă...

Era așa de mare ispita, încît se încruntă.

Să-l deștepte? Să nu-l deștepte?...

Dacă-l lăsa să doarmă, mergea la Iași cu ea. Avea delicioasa impresie că-l fură. O zi împreună cu Dănuț la Iași!... S-ar fi supărat! Îl așteptau acasă.

Ridică din umeri.

S-ar fi supărat?... I-ar fi trecut.

Zîmbi... O zi de nebunii la Iași!... Prea mare bucurie ca să renunțe la ea!

Prea mare bucurie!

Și-n semn de bucurie flutură mîna spre călărețul... spre amazoana care venea în trap mare, prin valuri de grîu copt, spre bariera închisă.

„Frumoasă fată! Vai!... Ooo!..."

Smuncitura și cabrarea nebunească a armăsarului negru, din fața barierii, rostogolise inima Adinei, dar răsturnase numai pălăria amazoanei. Și de subt pălărie răsărise — în neagra înălțare a calului — un păr de aur solar și o senină față de arhanghel cu ochi gravi.

Trenul se apropia de stație. Mașina șuieră.

Dănuț deschise ușa, se repezi la fereastră, scoase capul: văzînd peronul gol, speră deznădăjduit că n-a ajuns încă. Fața i se posomorî. Recunoștea pe rînd plopii, gara, peronul...

— Adina, m-ai lăsat să dorm! Tu te distrai la geam! Vai!...

Trenul se oprise. Popas urgent. Dănuț o privea pe Adina, amar; Adina, pe Dănuț, cu gura încleștată.

— Vai!...

— Dănuț!

— Rămas bun.

— Dănuț!

Fugi după el, lîngă scara vagonului.

— Dănuț drag...

Gornița sună.

Trenul porni.

...„drag": îi vibra în inimă cuvîntul despărțirii fără sărutări. Fugi după tren. Sări pe scară.

— Adina...

Căuta un cuvînt bogat, duios, imens, blînd.

— ...de ce plîngi?

Îi sărută vîrful degetului mic, întins din răsputeri. Sări dincolo de peron.

Rămase pironit alături de sine, cu ochii după trenul care ducea fluturarea unei mîni mici, pînă cînd nu mai văzu decît un punct negru... un gol...

Își trecu mîna peste frunte.

Nu visase!

Ședea locului, dezorientat, străin, ca un bagaj fără de stăpîn, debarcat din greșală într-o gară necunoscută.

•

Bariera se ridicase, dar Cneazu nu vroia să treacă șinele. Cabra, scutura capul nechezînd, izbucnea în lături, frămînta pămîntul, dănțuia pieziș, ca armăsarul din poveste la podul cu împăratul îmbrăcat în blană de urs, ca să încerce vrednicia feciorilor săi.

Pînă ce trenul se opri în stație, Monica-l îngădui stăpînindu-i numai pornirea de fugă îndărăt.

Monica încăleca bărbătește, dreaptă în șea, cu trupul atît de calm și fața atît de senină, încît părea că mîna ei nu stăpînea dîrlogii furtunoși, ci religioasa armonie a pianului cîntînd un Bach, și că picioarele ei nu călcau scările, ci apăsau pedalele.

Îi bătea inima nu din pricina lui Cneazu — era mai deprinsă cu zvîcniturile lui decît cu ale inimii — ci din pricina unei absurde presimțiri. De două săptămîni venea zilnic la gară, așteptînd o scrisoare sau o telegramă de la Dănuț, care să anunțe mult așteptata sosire. Și-n fiecare zi, la ferestrele trenului București-Iași, răsăreau fețe ursuze, somnoroase; și n-avea nici o veste. De data aceasta, o fetiță cu păr roșcat îi zîmbise, făcîndu-i semn prietenos cu mîna, iluminînd negreața posacă a trenului.

Semn bun! Cine știe!

Trenul pornise din stație. Monica se înălță în scări. I se părea că vede o mișcare neobișnuită pe peronul îndeobște pustiu; niște cufere mari...

— Hai, Cneazu!

Dănuț? Nu-i Dănuț?

— Cneazu, hai!

Și inima Monicăi, și Cneazu, se temeau să treacă peste barieră. Se frămîntau în loc. În juru-le, coapsele de soare ale grîului ondulau molatec, opulent, pînă-n zare.

— Dănuț!

Îi văzuse de departe fluturarea părului sonor în soare.

— Cneazu!

Cravașa se ridică tăios și lovi scurt crupa îndărătnică.

Un fulger negru peste șine...

...În dosul gării, un armăsar se opri cutremurat în albe dantele, ca și cum drumul de la barieră pînă acolo ar fi fost prin nouri, zbor.

Și-n văzduhul de vară era ca o imensă vibrație de aripi străvezii, în timp ce călărețul cu păr de aur, descălecînd, sprinten, punea vîrful piciorului pe pămîntul de toate zilele.

— Dănuț!

Alerga spre el cu brațele întinse copilărește, ca după fluturi prin soare.

— Dănuț, bine-ai venit, Dănuț!

Îi apucă mînile. I le strînse, zîmbindu-i mereu. În jurul ei, Mircea și Gheorghiță și șeful gării — omnirotundul domn Șteflea — aveau același zîmbet luminat de dinafară, pe care întăiul soare de primăvară îl împarte tuturor obrajilor. Dar Monica nu-i vedea. Ea-i zîmbea lui Dănuț. Și pe fața lui Dănuț se dezmorțea un zîmbet uitat și prăfuit pînă atunci: o destindere a obrajilor, o limpezire a frunții, o îmbunare a ochilor.

Se priviră ochi în ochi; genele Monicăi se plecară pe ochii scînteietori. Dănuț îi cuprinse mînile.

— Monica, ce bine-i c-am venit!

„Cum minte!" gîndi Mircea, bucurîndu-se și el de prezența Monicăi.

Monica se roșise.

— Dănuț...

Îl privi din nou. Vorbele se topiră în același zîmbet al ochilor și-al gurei.

— Monica, îți prezint pe Mircea; sora mea Monica.

Îi ținea mînile captive în mînile lui. Monica zîmbi lui Mircea, înclinînd capul, fără să-i întindă mînile.

Mircea-i răspunse zîmbind fără să vrea.

— Dănuț, te-aștept... te-așteptam... v-așteptam...

Se opri, plină de confuzie, ridicînd umerii și plecînd genele.

Dar toți rîdeau cu bunătate în jurul ei, ca lîngă un foc care luminează obrajii și încălzește mînile. O priveau numai și, deși schimbau puține cuvinte, aveau impresia unei conversații însuflețite. Brațele Monicăi, întinse spre Dănuț, aveau armonioasa mișcare a acelor brațe de sfînt și de legendă, spre care cerbii, urșii, lupii, căprioarele și toate sălbătăciunile

pădurilor se îndreptau ca spre izvor iar păsările cerului ca înspre primăvară.

Abia o cunoscuse, și Mircea — atît de greoi la legarea prieteniei — simțea pentru ea elanul marilor devotamente, care în vechime făcea pe cavalerii dezbinați să încrucișeze spadele deasupra unui cap blond de regină pribeagă, în semn de ocrotire și veșnic legămînt.

I-ar fi destăinuit — fără să roșească — iubirea lui pentru Olguța; i-ar fi spus dintr-o dată „Monica", pur și simplu, fără să fie jenat; i-ar fi vorbit firesc, fără să se-ncurce... și chiar i-ar fi mîngîiat părul, zîmbindu-i cu blîndețe, cum mîngîi capul unui copil adormit.

Porniră spre ieșire, cu Monica între ei.

— Duduie Monică, da' unde-s trăsurile? se minună Gheorghiță, nevăzînd nici una.

— Dănuț, noi nu știam că veniți... Eu am venit la gară... așa... Olguța crede că-s la pădure, adăugă ea în șoaptă, c-un zîmbet care nu izbuti să fie malițios. De ce n-ai telegrafiat, Dănuț?

Îl mustră cu o și mai afectuoasă strîngere de mînă.

— Ci ni facem, duduie Monică?

— Eu am venit călare, Dănuț. Mă duc s-aduc trăsurile de-acasă.

Mîna lui Dănuț îi strînse mîna autoritar.

— Tu rămîi cu noi, Monica.

— Sigur, întări Mircea. Mergem pe jos împreună.

Și Monica, și Dănuț, și Gheorghiță începură să rîdă. De la gară pînă la Medeleni era cale de un ceas, în trap voinicesc.

— Stați: să plece Gheorghiță călare.

Gheorghiță se uită la armăsarul ținut cu precauțiune de un țăran, se scărpină în cap...

— Aista nu-i Cneazu?

— Ba da, Gheorghiță.

— Monica, tu îl călărești pe Cneazu? se miră Dănuț admirativ. Și Olguța?

— Mi l-a dat mie; l-a mai îmblînzit Olguța, adăugă ea, rîzînd de nedumerirea lui Dănuț. Olguța îl are pe Voievod.

— Voievod?

— I l-a dat colonelul. Ai să-l vezi!

— Sus, Gheorghiță, și la goană! porunci Dănuț.

— Conașule, da' unde mă sufere? Nu-l știu eu? !... Aista-i di-a duduii Olguța! Să spuie și duduia Monica...

— Lasă fleacurile, Gheorghiță! Încalecă.

Într-adevăr, neștiutor de democrație, Cneazu avea o hotărîtă aversiune pentru Gheorghiță. Nu vroia nici să-l privească, nici să-l primească, nici să-l simtă. Nădușit ca după un galop, Gheorghiță nu izbutise nici să încalece. Aruncă o privire spre Monica, ștergîndu-și cu dosul palmei fruntea îmbrobonată. Monica interveni.

— Dănuț, aranjăm altfel. Mă duc eu pînă-n sat și vin imediat cu două căruțe.

— Săru mîna, duduie Monică, șopti Gheorghiță.

Monica încălecă fără ajutor. Cneazu era valuri-valuri.

— Monica! Monica! Ține-te bine! strigă Dănuț alarmat, alergînd.

Cneazu făcuse o „lansadă", ridicîndu-se năprasnic în două picioare și izbucnind în salt.

„Vai! ce cochetă m-am făcut! gîndi Monica roșindu-se. L-am speriat pe Dănuț!"

O urmăriră din ochi, pînă cînd nu mai văzură decît galopul blond al spicelor în urma ei.

Reveniră pe peron, zîmbind.

Apoi căscară.

— Dan, ce facem?

— Stăm.

Se așezară pe cufere.

Și, în timp ce Monica ducea în galop vestea venirii lui Dănuț întregului ei suflet, Mircea se posomorî cu spinarea curbă și ochii în pămînt, iar Dănuț, aplecat într-un cot pe cufărul lung, își regăsi sufletul întins pe șine în urma trenului plecat.

Olguța reacționase cu strîmbături de nas la auzul băilor de soare „obligatorii" ca în fața unei doctorii amare. Și cum toate doctoriile amare își au corectivul și premiul într-o acadea sau o linguriță de dulceață administrată după înghițirea lor, Olguța căpătase dușul dorit fiindcă binevoia să facă băile de soare impuse.

Astfel, alături de tenisul care-și întindea în mijlocul livezii gălbuia plansă de nisip cu sclipitoare dreptunghiuri de var, împrejmuită cu înaltă împletitură de sîrmă răsări, cu sacrificarea altor pomi, îngrăditura de rogojini, înlăuntrul căreia Olguța primea vizita soarelui.

„Coliba soarelui" — cum pretindea Olguța că o va numi Metaforel — era croită din larg: 4 m pe 5. Dușul, cu încăpător rezervor de apă, fusese adus de la București, unde-l alesese Herr Direktor; subt duș, un grătar de lemn; pe jos, prund zglobiu de rîu și belșug de rogojini. Două *chaises-longues*-uri pentru băile de soare.

Olguța botezase această luminoasă încăpere „La musca văduvă", în cinstea și spre statornica pomenire a doctorului Prahu, care avea mare slăbiciune, mai ales în timpul verii, pentru cîrciuma din Tatarași, purtătoarea acestei denumiri.

Evident, Olguța niciodată nu intenționase să facă băi de soare, fiindcă n-avea nevoie și, mai ales, n-avea poftă de așa ceva. Dar doamna Deleanu o anunțase că va inspecta, inopinat, controlînd, și că va asista chiar, cu ceasornicul.

Atunci se întîmplă un eveniment foarte ciudat, numit de unii învățați coincidență: așa, cel puțin, îl caracterizează doamna Deleanu. Rodica, robusta camaradă de rîs a Olguței, avu și ea nevoie de băi de soare. Și ea nervoasă, și pentru ea marea... agasantă, muntele... pluvios. Deci Rodica sosi la Medeleni, unde soarele era vacant și instalația complectă.

— Mamă dragă, înțelegi, eu ca eu, dar Rodica se jenează... E fată rușinoasă! Educată la „Humpel"!

Doamna Deleanu rămase dincolo de ziduri. Dar tot vigilentă. Olguța organiză băile de soare în consecință. Dimineața, cînd plecau la tenis, ambele paciente luau cîte un halat de baie, conținînd rîndul de haine respectiv, în afară de cel îmbrăcat. În permanență, două bluze și două rochii spînzurau pe marginea rogojinei, vizibile, ca un steag frivol.

— Mamă dragă, pantalonii nu pot să-i pun în evidență! Înțelegi, educație de la „Humpel"!

Așa că oricînd doamna Deleanu avea dovadă că pacientele sînt în cură. Pe lîngă aceasta, sosirile doamnei Deleanu erau anunțate din vreme de Puiu, de planton cu bicicleta între poarta livezii și „Musca văduvă". De îndată ce plantonul anunța inspecția, dușul amuțea, rîsetele începeau.

Mai aveau fetele și o umbrelă: nu pentru duș, pentru soare!

*

Nici un pom din livadă nu rodea mingi de tenis. Totuși, subt perii care-și lepădau în iarbă rumenele busuioace, albinele găseau proslăvindu-se albul, rotundul și inodorul fruct de gumă și de pîslă; la fel, subt zarzării cu blonde grindini, subt cărnoșii caiși, cît și prin tufele de rubine ale pomușoarei.

Pretutindeni, sportivele lunule induceau în eroare albinele. Această risipă de mingi, dincolo de hotarele tenisului, dovedea că cel puțin unul dintre jucători avea lovituri inuzitate la jocul de tenis.

Își găsise un adept între purtătorii de rachetă, străvechiul „cuc", glorie a oiniștilor de odinioară, constînd într-o lovitură astfel aplicată mingii de piele, încît cel care-o executa avea răgaz, pînă la căderea mingii, să-și răsucească o țigară; „iepurii" să fugă și să revie fără risc; iar privirile spectatorilor, să facă alpinism în văzduh.

Excluzînd pe Olguța, ale cărei mingi, deși aveau vehemența loviturilor de box, erau precise ca loviturile de biliard, pe Puiu, fanaticul și vrednicul emul al Olguței, pe Monica, elegantă jucătoare, dar rară parteneră de cînd cu întîrzierea lui Dănuț, rămînea Rodica.

— Buftachi dragă, ofta Olguța întovărășind din ochi jalnica bejanie a unei alte mingi, am să-ți spun Cuc!

Și fiindcă Rodica nu se învrednicea să-și dezmintă porecla, și fiindcă mingile se consumau ca oule de Paști, Olguța instituise un serviciu special pentru descoperirea și adunarea lor. Păstorul oițelor rătăcite era Costică, zis Cotic, feciorul oacheșei Anica. Cotic era blond ca strugurii din Stambul și avea ochii albaștri. Anul venirii sale pe lume era următor anului sosirii la Medeleni a lui Kulek, berlinezul șofeur al lui Herr Direktor. Barza cu miros de benzină a lui Cotic nu se mai înapoiase la întîmplătorul cuib: așadar, Cotic

era „din flori". Peltic și tont, suferise pesemene irezistibila atracție a strămoșului său germanic pentru palmipede. Cu osebirea că purul Lohengrin călărea o lebădă ghinionistă, pe cîtă vreme Cotic, datorită prestigiului de care se bucura printre gîște și gînsaci, căpătase o slujbă remuneratorie: aceea de amiral al flotei, cum spunea Olguța. Flota se compunea dintr-un imens cîrd de gîște, rațe și gînsaci. Amiralul o ducea la păscut, la adăpat și la culcare — pentru care primea diurna de cinci parale și hrană pe deasupra la discreție, plus tainul de zahar de buzunar.

Țăranii îl învățaseră să înjure. Pelticul amiral își înjura flota cu adorație. Seara, cînd o aducea de la păscut, magnetismul nordic al ochilor albaștri se amesteca în permanente doze cu cele mai sudice sudălmi.

— Ci tot îndrugi acolo, măi Cotic? interpelau țăranii de pe prispa cîrciumei pe ciobănelul cu varga din urma gîgîitoarei turme.

— Ia, tudui gîcile!

— Da' ți-s dragi, măi Cotic?

— Îhî! Li iubec.

Această scenă, zilnic repetată, strînsese inima Monicăi și acționase voința Olguței, care îl transformase pe Cotic din amiral al flotei în culegător de mingi, mărindu-i diurna. Și în această nouă funcțiune, fostul amiral excela. Ochii lui aveau darul de-a osebi culoarea albă, cu nuanțele ei — comună mingilor și gîștelor — de verdele frunzișului și-al ierburilor, cît și de tenul pămîntului. De altfel, Olguța, îl persuadase că mingile nu-s decît ouă de gîscă. Și cu cît va aduna mai multe, flota va spori.

— Ei, Cotic, ci faci? îl întrebau la bucătărie.

— Ia, stîng ouă di gîci.

După ce-și isprăvea treaba, se ducea la gîște și asista, cu ochi de mamă, la pregătirile lor de somn. Maică-sa Anica n-avea vreme să vadă de el, fiindcă din an în an florile erau darnice cu ea — darnică și ea cu ele.

*

— Olguța, Olguța, m-auzi? își vesti Puiu apropierea de sacrele rogojini, rezemîndu-și bicicleta de trunchiul unui copac.

— Cuțulachi, Cuțulachi, te aud! țipă Olguța pe același ton, tăind net entuziasmul vocal al lui Puiu.

Urmă o tăcere bosumflată, prin care răsună dușul și murmurul livezii.

— Cuțulachi, vorbește mai tare, curmă Olguța tăcerea prelungită.

Puiu, care venise plin de exuberanță să aducă Olguței o veste agreabilă, simți nevoia ofensatoare de-a fi lapidar, și fu:

— Tante Alice cîntă.

În loc de: „Nu știi, Olguța, ce veste bună îți aduc? Tante Alice cîntă etc..."

— Bine face, răspunse Olguța cu o egală lapidaritate.

— Pot să mă duc?

— Îhî!

Puiu culese o pară de jos și o zvîrli într-o vrabie, provocînd un zbor.

— Olguța...

— Ei?

— ...Nimic.

— Mersi.

Puiu luă o piatră și o zvîrli într-altă vrabie: nici un asasinat nu turbură acalmia livezii. Ar fi vrut să-i spuie Olguței o impertinență și nu găsea nimic alt decît pere și pietre.

— Cuțulachi, ce cîntă mama?

— Nu știu.

— Du-te și află.

După un răstimp, biciclistul sosi cu răspunsul.

— Nu știu.

— Cotic-al-doilea, fredonează.

— Nu pot, mormăi Puiu, crîncen.

— Atunci n-am să te mai primesc cînd fac muzică.

— Îmi pare foarte bine, chiar foarte bine!

— Puiu!

Cum ar fi spus: *„Tout beau!"*

— Poftim, Olguța!

— Te-ai calmat?

— ...Da, Olguța.

— Bine. Fredonează ce cîntă mama.

Puiu înghiți de cîteva ori și, cu o voce plină de lacrimi, ca sîrmele telefonice, de rîndunele, îngăimă cîteva măsuri.

— Bine, Puiu. Acuma du-te și culege caise.

Puiu plecă, maltratînd iarba și brutalizînd crengile. Glasul Olguței avea asupra lui efectul pe care-l aveau mînile lui asupra ghidonului bicicletei.

— Ce cîntă? se informă Rodica.

— Debussy.

— Ce-i asta?

— Ceva, Buftachi! Nu-i de mîncare!

— Știu, da-i bun?

— Sigur. Trufanda: nu pentru tine!... Descifrează toată dimineața, din păcate!

— Atunci mai faci un duș? o întrebă Rodica, fără să fi auzit finalul, din pricina dușului cu zvon de sărutare pe ureche.

— Ba! răspunse Olguța c-un aer dezgustat.

— De ce?

— Fiindcă n-are nici un haz dușul fără mama!

*

Caișii îl cunoșteau bine pe Puiu și-l răsfățau, cum odinioară frumoasele castelane coapte în așteptarea vitejilor războinici își răsfățau pajii, purtătorii trenelor și-ai micului pumnal, lăsîndu-i să se joace cu cerceii, cu inelele, cu zulufii și uneori chiar și cu sînii: prețioși și ei în brocarturi, dantele și catifele.

În fiecare dimineață Puiu venea spre caișii, lăsînd racheta pe bancă și fetele la baie. Îmbrăcămintea lui Puiu se compunea dintr-o cămeșă cu mînici scurte și guler răsfrînt; o pereche de pantalonași de flanelă albă, foarte scurți și aproape colanți, strînși la mijloc cu o centură albă; și espadrile de pînză cu talpă de sfoară, fără ciorapi; capul descoperit. Așa hotărîse Olguța.

Puiu știa că-l prinde bine costumul alcătuit de Olguța. Îl arăta zvelt, fiindcă centura strînsă făcea umerii mai largi, iar pantalonașii scurți descopereau picioarele imberbe, brune, cu mușchi lungi, îndemnîndu-le să fie mai sprintene, mai iuți. Și deși aspira la pantaloni lungi

— din pricina prestigiului legat de lungimea pantalonilor — era mîndru de cei scurți din pricina picioarelor.

Puiu nu scutura caișii. Brutala scuturătură e bună pentru cireșii cu însutitele bătăi de inimioare roșii, pentru gloata zarzărelor bunduce și elastice ca dancii după trăsurile boierești—dar nu pentru caișii somnolenți și somptuoși în arome. Se urca în ei și culegea, dînd la o parte misterul crengilor, pudoarea crenguțelor și frunzele care ascund, provocator ca o rochiță îmbrăcată pe piele, rotunde nudități de aur venețian — se suia, din creangă în creangă, tot mai înspre cer, în val de arome, pînă-n vîrfuri, unde caisele în soare au un obraz auriu și celălalt pătat de roșu, ca obrajii fetelor tinere, cînd se deșteaptă dimineața, calde, somnoroase, despletite.

Culegătorii de perle cînd se afundă în mare sînt goi și au, legată de gît, o pungulită pentru lăcrămioarele undelor verzi. Scufundător în soarele caișilor, Puiu avea legat pe piept un sac de pînză pentru aromatele mărgărintare leneșe ale frunzișurilor verzi.

Livada Medelenilor avea mulți caișî: puteau să aurească iarba de subt bogatele lor crengi; să umple chiselele de dulcețî, borcanele de compoturi și marmelade, și să îndestuleze pofta tuturor copiilor din casă și de la bucătărie. Așa că Puiu alegea numai caisele între caise, cum alegeau trimișii de la Poarta otomanei împărăției, pentru harem, numai frumoasele între frumoase.

Îi plăcea, în miros de caisă, de sevă și de soare, să pipăie și să cuprindă fructul catifelat ca botul mînzului, și-atît de dulce bombat, de parcă o inimă, și nu un sîmbure i-ar fi însuflețit carnea luminoasă. Dar să muști dintr-o caisă neatinsă de nici o mînă, dintr-un fruct avînd culoarea soarelui privit prin frunze și căldura încropită a văzduhului de vară!...

Puiu culegea caise, și caișii îl învățau gustul dezmierdărilor și-al sărutărilor, îndrumîndu-l vicleni spre trupul surorii lor: femeia. Într-o zi i-o arătară.

Fetele făceau baie. Puiu colinda caișî, culegînd. Și pe cînd desprindea caisele din vîrfuri, văzu trupul Rodicăi. O clipă numai, printre frunze. Ca o jumătate de caisă cu sîmburile-n ea...

De-atunci Puiu o ura pe Rodica.

Dar se urca uneori în caișii cei mai înalți, și nici nu culegea, nici nu mușca. Atunci, obrajii săi luau culoarea obrazului dinspre soare al caiselor din vîrfuri, și inima lui Puiu scutura caise.

Sacul de pînză de la pieptul lui Puiu se îngreuia. Capul, la fel.

Nu se înălțase încă pe crengile înalte, și aromele, din ierburi pînă-n crengi, îl îndemnau să se urce sus, pînă acolo de unde...

Teama și dorința îl stăpîneau deopotrivă. Nu cuteza să privească decît dacă era sigur că Olguța-i îmbrăcată. Dacă nenorocul ar fi făcut ca Puiu s-o vadă pe Olguța goală, s-ar fi aruncat de sus, din vîrful de unde o privea pe Rodica.

Pe Olguța o iubea.

Pe Rodica o ura.

Copilărise cu Olguța. Ar fi avut de nenumărate ori putința să o vadă în cămeșă de noapte, în halat de baie bătut de vînt, spălîndu-se: Olguța niciodată nu încuia ușile. Întotdeauna ochii lui Puiu știau s-o privească pe Olguța numai cînd era deplin îmbrăcată. Pe Monica la fel, dar Monica era sora lui mai mare, pe cînd Olguța...

Expresiile „trup de fată", „trup de femeie" existau mai demult în mintea lui Puiu; expresia „trupul Olguței", niciodată. Olguța era Olguța: numele care-i da bătăi de inimă. Altceva, nimic. O dușmănea pe Olguța — fiindcă-l ironiza, fiindcă-l brutaliza, fiindcă-l umilea — de zeci de ori pe zi. Dar seara, asupra culcării, se ducea în odaia Olguței și-i spunea cu sfială, renegîndu-și zecile de suflete rebele din timpul zilei:

— Noapte bună, Olguța.

— Noapte bună, Puiule.

Și pînă adormea, asculta glasul Olguței, spunîndu-i: „Noapte bună, Puiule". Asta se numea fericire. Dacă Olguța-i răspundea: „Bine, Cuțulachi, du-te la culcare", nu se omora, dar adormea tîrziu, cu perna udă și obrajii la fel. Asta se numea desperare.

Desigur că din trei sute șaizeci și cinci de nopți, cîte are anul, nu toate erau fericite: dimpotrivă.

Dar nopțile desperate erau urmate, a doua zi, de fericirea de-a o vedea pe Olguța — chiar dacă-i spunea

Ionel Teodoreanu cu copiii

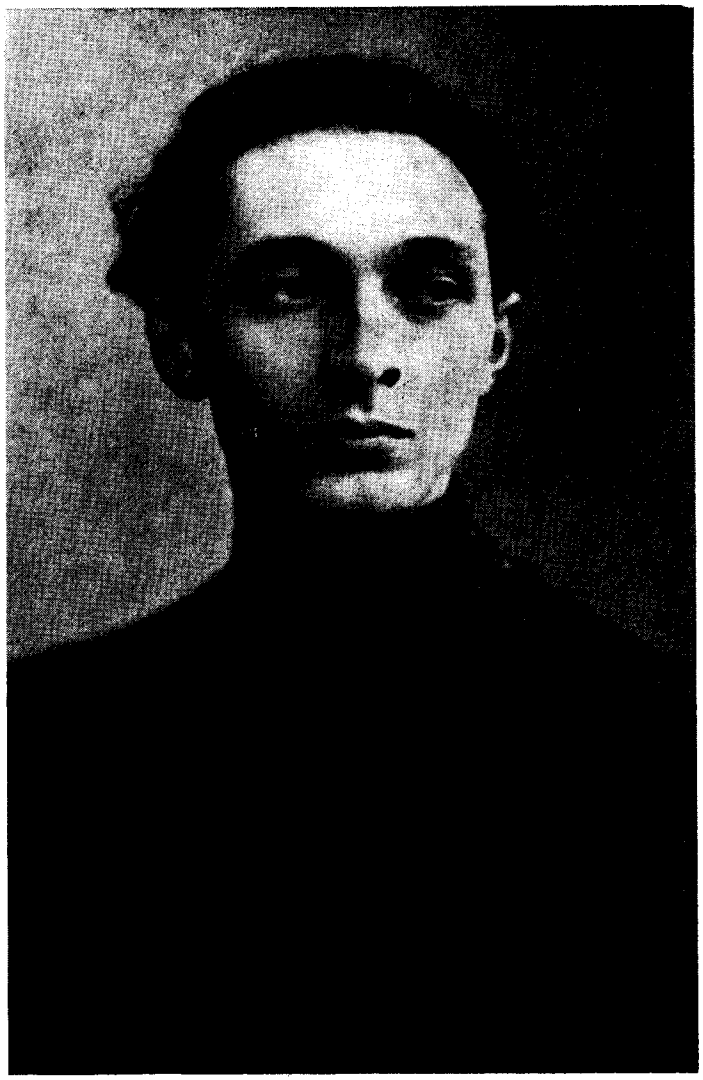

Ionel Teodoreanu în vestita-i rubașcă

Cuțulachi — așa că anii lui Puiu, în totalul lor negru și alb, erau fericiți.

De ce venise Rodica?...

De ce-o văzuse goală?...

O cunoștea mai demult pe Rodica și n-o putea suferi fiindcă prezența ei însemna imediata lui expulzare.

— Nu te mai ține de coada fetelor: ești băiat, Cuțulachi!

Cînd Olguța era singură, îl mai tolera, cînd era cu Rodica niciodată, ca și cum Puiu n-ar fi devenit „băiat" decît atunci cînd erau mai multe fete împreună.

La Iași, Rodica se arăta prea familiară cu el. Îl bătea peste obraz, îl tutuia cu ifosul nesuferit al celor din cursul „superior". Și era grasă pe deasupra. Așa cel puțin i se părea lui, aprobînd întru totul porecla Buftachi, dată Rodicăi de Olguța.

S-o fi iubit pe Rodica?... De unde! Nu din pricină c-o iubea pe Olguța. Poate că dacă n-ar fi iubit-o pe Olguța ar fi iubit-o pe Monica. Dar pe Rodica! Să iubești pe un Buftachi ca Rodica!

Uneori, cînd era supărat pe ea, o făcea „gîscă" sau „vacă": natural, în mintea lui. Rodica era grasă ca o femeie, adică avea piept rotund ca gușa hulubilor, obraji plini, pulpe robuste — și totodată era băiețoasă. Altfel decît Olguța, se înțelege. Nu știa să joace tenis, nici să călărească, nici să ție floreta, nici să se încrunte, nici să privească „teribil", nici să persifleze. Rîdea prostește, cum rîd toată ziua băieții între ei, mînca mereu, îi plăcea să se zbîngțuie, să țipe, să gesticuleze...

În fața ei, Puiu nu s-ar fi jenat să spuie: „Du-te dracului; ce te hlizești? cărăbănește-te; ho! nu te holba la mine; porc-de-cîne; marș! vocabularul școlar din recreație. Dacă nu scăpa astfel de vorbe față de Rodica, asta se datora numai prezenței Olguței sau Monicăi. Dar cu Rodica s-ar fi putut purta „golănește" fără să-i pară rău.

La Iași o vedea numai în uniforma zilelor de școală.

Și iată că Buftachi venise la Medeleni. Tot Buftachi, dar altfel Buftachi. Chiar în ziua sosirii Buftachi venise la dejun îmbrăcată într-o rochie subțire de *foulard* cu cireșele roșii; cu obrajii rumeni, părul castaniu-închis, atîrnîndu-i pe spate în două cozi grele și lucioase; cu buza de

sus ușor umbrită de un puf care făcea gura mai roșie; cu pantofi care făceau gleznele subțiri, și ciorapi de mătasă care dădeau picioarelor zvelțeță cambrată.

Abia atunci se oprise Puiu asupra expresiei „ca o cireașă", nebăgată în seamă pînă atunci. Buftachi era ca o cireașă într-un pahar cu apă: răspîndea o veselie rumenă, cărnoasă.

La dejunul acela, cît și după dejun, Puiu privise pe furiș, ceea ce pînă atunci nu privise decît la Sevastița — țărăncuța care-o slujea pe Olguța — sînii. Cînd Rodica se apleca mai tare, prin decolteul bluzei de vară vedea îmbinarea arcurilor albe: caldă gropiță. Și se roșea. Puiu nu scosese nici un cuvînt la dejun. După dejun, în pridvor, Rodica îl ciupise de gît — ca la Iași. Puiu se scuturase ostil și plecase. Dacă Olguța și Monica n-ar fi fost acolo, ar fi rămas.

Goală, Rodica nu mai era „grasă". Era cum trebuie să fie o femeie foarte tînără: plină, îmbelșugat voinică, dar avîntată.

Cînd era cu Olguța și Monica și cînd își amintea înadins de trupul Rodicăi — ca s-o disprețuiască mai tare — își spunea că-i pîntecoasă. Ținea minte linia mijlocului rotund și neted, curba galeșă a pîntecului pornind dintr-o cută și arcuirea șoldurilor, perfectă ca a unui dîmb nins.

Dar cînd o privea pe Rodica din caișI, sau cînd, seara, își aducea aminte de ea, se bucura că Rodica are șolduri și pîntece, și parcă i se umpleau palmele de un val, care le rotunjea în cupe. O visa des și o ura des. Îl trata ca pe un copil. Într-o zi îi vîrîse mîna rece pe după gît, înfrigurîndu-i spinarea. Puiu se smuncise, răstindu-se:

— Dacă ți-oi face la fel?

— Fă-mi!

Puiu se roșise și plecase.

Rodica își mînca unghiile. Din pricina asta, Olguța-i spunea că are degete buzate. Puiu era fericit că mai are un motiv de dispreț pentru Rodica și o disprețuia cu expresia Olguței.

Dar seara, în patul lui, și degetele buzate îi făceau o plăcere trupească. Le simțea parcă alunecîndu-i, rotunde, elastice, pe spinare... Și-o închipuia dormind pe Rodica...

Dar o iubea pe Olguța.

Pe Olguța îi plăcea să și-o închipuie toamna, în odaia de la Iași a Monicăi. Ar fi vrut s-o știe bolnavă, puțin, nu mult, s-o doară gîtul, de pildă. Să-i fie frig. Să fie ceva mai palidă, mai puțin energică. Înfrigurată, să aibă un șal pe umeri și să stea zgribulită în fundul divanului. Leila să toarcă. În sobă să ardă focul. Olguța să fie îmbrăcată în haine de toamnă, cu puțin miros de naftalină: rochie de culoare închisă, neagră mai ales, ghete înalte. O îmbrăcăminte de doliu.

El să stea la picioarele divanului sau la picioarele Olguței. Afară, frig, burniță. Să fie și el bolnav, ca Olguța să se arate blîndă cu el. Să fie zi de școală: nici o sărbătoare nu-i mai sărbătoare decît o zi de școală petrecută acasă, cînd știi că toți colegii stau în bănci.

Olguța să privească spre fereastră. El să mai puie lemne pe foc, să aducă samovarul în odaie. Să vadă mormanele de jar sclipind în umbră și să audă clocotul muzical al apei din samovar. Să servească ceaiul Olguței. Să se facă seară.

— Noapte bună, Olguța.

— Noapte bună, Puiule.

Și să-i sărute mîna...

Cu cît o ura pe Rodica mai tare, cu-atît o iubea pe Olguța mai mult.

Dar Olguța îl umilea în fața Rodicăi, și asta nu-i plăcea — altfel de cum nu-i plăcea să fie rea Olguța cu el.

Pe Rodica o disprețuia: și nu ți-e de loc îndemînă să fii umilit față de cineva pe care-l desconsideri. Ar fi vrut să facă un pact cu Olguța: să-l umilească numai cînd or fi singuri, Olguța și cu el; iar în fața Rodicăi să-l cruțe, nu fiindcă Olguța n-ar fi avut dreptul să-l trateze cum credea, dar față de Rodica!...

Mai bine-ar fi fost să plece odată Rodica asta! Îi plăcea s-o vadă din caișI făcînd baie, sau în halatul deschis, dar teama ca nu cumva s-o vadă din întîmplare și pe Olguța era așa de chinuitoare, încît îi venea să doboare caișii cu ispita...

Și toate caisele erau așa de coapte, și aromele atît de învăluitoare!...

Soarele ilumina rogojinile, înzeuîndu-le; s-auzea dușul, murmurau albinele... Caisele erau calde în mîini și moi,

ca pielița pîntecelui cînd trupul stă la soare... Și mușcate, caisele aveau un sîmbure negru...

— Puiu...

— ...

— Cuțulachi!

Vru să azvîrle de sus sacul plin: să se sfarme toate caisele. Șovăi. Șovăirea îi deschise perspective negre; cunoștea reacțiunile Olguței față de insubordonanțe: nu-i mai spunea nici Cuțulachi.

Se coborî și porni în goană spre rogojini. Prinse sacul de capătul unei lungi prăjini despicată în vîrf. Sacul din capătul prăjinei aplecată ca o undiță înlăuntrul rogojinelor fu cules de Olguța și golit pe jos: ca puișorii aurii de subt aripa cloștei, caisele se rostogoliră.

Dușul încetă.

— Puiule!

Vorbise Rodica.

— ...Vrei o caisă?

— Dacă-mi dai...

— Prinde-o; da' să nu te uiți!

O prinse. Dincolo de rogojini, Rodica era goală; picăturile curgeau rotund pe trupul ei...

— Puiu, du-te și vezi ce face mama.

Vorbise Olguța.

Încălecă pe bicicletă și porni.

Intră în casă. Doamna Deleanu cînta.

Caisa, pe care n-o mușcase, era caldă în mînă, și dincolo de rogojini Rodica era goală...

Trecu din odaie în odaie. Casa deșartă, storurile trase. Penumbră răcoroasă pretutindeni. Ușa odăii Olguței era întredeschisă.

Se opri: în genunchi, Sevastița ceruia podele. Își cruța și ghetele, și ciorapii, și fusta. Se tîra în genunchii goi, frecînd din greu.

Puiu intră.

Sevastița întoarse capul.

— Mata ești, conașule?

— Eu.

Se așeză pe marginea patului.

Sevastița își văzu de treabă.

Din față, îi vedea mișcarea sînilor plini, cutremurați de gestul sacadat al mînilor; din spate, pulpele pietroase subt pielița albă cu vine albăstrii.

Se sculă, făcu doi pași, ocoli o mobilă, se duse la geam, mișcă storul...

— Nu-s muște, constată Puiu admirativ și congestionat.

— Nu-s, cî li-alung!

Se plimbă prin odaie.

— Nu ești la gioaca duducilor?

— Nu.

— Aici-i răcoari.

— Da.

Se îndreptă spre ușă, o închise discret, răsuci cheia, onctuos. Sevastița ridică puțin capul.

— Da' ci faci?

— Am închis-o.

— Da' la ci?

— Așa!

— Dacă vini conița și ni găsăști?

— Ei!

— Apui ei!

Se așeză din nou pe marginea patului. Sevastița freca mai departe, clătinînd din cap.

— Sevastițo!

— ...

— Sevastițo...

— Zi, cî ti-aud!

— ...

— Văleu! cî tari mă mai dor șălili! oftă din senin Sevastița, îndoindu-se pe spate ca subt kilogramele unei sărutări.

— Te dor șalele?

Sevastița oftă, fără să-i răspundă, din nou îndoită asupra podelelor.

Mirosea tare a terebentină. O muscă, una singură, făcu zgomotul infernal al muștelor solitare într-o odaie în care tăcerea e amenințată de ceva.

Puiu se apropie de Sevastița.

— Da' ci-ți vini?

— ...

— Ei, şăzi! Nu vezi că am treabî! Amu îţi ardi di gioacî!

Puiu se îndepărtă.

Sevastiţa freca subt pat. I se vedeau numai picioarele, în întregime goale, cu pulpele prea alb reliefate pe roşeaţa lucie a podelelor.

Puiu privi spre uşă, spre fereastră, spre patul gol...

Sevastiţa ieşi de subt pat cu faţa căpşunie, cu tulpanul strîmb. Îşi şterse năduşeala, trecîndu-şi cotul peste faţă.

— Sevastiţo...

— Iaca aud!

— Na-ţi o caisă.

Sevastiţa îl măsură lung, se codi şi luă cu fereală fructul oferit.

Puiu se îndreptă spre uşă, învîrti cheia o dată, de două ori...

— Da' la ci-ai mai închis-o?

— Nu-i treaba ta!

Şi-i trînti uşa-n nas.

*

Alt strung rotunjise trupul Rodicăi, altul netezise trupul Olguţei.

Trupul Rodicăi părea hărăzit liniei orizontale, pe care ar fi înfrumuseţat-o cu belşug de rotunjimi, cum înfrumuseţează dealurile curbe, valurile pline, ronda legănare a grînelor şi prelunga plutire aplecată a zborurilor întinsurile plane ale pămîntului.

Trupul Olguţei purta avîntul şi vigoarea ascuţită a verticalei: plop vibrînd spre cer, din lenea priveliştelor toropite.

Trupul Rodicăi chema mînile, ca viile culesul; trupul Olguţei, săgeată, puterea braţelor de arcaş.

Alături de Olguţa, Rodica părea grasă, şi nu era. Nici pulpele, nici şoldurile, nici mijlocul, nici umerii n-aveau dospirea puhavă a grăsimii femeieşti. Pietros — trupul era rotund. În curbe dulci — sînii erau tari.

Feminitatea, deşi pare, nu e o îngrăşare, ci o împlinire a trupului de fetiţă. O amforă nu e grasă, e din plin şi robust rotundă.

Fetiţele par slabe fiindcă nu-s încă femei; femeile par rase figindcă nu mai sînt fetiţe.

Dar o femeie zveltă altfel e zveltă decît un băiat. Alături de Rodica, Olguţa părea croită băieţeşte — şi nu era.

Amăgitoarea repeziciune a formelor ei, dacă n-avea nici o moliciune din pricina muşchilor căliţi amănunţit în sporturi, n-avea, deopotrivă, nici o asperitate, nici un unghi brusc, nici o duritate atletică.

Înalte, cu glezne subţiri, pulpe lungi, genunchi rotunzi şi cărnoşi ca piersicele, picioarele cînd răsăreau în mers, din rochie, erau prea sprintene ca să pară slabe. Dar de la genunchi în sus, liniile care se înălţau spre coapse, păstrîndu-şi sprinteneala, căpătau o abia simţită îndulcire, un plin, ca aburul nevăzut, care, dimpreună cu lumina soarelui, îndulceşte, toamna, priveliştele cele mai aride.

Mici, sînii nu erau de copil. Erau mici. Din acei sîni rari, care-n declinul vrîstei nu se îngreoaie, abătuţi, ca pînzele din care vîntul a căzut, ci dîrji ca prorele, sfidează calmul anilor morţi. Sîni care par de copil, la şaptesprezece ani, însemnaţi cu roz de petunii în vîrfuri, dar care rămîn de copil şi la patruzeci de ani, mai dulci, înduioşaţi parcă, veşnici în mînile dragostii, ca rozele Iericonului. Sîni cu pueril relief, care, îmbălsămaţi pe pieptul mumiilor egiptiene, umilesc prin milenii sînii vremelnici ai femeilor din viaţă.

Dar mai preţioase decît toate celelalte erau liniile spinării, din coapse pînă-n umeri. Se înălţau, ca ciocîrliile în soare.

Multe trupuri par zvelte, văzute din faţă, dar din spate, puţine. Cele mai multe păstrează, de-a lungul anilor, aplecarea băncilor şcolare, neobservată în copilărie, din pricina vivacităţii mişcărilor. Fetele tinere îşi poartă timiditatea în spinare: debilă gîrbovire; sau impertinenţa: ţanţoşă împietrire. Cusutul hăinuţelor pentru păpuşi, apoi pentru bărbat, apoi pentru copii întreţin şi sporesc mereu aplecarea spinării.

Adolescenţii, deveniţi bărbaţi, capătă ori aplecarea grijilor şi a preocupărilor, ori feluritele gîrboviri profesionale, ori poartă greoaia voinicie a pieptului atletic.

Viaţa apleacă spinările.

Cochetăria, ca şi corsetul, nu dă zvelteţă spinării — acuză numai, provocator, şoldurile şi rotunzimile care le unesc. Privirile bărbaţilor, cînd urmăresc femeile cu mers cochet

— femeile care „se țin bine" — coboară amețite spre șolduri, nu se urcă spre umeri, înviorate, ca atunci cînd privești izbucnirea unui *jet-d'eau*. Rareori capetele se întorc pe stradă, urmărind o femeie, ca să privească altceva decît gleznele spre pulpe, sau mijlocul spre șolduri — fiindcă rare sînt spinările care, biruind coapsele fecunde, se înalță. Nici educația sportivă, nici voința cochetăriei nu pot da spinării, nici însufleți acea linie de imn pur. E un dar hărăzit tuturor trestiilor — care în adieri abia se îndoaie, alene, în vîrfuri parcă, ferindu-se de sărutarea vîntului delicat — dar rareori trupurile omenești. Iar cînd îl au, mersul lor e o dănțuire, oprirea lor — o vibrare de înălțare. Acele trupuri biruiesc și modele, și imperfecțiunile îmbrăcămintei. Mereu sînt goale, ca vîntul, sub orișice vestmînt, în suverana lor desăvîrșire. Mătasa, catifeaua, șalul venețian, tricoul de baie sau cîrpa zdrențuită vor deveni egale, îmbrăcîndu-le. Niciodată goliciunea acelor trupuri nu va fi indecentă, cum a statuilor scoase din valuri nu-i.

Spinarea și o șerpuire abia destăinuită în mișcările trupului lung feminizau adînc trupul Olguței. Alături de franca și vădita feminitate a Rodicăi, feminitatea Olguței deștepta spaima, ca ondularea de boa a vijeliilor în calmul mărilor adînci.

Olguța avea ochi negri; Rodica, buze roșii.

Dar amîndouă rîdeau cu hohote. De ce? Fiindcă unul din ogarii Olguței, abia deșteptat din somn, clămpănise ca fălcile unui craniu, pentru o muscă imaginară, și, dezorientat, strănutase cu capul strîmb — tîmp.

*

Monica, premergătoarea căruțelor, adusese o veste care răscolise toată curtea.

— Tante Alice, nu știi, a venit Dănuț!

— Puiule, a venit Dănuț!

Prin Sevastița, Anica și Profira vestea tropăi spre bucătărie, unde, pe loc, lăsînd bucatele să ardă și oalele să danseze, baba își puse un șorț alb și o broboadă albă și alergă spre poartă, urmată de cîni, pisici, gînsaci, găini, împrăștiind zboruri de hulubi, gîgîituri, măcăituri, miorlăituri, piuituri și lătrături — atît de formidabilă printre vietățile ogrăzii, încît părea un ghețar plutitor, cu papuci.

Prin Puiu, încălecat pe bicicletă, vestea vîjîi spre „Musca văduvă".

Odată vestea aruncată ca o primăvară asupra casei, Monica porni, tot călare, să reîntîmpine pe craiul Medelenilor.

Cu toată aversiunea pentru arșiță și colb, doamna Deleanu trecu pragul porții și porni precipitat pe șosea, spre norul de colb, nimb în ochii ei.

De data aceasta Puiu se simți superior Olguței. În fața rogojinilor, se opri, încălecat pe bara bicicletei, rezemîndu-și vîrful picioarelor de pămînt.

— Olguța! Olguța!

— Cuțulachi, unii oameni văd dublu, tu vorbești dublu. Numește-mă o dată numai: nu-s cuc!

— Olguța, da' am o veste nemaipomenită!

— Ai făcut echilibru-n mîni pe bicicletă?

— Ba nu.

— S-a ouat Leila?

Rodica bufni de rîs.

Puiu zîmbi compătimitor. Dar nu putea ține-n el vestea explozivă.

— A venit Dan.

— Cine?

— Dan.

— Metaforel?

— Dan.

— Cînd? Cum? Cu ce?

— Uite-acuma vine cu căruța. Monica a venit călare înainte. Mă duc...

— Stai, nu te mișca! țipă Olguța cu tonul hoților cînd comandă: „Sus mînile".

Într-o clipă își trase rochia, pe dos, încălță papucii de tenis, fără ciorapi, omițînd să-și lege șireturile, uită să-și scoată prosopul răsucit în turban pe cap — și răsări dezmățată în fața lui Puiu.

— Descalecă.

— De ce?

— Imediat.

Puiu descălecă.

Olguța-i încălecă bicicleta și, subt ochii uluiți ai lui Puiu, porni săgeată, turc la cap, derbedeu la picioare, urmată de salturile ogarilor albi.

Rodica se îmbrăca amănunțit. Printr-o crăpătură a rogojinei, Puiu o urmări trăgîndu-și ciorapii, punîndu-și cămeșa...

Pentru întîia oară Rodica văzu ce lipsea cabinei de baie: oglinda. Știa totuși, din oglinzile retrospective, că îmbrăcatul în grabă și pieptănatul la fel n-o dezavantajau. Dimpotrivă: obrajii sînt mai roșii, de emoție, părul ciufulit pare creț...

Și simți de asemeni lipsa unei alte oglinzi la Medeleni: un băiat mai mare decît Puiu. De asta poate regreta oglinda în care ar fi putut aranja cu băgare de seamă ceea ce, în lipsa ei, lăsa la voia întîmplării, cu optimism de altfel.

— Puiule... ce faci?

Îl prinsese, fiindcă de la o vreme Puiu închisese ochii ca să mai păstreze imagina Rodicăi dezbrăcată.

— Să nu mă spui, te rog!

— A! Te temi de Olguța!

Îi zîmbea. Puiu, cu obrajii roși, îi zîmbi.

— Nu te spun, dar să nu te mai prind!

Îl bătu peste obraz și o luară la goană.

Descălecătoarea din căruță avu loc acolo unde doamna Deleanu întîlni norul de colb. Cînd o văzu pe mama în brațele lui, mai mică decît el, gîfîind, cu părul sur — i se strînse inima.

Același blînd parfum de șifonieră deschisă — cu bomboane acre, șocolăți, livănțică și flacoane de parfum — răspîndea doamna Deleanu, dar lacrimile îi curgeau pe subt ochelari: în grabă, ridicîndu-se pripit de la pian, uitase să și-i scoată. I-i scoase Dănuț, zîmbindu-i.

— Dă-mi-i mie, mamă. Nu vreau să te văd cu ochelari.

Avea ghetele prăfuite doamna Deleanu, și-și uitase batista. I-o dădu Dănuț. Monica nu îndrăznise. Ea venea în urmă, ținînd dîrlogii, cu Mircea alături. În urma lor, cele două căruțe veneau la pas, scîrțietoare. Gheorghiță, după ce sărutase mîna doamnei Deleanu, o luase la goană spre poartă unde văzuse pe statuara mama Maria. Olguța trecu pe lîngă el săgeată: o recunoscu prea tîrziu. Chiui după ea ca un desperat: „Săru... mînaaa...“ — și dădu din cap: „Amarnică-i duduia Olguța!“

— S-salve, mă!

Se pupară, se priviră. Bufniră de rîs.

— Bine, Olguța!

— Bine, Metaforel!

Doamna Deleanu interveni, severă:

— Olguța, cum ești îmbrăcată?! Avem musafiri... Mircea... Băiat mare....

Olguța ripostă pe-același ton:

— Bine, Metaforel, în așa hal vii?! Avem musafiri... Rodica... O bomboană...

Alaiul se întregi.

— Bună ziua, Mircea. Să nu-mi spui „duduie“. Îți promit solemn, la porțile cetății, că dacă-mi spui, îți spun și eu „duduie“ toată vacanța. Ține-mi bicicleta.

— Da' papa unde-i? întrebă Dănuț.

— N-a găsit o bicicletă disponibilă: altfel zbura la tine!

— Olguța! Tata e la Iași, îl lămuri doamna Deleanu, cu brațul după gîtul lui. Olguța!!!

— Ce-i, mamă? întrebă Olguța, care o luase înainte, cu șireturile prin colb și Mircea alături.

— Ai îmbrăcat rochia pe dos!

— Ai-ai-ai! Mircea, nu te uita, că te faci stană de piatră!

— Olguța!

— Ce să fac, mamă dragă, s-o scot? Eu fac cum vrei mata...

— O vezi, Dănuț! Uite, așa-i toată ziua! Peri albi... Se gîndi că-i are, și dezmierdă fruntea lui Dănuț. Ce mare ai crescut!... Bietul Dănuț! Te-a zdruncinat căruța...

La poartă îi întîmpină grosul oastei, cu baba în frunte, generalisim.

— Ia sî ti văd... Sărut mîna, stăpîni. Sî ni trăiascî, coniți! Tăiem un curcan: auzi, măi Vasili!

Olguța șopti, cu ochi teribili, grupului de slujnice:

— Strigați ura!

Și bufni de rîs.

— Ura! îngînară ele, înghițindu-l pe: „Săru mîna“.

Dar băieții de țăran, strînși la poartă, atîta așteptau. Un „ura“, electoral ca intensitate, dar sopran, acoperi glasul femeilor, dînd ogrăzii un elan festiv.

Doamna Deleanu își acoperi urechile. Harmalaia se dezlănțuise.

Abia în pridvor, Dănuț — care, zărind-o pe Rodica, se prefăcuse că n-o vede — îi fu prezentat.

Puiu — singurul cu pantaloni scurți dintre băieți — simți, împotriva lor, ostilitatea celor din „cursul inferior", cînd, într-un cerc de fete, în care erau singurii băieți, sînt detronați prin venirea unora din „cursul superior". Îi examina pe furiș, cu reavoință, bucurîndu-se că-s nespălați, prăfuiți, cu hainele mototolite — și desfătîndu-se mai ales de gafa lui Mircea, care, emoționat, ridicase pe scări în pridvor bicicleta încredințată de Olguța și o privea nedumerit, cu aerul cuiva care, ținîndu-și în mînă ochelarii, i-ar simți deodată îngreuindu-se și i-ar vedea crescuți gigantic și deveniți, miraculos, bicicletă.

Baba pornise după cafea; doamna Deleanu, urmată de Profira, după dulcețuri; Anica, după apă de la beci, Gheorghiță, ajutat de oamenii de la grajd, descărca din căruțe cuferele și geamandanele.

Olguța-i propunea lui Dănuț o imediată partidă de tenis.

— Olguța, uite-n ce hal sînt! Mă duc să mă spăl, să mă schimb... Mă ierți, domnișoară!

Rodica zîmbi, producîndu-și dinții.

Dulcețile sosiră. Apa, ba.

— Unde-i Anica?

— Anicaaaa...

— Olguța!

— Mulțumesc, nu iau, refuză Mircea dulcețile, încurcat de bicicletă.

— Pune-o-n buzunar, Mircea! îl învață Olguța, arătînd spre bicicletă.

Puiu bufni.

— Ce-i Cuțulachi? Dai din coadă! Ia-ți bicicleta și ad-o pe Anica în echilibru pe cap!

Numai Monica ședea la o parte, pe întîia treaptă a scării.

Pridvorul de verdeață era plin de zorele. Sufletul Monicăi era la fel.

Deși Dănuț era cu spatele la ea și fața spre Rodica.

*

Odăile Potemkin-Kami-Mura, de războinică amintire, erau ocupate numai de fete. Copilăria le părăsise de mult,

urcîndu-se în pod cu săbiile de tinichea, cu uniforma amiralului rus și a celui japonez, cu pușca Eureka, rețelele de mingi colorate, colecția de vapoare, dormitorul de păpuși, luptele diurne și nocturnele conferințe de pace scrise cu linguri de șerbet sau de beltea, jos pe covor, la masa albă a lunii.

În foasta odaie Potemkin stăpînea Leila, pisica Monicăi, și tăcerea, tăcerea Monicăi. Sulfina se usca pe șifonieră, iar pe subt storul lăsat soarele-și prefira sulfina pe covor. Pașii Leilei nu turburau nimic — ca fumul. O candelă, subt o icoană, cocea în fiecare noapte un frag aerian pentru mînuța grasă și buzele plinuțe ale copilului Isus, copil în brațele Mariei.

Biuroașul de lemn de trandafir al doamnei Deleanu, delicat și feminin ca un „clavecin" pe care-o roză albă, desfoindu-se, cînta o sonatină...

Vara, o dată cu începutul vacanței, Verlaine, Heine și alții veneau la Medeleni. Melodioase nume închise-n foi sonore, ca ferestrele dinspre livezi.

În odaia Monicăi nu era ordinea stereotipă a odăilor atent și minuțios gospodărite — cărțile de pe poliță-colțar de deasupra divanului aveau aplecarea capetelor care visează la o fereastră, privind marea — ci prelungirea armoniei pe care unele trupuri și unele suflete, avînd-o, o răsfrîng firesc asupra decorurilor familiare.

În odaia Monicăi tăcerea părea că cetește versuri. Odinioară, ușa despărțitoare dintre odăile Potemkin-Kami-Mura era închisă de doamna Deleanu. Acuma, de Monica. Bineînțeles, tot Olguța o deschidea. Căci Dănuț, oropsitul Kami-Mura, era tot în odaia lui în odaia Monicăi, iar sufletul Monicăi, ca să-l primească pe Dănuț, nu deschidea nici o ușă.

În odaia Olguței tăcerea era ca un vas spart, înlocuit mereu cu unul teafăr, spart din nou.

Două paturi — al Olguței și al Rodicăi— ca două albii de rîu, adăposteau rîs, mai mult decît somn.

Ordinea o făcea Sevastița; dezordinea, Olguța și Rodica. Luptă inegală, după cum se vede.

Ca și biuroul domnului Deleanu în epocile de lucru, odaia Olguței fusese iertată de controlul doamnei Deleanu. Cio-

rapii, însufleţiţi parcă de electricităţi de acelaşi sens, refuzau să conviețuiască împărecheaţi: unul spînzura, de pildă, pe şifonieră, aerian, altul, terestru, dormea sub pat, dimpreună cu ghetele, pantofii, papucii şi uneori chiar cu pălăriile, insolite apariţii acolo, ca berzele în catacombe.

Uşa dinspre odaia Monicăi, transformată în panoplie, era împodobită cu florete, spade, măşti de scrimă, mănuşi şi pieptare capitonate. Şi de aceste arme totuşi se agăţau ciorapii, mănuşile, batistele, pălăriile, ca iubitele de pieptul luptătorilor care pleacă la război.

Rachetele şi mingile de tenis aveau locuinţa pe şifonieră, dar călătoreau des, aşa că le vedeai pretutindeni mereu; pe şifonieră, rareori, ca pe bărbaţii uşărnici.

În şifonieră atîrnau multe cuiere goale, nu din pricina penuriei de rochii, ci pentru că rochiile preferau să stea turceşte de-a valma, exact subt cuiere. De asta rochiile de gală erau păstrate în şifoniera Monicăi. Rodica îşi păstra rochiile în cufărul în care i le aranjase mama ei la plecare. Era mai prudent şi, totodată, astfel justifica prezenţa cufărului în odaie. Căci Rodica păstra în cufăr, în afară de rochii, şi oarecare cărţi cu poze, despre a căror existenţă Olguţa nu ştia nimic.

Dezordinea din odaia Olguţei nu dovedeşte că Olguţei îi plăcea să trăiască în dezordine — aşa cum pretindea doamna Deleanu — ci arăta numai că Olguţa trăia puţin în odaie. Cînd dormi, locuieşti în pat şi în tine, nu în odaie.

Adevărul, însă, e că Olguţa tot în dezordine trăia, dar nu în meschina dezordine a unei odăi, ci pe-afară, în vasta şi triumfătoarea dezordine a livezii, a pădurilor şi a cîmpurilor.

Şi la Medeleni Dănuţ avea apartamentul său. Doamna Deleanu nu se lăsase mai prejos decît Herr Direktor. În cealaltă aripă a casei, nelocuită de la moartea lui conu Costake Dumşa şi a Fiţei Elencu, doamna Deleanu aranjase patru odăi pentru tînărul bărbat. Pe cît erau de modern mobilate cele din Pitar-Moşu, pe-atît erau de patriarhal mobilate cele de la Medeleni. Pietatea pentru amintirea părintelui ei mort făcuse pe doamna Deleanu să nu schimbe nimic din rînduiala ani de-a rîndul respectată cînd era copil: nici hruba icoanelor — bună pentru lavoar — din odaia de culcare; nici oglinzile veneţiene şi candelabrele la fel, din salonul prea pompos şi prea sever; nici grava armonie a odăii

de lucru, cu gigantă bibliotecă de lemn negru, biurou de lemn negru, pe care, solemne ca pentru un jurămînt la miez de noapte, două sfeşnice de bronz masiv, cu patru braţe, înălţau cîte patru lumînări; nici părechea de harapi, din dreapta şi din stînga uşii antretului, buzaţi de rîs, purtînd în mîini de şocolată fără lapte cîte un vas aurit, plin şi acum de cărţile de vizită îngălbenite ale unor vremi demult apuse...

Un cerdăcuţ lateral — în care conu Costake îşi lua cafeaua — dacă dădeai la o parte viţa de poamă coarnă care îl acoperea, se deschidea pe sat, pe lanuri şi pe dealurile şerpuitoare în albastrul orizont moldovenesc, avînd afunda perspectivă în care fumul de ţigară sau ciubuc se despleteşte lung, alintîndu-se opalin pe dealurile albastre, cum îi şade bine fumului de ţigară sau ciubuc cînd nu-i aruncat de pe divanul moale, spre plafon...

De la Fiţa Elencu nimic nu se păstrase decît doar clopoţelul de argint cu care îşi chema servitorii; îl păstrase doamna Deleanu şi-l trecuse lui Dănuţ, dimpreună cu toate celelalte nu fiindcă era melodică vibraţia preţioasei guşe de argint lucrat, ci fiindcă nu era sonerie în casă.

În apartamentul lui Dănuţ, Monica pusese florile; doamna Deleanu, saşeuri de livănţică în şifonieră; şi Olguţa, o pancartă:

Aspru interzis metaforele în vorbă şi în scris. Lăsaţi pe seama broaştelor pe: „ca un" şi „ca o" precum şi pe „întocmai ca", „întocmai cum"!

Iar în odaia lui Mircea, alături de etacul lui Dănuţ, după dejun apăruseră două benzi de hîrtie, prinse vertical cu ţintişoare, din plafon pînă-n podele.

Întăia, cu următorul cuprins:

Olguţa sum,
Olguţa sum,
Olguţa sum,
Olguţa sum,
Olguţa sum,
Olguţa sum...

Şi aşa pînă-n podele.

Iar cealaltă:

Olguța da,
Duduie ba,
Olguța da,
Duduie ba,
Olguța da,
Duduie ba...

Și la fel pînă-n podele.

Ideea era a Olguței; execuția, însă, a lui Cuțulachi. Din pricina asta subt primele cuvinte nu urmau ghilimetele expeditive, și caligrafia avea un caracter triumfal.

Puiu avea odaie în aripa fetelor, ceea ce nu-l umilea de loc. Controlul Olguței însemna apropierea Olguței.

Odaia turcească, îmbelșugată în divanuri, ca un harem pacificat îl aștepta pe Herr Direktor: sultan la București. ermit la Medeleni.

*

Nici Dănuț, nici Mircea nu dormeau.

Dialogul dintre ei, de după dejun:

— Tu ce faci?

— Mă culc. Dar tu?

— Și eu.

...întovărășit de căscat demonstrativ, era o minciună reciprocă. Mircea simțea nevoia patului, fiindcă odată trupul așezat orizontal, impresiile se limpezeau, ca vinul în sticla culcată pe-o coastă; iar Dănuț simțise nevoia de-a scrie Adinei de îndată ce fetele plecaseră.

Mircea nu se limpezea.

Dănuț nu scria.

Dar nici nu dormeau.

Se despărțiseră unul de altul fiindcă aveau nevoie să fie singuri cu adevărurile și minciunile sufletelor lor, nealterate de altă prezență.

Dănuț era la biurou, cu fruntea în mînă și cotul pe lespedea de lemn. În fața lui, o scrisoare cu două vorbe: „Dragă Adina", iar în coșul de hîrtii, altă scrisoare, ruptă, cu trei vorbe: „Adina mea dragă".

Făcu bucăți scrisoarea din față.

Îi scria zilnic, la București, cînd o avea alături, și acum...

Sînt trist, Adina...

Cuvintele veneau dinafară, nu dinăuntru, mobilînd convențional o încăpere goală.

Știa că-i trist, dar în clipa cînd știa aceasta nu era trist. Nehotărît și provizor, ca la o schimbare de anotimp, sufletul era deșert. Tristețea căzuse ca o lacrimă, lăsînd în ochiul care-a plîns-o o privire distrată și nevoia de-a clipi.

Se îndreptă spre etac, hotărît să se întindă. În fața ușii se opri. Uitase pe biurou hîrtia cu: „Sînt trist, Adina". Nu mai era în Pitar-Moșu!

Sînt trist, Adina.

Putea să intre Monica.

Își aminti că și Monicăi îi scrisese odată: „Sînt trist, Monica"....

Ciudat! Întotdeauna trebuie să fii trist față de cineva!

Zvîrli scrisoarea începută în paner și trecu în etac.

Întăia despărțire de Adina...

Se întinse pe pat. Acumulase atîtea impresii, emoții și amintiri, începînd de dimineață, încît își simțea sufletul ca o masă la care mănîncă două persoane, cu intimitatea lor taciturnă transformată în gălăgioasă masă de douăsprezece persoane.

Întăia despărțire de Adina...

Anul trecut venise la Medeleni cu sufletul vacant, dar plin de literatură proprie și-a altora.

Anul acesta avea ciudata impresie că poartă pancarta:

„DE ÎNCHIRIAT"

...a caselor la Sfîntul Dumitru.

Întăia despărțire de Adina...

Era stranie grabnica dispariție a durerii care la gară, în urma trenului, îl făcuse să dorească apariția altui tren cu roți tăioase pentru trupul inutil!

Venise Monica, doamna Deleanu, Olguța, Puiu, Rodica... Medelenii copilăriei...

Reținu o clipă pe Rodica. Îl mira prietenia Olguței pentru Rodica. Constatase la dejun prostia ei. Simți totuși că „pros-

tia", „inteligența" și „Rodica" erau noțiuni fără de nici o contingență. Mănînci un măr fără să te-ntrebi dacă e prost sau deștept; îl muști dacă miroase bine și-i gustos... Totuși, alături de verva Olguței și de distincția Monicăi, prostia Rodicăi era dezacord... sau variație: cine știe!

Rîdea antrenant Rodica, decoltîndu-și dinții; se uita pe furiș, ceea ce dezmințea naivitatea figurii; și avea nări... indecente. Da! o indecență care iarăși dezmințea obrajii permanent roși, dar cu dese îndoiri de roșeață... Era oare proastă într-adevăr? Cine știe! Așa de ciudați sînt oamenii cei mai simpli! Fiecare are o perspectivă de zeci de planuri sufletești, pe care le descoperi pe rînd, și subit, ca priveliștile în munți, la cotiturile drumurilor abrupte.

Și în el descoperise această perspectivă, care-i da un fel de nesiguranță înfricoșată față de el. Mai multe suflete îl stăpîneau succesiv, uneori în răstimpuri mai mici, alteori, mai mari, ca perindarea domnitorilor la tronul principatelor românești.

Uneori, și cu unii oameni, era timid: paralizantă timiditate, ca un frac de împrumut, sau, mai exact, ca o haină îmbrăcată pe dos. Cu alții era spiritual și impertinent de îndemînatec în toate mișcările și vorbele: ca o beție de șampanie, fără să fi băut, și fără de ilaritatea fiziologică deșteptată de șampanie. Cu unii se simțea prost, atît de prost, de neghiob, de greoi, de stupid, încît putea spune că are experiența prostiei, cu nenumăratele ei fizionomii variate, ca și ale inteligenței, prin el, nu prin alții. Și totuși, nu era prost. O simțise din copilărie, cînd, dominat și umilit de Olguța, își pusese chinuitoarea întrebare. Avea deopotrivă experiența prostiei și a inteligenței, cunoscute ca doi frați gemeni cu el.

Uneori, de pildă, avea impresia că sufletește o învăluie pe Olguța, o cuprinde, cu o capacitate superioară capacității ei sufletești. Și-ndată se îndoia: Cine știe!

Își reprezenta plastic această problemă în felul următor: o casă cu patru etaje. În balconul etajului întăi se dezbracă o femeie, crezînd că n-o vede nimeni. Dar domnul de la etajul al doilea — a cărui soție s-a dus la teatru — privește în voie pe doamna de la etajul întăi, crezînd că nu-l observă nimeni. Îl vede însă domnul de la etajul al treilea. Pe acesta, cel de la etajul al patrulea, care zîmbește, fiindcă știe că

domnul de la etajul al treilea se crede neobservat și din această pricină rîde de domnul de la etajul al doilea, care la rîndul său observă în voie, crezîndu-se neobservat, pe doamna de la etajul întăi. Singurul care „știe" e domnul de la etajul al patrulea: el singur judecă pe toți ceilalți, complect, zeflemisindu-i ierarhic.

Dar dacă de pe acoperiș și pe el îl observă cineva?...

Etajele minții nu se pot număra ca ale unei case, așa că niciodată nu poți fi sigur. Și nu vanitatea îl determina să-și propuie și să cerce să rezolve astfel de probleme — în copilărie poate că da; acuma nu — ci dorința de-a cunoaște uneori măcar un mal sigur al sufletului înfricoșător de incert.

O iubea profund pe mama lui. Totuși, un an întreg nu simțise nevoia să-i scrie altceva decît anostul rînd de cuvinte, așternut pe o carte poștală laconic informativă. Și acum, cînd o văzuse căruntă și cu ochelari, fără de nici o severitate sau mustrare pentru el, simțise ceva mai adînc și mai întins decît remușcarea. Simțise că în răstimpul unui an întreg ceva din el suferise, fără ca el să știe. Văzînd-o pe mama lui, luase act de o veche și statornică melancolie: aceea de-a fi părăsit o ființă dragă, căreia, prin aceasta, îi sporești suferința despărțirii.

Și totuși, ignorase această treptată părăginire din el, n-o băgase în seamă — deși mereu exista în el.

Să nu iei seamă că zi cu zi mucegaiul copleșește zidurile și că paianjenii țes pînză ursuză într-o odaie a casei tale?

Ciudat! Avea impresia că alt suflet conținea acea părăginire, acea durere: sufletul care-i venise o dată cu mama lui, pe șosea.

Sufletul nu e ca o casă cu multe încăperi, fie chiar nenumărat de multe. Sufletul e ca un mal la care poposesc corăbii. Aceste corăbii, fiecare din ele aducînd altceva — unele rodii și curmale, altele molime, altele cîntece, altele sicrie — sînt pribegile încăperi ale acelei case vast inexistente care se numește suflet. Unele se înecă și dispar — deși „sînt" pe fund — altele, răzlețite, apar o dată numai, în fum de ceață și gemăt de sirene. Și mereu e altceva. Alte suflete, dar ceea ce e îngrozitor e că toate însuflețesc același trup...

Adina, mama, Monica, Olguța... parcă nu intrau în același suflet, ci fiecare într-alt suflet, conținut în el.

Se simțea împovărat ca de un prea mare belșug inform — și vid totuși. Vidul copleșitor din preajma marilor furtuni sau marilor secete: vastă chemare mută.

„Ar trebui să mă izolez"...

Totuși, în fața sufletului era cuprins de panică. Aceeași impresie pe care ți-o dă marea, văzută întâia oară, de gigantice vitralii deschise pe nemărginiri cînd verzi, cînd vinete, cînd argintii, cînd albastre; cînd linse în aburi lăptoși, și atît de plane, încît par lespede de veci în colb lunar, pe toate reliefurile vieții; cînd zvîrcolite și atît de uriaș căscate, încît pare că asiști la nașterea cosmică a munților...

Scrisul pentru el era un refugiu, o scăpare de propriul său suflet, un fel de fetișism în care metaforele erau icoanele. Cum fugi de umbra stranie a unui cimitir și cum te bucuri să intri în prima casă țărănească întîlnită, casă plină de copii care mănîncă mămăliga la măsuța joasă, cu mînile mînjite, fiindcă acest decor îți alungă spaima cimitirului — așa fugea de sufletul său, refugiindu-se în metafore.

Și fiindcă sufletul era brăzdat de spaime, metaforele izbucneau impetuoase spre viață, ca herghelиile de cai sirepi fugind de crucile de foc ale furtunilor.

Se simțea fratele sălbaticilor care poartă cercei și amulete izbăvitoare de mîniile zeilor prevăzuți și neprevăzuți. Adora concretul, spre a se izbăvi, prin el, de teroarea abstractului. Făcea metafore cum își astupă femeile ochii și urechile cînd le e frică prea tare.

Dar nimeni nu știa aceasta afară de Monica. Ea singură cunoștea caietul scris în vacanța trecută — în românește, nu în franțuzește — intitulat *Vitrina jucăriilor* la început, *Alunele veveriței* după aceea. Caietul îl păstra Monica. Secretul, tot ea: vistiernică și vestală.

Nu arătase Olguței nimic din ce scrisese atunci, convins că l-ar fi persiflat. Într-adevăr, era plin de metafore caietul, ca scorbura unei veverițe de alune. Olguța credea că metaforismul lui e o manie, fără să vadă rațiunea lui profundă, valoarea echilibratoare de religie pe care o avea pentru el.

Alunele veveriței reprezentau epoca cea mai senină a adolescenței lui. Simțise atunci bucuria vieții de anahoret, fără de chinul trupesc. O a doua copilărie, conștientă însă, ceea ce dubla bucuria de-a o trăi.

Se scula dis-de-dimineață și o pornea pe jos. Răsăritul soarelui, hulubii, cucoșii, gîștele, rățuștele, curcanii, rîndunelele, ciorile, cucul, fluturii, florile, gîngăniile ierburilor, copacii, pomii, siluetele de țărani, casele satului, berzele agronomice, grîul copt, secara, floarea-soarelui... Îi venea să-și strîngă sufletul în brațe și să-l sărute pe obraji, ca pe un copil zdravăn și voios, care în fiecare dimineață venea spre el, jucîndu-se cu el. *Dar venea dinafară*, spre el, nu din el.

Asupra lui n-avea decît creionul, cuțitașul și caietul cu scoarțe de mușama neagră. Ali, *pointer*-ul bătrîn, îl urma uneori placid, fiindcă plimbarea era lentă și siestele lungi.

Se așeza undeva în iarbă și nu se întindea, cum se pretinde că fac poeții, cu fața-n sus și mînile subt cap, lăsîndu-și sufletul „scăldat în nemărginita pace a cerului albastru". Nu. „Nemărginita pace a cerului albastru" e o altă mare răspîntie de larguri necunoscute: boltită oglindă a mărilor nestatornice și a sufletului nestatornic.

Culcat în iarbă, cu fața-n jos, aplecat asupra caietului, se îngrădea cu tot ce era pitic și imediat, notînd:

Greierul

Dacă-l auzi: un ciripit căzut în iarbă.

Dacă-l vezi: afară de Fabre l-a văzut cineva?

Nu-i făcut pentru ochi, numai pentru urechi.

Spui: am ascultat greierii și am văzut fluturii. E drept că fluturii tac; ei sînt aplauzele florilor.

Lăcusta

Văzută pe un tort de șocolată, ai zice că-i cel mai superb miez de fistică.

Dar o vezi în iarbă...

Ogar pitic și verde al ierburilor verzi, unde-s miniaturalii iepuri după care fugi și unde-i vînătorul cît un deget, care vînează mereu, surind cîmpia cu rotocoalele de fum ale pufului de păpădie?

Omida

Un funicular urcă, urcă, și se oprește la gara stacojie a unui trandafir.

Merele domneşti

Ce fetiţă, jucîndu-se de-a calăul, şi-a decapitat şi scalpat toate capetele păpuşilor, atîrnîndu-le de crengi? Aceeaşi fetiţă care astă-primăvară le-a făcut trusoul de dantelă roză şi matasă verde.

Hulubi

Stau pe acoperiş şi exclamă: „o! o! o!..." — dîndu-ţi impresia unei sindrofii de cucoane la etajul de sus, dintre care una istoriseşte ceva picant despre una absentă, iar celelalte exclamă, guşate, indignate şi satisfăcute: „o! o! o!"

Găina

Zgîrcite, stridiile, după ce-şi fac mărgărintarul, îl păstrează în aripele închise şi o păţesc!

Găina, darnică, după ce face, părăseşte ovalul, rozul şi marele mărgărintar comestibil — sau îl uită.

În nici un caz nu şi l-ar putea atîrna de gît: iar cucoşul nu poartă inele sau ac de cravată.

Gînsacul

Se repede cu aripele vîlvoi, avînd fluturarea precipitată, alarmată şi serviabilă a şervetului de subt braţul unui chelner dintr-un restaurant de gară, unde trenul se opreşte cinci minute.

Curcanul

Se umflă şi se dezumflă fără de nici un rost, aşa cum aprind şi sting pompoasa lumină electrică din salonul gol copiii care n-au altă distracţie.

Plopul

Îţi vine să prinzi cu degetul vîrful acestui minutar oprit şi, învîrtindu-l în circonferinţă, să-l aduci la loc şi să aştepţi bătaia imensului orologiu.

Rîndunelele

S-au molipsit stînd mereu pe sîrmele de telegraf şi au devenit urgente şi tincoherente.

Piersicul înflorit

Îl vezi şi-nchizi ochii fiindcă ai avut, cu o bătaie de inimă, icoana întăii sărutări: buzele roşii care-au zîmbit, obrajii copilăreşti care s-au înroşit.

E trist un piersic înflorit, fiindcă alături de el, oricît ai fi de tînăr, eşti bătrîn.

Cocostîrcul

Cel de pe casa lui moş Gheorghe. El a adus în pliscul lung şi delicat copilăria noastră.

De-atunci cocostîrcii nu mai aduc nimic. Pe morminte, cocostîrcii nu-şi fac cuib. În schimb, mănîncă broaşte. Ştiinţa explică precis că mediul în care-şi caută hrana e cauza dimensiunilor plisculuí.

Seceriş

Tabloul e blond: grîul; albastru: cerul. Vezi ţăranul, vezi coasa, vezi femeia cu merinde şi copilul desculţ şi bălan de lîngă ele.

Un car cu boi...

Vezi toate noţiunile verii. Simţi vara.

Un singur lucru nu vezi: bagheta cu care profesorul de germană îţi specifică pe nemţeşte toate cele reprezentate pe tabloul mural al „verii".

Şi nu simţi duritatea băncii de pe care priveşti didacticul „Sommer", nici mirosul de cerneală şi de clasă în ora treia.

Seceriş! Lungă recreaţie!

Şi nici un clopoţel nu te vesteşte că s-a isprăvit.

Şi — fericire! — tabloul înjură româneşte.

Robinson Crusoe

Să fii în sufletul tău ca într-o insulă fără nume, neînsemnată pe nici o hartă, înconjurată de mări benigne în tovărăşia unui papagal, a unei căpriţe şi a unor pisici...

Şi să fii ca o carte cetită de un copil care mănîncă piersici.

Robinson Crusoe! Numele fericirii...

Ce trist e numele morţilor!

Munţi

Apele cuprind pămînturile. Viaţa pămîntului e o lentă înecare sigură.

Munţi deznădăjduit de înalţi! Muget de vită care se îneacă!

Aceste notații disparate, unele grațioase, altele glumețe, altele triste, îi micșorau sufletul, dîndu-i dimensiunile trupești și sufletești ale copilăriei. Scria, cum un copil își clădește căsuțe pe covor, din cărți de joc, serios cum numai un copil poate fi. Simțea în el intimitatea unui spațiu restrîns. Se bucura, scriind, cum se bucura un copil, la „lanterna magică". În aceeași clipă era în sufletul lui bucuria bunicului care distrează și fericirea nepotelului distrat.

Schimbase titlul — din *Vitrina jucăriilor* în *Alunele veveriței* — nu fiindcă dorea să publice cuprinsul caietului, ci fiindcă vroia să definească pentru el, mai bine, natura bucuriei simțite. Scria ușor, fără nici un efort. Foile caietului se umpleau. Nu recitea. Scria mereu, zilnic, și dimineața, și după-amiaza. Scria mereu? Firește, nu tot timpul. Dar preocuparea alegră a minții care căuta, descoperea, născocea era mai prețioasă decît scrisul în sine:

Miniaturală hărnicie. Veșnic zvon de rîu de munte.

Încetul cu încetul, începură să-l bucure culorile și să călătorească în ele. Verdele, roșul, galbenul, albastrul nu mai erau pentru el simple suprafețe colorate, ci profunzimi în care sufletul se afunda, rătăcind ca prin niște palate pline de neprevăzut...

Tot fugind de sufletul său, ajunsese în copilărie. Triumfase, *văzîndu-și* copilăria clară ca o grădină după ploaie, ca și cum abia atunci ar fi părăsit-o. Nu pierduse nimic. Tot se păstrase. Miraculoasa „turbincă a lui Ivan" aruncase la suprafață micul și fragedul continent scufundat. Începu să trăiască în copilărie, așa de intens, încît uneori, față de Olguța, avea gesturile și sfiala obedientă a lui Kami-Mura de odinioară, deși raporturile dintre ei erau altele.

Continua să-și scrie zilnic notațiile, ca și înainte. Nu scria nimic „despre copilăria lui": aluzii scurte uneori, indescifrabile pentru un străin. Dar permanența din el a copilăriei, cu toate amintirile ei, dădea o rară prospețime unora din notații. În unele din ele, exprima viziunea specială a ochiului de copil, pe care copilul nu știe s-o transmită altora; în altele, exprima fantezia originală a minții de copil, pentru care lumea e mereu nouă, ca jucăriile abia căpătate. Și-n toate, fără deosebire, era bucuria unică a copilului în fața lumii, bruma de zîmbire pe care lumea o îmbracă numai pentru ochiul copilului. Totul se mișca într-o atmosferă cu presiune mai mică decît a atmosferei în care se mișcă omul matur. Din această cauză, sufletul avea altă elasticitate, alt ritm: gîndurile nu mergeau, săreau. Această elasticitate, acest cvasi zbor al tuturor mișcărilor sufletești și trupești, datorite unei presiuni mai mici, e bucuria specifică a copilăriei, îngerească prin aceasta. Sufletul lui trăia în ea, atingînd acel desăvîrșit echilibru cu sine însuși care poate fi numit fericire.

Și întregirea acestei fericiri era Monica. Dimineața, pe la zece, și după-amiaza, pe la patru, venea la el, descoperindu-l cu un instinct care nu da greș, oriunde era. Îi aducea așa-numitul „coș cu merinde", ca o nevastă de plugar, dar frumoasă și bună ca răsărită din poveștile pe care zilnic și le amintea. Îi aducea fructe, tartine, turtă dulce, cozonac, tot felul de bunătăți. Se așeza jos lîngă el. Mîncau împreună, ea ca să-i facă plăcere, el ca să-i facă plăcere. Uneori tăceau alături; alteori, Dănuț îi trecea caietul. N-avea nici o neliniște de autor cetit și judecat; nici un apetit al vanității nu rîvnea elogiul, fiindcă n-avea impresia c-a scris. După ce faci o rugăciune nu aștepți aplauze; nici după ce mănînci sau dormi. Ceea ce scria era făcut pentru el. Împărțea frățește cu Monica. Intimitatea lor se emancipase de vorbe și explicații.

„Literatură" erau poeziile franțuzești pe care le făcea din cînd în cînd, conștient că „le face", conștient de superficialitatea emoției din ele, conștient de sinceritatea lor ad-hoc, care nu angaja nimic din profunzimile sufletului, dar care nici nu avea „panica de suflet" a notațiilor — conștient într-o măsură și de vibrația altor literatori pe care acele poezii o conțineau.

Notațiile erau un seismograf plastic al vibrațiilor senzoriale actuale, îmbinate cu a celor din copilărie — sau, poate, ale vibrațiilor marelui teren vulcanic de care se temea.

Degetul Monicăi se oprea uneori asupra unei notații. Ochii Monicăi rîdeau. Dănuț recitea distrat: rîsul Monicăi era mai prețios decît notația care-l provoca.

Monica deslușea fără de nici un efort și slova neregulată, cu litere mîncate și metafora, uneori prea obscură — culeasă înainte de a-și fi împlinit complecta evoluție în tăcerile sufletești — alteori prea îndrăzneață — care copil nu-i? — alteori stranie ca un gest văzut prin vis,

alteori reluată de alta și de alta în joc de aluzii și subtile devieri.

Uneori, genele Monicăi se ridicau — zbor lin pe cer — de pe caiet, și ochii ei priveau altceva decît jocul luminelor.

Dănuț știa: Monica cetise una din acele notații denumite de el „început de vis", adică o metaforă sau o înlănțuire de imagini care deschid perspectivă asupra unei emoții: barcă, plecînd cu pînzele desfășurate; o urmărești în tine, cu ochii deschiși.

Uneori, Monica descoperea îndepărtata obîrșie a unei notații. În vorbe puține, își împrospătau o amintire comună din copilărie, simțind emoția înstrăinaților cînd își amintesc de patria îndepărtată.

Apoi Monica pleca, lăsîndu-l singur. Trecuse pe lîngă el ca o lumină de lună, fără să-l tulbure. Blondă și înaltă, se ducea spre casă, prin iarbă sau prin grîu, cu sacul de merinde gol.

Plănuise atunci să scrie un ciclu de povești pentru Monica, intitulat *Alei pentru ochii tăi*. Nu-l scrisese, fiindcă povestea, mai lungă, firește, decît notația, îi părea factice din pricina efortului necesar construirei ei.

Dar caietul păstrase titlul *Alei pentru ochii tăi*.

Nu mai văzuse caietul de un an!

Ce blînd se simțea atunci! Blînd cum e soarele toamna. N-avea sufletul nici o asperitate, nici un ascunziș, nici o viclenie, nici o impuritate... Și-n ochi avea un zîmbet blajin, pe-atunci, blajin ca zările ieșene.

Această stare sufletească — amestec de bucurie și de bunătate, de împăcare, belșug și calm — o definise astfel în caietul cu scoarțe de mușama:

> Dacă aș fi în pămînt, aș înflori; dacă aș fi în cer, aș ploua. De ce sînt pe pămînt?

Așa era...

Atunci, în acea binecuvîntată vacanță, se întîlnise cu copilăria și se despărțise de ea.

La sfîrșitul vacanței, în noaptea plecării, în semn de gratitudine și duioșie, scrisese o poezie puerilă și candidă pentru Monica:

Il était un petit pommier
Grave comme une mignonne infante...

Ce mic era acel Dănuț care scrisese atunci, la lumina lămpii, alături de geamandane, versuri pentru Monica!... Un Dănuț care aparținea copilăriei, ca și Kami-Mura.

Sînt uneori, cînd toamna-i în declin, zile sfîșietor de dulci: în loc să plîngă, surîd...

Dar ce făcuse de atunci?... Un an întreg trecuse... Un an opac, inert...

Adina! Adina! Adina!

Toate bătăile inimei cîntau barbar: Adina! Adina! Adina!

Ș-abia atunci, iluminat ca o zeitate păgînă de mii de torțe, alb subt fîlfîirea limbelor roșii, trupul Adinei, gol, prosternă amintirile...

Și aprigă, suferința dorinței devastă tot.

*

Olguța sum,
Olguța sum,
Olguța sum,
Olguța sum...

Olguța da,
Duduie ba,
Olguța da,
Duduie ba...

Cuvintele urcau și coborau, urcau și coborau, vertiginos...

Pîndea parcă un rîs în odaie, ca dimineața, îndărătul obloanelor și ferestrelor, lumina și murmurul livezii.

Adormise și se deșteptase cu același refren în ochi și în urechi.

Olguța da,
Duduie ba...

„Am să-i spun Olguța"...

Și totuși, argumentă:

„...Monicăi cum îi spun Monica!"

Ce baie bună de rîsete fusese dimineața, de la cafeaua cu lapte (pe care, fiindcă o refuzase, pretinzînd că nu-i e foame, Olguța îl obligase s-o bea cu paiul, ca să-i dea iluzia, spunea Olguța, că nu se hrănește, ci se răcorește) pînă la dejunul

tineresc, prezidat de bonomia doamnei Deleanu și alimentat de farsele Olguței.

— Vă place sparanghelul? îi întrebase doamna Deleanu, o dată cu intrarea Profirei, care aducea lunguiața farfurie cu conținutul învelit într-un șervet.

Profira rîdea. Puiu se tăvălea de rîs; numai doamna Deleanu, Monica, Dănuț, Mircea și Olguța erau serioși. Rodica zîmbea.

Doamna Deleanu, ridicînd din umeri, descoperise conținutul farfuriei. În loc de sparanghel, apăruse un morman de creioane de toate dimensiunile, garnisit cu radiere „Elefant".

Anica venise la timp, cu adevărata farfurie de sparanghel. Nici o dramă nu turburase clipa de operetă bufă, dar parcă pofta de mîncare se mai înviorase.

...Și capul Olguței — așezată la masă în fața lui — amestec de seriozitate brună și de veselie albă...

Și exuberanța ei imperioasă...

Cînd trece o armată în marș pe străzile orașului, încetul cu încetul, ritmurile disparate care animează pașii feluriților trecători se contopesc într-unul singur: al armatei care trece. Și ai privelиștea desfătătoare a preotului burtos, a doamnei încorsetate, a șolticului cască-gură, a modistei ținînd subt brat balonata cutie de pălării, a pensionarului cu gazeta deschisă — unificați de același pas, impus tuturora de cadența netă a pasului milităresc.

Așa era veselia Olguței: toate fizionomiile, vrînd-nevrînd, o urmau antrenate. Pînă și Anica și Profira, care serveau la masă, fraternizau cu rîsul boierilor, fără ca doamna Deleanu, biruită și ea, să observe și să interzică această familiaritate. Din această cauză, farfuriile luau brusc neprevăzute și primejdioase înclinații, ceea ce determinase pe Olguța, cînd se servise limba cu sos de tomate, să dispară vertiginos și să reapară îmbrăcată cu impermeabilul, oferind umbrela doamnei Deleanu. Nici de cafeaua neagră nu fusese cruțată fața de masă, impecabil albă la începutul dejunului. Tocmai atunci cînd doamna Deleanu, cu ibricul plin în mînă, începuse să toarne în cești, Olguța, care făcea considerații serioase asupra familiarității — burtobătăismului, spunea Olguța — cu care profesorii de istorie tratează regii și evenimentele, citase, cu mimică și gest parodiant, finalul unei explicații la istorie a profesorului

Oanță: minuscul purtător al unui pîntec bombat ca o umbrelă-n vijelie, al unei chelii monticulare, și-al unei miopii care dădea ceva porcin ochilor și vorbei grohăite pe moldovenește.

— ...Și i-o tras un răzdbel... sî crăpi Puompaduroaia!

„Puompaduroaia" era doamna de Pompadour.

— Vezi, mamă dragă, adăugase imediat Olguța, cu glasul Olguței, faci și tu vernisajul fețelor de masă, nu numai biata Olguța!

— Eu?! se mirase doamna Deleanu, care nu observase dezastrul, fiindcă ochii ei se bucurau de rîsul lui Dănuț.

— Nu tu! Puompaduroaia! reluase Olguța.

De data aceasta, doamna Deleanu recunoscuse existența și paternitatea petelor și făcuse altă cafea: cea dintăi se vărsase pe masă.

Cafeaua o luaseră în pridvor. Acolo nu mai erau fețe de masă, dar erau cîni. Basetul Patapum — pe care lectorul l-a văzut debutînd pe vremea lui Potemkin și Kami-Mura — făcu sluj; înghiți muște reale și imaginare, căci Patapum era „simulant".

Alt profesor defilase — dus de nas de vorba „simulant" — pe subt ochii celor care-și luase cafeaua în pridvor: profesorul de germană al fetelor, doctorul Freulich, în același timp și doctor curant al pensionatului, și profesor de germană, și profesor de igienă.

Doctorul Freulich avea „muscă" — acel derivat de barbișon, păstrat sub buza de jos, analog cu ciotul cănilor berci — exorbitantă unghie la degetul cel mic, folosită ca scobitoare pentru dinții — rari și galbeni — și pentru urechile clăpăuge, capitonate cu păr, și ca semn paradoxal de exclamare pentru preceptele igienei, pe care...

— ...Popor german știe bine respectat... *Du grosser Elefant, warum lachst du?*

„Grosser Elefant" era Ștefănescu Cecilia, poreclită de Olguța „Milimetrul clasei", fiind neînchipuit de mică pentru cursul superior.

„Milimetrul" avea accese de rîs, irezistibile ca strănutul și sonore ca nechezatul, mai ales în ora de germană, cînd Olguța îi șoptea de la spate:

— Milimetre, Freulich îți face cu ochiul. Nu te lăsa! Fă-i și tu.

„Milimetrul" era elevă foarte conștiincioasă și foarte timorată. Odată, socotindu-se insuficient pregătită pentru teza de la fizică — învăța pe de rost — intrase la infirmerie. Nedeprinsă cu presta potrivire a termometrului și ignorînd că emoția îi ridicase temperatura la 38° — autentice — și-o ridicase, frecînd termometrul subt plapumă, la 42°.

— *Was?... Du grosser Elefant*, du mort ești! *Hinaus, simulant. Hinaus, Elefant!*

Și epilogul, în ora de germană.

— Elefant, spui tu mi cari est temperatur normal de la om? Milimetrul își pierduse capul.

— Treizeci de grade, îi suflase Olguța.

— Treizeci de grade.

— Bietul Milimetru, încheiase Olguța, a murit în ziua aceea, căci și-a schimbat porecla în „Termometru". Probabil că se va destina medicinei. Știți, sînt porecle care obligă. Și „Termometru" e tot așa de ambițios ca și „Milimetru", mai ales că e singurul termometru din lume care e tratat cu vocative. „Termometre dragă, poți să-mi sufli?" „Termometroiule, nu mă plictisi!" „Taică Termometre, la ce pagină moare Ludovic al XV-lea?" „Spune, Termometre puiule!" „Frate Termometre, cîte rînduri are lecția pe mîne?" „Termometrașule, lasă-mă să copii rezolvarea ecuației"...

Încetul cu încetul, pridvorul se umpluse de eleve de la „Humpel" și de profesori și profesoare. Unii, cunoscuți mai de demult, din scrisorile Olguței, alții inediți.

Profesorul de geografie, care — spunea Olguța — n-avea nevoie la explicație de globul pămîntesc, fiindcă-l purta cu el: un pîntec predestinat la așa ceva. Ecuatorul era reprezentat prin lanțul de ceasornic; Polul Nord, prin chelia capului.

— Nici cînd se-ntorcea cu spatele la tablă, spunea Olguța, elevele nu pierdeau din vedere harta continentelor, fiindcă și dinapoiul „lu domnu Jelea" era afectat geografiei, prin rotunjime, continentele cîrpiturilor și arhipelagul petelor. În timpul verii, însă, „globul pămîntesc" nu se mai ridica de pe scaun. Elevele nu pierdeau nimic. Batista „lu domnu Jelea" tot geografică era, batista propriu-zisă reprezentînd mările, restul, uscatul. La finele săptămînei mările dispăreau, înghițite de uscat.

Și profesoara de gimnastică, Lucia locotenent Enache:

„Un, doi. Un, doi. Un, doi. Pieptul, Ștefănescu! Un, doi. Un, doi. Gambele, Maican!... Drepți! Deleanu, nu se mișcă-n front!"

„Musca!"

„În front nu-i muscă, Deleanu!"

„E-n ureche, domnișoară. Musca țețe."

„Vorba, Deleanu! N-ai limbaj de «Humpel»! Un, doi, un, doi... Bate talpa. Simte-te, domnișoară! Nerv! Nerv!... Ah! cum mă agasați!..."

Și Dacia Robu, „vergină" din clasa opta, cu bust și voce forte, specializată în recitări la producții de fine de an: *Nunta Zamfirei*. De la început vedeai că Dacia are „sentiment". Ea nu spunea *Nunta Zamfirei* ca mine și ca dumneata, care nu știm să vibrăm în fața poeziei, începînd cu titlul. Îți dădeai seamă că emițînd cuvîntul „nuntă", Dacia vedea o nuntă. De asta buzele ei căpătau un accent virginalisim, devenind mici, micuțe, mititele, ca atunci cînd faci bezele. Sala era cîștigată. Dar a cui era „nunta"? Aici e aici! Nu a Marandei, nici a Ruxiței, nici a Vetei! Nunta era a Zamfirei. Sala afla imediat acest eveniment. Dacia declama: Zaaamfirei... Sala simțea „fiorul", zis indescriptibil. Și palpita în ochii tuturora — auditorul se compunea mai ales din mame — scînteia aceea entuziastă a marilor noutăți fericite: cum ar fi, de exemplu, Unirea principatelor. Parcă auzeai dialogul mut al celor din sală:

„Nu știi? Se mărită Zamfira!"

„Eeei!... Se mărită Zamfira!"

„Hei! Se mărită Zamfira!"

„He-hei! Se mărită Zamfira!"

„Elelei! Se mărită Zamfira!"

...În acest banchet al Zamfirei, Dacia urma: „E lung... pămîntul"... Toată sala era convinsă că pămîntul e lung. Parcă simțeai nevoia capetelor să se-ntoarcă încotro arăta brațul Daciei. Dar, spirituală, împreună cu poetul, Dacia revenea: „Ba e lat!" Vedeai că sala basculează, ca la o oprire bruscă a tramvaiului. După o clipă de reculegere, sala se împărțea în două tabere contradictorii: una, partizana lungimii pămîntului; cealaltă, adepta lărgimii.

O clipă numai, şi ar fi început măcelul „lungilor" cu „laţii". Dar Dacia răsturna răcoritoare o şi mai senzaţională noutate: „Dar ca Săgeată de bogat nici astăzi om pe lume nu-i"... În buzele Daciei, Săgeată avea efectul lui Orfeu. Sala era subjugată... Allah e Coşbuc şi Dacia profetul său!

Dacia avea zece la română din pricina „sentimentului", şi zece la psihologie tot din pricina „sentimentului".

Şi Sanda, din clasa opta, preţioasă şi exclamativă, gingaşă şi exotică:

„Ah! ce roze!... Te simţi în Ispahan!"...

Sanda ar fi dorit să fie prinţesă japoneză — cel mai mătăsos articol princiar — să aibă un palat de „bambus" la ţărmul unei mări de „smarald", subt un cer de „safir" cu nouri de „nacru", soare de „topaz", lună de „opal", cu nopţi de „peruzea", stele de „diamant" şi zori de „mărgean".

Din literatura română, Sanda aprecia numai versurile Claudiei Millian, din cea franceză, mai ales proza tip Loti, cu toate ramificaţiile şi sucursalele ei. Afecta un diafan început de tuberculoză şi o preocupa trusoul ei mortuar: numai mătăsuri în culori „autumnale" şi bijuterii „stranii" într-un „cofret de ivoriu".

Nici Rodica, deşi prezentă, nu scăpase de Olguţa. Astfel, băieţii cunoscură o Rodică şcolară, cu totul osebită de Rodica din pridvor, sigură în evantaiul de roşeli şi zîmbete, mînuit cu ştiinţă.

„Domnişoară, ce-i genul epic?"

„Genul epic?... Genul epic e... un (suflă, Monica), un (suflă, Olguţa), un (suflă, Adela), un... o... împărţire literară"...

„Atît, domnişoară?"

„Spune că da" (îi sufla Olguţa).

„Dă-mi pace, Olguţa!"

„Aştept, domnişoară!"

„Spune-i s-aştepte" (îi sufla Olguţa).

„Ştiu mai bine genul liric", izbucnea Rodica.

„Bine. S-auzim ceva despre genul liric."

„Despre genul liric? Genul liric (suflă, Olguţa) e (suflă, Monica) un (suflă, Adela), un... Nu. Ba da... Genul liric e o împărţire literară."

„Sari la Eminescu" (îi sufla Olguţa).

„...Eminescu, de exemplu"...

„A scris poezii", îi sufla Olguţa.

„...a scris multe poezii"...

„Geniale", îi sufla Olguţa.

„...Geniale"...

„Geniale", îi sufla Olguţa.

„...dar"...

„Nu te-ncurca cu «dar», îi sufla Olguţa. Dă-i cu «de exemplu»."

„...de exemplu"...

„*Lacul*", îi sufla Olguţa.

„...*Lacul*", răsufla Rodica.

„Domnişoară, *Lacul* e de Lamartine!"

„Ce-are-a face!" îi sufla Olguţa.

„Lamartine"... suspina Rodica.

„Da, domnişoară, Lamartine, mare poet francez"...

„Spune că ştii", îi suflă Olguţa.

„Ştiu."

„Foarte bine, domnişoară. Asta dovedeşte că-ţi place literatura"... Ei! cărui gen literar aparţine *Lacul?*

„Protestează, îi sufla Olguţa. Sîntem în ora de română."

„N-am ajuns la Lamartine!"

„Bine domnişoară, dar mai sînt şi lecturi extraşcolare... Cultura generală... Ce faceţi acasă?"

„Spune că mănînci fiindcă eşti anemică", îi sufla Olguţa.

Rodica bufnea de rîs.

...Un rîs de genul epic, încheiase Olguţa, adăugînd: Nu te superi, Buftachi?

Buftachi răspunsese cu un „nuuu"! care se silea să nu fie de loc înţepat.

...Avea dreptate Dănuţ să-i spuie Olguţei „Păpuşăreasa". Toţi oamenii pe care-i cunoştea îşi lăsau dublul lor în memoria Olguţei. Şi cînd îi venea, scotea vraful de marionete pe care le însufleţea cu gestul, mimica, intonaţia şi accentul victimei.

Oare şi el îşi avea dublul, marioneta? Avea oare şi el aceeaşi suprafaţă de ridicol pe care o aveau celelalte păpuşi?

Creioanele Hardtmuth? Renunţase la ele.

Timiditatea? Cerca s-o alunge. Duduie...

„Am să-i spun Olguţa."

Un miliard de greieri izbucniră în odaie, contopindu-și stridulațiile într-un zornăit asurzitor.

Mircea sări din pat.

Ce se-ntîmplase?

Deschise obloanele.

Ce se-ntîmplase?

Olguța — adică Puiu: executorul — îi așezase subt pat trei ceasornice, cu deșteptătorul la patru. La șase începea partida de tenis între Olguța și Dănuț: senzațională luptă sportivă. Olguța hotărîse că toți somnoroșii să fie sculați la cinci, ca pînă la șase să aibă vreme să se dezmeticească, să se îmbrace, să-și bea ceaiul obligator — doamna Deleanu îl prezida — și la șase fix să fie prezenți în arenă. Și, consecventă, poruncise lui Puiu să ascundă cîte un ceasornic zgomotos sub paturile băieților. Puiu introdusese trei mașini infernale subt patul elevului dintr-a opta, care în timpul dejunului o privise pe Olguța așa cum n-avea dreptul s-o privească decît Puiu: elevul dintr-a cincea.

*

Monica așează alături cartea pe care n-o cetea, sări de pe divan și fugi la ușă. Recunoscuse cele două bătăi, pe care inima ei le păstrase cu ritmul și intonația lor exactă, deosebită de-a altor ciocănituri, ca muzica de zgomot.

— Dănuț!

— Mă aștepta , Monica?

— Te-așteptam?...

Ridică din umeri, zîmbind ușor — în loc să ofteze — își dădu o șuviță aurie de pe frunte, luă mîna lui Dănuț și-l călăuzi spre divan prin penumbra odăii, cu pași înceți, tăcînd.

Leila deschise ochi de miere și-i închise, rămînd rotocol mătăsos de cenușă albăstrie.

Cînd treci cu o durere pe subt un lung umbrar de tei înfloriți, ieși de subt el cu o melancolie...

Se așeză pe divan rezemîndu-se de părete. Simți mîna Monicăi pe capul lui, apăsîndu-i-l afectuos.

— Erai să te lovești de poliță! Ai crescut, Dănuț... Anul trecut...

— M-am schimbat?

— ...Ai crescut. Ești obosit, Dănuț?

— Nu. M-am schimbat. De asta par obosit... Nu ne-am văzut demult, Monica! E bine lîngă tine.

Îi privi mînile încrucișate calm peste genunchi, tihnite ca mînile icoanelor păstrate-n umbră. Văzu o carte.

— *Au jardin de l'Infante.* De unde-o ai?

— Tu mi-ai trimis-o, Dănuț!

— Da... Îți place Samain?

— ...Prea frumos — știu eu! — e ca o femeie, vorbi Monica, avînd în glas un fel de silă și de îndoială... Îmi place mai mult Verlaine, nu-i așa de parfumat. Știu eu!

Dănuț meditä o clipă, ținînd cartea pe brațe.

— Curios, Monica! Ești singura fe... singura care nu-l adoră pe Samain. Adina...

Se opri, îngrozit.

Numele Adinei răsunase ciudat în odaia Monicăi.

Tăcură îndelung. Apoi mîna Monicăi ridică fruntea lui Dănuț cu o ușoară mîngîiere.

— Ai mai scris, Dănuț?

— Nu.

Și se roși, se roși, se roși...

Nu putea minți alături de Monica. Dar nici nu putea fi sincer. Să fi fost Monica băiat... Nu. Lui, cel dintăi, i-ar fi părut rău.

— ...Monica, aș vrea să mă izolez, să reîncep viața de anul trecut...

— Ai să mai poți, Dănuț?

Îl privea atît de limpede și de blînd, încît sufletul vorbi tare, inocent și încrezător ca mișcările unui miel.

— Știu eu!... Am să cerc... Și iar se scutură, privind într-altă parte. ...Am să pot. Și cu înflăcărarea febrilă a celor lipsiți de reală energie, dar capabili de frenezii zgomotoase ca trepidațiile unei locomotive ale cărei roți se învîrt — pe loc — cu atît mai repede, cu cît urnirea e mai grea, Dănuț vorbi: Chiar de mîne încep o viață nouă. Mă scol dimineața, îmi iau caietul, un creion și mă duc... Își trecu mîna prin păr. ...Încep iarăși plimbările din vara trecută... Bucureștiul m-a otrăvit, m-a otrăvit! Îmi trebuie liniște, pace, singurătate. Vreau să mă simt din nou cu obrazul pe caiet. Aceea-i casa mea adevărată... M-am săturat de viață!... de felul de viață de pînă acum!... Știi ce? Am să mă tund,

Monica. Vreau să fiu urît. Am să-nchid toate hainele în cufere și le trimit în pod... Aș vrea să fiu desfigurat, respingător. Atuncea am să scap de mine și de ceilalți! Zvîrl tot. Nu-mi mai trebuie nici un fel de eleganță! Am să umblu răpănos. Așa am să mă simt bine: jerpelit ca un vagabond... Vreau să fiu curat ca un pahar cu apă. Nu-mi mai trebuie nici cărți! M-am îmbolnăvit de literatură!... Am să-mi duc sufletul la păscut...

Întorcînd capul, întîlni ochii Monicăi: rîdeau. Zîmbi și el. Rîse.

— Mint, Monica?

— Nuuu, Dănuț! Ești... copilăros. Cînd vorbești așa ești Dănuț.

Rîdeau amîndoi, cu sufletele deschise.

Apoi rămaseră pe gînduri, gravi.

Dănuț se posomorî.

— Doamne, Monica! oftă Dănuț. Ce-i aici?

Își arătă capul, cu o mișcare dușmănoasă, răzvrătită. Monica se apropie de el și-l sărută pe frunte.

Tăcerea curgea printre ei, ca un rîu între malurile frățești.

— Știi ce, Monica? Hai să ne uităm în caietul de anul trecut.

ALUNELE VEVERIȚEI

Vacanța 1913

D.D.

Scris cu creion no. 1, titlul se estompase ca siluetele copacilor pe zăpadă, cînd începe seara. Întăia notație avea următorul titlu:

5 1/2 dimineața

La internate e ora cînd sună clopoțelul deșteptător.

Din dormitor în dormitor, ochii se deschid, genele clipesc luptînd cu somnul greu. Dimineața școlară începe. Cămeși de noapte umblă prin întuneric; toaca ciubotelor pe coridoare. Un fel de denii la miez de noapte, cu trupuri mici.

Lavoarul comun, spre care vin cămeși de noapte care tremură, prosoape lungi care atîrnă, capete tunse care moțăie... Miros de apă rece, de sopon, de pastă de dinți. Fierberea robinetelor. Banca

mînjită pe care-ți văcsuiești ciubotele, amărît, ca pe-ale altuia. Ultimul miros e cel de vacs.

Frig! Tristeță cu gust de pastă de dinți. Singurătatea unuia singur, care vorbește muntenește și nemțește și gîndește cu accent moldovenesc, între toți ceilalți, care vorbesc nemțește și gîndesc la fel. Oare gîndesc?

...Lămpi cu arc voltaic luminează alb, bîzîind: capul omului de omăt, incandescent, cu pălărie de tablă albastră, căptușită alb. Pupitre de repetitor. Miros de cerneală și creioane.

Poezia germană din cartea de cetire deschisă pe pupitru:

Andreas Hoffer

Subt pupitru, *Jack* al lui Alphonse Daudet.

Alt clopot.

Sala de mîncare. Cafeaua cu lapte subțire ca un ceai cafeniu, în care moi oftînd bucata de pîne. Fărămiturile pe jos: pentru mătură, nu pentru vrăbii.

Ora întîia. Catalogul deschide o acoladă pe toate inimile. Elevul de la tablă, palid, cu creta și buretele în mînă. Pe tabla neagră răsar linii geometrice, tremurate ca lacrimile pe obraji. Cîte zile mai sînt pînă la vacanță?... Nu! Cîte ore mai sînt pînă la recreație? Ochii de copil tuns, în uniformă, cu coatele pe bancă privind spre ferestre, departe, mirajul vacanței...

5 1/2. La Medeleni. Zorii. Bataia cu pernuțe a hulubilor. Cobor scările. Mă întorc. Zorelele!

Zorelele! Ochii mei de copil privind din clasă spre Medeleni! Uită-te la zorele, Monica...

Monica-i dezmierdă mîna.

— Dănuț, cînd îi lua caietul, pagina asta să mi-o dai mie. Am copiat-o, dar vreau s-o am scrisă de tine...

— Monica, dar caietul e al tău.

— Vai, Dănuț!

— Sigur... Numele tău e pe întăia pagină. Caietul e al tău.

Roșie, Monica respiră adînc.

— Dănuț, ce zi bună-i azi... Mi-e frică...

Dănuț tăcu. Și lui îi era.

Monica întoarse foaia. Ochii lor se întovărășiră din nou pe foaia următoare a caietului:

Nu trăsura de oraș, cu numărul la spate și pe felinare!

Nici roțile pe asfalt!

Nici birjarul cu haina de catifea albastră, încins cu brîu roș cu franjuri sau lată curea de piele, care-ți cere socoteală măsurîr-du-te de sus.

— Cîte curse?

Nici biciul cu impertinentă curbă!

Nici caii fără nume, cu cozile tăiate englezește!

Nici accentul muntenesc al zgomotelor și vorbelor!

Nici lacrimile care tremură, mereu hurducate, deși trăsura are roți cauciucate!

Blajina trăsură care așteaptă în dosul unei gări mici, numai cu soarele în ea: întîiul copil în vacanță, cu părul pe umeri.

Buna trăsură cu poclit pentru sulfină; nechezatul cailor pentru care ai adus zahăr; biciul cumsecade, acoperit de cer; semnul prietenos al cozilor cailor; urmele tălpilor colbăite, pe plușul podelei; scăunașul din față, pe care-ți pui pălăria; cînele de vînătoare pe care-l iei în trăsură fiindcă-i bătrîn și cînii satului sînt răi... și vizitiul...

Ce sfînt cu spate frînt a coborît pe capră, cu numele de moș Gheorghe?

— Dănuț, de ce nu-i arăți Olguței?

— Metaforel?

— Țț! Olguța...

— Olguța?

— Olguța... Știu eu! Cine-o cunoaște!... Am să-ți spun ceva, un secret, Dănuț. Să-l păstrezi. Olguța a făcut parastas pentru moș Gheorghe.

— Olguța?!

— Da. Nu știe nimeni.

— E credincioasă?

— Știu eu?!... Mi se pare că a plîns...

— Olguța!

— Să nu spui, Dănuț. Numai preotul și Oțeleanca știu, afară de mine. Am fost împreună la cimitir... E așa de curioasă Olguța! Știi ce i-a adus în loc de flori? O cutie de tutun. E așa de copilăroasă uneori! I-am spus că nu se face! Ce-are să spuie preotul? Oțeleanca? S-a supărat. După ce-au plecat toți, i-a presărat tutun pe mormînt.

— Olguța!?

— Nici nu știi, Dănuț, cîte ciudățenii are Olguța!... Dănuț, am să-ți spun ceva, dar...

— Sigur, Monica!

— ...Mi se pare că Olguța a fost îndrăgostită... Mi se pare! Nu știu nimic. O impresie!

— Ei! De cine?

— E așa de neprevăzut!

— Cine?

— Moșu Vania.

— Cine??

— Da. Moșu Vania.

— Moșu Vania! Vărul mamei?

— Da.

— Nu-i în America?

— S-a întors astă-iarnă și a plecat în Rusia.

— A fost pe la noi?

— Da. În treacăt: o săptămînă... Știi, tante Alice nu-l vede cu ochii buni, nici moșu Iorgu.

— Moșu Vania! Olguța! Extraordinar!... L-am uitat cu totul... adică... e nalt, cu nas proeminent, voce puternică... Nu? Nu l-am văzut din copilărie! Cum e, Monica? Miliardar?

— Nuuu! E foarte-foarte simpatic... Noi eram la dejun. Auzim deodată în antret o voce bărbătească, timbru de bas: *„Nicolas, Nicolas mon ami, salut!"* Tante Alice s-a încruntat, privindu-l pe moșu Iorgu. Atunci a intrat un domn înalt, cîntînd: *„Salut demeure chaste et pure..."* Tante Alice și moșu Iorgu l-au salutat din cap de-ajuns de rece... E curios, Dănuț, cum în atmosfera ceea de jenă... ostilă, nu știu cum, a știut să se impuie. Seamănă cu Olguța!

— Vra să zică, papa și mama nu s-au bucurat?

— De loc!

— Da-da! Mi-aduc aminte din copilărie! Un scandal teribil! Era student la matematici... socialist probabil. Scria articole sarcastice. Critica tot și pe toți. Da-da-da!... Nu știu bine: a lovit pe un profesor de la facultate... Nu știu bine ce-a făcut!... Se vorbea la noi acasă cu mare indignare. Parcă era și o femeie la mijloc! Ioana Pallă! Asta am aflat mai tîrziu... Țin minte tot așa, la dejun — Olguța și cu mine mîncam la masa mică — mama i-a făcut morală

și papa... A trîntit o dată cu pumnul în masă... și a plecat în America... Un om interesant!...

— Stai să vezi, Dănuț. Nici tante Alice, nici moșu Iorgu nu l-au poftit la dejun. Ședea în picioare, cu pardesiul pe umeri și o caschetă englezească în mînă. A început cu noi: ne-a sărutat mîna la fiecare, făcîndu-ne reverențe. După ce-a făcut înconjurul mesei, s-a uitat la tante Alice, zîmbind ironic. Tante Alice continua să mănînce. Atunci Olguța, cu tonul ei de zile mari, se întoarce spre mine: „Monica, fă loc lui moșu Vania la masă, *între noi*. Neculai, pune un tacîm."

Dănuț zîmbi.

— Perfect o imiți pe Olguța! Neculai tot cu musteți?

Monica se roșise. Continuă.

— Da. Atunci tante Alice s-a uitat la Olguța, Olguța la tante Alice...

— Și papa a intervenit, zîmbi Dănuț.

— Exact, numai că n-avea nevoie. Moșu Vania a început să povestească, și toate s-au calmat! Închipuiește-ți, Dănuț, că ne-am sculat la *patru* de la dejun. Moșu Iorgu a uitat de tribunal, noi de școală, tante Alice de noi...

— Povestește bine?

— Nu bine, Dănuț, extraordinar!... Olguța îl asculta și n-a deschis gura pînă ce ne-am sculat de la dejun...

— Ei!

— Da. Și tu știi bine, Dănuț, că tăcerile Olguței — la dejun mai ales — sînt lucru rar!

— Cum vorbea? avea imagini frumoase?

— Nuuu! Simplu.

Monica se opri, roșindu-se. Dezmierdă mîna lui Dănuț.

— Povestea mai bine decît Olguța?

— Nu. E altceva! Olguța are vervă, glumește mult, te face să rîzi. Moșu Vania povestește, povestește, povestește, și deodată zîmbești. Nu-ți vine să rîzi: zîmbești. Și vezi tot ce spune. Toți ascultau, și Neculai chiar.

— Și ce v-a povestit?

— Multe-multe!... Călătoria în America, pe un vapor de vite... Curios, Dănuț! Nu spunea nimic de ocean. Vorbea numai de emigranții și vitele de pe bord. Totuși, simțeai oceanul. Simțeai plecarea... înstrăinarea. Erau pe bord niște țărani transilvăneni. Ne-a povestit cum pe la mijlocul călătoriei au început să se joace copilărește. Rîdeau toți de pe bord văzînd pe oamenii aceia mari și greoi făcînd pe copiii. Ne descria gesturile lor, reproducea dialogurile dintre ei, cu accentul caracteristic. Și deodată ne-am întristat. Nu știu de ce! Tot ce spusese era hazliu... Știu eu! Poate că ne-a făcut să simțim că nenorociții emigranți români, cu cît se depărtau, cu atît simțeau mai puternică nevoia de-a revedea satele lor, veselia de-acolo. Și atunci, instinctiv, au devenit copii. Au reluat cu toții jocurile și [vorbele din copilărie... Era trist...

— Da... asta cere mare talent.

— După aceea, Dănuț, ne-a vorbit de-o „caterincă". Cînta o singură melodie, pe care a reprodus-o. Mugetul vitelor, valurile, vîntul și caterinca... Știi ce trist, Dănuț!... Părea că-și bate joc și de el și de ceilalți, dar tot ce spunea te făcea să zîmbești, și după aceea te-ntrista... Cîte nu ne-a povestit!... Cînd s-a întors din America, tot pe un vapor de vite, altă scenă: un sîrb, cu o chitiuță albă cu șnur negru pe vîrful capului, care se repatria. Cînd a văzut coasta Europei, și-a făcut cruce și a început să cînte, cu brațele atîrnînd în jos.

Strofa întăia

Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa...

Strofa doua

Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa...

Strofa treia

Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa...

— ...Să-l fi văzut, Dănuț, cîntînd cu ochii pierduți și fața topită, șase strofe identice, din ce în ce mai jalnic,

deși melodia era aceeași... Cînd a isprăvit puteai să rîzi și să plîngi deodată. Era îngrozitor de vesel și de trist.

— Și Olguța?

— Olguța îl asculta mereu. Cît a stat la noi, Olguța a vorbit foarte puțin. Nici sporturi nu mai făcea.

— Olguța?

— Da! La școală era mai puțin veselă...

— Și cu el cum era?

— Foarte atentă și gentilă. Cînd erau împreună, Olguța nu mai era bruscă. Dacă o ruga să-i cînte ceva la pian, imediat îi cînta...

— Ei!

— Da. De cînd a fost la noi, Olguța nu mai cîntă decît muzică rusească.

— Și ce vorbeau împreună?

— El vorbea. Olguța-l asculta. Parcă era puțin intimidată... Uneori ne cetea.

— Versuri?

— Nuuu! Din Anatole France, sau din Kipling, sau din Cehov, pe care-l traducea direct din rusește.

— Bine?

— Extraordinar, Dănuț! E greu de descris! Avea farmec...

— Monica!

— Ce, Dănuț?

Era atît de limpede entuziasmul și privirea Monicăi, încît Dănuț se înroși.

— E frumos moșu Vania?

— Dăă!... Nu... Are ochi mici, verzi, foarte vii; ras complect, cu ten de marinar. Frunte mică, nas, cum spuneai tu, proeminent, cu nări groase... Cum să-ți spun, Dănuț, moșu Vania e ca și vorba lui. N-are imagini, dar vezi și simți tot ce spune. Așa-i și el! Nu-i frumos, dar e puternic... Nu știu! Eu mă simțeam lîngă el ca o rață domestică lîngă un vultur. Un vultur foarte blînd... cu noi, adăugă Monica rîzînd. Cînd vorbea cu moșu Iorgu politică, se schimba. Îl ataca pe moșu Iorgu. Odată l-a batjocorit pe Take Ionescu. Moșu Iorgu s-a făcut foc! „Cum! Europa n-are un al doilea Take! N-ai dreptul să-l critici pe Take Ionescu! Tu mai ales. Ce-ai făcut în viața ta? Care-i activitatea ta pozitivă? Nimic! Critică și negație. Tu ești mai «Ionescu»

decît Take! Toată țara e plină de critici. Take face"... „Ce?" „Țara românească. Democrația. Pacea din Balcani"...

Dănuț rîdea. N-o văzuse niciodată pe Monica atît de însuflețită. Recunoștea autenticitatea frazelor și a intonației tatălui său.

— Și Olguța ce spunea?

— Închipuiește-ți, Dănuț, că Olguța, care întotdeauna îl secundează pe moșu Iorgu, s-a amestecat în discuție — ea, care n-are habar de politică — și a început să-l combată pe Take Ionescu!

— Ei!?

— Și încă cum!... Stai să-mi aduc aminte!... „O primadonă cu nas semit și musteața craiului de mahala"...

— L-a văzut pe Take Ionescu?

— Nu cred! Poate c-a văzut vreo caricatură de-a lui... nu, i-a văzut fotografia pe biuroul lui moșu Iorgu.

— Și a vorbit despre el?

— Cu violență și siguranță! A spus că-i intoxicată de Take Ionescu. Leonard la operetă și Take Ionescu la Parlament! Că cizmarul îți trimite botinele de la reparat, învelite în discursuri de-ale lui Take Ionescu; zbîrnîitorile zmeelor sînt făcute cu discursuri de-ale lui Take Ionescu; învelitorile caietelor de teze, tot așa; evantaiul profesorului de chimie: discurs de-al lui Take Ionescu... A făcut o perorație în regulă! Înțelegi, Dănuț, nu vorbise de mult!

— Și combatanții ce spuneau?

— O ascultau... Știi, lui moșu Iorgu îi pare bine cînd briliază Olguța. L-a sacrificat pe Take Ionescu și a aplaudat-o pe Olguța.

— Și moșu Vania?

— Era amuzat și el de verva Olguței, pe care, probabil, o crezuse taciturnă.

— Și Olguța?

— Îl amuza! încheie Monica zîmbind cu bunătate.

— Și?

— Asta-i tot, Dănuț! Moșu Vania a plecat pe neașteptate în Rusia.

— Și Olguța?

— A redevenit Olguța.

— Alt nimic?

— I-a trimis de la Odessa un caiet de muzică rusească: *Boris Godunov*. În ziua cînd l-a primit, Olguța mi-a spus de trei ori: „Monica, mi-a trimis Vania ceva splendid!"

— I-a scris?

— Nu-i știe nimeni adresa!

— A mai vorbit de el?

— Eu, uneori. Olguța tăcea... Dănuț, cît a stat moșu Vania la noi, Olguța era mult mai frumoasă ca de obicei. Atunci mi-am dat seamă că Olguța are două frumuseți: cînd e Olguța, dar atuncea parcă nici n-o vezi, atît e de neastîmpărată, și cînd e îndrăgostită. Atunci e frumoasă ca o madonă, Dănuț. Are ceva copilăros și credul... obrajii par mai grași... seamănă cu tine, Dănuț.

Monica se înroși tare.

— Mă-ntrebi dacă Olguța a vorbit de moșu Vania? O dată numai, înainte de-a pleca la Medeleni, Olguța mi-a spus: „Ce bine-mi pare că a plecat Vania!"

— De ce, Monica? întrebă Dănuț.

Monica zîmbi.

— Dănuț, n-am întrebat-o!... S-ar fi supărat! Am văzut imediat că-i părea rău de exclamația ei. De-atunci nimeni nu mai pomenește de Vania. Dar Olguța cîntă muzică rusească... Dănuț, nici o vorbă! Mai ales Rodica n-aș vrea să simtă nimic!

— Ce-i cu Rodica?

Monica ridică din umeri.

— ...Un fel de prietenă de-a Olguței. Nu știu cum s-a împrietenit cu ea! Apropierea lor a coincidat cu plecarea lui moșu Vania. Pînă atunci, Olguța n-o lua în seamă... Rîde mult; Olguța spune că-i tonică.

— Monica, tu ești prietenă cu ea?

— Nu, Dănuț, vorbi Monica, scuturînd capul. Eu sînt prietenă cu Olguța. Rodica e o... camaradă de clasă... E foarte drăguță!

— ...Dar cam nătînguță! adăugă Dănuț rîzînd.

— Dă! Asta n-ar fi nimic! E cam zgomotoasă!... Și... are un fel de ipocrizie, de lipsă de sinceritate...

— De pildă?

— Uite: o adulează pe Olguța. Rîde de tot ce spune — aici cred că-i sinceră — o pastișează chiar, probabil fără să-și dea seama, și pe dindos o vorbește de rău...

— De rău?

— Nu mare lucru! Fleacuri! Dar oricît! Am auzit-o spunînd că Olguța-i vanitoasă, că-i „ahtiată de succes", că „se crede grozavă". Vezi genul...

— Olguța știe?

— Cred că da. O cunoaște de-ajuns! Da' știi, Olguța are slăbiciuni copilărești! Rodica și Patapum cred că au aceeași valoare pentru ea — dar îi iubește, are nevoie de ei. Uneori o umilește fără cruțare...

— Azi, la cafea!

— Asta nu-i nimica!... Dar imediat îi pare rău și o umple de cadouri, e gentilă cu ea, proclamă sus și tare calități pe care Rodica nu le are, dar pe care le acceptă ușor...

— De ce-a poftit-o la Medeleni?

— Greșala mea! În ultimul timp eram cam... tăcută. Știi, așa sînt eu uneori! Cred că Olguța a simțit nevoia unei persoane mai vesele. Și a comandat-o pe Rodica.

— Monica, de ce spui că-i greșala ta?

— Așa! Trebuia să fiu mai veselă, să n-o las singură pe Olguța... Nu-i nimic! În definitiv, Rodica nu face nimănui nici un rău.

Tăcură.

Dănuț rămase pe gînduri.

— Dănuț, nu mai răsfoim? Îmi pare rău c-am vorbit! Nu știu ce mi-a venit...

Răsfoiră din nou. Dănuț, ceva mai distrat.

Banca

Bancă așezată într-o grădină. Oraș de provincie, în Moldova.

Pe banca vopsită verde, o minge roșie, o păpușă care stă pe bancă: i se văd tălpile, care niciodată n-au atins pămîntul. Alături de păpușă, ceva mai încolo, stă un pensionar: fetița cu păpușa nu-i a lui.

April. Soare nou, cumpărat parcă de la un bazar de jucării scumpe.

Vrăbii.

Fetița se joacă. Bătrînul o privește: bucle cu fundă, șosete albe, dinții albi: îi lipsesc doi dinți din față, prin care-i iese puțin

limba tînd vorbește. Fetița-i dă cercul și bățul în primire. El e bătrîn. El trebuie să-i păzească jucăriile Fetița sare cu mingea roșie pe aleea galbenă.

Urechea pensionarului — cea cu care mai aude — e zbîrcită, palidă și atentă. S-a aplecat. Ea singură a auzit că la spatele băncii sora mai mare a fetiței cu mingea și liceanul cu o lăcrămioară în buzunarul tunicii s-au sărutat.

...Să-mi fie viața ca o fetiță cu mingea, în ochii unui pensionar bătrîn — ca secretul unei sărutări abia auzită de o ureche surdă.

Luna

Stai singur pe un colț de pămînt, privind. Pămîntul e mare; cerul, vast... Noaptea te cuprinde. E umbră albastră... O zare vine cu alb proaspăt în brațe. Apoi tot mai sus, tot mai sus, în liniște, treptat-treptat tot cerul e plin de alb...

Culcă-te...

În etacul mamei, după masă, sîmbătă seara, copiii din fundul dormezei vedeau etacul plin de lenjuri albe, aduse de la spălat. Șifoniera se deschidea. Raftul de jos întîi, apoi al doilea, al treilea... Dulce alb al șifonierei pline de lenjuri, de jos și pînă sus!

De ce ești trist cînd privești luna plină răsărită pe cer?...

...O șifonieră dintr-un etac pustiu nu mai rîde cu toate rafturile: copiii de pe dormeză sînt mari.

Nebunia

Stai în iarbă. Copacii, frunzele, pasările au accent românesc. Și gîndul.

Închizi ochii, și-ți închipui — ca să te distrezi — că deodată ești în Africa, printre canibali negri și buzați...

Deschizi ochii... și ești în Africa! Copacii sînt canibali hirsuți la pîndă.

Panică!

Oare nebunia e simplă ca un salt de închipuire — definitiv — în intervalul unei bătăi de pleoape?

După cele douăzeci de poeme care alcătuiau un ciclu aparte, urmau „culorile", alt ciclu. Din caiet căzu o garofiță sălbatecă.

Pe foaie, atît: „Mi-a dat-o Monica", și urma garofiței presate.

Garofița își reluă locul. Trecură mai departe.

ROȘU

Garofița

Garofița de cîmp, pe care ți-a dat-o o fată, îți răsare deodată printre gînduri, drăgălașă și minusculă, ca apariția Scufiței Roșii în pădure printre copacii gravi și enormi.

Fragi

Întîia cofiță cu fragi ai verii ți-o întinde o țigancă zbîrcită, pe stradă.

Dacă în acea clipă îngerii frăgezimii nu te împresoară și nu simți că tu însuți, în mirosul fragilor, ești o cofiță cu fragi — spune țigăncii că-i prea scumpă și n-o cumpăra.

Cireșele

— Cît îi chila?

Domnul cu ochelari pe vîrful nasului e gros, concret și se toc-mește — și-n fața lui, toate cireșele din coș roșesc ca dragostea în fața dragostii.

De ce se vînd cireșele oricui?

Zmeură

În clipa cînd Salomeea a sărutat pe buze capul în sînge de pe tipsia de argint, sîngele lui Ioan avea parfum de zmeură.

Rodii

În rodii e copilăria rubinelor.

Dar rodiile nu se vînd la bijutier.

Harbuzul

Miez de harbuz! La gura sobei, astă-iarnă coceam castane și te doream, privind în jarul arzător risipa ta.

Acuma-i vară. Aș coace o castană aromată în răcorosul tău jar — dar nu-s castane.

Ouă roșii

— Hristos a înviat!

Pac.

— Adevărat a înviat!

Pac.

De ce se boxează ouăle tocmai în amintirea lui Hristos?

Maci

Roşu era fesul turcului bătrîn, care în copilărie, la Constanţa, spunea poveşti cu Hogea Nastratin. Avea o barbă albă ca pilaful, şi fesul — între cer şi mare — era singurul roşu de pe lume, dintre cer şi mare.

Duceţi-vă, maci, la malul Mării Negre, pe mormîntul turcului bătrîn.

Cofetărie ambulantă

Roşul sticlos ca ochii iepurilor de mosc al formelor de zahar de pe tava cofetarului din colţul uliţei!

Cucoşul roşu. Iepuraşul roşu! Palatul roşu.

Da. Palatul roşu. Numai cu cinci parale cumpărai un palat cu turnuri şi creneluri, care-ţi încleia degetele şi-ţi roşea buzele.

Care palat poate da mai multă fericire unui copil!

Copilărie, castelană a unui palat de zahar înroşit — seniorul nu se mai întoarce.

Ouă de lemn

Oul misterios, cu miros de lemnărie albă.

Un ou roşu, în el altul albastru, altul violet, altul galben, altul verde, altul, altul, altul...

Oul de lemn: perspectiva infinitului, jucărie într-o mînă de copil!

Inimă! cîte am?...

Pomuşoară

În plină iarnă, cînd gospodina moldoveancă îţi oferă dulceaţa de pomuşoară — foc bengal în linguriţă — cît regreţi că astă-vară niciodată nu te-ai abătut spre fundul livezii, să vezi iluminaţia carmină a tufelor de pomuşoară!

Aşa e şi cu noaptea Învierii. La Crăciun o doreşti. În Sîmbăta Paştelui, însă, te culci, hotărît să vezi Învierea la anul.

Dormi lîngă bucurii. Cînd te deştepţi, e prea tîrziu: se-ntunecă.

Pastă de dinţi

De ce poezia se ocupă atît de mult de flori şi ocoleşte pasta de dinţi?

Ce imagină poate fi mai proaspătă, mai vie şi mai sănătoasă decît a unui copil — cămaşă lungă de noapte cu gulerul şi mînecile suflecate — care zîmbeşte în oglinda lavoarului unei ilariante feţe, cu părul zburlit, gura deschisă, dinţi albi, periuţa albă şi spuma roză ca înflorirea unei crenguţe de piersic?

Ori poeţii în copilărie nu se spălau pe dinţi?

Gura sobei

E întîia fereastră la care ochii copiilor au cunoscut voioşia, ochilor de femeie care aşteaptă printre garoafe şi melancolia ochilor de femeie, cînd petrec o plecare prin căderea viţei roşii de toamnă.

Racii

Ştiu atît de bine din copilărie culoarea lor mîloasă, verzuie şi blegul sau nervosul lor plescăit din căldarea cu apă în care sînt zvîrliţi grămadă, deschiderea şi închiderea foarfecelor, ca a degetelor cînd fac umbre chinezeşti pe zid; şi spaima copiilor, în faţa căldării biblice parcă, în care mişună armatele întunecate ale lui Scaraoţchi.

Atunci de ce pun racii la culoarea roşie?

Cine poate rezista opiniei publice!

Asul de cupă

Cum să nu-ţi fie dragă, chiar dacă nu eşti cartofor, fotografia în mărime naturală a acestui cap de cireaşă.

Ridichi

Joviale şi robuste ridichi!] Garnitură de un roş rural, a untului proaspăt, alături de caş şi de urdă.

Veselia începutului de masă, cînd apetitul e intact şi creierul — fără digestie — alegru.

Nu lauri, ci garnitură de ridichi aş face pe copertă capului bunului Creangă.

Să m-audă profesorii!

Dar Creangă mi-ar da dreptate. El era „mîncău" înainte de toate.

De ce se conservă amintirea marilor scriitori în sirop?

Ceașca

Era roșie, lucioasă și cu naivitate rotundă o ceașcă din bucătărie, cu urechea spartă.

Ceașcă ieftină cu care servitorii beau apă sau lapte.

Ședea pe masa culinară, printre morcovi, sfeclă, pătrunjel, ceapă, usturoi, praji...

La Patruzeci de Sfinți era plină cu fragi.

Dacă aș spune unei fete: „Obrajii tăi sînt ca ceașca din bucătărie", s-ar ofensa, fără să știe că în obrajii ei numai am regăsit pe cenușăreasa copilăriei.

Inima

Inima mea, de ce bați atît de mult! De ce un simplu cărăbuș te face să tresari cu zvîcnirea pe care alții numai în fața dragostii o au?

De ce mă bucuri atît? De ce mă ostenești atîta?

Dacă în loc să bați te-ai scutura, pămîntul ar fi acoperit cu cireșe, căci cireș greu mi-e sufletul deasupra întregului pămînt.

Patlagele roșii

Ciudată evocare elegiacă!

Toamnă. Zări blînde. Lumină roasă. Se clădesc lemnele pentru iarnă. Miros de pădure în ogradă. Trist greier de toamnă, ca scripcarul bătrîn, cu degete prea tremurătoare, cerînd de pomană...

Cazanul cu patlagele roșii fierbe în clocote somptuoase ca un țesut oriental.

N-ai vrea să fii, mai bine, patlagică roșie, și bulion, să stai în raftul cămării de acasă, subt raftul compoturilor — decît om, să te tunzi, să-ți reiei uniforma de anul trecut, cu mînici prea scurte, și să pleci la internat?...

— Bietul Dănuț!
— Monica, te-au întristat patlagelele roșii?
— Așa-s de sincere, Dănuț!
Bufniră de rîs.
Caietul se isprăvea cu:

VERDE

Verde ghiduș: buratecii. Un buratec în palmă e întăia glumă a primăverii.

Verde melancolic: nucii cu miros amar. Băile cu frunze de nuc din copilărie (ce bine era!). Rățuștele de celuloid care înotau pe valuri provocate cu degetul. Culcarea în patul cald, cu mama la căpătîi. Povești. Etc. ...

Verde... Ultima frunză verde, pe care-o vezi din bancă, pe fereastra liceului. Mizerie! Începe școala.

Fine

Memento: Caietul următor, de la anul, va fi al culorilor.
Să-mi samăn sufletul ca grîul. La anul să crească nou.

P.-S. *Negru:* maslinele din hîrtia zidarilor — ce poftă-ți fac cînd le zărești din clas, la lucrătorii care lucrează la casa de alături. Devin prețioase. Ai impresia că se vînd cu „caratul" ca diamantele.

Negrul miezului de noapte, în copilărie, cînd te deștepți brusc, vezi strigoi care s-apleacă și n-ai chibrituri. Icre negre: astrahanul miniatural al celor moi, care, de fapt, sînt cenușii. Etc. ...

— Gata, Dănuț... Ți-aduci aminte unde erai cînd ai isprăvit caietul?
— Lîngă pădure?
— Da.
— A doua zi ne-am plimbat călări: nu?
— Da...
Gîndul lui Dănuț trecu prin pădurea de anul trecut... cu Monica alături...
— Monica, dă-mi un creion.
— Vrei să scrii ceva, Dănuț?
— Da.
— Nu mai ai loc în caiet. Să-ți dau un alt caiet.
— Ai caiete, Monica?
— Pentru tine.
— Nu. Caiet altădată. Acuma dă-mi un creion. Vreau să fac o rectificare.
Luă creionul și, ținînd caietul pe genunchi, șterse titlul vechi, *Alunele veveriței*, și scrise mare:

CAIETUL MONICĂI

— Uite, Monica, adevăratul titlu.
— ...*Caietul*...

Sîngele continuă pe obraji lectura noului titlu.

— Monica, spune-mi drept, cum știi tu să spui, ce impresie generală îți face caietul acesta? Vreau să știu părerea ta.

— Ca valoare literară, Dănuț?

— Nu. Ca fizionomie sufletească. Ce crezi tu despre cel care l-a scris?

— Dănuț, e greu să judec! Mi-e prea scump caietul acesta. Și tu... tu, Dănuț, ești fratele meu.

Se roșise, dar ochii ei îl priveau drept în față.

— Spune-mi, Monica!

— ...

— Te rog, spune-mi!

— ...Dănuț, știu eu! Ți-e frică de viață... Ți-e frică s-o privești în față... ți-o ascunzi...

Dănuț oftă.

— Ca emigranții de pe vaporul lui moș Vania: nu, Monica? Mă joc de-a copilăria cu cît mă apropii mai tare de viață... Ai dreptate, Monica! La nouă, zece, unsprezece ani — nu-mi aduc aminte exact vîrsta — doream să rămîn copil... Sînt rari copiii care doresc așa ceva. Eu doream. Acuma mi-e frică; tu spui: de viață — eu spun: de sufletul meu. E cam același lucru... Dar tu, Monica, dacă mi-aș pune destinul în mînile tale și te-aș întreba: ce să fac? Să scriu înainte, cu ochii spre copilărie, și să rămîn un Dănuț curat, ca cel din anul trecut sau să... trăiesc, să privesc viața în față? Ce m-ai sfătui?

Monica își privi multă vreme mînile înghețate pe genunchi.

— Eu... te-aș sfătui... să trăiești... să fii voinic, Dănuț. Ai un suflet bogat, de-o bogăție rară...

Dănuț ridică fruntea, cu ochii în zalele trufiei.

— Monica, vra să zică tu ai încredere în talentul meu?

— Da.

Și sufletul Monicăi gemu: nu în dragostea ta?

Dar Dănuț răspunse numai buzelor.

— Atunci, Monica, tot mai sînt bun la ceva.

Monica tăcea. Plecase capul.

— Te-ai întristat, Monica?

— Nu, Dănuț, mă gîndeam... Aș vrea să fii fericit... să fii mulțumit de tine.

— Monica, mai spune-mi ceva, drept: tu cum privești viața? cu teamă ca și mine, sau...?

— Eu o privesc în față, Dănuț... Dănuț, dar ce-am păcătit? Vorbim ca la teatru!

— Mi-e egal!... Monica, aș vrea să fiu toată viața așa cum sînt lîngă tine.

Ar fi vrut să-i spună: „Rămîi, Dănuț". Dar tăcu. Dănuț o întrebă:

— Monica, dar despre tine nu știu nimica. Un an întreg...

Monica ridică din umeri.

— Călăresc mai bine decît anul trecut. Restul e la fel... Poate s-a mai copt și mintea puțin. Știu eu!...

— Monica, cine-i Minodor Stratulativ? O farsă de-a Olguței?

Monica zîmbi.

— Nu, de-a naturei! Vorbesc ca Olguța!

— Îți „face curte"?

— ...Săracu! Moșu Iorgu l-a congediat: nu era niciodată în biurou. Îmi era milă de el!

— Olguța mi-a spus — cînd a fost la București — că Facultatea de drept se împarte în două: grupul de studenți care aspiră să devie secretarii lui papa, ca să te vadă; și cel care trece la Facultatea de litere, ca să te aștepte...

— Formulele Olguței!

— Monica, da' spune-mi ce impresie îți fac succesele tale: drept!

— Drept, Dănuț! De indiscreție! E mai bine la Medeleni decît la Iași. Nu-mi place să fiu ca o actriță pe scenă... de loc nu-mi place! E obositor să nu poți fi singur decît între patru pereți!

— Curios, Monica! Tu nu ești cochetă de loc!

Monica se roși. Urmă totuși, cu ochii în ochii lui Dănuț:

— Sînt, Dănuț! uite: azi-dimineață, la gară, l-am făcut să cabreze pe Cneazu. Tu te-ai speriat. Vezi, Dănuț! Mi-a părut rău... La dejun mi-am schimbat pieptănătura... Sînt foarte cochetă, da' ție-ți spun...

— Monica! Monica! Ce apă de izvor ești tu!... Lîngă tine am să lucrez. Am tot felul de proiecte! Optsprezece ani trecuți, și n-am făcut nimica! Dar sînt plin, Monica. Lîngă tine am conștiința bogăției din mine. Tu ești lumina

mea: lîngă tine numai mă văd bine... Cîte am de făcut! Mircea îmi ține mereu discursuri: „Nu mai scrie franțuzește, e o limbă străină etc."... Habar n-are de ce-i în mine și de proiectele mele literare!

— Nu i-ai spus nimic?

— Nimic! El știe versurile franțuzești... pe care le reneg.

— Cum, Dănuț? „Prietenul" tău nu știe nimic?

— Numai tu știi, Monica. Altă Monică n-am...

„Nu spun minciuni", comentă gîndul lui Dănuț vorbele lui Dănuț.

Monica respiră adînc.

— Curios, Monica! Uneori, chiar foarte des, sînt vanitos. Doresc să plac, să strălucesc...

— Asta nu-i vanitate, Dănuț. Exuberanță tinerească...

— Nu, Monica. Simt bine că sînt vanitos... La patinaj, de pildă, cînd e multă lume, patinez nu mai frumos, dar mai însuflețit decît atunci cînd e puțină...

— Tu ești artist, Dănuț. Vezi, eu, cînd sînt cu tine... sau cu Olguța, uneori, mă animez, vorbesc... multe prostii: în sfîrșit, deschid gura și eu. Cînd e lume, mă închid. Dacă nu i-ar face plăcere lui tante Alice să ne vadă pe Olguța și pe mine în salon, cînd e lume, niciodată n-aș intra...

— Timiditate?

— Nu, Dănuț! „Publicul" mă deprimă; pe tine te exaltă, fiindcă tu ești artist și ai nevoie de public. Eu... eu sînt o fată. Nu-s timidă. Am fost puțin, cînd eram mică. Timiditatea te paralizează, te face dezorientat în fața oricui... Sentimentul meu în fața lumii e de pudoare. Mă acopăr... nu de frică, Dănuț... nu știu! Mi se pare așa de natural — vorbesc pentru mine — cum să-ți spun?... Toți oamenii trăiesc în case, între ziduri; la ferestre au storuri. Vor să trăiască singuri, în intimitatea lor. Nimeni nu-și face casă cu pereți de sticlă... Dar o grădină, Dănuț, n-o zidești... Tu ești artist, ești deschis spre oameni. Eu... numai spre... unii... Pe tine te exaltă publicul, dar asta nu-i vanitate. E un fel de energie care te duce în afară, o dorință de dominațiune pe care-o are și Olguța. Voi semănați, Dănuț, dar tu... ești timid uneori, și Olguța nu-i... decît în fața lui moșu Vania.

Dănuț rîdea, amuzat.

— Și eu față de cine?

— Tu... nu știu bine, dar am impresia că oamenii pe care nu-i cunoști te intimidează... Mai ales femeile.

— Ce bine mă cunoști, Monica! Știi de ce mă intimidează necunoscuții?

— Fiindcă le atribui luciditatea ta cînd ești timid.

Dănuț șovăi o clipă.

— ...Dar femeile?

— Dănuț, da' ce-s eu? Oracol?

— Spune-mi, Monica. E așa de bine cu tine!

— Dănuț, să-ți spun ce-am observat la alții, în salon la tante Alice. De tine... nu știu!

— Spune de alții.

— Dănuț, băieții și chiar domnii care nu știu sau nu pot să fie „galanți" cu femeile sînt timizi... fiindcă nu știu ce să facă, ce să le spuie... cum să umple tăcerea, cum să înceapă, cum să continue... Am văzut odată la noi un profesor universitar din București, un prieten de-al lui moșu Iorgu. A stat la noi la dejun. În timpul dejunului a vorbit mai mult cu moșu Iorgu: politică, drept, campania din Bulgaria. Un om interesant. Tot ce spunea era cuminte, cumpătat, și uneori, față de pornirile lui moșu Iorgu, avea un umor fin... După dejun, moșu Iorgu s-a dus pînă-n biurou să expedieze un client. Bietul profesor era paralizat între noi! S-a refugiat lîngă mine — mai erau și alte persoane — și abia îndrăznea să deschidă gura. Dacă-l priveam se înroșea. Era penibil pentru el! Și eu doară nu sperii pe nimeni! Dar nu știa cum să mă ia! Probabil că nu trăise în saloane, cu femei. Era depeizat. Cînd a apărut moșu Iorgu, s-a repezit — literalmente — la el, fără să-și dea seamă, bietul om, că față de mine mișcarea lui era necuviincioasă... Dar crede-mă, Dănuț, e preferabil genul acesta de timiditate, cu accese de explicabile necuviințe, decît dezinvoltura „salonarzilor", cum le spune Olguța. Aceia, mai ales în fața unei fete, sînt stupizi...

— Monica! Biciul de foc!

— Nu, Dănuț, dar m-au exasperat de ajuns. Mi-aduc aminte de pe cînd eram fetiță mică — și pe atunci mă revolta! — veneau la noi tot felul de oameni în vîrstă, care se simțeau obligați să fie gentili cu mine. Mă luau de bărbie și-mi vorbeau cum vorbești cu scatiii din cușcă sau cu puii

de pisică: „Pupuia, cocuța, pupuia. Sî ai panglicuță sî papucei fumosi, sî un us" (adică un urs: și atunci făceam eforturi ca să pricep). Și eu vorbeam bine, Dănuț. Articulam corect cuvintele și formam toate frazele uzuale, mai ales cele de politeță, cum trebuie.

— Și tu ce făceai, Monica?

— Tăceam, Dănuț. Îmi era mie rușine să deschid gura și să vorbesc omenește față de strîmbăturile lor. Deveneau peltici, sîsîiți și gîngavi, crezînd probabil că așa trebuie să vorbești copiilor ca să le faci plăcere și ca să fii la nivelul lor.

Dănuț rîdea.

— ...Exact aceeași situație o regăsesc acuma în raporturile dintre fete și unii domni. Vor să se puie la nivelul fetelor și imediat fac „școală de adulți", cum spune Olguța.

— Adică?

— Știu eu! E greu să-ți imaginezi discursurile servite fetelor de acești domni! Știi, Dănuț, probabil că-și închipuie că în capul unei fete toate cele devin vagi, sentimentale, prostuțe, — și ei se pun la nivelul fetelor.

— Biata Monica!

— M-am deprins, Dănuț. Tac.

— Nu răspunzi nimic?

— „Da. Nu. O! Eee! da-da! Cum nu! Sigur! Natural!" Iată vocabularul unei conversații.

— Și Olguța?

— Olguța e în elementul ei. Un ceas joacă teatru, răspunzînd exact noțiunii de „fată" din mintea lor, după aceea redevine Olguța.

— Și ei?

— Vin la mine.

— Vai, Monica!

— Dar vine și Olguța!

Rîdeau amîndoi.

Dănuț își simțea sufletul destins, ca trupul, după un lung masaj, cînd mușchii sînt odihniți și circulația sîngelui armonios înviorată.

— O cafeluță, Monica!

— Cum nu m-am gîndit!

— Ai la tine?

— Sigur, Dănuț, ca și anul trecut.

Monica avea la ea în dulap toate cele trebuitoare preparațiunii cafelei negre, fiindcă doamna Deleanu interzicea lui Dănuț abuzul de cafea, pentru care Dănuț avea o mare slăbiciune.

Se auzi un ciocănit la ușa care da în antret. Monica privi mirată. Olguța intra fără să bată; Puiu se anunța cu voce tare; Rodica nu intra...

— Intră... Olguța! exclamă Monica.

— Eu. Buna dimineața! Știți ora?

— ...?

— Șase jumătate! Ce? Beți cafea?

— O pregătesc, Olguța.

— Nu se poate! Haideți la tenis.

— Olguța! Să mă mai îmbrac! Să-mi scot racheta din cufăr... Asta cere efort!

— Eu îi fac cafea, interveni Monica, sporind piedicele.

— ...Inspirația îi face bezele, continuă Olguța pe același ton enumerativ.

— Zău, Olguța! se rugă Dănuț. Azi n-am vervă pentru tenis. Obosit de drum... Stai și tu cu noi. Monica ne face cafele. Zău, Olguța! Lasă tenisul! Tot am fost noi odată cei trei mușchetari. Astăzi să fie *Vingt ans après*.

— Ba! Trei roluri nu pot juca. Am fost d'Artagnan și Aramis; acum să fiu și vicontele de Bragelona!?

— Rol de îndrăgostită! vorbi Dănuț, zîmbind malițios.

Olguța aruncă o scurtă privire Monicăi și replică pe același ton:

— Nu pot fi îndrăgostită în șase volume! Trec rolul.

— Bine. Îl accept eu, răspunse Dănuț.

— Cumpără-ți o bibliotecă!

— Rămîi cu noi, Olguța.

— Cafeaua-i gata, anunță Monica, turnînd-o în cești.

— O bem și plecăm.

— De ce, Olguța?

— Tenisul.

— Să-l sacrificăm.

— Politeța!

— ...?

— Mircea și Rodica, în *tête-à-tête*, cu fileul la mijloc, Rodica dă cucuri, Mircea dă chicsuri. Rodica rîde, Mircea tace. O partidă de tenis unică!

— Da' Puiu unde-i?
— La lecția de pian.
— Ce-i de făcut?
— La tenis. Fugi și te-mbracă.
— N-am chef de loc, Olguța! I-așa de bine aici. Toți trei...
— Metaforel fiule, de ce nu pricepi? Peste zece minute vom fi cinci... sau șase!
— De ce?
— Fiindcă Rodica vine după mine, ca oaia după măgar, și Mircea după ea, ca mielul după oaie. Și parcă-l văd — izbucni Olguța c-un aer profetic — pe Cuțulachi intrînd călare pe bicicletă în odaia Monicăi: „Monica, unde-i Olguța?"... Eu sînt omul cu trei umbre! Voi doi aveți mai puține. Sacrificați-vă umbrele pentru tenis.
— Hai la tenis, oftă Dănuț c-un aer resemnat. Tiranule!
După ce ieși Dănuț, Olguța o privi lung pe Monica și zîmbi.
— Melizando! Melizando! De ce crezi tu că venirea lui Vania e un secret? Și dacă e un secret, de ce i l-ai spus?
Monica o privi drept în ochi și-i răspunse tot zîmbind:
— Fiindcă *a fost* un secret!

*

Dănuț, făcînd-o pe Olguța „tiran" în glumă, fără mînie, dar sincer, ignora următoarea scenă întîmplată la ceai:
— Unde-i Dănuț? întrebase doamna Deleanu.
În locul lui Mircea, care știa că Dănuț nu e în odaia lui, fiindcă îl căutase, răspunse Olguța, care știa că Dănuț nu doarme, din pricina deșteptătorului torențial rînduit de Puiu — în urma ordinului ei — subt patul lui.
— Doarme, mamă dragă. Lasă, că-l scol eu cum știu.
— Ba te poftesc! Dă-i pace să doarmă. Măcar în vacanță, și la el acasă, să se poată odihni.
Apoi doamna Deleanu remarcase absența Monicăi.
— Da' Monica unde-i?
— Mamă dragă, am trimis-o pînă la gară să dea o telegramă urgentă lui papa, răspunse Olguța, administrînd pe subt masă un picior lui Cuțulachi-limbă-lungă.
— Ce telegramă?

— „Rog trimite urgent mingi tenis. Aici masacru. Olguța".
— Dă! Olguța... oftase doamna Deleanu. Dacă socoți tu că-i bine și frumos ca în ziua sosirii lui Dănuț, în loc să fiți împreună, ca frații, s-o trimiți pe Monica tocmai la gară, cu astfel de telegrame urgente, atunci... Ce să mai spun!... Rîzi, Olguța!
Drept pedeapsă, Olguța proiectase, în timp ce sorbea ceaiul amar al nedreptății, să trimită a doua zi pe Melizanda și Metaforel la gară, să dea o telegramă identică aceleia improvizată ad-hoc.

*

Ieșind din odaie, Dănuț se încrucișă cu Rodica. Venea de la tenis, înfierbîntată, cu racheta în mînă. Își legase părul cu o basma de culoarea buzelor — basma de-a Olguței — care-i acoperea fruntea pînă deasupra sprincenelor, atîțînd strălucirea ochilor, ca un efect de fard.
— Bună ziua, domnule Deleanu.
— Bună ziua, domnișoară.
— Ai dormit bine?
— Mulțumesc, da.
— Venisem să văd de ce întîrzie Olguța.
— E cu Monica.
— Aa! Da? S-a întors de la gară?
Dănuț zîmbi evaziv. Rodica făcu un mulinè cu racheta. Părea că zîmbește cu nările.
Fiindcă avea papuci de tenis, ședea mereu în vîrfuri, ceea ce-i dădea o continuă agitație. Bluza albă de vară se colora de două ori roz în vîrful sînilor.
Scăpă racheta. Dănuț i-o ridică. Rodica îi mulțumi în șoaptă.
— Sst! Să nu ne-audă! Nu vreau să știe Olguța că am venit după ea... Aș avea aerul că spionez!
În sens invers, și deodată, o roșeață se ridică pe obraji, valorificînd densitatea genelor răsfrînte, care se lăsară.
— Secretele altora...
Îl privi lung și-i strînse mîna, moale, învăluitor, retrăgînd-o, alintat, cu un aer de complicitate binevoitoare.
— Ne vedem la tenis, nu?

Se depărtă în vîrfuri spre uşă, cu precauţiuni de femeie care vine de la o întîlnire adulterină.

Deschizînd uşa, întoarse capul brusc.

Ochii lui Dănuţ o urmăreau.

Rodica lăsă uşa deschisă şi fugi: nimfă.

Dănuţ porni spre odaia lui, turburat ca după o faptă urîtă.

Totuşi, deşi ieşind din odaia Monicăi se hotărîse să nu se mai îmbrace special pentru tenis şi să-şi puie papucii de odaie, deschise lada, scoase pantalonii de flanelă albă, papucii noi, cămeşă de borangic suplu cu guler răsfrînt şi reţeaua neagră pentru păr, care, în timpul jocului, împiedica şuviţele să fîlfîie sălbatec, determinînd astfel pe privitori să urmărească numai armonia violentă a trupului şi săgetările viguroase ale braţului cu racheta.

•

Înainte de a începe „serviciul", Olguţa vorbi, adresîndu-se băncii spectatorilor, deocamdată ocupată de Mircea, Rodica şi Puiu, care, graţie unei vizite binevenite pentru el, scăpase mai devreme de la lecţia de pian.

— Posteritatea să ia act. Pînă acuma a fost odiseea mingilor. Autorul: Rodica. Acum începe *Iliada... Play*, Achile!

Olguţa glumise. Dar Mircea acceptă fără rezerve evocarea homerică. Ambii jucători puteau să o înfrunte.

Olguţa servea din colţul dreptunghiului opus celui în care pîndea Dănuţ. Înălţată în vîrfuri, avîntare a întregului trup; cu braţul — prelungit de rachetă — adus deasupra creştetului, în unghi de trăsnet; cu faţa încordată şi ochii scînteietori, Olguţa avea înariparea crîncenă a dansatorilor cu torţi aprinse.

Rareori, Olguţa servea şi mingea doua. Îndeobşte, ori servea numai una, întăia, ori servea trei, întăia fiind *nett*.

Glonte alb, mingea porni, sări, zvîcni-ndărăt, zbucni iar...

Spectatorii se ridicaseră de pe bancă, apropiindu-se magnetizaţi. Toţi căpătară ticuri.

Mircea se încrunta cînd Dănuţ trecea cîte-o vertiginoasă razantă, şi surîdea beat, văzînd-o frîntă de racheta Olguţei, şi mingea împroşcată îndărăt.

Rodica palpita, cuprinsă de beţia sîngeroasă a celor care privesc luptele de tauri. Strîngea pumnii şi i se dilataseră nările. Întreţea cu prezenţa ei violenţa jocului. Instinctiv, trecuse în dreptul lui Dănuţ, şi pumnii ei duşmăneau spontan victoriile Olguţei. Îşi muşca buzele, ca să nu exclame în gura mare.

Lui Puiu îi curgeau sudori. Cu racheta în mînă, urmărea jocul, uitînd că nu participă. El era şi Dănuţ şi Olguţa, ceea ce-l făcea să fie obiectiv, adică alternativ, ostil. Niciodată nu urmărise o astfel de partidă. La Iaşi nu erau jucători de talia Olguţei.

În faţa filetului, Olguţa şi Dănuţ erau egali. Verva trupească le vădea frăţia. Acelaşi ritm, transpus în două versiuni.

Rachetele loveau, mereu ripostînd. Traiectul mingii, fulgerător felurit, plutea multiplu, ca un joc de serpentine, în ochii privitorilor.

Olguţa, mai şerpuitoare; Dănuţ, mai linear — albi amîndoi, nalţi amîndoi: albă dănţuire, alb duel, alb salt, albă pîndă. Mingea: pîntec alb de rîndunică, salt de spumă, bulgăr de omăt elastic, aşchii de lumină...

Unghiuri albe, jos; sus, curbe albe. Dreptunghiuri de var: oblice de cridă fulgurantă.

Pac-pac; pac-pac; pac-pac...

Inimile! Mingile!

Nici Olguţa, nici Dănuţ: două spasmuri albe-n alb paienjeniş.

Explozii albe!

Cu o mişcare de rachetă — sau de paloş — Olguţa destrămă nălucile.

Liniile-ncremeniră.

Filetul apăru.

Mingea rămase.

Dănuţ aplaudă.

— Dănuţ, uite cum se dezumflă baloanele!

Şi amîndoi, de o parte şi de alta a filetului, fraţi, priviră blegirea terestră a trupurilor din afara arenei vibrînde.

— Mai jucăm o partidă, Olguţa?

— Stai să se odihnească Mircea!

Puiu luă racheta Olguței: paj; Rodica — mîna lui Dănuț: femeie!

*

Jocul reîncepuse.

Monica, de curînd sosită, privea de pe bancă. Rodica părăsi careurile lui Dănuț și se apropie de Monica.

— Vai, ce frumoasă rochie ai!

— ...

— N-o cunoșteam!

— ...

— Și ce bine-ți stă!

— ...

Se așeză pe bancă lîngă Monica.

— Ce tăcută ești tu, Monica!

— Acuma ai observat! zîmbi Monica, urmărind jocul.

— Nu... da' știi!... Monica, reveni ea în șoaptă, e foarte drăguț Mircea... Ție-ți place?

— Da.

— Eii?!... Oare nu ne-a auzit?

— ...

— Olguța joacă mai bine decît fratele ei!

— ...

— Puiu, dă-te la o parte!

Puiu aruncă o privire cruntă și se dădu.

Înfloreau terasele de trandafiri ale asfințitului. Tenisul și jucătorii aveau nuanțe de mărgean. Trandafirii, mingile păreau îmbujorate de zbucium.

— Monica, de ce poartă filet pe cap fratele Olguței?

Monica răspunse calm și distrat:

— Ca să-i ție părul...

— Și-l frizează?

— Nu.

— Puiu, dă-te la o parte!

— Da' unde vrei să mă duc? se răsti Puiu, sincer indignat.

— Vino aici, Puiule, între noi, îl invită Monica.

Oricît l-ar fi pasionat tenisul, Puiu nu putea rezista îndemnurilor protectoarei lui. Se așeză, tampon, între Monica și Rodica.

— Monica, nu-l poftești și pe Mircea?

— Poftește-l tu, Rodica!

— Domnule Balmuș, nu vrei să stai cu noi pe bancă?

Contagiunea energetică a jocului dădu lui Mircea o dezinvoltură surprinzătoare.

— De șapte ani stau, domnișoară! Acuma-s în vacanță!

— Bravo, duduie! aprobă Olguța, strîngînd mingile pentru un nou serviciu, ajutată de Mircea.

— *Play!*

— *Ready!*

Cădeau prin aer văluri roșii, ca să fie mai goală înălțarea înnoptării.

Păsările se jucau gălăgios în dormitorul umbrei.

Din nou tenisul și mingile redeveniră albe în contur albăstriu, o dată cu albul statuar al jucătorilor.

— Puiule, vorbi Monica, du-te acasă și adă pelerini sau pardesiuri pentru Olguța și Dănuț.

— Și pentru Mircea, adăugă Rodica, vorbind tare.

— El nu-i încălzit, răspunse Monica.

Puiu plecă.

Monica se ridică de pe bancă, pornind spre fundul livezii. Rodica veni după ea.

— Te-ai supărat, Monica?

— De ce?

— ...Dă! Știu eu! Tu nu spui nimica!... Mi-ar părea rău! Eu te iubesc foarte mult.

— De ce?

— ...!

Monica plecă printre pomi, pe subt cer, în rochie albastră, armonios înaltă, cu păr de aur și în umbră, părînd că umblă pe ape îmblînzite.

În preajma ploii, mușteie devin supărătoare: înțepătura lor e mai stăruitoare.

În loc să se întrebe: „Ce-a pățit Rodica?", Monica se întrebă: „Ce s-a întîmplat?"...

— Monica!

Glasul lui Dănuț.

Așteptă. Auzi rîsete.

— Melizanda!

Glasul Olguței.

— Monicaaa!

Glasul lui Puiu.

— Monica!

Glasul Rodicăi, puțin prefăcut, congestionat, din gît, ca la școală cînd cercase — și izbutise — să convingă pe profesorul de muzică — tenor — că are voce.

Dar glasul lui Dănuț nu mai răsună.

Monica își urmă plimbarea. Era deprinsă, la Iași, de pe cînd Dănuț era la București, să-l aibă lîngă ea fără ca el să fie. Cine știe! Poate că și la Medeleni tot așa va fi...

Și se întoarse îndărăt, pedepsindu-se să-l vadă pe Dănuț laolaltă cu toți ceilalți, fiindcă-i atribuise pe nedrept — pe nedrept?...

— Pe nedrept.

...Un gînd urît.

III

O NOAPTE

Dragă mamă,

Cunoști de acasă deprinderea mea de a-mi face temele noaptea, și o tolerezi, cu toate că o condamni. Speram să-ți fac pe plac măcar în vacanță și să-ți scriu scrisorile făgăduite ziua. Nu s-a putut, cel puțin astăzi. Sînt aproape unsprezece. Îți scriu la lumina lămpii. În schimb, după amiază m-a furat somnul și am dormit un ceas plin. E un debut onorabil, care poate contrabalansa veghea de noapte consacrată corespondenței.

De altfel, pot să te asigur, avînd drept criteriu experiența unei singure zile de Medeleni, că aici insomniile sînt excluse...

Mircea ridică din umeri, zîmbind cu bunătate. Nu putea să spuie mamei lui că iubea! Restul era sincer.

„...S-o iau metodic."

Am călătorit bine. Grație afluenței de bagaje și mai ales grație abilității unui negustor evreu — singurul meu tovarăș...

Șterse pe „meu" cu linii opace.

...singurul nostru tovarăș de călătorie, compartimentul, a rămas gol pînă la capăt...

Rămase multă vreme cu fruntea în plame. Cînd își descoperi din nou fața, obrajii ardeau, ochii, răscoliți de un mîl tulbure, se îngreuiaseră.

Se plimbă prin odaie în lung și-n lat. Se aplecă pe marginea ferestrei. Pesemne trebuia să răsară luna. Noaptea era mai neagră.

Reveni la masa de scris. Făcu bucăți întâia scrisoare și, hotărît, începu:

Dragă mamă,

Am ajuns teafăr la Medeleni. Ce admirabilă casă moldovenească! Exact atmosfera de la noi, amplificată numai, ca un motiv muzical cîntat de vioară, reluat apoi de toate instrumentele. Capul tuturora e Olguța, coada, eu: vai de coadă!

Am impresia că retrăiesc paginile adorabile ale *Vieții la țară* de Duiliu Zamfirescu. Totul e curat: oamenii și lucrurile, cerul și peisajul. La sfîrșitul vacanței devin și eu poet! N-ai grijă! Dan e pentru amîndoi.

Doamna Deleanu e așa cum mi-o închipuiam. Mamă pentru Dan, mamă pentru mine, mamă pentru toți oaspeții acestei case îmbelșugate și primitoare. E mai blajină decît mata, dar tot atît de fermă în privința somnului și a mîncării: asta te liniștește? M-a instalat în apartamentul lui Dan, așa că sîntem alături, ca și la noi acasă. Domnișoarele — căci, afară de Olguța, mai e Monica, pe care păcat că n-o cunoști: văzînd-o, poetica vorbă „înger" nu mi s-a mai părut fadă, și Rodica...

Își sprijini capul în mîni.

Rodica!

Îl acaparase toată seara. Venind de la tenis cu toții împreună, tocmai cînd suiau scările, Rodica își amintise că uitase pe banca de la tenis o batistă brodată de mama ei. Îl obligase pe Mircea s-o însoțească, pentru că:

— Noi doi n-am jucat tenis; putem face o plimbare.

Căutaseră mult timp batista pe care Rodica o găsise în mîna ei, unde era din clipa cînd pornise s-o caute.

— Vai, ce uitucă-s... Să nu rîzi de mine, domnule Balmuș!

— Cum să rîd, domnișoară! Mie nu mi se-ntîmplă să-mi caut pălăria de pe cap?

— Serios?

— Da-da!

— Vai, ce asemănare! Dă-mi mîna.

I-o întinsese franc. Dar Rodica avea o mînă atît de moale și un fel atît de neobișnuit de a-ți strînge mîna, încît aveai impresia echivocă și jenantă că pipăi involuntar o goliciune. La masă o surprinsese privindu-l. Se înșelase? Înainte de culcare, aceeași strîngere de mînă, care alinta și se alinta... Rodica!... Poate basmaua roșie, sau buzele, sau nările o împărecheau cu femeia roșie din tren... Hotel „Binder", camera 13...

Scutură capul. Rupse scrisoarea.

Dragă mamă,

Abia acum înțeleg ce sacrificiu ai făcut, determinîndu-l pe tata să părăsească Iașul. Cînd ești la București, regreți Iașul și Moldova. Dar cînd te simți din nou în Moldova, urăști Bucureștiul.

Mi-e milă de tata și de tine că o să vă petreceți vara acolo...

Tonul scrisorii îl exaspera ca o ploaie de note false. Începu alta:

Mamă dragă,

Am călătorit binișor și am ajuns sănătos, fără să-mi pierd bagajele sau banii...

Unde era suta de lei?...

Hîrtiile din buzunarul de la piept erau pe măsuța de noapte: o sută lipsea.

Unde? Unde?

Călători din nou cu femeia roșie... Hotel „Binder", camera 13...

Telegramă

MIHAI BALMUȘ

Popa Nan 24,
București

Ajuns bine. Detalii poștă. Sărutări. Mircea.

Vîrîse suta în buzunarul surtucului: cel drept. O simțea motolită, umezită în mîna lui. Totuși, nu aruncase pe fereastră economiile mamei lui.

Unde era surtucul?

Aprinse o lumînare, ieșind afară, cu ea în mînă.

Bătu la ușa lui Dan. Nici un răspuns. O întredeschise; întuneric.

— Dormi?

Patul gol!

— ...!?

Porni spre bucătărie.

— Gheorghiță!... Gheorghiță!

— Ci vrei mata, conașule? îl întrebă Sevastița ieșind din bucătărie.

— Îl caut pe Gheorghiță.

— Hă-hăăă! Di cînd o plecat! Sî fie el sănătos!

— Unde?

— Parcî mata nu știi?!

— Nu știu, fetițo!

— Eeee!... O înhamat la bihuncă și s-o dus cu conașu nostru...

Sevastița zîmbea cu înțeles: obraz rumen în tulpanul alb, sîni goi în aspra cămeșă țărănească.

— Da' tu nu știi, fetițo, unde mi-a pus surtucul?

— A matali-i?

— Care?

— Unu griu la color, țuvil.

— Da-da, acela-i.

— Pui l-o dus la calcat la spălătorie.

— Poți să mi-l aduci?

— Iaca-ndatî! Se codi o clipă, cu bărbia-n piept, sprîncenată. În odaie?

— ...În odaie.

Suflată dinadins de buzele lui Mircea, lumînarea-i fumega în mînă; cu cealaltă o apucă pe Sevastița de bărbie...

Plecă spre odaie, bîjbîind prin întuneric, fără umbră.

*

În bucătărie, cîțiva tăciuni aruncau lumini roșii din gura sobei. Anica își aprinse țigara și sorbi restul de cafea rămasă în ibricul babei, care plecase la culcare.

— Unde-ai fost?

— Ei, undi! mormăi Sevastița, îndreptîndu-și cămeșa. La boieri...

— Sevastițooo! răsună o chemare în șoaptă sonoră.

— Iaca! oftă Sevastița către Anica.

— Sevastițo!

Puiu, în cămeșă de noapte, pelerină și papuci, își vîrîse capul pe fereastră.

— Unde ești, Sevastițo?

— Da' ci mai vrei?

— Nu mi-ai pus apă de băut.

— Ei, nu ț-am pus! Ț-am pus.

— Atunci o băut-o fetele. Adă-mi apă.

— ...

Anica zîmbea. Sevastița, posacă, privea cărbunii.

— Să știi că fac scandal dacă nu-mi aduci! Ți-arăt eu ție.

— Du-ti la boieri! chihoti Anica, trăgînd un fum pe gură și bifurcîndu-l pe nări.

— Du-ti! Du-ti! Da' mai du-ti și mata, țațî Anico! Cî-s sătulî di copchii!

*

Lătrată de toți cînii satelor, țigănește blestemată de orăcăitul broaștelor, sicriu cu patru roți, încălecat de două umbre, în urma unui negru trap — bihunca se topea în noapte, șerpuind de-a lungul drumului cărunt...

Vînt nu era; nici adieri. Tăcerea numai — lanuri de tăcere, plopi de tăcere, cer de tăcere — ca reculegerea unei dureri: lespede pe suflet, umbră înghețată.

Dănuț mîna. Gheorghiță se ținea.

În mare taină, Gheorghiță înhămase la bihuncă pe Zdup — calul lui Dănuț — și ieșise din ogradă în timpul nopții, văzut numai de Sevastița, așteptîndu-și stăpînul lîngă sat, așa cum îi poruncise.

La București, Gheorghiță nu urmase niciodată pașii stăpînului său spre casa Adinei. Dacă i-ar fi urmat, s-ar fi mirat!

Întăia oară cînd îl urma pe Dănuț spre Adina încălecau amîndoi aceeași bihuncă. Era înspăimîntat. Noroc că deasupra cerului veghea Dumnezeu.

Dănuț tăcea. Gheorghiță tăcea. Se auzeau numai copitele lui Zdup, lovind, sărind, lovind: împătrită zvîcnirea neagră.

...La București o vedea pe Adina în fiecare seară.

Venise și la Medeleni, seara. Neliniștit ca somnambulii cînd răsare luna, trupul se deșteptase într-o ciudată aiurire. Veselia celorlalți se decolorase treptat în ochii lui Dănuț. Auzea rîsul lor, zîmbea și el, dar zîmbetele feții se opreau la marginea opacă a sufletului, tremurînd, ca zglobiii focși la marginea codrului în care tăcerea are miros și ochi de fiară — și e adîncă. Simțise nevoia să plece, și n-avea încotro.

Se sculase brusc de la masă, cu fălcile încleștate.

— Ce-i, Dănuț? Nu te simți bine?

— Nu... Mă duc să-mi iau batista.

Nu mințise. Dar lacrimile nu porniseră, în drum spre odaia lui. Un gînd le oprise. Trebuia s-o vadă din nou pe Adina. Să încrucișeze trenul care o ducea iarăși la București. O clipă s-o vadă, o clipă s-o strîngă, o clipă să simtă iarăși parfumul care înălța ziduri gigantice între el și bucurie, între el și Medeleni.

Plecase hotește.

Și drumul era plin de spaime! Se temea să nu i se fi întîmplat ceva Adinei la Iași, să nu deraieze trenul în care era, să nu se fi îmbolnăvit...

Adina... Ochii și fața de copil în neagra imensitate a lumii!

Adina... Ce simplă era fericirea la București! Cîteva străzi... Casa Adinei... Adina în brațele lui... noaptea...

Adina... Răspîntie de zîmbet dureros între două stele căzătoare: ea spre București, el spre Medeleni. Și-n noapte, depărtările-s imense, prăpastii toate.

Biciul șuieră, Zdup tresări, copitele scăpărară. Gheorghiță încleștă mai tare scîndura vijelioasă. Uneori mila-i povară mai grea decît durerea. Ai văzut odată pe uliță un cal prăvălit în genunchi, lovit cu coada biciului. Te-a privit. L-ai privit. Ai trecut preocupat, grăbit. Peste o săptămînă, o lună, un an, pe neașteptate, privirea calului îngenuncheat îți răsare. O săptămînă, o lună, un an n-ai văzut-o. O vezi. Și ți-e milă. De-atîta vreme îți era milă și n-ai știut. Știi, și te apasă mila ceas cu ceas și zi cu zi îngrămădită — zadarnică.

O zi întreagă uitase privirea Adinei din clipa despărțirii. O vedea. Îi era milă. O milă cu ochii deschiși în suflet, fără să poată plînge.

Adina... O iubea.

Adina! O iubea cum gemi cu buzele închise numele unui mort pe care îl iubești deznădăjduit.

Era cu putință oare s-o mai simtă în brațele lui?... Mai exista Adina?... O ținuse vreodată în brațe? existase?...

Noaptea clipi.

Privire lungă...

Negre, copitele lui Zdup sclipiră, de argint. Fum, silueta bihuncei crescu pe drum.

Răsărise luna, răsturnînd umbrele.

Se opriră în fața gării tăcute. Dănuț descălecă.

— Tu pleacă.

Gheorghiță luă hățurile. Bihunca porni spre stația următoare, unde trebuia să aștepte pe un Dănuț surghiunit la Medeleni, după zece minute de fericire în trenul care-o aducea pe Adina de la Iași, ducînd-o la București.

*

Trenul veni.

Porni.

Dănuț se trezi pe scara unui vagon de clasa treia. În clipa de oprire, zăpăcit, nu văzuse nimic la ferestre. Începu colinda. Numai zece minute pînă la stația următoare!

Mizerie! Mizerie!

Îmbrînci un pasager cu caschetă englezească de pe coridorul clasei întăia.

— Domnule, nu te uiți?

Dănuț întoarse spre el o față atît de tristă, încît pasagerul călcat pe picioare scăpă un spontan: „Pardon!"

Dacă nu era în tren? Își șterse cu dosul palmei nădușeala frunții. Secundele se risipeau ca șiruri de mărgăritare, mereu rupte, mereu sfărîmate cu picioarele, pe coridoare lungi, printre oameni indiferenți...

— Ocupat! răsună un glas posesiv, ca cele din closetele publice.

Dănuț oftă.

— Plin, domnule!

— Dănuț!

— Adina!

O apucă de subțiori, trecînd-o peste picioarele pasagerilor.

— Închide ușa, domnule! țipă un glas din urmă.

Cu sufletul ca două vînturi întîlnite, venind din două zări, se sărutau pe gît, pe nas, pe haine, pipăindu-se uimiți, sărutîndu-se stîngaci; flămînzi și nebuni, lacomi și incredduli.

— Dănuț! Dănuț!

— Adina! Adina!

Trenul se opri, îmbrîncind.

— Dănuț!

— Adina!

Brațele lui Dănuț căzură.

— Adina!

— Dănuț!

Plîngeau amîndoi.

Gornița sună.

Trenul porni.

Dănuț își șterse ochii, ca să vadă lacrimile Adinei, din nou, ca să vadă mîna Adinei...

Nu mai văzu nimic. Lacrimile, trenul, noaptea...

Nu era singur. Avea o spectatoare: vecina Adinei din tren. Se coborîse în stație o dată cu Dănuț — respectuos salutată de șeful gării — ținînd în mîna dreaptă, înmănușată, o țigaretă de fildeș sculptat, din cale-afară de lungă; în mîna stîngă, un pled și un mic sac de voiaj, învelit în pînză, cu monogramă; iar pe brațul drept, un șirag de covrigi cu susan, îngrămădiți unul lîngă altul pînă la cot; aromate brățări comestibile, contrastînd net cu linia elegantă a mînicei *tailleur*-ului albastru.

Vru să tragă un fum: scrumul căzu. Țigara se stinsese demult, fără să bage de seamă. O intrigase, de cînd pornise trenul de la Iași, fetița cu pălărie de pai, zulufi roșietici, ochi verzi, năsuc în sus, guriță pupină, ten de copil — îi venise să-i ofere bomboane dulci — gătită și parfumată cu o subtilă simplicitate — și nu îndrăznise! Femeie coaptă prin cochetăria surdă a îmbrăcăminții, dar școlăriță în vacanță prin vîrsta trăsăturilor și a înălțimei, cît și prin expresia feții și a mînilor — fără inele — încrucișate pe genunchi. Răpirea ei din compartiment — gentilă ca un coș de flori, ridicat pe sus — o intrigase și mai mult. Apoi îmbrățișarea candidă, impudică și pasionată, de pe coridor — fredonase zîmbind un motiv din *Manon* — lacrimile și copilul... domnul care plîngea în urma trenului plecat.

Domn?... Copil?...

Îi venea să-i spuie: „Întoarce-te. Vreau să-ți văd fața." I-ar fi spus-o desigur — nu se sfia nici în saloane să o facă, amănunțind pe dansatorul intimidat prin *face-à-main*, cu ochii miopi, nu de miopie, ci de impertinență calmă — dar prefera să fie intrigată decît să aibă anostul final al decepției.

Ca siluetă, văzut pe la spate — haine de sport cu pantaloni scurți: moletierele cenușii înfășurau picioare lungi, frumos croite — părea bărbat: zvelt, tînăr, dar bărbat. Umerii, deși dezolați, erau largi, formați. Nu-i văzuse fața în tren. Privise numai îmbrățișarea: de-atunci ardea țigara singură. O aruncă, desprinzînd-o din țigaretă cu degetul cel mic. Printre mucurile de țigări „Funcționar", „Sergent" și „Plugar", și cele răsucite în foi de ziar, aruncate prin pietrișul peronului, țigara fumată pe jumătate, cu inscripții turcești, evoca începuturi de roman polițienesc cu Sherlock Holmes, lectură favorită a șefului gării, care, la distanță repectuoasă, aștepta și el să se întoarcă „tînărul misterios", pentru ca, la rîndul ei, „doamna senator" să-și „exprime voințele". Șeful gării purta asupra lui lampă de buzunar electrică, box, Browning și pipă: om cult! N-avu nevoie să întrebuințeze nimic din „arsenalul detectivian", fiindcă „doamna senator" îi trecu bagajul și pledul ca unui simplu servitor.

— Se poate? N-a venit trăsura?

— E o enigmă la mijloc...

— Nu-i nici una. A uitat Sake să mă anunțe!

Și, fără să-i pese de proximitatea șefului gării, care, la auzul numelui atotputernic în județ, se ploconise ca în fața lui Sherlock Holmes venit direct din Anglia, murmură pentru ea, dar tărișor, cu un dispreț familiar ochilor și buzelor:

— *Pauvre* Sake!... Ce trenuri sînt pentru Iași?

Șeful gării făcu un gest de complectă dezolare:

— Pînă mîne dimineață n-avem decît un tren de marfă! Să vă ofer camera mea. Modest, dar din toată inima! Am și bibliotecă.

— *Merci!*

Privi din nou spre Dănuț: pornise cu umerii plecați spre ieșire. Îl urmă. Șeful gării, după ea, „scrutînd" spinarea lui Dănuț.

— Gheorghiță!

— Aici-s, conașule.

— Hai.

— Domnule...

— ...Mă rog, doamnă?

Oportună, lampa de buzunar a șefului gării lumină fața dulce a tinereții cu urme de lacrimi.

Zdup dansa, sforăind, gîfîind, ușor înspumat.

— Tinere, am rămas fără trăsură. Ai avea amabilitatea să mă conduci acasă?

— Unde, doamnă?

Și glasul era nesigur și răgușit după plîns.

— Cîți kilometri? se adresă ea șefului gării.

— Cinci, mă rog, mari și lați!

— Cinci kilometri, tinere. Moșia Sălcii. Mergem la pas.

— De unde ești, băiete? interogă șeful gării pe Gheorghiță, în șoaptă, cu fruntea concentrată, sfredelindu-i ochii cu o privire detectivă.

— De la Medeleni. Ha-ptiu! răspunse Gheorghiță, trăgînd pe nas un strănut incipient, care totuși izbucni amplificat.

„A luat un gutunar: deci vine de la Medeleni, distanță mare, îmbrăcat subțire, drum prin pădure", deduce *in petto* șeful gării, trecîndu-și batista pe față.

Și tare:

— Aha! Aha! Puteți merge liniștită, comunică el rezultatul anchetei. Asta-i de la moșia lui conu Iorgu, deduse el cu glas tare, punînd în evidența conului electric bihunca „enigmatică" acum o clipă. Mata sînteți fecioru lui conu Iorgu?

Fără să-i răspundă, Dănuț se prezentă „doamnei senator", ajutîndu-i să încalece bihunca.

„Doamna senator" părea înaltă și slabă în umbră, zveltă în lumină, dar picioarele descoperite pînă peste genunchi — din pricina poziției pe bihuncă — făcură să se presimtă unul din acele trupuri tainic împlinite, a căror goliciune arată onctuoase curbe mlădii, destăinuite numai de ritm — ochiului atent și experimentat — de haină, nu.

— Mîi mata, conașule?

— Nu. Mînă tu.

Îl ostenea și gestul ridicării brațelor.

Gheorghiță încălecă.

Încălecă și Dănuț, cu picioarele spînzurînd pe de lături, fiindcă bihunca n-avea decît o singură rezemătoare pentru picioare, ocupată de pantofii cu tocuri înalte.

Porniră. Șeful gării îndreptă pentru ultima oară asupra bihuncei lampa care destrăma relativele „tenebre", căci luna ardea alb în noapte. Aspiră aroma „tabacului blond". Stinse lampa. Enigma nopții înghiți bihunca.

Șeful gării aprinse luleaua și porni gînditor — deducînd în treacăt că e lună: după umbre — spre fascicola deschisă subt lampă: *Taverna La șarpele negru*, avînd pe copertă autenticul portret al lui *Sherlock Holmes*: pipa deducțiilor, fruntea meditațiilor, zîmbetul impenetrabil și ochii cu sclipiri de oțel, reci, sfredelitori...

„Ce om! Eh!..."

*

Respirația cu tril subțire a milioanelor de greieri se ridica și cobora, ritmînd noaptea, muzical.

Multă vreme, Dănuț lăsă numele Adinei, în tremur de lacrimi, să urce și să coboare cu respirația greierilor pînă-n stele, în iarba umedă.

Noaptea era în lumina lunii ca un păr negru despletit pe grumaji, văzut prin coardele de argint ale unei harpe.

Bihunca mergea domol. Drumul era alb ca o dîră de ape. Toți trei tăceau. Doamna fuma mișcînd ușor brațul cu brățări de aluat și susan. Mișcările brațului răsfrîngeau în urmă un vag parfum de violete, îmbinat cu aroma contradictorie a covrigilor. Capul îi era acoperit cu un fel de turban de catifea neagră.

Jacheta *tailleur*-ului se rotunjea iute pe umerii mici și înguști, dar talia, mult mai subțire, minusculă, gîtul rotund și supleța spinării dădeau finețe umerilor și un fel de vigoare fragilității lor.

Zdup sforăi, încordă capul, împinse îndărăt cu crupa, strîmbînd bihunca.

— Nu vre la deal, conașule! Ci-i di făcut?

— Ne dăm jos, hotărî doamna.

Dănuț sări înainte, prevenitor. Zdup se scutura, împingînd mereu.

O luă în brațe.

— Ia-l de frîu, Gheorghiță. Cuminte, Zdup!

O așeză în drum. Îl surprinse elastica pondere a trupului, care părea pană.

Gheorghiță o luă înainte, călăuzindu-l pe Zdup.

— Așteaptă-ne sus, hotărî doamna.

Porniră alături după bihuncă, Dănuț cu parfum de violete-n brațe și pistrui de susan pe haină.

Lîngă el, doamna fredona o arie din *Manon*.

Adina! Adina! Singur lîngă o femeie străină! Ea singură în tren, tot mai departe... Nu-i putuse spune nici o vorbă! Nu-i scrisese nici un rînd să-i ție tovărășie pe drum! Nu-i adusese nici o floare! Cum îi curgeau lacrimile pe obraji!...

Oftă privind în pămînt.

— Biata fetiță!

Cine vorbise?

— Biata fetiță! Ce tristă era!

Întoarse capul spre parfumul de violete.

— O iubești mult?

Copilărește răspunse ochilor negri și parfumului de violete.

— Da.

— Biata fetiță!

Dănuț zîmbi, cu toată tristețea în obraji.

— Am călătorit împreună de la Iași...

— Da?

Parcă ar fi primit un dar de la Adina.

— Da. Eram alături.

Se îmbuna întristarea nopții! Avea lîngă el un tovarăș, cu amintiri comune, cu icoana Adinei între ei.

— Ce fetiță drăgălașă!

— Daa...

— Delicioasă!

— Da, dădu din cap Dănuț, oftînd întretăiat.

— Era atît de gentilă cu mînile pe genunchi, cuminte-cuminte! Îmi venea să-i dau bomboane...

Ridică ochii calzi de recunoștință mută spre parfumul de violete și aroma de susan.

— Nu știa c-o aștepți?

— Nu. Nu știa, suspină Dănuț.

— Se cunoștea! Era abătută. Avea gura copiilor cînd le vine să plîngă...

Un nod se sui în gîtul lui Dănuț. Înghiți. Întoarse capul.

Fără să-i fie rușine, întoarse din nou capul spre bunul parfum de violete. Nu putea vorbi.

— Te iubește mult?

Dănuț plecă fruntea.

Urcară în tăcere prin parfum de mintă.

— În ce clasă-i?

— ...

— Învață la Iași?

— ...Nu.

— La București?

— ...Da.

— Într-a șasea?

— ...Da.

— Se cunoaște! E așa de proaspătă!

— Da.

O rară frăgezime îi învălui, colorîndu-i, obrajii. Fetiță o vedea pe Adina dragostea lui, fetiță o vedea tristețea lui... Și iată că un glas dinafară o numea și el fetiță. Împreună cu altcineva, vorbea despre o fetiță, despre Adina tristeței și dragostii lui.

— Ai să-i scrii?

— Da.

— Acasă?

— Da.

— Și părinții ce spun?

— ...Ei nu știu!

Se roși tare.

— Așteaptă curierul la poartă? Îi fuge înainte?

— Da.

O vedea pe Adina fugînd înaintea curierului, cu bătăile inimii, întorcînd capul să vadă dacă n-o privește cineva de acasă.

— Vă iubiți tare?

— Da.

— Și ești trist de tot?

— Da.
— Vrei un covrig?
— Nu.
— Îs proaspeți. I-am luat calzi de la Iași. Eu ador covrigii cu susan de cînd eram la școală. Și ei îi plac?
— Da.
— Atunci trebuie să mănînci! Uite, rupe unul.
Îi întinse brațul. Rupse un covrig.
— Mie nu-mi dai?
— Ba da. Mulțumesc.
— E bun?
— Da.
— Vezi!
Mîncară alături, urcînd alene. O adiere slabă îi împresură cu parfum de flori umede. Apoi rămase numai parfumul de violete, ca o umbră înspre el a siluetei de alături.
Doamna scoase din buzunar o tabacheră de baga.
— Poftim. Nu fumezi?
— Nu, mulțumesc.
— Nu te lasă părinți?
— ...Nu... da...
— Lasă! Eu „nu te spun"! Ia o țigară: sînt dulci, nu fac rău!... Bagă de seamă, că se stinge! Vino mai aproape.
Obraz în obraz, se aplecară asupra pumnilor ei, în care debila flacără se îndoia sperioasă. Și mănușile tot parfum de violete aveau, amestecat cu cel de piele glasată.
— Nu știi să fumezi!... Vra să zică, nu spuneai minciuni! În ce clasă ești?
— Într-a opta.
— Și n-ai fumat pînă acuma?
— Nu.
— Îți place?
— Îmi vine să strănut!
— Aruncă-o!
— Nu. Am s-o fumez.
— Atunci învață-te. Uite cum: tragi fumul încet... nu-l sorbi. Îl aspiri delicat, așa... Acuma iar îți vine să strănuți?
— Da.
— Strănută!
Strănută înecat de fum.

— Lecția de la început! Vra să zică, tragi fumul — nu-ți umplea gura de fum: de asta strănuți! — încă o dată! Așa. Acuma respiră adînc...
— Ca la doctor?
— Nu vorbi! Ca la doctor, ceva mai natural numai! Eu nu-s doctor!... Ei, cum îi?
— Bine... da...
— Da?
— ...Să mai stăm puțin.
Bufni de rîs, răsturnînd capul pe spate: dinții albi sclipiră-n lună. Linia bărbiei luneca albă și goală spre sînii ascunși.
— Cîți ani ai?
— ...Nouăsprezece.
— Ai rămas repetent?
— Nu. Am început mai tîrziu.
— Ei! Mai fumăm?
— Sigur!
— Să văd!
Trase din nou, respectînd mișcările învățate descompus, dar sintetizîndu-le cam brusc „dînd dușcă" fumul.
— Bun?
— Bun!
— Ce gust are?
— Fum!
— Ei, fum! Tutun, nu fum! Îi simți aroma?
Respiră adînc.
— Mă miroși pe mine? A ce miros?
— Violete.
— Îți plac?
— Da.
— Am să te las repetent, elevule! Nu știi să guști tutunul! Ești distrat!
— Ba știu! Da' încurc!
— Atunci nu știi! Gustul tutunului, elevule-elevule, îl simți în nas — nu rîde — îl simți cînd fumul alunecă din cerul gurii spre nas...
— Atunci de ce-l tragi în piept?
— După ce nu știi nimic mai întrebi?
— Întrebare!

— Răspuns: îl tragi în piept ca să-ți umpli plămînii cu aromă...

— ...pe care n-o simți decît în nas!

— Ei! Ți-ai luat nasul la purtare! Să văd dacă știi lecția... Așa! Iar strănuți?

— Nasul!

— Lasă nasul! Ești debutant!... Ce-i?

— Am... cam amețit.

— Tare?

— ...Așa... puțin...

Țigara îi căzu din mînă.

— Reazămă-te de mine. Bine, nu așa! Sînt voinică!... Na! Greu?

Aruncă și ea țigara. Vîrî țigareta în buzunar. Se așeză pe marginea șoselii, în iarbă. Luă pe genunchi capul lui Dănuț.

— Nu te gîndi la nimic. Închide ochii. Stai liniștit pînă ce-ți trece.

Își trase mănușile. Scoase pălăria lui Dănuț. Îi puse mîna pe fruntea nădușită rece. În lumina lunii fața lui Dănuț era albă-albă, cu cearcăne subt ochi.

Cu o mînă îi acoperi ochii. Cu cealaltă îi inelă părul: numai arabescuri cu luciri de argint și gropițe de umbră castanie.

.....

Dintîi simți parfumul de violete, altfel cînd izvora din mîna goală, care-i acoperea ochii. Apoi simți coapsele femeiești, pe care-și rezema capul.

— Ai înviat?

— ...Știu eu!

— Încearcă!

Îl ajută să se ridice, ținîndu-l de subțiori.

— Pornim?

— Dacă mă ajuți!

— Fie! Profesoară dintăi; apoi infirmieră! Cum e cu tutunul?

— Să n-aud!

— Cînd ți-i da licența să cerci din nou: cu patru infirmiere pe de lături!

— Da! Dacă mi-ar plăcea, aș fuma!

— Prea acri strugurii!

— Nu ți-i bine, conașule? îl întîmpină Gheorghiță, care zîmbise privind scena din vale, dar se îngrijorase văzîndu-l pe Dănuț sosind cu capul pe umărul doamnei, într-o atitudine de rănit.

— O amețeală. Mi-a trecut. Haidem.

— Să-ți ajut?

— Nu, mulțumesc. Dă-mi voie...

Se săturase să fie tratat în copil și infirm! O ajută, săltînd-o voinicește, să încalece bihunca. Sări, la spatele ei.

— Mînă, Gheorghiță.

El comanda!

Elastică, bihunca porni.

O amețeală! Instinctiv, îi încolăci mijlocul... Se dezmetici. N-avea corset, nici centură! Trup lung, mijloc rotund, subțire, dar degetele nu întîlneau dungile tari ale coastelor de jos, se afundau ca în mușchiul copacilor.

Se întoarse spre el.

— Mai bine?

— Îm! Potrivit!

— Cum ții picioarele!

— Așa...

— În vînt? Nu. Pune-le aici. Ai să cazi jos așa! De ce te jenezi? Pe mine nu mă incomodezi! Mă strîng... așa.

Își vîrî picioarele în aceeași rezemătoare, alipindu-și pulpele de pulpele ei. Cu brațele în jurul mijlocului și picioarele alăturate, erau ca doi călăreți pe aceeași șea, cu picioarele în aceleași scări.

Odihnit, Zdup bătea un trap viguros.

Încet cu-ncetul, mînile lui Dănuț, descleștîndu-se din jurul mijlocului, se urcară. Dintăi rugătoare, șovăiră, apoi, hotărîte și dure ca plăcile de prețios metal bombat pe pieptul dansatoarelor orientale, acoperiră sînii care încăpeau în ele.

Și fără abur de tutun, capul se aplecă pe umăr, și buzele cu suflare fierbinte întîlniră și gustară parfumul de violete, acolo unde părul ridicat lasă un puf pe ceafa descoperită.

Gheorghiță zîmbi lat, fiindcă umbrele erau lungi pe șosea, și stăpînul său — vrednic stăpîn!

*

Castelana de la Sălcii, urmată de Dănuț, de harmalaia cînilor și de ploconelele servitorilor și servitoarelor, aștepta în fața scărilor să vie cămărășița care păstra cheile casei.

Bihunca, lătrată de cîni, trăsese la scară, în fața rondului de trandafiri. Se auzeau vociferări, gesticulau lumini: tabără nocturnă, chemată la luptă domestică.

Dănuț, cu mînile în buzunar, aspira parfumul trandafirilor.

Nu-l reținuse, dar nici nu-l congediase.

În bihuncă, gestul îndrăznet, prelungit de-a lungul kilometrilor lunari, pierduse progresiv semnificația de turbure și ademenitoare complicitate — de la o vreme doamna începuse să fumeze, apoi mîncase un covrig, iar fumase — părînd impus de situația lor pe bihuncă, devenind oarecum firesc și necesar. Multe femei tolerau aceste familiarități sportive spontan, fără de nici o jenă sau reticență. În *bobsleigh* ținuse fete și femei, deopotrivă, de mijloc, primindu-le în brațe la unele virajuri aprige, lipit de ele din umeri pînă-n picioare, constatînd în treacăt elasticitatea lor trupească, preocupat însă de viteza bobului mai mult decît de-a sîngelui.

Rămînea sărutarea. Gîtul ei o primise impasibil, ca o scrisoare, mărcuța lipită pe ea.

Îl credea copil. Îl tratase ca pe un copil... Cu atît mai bine! Ea singură îi servea o soluție comodă pentru el, un rol de îngînări, stîngăcii, naivități și îndrăzneli tolerate, care-i convenea; altminteri, ar fi fost jenant, umilitor mai ales.

Față de bărbați, credința sau impresia lor că ești copil prostuț, și tratarea în consecință, te paralizează, fără nici un folos sau voluptate: dimpotrivă, vanitatea e iritată.

Dar convingerea femeilor că ești copil naiv, „școlar", cînd nu ești, e o subtilă superioritate asupra lor, o haină largă, în care toate mișcările ți-s ascunse, toate gesticulările posibile în căderea faldurilor lente și fățarnice. Se apleacă, încrezătoare, ca asupra unei flori. Le săruți: cred că-i rouă! Aleargă, înviorate și atîtate ca după fluturi, întind mîna, le-o strîngi tare: cred că-i vînt, se lasă-nvăluite în joacă! Le prinzi în brațe, bărbătește, le despoi:

cred că-i zburdălnicie dezinteresată de rîu limpede și repede!... Și dacă văd, în sfîrșit, că nu ești copil, îți afirmă contrarul, bătîndu-te peste obraji: e așa de comod pentru ele! Și atît de savuros!

Cămărășița alerga despletită ca văduva unui înecat. Deschise ușa. Parfumul de violete intră în casă; Dănuț îl urmă.

Tăcere prăfuită de casă închisă cu multe covoare. Parfumul de violete dura o proaspătă înviorare. Urcară scările, precedați de un candelabru cu luminile aprinse.

Lux oriental pretutindeni. Covoare cu reflexe cireșii, rubinii, violete, vișinii, cărămizii, albastru persan, galben stins; șaluri cu desemne iuți ca viperile. Icoane ornamentale. Candelabrul învia binecuvîntări rigide de sfinți cu ochi severi și bărbi lemnoase; petala frunților de madonă; lancea superbă... Pluteau amintiri de tămîie și călugărași. Profan, parfumul de violete zîmbea printre ele, încruntînd întunericul din urmă.

Sus, în *hall*-ul parchetat negru, dragoni de argint din jurul unui uriaș vas chinezesc căscară fălcile cu limbi multiple, în care flăcările aruncau luciri de foc.

Cămărășița deschise ferestrele. Flăcările ondulau; umbrele ondulau. Încăperea părea că adăpostește palpitarea de catifea a unui imens fluture de noapte.

Două servitoare, foarte frumușele, cu aer de subrete pariziene, elegant încălțate, cu șorț de dantelă și bonețele pe cap, urcau sprintene scările.

— Sărut mîna.

— Sărut mîna.

Făcură și lui Dănuț o reverență identică, fără să se mire.

— Pregătiți samovarul în salonaș. Conduceți-l pe domnul.

Precedat și urmat de cîte o subretă, Dănuț intră în salonaș. Tot parchet negru, tot covoare. Un pian de lemn mahoniu, acoperit de un șal albastru cu chenar colorat în game de roș. În mijlocul salonașului, masă ovală de lemn roșietic, acoperită cu un șal venețian: negru ud, flori verzui, franjuri mătăsoase, în ploaie brună de jur împrejur.

Prin ferestrele deschise, respirația nopții intră. Franjurile se clătinară moale, flăcările se-ndoiră. Lent ca un șarpe care deschide ochii, destinzîndu-și inelele solzoase, salonașul învia.

Subretele răscoliră valurile colorate ale pernelor îngrămădite pe divan, răspîndindu-le pe marginea dinspre părete și la căpătîi.

Se înclinară. Plecară, închizînd ușa. Curentul stinse cîteva lumînări. Panica celorlalte se potoli.

A! O bibliotecă!

Trei rafturi joase de lemn roșietic. Cărți multe, legate în piele, cu o variație care dovedea o cochetărie pentru cărți egală celeilalte. Lenește dezordine. Cum le lăsase mîna care le răsfoise, așa erau. Și colbul de pe rafturi: brumă pe o castană sălbatecă.

André Gide, Pélladan, Baudelaire, Rimbaud, Pierre Louys, Walt Whitman...

Zîmbi. Situase în aceste rafturi un virtual volum:

DAN DELEANU
Versuri

E agreabil să fii scriitor! Numele tău pe coperta unei cărți învelită în piele; o carte răsfoită de mîni... Ce fel de mîni avea?... Parfumul de violete și-l amintea. Acolo în iarbă, pe marginea șoselei, simțindu-i mîna pe ochi, îi venise să guste parfumul mîinii cu vîrful limbei, cum îți vine să guști uneori parfumul din flacoanele femeilor pe care le frecventezi. Își amintise, însă, că era trist și convalescent și renunțase.

O subretă intră aducînd samovarul. Cealaltă veni în urmă cu tablaua.

Ieșiră.

Își dădu seama deodată că era plină noapte, că în loc să doarmă — cum credeau cei de acasă — era într-o casă necunoscută, cu o femeie străină, într-un decor „gen vitrină Djaburov", cum numea Olguța excesul de orientalism în decorația caselor, care începuse să bîntuie: reflex social al literaturii decadente și al celei exotice din Franța — și o mirare extraordinară îi încreți fața. Se deschise parcă un oblon și o fereastră în el.

Un cucoș cîntă, prin somn probabil, obsedat de soare.

Avu senzația că-i la București, într-una din acele case artificiale și prețioase, insuportabile cînd stai mai multă vreme în ele; case acaparate de decor, în care îți vine parcă

ori să leșini molatec — în timp ce *brûle-parfum*-urile ard cețos și aromat — ori să înjuri românește, ca să te deștepți în substanțiala Românie.

Aceeași aversiune — pudoare agresivă — care-l făcea în copilărie să nu vorbească franțuzește — deși putea — îl însuflețea în aceste decoruri care excludeau viața verticală, impunînd trupului și sufletului atitudini orizontale. Conținutul bibliotecii și amănuntele mobilierului destăinuiau un gen „femeie fatală", cinematografic fatală, care-l făcea să dorească reacția grosolană, cum poate biblicul Samson dorea dușul pletelor. Poate același sentiment făcuse pe armoniosul Eminescu — niciodată vulgar în fața sufletului și a dragostii — să invectiveze brutal, iritat, cu mai multă ranchiună decît dispreț puternic, să ricaneze și să gesticuleze oratoric — în versuri pe deasupra — împotriva importului de lux.

Multe cărți din bibliotecă îi erau cunoscute. Stima unele; admira altele. Unele îl iritau surd, fără ca să-și poată explica lămurit cauza, cum era *Le portrait de Dorian Gray*, a lui Oscar Wilde. Simțea poate că pentru Wilde, romanul acesta avea aceeași semnificație ca pentru Dănuț versurile lui franțuzești, lăsînd la o parte prăpastia calitativă. Și *Dorian Gray* era o carte scrisă în fața lumii — ca de pe scenă — și pentru ea, nu în fața sufletului, pentru echilibrul, pentru religia lui în primul rînd. Carte în care sufletul arăta ce are mai aparent, abilitatea talentului: suprafață — nu sunetul sufletului: adînc. Atmosfera din *Dorian Gray* îl interesase. Inteligența lui Wilde era captivantă, deși prea egal strălucitoare ca să nu simți ticluirea, fardul și o specializare în paradox, micșorătoare pentru un scriitor ca orișice altă manie.

Nu era „prostie" în această carte. Nu era „sentimentalism stîngaci". Abuzul de cinism estetizant sătura exact cum satură abuzul de sentimentalism umanitar. Și oțetul poate să te dezguste, nu numai siropul. Lipsea acestei cărți diversitatea infinită de atitudini, subtil dozate, imperceptibil contradictorii, care dă unei cărți greutatea specifică a unui suflet, impresia reliefantă a marilor creațiuni. Lipsea acea neglijență în ritm, acea inegalitate de circulație, pe care viața și inima omenească o au, dînd autenticitate tuturor încarnațiunilor.

Lectura unei alte cărți de Wilde, pe care n-o vedea în bibliotecă, *De profundis*, îl iritase deopotrivă, spre deosebire de criticii care ori disprețuiau excesiv cinismul din *Dorian Gray*, elogiind tragismul pocăit din *De profundis*, ori procedau viceversa, după cum erau esteți impasibili sau moraliști combatanți. Și *De profundis* avea aceeași egalitate — în alt plan sufletesc — ca și *Dorian Gray*. De ce un om care plînge să fie socotit mai sincer decît unul care ricanează? E „om" cel care succesiv plînge, ricanează, e cinic, e duios, e sceptic, e credul, e prost, e deștept... Avînd alături hărțile desfășurate ale globului pămîntesc, nu poți spune că „vezi" globul pămîntesc. Privești dezmembrarea grafică a continentelor. Numai globul sferic, care învîrtindu-se în jurul axei le descoperă pe rînd, unificîndu-le în aceeași rotație, îți poate da imagina pămîntului.

Un om e trist un ceas, o zi; în al doilea ceas sau a doua zi, prelungirea tristeții e un efort: ipocrizie. O tristețe poate să aibă o mai mare lungime de undă, dar nu e permanent vizibilă, nici permanent simțită. Alte sentimente, alte dispoziții o intercepteză, o acopăr; răsare iar, mai departe, aceeași tristețe, dar alte priveliști au ascuns vremelnic curgerea ei permanentă...

Tristeța lui — plecarea Adinei — exista în el, undeva, dar el nu era trist. Îl aștepta să-l însoțească mai tîrziu...

„Ce murdărie!"

Îi era scîrbă de el.

Oftă. Ricană. „Femeia fatală" întîrzia. Probabil că se gătea în stilul casei: inele cu pietre savant numite, pe degete; lanț indo-chinezo-persan cu scarabeu faraonic; bandou pe frunte; khol în jurul ochilor măsluiți; brățări la glezne și la încheieturile mîinilor; picioarele goale, cu unghiile fardate, în sandale dinainte de Cristos etc. ... etc. ... Rețeta de preparațiune a acestui gen de femeie: două grame de Salomee, unul de Messalină, altul de Aziadé, marca Loti, nouăzeci și șase de grame de „Francesca Bertini" — le bați bine, le agrementezi cu parfum de violete și obții o irezistibilă femeie fatală.

Se înșela.

Castelana intră cu un șort alb peste *tailleur*, aducînd pe-o farfurie covrigii încălziți.

— Mă ierți, tinere, că te-am făcut s-aștepți. Mi-am văzut pisicile. Am douăzeci.

— Douăzeci!

— Da. M-am spălat pe mîni, am luat covrigii și am venit. Ți-e foame?

— Da.

— Bravo! Și mie. Luăm un ceai?

— Cu plăcere.

— Tare?

— Potrivit.

— Poți să-l bei mai tare. E ceai adevărat...

— ...din China! scăpă Dănuț zeflemeaua gîndului.

— De ce ești sarcastic, june fumător? E chiar din China. China e o țară, nu un snobism. Mi l-a adus cumnatul meu, pictorul...

— ...?

Nu-i răspunse. Peste foaia ascuțită din fundul cești, turna apă clocotită din robinetul samovarului. Un abur parfumat se răsfira gînditor.

— Covrigii sînt din România?

— Da, patriotule! Îmi plac covrigii din România și ceaiul din China... cînd îl am.

Cam amărui, ceaiul avea cu totul alt gust decît cel obișnuit. Deosebirea dintre aroma frunzei de nucă, de pildă, și a dulcești de nuci.

— Ai spus că ți-e foame?

— Da.

— Cu ceai nu te saturi, mai ales că-i din China! Ce să-ți dau?

— Mulțumesc, mă duc acasă.

— Ai cam întîrziat!

— Evident!

— O papară bună!

Dănuț își stăpîni și iritarea, și zîmbetul. Iar îl ispitea rolul de licean, impus a doua oară.

— Nu mă vede nimeni!

— Aa! Ești meșter la escapade?

— Nu. Da' ajung la vreme.

— De unde știi?

— ...Știu eu! Spun așa!...

Sorbiră ceaiul. N-avea multe inele: alianța și un smaragd halucinant. Mîni mici, care desigur nu s-ar fi putut opri să nu mîngîie și să strîngă o piersică plină, chiar dacă buzele n-ar fi dorit-o. Mîni care „apucau" nu ca să „aibă", ci ca să alinte. Înțelegeai, privindu-le mișcările, plăcerea anticilor de-a ține în mînă o bulă de fildeș. După ce sorbea ceaiul, nu tamburină cu degetele pe masă, nici nu le răsfira gimnastic sau pianistic: pipăia cu vîrfurile rotunda ceașcă, netedă, cu pereții translucizi și luciu oval.

Îi plăceau într-adevăr covrigii aduși de la Iași. Îi ronțăia cu poftă, adunînd cu vîrful limbii susanul rămas pe buze.

N-avea nasul în sus. Ciudat! Întăia impresie era că-i în sus. În realitate era aproape curb: dar nările scurt arcuite îl făceau să pară în sus. Uneori părea că privește cu nările.

Avea ochi mari, negri, din aceia care dau fetii un fel de decoltaj negru, atrăgînd atenția asupra lor ca toate gătelile de gală.

Își oxigena părul? Poate! Negru, avea un reflex roșu, ca dîra unor asfinturi de toamnă în desișul negru al brazilor. Nu era oxigenat! Dar îi venea mereu să-i atribuie artificii pentru orșice seducțiune descoperită.

Se pieptăna cu cărare la mijloc. Părul, strîns meșteșugit pe tîmple și la ceafă, părea că-i scurt și că buclează numai jos, ca să încadreze figura.

— Cîți ani ai?

— Optsprezece.

— Parcă spuneai că nouăsprezece!

— Daa?... Sînt cam distrat!

— Sau cam uituc!

— Poate!

— Se vede că fugi des de la școală...

— ...! De ce?

— N-ai semnul gulerului tunicei pe gît!

Îi veni să zîmbească. Se stăpîni. Știa că are gît frumos. Nici urme de brici, nici omușor trepidant, nici gușă... și Adina avea un ochi!

— Umblu cu gulerul descheiat.

— De cochetărie?

— Nu. Mă supără. Îmi place să-mi simt gîtul gol.

— E voie la școală?

— Cum nu, dacă nu te vede directorul!

— La ce liceu urmezi?

— Lazăr.

— Liceul Lazăr? Cînd l-ai inventat? Nu cunosc nici un liceu Lazăr la Iași!

— Nu la Iași: la București!

— Aa! Stai la București!

— Da.

— Și părinții dumitale?

— La Iași.

— Ești intern?

— Nu, extern.

— Atunci ce cauți la București?

— Am un moș... care...

— Vrea să te aibă lîngă el. Vorbești ca la lecție! Te intimidez?

— ...Știu eu...

— Vra să zică, la București... „Fetița"-i tot din Iași?

— Nu. Ți!

— Ce-i? Ce s-a întîmplat?

— Nimic. Fetița e din București. Mai ține mult interogatorul?

— Pînă ce-ți vei bea ceaiul: conversație!... Spune dumneata ceva!

— ...

— Stai!... Cine-i tatăl dumitale?

— Avocatul Deleanu.

— Aaa! Ești băiatul... Da-da! Ești nepotul lui Vania Dumșa, vărul mamei dumitale? Nu?

— Ba da! exclamă surprins Dănuț.

— De ce te miri? L-am cunoscut bine.

— Daa? Pe moșu Vania?

— Cam demult... Unde e acuma?

— În Rusia.

— S-a întors din America?

— Da. A trecut prin Iași.

— Daa? Mă mir!

— De ce?

— Că nu l-am văzut.

— Nu v-a făcut nici o vizită?

— Nu-nu! Era și...

„...cam greu!" continuă ea în gînd, zîmbind.

— Vra să zică, ești nepotul lui Vania!... Mai vrei un ceai?

— Mulțumesc, e tîrziu!

— Ți-e frică de mama?

— Țț! Nu. Da'...

— Ia să-ți văd palma. Întinde-o, nu-ți fie frică! Ia candelabrul. Poftim după mine... Nu-mi place să stau pe scaun!

Își scoase șorțul și jacheta *tailleur*-ului, rămînînd într-o bluză subțire de mătasă viorie. Se întinse comod pe divan — ca pentru o lungă lectură — pe-o coastă, rezemîndu-se într-un cot. Dănuț se așeză pe marginea divanului, cu spatele apropiat de curba făcută de trupul ei.

Îi luă palma, cercetîndu-i-o amănunțit.

Îi vedea din nou gleznele și pulpele alungite și începutul sînilor, care-i încăpuseră în mîni. Și o simțea cu spinarea atentă.

— Ții recordul simplicității!

— Cum? sări Dănuț jignit.

Dar mîna-i era captivă în mîna autoritară a chiromancienei.

— Ai trei linii, bine marcate, și-atît. Echilibru perfect între cap, inimă și viață. Un ideal burghez vei deveni, tinere irascibil! Nu sameni lui Vania!... Ai zece la conduită?

— Mai puțin.

— Cît?

— Nu interesează!

— Vezi c-am ghicit! Fetița nu-i în programul palmei. De ce n-ai răpit-o?

— ...

— Vezi, palma nu minte. Liniile spun că nu erai în stare s-o răpești.

— Ei, asta-i!

— Ce să-ți fac! Așa vorbesc liniile. Ai răpit-o?

— ...

— Ai răpi-o?

— ...

— Eu, în locul dumitale, o răpeam.

— Țț!

Îi venea să fie brutal, s-o pedepsească.

Era cam enervant rolul de copil!

I se păru că-i simte mijlocul și coapsele cuprinzîndu-l pe la spate. Gîndurile deviară.

Dar îl privea calm. Îi luă din nou mîna la cercetat. Avea o senzație displăcută văzîndu-și mîna cam roșie în mînile ei albe, cam grosolană în mînile ei mici, cam inertă, cu degete cam scurte. Ciudat! Contactul mînilor intimida, în Dănuț, impulsul pe care i-l da contactul spinării lui cu trupul ei. Îl încolăcise. Nu se mai putea îndoi! O simțea lipindu-se de el.

Îl apucă deodată, cald, de amîndouă mînile, apropiindu-și fața de obrazul lui. Pe lîngă ușorul parfum de violete, părul ei mirosea a păr de femeie, el singur amețitor parfum.

— Spune-mi, cine-i fetița?

Iar!

Dădu din cap negativ. Ce importanță avea „fetița"!

Își smunci mînile și-i încolăci grumajii. Se aplecă. Fără să se apere, își lipi obrazul de obrazul lui.

— Spune-mi, e fetiță?

— ...

Era atît de suplu și de lunecos trupul lung, încît brațele, strîngîndu-l, aveau fericirea uimită că nu-l scapă și înfricoșarea că-l vor scăpa.

Dănuț îi căuta buzele. Erau lîngă urechea lui.

— Spune-mi, cine-i? E fetiță?

Avu gemătul de hulub al dorinței.

Din nou auzi glasul ei.

— Nu! Dintăi spune-mi...

Vorbi în șoapte turburi:

— E doamnă: Adina Stephano din București.

Uneori o femeie e mult mai voinică decît puterea unui bărbat, cînd e lucidă și el nu.

Cum, nu știa!

Era singur pe divan, cu părul răvășit; ea, în picioare, zîmbea.

— Fugi acasă. E tîrziu... Vra să zică, fetița e doamnă, domnul meu! Linia minciunei n-am văzut-o în palmă, dar am simțit-o!

Dănuț se ridicase, cu spinarea grea și capul greu — mortificat. Vru să iasă.

— Nu vrei să-ți dau o carte?

— ...

— Ai cetit ceva de Oscar Wilde?
— Nu.
Singura revanșă!
— Poftim o carte bună: *Le portrait de Dorian Gray*. După ce-o cetești mi-o aduci.
Îl întovărăși pînă în antretul de jos.
— Noapte bună. Poftim și o cutie de țigări. Să nu mai strănuți cînd tragi fumul! La revedere.
Afară, la lumina lunii, se uită pe copertă: un nume scris de-a curmezișul, imperios: Ioana Pallă.
— Aaa! Ioana Pallă!...
Soția senatorului, cumnata pictorului... Moșu Vania, plecarea în America... Ioana Pallă: sinuciderea cu ciudate comentarii a unei pictorițe poloneze venită la Iași, prietena ei...
Spre Medeleni mînă el, tot așa de vijelios ca și la dus.
Avea o tragică sfărîmare în suflet. Vînduse unui păcătos trup de femeie secretul Adinei, secretul dragostii lui.
Ioana Pallă știa ceea ce numai dragostea lui știuse: că Adina nu era fetiță, cum părea. I se părea că dragostea lui deschisese larg porțile ei închise pînă atunci, tuturora, ca o casă scoasă la licitație.

Se isprăvise palida insomnie a lunii. Veneau zorii.
Dănuț deschise ușa. Intră.
— Dan, tu ești?
— Te-ai sculat, Mircea?
— N-am putut dormi.
Dănuț oftă. Zvîrli cascheta și haina. Se lăsă pe un scaun, privind ferestrele.
Mircea, în cămeșă de noapte și papuci, avea o față de ermit adolescent după ispite.
Dănuț aprinse o țigară.
— Ce, fumezi?
— Pî! făcu Dănuț din buze, dezgustat.
Mircea suspină. N-avea curajul să vorbească.
— Mircea!
— Ce?
Dănuț ridicase capul, cu un aer resemnat și hotărît.
— Sînt un porc!
Mircea oftă din greu.
— Și eu.

PARTEA TREIA

I

IOANA PALLĂ

ALEXANDRU PALLĂ către IOANA PALLĂ

Veneția

Dragă Ioana,

Ce cîntec îți imaginezi că am auzit azi-dimineață, deșteptîndu-mă?

Ascultă-l:

„Mergi la Li-ido barcaruo-uolă
Zic doi juni și-și a-legeu
Uo gon-duolă-ntre gonduo-uo-uo-uole
Și voioș'n ie săreu, e-he-heu..."

Partea cea mai nostimă e că cel care-l fredona eram chiar eu, așa precum ți l-am transcris, cu indescriptibilul accent și tremolo al lui Sake.

Mă vezi? M-am regăsit la Sălcii, tu cu *Les nourritures terrestres*, eu cu paleta, pipa și sandalele, și Sake cu vetustele reminiscențe muzicale: ale junețiivaluri, e-he-heu!

Și m-am hotărît să-ți răspund.

Cît a trecut de cînd mi-ai scris la București? Nu m-ajută nici memoria, și războiul european — adevărat act european — a răsturnat timpul. Ce porcărie! De cîte ori aud pomenindu-se despre acest acaparant și incomod eveniment, îmi vine pe buze zdravănul cuvînt al lui Cambronne.

Noroc că Veneția e în afară de Europa. E singurul oraș, din cîte cunosc, care n-are nimic „social". Aici ești în altă planetă și-n alt veac. Ziare nu cetesc. Repet: Cambronne. Astăzi laguna

are culoarea smaraldului tău cînd e înnourat afară. Pute savuros. Am regăsit-o așa cum o lăsasem: fezandată ca un venerabil *roquefort*, magnifică. Aș vrea să-ți văd nările în fața Veneției; merită s-o humeze.

De ce n-am venit la Sălcii, cum făgăduisem mirificei castelane? Capriciu mai irezistibil decît irezistibila Ioana. N-aveam chef de peisajul moldovenesc. Aveam nevoie de *roquefort*, nu de caș proaspăt — vorbesc de peisaj, tu, ca și Veneția, ești... lagună!

Și acum, dragă Ioana, să-ți dovedesc că numai turcii au dreptate: „Cum o vrea Allah!" Allah a hotărît să-ți fac comisionul, dincolo de așteptările tale, tocmai atunci cînd uitasem de el.

„Cine-i Adina Stephano?"

Cînd am primit scrisoarea ta, am fost persuadat ca întotdeauna —cine-ți poate rezista — că Adina Stephano e cea mai interesantă femeie dintre Carpați, Dunăre și Prut, iar junele Deleanu, cel mai de frunte nătărău din cuprinsul acelorași hotare. Cum, însă, plecarea la Veneția mă preocupa mai activ decît produsele naționale, am procedat expeditiv— adică prostește — adresîndu-mă celei mai scîrnave guri și mai atotclevetitoare din cîte numără cafeneaua bucureșteană, lui Hăvășel.

Evident, era informat amplu: profesionist!

Iată buletinul: Adina Stephano, foastă soție a fostului căpitan Stephano: un escroc dublat de un pește. Ea, craioveancă de neam bun, dar... a fugit cu „tipul". După aceea, tipul a fugit „solo" în vreo Americă, subt impulsiunea unui mandat de arestare. Restul, în ce o privește, vine de la sine... în stil de cafenea.

Concluzia: „tipesă".

Am neglijat să-ți comunic această fadă și ignobilă biografie. Și bine am făcut. Acum te pot informa direct, cu alți ochi, altă perspicacitate și alt stil decît acela al plutarhului cafenelii bucureștene.

O cunosc pe Adina Stephano cum știu calitatea și nuanțele culorilor cu care-i fac portretul. Acest portret, pe care-l voi expune la toamnă, nu-l vei putea cumpăra cu toată recolta Sălciilor. E singurul tablou care nu va fi de vînzare nici chiar pentru tine; nici de dar, o, teribilă Ioana!

Întăia oară am văzut-o în gondolă, fără pălărie, cu degetele-n apă făcînd dîră. Părul roș, oglindit, cînd se apleca, în apa verde, fața roză ca interiorul scoicilor, ochii verzi (au parcă miros de iarbă), gura umedă și roșie, cu expresia copiilor frumoși cînd sînt gata să plîngă.

Mă duceam la o biserică să revăd o madonă care mă aștepta de cinci ani. Am renunțat fără ezitare.

Gîtul aplecat, părul vibrînd în soare și degetele cu fosete făcînd dîră în apa venețiană...

Transcriu versul lui Mallarmé:

J'errais donc, l'oeil rivé sur le pavé vieilli,
Quand, avec du soleil aux cheveux, dans la rue
Et dans le soir, tu m'es en riant apparue
Et j'ai cru voir la fée au chapeau de clarté,
Qui jadis, sur mes beaux sommeils d'enfant gâté
Passait, laissant toujours de ses mains mal fermées
Neiger de blancs bouquets d'étoiles parfumées.

De atunci o văd zilnic. Venise la Veneția întovărășită de o rudă care a plecat — panica românului — cum s-a declarat războiul.

— Eu n-am vrut să plec la București. Nu-mi pasă de război! Mie-mi place Veneția!...

S-o vezi istorisindu-ți scena, cu aer îndărătnic de copil răsfățat, care nu vrea să plece din cofetărie fiindcă n-a mîncat de ajuns cofeturi, bătînd din picior, gata să plîngă, dar energică!

Înțeleapta mea Ioana, deși viața a adăugat încă treizeci de ani celor șaptesprezece pe care-i simt, am uitat.

Te rog să nu-ți aduci și să nu-mi aduci aminte.

Ioana Pallă aprinse o țigară.

Receti: ...„degetele cu fosete, făcînd dîră în apa venețiană..." Și în sufletul ei făceau dîră... Să nu fi fost războiul, ar fi plecat și ea, corsar, după o gondolă...

„*Pauvre* Pașa!"

Cînd își da osteneala să compătimească verbal pe fratele pictorului Pallă, cu aceeași intonație spunea:

„*Pauvre* Sake!"

În fața femeii erau frați întru credulitate, deși Sake, senatorul, era mediocru, ignar, politician și de o „ministeriabilă ramoleală", pe cîtă vreme fratele lui, pictorul Alexandru Pallă, era unul dintre marii și rarii pictori români prețuit și dincolo de hotarele țării, de artiști și de femei.

„*Pauvre* Pașa!"

Îl vedea brun, cu paloare de brun somptuos în barbă și arcuit în sprincene; cu nasul vulturesc, dezmințit de bu-

zele de cadînă; pîntecos cu fast — pașă cu iataganul pieziș pe curba de mătăsuri a pîntecelui; cu ochi de un negru onctuos, ca părul lins al spaniolelor: parfumat cu „Ambre", mirosind a „Maryland"; cu mîni grase și albe de femeie orientală; boem la îmbrăcăminte, dar cochet ca o curtizană romană; impunător și decorativ cînd intra în salon, precedat de numele său ilustru, cu vastă pălărie de pluș negru, subt care tîmplele sure sunau lumini de argint.

Cinic ca liceenii la nouăsprezece ani, după întîia lectură a lui Baudelaire, pasionat după femei ca un motan vara și leneș ca motanii iarna — era bun, și bun de dezmierdat ca un cap gros de Saint-Bernard.

Glorios! Patruzeci și șapte de ani! Bogat! Astmatic! Adina Stephano!...

„Pauvre Pașa!"

„...făcînd dîră în apa venețiană"...

Continuă lectura.

...Întăia mea îndrăzneală, după ce am cunoscut-o mai bine, a fost schimbarea numelui.

Din Adina am făcut Adia.

Mi-a dat voie. A repetat:

— Adia!...

Cu sărutările primite în lunga mea carieră de pictor gustat de femei — din nenorocire pentru pictură — aș putea face un șal persan cu toate nuanțele roșului. Aș da o sută de colecții de astfel de șaluri, pentru aceste simple silabe spuse de Adia:

— Adia...

„Pauvre Pașa!"

...Sînt încîntat, mîndru, fericit de această unică frază muzicală scrisă în viața mea.

Adina era prea românesc, prea vulgarizat, prea craiovean. „Adia" — auzi? — Adia...

Dar numai Adia știe să spuie numele compus de mine. Ridică puțin sprincenele și spune.

Gest de Watteau; muzică de Lulli.

E delicioasă! Aș da o săptămînă din viață ca acest cuvînt „delicios", pe care l-am întrebuințat și pentru stridii, și pentru crăvăți, și pentru altele, să nu fi existat pînă astăzi: să-l fi descoperit o dată cu Adia.

Dar n-am isprăvit încă!

Cetește cu atenție cele de mai jos:

„Cînd vezi un piersic înflorit, îți bate inima, fiindcă ai în față imagina întăii sărutări: buzele care-au zîmbit, obrajii care s-au înroșit... Un piersic înflorit te întristează, fiindcă în fața lui, oricît ai fi de tînăr, ești bătrîn."

Ce spui, Ioana? Crezi că-i un *hai-kai* japonez? Nu! E o reflecție făcută de Adia, pe cînd o pictam.

Alta:

„Nu-ți pare rău cînd vezi un om care se tîrguiește pentru un kilogram de cireșe cu olteanul, și alături, în coșuri, toate cireșele care roșesc ca dragostea în fața dragostii?"...

Alta:

„Cînd auzi o țigancă strigînd: «Fragi! Fragi!», și cînd vezi cofița plină, dacă nu simți că ești tu singur o cofiță de fragi, n-o cumpăra."

Ioana, în numele meu și pentru mine, dă foc întregii literaturi românești, începînd cu faimoasa „Mioriță bucălaie, laie"...

Îți aduci aminte, Ioana, de începutul lui *Dorian Gray*. Sînt fermecat și îngrozit ca pictorul Basil Hallward în fața tînărului Dorian Gray. Nu-mi dau seamă cum România, Oltenia, Craiova au putut face așa ceva! Și nu-mi vine să cred că Adia a stat în București fără ca să nu fie cunoscută de întreaga lume venită în procesiuni să o vadă, cum vin japonezii, lăsînd totul, să vadă și să sărbătorească întîiul cireș înflorit.

Impresia ta din tren că e fetiță ca figură și expresie, și prea femeie în toate amănuntele îmbrăcămintii — deci lagună — este falșă.

E într-adevăr fetiță. E tînără cum numai frumosul știe să fie. O dublă ingenuitate trupească și sufletească îi conferă acest singur titlu de noblețe pentru o femeie frumoasă. Dar perfecțiunea, arta ei de-a se îmbrăca și pieptăna nu e rafinament decadent. E... dar să-ți transcriu un alt *hai-kai* de-a Adiei.

„Un zarzăr înflorit se îmbracă bine? Nu. Înflorește. Atîta știe: să înflorească.

Dacă în april n-ar înflori, n-ar ști să se îmbrace, fiindcă nimeni nu l-a învățat. Haina unui zarzăr înflorit e grația sincerității lui involuntare."

Ioana, să poți explica atît de just și cu atîta profunzime farmecul adevăratei cochetării — și să fie totuși de copil buzele care vorbesc și ochii care zîmbesc mirați! Miraculos!

Adia e urzită din culori și zîmbete. Transcriu iarăși o vorbă de-a ei:

„O livadă e milionul de fructe care-i dau tenul, și miliardul de albine care-i dau rîsul...

O bibliotecă n-are ce căuta într-o livadă: fructele nu cetesc, albinele nu se-ncruntă.

Mierea se face în livezi și bătrînețea în biblioteci."

Ruda ei o instalase la hotel „Danieli", bineînțeles. Știi, craioveanul chiabur nu poate concepe șicul decît cu icre moi la dejun, însoțite de șampanie; fotoliu de orchestră în banca întăia, la simfonicele Ateneului și hotel „Danieli" la Veneția.

Am instalat-o într-un mic *palazzo*, în care am și atelierul.

Ai văzut, Ioana, un copil căruia îi aduci un ou mare de ciocolată, cu fundă de mătasă, plin de surprize?

S-o fi văzut pe Adia coborînd din gondolă, cu umbreluța roșie deschisă — e singurul fard pe care și-l pune cînd e soare — cu piciorușe de păsărică pe solemnele trepte de marmură! Floare, Ioana! Am rîs, ochi în ochi cu gondolierul, care i-a aruncat italienește floarea din piept. Inima mea era alături de floarea gondolierului.

Te miri și tu, mă mir și eu!

Am devenit liric permanent: de la ceaiul de dimineață pînă la isprăvitul binecuvîntatelor insomnii: cunosc și eu, Ioana, „aurora cu degete de roză". Nu mai pestez, nici nu mai exclam în vechiul și predilectul meu limbaj rablezian.

Adia doarme la etajul întăi. Tot etajul de sus e locuit de ea. Are candelabre pe care le face să sune, uneori le și sparge, jucîndu-se cu ele ca un pui de veveriță. E un necontenit cling-cling de cristale ciocnite deasupra mea. Îmi rîde deasupra capului.

Sînt îndrăgostit, Ioana. E ca o ploaie de primăvară simțită pe inimă. Toate tablourile pe care le pictez surîd.

Într-o zi, pe cînd îi făceam portretul, a venit lîngă mine și mi-a cules cîteva fire de tutun încurcate-n barbă.

Ioana! Ioana!

O pictez într-o tunică „Fortuny" de catifea verde, cu ușoare desemne de aur șters. În jurul taliei, o centură de argint sur, cu paftale. Să vezi părul Adiei — gloria toamnei în soare — în contrast cu verdele de baltă tomnatecă în umbră al tunicei și ochii... Niciodată n-am văzut ochi verzi atît de mari! E singura dimensiune amplă a Adiei. Au mărimea ochilor negri — cînd sînt mari — și-s verzi cu intensitate, un verde umed și înflăcărat totodată, avînd

sonoritatea triumfală a roșului-aprins. Îți dau sete ochii Adiei. Ai vrea să te îneci în ei. Uneori, cînd marea e colosal de limpede și încărcată de lumină, ai aceeași dorință de cufundare.

Și să vezi, Ioana, mînile ei — încrucișate pe genunchi, cum le-ai văzut și tu, dar pe verdele lui „Fortuny"! Înțelegi fetișismul. Mînile Adiei, tăiate și așezate pe o pernă, pot fi adorate în genunchi. Podul palmelor e roz ca floarea leandrilor, și mișcările sînt joc de fosete. Nu poartă inele. Degetele sînt mai goale și zboară mai ușor.

Și acum, să-ți pun și eu o întrebare la care te rog — te rog, Ioana — să-mi răspunzi imediat, cu tot ascuțișul minții tale. Cine e tînărul Deleanu? Cum e? Cîți ani are? E frumos? Ce gen de frumuseță? E seducător? Are farmecul tinereții numai, sau și farmecul arzător și tulbure al talentelor crude? Nu cumva e un gogoman? În sfîrșit, tot ce crezi tu c-ar fi util pentru a înțelege dragostea Adiei pentru el.

Căci Adia Veneției, Adia mea, îl iubește pe acest Deleanu!

De unde știu că-l iubește?

De unde vrei să știu cînd Adia e limpede și străvezie ca aerul marilor înălțimi? Ea singură mi-a spus.

Mă chinuiește imagina acestui tînăr necunoscut. Vreau să știu de la tine cine-i. Vreau, Ioana, un diagnostic lucid, complect, brutal, ca acela pe care-l ceri marelui specialist mondial, de el atîrnînd sinuciderea sau speranța.

Iată cum am aflat rolul pe care acest tînăr tiran al nopților mele îl are în viața Adiei.

Căutînd într-o zi în caseta cu hîrtii prețioase, am dat peste scrisoarea ta, știi că păstrez tot ce vine de la tine. Am recitit-o, era doar preludiul Adiei. Și am asistat pentru întăia oară (la întăia lectură eram simplu lector amuzat) la scena din tren; răpirea din compartiment, sărutările de pe culoar... De atunci, a început să mă roadă acea curiozitate — cu dezvoltări și comentarii fantastice — îndreptată asupra singurului episod cunoscut din trecutul femeii iubite. Aria din *Manon*, pe care involuntar o fredonai, tu, spectatoarea scenetei de pe coridorul trenului, mă obseda, dîndu-mi... ceea ce tristeța dă liceenilor! Cam rușinos! Batistele mele vaste erau făcute numai pentru nas!

Tînărul Deleanu, pe care ai omis să mi-l descrii — calificativul „băiețoi", pejorativ în gura ta, nici nu-ți închipui, Ioana, ce seducătoare întruchipări poate avea în închipuirea unui Pașă de patruzeci și șapte de ani! — a aterizat în mine, proteic; uneori mai fastuos decît Cesar Borgia, alteori mai îngeresc decît Shelley,

alteori — rareori — băieţoi cu mustăcioară, pomădat şi parfumat. Din nefericire, această ultimă versiune e neverosimilă: nu poate intra aşa ceva prin porţile împărăteşti, care sînt ochii Adiei, oricît de ilogică ar fi dragostea. Capriciul da, dragostea nu. Şi Adia îl iubeşte.

Ştii prea bine, Ioana, că nu pot ascunde nimic multă vreme. Am un suflet eruptiv...

„*Pauvre* Paşa!"

...Am recurs la o stratagemă. Am întrebat-o brusc; pentru întâia oară în viaţa mea m-am roşit.

— Îl cunoşti pe tînărul Deleanu?

Ce crezi că mi-a răspuns? Că nu-l cunoaşte?

A sărit în picioare, cu obrajii în flacări:

— Îl cunoşti?

— Îl cunosc, i-am răspuns, cu inima albă.

— Îl iubesc, Paşa.

Şi a început să plîngă...

Multă vreme, Ioana Pallă privi plafonul salonaşului. Reluă lectura fără să mai aprindă o nouă ţigară.

...Continuarea e şi mai extraordinară.

Ca s-o consolez, i-am făgăduit — ascultă, Ioana! — să dăruiesc portretul ei, armonia de verde şi roş, în care pasiunea mea tremură miliarde de stele, tînărului Deleanu. Exclamă tu. Eu nu mai ştiu.

— Îl iubeşti, Adia?

— Da, Paşa, îl iubesc.

Asta cu ochii umezi de lacrimi şi mînile încrucişate pe genunchi.

— De ce-l iubeşti?

Alexandru Pallă punînd astfel de întrebări!

— Nu ştiu... Îl iubesc ca pe un mărţişor găsit pe stradă... E un copil. Îl iubesc.

Pe tînărul Deleanu!

Mi-a spus că e în clasa opta la Liceul Lazăr şi că-l iubeşte. Alt nimic!

M-am gîndit să scriu unui profesor de la Lazăr, fost coleg al meu pe vremuri, dar nu-i ştiu adresa, şi chiar dacă i-aş şti-o, ce vrei să-i scriu, ce vrei să-mi răspundă? Să-l întreb cum e elevul

Deleanu? Mi-ar răspunde ce notă are la desemn şi al cîtelea e la clasificaţie. Am renunţat. Nu mă gîndeam la tine, mă ierţi, Ioana.

Am întrebat-o pentru ce-a plecat în străinătate dacă-l iubeşte.

— El n-are nevoie de mine! Eu îl iubesc... Ori la Veneţia, ori la Bucureşti, nu-i totuna?

Şi — iartă-mă, Ioana — i-am povestit tot. Am dat pe faţă stratagema. Te ştie pe tine, scrisoarea ta: i-am istorisit numai pasajul relativ la ea. Nici nu s-a supărat, nici nu s-a mirat. Mi-a spus că pe tine nu te-a observat în tren, sau te-a uitat, şi că-i pare rău.

Cine-i tînărul Deleanu, Ioana? Fă-mi harta lui. Amănunţeşte-mi-l din toate punctele de vedere. Trimete-mi fotografia lui; dacă poţi, mai multe chiar: în uniformă de liceu, în costum de vacanţă...

E oare nepotul lui Grigore Deleanu, inginerul, poreclit Englezul? Pe acela îl cunosc: e un original. Spune-mi cine-i mama tînărului. Seducţiunea bărbaţilor — mai ales în adolescenţă — e moştenită de la mamele lor.

Uite-n ce hal am ajuns!

Tu ce crezi? Un bărbat în genul meu poate înlocui în sufletul unei femei... pe tînărul Deleanu? Dar tu n-o cunoşti pe Adia! Şi fără de aceasta răspunsul e caduc.

Adia are pentru dragostea mea misterul simplicităţii. Ca pictor şi ca om, o cunosc perfect. E numai lumină, nici o umbră. E sufletul cel mai nealterat de viaţă pe care l-am întîlnit. Nici o impuritate, nici un ascunziş, nici un vicleşug. Mieluţ în floare. O cameră albă plină de soare. Răsfrînge ca oglinzile veneţiene tot ce întîlneşte, pur. E cea mai puţin „femeie" din cîte am cunoscut. Poate de asta, pentru dragostea mea, e cea mai femeie dintre toate.

E „ataşată" de mine. Acesta-i termenul just. Cînd lipsesc mai mult — stau uneori închis cu tînărul Deleanu — mă întreabă de ce-am lipsit, ce-am făcut, unde am fost.

O distrează cravatele mele, ochii mei, hainele mele. Are uneori atenţii care mă înduioşează. Dăunăzi mi-a cusut un nasture care spînzura. S-o fi văzut, Ioana, gospodină!

Închipuieşte-ţi formula la care am ajuns: aş dori să fie copilul meu, fetiţa mea.

Nimeni — nici tu — n-ar cunoaşte dublul fond al pasiunii pentru fetiţa mea; poate nici eu! Şi atunci, în acest sfîşietor dulce sentiment al paternităţii, l-aş îngloba şi pe tînărul Deleanu. I-aş avea în mine pe amîndoi. Uite la ce-am ajuns, Ioana!

Ce-are să fie nu știu! Îmi limitez viitorul la prezent.

Pentru întâia oară în viață conviețuiesc cu o femeie de care nu m-am atins, și nu doresc nimic alt decît s-o simt lîngă mine, rîzînd, jucîndu-se cu cristalele candelabrelor, plîngînd, iubind chiar — însă de la Veneția — pe tînărul Deleanu din România. Dar doresc să știu cine-i tînărul Deleanu.

Răspunde-mi, Ioana, privindu-mă drept în ochi.

Devotatul tău,

Pașa

P.-S. Am rupt plicul ca să adaug acest post-scriptum. Am aflat cum se numește tînărul Deleanu.

Adia mi-a dat chiar acuma o scrisoare pentru România. Înțelegi emoția! Era adresată „domnului Dan Deleanu".

Îl cheamă Dan. E numele unui roman de Vlahuță. Mi-aduc aminte și de un alt Dan: *Dan, căpitan de plai*. De Bolintineanu, probabil.

De acum începe altă tortură: Dan. Cine-i Dan, Ioana?

Te anunț totodată că sînt un nemernic. Mi-am descoperit apucături de slugoi. Am deschis scrisoarea Adiei!... Nu-i scrie nimic. Îi trimite o fotografie de-a ei în gondolă, și atît. Nici un cuvînt.

Ce spui tu, Ioana? Cînd o femeie îți trimite o fotografie, e mult sau puțin? Eu nu mă simt în stare să dezleg această problemă. Știu că femeile care m-au iubit îmi scriau enorm. Nu ceteam decît primele rînduri, uneori și ultimele, cum cetesc și cărțile autorilor conaționali, oferite cu dedicație. Altele îmi trimeteau buchete de flori: le retrimeteam altora. Nu țiu minte să-mi fi trimis vreuna o simplă fotografie fără de rest. Tu nu mi-ai scris decît după ce ne-am împrietenit, adică după ce m-am calmat — dar fotografii nu mi-ai dat.

Știu eu! Poate că o fotografie e mai mult decît o scrisoare, e emblema darului complect.

Scîrnavă invenție și fotografia!

Cum am să dau ochii cu Adia! Să-i mărturisesc deschiderea scrisorii? Ce spui? Dacă mă disprețuiește? Unele femei sînt atrase de oamenii pe care-i disprețuiesc mai mult decît de acei pe care-i admiră. Disprețul implică o senzație de superioritate măgulitoare pentru cel care disprețuiește, și măgulirea te leagă într-un fel de cel care ți-o provoacă.

Dar Adia e atît de inedită! Sau dragostea e inedită pentru mine.

Răspunde-mi urgent.

★

IOANA PALLĂ către ALEXANDRU PALLĂ

Sălcii

Bunul meu Pașa,

Întâia sultană a haremului tău recunoaște că ultima cadînă merită să fie sultană. Acesta este ultimul cuvînt al buzelor, cărora, dacă nu le faci altă cinste, le-o faci pe aceea de-a avea încredere în cuvîntul lor.

Dan Deleanu, absolvent a șapte clase liceale, etatea optsprezece sau nouăsprezece ani, nu e nici Cesar Borgia, nici Shelley. E un foarte normal reprezentant al acestei vîrste și al acestei clase — a opta — în care a promovat.

Bunule Pașa, ai uitat pe prietena ta! Altminteri, din simpla lectură a scrisorii mele, ți-ai fi dat seamă că elevul Deleanu, spre deosebire de foasta Manon, actuala Adia, nu este interesant nici pentru tine, nici pentru mine: prin urmare, nu va mai fi, dacă a fost, nici pentru Adia.

Mi-ai cerut fotografii. Aș prefera să-ți expediez în colet poștal personajul în carne și oase. Eu aș scăpa de prezența lui inoportună; tu, de obsesia lui, dezagreabilă desigur, cînd e însuflețită de Adia. De asta nu îndrăznesc să-ți îndeplinesc rugămintea. Aș plăti-o prea scump. Dacă i-aș cere o fotografie, mi-ar aduce un album, adică o colecție de albumuri: în fiecare, pozele altei vîrste.

Cînd l-am cunoscut, i-am împrumutat o carte — amabilitate — și ca să mi-o aducă mi-a făcut un număr exagerat de vizite. Preferam să-și reție cartea. E complect lipsit de tact. Desigur că și acuma mă așteaptă în grădină.

După cum întrevezi, face parte din categoria băieței. Are păr buclat, frunte mare — cred că a trecut moda frunților mari chiar și în Germania — și o expresie blîndușă. Totuși „zvîrle" — mai mult catîr decît cal. Evoluează alternativ între tăcere — își trece mîna prin bucle: i-am recomandat un pieptene — și agresivitate monosilabică: i-am recomandat o oglindă.

Se crede neapărat om superior, mai ales cînd tace. Dă din umeri, dezaprobativ; ridică sprincenele interogativ; se-ncruntă, fudroaiant; răsfrînge buza, blazat.

Face sporturi. Acesta e subiectul favorit de conversaţie laconică bineînţeles. De la al şaselea cuvînt în sus, elocvenţa derapează. Să-l ascultăm.

— Patinajul e o artă, ca şi dansul. Nu e sport.

I-am mulţumit pentru noutate. Răspunsul înţepat:

— Îmi dau seamă fiindcă patinez foarte bine.

— Nu te cred.

— Am luat premiul întăi la concurs.

— Nu te cred!

Tace. Îl cred.

E ferm convins că atletismul impune fără greş, în faţa femeilor. E mai puţin voinic decît luptătorii de circ, dar tot atît de plin de ifos, fanfaron şi îngîmfat. Cînd intră în casă, bombează pieptul, lărgindu-şi umerii: exact intrarea atletului în arenă, în timp ce fanfara ţigănească intonează un „trăiască regele" oarecare.

Cucoşel, încearcă să facă tartarinade, fără sare, fără vervă, fără fantezie. Mi-a istorisit foarte înfierbîntat cum a expulzat din casa unei „prietene" de-a lui pe un „prieten" al acesteia, necuviincios cu el şi cu prietena lui. Scenă demnă de George Ohnet. Entuziasmul naratorului, de aceeaşi calitate. Îi place să se fălească, atribuindu-şi cuceriri de „femei bine" cu nume suspecte: probabil, numele tuturor eroinelor literaturii româneşti, salon pe care nu-l frecventez, aşa că nu-l pot controla. Cartea împrumutată, de care-ţi vorbeam mai sus, e *Le portrait de Dorian Gray*.

— Ţi-a plăcut?

— Nu.

— Mă aşteptam.

Tace.

Pun cartea la loc. Nici n-a cetit-o. *Dorian Gray*, bunul meu Paşa, e ca un pat de dragoste. Cine-a cetit volumul acesta a lăsat urme. Era intact, cum îl lăsasem noi.

— Arsène Lupin îţi place?

— ...

— Spune drept.

— Da... fiindcă...

— Am înţeles.

Se uită urît. Ştii, privirea grevistului cînd îţi vede ciorapul de mătasă, după ce i-ai întins ajutorul pe care l-a acceptat.

Îl alimentez din biblioteca lui Sake. Cînd mă vizitează îi trimit în grădină un roman de Gaston Leroux, Maurice Leblanc sau Paul d'Ivoi, să-i ţie de urît. Probabil că-l pasionează. Stă după-amieze întregi în grădină. Eu stau în casă. La plecare, îi împrumut în genere romane în cel puţin trei volume — Alexandre Dumas, Eugène Sue, Xavier de Montépin — cu speranţa că mă va lăsa în pace măcar o săptămînă. Desigur că cetește zi şi noapte. După cel mult două zile — indiferent de numărul volumelor — mi le aduce îndărăt. Îi dau altele, mai numeroase. Le înghite şi iar vine. Pînă la sfîrşitul vacanţei trebuie să comand o nouă provizie (are şi Sake nevoie), şi cea pentru grădină, şi cea pentru acasă, se topesc. Cultura lui Sake de o viaţă întreagă e devorată într-o singură vacanţă!

Vezi dar cu cine ai a face: un Sake *en herbe!*

Dar n-am isprăvit.

Toţi am fost plagiatori în tinereţă, însă cu modestie. Te văd pe tine, de pildă, la şaisprezece ani, spunînd flirtului tău:

„Nu-i aşa că luna pe turla bisericii e ca un punct de aur pe un i?"

Alţii, mai puţin mussetieni, vorbesc de trandafirii aurorei, de diamantele picăturilor de rouă, de noaptea ochilor, de mînile iubitei: ca doi crini etc. ...

Normal şi cuviincios ar fi ca şi foarte normalul elev Deleanu să facă la fel. I-aş trece o exclamaţie luată dintr-o juxtă oarecare, o metaforă din Hugo — în sfîrşit, materialul poetic învăţat la şcoală, vorba avînd avantajul că te cruţă de grija ortografiei.

Dumnealui, nu!

Într-o zi mă coboram în grădină să-l alimentez cu romane senzaţionale, adică să-l congediez. Tocmai atunci scăpase în grădină un curcan, care, văzîndu-mă, s-a burzuluit.

Tînărul Deleanu exclamă către mine:

— Uite la el: parcă-i o apoteoză de fluturi albi!

Am tăcut.

Altădată. Răsărise o lună roză. Tînărul inspector al grădinei mele exclamă:

— Noaptea aceasta e ca plăcile de gramofon cu Carusso: e însemnată cu cerc roz la mijloc.

Altădată, despre un muşuroi de furnici:

— Parcă-s icre negre în delir!

Despre coarnele unui bou:

— Își poartă musteţile pe cap.

Cîtăva vreme am tolerat. Mă amuza candoarea. Pînă cînd i-am spus:

— Să ştii că-l cunosc foarte bine pe Jules Renard. Studiază altceva, dacă ţii să mă epatezi!

S-a roşit — ca plăcile lui Carusso — a bîlbîit şi n-a mai venit o săptămînă.

De atunci a renunţat să mă epateze. Se mulţumeşte cu porţia, regulat servită, de romane senzaţionale.

Bunul meu Paşa, tu şi tînărul Deleanu!

Ai patruzeci şi şapte de ani. I-adevărat, cochetul meu Paşa. Dar eşti Alexandru Pallă, Paşa, palat oriental cu vedere pe Bosfor. Tu singur ţi-ai servit acest madrigal.

Şi care-i femeia în stare să prefere unei ferestre de palat oriental cu vedere pe Bosfor un ochi de geam cu vedere pe Liceul Lazăr!

Scutură-te, Paşa! Niciodată n-ai fost modest. Tu, Superbul, Magnificul, tocmai acuma să ai tracul şcolăresc, tracul debutantului.

Nu te-am văzut de şase luni, dar te ştiu mai bine decît oglinda ta. Timpul te „patinează" ca pe tablourile de rasă. Tîmplele albe nu sînt decît o cochetărie a ochilor care au vrut să-şi valorifice în decor de argint negrul invincibil. Dar amestecul tău de „Ambre" şi „Maryland"! Eşti singurul bărbat care ştie cum trebuie să miroase un bărbat. Femeia care te-a cunoscut nu mai poate suporta în braţele ei alte mirosuri.

În legătură cu această din urmă constatare, să-ţi mai indic un amănunt caracteristic al „rivalului" tău. Are mîni inexpresive pe faţă şi pe dos. Liniile palmei arată calmul plat al mediocrităţii echilibrate. Şi ştii că adevărul e în palmă, nu pe frunte. Degete scurte, stîngace cînd se mişcă, greoaie cînd apucă. Mînă de moşier sîrguitor, bună să pălmuiască argaţii, să ciupească ţărăncuţele agricole, să ţie hăţurile şi coada biciului, să facă pasienţe şi să aibă gesturi de imperator cu bucătăreasa şi nevasta.

Pune alături mînile tale, făcute pentru trupurile albe, pentru culori, şaluri, covoare, *papier impérial*... Şi femeile, bunul meu Paşa — o ştiai înainte — sînt mult mai sensibile la mîni decît îşi închipuie bărbaţii. Mîna unui bărbat pentru o femeie e întăia fereastră deschisă asupra calităţii ritmului de care e capabil în dragoste şi asupra duratei lui. Sînt mîni brutale şi urgente cum sînt cucoşii. Altele grase, cu degete apoase şi umflate: acelea dorm

oricînd, sau, mai exact, adorm mereu. Altele-s veşnic năduşite, cleioase, făcute mai degrabă să ţie locul hîrtiei de prins muşte. Altele, discursive, secundează onorabil vorba, chiar pasionată, dar restul nu. Altele, bădărane, ar prinde bătături oricînd: şi cînd fac dragoste, ară şi prăşesc. Altele, păroase — cunoşti falşa virilitate a părului — indispun ca un obraz neras. Altele sînt prea specializate, prea unilaterale: ştiu să gesticuleze, dar nu mai ştiu să alinte. Sînt deplasate.

Dar mînile tale, incomparabil Paşa! Ţi-aduci aminte, cînd ceteam *Le jardin des caresses*, ai exclamat:

„*Mes mains sont les chemins qui mènent au «Jardin des caresses»*."

Şi nu te lăudai! Ştiai să răsfoieşti o carte preţioasă, un trup — şi să le cetești.

Mînile tale, Paşa, sînt singurele demne să reţie mînile care „lăsau dîră în apă veneţiană".

Junele Deleanu se va consola imediat cu domesticitatea femeiască de acasă. E predestinat la aşa ceva.

Dar Adia îl iubeşte pe tînărul Deleanu!

Care-i izvorul acestei informaţii? Însăşi Adia.

De cînd ai devenit atît de credul, Paşa?

Minte Adia?...

Nu sări în sus! Nu minte. Ca şi tine, sînt convinsă că Adia e cea mai puţin femeie din cîte am cunoscut. Dar, în primul rînd, pentru cel care-o iubeşte, fiecare femeie e cea mai puţin femeie din cîte a cunoscut. Asta înseamnă să fii femeie. Cînd nu eşti, rămîi „o femeie ca toate celelalte" pentru toţi bărbaţii. Acesta este stocul de femei destinat maternităţii şi evanghelicelor adultere. Viaţa lor e cuprinsă în trei etape: logodna, căsătoria şi onestul adulter.

Adevărata femeie, bunul meu Paşa, nu tăgăduieşte, mărturiseşte. Dar mărturisirea ei decolorează realitatea mai puternic decît minciuna. Minciuna lasă joc liber acelei inchizitoriale imaginaţii numită gelozie. Mărturisirea limitează, e supusă deci uitării, şi pe deasupra măgulește vanitatea bărbatului care chiar înşelat a dominat, obţinînd adevărul: aşa-zisul adevăr, căci autentica minciună feminină nu e decît un adevăr nuanţat. El a rămas „bărbat puternic", obţinînd de la „femeia slabă" mărturisirea. Conştiinţa acestei superiorităţi în bărbatul înşelat e principiul tuturor iertărilor.

Dar să examinăm mărturisirea Adiei.

„Îl iubesc."

Şi a plîns.

A afirmat un adevăr în acea clipă? Desigur că da, fiindcă tonul ei te-a convins, şi lacrimile ei te-au înduioşat. *„Si vis me flere"*...

În acea clipă, *cu tine alături* — subliniez aceasta — îl iubea cu voce tare şi lacrimi pe obraz. Dar dacă tu nu erai alături de ea, l-ar fi iubit la fel? Cred că nu.

Mai întâi, chiar dacă nu interveneai tu în viaţa Adiei, ea continua să se plimbe la Veneţia, fiindcă: „mie-mi place Veneţia"! Deşi ruda ei plecase alarmată cu drept cuvînt de război, deşi circulau cred şi acolo, ca pretutindeni, zvonuri despre invazia Moldovei de către ruşi, deşi tînărul Deleanu era în Moldova primejduită... În acest timp, Adia se plimba în gondolă, „făcînd dîră în apa veneţiană".

Nu-ţi pare insolit acest calm, acest „mie-mi place Veneţia", cînd cel „pe care-l iubesc" e în Moldova?

Cîtă vreme n-a avut pe nimeni căruia să-i spuie „îl iubesc pe Dan Deleanu", se plimba prin Veneţia, cum ai văzut-o. Vra să zică, lacrimile vin din vorbele „îl iubesc", nu din tăcerea „a iubi", neîmpărtăşită nimănui.

Dar de ce întîi persoane care i-a pomenit de existenţa acestui tînăr Deleanu i-a mărturisit imediat, pe loc, că îl iubeşte? Nu vezi tu, bunule Paşa, în aceste vorbe care i-au sărit de pe buze, în această afirmaţiune inutilă, conştiinţa surdă a nesiguranţei sentimentului atît de tare şi de iute proclamat?

Dacă-ţi răspundea: „Da, îl cunosc"... tăcerea de după „îl cunosc" — tăcere din care interlocutorul era exclus — era într-adevăr reculegerea melancolică a dragostii în faţa unei neaşteptate evocări.

„Îl cunoşti pe tînărul Deleanu?" ai întrebat-o tu inopinat.

Ea ţi-a răspuns afirmativ, dar te-a pus în curent cu un sentiment al ei — de ordin intim — faţă de această persoană pentru întâia oară apărută între voi. Ţi-a dat deci mai mult decît i-ai cerut. În primul rînd, ea avea nevoie de aşa ceva. În acea clipă a monologat, n-a dialogat — sau a dialogat nu cu tine, ci cu o Adină retrospectivă.

Acel „îl iubesc" spontan şi tare e justificarea lui „mie-mi place Veneţia" — e afirmarea cu ton agresiv faţă de uitarea de pînă atunci. E conştiinţa slăbiciunii şi ipocrizia involuntară pentru comoditatea sufletului.

Ţi-aduci aminte de doctorul Velescu? Începuse paralizia progresivă. Făcea cu efort cea mai elementară mişcare. Căutai să-i ajuţi, ţinîndu-i paltonul, de pildă. Te refuza fanfaron şi energic.

„Nu-nu-nu! Eu îmi fac toate serviciile singur."

Şi îşi punea paltonul cu satisfacţia omului care-a făcut un gest eroic. Avea nevoie de astfel de exagerări, ca să-şi alunge panica paraliziei, ca să-şi dovedească validitatea integră pentru cel mai neînsemnat lucru.

Acel „îl iubesc" al Adiei are aceeaşi semnificaţie, din acest punct de vedere. Acel „îl iubesc" se traduce prin: Vai! Abia acum îmi dau seamă că pînă azi am uitat să-l iubesc...

Ori, aşa ceva nu se uită. Iar lacrimile, candidule Paşa, erau pentru dragostea ei defunctă, sau pe aproape, nu pentru tînărul Deleanu, dorit şi regretat.

Dar să examinăm aceste vorbe şi din alt punct de vedere. De ce ţi le-a spus tocmai ţie? Căci orice vei crede şi orice vei spune tu, Adia ştie c-o iubeşti. Femeile, bunul meu Paşa, au în mişcările conştiinţei ceea ce s-ar putea numi „coada ochiului". Cu coada ochiului fiziologic, surprinzi ceea ce lumea crede că-ţi scapă: un zîmbet depreciator, un gest schiţat, un semn fugar, o mimică destinată altuia, în care eşti comentat pe la spate. Această „coada ochiului" a conştiinţei feminine zăreşte totdeauna apropierea dragostei, pe care bărbaţii — mai simpli din acest punct de vedere — n-o văd decît atunci cînd le sare-n ochi, şi încă!

E imposibil ca Adia să nu fi văzut privirea schimbată cu gondolierul cînd a sărit din gondolă. E imposibil, instabilule Paşa, să-nu-şi fi dat seama, în timp ce o pictai, că pe lîngă ochiul pictorului, care „înregistra" frumuseţea ei, selecţionînd ce-i mai expresiv în ea, o mai privea şi ochiul îndrăgostitului, care-l deranja pe pictor, făcîndu-l să adore — dezinteresat din punct de vedere artistic — modelul iubit în clipa cînd nu mai era pictat. Cunosc...

Atunci de ce tocmai ţie ţi-a mărturisit că iubeşte pe un altul?

Bagă de seamă, Paşa, nu ţi-a spus: „Pe tine nu te iubesc, nici nu te pot iubi, fiindcă iubesc pe altcineva" — ceea ce ar fi fost o grosolănie.

A spus atît: „Îl iubesc".

Dar există cuvînt care să dea unei femei mai deplină frumuseţe, mai arzătoare feminitate decît acesta?

În momentul cînd a spus „îl iubesc", a ştiut că o iubeşti, fiindcă frumuseţea pe care i-o dă acel cuvînt o făcea invincibilă în ochii celui care-o privea şi asculta spunîndu-l. Acest „îl iubesc" se traduce astfel: „Ştiu, Paşa, că mă iubeşti... Iubeşte-mă. Ia-mă. Răpeşte-mă din acest «îl iubesc»."

Tu, natural, te-ai întristat auzind că-l iubește pe tînărul Deleanu. Deci ai iubit-o mai tare. Ai renunțat la ea, adică ai vrut să renunți și ai văzut că nu poți. Ai devenit gelos, deci suveranitatea absolută a proprietății ți-a devenit necesară, de unde pînă atunci îți părea facultativă.

Prin acest „îl iubesc" ea te-a făcut să fugi și după trecutul și viitorul ei, cînd pînă atunci te știa mulțumit cu staționarea în fața prezentului. Te-a legat cu mai multe lanțuri, avînd aerul că te dezleagă. Exact „libertatea" cucerită prin revoluții.

Îmi vei spune, bunule Pașa, că eu fac un monstru din Adia, că-i atribui calcule și subtilități odioase, incompatibile cu simplicitatea ei de cristal.

Te înșeli! E cochetă și nu pare. De asta e femeie aleasă. Perfecțiunea ultimă a unui scriitor — uite: Gide — e să pară că n-are nici un stil, și totuși să-l aibă pe cel mai dificil: al simplicității reconstituite. Așa-i și cochetăria adevărată. Îți dă impresia unei absențe. Asta înseamnă că e străvezie ca tot ce e perfect pur.

Există învăluind totul, dar n-o vezi. Adevărata cochetărie e involuntară, ca și feminitatea cu care se identifică.

Cînd Adia ți-a spus „îl iubesc", a spus ceea ce trebuia să spuie ca să declanșeze o mișcare mai puțin pasivă a dragostii tale spre ea.

Acest „îl iubesc", în ultimă analiză, fericitule Pașa, înseamnă: „Te iubesc".

Și tocmai eu, eleva ta, să-ți fac lecții, să te ajut! Nu te întrista. Asta înseamnă că ești tînăr. Fii orgolios că poți primi lecții de la eleva ta. Tu iubești, eu îți dovedesc că ești iubit. Vezi și tu în partea cui se îngrămădesc anii.

N-am isprăvit încă. Doresc să fii liniștit. Un singur lucru a rămas — pentru tine — obscur și, poate, îngrijorător: cum a putut Adia — ea n-are nevoie de elogii — să-l iubească pe tînărul Deleanu, despre a cărui valoare ți-am vorbit suficient? Cum a putut să intre așa ceva prin „porțile împărătești" care sînt ochii Adiei?

Nici n-a intrat, nici n-a ieșit, *fiindcă nu l-a iubit.*

Dar: „Îl iubesc"...

O confuzie, bunul meu Pașa, o simplă confuzie din acelea care încurcă pe oamenii tineri. Nu vreau să-ți fac o lecție cu subiect anost, dar sînt silită să fac oarecare considerații asupra maternității ca generatoare de confuzii.

Pretind unii că femeia, cu tot ce-i specific în fiziologia ei, e creată pentru confecționarea pruncului. Poate că da. În tot

cazul, sentimentul maternității există și în cea mai stearpă femeie. Forma cea mai rudimentară și cea mai directă e afecțiunea pentru propriul copil. Totuși, bagă de seamă cîte femei nu-s de loc „mame" cu odraslele lor. După avizul meu, această vitregie — mai generalizată decît se crede — înseamnă că nu numaidecît copilul, copilul tău, polarizează acest sentiment, a cărui existență mi se pare axiomatică. Dimpotrivă, afecțiunea pentru copilul tău, fiind oarecum obligatorie (prin sancțiunea opiniei publice, cu toate variantele ei artistice, morale, religioase și juridice) devine un fel de corvadă. În tot cazul, e mai puțin spontană, mai puțin liberă, mai puțin dezinteresată, tocmai din pricina obligativității ei, din pricina amestecului colectivității. Un exemplu lămuritor în această privință: Doi tineri se iubesc pe furiș fiindcă familiile... Dragostea lor e perfectă tocmai fiindcă familiile... În sfîrșit, datorită cine știe căror împrejurări, familiile consimt. Ceea ce era delicios „pe furiș" devine ostentativ și obligator „pe față". Mama ei, clipind din ochi, roagă pe invitați să-i lase singuri și, pe la spate, cu o voce destul de tare, se înduioșează de gentileța „hulubașilor". E așazisa clipă încîntătoare a logodnei. Dragostea cu drăgălașe demonstrații în doi, „hulubismul", devine obligator pentru logodnici. Altfel n-ar mai fi logodnici — așa cum e cîntată această noțiune — n-ar mai fi logodnici pentru cei care-au venit nu să-i felicite, ci să-i vadă logodnici.

Voluptate cu spectatori la vîrsta logodnelor normale nu există. Și atunci, tinerii îndrăgostiți, deveniți prin logodnă funcționari ai idilei, încep să simtă corvada. Vine efortul, teatrul în doi, penibil, din care se naște prima minciună reciprocă, deprinderea ipocriziei casnice etc. ... Astfel, logodna ucide amănunțit dragostea. E primul cimitir. După aceea vine distracția festivității căsătoriei, luna de miere cu logodna trupească și restul.

Așa e și cu sentimentul — sau instinctul — maternității față de propriul copil. Obligativitatea lui îl slăbește, îl contrazice, jignind autonomia sufletească — uneori îl anulează, nu în sine, față de copil numai. Sentimentul rămîne disponibil, puțin ursuz. Și atunci ai spectacolul unei mame vitrege pentru copilul ei, pasionată mamă pentru cățelul, pisica, florile sau amantul ei. Pasiunea unor gospodine pentru „interiorul" casei lor e tot o formă a acestui sentiment.

Am făcut aceste considerații numai ca să-ți reamintesc că orișice femeie e neapărat mamă... față de cineva sau ceva.

„Îl iubesc ca pe un mărțișor găsit pe stradă. E copil"...

Adia singură ți-a dat cheia afecțiunii ei pentru tînărul Deleanu. Ai neglijat-o, cum neglijezi totdeauna evidența. E — sau, mai riguros — *era* o afecțiune maternă. Valoarea intrinsecă a celui spre care era îndreptată n-avea importanță. Hîd, prost, rău, murdar — era „copilul ei". „Mărțișor găsit pe stradă" sau copil găsit pe stradă: i l-a trimis destinul. Joacă și superstiția mare rol în așa ceva.

Dar femeile nu au nevoia de expansiune a sentimentului maternității decît atunci cînd simt declinul dragostii (de la care smulg astfel o prelungire, căci copilul, pentru femeie, de cele mai multe ori, e o variantă a bărbatului de la care-l au) sau absența dragostii, sau nevoia dragostii.

Sînt convinsă că afecțiunea Adiei pentru tînărul Deleanu dovedește neîndoios că atunci cînd l-a cunoscut —„mărțișor găsit pe stradă": l-a găsit la patinaj — simțea concomitent și absența, și nevoia dragostii.

Tînărul Deleanu n-a fost decît un regretabil, dar explicabil preludiu al somptuosului meu Pașa.

Iată complect și definitiv diagnosticul pe care mi-l ceri.

Acuma să-ți dau cîteva directive practice. Vrei să desființezi definitiv îndoiala pe care — cine știe — poate că nici scrisoarea mea n-a alungat-o? Vrei să te convingi că Adia te iubește și că tînărul Deleanu e o fantoșă? Vrei să fii fericit?

Foarte simplu. Vino la Sălcii împreună cu Adia. Aceasta e singura soluție, și e perfectă.

Iată și explicația.

Adia l-a cunoscut pe tînărul Deleanu la patinaj. Conced tînărului că patinează bine. L-a mai văzut probabil dumineca, din cînd în cînd, la un cinematograf, într-o grădină publică, la teatru: în sfîrșit, într-unul din locurile publice în care se ascunde așa-zisa taină a idilei. Nu uita că-l cunoaște numai de cîteva luni. S-au cunoscut la patinaj, deci pe la Crăciun. Și s-au văzut uneori numai, și pe fugă, el fiind ocupat cu școala.

Apoi urmează întîlnirea din tren, între două stații, pe care ți-am descris-o. Numai eu fredonam o arie din *Manon;* Des Grieux tăcea. De altfel, îl cunosc suficient: e un frenetic taciturn, vid.

Făcînd bilanțul acestei idile, te rog să observi că Adia l-a văzut patinînd, tăcînd și plîngînd. Și l-a văzut singur.

Îl cunoaște?

Te asigur, Pașa, că-l cunosc mult mai bine. Mi-a fost de ajuns să-l văd de două ori ca să-l evaluez. Dar eu l-am privit cu ochi limpezi, de asta l-am văzut imediat.

Totul e să-l „vadă" și Adia. Pînă acuma nu l-a văzut. L-a revăzut în închipuire, ceea ce-i cu totul altceva. E exact confuzia pe care-o produc unele vacanțe petrecute în ținuturi sălbatece: la munte sau la țară. Te plictisești. Tonele de „natură" te apasă. Cauți pe cineva. Îl găsești totdeauna. E medicinistul obligator cinic și sceptic, care dintăi intimidează și apoi se convertește la credulitate și cel mai plat sentimentalism. E ofițerul zvelt și elegant, cu care faci cîteva ceasuri de călărie poetică pe zi și care-ți pune scrisori în coburi și flori în coama calului. E tînărul vecin de moșie, care zilnic galopează pe ogorul semănat, înfruntînd injuriile țăranilor, și căruia, la sfîrșitul vacanței, îi strîngi mîna pe furiș. E palidul și nehrănitul poet al stelelor și lunii, care-ți dedică versuri pastișate numai după autori demodați. E pletosul violonist, care nu mai face exerciții, ca să-ți fure inima cu ajutorul suspinelor celebre etc. ...

Așa îi judeci *astăzi*. Dar *ieri*, și *acolo*, ai crezut că-i iubești. Ai oftat la plecare și ai privit cu gol în inimă florile și stelele care rămîn. Acea persoană care acolo te-a fermecat, dacă n-o mai vezi niciodată, devine dragostea cea mai „curată", cea mai „poetică" a vieții: fie student la Medicină, ofițer de cavalerie, elev la conservator — indiferent.

În schimb, dacă vine să-ți facă vizită la oraș, devine imediat cea mai anostă și mai ambarasantă cunoștință, de care te jenezi față de prietenii de la oraș, pe care o renegi, pe care o urăști, ca tot ce te umilește profund.

Motivul? Schimbarea mediului. Ce-ai iubit la Varatec — la București, după vacanță, devine: „Uf! Să mă-nvăț minte să mai fac cunoștințe la mănăstiri!" Veniți la Sălcii amîndoi. O singură dată să-l vadă Adia pe tînărul Deleanu în mediul nostru, evoluînd printre noi doi, subt privirea ei, și te asigur, bunul meu Pașa, că tînărul Deleanu nu va mai pune piciorul la Sălcii nu din cauza mea — eu îl țin în grădină cum l-aș ține la bucătărie — ci din cauza Adiei, care se va jena să-l vadă și să-l vezi, și să te vadă văzîndu-l.

Smulge-te deci din Veneția. Nu ezita o clipă. Pleacă imediat. Adia va pleca împreună cu tine, sînt sigură. Spune-i în treacăt că Sălcii e o moșie nu departe de Medelenii tînărului Deleanu. Vei

compensa prin acest gest imprudența pe care ai făcut-o mărturisindu-i că ai desfăcut scrisoarea adresată tînărului Deleanu. Spun imprudență nu fiindcă te va dispreţui. Nu! Va fi însă prea măgulită. Și conștiința unei prea mari puteri e primejdioasă mai ales cînd tinerii tirani guvernează singuri, fără regența unei Ioane, de pildă. Gestul cu Sălciile din vecinătatea Medelenilor va compensa pe celălalt. Își va da seamă că dacă te-ai îndoit de ea, nu te îndoiești de tine. Procedează cum îți spun: sînt sfetnic lucid și femeie pe deasupra.

Voi lua măsuri, trimeţîndu-l pe Sake la Bucureşti, să nu vi se facă dificultăți la întoarcere. Telegrafiază-mi numai ziua plecării.

Am făcut o mică pauză, ca să recapitulez întrebările din scrisoarea ta.

Ereditatea dinspre mamă a tînărului Deleanu? Are să te amuzeze! Mama lui e virtuoasa Alice Deleanu, născută Dumșa, care-mi întoarce spatele de cînd cu plecarea lui Vania în America. Crede probabil că eu am „stricat viitorul" lui Vania! Nu mă vorbește de rău nicăieri, dar mă evită. Pentru ea eu sînt Sodoma și Gomora. După cum vezi, mama tînărului, departe de a fi o sirenă, este o perfectă pedagogă a virtuței, familiei, carierii. Cînd te gîndești că această domestică și timorată făptură e nepoata faimoasei Fița Elencu, și vara lui Vania, nu-ți vine să crezi! Probabil că seamănă cu mama ei, o limfatică anonimă a vechiului Iași boieresc. Tînărul Deleanu „s-a tras" dinspre ea — adăugînd produsul sporturilor: mușchii. Are și o soră tînărul. N-o cunosc — casele noastre nu se frecventează decît prin junele familiei, care se cultivă în grădină — dar, după cîte am auzit, e prototipul insuportabil al „copilului teribil". Sportivă și ea — se putea cu-așa frate! — și muzicantă, înțelegi, educație aleasă — se putea cu așa mamă!

Închipuiește-ți, venețianule, cu aceste date, decorul și viața de familie a elevului Deleanu în vacanță. Sora care face „spirite" la dejun, sporturi dimineața și muzică seara, cînd răsare luna, la patru mîini cu „mămica"! Mama, virtuoasă, moralistă și ideală gospodină și Mamă: „O mamă"!

Tatăl... A! Nu-l cunoști pe Iorgu Deleanu? E un om despre care se spune la toate vîrstele, cu același ton: „Ce poamă!" Numai el mă salută pe stradă, dar trage cu ochiul să vadă dacă nu-l observă vreun amic de-al casei. Cred că e singurul exemplar reușit al acestei convenționale familii. Dar, după cîte știu, nu prea stă pe acasă.

Ești satisfăcut?

Simt că mi-am făcut datoria.

A! Mai am de răspuns la post-scriptum.

Cînd o femeie îți trimite o fotografie, e mult sau e puțin?

Depinde de fotografie, naivul meu Pașa. Dacă fotografia e extraordinară, e mult. Dacă fotografia e mediocră, e puțin. Dar cînd îl ai pe Alexandru Pallă alături, lîngă tine, și cînd acest rarisim Alexandru Pallă îți face portretul — așa cum mi l-ai descris: roș și verde în verdele Veneției — și cînd, în loc să trimiți portretul însuși, sau măcar fotografia acestui portret, tînărului de la Medeleni, îi trimiți o fotografie oarecare — dă! erai foarte distrată în clipa expedierii. Și dacă erai foarte distrată în acea clipă tocmai, înseamnă că te gîndeai la cel care te privește, sau te va privi, în carne și oase, mai mult decît la celălalt.

Și cînd, pe deasupra, acea fotografie oarecare nu e însoțită de nimic, valoarea ei scade simțitor. O femeie, bunule Pașa, cînd trimite o fotografie de-a ei cuiva pe care-l dorește, cuiva de care vrea să fie dorită, mai adaugă o floare, o șuviță de păr, ceva, în sfîrșit, care să dea parfumul realității cartonului mort. Sau măcar sărută fotografia pe care o trimite. N-ai grijă! Cînd o sărută, are grijă să anunțe aceasta pe dosul fotografiei. Femeile nu cunosc nici voluptatea invizibilului, nici a anonimatului, mai ales în dragoste.

O fotografie trimisă în astfel de condiții, fără de nici un cuvînt, e o carte de vizită depusă fără să te dai jos din trăsură.

Trimit și eu, după cum vezi, o fotografie de-a mea, aleasă la întîmplare, dar ți-o trimit ție, ca să mă vezi îmbătrînită și să n-ai decepții cînd ne vom vedea aici. Bunule Pașa, între noi cochetăria e deplasată. Sîntem doi vechi tovarăși de arme.

Poți să arăți fotografia mea și Adiei, ca să-și dea seamă că Ioana Pallă, castelana de la Sălcii, care vă dorește pe amîndoi, nu poate fi nici o clipă rivala ei. Cred că și tu, privindu-mi fotografia alături de Adia, vei avea aceeași părere...

Ioana Pallă răsfoi un maldăr de fotografii, pe care le privi amănunțit, așa cum se privește o femeie în oglindă cînd e îndrăgostită. Alese una — pe cea mai bună — o sărută și, fără să scrie nici o vorbă pe față sau pe verso, o așeză între foile voluminoasei scrisori.

★

Ioana Pallă, fostă sultană a lui Pașa și camarada lui, îi servise multe „adevăruri nuanțate" în scrisoarea care trebuia să-l determine să i-o aducă pe Adia la Sălcii.

Portretul tînărului Deleanu, de pildă, îl exprimase conștiincios. Un singur amănunt omisese: motivul care o făcea pe ea, Ioana Pallă, inabordabilă ca un trăsnet pentru intruși, nu numai să tolereze, dar să provoace și să întreție chiar vizitele „băiețoiului" de la Medeleni.

Așa ceva însă nu se destăinuiește unui bărbat, chiar, sau mai ales, cînd acel bărbat e Pașa, în ultima sa metamorfoză. Nu putea să mărturisească lui Pașa că avea nevoie de prezența tînărului Deleanu, și mai ales motivul acestei nevoi, contradictoriu pe de-a-ntregul cu părerea pe care o avea — sincer exprimată în scrisoare — despre același personaj.

Un motiv identic o determinase cu ani în urmă să se căsătorească, fără de nici un interes bănesc — ea singură fiind bogată — cu fratele pictorului Pallă, politicianul Sake, despre care curînd spusese cu un ton care nu suferise nici o evoluție:

„*Ce pauvre* Sake!"

Înainte de-a se căsători cu Sake, o cucerise pe sora fraților Pallă, Adelina Pallă, reeditarea feminină a simplutului Sake.

Amîndouă erau eleve interne la călugărițe, în ultimul an. Adelina Pallă, orfană, era crescută de fratele ei, Manole Pallă, Sake, mult mai în vîrstă decît ea, holtei cu menajeră, șeful partidului conservator din Iași, grație averii uriașe moștenită din părinți și grație prestigiului — neștirbit nici de moarte — al părintelui său, Ștefan Pallă, unul din rarii oameni ai acelei vremi, stimat și de răposata Elencu Dumșa: Fița Elencu.

Pe-atunci, Ioana — fiica unei grecoaice pe cît de frumoasă pe-atît de iscusită, și a unui negustor de neam turbure, îmbogățit în apatica Moldovă — își aștepta frumusețea, care nu-i venise încă decît în ochii întredeschiși. Era slăbuță, palidă, cu gesturile de văduvioare ale fetelor crescute la călugărițe, în haina cernită și ingrată, cu filetul negru pe cap și genele plecate.

Așa cum era, se îndrăgostise fulgerător de pictorul, de pe-atunci celebru, Alexandru Pallă, ale cărui rare treceri prin Iașul părintesc răscoleau garderobele femeilor ca balurile date în cinstea lui vodă. Îl văzuse o singură dată la

teatru, și dorise pentru ea — ca Salomeea, capul lui Ioan — decorativul cap bărbătesc al lui Alexandru Pallă.

Pictorul plecase în străinătate. Venea în țară numai ca să-și încaseze venitul moșiilor administrate de Sake.

Ioana, după plecarea lui, cîștigase mai mult decît prietenia Adelinei; prin ea, mai mult decît simpatia lui Sake. Și astfel, după trei ani, cînd pictorul venise din nou la Iași, după ce colindase Indiile, China și Japonia, făcuse cunoștință cu o rudă inedită: Ioana Pallă, grație căreia prețuise altfel decît pînă atunci peisajul Iașului, în care se statornicise vreo doi ani.

Cucerirea treptată a Adelinei și-a lui Sake nu era, cum s-ar putea crede, un calcul abil pentru a căpăta dacă nu o avere de care n-avea nevoie, măcar un nume mai vrednic de rangul feminității ei decît cel înscris în cataloagele școlare și pe coperta cărților de învățătură.

La călugărițe era atrasă de Adelina fiindcă era singura ființă din preajmă-i, care— deși lipsită de orice farmec — îl avea pe acela al rudeniei de sînge cu Alexandru Pallă. Începuturile apropierei ei de Adelina aveau coloritul celor mai pure idile. Timiditate, roșeli ale obrajilor și sufletului, bătăi de inimă, teamă de ridicol, fericiri prelungite-n insomnii și visuri, pentru cel mai neînsemnat gest afectuos al Adelinei.

Adelina, într-un cuvînt, era „flama" ei. Cu prețul unor eroice umilințe față de colega de bancă a Adelinei, izbutise s-o înlocuiască. Apoi devenise tovarășa ei de dormitor, la masă, la plimbare în recreații, la slujbă, dumineca, și chiar la Sălcii, în vacanța cea mare.

Sake o măritase pe Adelina cu un subordonat politic.

Ioana o iubise pe Adelina Pallă; pe Adelina Mendrea o disprețui cum merita. La nunta Adelinei numai mireasa plîngea cum plîngeau miresele în acele demodate vremi — cu hohote publice, leșinuri, deșteptări palide pe sofale, cu săruri la nas și apă de flori pe tîmple; domnișoara de onoare a Adelinei, cauza necunoscută de nuntași a realei desperări, împlinită după o vacanță la Sălcii, se îndreptase cu aceleași emoții, timidități și pasionate învăluiri, spre celălalt purtător al numelui Pallă: Sake.

Cînd ți-e scump un om, lesne pot să-ți fie icoane pentru adevărate îngenunchieri toate obiectele neînsufletite ale in-

timității lui. Iubești atunci o batistă a omului dorit mai mult decît pe propriul tău frate. Ți-e mai prețios ciobul de oglindă în care s-a privit decît însuși chipul părintelui tău mort. Și mai dragă ți-i lectura numelui său, iscălitură pe un petec de hîrtie, decît versurile cărții cumpărate cu sacrificii.

Așadar, Sake, la început, ca și Adelina, nu fusese un simplu Sake, deși era. Frăția de sînge cu Alexandru, convietuirea din timpul copilăriei dădeau sacru și liric mister chiar evidentului Sake.

Apoi venise Alexandru, pașă la început. Cînd plecase, după doi ani de pictură la Iași și la Sălcii — Ioana îi spunea Pașa. Dar pașă nu mai era. Lăsa în urma lui o sultană, al cărei bun plac îl urma plecînd.

De-atunci Ioana trăise multă vreme sultană, îmbelșugînd cu prisosință cronica nescrisă a Iașului, în popasurile de vară, făcute la Sălcii, printre călătoriile de peste granță și în iernile petrecute uneori în capitala Moldovei.

Și iată că din nou reînvia ceea ce în adolescență fusese o confuzie: atracția pentru o persoană legată prin ceva de cea dorită.

De cînd o văzuse pe Adina, tînărul Deleanu îi devenise indispensabil și insuportabil, simultan. De asta îl vedea aproape zilnic, și de asta îl ținea în grădină

Fără de Adia, tînărul Deleanu era un simplu „băiețoi". Dar Adia exista — și nu știuse unde-i pînă la scrisoarea lui Pașa — și singura ei urmă fusese tînărul Deleanu.

Pe Adelina o iubise, sau crezuse c-o iubise, pe tînărul Deleanu însă știa că nu-l iubea: departe de asta! Atracția era mai umilitoare, corvada — mai grea.

Adelina era sora lui Alexandru Pallă.

Dar pe tînărul Deleanu Adia îl iubea.

Îl iubea?...

Logic, era imposibil ca Adia de la Veneția să-l iubească pe tînărul Deleanu. Nici chiar Adina cea din tren — logic — nu putea să-l iubească pe tînărul Deleanu. Apariția vaporoasă din tren—fetiță și femeie în același timp, cum unii adolescenți sînt fete și băieți — nu putea iubi pe îngrozitor de concretul tînăr de la Medeleni.

Totuși, „exista" scena de pe culoarul vagonului: sărutările, lacrimile...

Și existența acestei scene inexplicabile era singurul mister închis în acest tînăr Deleanu. Zile și zile de-a rîndul, în prezența și absența lui, căutase să-l descopere, cum ciocănești un simplu și prozaic zid, în căutarea comoarei închise. Nu descoperise nimic. Zidul era plin. Dar e chinuitoare pedeapsă să dormi și să trăiești necontenit alături de un zid opac, în speranța unei comori pe care n-o găsești, în loc să fii liber, mai ales cînd libertatea de pînă atunci avuse dimensiuni de palat.

Era sigură că bunul Pașa va fi convins de scrisoarea ei — dar ea nu era de loc.

În fața femeii pe care-o dorea, avea clara conștiință că feminitatea ei se nimicise. Conștiința acestei infirmități era o armă poate, dar o armă bărbătească oarecum, armă de înfrîngeri, fără tăiuș, elastică, moale, lașă.

Întrebarea care-l frămînta pe Pașa la Veneția — cine-i tînărul Deleanu? — o chinuia și pe ea, dar mai ascuțit, fiindcă tînărul Deleanu era lîngă ea, și Adia la Veneția.

Iubea ca un bărbat și se temea ca un bărbat — și femeia dorită rămînea mai femeie, înarmată cu toată feminitatea, pe care, nemaiavînd-o firesc, i-o atribuia.

O singură soluție găsise mintea ei pentru a dezlega enigma tînărului Deleanu: să-l iubească. Iubindu-l, o clipă numai, dar sincer, ar fi descoperit cheia pe care orice femeie o lasă în dragostea pentru bărbat, singură cheie cu care poți deschide măcar una din nenumăratele porți după care e închisă și ascunsă feminitatea ei.

Iubindu-l, ar fi știut de ce-l iubise Adia — care, logic, nu putea să-l iubească — și aflînd de ce-l iubise Adia, ar fi știut cum și pe cine poate iubi Adia: ar fi aflat ilogicul, deviațiunile specifice feminității ei.

Dar tocmai pe tînărul Deleanu nu-l putea iubi. Și simulacrul unei iubiri nu putea fi edificator pentru ea.

Iată de ce, în fața scrisorii care însemna venirea Adiei la Sălcii — nu departe de Medeleni — avea sentimentul de îngrijorare al unui avocat, care după ce-a pledat astfel procesul încît îl vede cîștigat — pe fața biruită a judecători-

lor — se cutremură, dîndu-și seamă tardiv că onorarul — neluat încă, și insuficient garantat — e îndoielnic.

*

Uneori, excesul de viață obosește: ai vrea să fii bolnav ca să te odihnești în pat. Din aceeași pricină, marii bogătași doresc „momente" de sărăcie, ca un ceai de tei după multă cafea neagră; inteligențele în veșnic neastîmpăr, acalmia tonifiantă a prostiei; scriitorii prea glorioși, antractele uitării; femeile cu prea mult succes, viligiatura singurătății; și talentele tinere, măcinate de tumultul permanent și anarhic al sufletului, lecturi plate, care tîmpesc și distrează dînd sufletului fizionomia rubicondă și beată a bucătăreselor din galerie la cinematograf.

Căutarea acestui echilibru îl făcuse pe Dănuț, de-a lungul anilor, să cetească pasionat în unele epoci — uneori numai—acea literatură care începe cu haiducii și romanele demontate în fascicule, și trecînd prin Ponson du Terrail, Michel Zévaco, Paul Féval, Jules Marry și alții cu nume obscure, ajunge la Gaston Leroux, Conan Doyle, Maurice Leblanc, și toți acei fabricanți de aventuri palpitante, romane care pe față sau într-ascuns se găsesc în toate casele, dacă nu în toate bibliotecile, socotite de unii șampanie literară, de alții laxativ. Înainte, căuta un echilibru cetind astfel de romane, care în domeniul lecturilor aveau aceeași valoare și semnificație pentru el ca Tonel în domeniul prieteniei.

Acum le cetea fiindcă era la nivelul lor. Din altitudine în altitudine, căzuse — nu coborîse — la nivelul platitudinii.

Sufletul își pierduse sonoritatea.

În fața soarelui, de pildă, mai mult decît: „Frumos e; sau roșu e!" nu putea nici vorbi, nici gîndi, nici simți. Constata, și nimic mai mult. Ochii și urechile țineau neglijent contabilitatea estetică pe care-o ține marele ochi de bou și clăpăuga ureche de porc a banalității obștești.

Înainte fugea de belșug; seceta-i era o răsplată, o odihnă binemeritată. Acum avea nostalgia belșugului, și-atît.

De cînd o cunoscuse pe Ioana, fulg cu fulg, pană cu pană; sufletul se despuiase: își simțea gîndurile cu atît mai ridicule cu cît avîntul dorea să fie mai mare, ca zborul unui cîrd de gîște jumulite de vii.

Regres vertiginos ca aparenta neclintire a pămîntului, din seara cînd se despărțise de Adina și-o întîlnise pe Ioana. Ciudate raporturile cu Ioana! În seara cînd o cunoscuse, călare pe bihuncă la spatele ei, o sărutase pe gît, cuprinzîndu-i sînii cu mînile. Pe hotarul unei melancolii începea o aventură. Restul acelei nopți, bărbătește începută, era ratat și umilitor. A doua zi se consolase. Oricum, să săruți pe gît din prima seară pe celebra Ioana Pallă e mult! Alții au așteptat ani de zile zădarnic — așa cel puțin spuneau unii cronicari — ceea ce el, elev în clasa opta, luase într-o singură seară.

Revenise la Ioana Pallă, a doua zi chiar, cu *Dorian Gray*, hotărît să o epateze, dezvăluindu-se. E preferabil, în fața Ioanei Pallă, să fii Dan Deleanu, cu idei personale original exprimate, decît un oarecare elev de liceu. Fusese mai elev de liceu decît oricînd. Plecase mortificat, cu o impresie de repetență extrașcolară.

Revenise iar. Își dovedise în timpul nopții, că rolul pe care i-l atribuia Ioana Pallă — ea nedîndu-și seamă că-i rol — îi da putința să o „studieze" fără ca ea să-l bănuiască măcar. Studiase exact ceea ce studiase și în zilele precedente: umilirea lui ciudoasă. Ioana Pallă rămînea tot Ioana Pallă, el, tot elevul repetent.

Revenise iar. Își dovedise în timpul nopții că cei ce studiază așteaptă, observă, compară, înregistrează, pîndesc. Da, pîndesc. Acesta era termenul exact. Studierea unei femei nu e ca o vînătoare de prepelițe. E o pîndă, răbdător, instalat după un copac, tăcut, confundîndu-te cu umbra și tăcerea copacului de care te razemi — aștepți.

De-atunci, nu mai pretindea nimic de la ziua următoare. Se lăsa pe seama zilelor, socotite în totalitatea lor succesiv sporită, așteptînd surpriza la început, miracolul mai apoi. Înțepenise în aceeași poziție.

Dar, treptat-treptat, începuse prefacerea dinăuntru.

Tîrziu abia își dădu seama că la început, dacă accepta rolul impus de Ioana, dacă se resemna să-l suporte, avea totuși convingerea liniștitoare că odată și odată va da o superbă dezmințire, precum biblicul Samson.

Dar pletele lui Dănuț, în loc să crească, scădeau. Mai mult, mai jalnic, decrepitudinea robitului Samson se datora tunsorii. Dalila avea foarfece. Decrepitudinea lui Dănuț, însă, era un fel de chelie. Gestul de revoltă al scuturării pletelor făcea, dimpotrivă, să cadă mereu, alte șuvițe moarte.

Crezuse că într-o zi se va putea dezvălui în fața Ioanei, arătîndu-i chipul lui adevărat. Se înșelase. Nu mai era nici o mască pe fața lui : era așa cum îl credea Ioana. Mască era trecutul — mască scoasă prin surpriză, prin somn.

Crezi că ai pe față rînjetul cretin al măștii, și deodată îți întîlnești fața în oglindă.

Încercase atunci să fure, căci furt era să ia ceva din recolta altor Dănuți, din trecut, și a pretinde față de Ioana că era dintr-a lui, a prezentului Dănuț. Încercase s-o epateze, reproducînd, sau, mai exact, pastișînd fără elan „notații" din caietul dăruit Monicăi: *Alunele veveriței*. Încercarea păruse Ioanei o tentativă de furt — de la alții: avea dreptate. Se fura pe el singur, dar tot gest josnic de furt era, căci ceilalți Dănuți erau alții. Nu-l umilise acuzația că-l plagiază pe Jules Renard. Asta n-avea nici o importanță. Îl umilise descoperirea gestului care purta ca un tatuaj revelator pecetea furtișagului.

Începuse o activitate josnică în el. Tot ce gîndea era slut, hîd. Toate amintirile se alterau, ca prăjiturile cu cremă, vara. Nimic nu mai era proaspăt, nimic fraged. Totul mucegăia, se oțetea. Avea în suflet atmosfera unei tejghele părăsite într-o odaie cu soare fermentat și muște verzui.

Se îndoia chiar dacă o iubise pe Adina, și dacă îl iubise. Și cu Adina cercase s-o etapeze pe Ioana. „Cucerirea" Adinei, istorisită cu un aer infatuat și retușări de rigoare, căpătase un accent fals de literatură de rînd. Părea născocită, chiar în ochii lui. În tot cazul, urîcioasă ca o aventură sentimentală cu o chelneriță. Fără de amintirea sufletului și elanurilor de atunci, fabulațiunea dragostii lor era de o pretențioasă banalitate, în care el — trebuia s-o etapeze pe Ioana — avea rolul donjuanului lucid, calculat și pervers, și ea rolul fetei seduse. Îl minunase și pe el, în timp ce istorisea Ioanei — deseori întrerupt de sarcasmul ei, deseori întrerupt de mirarea lui — că „aventura" nu se isprăvise

printr-un proces de seducțiune intentat de sărmana Adina Stephano perversului Dan Deleanu.

Seducerea ei la patinaj era grotescă și barocă: lăudăroșenie de chelner care pretinde față de domnișoara de la casă că a „trăit" cu o prințesă.

Ioana îl ascultase suficient. De la o vreme, însă, îi ceruse dovezi: scrisorile, fotografiile, șuvițele de păr... Îl prinsese cu mînciuna.

Da! N-avea nimic de la Adina. Singura scrisoare de la ea — atunci cînd pălmuise în casa ei pe pretinsul proprietar: scenă pe care o istorisise Ioanei, dar, atribuind-o altei aventuri, nu din delicateță pentru Adina sau pentru sufletul lui, ci din dorința de-a o face să creadă pe Ioana c-a avut mai multe „metrese", că nu-i „novice" — o rupsese atunci, ca să desființeze urma zilei urîte. Îl mira acum și-l indigna ruperea scrisorii. Ai o scrisoare compromițătoare de la o femeie bine și, în loc s-o păstrezi — la cîte nu poate servi — o rupi ca un naiv, ca un nerod. De altfel, la lumina noului suflet își dădu perfect seamă cine putea fi acel „proprietar" care ieșise din etacul Adinei, încheindu-și nasturii, după ce Adina ieșise într-un chimono îmbrăcat pe piele. Dar nu-l indigna trădarea, necinstea Adinei, fățărnicia și abilitatea ei temerară. Nu! Acestea i se păreau perfect normale: știa doar — știuse întotdeauna — că femeile sînt rele și nu par. Nu vedea de loc de ce tocmai Adina ar fi fost o excepție. O femeie ca toate femeile, apetisantă, da, foarte apetisantă; avea trup nostim, era bine făcută, știa să se îmbrace, să se dezbrace și avea draci! Îi părea rău că Ioana nu-l văzuse cu Adina la București, în trăsură, sau intrînd acasă la Adina — întocmai cum regretă mahalagiul ajuns deputat că nu l-au văzut comahalagii strîngînd mîna lui vodă.

Adina era o reclamă pentru el. Și din nenorocire — din prostia lui — n-o putea folosi ca atare tocmai față de Ioana.

Fusese „indignat" de tăcerea Adinei — nu mirat, necum întristat. Sentimentul lui față de această tăcere a Adinei, cu tonalitatea lui sufletească, poate fi tradus numai prin expresia „a trage chiulul". Adina îi trăgea chiulul. În loc să-i scrie, în loc să-i furnizeze materialul doveditor, elementele reclamei necesare față de Ioana — tăcea, tăcea, tăcea!

Îi era ciudă. Ciuda aceea trivială la periferiile căreia se îmbulzesc înjurăturile.

El nu-i scrisese, nici nu-i scria. Asta ar mai fi lipsit! Fusese prost, nu mai era!

La lumina acestui nou suflet, constatase — fără nici o tristeță — ce plată aventură era dragostea lui cu Adina. O femeiușcă amatoare de băieți tineri. El, un „novice" amator de femei. Prima care-i ieșise în cale — îl luase, o luase. În locul Adinei ar fi putut să-i iasă o servitoare, cum se întîmplă în genere cu liceenii: totuna era. Prima experiență. Debutul. Entuziasmul neofitului. Nu-i părea rău că-i scrisese pe atunci, zilnic. Regreta că nu poate dispune din nou de scrisorile și versurile trimise Adinei. I le-ar fi trimis Ioanei. Erau foarte bine făcute: cu foc. Din memorie nu le putea reface. Ce imprudență! Să scrii scrisori de dragoste „literare", într-un singur exemplar! Nu îndrăznea să i le ceară îndărăt, fiindcă-i era lene și fiindcă era sigur că nu i le-ar fi dat îndărăt. Nu era ea proastă să restituie astfel de scrisori. Mai bine le întrebuințează ea la nevoie... Mai tîrziu, dacă el s-ar însura, ar putea face și un șantaj cu ele...

Impresia că i s-a tras chiulul, că a fost tras pe sfoară îl făcuse încetul cu încetul să nu mai poată suferi nici amintirea Adinei: îl enerva, îl indispunea.

Începuse să inventeze alte aventuri — pentru Ioana — cu reminiscențe din d'Anunzzio, banalizate. Toate miroseau a lăudăroșenie.

Era convins că n-are măcar talentul de-a minți, de-a inventa, pe care-l avea chiar și Tonel.

Din această cauză, constatînd lipsa de resurse seducătoare, se hotărîse s-o înșele pe Ioana prin altceva: prin tăcere.

Oamenii care tac par oameni superiori. Totuși, nici așa n-o putuse înșela. Îl descoperise.

Era prost: da, prost. Nu-i venea să creadă cum a avut vreodată curajul sau inconștiența de-a se crede deștept și de-a se comporta în consecință. Simpla constatare că ești prost nu e dovadă de inteligență.

Își amintea de altfel că mulți oameni mediocri recunoșteau aceasta și n-aveau pretenția de-a fi compătimiți sau admirați. Își cunoșteau lungul nasului. Aveau bun-simț, dar, evident, conștiința că nu-s deștepți nu le ținea loc de inteligență.

Nici acasă nu mai avea curajul, stăpînirea necesară de-a sta cu ceilalți. Un fel — nu de pudoare — de vanitate ursuză, îl împiedeca. Nu mai spunea nimic — nici metafore nu mai putea face — de teama nu numai a Olguței, dar chiar și a Rodicăi. Toți îi erau superiori. Se surprinsese invidiind unele glume de-ale lui Puiu. Remarcase atunci că Puiu avea frunte și ochi vii, și bănuise în el forța latentă a unei mari inteligențe. Și Mircea evoluase în bine. Niciodată nu-l socotise pe Mircea mediocru. Dar îi simțea — deși înaintea lui la clasificație și în stima profesorilor — subt el.

Observă cu nedumerire că se înșelase. Auzea la dejun și la masă reflecții de-ale lui Mircea, exprimate cu voce tare, șir și eleganță, care dovedeau o inteligență originală și fin umor.

Toți progresau, vădindu-i regresul lui. De asta îl vedeau rar pe-acasă, și cînd era vizibil — la dejun și la masă — tăcea, pozînd în om superior, dar fiind convins că nu înșeală pe nimeni, ceea ce-l făcea stîngaci și cînd tăcea.

Numai pe biata Monica o înșelase. La început, cînd frecventarea Ioanei îi devenise necesară — o pornea zilnic călare, fără să dea explicații nimănui — ceruse Monicăi două din caietele pe care i le cumpărase pentru noua vacanță.

— Mă retrag de-acuma. Am un plan mare. Îmi trebuie singurătate. Ai să vezi ce-am să scriu...

Mințise. Îl îngrozise sinceritatea deznădăjduită — și cinică — cu care o mințise pe Monica.

De-atunci o evita. Probabil că și Monica îl disprețuia. În ultimul timp avea impresia că Monica se împrietenise cu Mircea. Îi vedea discutînd pe-amîndoi, plimbîndu-se împreună.

Îl evita și pe Mircea, cu ostilitate. I se părea că Mircea profită de absența lui, de scăpătarea lui, ca să-i fure prietenia Monicăi, ca să-l alunge de lîngă ea, ca să-l înlocuiască. Cînd îl vedea pe Mircea singur — uneori seara — îi răspundea cu bruscheță la întrebări, alteori nu-i răspundea de loc, îl privea cu ironie vidă, cu ranchiună. L-ar fi trimis acasă la el, dar n-avea curajul să-i spuie: „Pleacă, n-ai ce căuta aici". Era și laș pe deasupra.

Pe Monica o buda, mai mult, o desconsidera: era un fel de trădare prietenia ei cu Mircea. Căci el se socotea părăsit, deși el îi ocolea pe ceilalți. Îi simțea pe toți solidari împo-

triva lui, ceea ce-l făcea să socoată ca un fel de voluntar sacrificiu absențele lui de-acasă și neparticiparea lui la viața și mai ales la veselia celorlalți. Redevenise taciturnul, posomorîtul, timidul și uneori bruscul Buftea de odinioară, dar acrit și îmbătrînit, și fără de „turbinca lui Ivan".

Abaterea și mahmureala necontenită în care se găsea îi sugerase un nou mijloc de-a o seduce pe Ioana: s-o impresioneze prin milă. Să-i cerșească mila. Să joace față de ea rolul Damei cu camelii.

În consecință, începuse să mănînce puțin, ca să slăbească. Sub pretextul că untul și carnea îl îngreoaie, dîndu-i arsuri, le suprimase, supunîndu-se unui regim de mămăligă, brînză, lapte acru și lapte cu orez. Nici un dulciu.

În fiecare dimineață se cerceta în oglindă să vadă dac-a plecat, dacă a izbutit să alunge din obraji aroganța sănătății. Izbutise într-o anumită măsură, dar se slutise. Plinul obrajilor secase puțin, dîndu-le ceva dur, osos, tătărăsc, luîndu-le dulceața expresiei copilărești. Bea multe cafele negre, ca să-i piară pofta de mîncare exasperată de regim, și fuma.

Atît învățase de la Ioana: să fumeze. Fuma exagerat, țigară după țigară, numărînd mucurile, încîntat cînd numărătoarea se suia pînă la cincizeci pe zi. Mirosea a fum de tutun rece, și degetele mîinii drepte se îngălbeniseră la vîrfuri, ca la pensionari.

Tăcerea și izolarea în care trăia mereu — căci pe Ioana o vedea din ce în ce mai puțin, deși zilnic o vizita — îl sălbăticiseră, dîndu-i expresia vinovată și înfricoșată a liceenilor interni, cu deprinderi urîte, gata parcă să-și ascundă cearcănele ochilor subt cot, la fiecare întîlnire cu ochii altuia.

Vedea deseori — la dejun și la masă — ochii mamei lui îngrijorați. Se făcea că nu-i vede, iritat. Nu da nimănui nici un fel de explicații, și conștiința că tăcerea lor, cînd îl priveau era o întrebare îl exaspera. Se scula de la masă înaintea celorlalți, venea la masă după toți, singur, izolat pe scaunul lui, cu ochii în farfurie sau în gol.

Uneori îi venea să plîngă, dar cabotinul aplauz al autocompătimirii îl dezgusta de lacrimi. În loc să plîngă, strîmba din buze, înfundîndu-și posomorît mîinile în buzunare.

Vestea războiului îl răcorise o clipă. Sperase că România va intra în război. Era hotărît să se înscrie voluntar: o sinucidere mai sigură decît cealaltă, pe care n-ai curajul s-o duci la capăt. Sinucidere cu tunul, mînuit de alte mîini, nu cu revolverul, mînuit de mîna ta.

Urmărise încordat ziarele, care, din ce în ce, luau înfățișarea unor afișe de apocalips. Articolele politice și manșetele literare ale primei foi dispăreau, făcînd loc veștilor tipărite cu litere monumentale. Evenimentele se ridicau, profilîndu-și pe foile cotidianelor siluetele de dihănii terțiare, izgonind mușuroaiele de litere mărunte ale faptelor diverse.

Începuse preistoria modernă.

„Luptele de la Gratza, Loznica și Belgrad."
„Mobilizarea generală în Austria."
„Războiul a început."
„Atitudinea României față de conflictul austro-sîrb."
„Consiliul de coroană."
„Trupele germane pătrund în Franța."
„România în stare de espectativă armată."
„Austria declară oficial război Rusiei."

...Ar fi dorit vești mai senzaționale, cataclisme mai vertiginoase, mai neprevăzute. Se bucura cum jubilează puș-cărieșii văzînd incendiul orașului, sperînd că va arde și pușcăria. Ritmul vastei dezordini era pentru el o satisfacție personală. Toți în jurul lui erau neliniștiți. Zvonurile despre o invazie a Moldovei, despre eventuale lupte înlăuntrul hotarelor naționale veneau de pretutindeni, se calmau, iar apăreau, cînd absurde, cînd posibile: totul era posibil față de imposibilul realizat de ultimele evenimente.

Domnul Deleanu nu sosise la Medeleni, ca să poată urmări mai lesne de la Iași mersul războiului, și la nevoie să poată lua măsuri din vreme. Olguța-i făcea dese vizite cu un automobil expediat la Medeleni de precautul și prevăzătorul Herr Direktor, pentru orice eventualitate. Îl conducea singură — deși mașina venise cu șofeurul ei — spre indignarea ieșenilor și a colonelului Barbă-Roșie, care vedea în automobil un rival. Vizitele Olguței se prelungeau uneori cîte-o săptămînă. La Iași, prezida ea singură mese bărbătești, la care luau parte domnul Deleanu, colonelul Barbă-Roșie,

doctorul Prahu, *oncle* Michel uneori și alți mulți prieteni de-ai domnului Deleanu, veniți de prin viligiaturi din cauza războiului. Olguța poreclise mesele de la Iași „Clubul burlacilor" și fusese proclamată prin vot nominal prezidentă activă. Dezbateri fără prezident nu se pot concepe: Olguța izbutea să fie cît mai prezentă, primită de altfel după scurtele absențe cu aclamații.

Herr Direktor venise mai devreme decît în ceilalți ani din Germania. Și el aștepta la București desfășurarea evenimentelor, dînd dese telegrame la Medeleni. Ultimele anunțau neutralitatea. Ziarele la fel.

„România rămîne neutră".

„Informațiunile noastre ne permit a afirma că hotărîrea României de-a rămîne neutră este o hotărîre definitivă."

Bucuria penibilă cu care primise aceste ultime vești dovedise lui Dănuț că, în fond, din prima clipă dezavuase proiectata sinucidere. Și această hotărîre fusese aparentă numai și profund cabotină.

Nu mai ceti nici ziare.

Singura lectură pe măsura lui era romanele senzaționale. Dar nici n-avea curajul s-o facă fățiș. Se închidea în odaia de culcare, și acolo, singur cu rușinea lui, întins pe pat, sorbea paginile tipărite mărunt ca tartinele de icre tescuite, sărind descripțiile, căutînd numai pasagiile unde acțiunea vîjîie ca Bistrița la Toance — participînd cu o credulitate stupidă la peripețiile eroilor, confundîndu-se cu ei, regretînd uneori zgîrcenia de eroism și de supradesteptăciune a autorului față de eroul principal, brav de altfel, inteligent și nobil, dar pus cîteodată în încurcătură. Parcurgea vertiginos kilometrii de tipar, uitînd de toate, înstrăinat de el și de ceilalți, rămînînd la finele romanului cu o congestie a capului și cu o impresie de dezamăgire uluită, ca cei care se coboară brusc, după un lung voiaj într-un expres. Nu-l mulțumea nici un roman, dar pe toate le cetea pînă la capăt, simțindu-se ca izgonit din paradis la ultimele foi. Cărțile pe care și le adusese de la București parte trecuseră în odaia Monicăi, parte umpleau biblioteca și geamandanul, intacte. El cetea numai romane senzaționale. Noaptea avea visuri care comentau — ca servitorii, la bucătărie, ceea ce se vorbește și se întîmplă în casă peste zi — lecturile recente. Ființele din jurul lui se decoloraseră. Era plin de eroi medievali sau moderni, dar eroi, nu fleacuri. Nici nu mai știa bine dacă se duce la Sălcii pentru Ioana sau pentru biblioteca soțului ei. În tot cazul, la Sălcii n-avea de cine să se jeneze. Cetea în grădină, nesupărat de nimeni, fără să aibă bătăile de inimă de-acasă cînd cineva-i bătea la ușă: imediat ascundea romanul subt pernă sau subt pat, întrebînd răgușit: „Cine-i? Ce vrei?"

La Sălcii cetea pe față: rușinea lui era bine stabilită, notorie. De Ioana nu se ascundea. Se simțea mai bine la Sălcii decît la Medeleni: mai la el acasă, cruțat de amintirea — tresărind în el, sau păstrată poate de ceilalți — a altor Dănuți, dacă vor fi existat vreodată și alți Dănuți. Gîndul începutului anului școlar îl teroriza: era convins că va rămînea repetent într-a opta. Îi părea imposibil să mai învețe ceva. Mircea prepara clasa opta în vacanță. Luase odată cartea de psihologie: cetise cîteva rînduri, nu reținuse nimic; era idiot! Se mira cum de trecuse clasele pînă atunci. Visa uneori noaptea că-i în clasa patra, și simțea prin vis că nu știe nimic: vidul repetentului. Cînd se deștepta, dîndu-și seamă că-i într-a opta, avea impresia c-a tras profesorilor un chiul prodigios.

Tot mai spera însă că România va intra în război și că școlile se vor închide. Spera în război, cum doresc elevii interni — în vremi normale — epidemia de scarlatină sau tifos, care amînă deschiderea internatelor, prelungind vacanța. S-ar fi simțit fericit. Și-ar fi făcut o imensă provizie de romane senzaționale și ar fi rămas toată iarna singur la Medeleni. Nu concepea mai deplină satisfacție decît aceea pe care ți-o dă o viață între patru pereți, închinată lecturilor palpitante cu mistere, crime obscure și diabolice, detectivi geniali, intrigi în șase volume, eroi cu spadă neînvinsă, lupte superb neverosimile, enigme încurcate progresiv și descurcate în apropierea ultimei foi, uneori amînate de un crud „va urma".

Evadase complect din realitate în lumea romanelor senzaționale. Dormea cu ferestrele închise ca să nu intre hoții. Purta revolverul asupra lui în timpul zilei, și noaptea îl ținea pe măsuța de la cap, astfel situat, încît dacă s-ar fi deșteptat din somn în scrîșnet de geam tăiat cu diamantul, din două mișcări ar fi putut trage. Chibriturile, și ele, aveau poziții stra-

tegice: cutia lor, așezată pe un scăunaș, la căpătîiul patului, era întredeschisă, cu patru-cinci chibrituri scoase pe jumătate și rezemate cu capătul fără gămălie de muchia dinspre pat a cutiei. La culcare, verifica dacă ușile sînt închise, și deseori așeza și scaune încărcate cu obiecte grele îndărătul lor: dacă cineva ar fi deschis ușa cu un *passe-partout*, după ce ar fi uns broasca cu untdelemn, ar fi găsit rezistența scaunului. Cerceta pe subt pat, în șifoniera — închisă cu cheia de altfel — pe după perdele.

Nu era convins că-i singur în odaie decît după o amănunțită cercetare a tuturor ascunzătorilor posibile, și chiar a spațiilor prea reduse pentru a putea adăposti un trup omenesc, dar totuși misterioase, ca, de pildă gura sobei. Se simțea poltron și erou în același timp. Cînd un țăran îl privea mai lung, întorcea capul brusc, să vadă dacă nu-l ochește pe la spate cumva. Oamenii cu barbă i se păreau deghizați, la fel oamenii cu burtă mare. Suspecta pe toți servitorii. Toți pîndeau prilejul să fure, să prade, să jefuiască. Servitoarele aveau amanți asasini; servitorii, amante dornice de avuție. Bucatele puteau fi otrăvite sau narcotizate.

Cetea mereu, congestionîndu-și creierul, pălindu-și obrajii, injectîndu-și ochii. Toate activitățile străine lecturilor îl scoteau din fire, ca pe morfinomani tot ce-i împiedică de a-și injecta doza. Se pripea mereu: la mîncare, la spălat, la îmbrăcat. Mai iute, mai degrabă, ca să poată lua mai repede cartea în mînă. Cafeaua cu lapte de dimineață n-o mai lua cu ceilalți în pridvor: o lua în odaia lui, culcat, cetind. Nu se scula din pat decît în preajma dejunului. Uneori se ducea la dejun nespălat, pieptănat numai în grabă, cu papucii în picioare sau pantofii de tenis mai expeditiv încheiați decît ceilalți. Inteligența i se blegea treptat, ca mersul celor cu tocuri prea tocite.

În lipsa Olguței, Rodica începuse să ritmeze distracțiile, însoțită de Puiu — desperat și exasperat de absențele reiterate ale Olguței — totdeauna, de Mircea uneori numai, cînd Monica nu ieșea din odaia ei, căci niciodată Monica nu vroia să arate și altora ochii roșiți.

Doamna Deleanu, văzînd halul lui Dănuț, scrisese lui Herr Direktor la București.

Răspunsul:

Dragă Alice,

Toți motanii primăvara și vara năpîrlesc și se jigăresc. Dacă vrei să-i vezi grași, așteaptă iarna. Dă-i pace băiatului să trăiască. Mă tem că-l așteaptă vremuri grele. Lasă-l să fie tînăr cît mai e vreme...

Jignită, nemulțumită și incredulă, doamna Deleanu se adresase Monicăi, cu fruntea încrețită și ochii grei:

— Monica, ce-i cu Dănuț? Tu știi ceva? E bolnav? Nu se simte bine acasă? Eu nu îndrăznesc să-l întreb...

— Nu te-ngriji, tante Alice. Scrie ceva.

— Scrie?

— Da, scrie. Tu nu știai că Dănuț e scriitor?

— De unde să știu! se iluminase doamna Deleanu, respirînd. Face versuri?

— Da.

— Frumoase?

— Foarte frumoase.

— Vai, Monica! Prin ce grijă am trecut! Vra să zică, Dănuț e poet... Dragul de Dănuț...

Și pe Olguța, care, deși în treacăt numai pe la Medeleni, avea ochi prea buni ca să nu observe, o lămurise tot Monica.

— Ce-i cu Metaforel, Melizando? E pe ouă?

— Scrie ceva mare.

— Face-o omletă! Spune-i să puie mai puțin spanac și mai mult gălbenuș!

Chiar Rodicăi, cu care rareori vorbea, Monica explicase — fiind întrebată stăruitor, evident — cauza ținutei și singurătății lui Dănuț.

— Monica, ce-a pățit fratele Olguței? E amorezat?

Monica dintîi o privise grav. Apoi:

— Scrie ceva. Sînt oameni și altfel decît tine, Rodica.

— Te-ai supărat?

— De ce să mă supăr cînd nici tu nu te-ai supărat!

O singură dată întrebase și Monica pe cineva: pe Mircea.

— Mircea, spune-mi ce mai face Dănuț?

— Nu știu, Monica. E invizibil și am impresia că-l enervez.

— Daa!

— De asta îi dau pace.

De-atunci Monica se sihăstrise în odaia ei cu Leila și tăcerea cărților. Mircea o vedea rareori. Casa era stăpînită de Rodica, urmată de suita ei: Puiu, permanent, Mircea, sporadic: și el prefera să se izoleze în fundul livezii, fie învățînd, fie cetindu-l pe *Jean-Cristophe*, fie privind cerul, așezat în iarbă cu mîinile subt cap. Uneori Rodica îl descoperea. Se așeza lîngă el — totdeauna cu rugăminți de acest soi:

— Mircea, mi-a intrat o musculiță-n ochi: ești bun să mi-o scoți?

— Mircea, leagă-mi, te rog, basmaua.

— Hai să vedem care-i mai tare. Vrei, Mircea?

Dar imediat sosea Puiu cu veșnica bicicletă. Și, pe deasupra, Mircea prefera lipsa de cochetărie a grosolanei Sevastița decît grosolana cochetărie a Rodicăi.

Cu Olguța era mai puțin timid decît la începutul vacanței. Îi spunea uneori „Olguța", făcînd totuși în prealabil o pauză șovăitoare, ceea ce arăta Olguței că mintal tot duduie îi spunea. În genere, însă, evita să i se adreseze direct.

Știa că Olguța nu iubește pe nimeni. Dar știa că nu-l iubește și că nu-l va iubi niciodată pe el. I-o afirmase Monica, în al cărei discernămînt avea o încredere fără rezerve, curînd după ce-i mărturisise — ceea ce Monica știa mai dinainte, de altfel — dragostea lui pentru Olguța.

I se părea că Olguța — în faza actuală — nici n-ar fi putut iubi pe cineva: era prea deșteaptă, prea impetuoasă, prea plină de ea, prea densă sufletește — impermeabilă parcă pentru dragoste. Mișcarea sufletească a Olguței era centrifugă: se risipea violent în afară. Dragostea pătrunde numai în sufletele care au o mișcare centripetă, numai atunci sufletul o absoarbe, dimpreună cu sufletul celui iubit.

Se obișnuise să o iubească singur, el cu el, cum alții se deprind să trăiască singuri, monologînd în loc să dialogheze.

Totuși, pe lîngă fericirea rarelor zile pe care Olguța le petrecea la Medeleni, Mircea mai avea și alte fericiri, tot de la Olguța.

Odată, venind cu ea de la tenis, îi explicase, răspunzînd la o glumă de-a ei, caracterul frumuseții limbei grecești. Olguța îl ascultase. Vorbise mai mult, calm, curgător, preocupat să definească, nu să vorbească, așa cum făcea cînd medita singur, ceea ce vroia să împărtășească Olguței. Încheiase astfel:

— ...Limba grecească are o supleță catifelată, pe care nici o altă limbă n-o are. A fost parcă păstrată în untdelemn...

— Să mă-nveți grecește, dascăle.

Cît ar fi dorit! Dar Olguța, preocupată de ședințele tumultuoase ale „Clubului burlacilor", uitase.

Avea însă amintirea acelei plimbări, a acelei convorbiri: amintire păstrată cu evlavie, cum țin copiii săraci un ciob de jucărie găsit din întîmplare.

Scria regulat mamei lui, asigurînd-o că duce o viață odihnitoare și agreabilă: ceea ce era exact. Recăpătase calmul pe care-l avea înainte de-a o cunoaște pe Olguța, altul prin două accente grave: trupul, abia descoperit, și iubirea, de la început resemnată.

În lipsă de mai mult și de mai bun — sau în așteptare — Rodica îl acceptase pe Puiu, cu titlul, particular, de paj libertin. Jucau singuri tenis, apoi Rodica își lua dușul, în timp ce Puiu aștepta dincolo de rogojini, făcînd studii confidențiale asupra academiei Rodicăi; apoi Puiu își lua dușul, în timp ce Rodica, întoarsă cu spatele pe *chaise-longue*, cetea, trăgînd uneori cu coada ochiului, să vadă dacă tot n-a isprăvit. Alteori Puiu îi cetea cu glas tare dintr-o carte cu poze, adusă de Rodica în fundul cufărului, fără de știrea mamei ei, nici a Olguței: *Les aventures du roi Pausole*. Ședeau lungiți alături în iarbă, pînă cînd Rodica, după ce arunca o circumspectă privire de jur împrejur, îl săruta pe gît, pe urechi, după ceafă și pe piept, ca să vadă dacă se gîdilă: ceea ce Puiu tăgăduia, după fiecare experiență în doi. În timpul experienței, Puiu se apăra, natural, cu mîinile, din care pricină, chiar dacă nu s-ar fi trecut caisele, Puiu tot n-ar mai fi întîrziat printre crengile înalte, unde caisele sînt calde, grele, moi și dulci.

În schimb, Sevastița uita tot mai des „să-i puie apă de băut pentru noapte". Și Puiu, setos, îi aducea aminte, indiferent de oră.

În alte seri, pornea în cămeșă de noapte, papuci, cu pelerina pe umeri, jalnic pelerin spre odaia Monicăi:

— Intră, Puiule.

— ...H-h!... Tu ești bună, Monica.

Sevastița complecta față de Puiu pe Rodica; Monica primea lacrimile vărsate pentru Olguța.

În definitiv, Puiu era foarte ocupat. Și asta-i principalul în vacanță, și în viață.

Doamna Deleanu cetea, cînta la pian și supraveghea, puțin mai distrată decît odinioară, mersul gospodăriei.

Astfel, zilele vacanței treceau purtînd spre toamnă întreita singurătate a doamnei Deleanu, Monica și Mircea; efervescența Olguței, dusă, în goana automobilului de la Medeleni la Iași, și de la Iași la Medeleni; și mișcările de balet bucolic ale lui Puiu cu Rodica, întregite prin suspinele de Pierrot după cruda Colombină, ale lui Puiu, cînd se ducea copil în odaia Monicăi, să fie consolat.

Dănuț cetea romane senzaționale la Medeleni, și zilnic, după-amiaza, Zdup îl ducea la Sălcii, unde tot romane senzaționale cetea, alături de invizibila sau rareori întrevăzuta Ioana Pallă.

*

Aștepta în grădină fără să cetească. În sfîrșit, aducea o dovadă pozitivă că Adina Stephano n-a fost un simplu flirt de patinaj. Îi aducea fotografia Adinei de la Veneția.

Mai că nu-l mirase locul de unde-i expediase fotografia. Deținerea acestei fotografii recente de la Veneția îl mulțumea din alt punct de vedere.

Îl măgulise în primul rînd. Întîia noutate pe care viața reală i-o aruncase între ficțiunile romanelor senzaționale îl făcuse să se stimeze puțin: desigur, e măgulitor să primești la Medeleni, tu, Dan Deleanu, lector de romane senzaționale, un plic elegant, cu timbru italian, pecete venețiană, adresă scrisă de o mînă de femeie și conținînd fotografia unei femei îmbrăcată cu mult gust, într-o gondolă zveltă, oprită în fața scării unui palat. Spre satisfacția lui — căci ar fi dorit să știe toată casa sosirea faimosului plic — scrisoarea i-o adusese Rodica.

— Ce-i? Cine-i?

— Eu, domnule Dan, îți aduc ceva plăcut... Compuneai?

— Da-da... îndată.

Furișase romanul subt pernă, îndoind foaia, se aranjase în grabă și ieșise afară — odaia era prea dezordonată — cu atitudinea celui turburat din singurătatea lui inspirată.

— O scrisoare de la Veneția... parfumată, adăugase Rodica, surîzînd cu înțeles și candoare.

— A! da!...

— O așteptai?

— Mda!...

Scrisoarea era parfumată numai fiindcă o ținuse Rodica în mînă, cercetînd-o pe amîndouă fețele, privind-o în transparență la fereastră, înainte de-a i-o aduce.

— De ce trăiești așa retras, domnule Dan? Nu ne poți suferi?

— Lucrez, domnișoară.

— Nu te surmenezi?

— Eee!

— Păcat! oftase Rodica, plecînd efectul de negru al genelor.

— Mă ierți, domnișoară, uite-n ce hal sînt! Așa-i cînd lucrezi!

— Da! oftase din nou Rodica, aprobînd, compătimind și invidiind. E bine cînd poți sta singur...

— Da... în fine... daa...

— Ne cetești și nouă cînd isprăvești?

Ridicase din umeri, evaziv.

Rodica oftase din nou și plecase strîngîndu-i mîna. O condusese, urmînd invitația mînei, pînă la ușa de din față.

— Sper că ne mai vedem, domnule Dan? Dacă vrei, dă-mi să-ți copii manuscrisul.

— Nu. Da' ne mai vedem.

— Cînd?

— ...

— Nu vrei să facem o partidă de tenis? Zău! De cînd nu te-am văzut jucînd! Joci așa de frumos!

— Îmi pare rău!... După amiază-s ocupat... Știu eu!

— Unde te duci călare? Îs indiscretă?

— Dăă!... Mă plimb...

— Daa!

Era nostimă Rodica, mai ales cînd spunea: „daa!" — dînd din cap incredulă și vicleană, cu buzele ca cireșele crăpate de coapte ce-s.

Plecase după o nouă strîngere de mînă, mai intimă.

Dănuț deschisese plicul parfumat de mînile Rodicăi.

Aa! În sfîrșit, avea ce să arate Ioanei! Examinase fotografia: Evaluase și femeia, și decorul: se prezentau bine. Vra să zică, femeia aceea elegantă și bine făcută din gondolă fusese metresa lui? A lui Dan Deleanu? Bravo! Îi venise să exclame întocmai ca Tonel, făcîndu-și cu ochiul: „Șmecher Deleanu!"

Se examinase și pe el în oglindă: era cam palid, neras, cu ochii înfundați. Slăbise: asta dădea o duritate ascetică trăsăturilor, reliefînd dominator fruntea; și-o descoperise, trăgînd șuvițele de păr îndărăt... Bine! Părea mai mare deasupra feții subțiate. Simțise din nou nevoia eleganței de odinioară. Consacrase restul dimineții toaletei, închizînd romanul în dulap.

Își frecase degetele îngălbenite de tutun cu *pierre ponce* și peria cea mai aspră, redîndu-le într-o anumită măsură coloritul natural. Își făcuse unghiile amănunțit. Se răsese. Se pudrase: pudră *ócre* de la Adina. Îmbrăcase un costum de călărie, croit la București, după un recent model englezesc. Noul costum de călărie îl făcea mai nalt — sau poate crescuse. Părul, prea mare, pieptănat și periat din răsputeri și prins în rețeaua strînsă, se așezase armonios, lins deasupra frunții, pe care-o descoperea în întregime, luminînd fața, căzînd apoi în bucle grele ca faldurile draperiilor de catifea, pe tîmple și la ceafă. Se parfumase ușor de tot, cum îl învățase Adina.

Înregistrase, profund satisfăcut, mirarea mută care-l întîmpinase la dejun, pe fețele tuturora. Înregistrase și zîmbetul Rodicăi. Se privea, pe furiș, în toate oglinzile, și chiar în ferestre.

După dejun, gata să încalece, trimisese calul să-l aștepte înșeuat și intrase în odaia lui.

Scăpase ceva din vedere. Adina nu-i scrisese nimic pe fotografie. Ce era de făcut? O simplă fotografie, fără dedicație, fără de iscălitură măcar, nu prea înseamnă mult: e ca o carte a unui autor renumit, cu care te lauzi că ești intim, dar pe care ai cumpărat-o de la librărie.

Ce era de făcut?

Simplu de tot! Să-i scrie el ceva! Ioana nu cunoștea scrisul Adinei Stephano.

Dar el n-avea scris de femeie! Încercase. Nu izbutise. Parcă uitase și să scrie! Nu mai pusese de mult mîna pe creion sau pe condei. Se simțea stîngaci pe hîrtie, ca un debutant la patinaj. Avea un scris de analfabet. Ce era de făcut?

Rodica!...

De ce nu...

Rodica era „fată bună". De ce să se jeneze! Rodica știa foarte bine de unde venea fotografia femeii în gondolă, de vreme ce văzuse marca italiană de pe plic. O punea la curent, fără să-i facă nici o confidență precisă, cu o aventură — era nostimă fotografia Adinei, nu-l compromitea — și totodată o făcea complice la o farsă... da, o farsă!

— Domnișoară, am să te rog să-mi faci un serviciu...

— Vai de mine! Încîntată! Cu cea mai mare plăcere.

Cu cea mai mare plăcere, Rodica, lăsîndu-l pe Puiu singur s-o aștepte la tenis — cu ochi răi și racheta vindicativă — venise în odaia lui Dănuț.

— În cel mai mare secret!

— Vai, domnule Dan! Mie?...

— Vreau să fac o farsă...

— Bravo!

— ...unei...

— Cui?

— ...doamne...

— Ești delicios! O doamnă? Cine-i? O cunosc? De unde-i?

— Secret.

— Vai!

— E o doamnă... care... mă... plictisește în definitiv.

— Vai, ce amuzant e!

— Și vreau să-i fac o farsă!

— ...Ca să te lese-n pace!

— Exact. Ca să mă lese-n pace. Știi, femeile...

— Daa! oftase Rodica comprehensiv.

— Azi am primit o scrisoare...

— Știu, din Italia.

— Da, din Veneția.

— Parfumată!

— Parfumată, ai ghicit?

— Ei!

— Ai ghicit: o scrisoare de la o altă... doamnă.

— Vai, ce rău ești!
— Ce să fac! oftase Dănuț cum ar ofta o grădină importunată de prea multe albine.
— Știu eu! Așa-s băieții, oftase în replică Rodica, tot comprehensivă și admirativ dojenitoare.
— Să-ți spun?
— Vai, mor de curiozitate!
— Doamna de la Veneția mi-a trimis... împreună cu scrisoarea, și o fotografie.
— Arată-mi-o...
— Poftim.
— În ce clasă-i? exclamase Rodica.
— Pare! E doamnă...
— Ei!
— Da-da, e măritată de mult... Eu...
— Aha! Vai, ce-mi spui!
— Să-ți spun?
— Sigur, nu vezi!
— Să-ți spun farsa...
— Numai?
— ...E prea lung — un roman întreg — și prea delicat...
— Țț, ei!
— Altădată poate... Acuma vreau să te rog ceva.
— Bine-i să fii la Veneția! suspinase Rodica, privind rochia Adinei.
— Aș vrea — dacă nu te superi — să scrii ceva pe dosul fotografiei...
— Eu?!
— Ca din partea doamnei.
— Ei! Asta-i nostim! Da-mi spui numele?
— Țț!... Numai pronumele.
— Spune-l.
— Adina.
— Și mai cum?
— Nu se poate!
— Te rog spune-mi. Poate o cunosc.
— Nu te-ai uitat la ea? Nu e din Iași.
— Ce-are a face!
— O cheamă Adina... deocamdată.
— O iubești tare?
— Eu? Nuuu...

— Dar ea?
— Dă!... Vezi...
— Văd bine! Îți scrie scrisori, îți trimite fotografii... Vai, ce bine-i să fii băiat!
— Ee-he! oftase Dănuț, din nou extenuat.
— Și ce să-ți scriu?
— Ce vrei.
— Cum, ce vreau?
— Sigur. Dac-ai fi în locul ei ce-ai scrie?
— Vai, n-aș scrie!
— Presupune c-ai scrie.
— Cui?
— Cuiva...
— Spune un nume.
— Ionescu.
— Ei!
— Să spun altul?
— Sigur. Ionescu?!
— Idriceanu.
— Vai, ce urît e! Nu știi să alegi!
— Alege singură.
— Eu?!
— Dar n-ai nevoie de nume! Închipuiește-ți o persoană oarecare...
— Oarecare?
— ...oarecare, pe care o iubești.
— Vai, ce indiscret ești!
— Bine. Spune un nume imaginar și gîndește-te la cineva.
— Vai, ce obraznic ești!
— Scrie ceva simplu, o vorbă, două; de exemplu: „Te iubesc, Adina".
— Crezi că-i de ajuns?
— Sigur.
— Nu ești pretențios, da' mie nu-mi place!
— Scrie altceva!
— N-am cui!
— Mie.
— Vai!
— În glumă!
— În glumă?

— ...Dă! Cum crezi!

Cu o scriitură pretențios feminină — imitată desigur după a unei cunoscute mai în vîrstă și snobă — Rodica scrisese pe dosul fotografiei, cu un ascuțit galop de litere:

Ești delicios,
Adina

— Îți place?
— Dacă-i sincer...
— Cum crezi?
— Știu eu!
— E sincer, șoptise Rodica plecînd genele, cu o roșeață în obraji.
— Ești delicioasă!
— ...Dar pentru altul, ridicase Rodica genele, zîmbind.
— ...!
— Mă crezi?
— Nu te cred.
— Vai, ce răi îs băieții!

Lăsaseră să se usuce cerneala.

— Și ce-ai să faci cu fotografia?
— Am s-o uit pe masă....
— Unde?
— Pe masă la cealaltă doamnă.
— Ca s-o faci geloasă?
— E drept! Nu m-am gîndit!... Nu. Are să vadă c-o înșel și are să-mi dea pace.
— Atunci care mai rămîne?
— Nici una.
— Nici cea de la Veneția?
— Nu vezi!
— Atunci?
— Atunci? așteptase Dănuț.
— ...mă duc.

Și plecase în goană, fără să-i strîngă mîna.

Se înapoiase.

Își uitase batista.

— Ai să stai mult „acolo"?
— Cît mai puțin.
— De ce?
— Fiindcă n-am ce face!

— La revedere... Îmi dai voie să-ți spun Dan?
— Cu plăcere.
— Numai între noi!
— Bine, Rodica.
— Vai, ce îndrăzneț ești!
— De ce, domnișoară?
— Nu-mi mai spune așa!
— Atunci?
— Om vedea...

...Iată de ce Dănuț o aștepta pe Ioana în grădină, fără să cetească romane senzaționale.

Aștepta demult. Se plimba pe alei. Era grăbit să se întoarcă la Medeleni, dar revanșa apropiată îl ținea pe loc.

— Bună ziua. Ce te-ai gătit așa?
— ...Nu.
— Bine, nu!

Ioana se încruntă. Nu-și putea stăpîni enervarea în fața lui. Și totuși, venise hotărîtă să fie gentilă, ca să afle dacă a primit fotografia Adiei, anunțată prin scrisoarea lui Pașa, și s-o obție.

— Vrei să-ți dau o carte?
— Nu...
— ...Mulțumesc, complectă Ioana glacial restul formulei de politeță, omis sau înghițit de Dănuț.

Și iar îi păru rău. Și totuși, o exaspera tînărul prea elegant, pudrat și cu o falșă frumusețe poetică, deplasată de altfel în costumul de călărie.

— Am primit o scrisoare... anunță Dănuț intimidat, cu o ușoară nuanță de ironie.
— De la cine?
— De la doamna Stephano.
— O scrisoare?

Ca o bătaie de inimă, mirarea îi scăpase.

— Da, o scrisoare, repetă Dănuț aproape sarcastic.

Ioana îl privi cu același zîmbet care-l metamorfoza instantaneu în elev repetent.

— ...Și o fotografie, adăugă Dănuț, așa de încet și de în silă, că parcă spunea o minciună.
— S-o văd.
— Poftim.

Cu fotografia în mînă, Ioana se uitase şi îl uitase. Dănuţ respiră. Mînile Ioanei ţineau autoritar fotografia, dar faţa i se luminase, duios, visător ca a celor care privesc o stea oglindită în fîntînă.

— Acuma mă crezi? zîmbi Dănuţ.

— ...

„...făcînd dîră în apa veneţiană..."

— Cînd ai primit-o? vorbi Ioana cu o surprinzătoare amenitate.

— Astăzi.

— Adorabilă... fotografie.

— Da, e bunişoară, aprobă Dănuţ fără entuziasm.

Ioana îl privi lung...

Ce destin crud o lega de acest imbecil?

— Ce-i asta: „Eşti delicios, Adina"?

— Pentru mine e.

— Ruşine! Asta nu-i scrisul, nici stilul Adiei... Adinei, doamnei Stephano.

— De unde ştii?

— E scrisul dumitale.

— Nu, nu-i adevărat.

— Ba-i adevărat. Sare-n ochi. Scrisoare stupidă, imitată pe deasupra.

— Bine, doamnă. Bună ziua.

Plecase cu fotografia, ca un negustor ofensat cu marfa.

Fugi după el, fără şovăire.

— Domnule Deleanu...

— Mă rog?

— Domnule Deleanu, te rog iartă-mi nervii. Am avut supărări astăzi...

O privi mirat. Era turburată cum n-o văzuse niciodată.

Ioana îl măsură cu răutate şi dezgust şi iar se stăpîni, adăugînd la început cu blîndeţă impusă, apoi din ce în ce mai poruncitor, mai iute, cu un ton care contrazicea vorbele exprimate:

— Eşti bun să-mi dai o clipă fotografia doamnei Stephano... Vreau s-o compar cu fotografia unei prietene cu care-mi pare că seamănă. Dă-mi-o.

I-o dădu, cu sprincenele ridicate.

Ioana fugi cu ea spre casă.

Aşteptă.

Aşteptă.

Era îngrijorat. Îi venea să plece lăsînd acolo blestemata fotografie. Cine ştie ce nouă umilire îi pregătea!

O ura.

Ar fi vrut să nimicească pe veci casa, locul şi fiinţa care-l umilise zilnic... de cînd?...

— Domnule Deleanu...

Alerga spre el.

— ...închipuieşte-ţi ce mi s-a întîmplat! Ţi-am stricat fotografia. Am vărsat pe ea, din greşeală un flacon de cerneală. Sînt dezolată!

— Nu face nimica!

Trei vorbe perfect sincere, spuse cu placiditatea indiferenţei.

Îi venea să-l lovească în faţă cu pumnii! Imbecilul! „Nu face nimica!" Fotografia Adiei... „Nu face nimica!"

Cu gest şi ton de stăpînă faţă de vechil, vorbi:

— Să duci imediat scrisoarea aceasta la gară. Bună ziua... Să-mi aduci recipisa de la gară.

Îi întoarse spatele, îndepărtîndu-se grăbită.

Dănuţ privi scrisoarea grea din mînă. „Alexandru Pallă... Veneţia."

Ce mai însemna şi asta?

Alexandru Pallă, Veneţia, fotografia Adinei Stephano escamotată... Ce mai născocise? Ce mai uneltea?

Aaa!... Era în stare?... Sigur-sigur. Pusese fotografia în scrisoare şi o trimetea cumnatului ei la Veneţia, ca să i-o arate Adinei — putea s-o găsească uşor la Veneţia — ca să controleze dacă dedicaţia de pe fotografie era a ei sau a lui... Vroia să-l facă de rîs faţă de un om străin!

Se gîndi să arunce scrisoarea sau s-o sechestreze... Nu îndrăzni. Era domesticit în ambianţa acestei femei.

Se întoarse îndărăt. Intră în casă. Sui scările, cu spinarea aplecată. De mult nu le mai suise. Era jenat ca un om de la grajd chemat în casa stăpînilor. Bătu la uşa salonaşului.

— Intră... Dumneata! Ce vrei? tresări Ioana, ascunzînd fotografia.

Dănuţ o văzuse. Şi Ioana îl văzuse privind-o.

— Ce vrei?

Cu obrajii aprinşi şi ochii în pămînt, Dănuţ cu scrisoarea în mînă, se apropie de divanul pe care şedea Ioana.

Așadar, păstrase fotografia! Dar sigur că-i scrisese cumnatului ei să se informeze.

— Doamnă, eu am scris pe fotografie, vorbi Dănuț precipitat, cu atitudinea elevului care în cabinetul directorului mărturisește tot, de teamă să nu se mai facă anchetă.

— Se cunoaște!

— Dar...

— Nu ți-o dau, îi luă înainte Ioana.

— ...nu mai trimiteți scrisoarea.

— Cum? Ai deschis-o??

— Nu. Iat-o. Dar îmi închipui ce-i înăuntru.

— Ce-ți închipui! O colecție de ziare din țară.

— Daa!

— Da, zîmbi Ioana tăios. Pe cumnatul meu îl interesează ecoul din țară al războiului. E bun patriot! Îi decupez articolele de fond...

— Aaa!... Doamnă, adăugă el zîmbind la fel cu Ioana, n-am scris eu pe fotografie. Am rugat pe o prietenă de-a mea. Și stilul și slova îi aparțin, și sînt inspirate de fotografie...

— Bună ziua. Du-mi scrisoarea la gară. Pleacă, te rog! Pleacă! Pleacă odată!

Din pragul ușei, Dănuț reveni. Medită o clipă, privind-o pe Ioana cu ochii micșorați: exact privirea Olguței. Făcu un pas înainte, cu fruntea încruntată și fața îndîrjită. Ioana se ghemuise pe pat, cu o mînă ridicată, cu cealaltă acoperind fotografia. Părea gata să sară, să zgîrie...

Dănuț se oprise lîngă divan, nalt, cu umeri largi și pumni grei — bărbat în molateca și mătăsoasa încăpere în care și vîntul părea artificial — dominînd pentru întîia oară un întreg trecut de zilnice îngenuncheri.

Un gînd îi descleștă pumnii și-i descreți fruntea.

— Puteți să păstrați fotografia...

Ioana respiră.

— ...și originalul.

Zvîrli scrisoarea pe divan și plecă.

Coborînd scările, Dănuț rosti printre dinți, la plural, cuvîntul biblic și trivial, în care mototolise și cu care zvîrlea în aceeași ladă cu gunoi din urmă două femei și întâia dragoste a tinereții.

Și, ieșind din casă, ricană ușurat:

— ...și un idiot.

II

RODICA

Cine, și de cîte ori în viața sa, nu s-a hotărît să devie „alt om", convins că această renaștere sau substanțială prefacere atîrnă de suprimarea unui fapt extern sau de împlinirea unei dorințe cu magice făgăduințî?

— De luni suprim tutunul și devin alt om! suspină energic fumătorul ahtiat, care, pe lîngă afecțiunile de rinichi și ficat datorite nopților albe, pe lîngă insomniile cu sudori reci, datorite abuzului de cafele negre și de cotidiană muncă, pe lîngă panicele inimii, datorite nervilor, ipocondrismului, și pe lîngă alte multe beteșuguri reale și imaginare, mai e amenințat și de o anghină pectorală.

Acel luni izbăvitor, la începutul fiecărei săptămîni situat la începutul săptămînii următoare, fuge ca un hoț urmărit. Mulți renunță să-l mai ajungă:

„O viață are omul! Eee!..."

Alții, mai perseverenți, îl ajung. Cei mai mulți constată cu surprindere că n-au devenit „alți oameni", dar că și-au suprimat o plăcere. Alții, mai puțin lucizi, predică întinerirea, vivifiarea, fortificarea, purificarea, datorite acestei abstinențe, fără să-și dea seamă că de cînd nu mai fumează au devenit mult mai acri; că pofta de mîncare, fanfaron exagerată, nu are alt rezultat decît să-i umfle, puhăvindu-i, vădind mai lămurit blegirea țesuturilor decît severa slăbiciune; că absența fumului prietenos, care, oricît, le făcea suportabilă și singurătatea, îl constrînge să accepte orișice tovărășie, cordiala plictiseală în doi sau trei fiind prefera-

bilă urîtului lugubru în unul singur; că, într-un cuvînt, sînt oameni noi față de ce erau înainte de-a suprima tutunul, exact în măsura în care o haină întoarsă pe dos e o haină nouă.

Românii, în preajma vîrstei de treizeci și cinci—patruzeci de ani, mai ales, exclamă deseori, după ce-au constatat și înfierat lapidar, incuria socială a țării și endemia de mahalagism barbar, care o bîntuie:

— Ah! De m-aș vedea la Paris! Numai o lună... Să-l respir... Alt om etc. ...

La Paris constată cu melancolie cît s-a prefăcut Parisul amintirilor.

— În tinerețea mea...

Se întorc de la Paris, mahmuri ca după un chef prea lung sau melancolici ca după revederea fetiței care-a fost întăia dragoste, devenită mamă, înstrăinată de dragoste și de trecut, chiar dacă a rămas frumoasă: altfel frumoasă, se înțelege, decît atunci cînd se înroșea pentru o privire, plîngea pentru un gest, și proastă, spunea prostii, cu buze fermecătoare...

Alții, ponți ghinioniști la masa verde, pîndind „o serie", exclamă către moșierul cu portofoliul plin și obrajii pigmentați de soare, abia sosit de la moșie, ale cărui mîini brune contrastează viguros cu paloarea febrilă a celorlalte:

— Ah! De m-aș vedea și eu la țară! Să răsuflu o clipă! Liniște. Singurătate. Aer curat. Lapte fără apă; apă fără vin...

La țară, constată că Depărățeanu — „locuința mea de vară e la țară, acolo aș vrea să mor..." — e un cretin; că Duiliu Zamfirescu — *Viața la țară* — e un mieros măsluitor de adevăr; că e preferabil să bei laptele — chiar îndoit cu apă — fără să vezi mînile cărămizii și dubioase care-l mulg; că poeticul lătrat al cînilor e suportabil numai cînd îl auzi într-un roman rustic, pe cînd afară cîrîie claxoanele și scrîșnesc tramvaiele; că e mai acceptabil chiar implacabilul zornăit al deșteptătorului — aranjat de cu seară să sune la oră fixă — decît faimosul „cucurigu" al cucoșilor care confundă miezul nopții cu dimineața și răsăritul soarelui cu isprăvitul somnului musafirilor; că turmele cu ciobanul și măgarul de rigoare au haz venind pe foile netede ale unui volum de Francis Jammes, dar pe șosea,

în nori de colb, cu putoarea lor compactă, prezidată de a ciobanului, n-au nici un haz; că luna plină, fără de lăutari, dame, șampanie și lumină electrică — stinsă oportun — e ca un somnifer farmaceutic fabricat în țară: nici nu te adoarme complect; că muște sînt, dar hîrtie de muște nu-i; că Grigorescu ar trebui vîndut cu gramul la cofetărie drept esența de sirop; că „Rodicele" lui Alecsandri, cu obraji ca cireșele și sîni ca merele domnești, ar face mai bine să-și spele cămeșile, părul și picioarele; și că moșierul care-i invitase la el e demn de compătimit pentru viața pe care-o duce departe de oraș...

Și totuși, nimeni nu renunță de a deveni alt om atunci cînd e blazat, jenat, scîrbit, umilit sau îngrozit de ceea ce e. Sinuciderile pe această bază sînt extrem de rare.

De asta Dănuț era în viață, deși nu devenise alt om.

În clipa de teatrală amintire, cînd coborîse treptele casei de la Sălcii, lichidînd cu o vorbă tare două femei deodată și cu un calificativ necruțător pe Dănuț de pînă atunci, fusese convins că va începe o viață nouă. Vacanța nu se isprăvise: era pe la mijlocul ei. Un efort numai, și cele două caiete dăruite de Monica puteau să primească poamele tuturor livezilor sufletești, lăsate pe seama păsărilor pînă atunci, hărăzite culesului de atunci înainte.

De la Sălcii pînă la Medeleni, galopul lui Zdup, subt cerul nou și pe pămîntul tînăr, avuse semnificația unui trufaș arc de triumf pentru o altă intrare în viață.

Caietele îl așteptau, severe și sincere ca o conștiință clară. Dar, după cum se știe din toate poveștile uitate, feciorii de împărați, porniți călări să-nfrunte viața, întîlneau balauri, zmei, zmeoaice, păduri carnivore, zîne viclene și multe alte ispite sau primejdii, de care, firește, autorul basmului îi mîntuia.

Pe Dănuț îl aștepta Rodica.

Autorul basmului devenise romancier.

Rodica — pe care lectorul o judecă probabil cu severitatea mamei sau părintelui de familie, afară de cazul că e tînăr sau frivol — era predestinată să fie muleta roșie cu care toreadorii atrag galopul cornut.

Căci, după cum glăsuiește înțelepciunea apocrifă, viața e viață și omul e om!

*

Din lecturile ei în limba franceză, Rodica reținuse un adagiu pe care-l servea— uneori ca protestare, alteori ca stimulare — mai tuturor cunoscuților ei de genul masculin, după cum erau prea temerari sau prea timorați.

Jeux de mains, jeux de vilain! Fi, le vilain!

Finalul, corolar oarecum, era de la ea: nici cînd reproducea vorbele altora nu-i plăcea să fie servilă.

Primul gest pe care-l ai văzînd o floare, e să te apropii și să o miroși. În schimb, cînd vezi un fruct robust în carne și culoare, vrei să-l apuci.

Rodica făcea parte din a doua categorie. Adagiul era util, căci Rodica era coaptă.

Vaporoasele cununițe de roșeli, priviri stîngace, mîni abia strînse, bătăi de inimă, tăceri străvezii și imateriala, unica sărutare, pe care dragostea idilică le împletește cînd fata e floare — sau pare — și tînărul e timid sau romanțios, păreau fade cu și alături de Rodica.

Jeux de mains, jeux de vilain!

În „idila floare", întăia sărutare — mai degrabă umbra zborului unei sărutări sperioase — înseamnă întăia îndrăzneală cu ochii închiși a timidității și încheie un ciclu, cel imaterial .

În „idila fruct", întăia sărutare — uneori mușcătură — înseamnă întăia sfadă viguroasă și deschide un ciclu: al mînilor.

Dănuț o sărutase pe Rodica pe gît; Rodica-l pălmuise pe obraz. Dar, mai voinic decît Rodica, o apucase în brațe, așa că Rodica, deși se zbătuse — sport pe care-l făcea mai bine decît pe celelalte — fusese sărutată încă o dată, pe gură, fără ca să poată replica: *„Fi, le vilain!"*

Restul conversației urmase pe românește.

De atunci, Dănuț o sărutase de multe ori, dar Rodica nu-l sărutase niciodată. Pe Puiu ea începuse să-l sărute, de Dănuț se apăra. Ca și politica statelor europene, altă față de marile puteri, altă față de cele mărunte, politica Rodicăi varia în raport cu vîrsta protagonistului: agresivă

față de Puiu, devenea defensivă față de Dănuț. Rezultatul era același. Adică: *„Fi, le vilain!"*

Pe românește, în aceleași condiții, și chiar în mai grele, Sevastița ar fi spus: „Da' șăzi ghinișor!"

Lectorul va remarca desigur avantajele pe care le oferă limba franceză oricui și oricînd.

*

Întîlnirile cu fata pe care o iubești se cheamă „plimbări" și sînt: pe aleile pămîntului și ale sufletului.

Întîlnirile cu celelalte „domnișoare" sau doamne se cheamă *rendez-vous*-uri.

La oraș *rendez-vous*-urile îndeobște sînt diurne și situate de preferință — cu rari excepții — în orele cînd părinții, soții sau soțiile au treabă.

La țară *rendez-vous*-urile sînt nocturne, ca și plimbările, dar nu din aceeași cauză. Plimbările caută singurătatea, misterul și reculegerea, pe care le găsesc în noapte; *rendez-vous*-urile găsesc în nopțile rurale, gratis, ceea ce la oraș se cumpără scump: clandestinitatea.

Mixtă, Rodica juca tenis cu Puiu în timpul zilei — adică după-amiază, căci dimineața și-o petrecea în pat, dormind — și avea *rendez-vous*-uri cu Dănuț în timpul nopții, după ce toate luminile casei erau stinse. Sihăstria Monicăi, absențele, din ce în ce mai prelungite, ale Olguței — care prezida dezbaterile contradictorii ale războiului european la „Clubul burlacilor" — discreția lui Mircea, viața cu știut program a doamnei Deleanu și somnul brusc și durabil al lui Puiu înlesneau Rodicăi plecările din odaie și revenirile tîrzii, deseori pe geam — *à la* Boccaccio — rareori pe ușă: imprudent.

Întîiul *rendez-vous* fusese provocat de Rodica, chiar în noaptea zilei cu pugilatul primei sărutări.

Dănuț nu se culcase încă. Se lungise îmbrăcat pe pat, fără să asculte concertul de ocarine al broaștelor, nici țiterile tremolate ale greierilor, nici miile de sunete și zvonuri ale nopții.

Fuma, gîndindu-se la femei. Privea colecția de picioare o clipă dezvelite, în ciorapi multicolori sau fără de ciorapi; colecția de sîni mici sau puternici, puțintei sau opulenți,

bombați sau plați și totuși feminini prin capetele care colorează bluza cu o roză împunsătură; colecția de spinări îndoite mlădios sau robust în spiralele patinajului; colecția de subțiori, cuibare descoperite în gesturi și haine de vară, cu o pată de soare pe umbra sau lumina lor ușor adîncită; colecția de șolduri, unele lungi-ovale pentru șerpuirea în brațele care strîng, altele scurt arcuite, încordate parcă să avînte plosca fără toarte a pînteculuí — colecții deținute de toți oamenii în amintirile lor și pe care, cînd le privesc fiind singuri, au atitudinea și congestia liceenilor cînd trag cu ochiul prin gaura cheii, să vadă cum se dezbracă o femeie.

Nu se gîndea la Rodica.

Rodica, prea impersonală, îndruma gîndul și pofta, după ce le stîrnea — în absența ei — asupra femeilor în genere. Poate că de asta Rodica, fără să-și dea seamă, căuta să fie cît mai mult prezentă lîngă băieții cu care flirta. Prezența ei avea darul să concretizeze într-un trup substanțial pofte care în absența ei se răspîndeau în generalități.

— Cu-cu!

— Cine-i?

— Eu...da'să știi că-s supărată pe dumneata!

— Aa! Rodica!

— *Domnișoara* Rodica.

— Măria-sa domnișoara Rodica!

— Degeaba faci spirite! Nu-mi trece-așa ușor! Prea ești obraznic! N-ai nici-o măsură!

— Scuze nemăsurate!

— Nu primesc.

— Sărutări.

— Obraznicule!

De pe marginea ferestrei, o sărutase. Ar fi putut fugi Rodica, dar nu fugise.

— Jos mînile!

— Sus sărutările!

— Tare mai ești obraznic! Să știi că plec!

— Nu cred!

— Ai să vezi!

— Te prind.

— Încearcă!

— La dispoziție, de la genunchi în jos!

Știa să fugă și mai tare Rodica. Cu toate că-și ridicase rochia ca pentru fugă serioasă, Dănuț o prinsese lîngă poartă.

— Nu mai pot! Uf! palpitase Rodica.

— În brațele mele!

— Lasă-mă. Nu profita!

— Odihnește-te.

— Dă-mi pace!

— Nu fac nimic. Cuminte ca o bancă!

— Ce apucături de „băiat" ai!

— Cu-așa ceva în brațe nu-i de mirare!

— Vai, ce limbaj!

— Vai, ce bluză!

— Să știi că mi-o rupi!

— Trăiască acul de cusut!

— Am să-ți cos buzele!

— Cu ce?

— Cu acul.

— Unde-i?

— Vai, să știi că țip!

— Fii discretă!

— Iar ești spiritual?

— Preferi brutalitatea?

— Lasă-mă-n pace!

— Ai să te plictisești!

— Vai, ce impertinent ești!

— Ți-a căzut pelerina.

— Ridic-o, ești cavaler.

— Nu fugi?

— Ridic-o ș-ai să vezi!

O prinsese de un picior, ridicîndu-i cu cealaltă mînă pelerina întunecată ca umbra unui copac.

— Poftim pelerina.

— Lasă-mi piciorul!

— A căzut: vreau să-l ridic!

— Nu te obrăznici!

— În genunchi în fața piciorului!

— Îl meriți, știi unde!...

— Știu numai că-l merit.

— Să-i lustruiești botina!

— Și cizmele de călărie chiar, nu numai botina: botinele-s mai joase!
— Vai, ce obraznic! Lasă-mă!
— Am găsit un genunchi!
— Lasă-l!
— Nu pot. Îmi intră perfect în palmă! Parcă-i făcut pe măsură! Să știi că eu l-am pierdut!
— Să știi că țip... tare!
O sărutase pe gură, în plin.
— Miroși a tutun!
— Am și gust de tutun: nu?
— Nu știu, nu mă interesează!
— Încă o dată.
— Du-te!
— Vino!
— Să știi că nu-ți mai vorbesc!
— Da. Mă săruți.
— Eu!?
— Facem o experiență.
— Lasă-mă!
— Cu ce te pudrezi?
— Eu???
— Da-da! Am simțit în colțul gurii gust de pudră.
— Vai, ce minciunos! N-ai decît să mă ștergi cu batista!
— Te-am șters cu buzele!
— Numai obrăznicii spui!
— Și fac.
— Încearcă!
— Mulțumesc.
— Ce om! Parcă ești un copil!
— Puiu?
— Te rog să nu mă ofensezi! Nu știi să te porți cu femeile!
Se smuncise și plecase, dar nu înspre casă. O apucase către sat, foarte grăbită. Pe o distanță mai lungă, toate supărările au vreme să se convertească. Mai ales că Rodica nu putea suporta tăcerea. Irezistibil, ca o pasăre obligator limbută, deschisese gura, hărțăgoasă:
— Să știi că nu te pot suferi!
— Fii calmă, te rog!
— Iar ești obraznic!

— Nărav!
— Te-au nărăvit „doamnele" dumitale!
— Nu toate! Rodica, de exemplu...
— Nu mă tutui. Fii respectuos! Eu nu-s a dumitale!
— Domnișoara Rodica, de exemplu...
— Lasă ironiile fără sare!
— O fată de la „Humpel"!...
— Așa se vorbește?
— O elevă dintr-a șasea...
— Dintr-a șaptea!
— O elevă din cursul superior...
— Uf! Plicticos mai ești!
— Să ne întoarcem.
— Întoarce-te!
— Nu ți-e frică singură?
— Nu.
— Dacă ies lupii?
— Vai, ce demodat ești!
— De ce? Oițele nu mai sînt la modă, lupii da.
— Vai-vai! Ce impertinență! Ți se văd urechile...
— De ce nu-mi spui măgar curat?
— Fiindcă-s binecrescută.
— Și măgarii, cînd duc oițele, sînt foarte binecrescuți!
Începută și continuată pe acest ton, discuția fusese lungă și anostă. Totuși, Dănuț se distra cum te distrezi după masă înfuriind un sifon deșert. Își congediase creierul de la începutul discuției. Se simțea la același nivel cu Rodica. Replicele scurte săreau ca broaștele de pe șosea în gigantica flacără delicată a luminii de lună.
Pe la două de noapte, întorcîndu-se acasă, Rodica îi adusese la cunoștință motivul venirii ei:
— Să nu crezi c-am venit la dumneata ca să te văd!
— Nu mă îndoiesc! De asta ai venit prin întuneric!
— Nu poți fi serios o clipă?
— Noaptea, nu.
— Te rog taci!
— Am, ai, a...
— Am venit să te rog să-mi împrumuți o carte de cetit.
— Îți mai trebuie?
— Sigur. De ce-am venit?
— O carte de filozofie?

— Nu fi obraznic!
— Românească?
— Nu-mi trebuie!
— Roman?
— Sigur.
— Prost?
— Iar te obrăznicești!
— Cu poze?
— Mi-e indiferent!
— Depinde de poze!
— Mi-e indiferent!
— Hai și-ți alege.
— Ai înnebunit?
— De ce?
— Eu să intru la dumneata? Noaptea??
— Spuneai că nu te temi de lupi!
— Nu mă tem de nimeni!
— Atunci?
— „Nu se face." Și nu vreau.
— Ai să fii originală.
— Mersi! N-am poftă!
— O capeți... Știi proverbul!...
— Asta nu! Aștept aici.
— Ce să-ți aduc?
— O carte nostimă.
— Ce numești „nostim"?
— Ce-mi place.
— Atunci ia-mă pe mine!
— Iar te obrăznicești!
— Am propus!
— Nu accept.
— Păcat! Te-ai cultiva!
— Te rog!
— Să-l scol pe Puiu?
— Așa?... Să nu mai vorbești cu mine!...

Plecase iremediabil, fără să-și uite nici pelerina, nici batista. A doua zi dormise pînă la douăsprezece. După dejun dormise iar și jucase tenis cu Puiu. Iar noaptea, după ce adormiseră toți, se înființase din nou la fereastra odăii lui Dănuț, ca să-i ceară o carte.

— Allo!

— A-a-a! Ce surpriză! Ce eveniment!
— Dă-mi o carte. Cu dumneata personal nu vorbesc!

Dănuț o tratase cu un forte dicționar latino-român. Rodica îl luase, făcuse cîțiva pași, se înapoiase.

— Ești un măgar!
— Mulțumesc, dar spune-mi-o pe latinește, ca să-mi arăți că nu ești numai binecrescută, ci și cultă!
— Îmi dai o carte, sau plec?
— Dacă n-ai încredere în mine!
— N-o meriți!
— Dar o inspir!
— Nici!
— Din cauza întunericului! Par mai negru! Uite...

O ridicase de subțiori, smuncind-o pe fereastră în odaie.

— Știi că nu ești ușoară!
— Obraznicule!
— Uită-te la mine, să mă vezi mai bine!
— Ești în pijama?
— N-ai încredere nici în pijama?
— Lasă-mă să plec! Nu ești convenabil!
— Abia ai intrat!
— Vai, ce cochet ești! Ai pijamale de mătasă!
— Vrei să-ncerci una?
— Nici să n-aud!
— Mătasă bună! Dezmiardă pielea!
— Nu mă interesează!
— Nici n-ai încăpea! Ești... mai plină decît mine!
— Vai, ce minciunos!
— Eu n-am sîni!
— Obraznicule!
— De mine vorbeam!
— Oprește-te la vreme!
— M-am oprit la sîni... Mai sînt și alte rotunzimi!
— Spuneai că n-ai!
— Nu mă crezi?
— Nu mă interesează!
— N-ai făcut încă anatomia?
— Nu-ți mai răspund!
— Noroc că nu-s profesor!
— Ești un...
— ...măgar. Asta-i răspuns la zoologie!

— Vai, ce pedant ești!
— Vai, ce haz, ai!
— Atunci plec.
— Încearcă.
— Să știi că țip dacă nu mă lași!
— Te-aude Mircea și te compromiți!
— Nu ești cavaler de loc!
— Nu-s ambițios!
— Plec!
— Pe geam?
— Ba pe ușă!
— Cheia-i în buzunarul de la pijama.
— Dă-mi-o.
— Ia-o!
— Crezi că mi-e frică?
— Mă abțin de a te jigni!
— Ce faci?
— Ți-am sechestrat o mînă.
— Dă-mi drumul.
— Ce căutai în buzunarul meu?
— Cheia!
— Nu-i.
— Mincinosule!
— *„Maître Corbeau, sur un arbre perché, tenait dans son bec un fromage"*...
— Dă-mi drumul!
— ...*„Maître Renard, par l'odeur alléché, lui tint à peu près ce langage"*...
— Lasă-mă!
— Cu ce te parfumezi?
— Nu te privește!
— Am un nas experimentat!
— Lăudărosule!
— Te parfumezi prea tare!
— Auzi impertinență!
— E plăcut, dar...
— Dar?
— ... nu-i prudent! Mîne dimineață Gheorghiță va mirosi cine a fost la mine!
— Asta-i!
— Și Mircea.

— Te rog! El nu știe cu ce mă parfumez!
— Te-a întrebat?
— Crezi că toți sînt răucrescuți ca dumneata!
— Da! Îmi fac iluzii!
— Îți faci cam multe iluzii!
— Tinerețele! Tinerețele!
— Fumurile! Fumurile!
— Focurile! Focurile! intonase Dănuț, cuprinzînd-o.

Cu unele femei, lupta corp la corp e un preludiu — spirală răsucită perpendicular pe apropiata orizontală basoreliefată.

Cu unele fete, lupta corp la corp e o trîntă erotică: un dans modern, cu pași mai aritmici, mai variați, mai violenți și mai caști; căci ritmul lasciv al trupurilor alăturate și atente — sau beate — oricît de sprințar și de săltăreț ar fi, dansul duce pînă departe curba erotică, pe cîtă vreme trînta, oricît de strîns înlănțuite ar fi trupurile tinere, tocmai fiindcă sînt tinere și uituce, devine pînă la sfîrșit luptă curată, fără de nici un alt scop, din ce în ce mai sinceră, mai animalică.

Puterea unui bărbat niciodată nu-i deplină cînd luptă cu o femeie. Fără să vrea, e amuzat de rezistența ființei mai slabe, și fără să știe, ocrotește, îngăduie temeritățile celuilalt trup. Femeia luptă ambițioasă să-și valorifice puterea — o nouă cochetărie, cu o armă luată din mînile bărbatului.

Bărbatul se joacă — leu indolent — bucuros să fie maltratat, măgulit de valul îndărătnic și întărîtat, care-i dovedește că e stîncă. În aceste lupte, bărbatul rîde — deseori gîdilit — femeia răsuflă din greu, încordată, cruntă, dîrză, totdeauna serioasă. Uneori, la sfîrșit, femeile plîng — de ciudă c-au rămas femei — alteori rîd cu obrajii aprinși ca după un înot prin valuri mari. Unele așteaptă să fie consolate la sfîrșit — ca să reîntroneze aspectul dominator al feminității pînă atunci vasale — altele doresc să reînceapă lupta, convinse că au biruit realmente, setoase de victorii bărbătești. Dar toate — mai ales fetele — după astfel de lupte, sînt frumoase, biciuitor înflorite în grădinile ambigui: cu ochii poleiți, obrajii prospăt colorați, buzele umede ca după mușcături, părul atît de ciufulit, că pare creț, și neorînduiala vestmintelor ca a frunzișurilor în vînt puternic.

Aceste lupte, pentru tineri și pentru fete, au semnificația ploilor de vară. Repezi, impetuoase, după ele rămîne zîmbetul salivat ca un curcubeu. Tot ce tăcerile enervate și penumbra vorbelor și lecturilor cu două înțelesuri acumulaseră ele descarcă, odihnind și ostenind altfel decît vorbele, lecturile și tăcerile. După ele urmează — deși s-ar părea ciudat — clipe de camaraderie, fără de nici un echivoc. Glumele, robuste și familiare, de o parte și de alta, sînt întocmai ca ale băieților după o partidă sportivă. Mînile și trupurile nu păstrează amintirea trupului potrivnic decît din punct de vedere combativ: o forță ciocnită de altă forță. Oricît de intime ar fi fost apucăturile din cursul trîntei, trupurile, devenite egale prin luptă, le-au acceptat fără rezerve, comentarii și pudori, dîndu-le o valoare pur atletică. O simplă strîngere de mînă, cu joc de epidermă, este mai atîtătoare decît o statornică și deplină alipire în luptă, după cum fotografia unei femei goale în întregime se numește nud, pe cîtă vreme fotografia unei femei goale cu pantofi și ciorapi lungi e de cele mai multe ori indecentă, trivială sau pornografică.

După luptă, și Rodica și Dănuț osteniseră. Și cum tăcerile Rodicăi erau ca o sală de spectacol după reprezentație, Dănuț căscase, Rodica îl imitase; Rodica plecase la culcare; Dănuț se culcase. Amîndoi dormiseră bine—ca după muncă.

Cîtăva vreme, subt pretextul cărții de cetit, își serviseră regulat dușul *écossaise* nocturn. Începuseră să-și spuie pe nume, fără ca Rodica să mai protesteze. O complicitate permanentă, cu caracter sportiv și licențios, — și poate romațios într-un fel — îi familiarizase.

Dănuț se simțea de ajuns de bine. Fără să-l preocupe, Rodica-l ocupa, înlocuind tenisul, călăria, patinajul, boxul, floreta, flirtul, cinematograful, glumele cu băieții și plimbările pe Calea Victoriei sau la Șosea, cînd ochii iau aperitive de feminitate — făcîndu-i tolerabilă o castitate păstrată de la începutul vacanței.

Dar sufletul, ca și înainte, nu mai „suna". Orișice vibrație amorțea brusc, tăiată, ca a unui cristal acoperit cu mîna. Nu scria nimic. Privea uneori, răsfoia chiar, cele două caiete de la Monica, intrigat, uimit și înfricoșat puțin. Cum izbutise oare să „umple" un caiet întreg în vacanța trecută? De unde atîtea reflecții, emoții, metafore, fantezii, născociri,

împărecheri? De unde?... Zburdălnicie juvenilă, probabil. Fermentația mustului. Desigur că toți băieții treceau prin aceasta! Evident! Care băiat nu face versuri, literatură? Unii cu mult talent, alții cu mai puțin, alții fără. Dar toți scriu, fiindcă toți simt nevoia de-a scrie, de-a exprima, de-a expulza preaplinul sufletesc. Nici metafore nu mai făcea — în vorbă, natural! La scris nici nu se mai gîndea! Adică avea la îndemînă metafore, cum avea și Olguța, cum aveau și atîția alții metafore confecționate cu mintea, metafore care traduc mai expeditiv decît vorbirea curentă gîndul — dar metaforele cu parfum de adînc sufletesc nu mai veneau. Într-adevăr, acelea „veneau". Răsăreau involuntar din funduri opace, uneori străvezii, fragil închegate, împaienjenite de somn și tăcere, ca înserarea înflorită a stînjeneilor; altele izbucneau zvîcnind, grele, ca jocul delfinilor în val și soare; altele îl făceau să clipească zîmbind, ca bulgărul de lumină pe care un copil ți-l aruncă în ochi cu oglingioara de buzunar; altele, nesimțite, vesteau parcă printr-o respirație prezența lor, ca blîndele fete ale adolescenței cînd își apleacă bărbia și genele pe umărul tău, să vadă dacă nu-i prea trist versul pe care-l cetești; altele răspîndeau triste nostalgii de tinerețe, ca boschetele de lilieci cu parfum de colb și ploaie; altele tropăiau, drăcoase și ireverențioase, ca un copil desculț pe lespezile unei catedrale; altele tremurau ca lacrima pe capăt de geană; altele iradiau, ca zîmbetul în curcubeiele clăbucilor de săpun; altele înfricoșau, ca fîlfîirea unei sutane preoțești în noapte; altele îmbărbătau, ca senzația mușchilor tari; altele răspîndeau soare și frăgezime, ca o fată între cernite maici; altele îngreuiau imens și delicat, ca umbra unui munte; altele, gest viu de izvoare, luminau o fugă; altele, gest vast de fluvii, profetizau o tăcere...

Pe atunci — împărtășise și Monicăi această impresie — își simțea uneori sufletul ca o mare întindere de neguri, cu un foc îndepărtat, roșu-întunecat, spre care înaintau mulțimi...

Adina!

Ioana!

Rodica!

Adina intrase în el, dar ieșise și nu uitase nimic, sau se mutase el definitiv din spațiile ocupate de Adina.

Ioana: o mînă întinsă pe fereastră. Mînă prea parfumată. Dătătoare de migrene. Închizi fereastra și deschizi altă fereastră: Rodica. Nici atît! Rodica era în casa de peste drum. Distracție de seară. Schimb de mimică, de gesturi. Tragi cu ochiul cînd vecina se dezbracă, închizînd — ea — la timp lumina. Dacă vecina mai rămîne, e o distracție gratuită, dacă nu... vine altă vecină în locul celeilalte, sau nu te mai uiți peste drum. Nici nu-ți trece prin cap să cobori scările casei tale și să le urci pe ale casei de peste drum. Flirt între două odăi ale unor case deosebite, așezate față-n față. Întîmplare! Pierdere sau trecere de vreme!

Un om își pierduse umbra; el își pierduse sufletul. Apucaseră pe două drumuri osebite, și se rătăciseră.

Ah! Să-ți întîlnești sufletul deodată, față-n față! Senzația mării — vast, vast, vast — după ce-ai stat între ziduri! Să-ți dilați plămînii în fața sufletului și să știi că-i al tău!

Nu! Moment exuberant și credul al tinereții, și nimic mai mult! Trebuia să renunțe la marea neliniște pe care o numea talent: vibrație necontenită a sufletului; cadență statornică de mare lîngă țărmuri stîncoase; vînt sărat, irizat de spumă; blestemul orgolios al belșugului... Era Dan Deleanu, elev în clasa opta modernă. Încă un an de școală. Mircea își prepara clasa opta în vacanță. El nu era în stare să învețe.

Clasa opta, apoi... Nu-și simțea nici o preferință, nici o aptitudine, nici o vocațiune. Crezuse că literatura... La o parte!

Rămînea în picioare diagnosticul chiromancienei Ioana. Echilibru perfect. Viață liniată ca o foaie de caligrafie, în care zilele vor avea aceeași curbă, aceeași grosime, același calm aplicat, din care neprevăzutul era exclus. Burghez! Soție, copii, bătrînețe: viață ortografică.

Nu! Avea mai curînd siguranța ratajului. Lipsă de egalitate a energiei, absențele ei prelungite ca ale unui musafir într-o casă plicticoasă unde nici femei frumoase nu-s; lehamite de tot; nevoie de huzur trîndav, repulsiune pentru efort; lene, dorință de lene — „da'muiați ți-s posmagii?" — orientalism cu gura căscată după fructe îndatoritoare; somnolență, fum de țigară în plafonul casei sau al cerului; lipsă de cochetărie a voinței...

În fond, nu-l interesa nimic! De la începutul vacanței, creierul nu ceruse — și el nu-i dase — nimic; romanele senzaționale nu le putea socoti hrană! Ca o cămilă răbdătoare la flămînzeală sau sătulă cu lunile, creierul rumega vechituri, fără să protesteze. Nimic nou. Nu-l interesa nici politica, nici sociologia — dramatizată de războiul european — nici filozofia — pare-se atît de necesară minții, la vîrsta lui — nimic, nimic! Se simțea ignorant, sau, mai rău, semidoct.

Deviza lui ar fi fost: „Lăsați-mă în pace! Fiți voi deștepți, culți, triumfători, puternici. Mie dați-mi pace! Nu sînt singurul imbecil pe lume! Dar și imbecilii să-mi dea pace! Să-și caute toți de treaba lor. Nu-mi trebuie nici ajutor, nici bunăvoință, nici sfaturi, nici dojane, nici experiența altora, nici înțelepciunea lor"...

Bietul Herr Direktor! Ce deziluzie! El, care-l vedea pe Dănuț întocmit după chipul și asemănarea lui, să știe conținutul acestui aspect bărbătesc, însuflețit de o energie sportivă, elegant și cu aventuri!... Renunțase — poate cu o nemărturisită strîngere de inimă — să-l vadă pe Dănuț inginer, cînd, la sfîrșitul clasei a patra, Dănuț alesese — liber, cum vroia Herr Direktor — secția modernă în locul celei reale. Herr Direktor fusese convins că alegerea făcută de Dănuț era un act conștient, deliberat, o atitudine în fața vieții și a viitorului. Cînd colo, Dănuț alesese moderna așa, într-o doară, cum alegi între două străzi care duc spre casă strada X fiindcă-i mai puțin antipatică decît strada Z, care-i plină de cîini răi, în timp ce strada X, pe lîngă dulăi, mai are și o casă unde zărești uneori o fată nostimă

Bietul Herr Direktor! Pătruns de certitudini științifice asupra rolului unei anumite educații! Convins că floreta, mănușile de box, patinele, călătoriile și autoguvernarea cu vag supracontrol pot atletiza un suflet moștenit de la alții!

Se simțea identic cu ceea ce era pe cînd Olguța îl numea Buftea, plus Adina & Ioana, Rodica & comp.

Da! Asta era. Hotel locuit de femei. La no.1, etajul întăi, stă Roza; de la no. 25, etajul al doilea, a plecat Olimpia; la no. 3, Marta cîntă cantonete; la no. 9, Nineta se sfădește cu madama etc. ... Și proprietarul hotelului, sau proprietăreasa, de o grăsime asexuată, cu țigară și cafeluță,

așteaptă clienții și guvernează domnișoarele, cu gesturi pline de inele false și vorbe pline de locuțiuni...

Ce minciuni! Farmecul tinereții! Ah, unde-i tinerețea? Dă-mi cei optsprezece ani: să vezi atunci!... La fel cu dragostea!

Dar ia să ai curajul să le spui: „Tinerețea? Te plictisești întocmai ca la bătrînețe, numai că toată lumea îți spune — cu exclamații mai ales — că ești fericit, că ești demn de indiviat. Unii cred. La bătrînețe te plictisești la fel, cu diferența că nimeni nu te felicită și nici nu te invidiază. Parcă-i mai preferabil!

Dragostea? Mănîncă și te satură. Dar nu cere la friptură muzică de Wagner — fiindcă-i pasionată — nici nu te scobi în dinți cu acorduri de Beethoven! Porcii sînt mult mai porci — n-au primit nici o educație — dar sînt mai puțin cabotini: iarăși lipsa de educație."

Încearcă să le împărtășești astfel de reflecții naturale ca strănutul și căscatul: te lapidează, te internează la balamuc sau îți spun că pozezi.

Mare porcărie!

Cu astfel de reflecții și încheieri gravitînd în jurul acestei finale formule, Dănuț își trecea după-amiezele — dimineața dormea tîrziu, simetric cu Rodica — așteptînd fără mare entuziasm, dar nici cu prea multă scîrbă, noaptea.

Aceasta se întîmplă în după-amiezele mai active. Erau și mai pasive decît atîta! Cu alte cuvinte, nu numai că nu făcea nimic, dar nici nu gîndea nimic. Fuma — începuse să priceapă fumatul, distingînd nuanțele tutunurilor — căsca, iar fuma, iar căsca, dormitînd cu ochii deschiși sau închiși, contempla „natura moartă" a unui cuier sau atitudinea unei ghete zvîrlite, urmărea muștele, uneori le ucidea cu șervetul — sport de interior — fredona obscure reminiscențe muzicale sau fragmente din acelea pe care gramofoanele ți le varsă în urechi cînd ești plictisit sau ai migrenă, își examina unghiile, își umfla și dezumfla obrajii...

Romane senzaționale nu mai cetea. Nu fiindcă se stima mai mult! Nu-l mai antrenau. Erau prea identice. Putea să-și facă singur romane senzaționale, dormitînd, fără să-și mai oștenească ochii cetindu-le. Și, pe lîngă asta, în afară de propria lui inepție — cu care era obligat să se acomodeze — altele nu mai putea suporta. Tipărite, mai ales!

Uneori, cine știe cum, ajungînd în birou întra rareori în acea odaie fără pat — se așeza în fotoliul comod și germina acolo. Fuma, căsca, bălăbănea picioarele atîrnate-n unghi pe spetează. Apoi lua un creion și o foaie de hîrtie. Începea prin a se iscăli:

Dan Deleanu
Deleanu Dan
Daniil Deleanu
Daniel Deleanu
Dan
Dan
Deledan
Ledaned
Nadunaled

Iscălituri cu tot soiul de caligrafii: unele obscure, ca ale doctorilor pe rețete sau ale portăreilor pe notificări; altele supreme, testamentare; altele enervate, ca girul pe poliță; altele răspicate, pentru posteritate, ca iscălitura domnișoarelor subt primii crini pictați; altele fără majuscule, ca versurile lui Francis Jammes; altele cu majuscule monumentale, ca doi elefanți dadace la copii. În sfîrșit, făcea treabă.

Apoi, blazat de efortul literar, aborda desemnul. Spre deosebire de Victor Hugo și alți literați celebri, Dănuț avea o totală inaptitudine pentru desemn. Știa să silueteze case. Un pătrat mare: casa. Două patrate mai mici cu zăbrele, lateral situate: ferestrele. Un dreptunghi ca o măsuță de noapte: ușa. Două tuburi din care se încovrigau două spirale: hogegile cu fumul. Încerca să facă și profiluri. Toate aveau frunți colosale, nasuri romane, guri de babă știrbă și bărbii wagneriene. Urechea, așezată cam înspre frunte, era reprezentată printr-un 3 lălîu. Ochii nu-l interesau. Punea și musteți cîteodată, pentru variație. După ce crea vreo patruzeci de profiluri, avea senzația celui care-a fumat patruzeci de țigări în șir, cu scrumelnița plină la nas. Manuscrisele nu le păstra.

După ce lucra în biurou, se odihnea în etac.

Și iar venea noaptea. Și iar după-amiaza.

Vacanța trecea ca o duminică provincială cu dimensiuni de anotimp, cu deosebirea că după duminecă vine luni

— șaișie zi, dar zi — pe cîtă vreme după vacanță începe întreg anul școlar, cu vacanțe, dar an.

De la o vreme, grație Rodicăi, Dănuț își descoperise aptitudini pentru un gen literar nefrecventat pînă atunci: romanul.

Iată pe scurt biografia acestei aptitudini.

Rodica n-avea nici o pretenție de-a pătrunde în sufletul cuiva, nici curiozitatea. Se împiedeca de trup, în primul rînd, și în al doilea rînd, vorba românului: „Ce-i în mînă nu-i minciună". Sufletului — acest gen de minciună — Rodica prefera trupul: acest gen de adevăr.

În schimb — tot de meleagurile trupești e vorba — Rodica vroia să cunoască „trecutul" flirturilor ei: adică pe toate Rodicele de înaintea ei, pînă la ea. Curiozitate istorică, pe care-i bine să o aibă toți cei ce guvernează.

Cum „istoria" lui Dănuț nu-și găsise cronicarul, Rodica îl persuadase să se autocronicărească. Întîiul roman povestit s-ar putea intitula:

Adina Stephano
sau
Sedusa de la patinaj
sau
Femeia cu cei mai frumoși sîni
sau
Fetița cu trup de Salomee
sau
Soțul înșelat
sau
Donjuanul de la „Lazăr"
sau
Nu vă încredeți în bărbați

Roman palpitant, se înțelege.

Deși avea o recentă experiență a acestui gen și a modului cum reacționează lectorul la desfășurarea evenimentelor — sărind descripțiile, făcînd viteză cu acțiunea — Dănuț nu trăsese foloase literare de pe urma ei.

Avea și el acțiune — cînd vine soțul înșelat; cînd eroina doarme, și eroii, temerari ca toți eroii, îi fac bezele din ușa etacului, degustîndu-le între ei; cînd eroina convinge pe soțul înșelat că eroul licean e nepotul proprietarului,

trimis de acesta după chirie etc... dar avea năravul digresiunii psihologice: de ce soțul nu *vedea?* De ce eroul nu se temea? De ce eroii îl bravau pe soț? De ce soțul se temea de erou?... Rodica proceda întocmai ca Dănuț pe cînd era lector de romane senzaționale. Sărea digresiile psihologice, adică între timp se preocupa să găsească raportul cel mai avantajos dintre fustă și pulpe: pulpele să se vadă fără ca fusta să pară dinadins ridicată. Și palpita:

— Vai, ce obraznici! Vai, ce ipocriți! *Fi, les vilains!...*

Aceste exclamații se refereau la eroii romanului, cînd înfruntau bănuiala sau certitudinea soțului, adică erau „în acțiune".

Al doilea roman s-ar fi putut intitula:

O cursă pe bihuncă
sau
Parfumul de violete
sau
Milionara perversă
sau
Tînărul și mai pervers
sau
Palatul de la Sălcii
sau
Tiranul de la Medeleni
sau
Din dramele geloziei
sau
Nu vă încredeți în bărbați

Apărea către sfîrșitul romanului un personaj cu numele Rodica. Oricum, e măgulitor să te vezi figurînd într-o operă literară!

— Vai, e așa de interesant! De ce nu-l scrii? Așa femeie! Cînd cetești, nici nu-ți vine să crezi! Îți pare că-i invenție!

A! Dar Rodica nu cunoaște alte „romane trăite"!

Titlul simetric al tuturora ar putea fi:

Atît de tînăr și atît de precoce
sau
Un singur băiat și atîtea femei
sau

El atît de crud, ele atît de lejere
sau
Două dintr-o dată
sau
...chiar trei
sau
Cine le mai știe
sau
Nu vă încredeți în bărbați!

— Vai, ce bine-i să fii băiat!

Ceea ce dovedește că Rodica participa, trup și suflet, la aventurile unicului erou al „romanelor trăite".

Aceste romane, avînd ca subiect predilect amorul, conțineau și pasagii pe care o fată nu le poate „asculta". Ajungînd la aceste inevitabile pasagii, naratorul se oprea, avînd aerul că filele cărții din care cetește nu-s tăiate. Binevoitoare, Rodica servea de *coupe-papier*.

Unele momente — de pildă scena în care eroul o seduce pe eroină cu o singură sărutare, dar o sărutare între sărutări, o indescriptibilă sărutare — aveau nevoie de lămuriri, căci Rodica nu suporta vagul decît în învățătură. Atunci se întîmpla acea sublimă înfrățire, acea intimă colaborare dintre lector și autor — frecventă chiar cînd autorul e absent — constînd dintr-o plasticizare imaginativă a lectorului, care compensează puncte-punctele sau clarobscurul lăsat înadins de autor. Cînd era Rodica sadea, Rodica nu accepta fără lupte sărutarea pe gură. Dar, cînd Rodica încarna o eroină—adică o suplinea lămuritor în ordinea concretă — și cînd Dănuț nu mai era Dan, ci eroul Dan, Rodica încuviința să fie sedusă și eroul-autor profita, pentru a-i dovedi că buzele care știu să cuvînte știu tot atît de bine și să sărute. Nu regreta nici eroina, nu păgubea nici autorul. Buzele Rodicăi aveau profesiunea sărutării nutritive; nici dinții lui Dănuț nu erau diletanți.

Un nou „roman trăit" se compunea de la sine, noapte cu noapte, în muzica învăluitoare a celor povestite. Ciudat! Toate „romanele trăite" de pînă atunci, după ce aduceau eroinei dezastrul biblic, de la primele foi, îi aduceau pe rînd toate dezastrele, datorită eroului seducător și eroinei fără apărare. Romanul cel mai recent — Rodica-Dan — le

contrazicea pe celelalte tocmai prin absența dezastrelor, începînd cu primul, cel liminar. Poate fiindcă autorul devenise mai cumsecade evoluînd, sau poate, mai degrabă, fiindcă eroina ultimă — Rodica — instruită prin lecturi recente de ticăloșia eroului — Dan — dovedea autorului — Dănuț — fructul experiențelor de la el căpătate, neacceptîndu-l pe celălalt.

Cine-a spus că romanele de dragoste conrup?

Rodica, zilnic primită în odaia ispitelor și așezată pe rugul lor — cea mai comodă poziție cînd asculți e să stai culcat — se dovedise mai sfîntă decît cea din Orleans, căci Ioana d'Arc arsese, pe cîtă vreme Rodica, incombustibilă, exclama ca și înainte:

— *Jeux de mains, jeux de vilain!*

E drept că mai era și Sevastița! Încetul cu încetul, prietenii Rodicăi, seara, nu mai găseau „apă de băut" în odaia de culcare. Lui Dănuț ar fi urmat să i-o aducă Gheorghiță. Dar Sevastița îl servea din toată inima pe „conașu Dănuț".

Acest capitol, însă, nu fusese intercalat în nici un „roman trăit" din acele povestite Rodicăi. Avea și Sevastița dreptul să cunoască, fragmentar măcar, capitole inedite pentru Rodica și pentru toți lectorii prezenți și viitori ai stăpînului său.

Fiorosul Barbă-Albastră din cunoscuta poveste avea o încăpere încuiată, în care soția actuală, deținătoarea cheii, n-avea voie să intre. Natural, intra, făcînd loc soțiilor viitoare.

Cercase și Rodica să intre în camera interzisă. Într-o seară, raporturile dintre narator și auditoare fiind aceleași, Rodica, tocmai cînd vibra finalul unei proaspete aventuri, exclamase:

— Ia spune-mi, ce-a fost cu Monica?

— Ești o gîscă!

Rodica era atît de convinsă că nu era, încît după două nopți de meditare în singurătate, alături de camera Monicăi, venise la fereastra lui Dănuț să-l anunțe că nu mai vorbește cu el. Consimțămîntul tăcerii o jignise mai mult decît epitetul ireverențios. Dar și jignirile Rodicăi aveau darul să se repare de la sine. Așa că după alte două nopți reparatorii, venise cu replica:

— Să-ți fie rușine! Ești un măgar!

Numitul nu zvîrle totdeauna și numele său nu-l irită. Dănuț acceptase epitetul — convins că-l merită — Rodica îl obligase să retracteze „gîscă", sigură că nu-i. Și, ca să i-o dovedească, de atunci niciodată nu mai confundase iazul gîștelor cu lacul lebedelor.

•

O zi de august, aromată și toropită ca o femeie goală întinsă pe plajă la soare, cu ochii negri ai umbrelor subt părul întunecat al livezilor. Prea leneș ca să iubească, trupul tolănit se cocea. Zările erau argintii ca brațele, mai albe cînd mînile înnodate la ceafă fac pernă capului lăsat pe spate.

Ierburile țîrîiau; găinele cotcodăceau gutural.

Hulubii! Hulubii! Dulcele gemăt al hulubilor între cer și pămînt, ca sînii între umeri și pîntece.

Dănuț fuma la el în odaie, cu storurile lăsate. Scrumul cădea, cînd îi era să cadă, oriunde: pe pat, pe covor, pe pieptul lui Dănuț. În penumbră, fumul albăstriu suspenda fine hamace, rotunjite parcă de un trup întins în ele, apoi se destrămau lent.

„«Visul» reprezentat pe o carte poștală ilustrată!" constată Dănuț și căscă.

Cînd te-ai deprins cu ea, plictiseala devine un fel de distracție, comodă, cum e somnul pentru cei care nu-și pot plăti alte distracții.

Dănuț își descheiase pijamaua din pricina amiezei grele. Meditațiile fugeau de căldură, îndreptîndu-se spre limonade, oranjade, mazagranuri, harbuji de la ghețărie, înghețate de fructe reci ca o clanță în ger; băi în rîuri de munte, din care răsari roș și înviorat ca dintr-o sanie cu zurgălăi; dușuri urzicătoare care te fac să oftezi femeiește și să nechezi; țurțuri de gheață de pe uluce, pe care-i fumezi, îi sugi și-i rontăi; pivnițe cu masca de umbră pe față, pîndind după ușă, pe ale căror prime trepte stă oala cu smîntînă acoperită cu foi de brustur și cofița cu fragi rămași de la dejun, și-n fundul cărora, într-așa răcoare că-ți vine să strănuți, ștergi cu degetul colbul unei sticle de vin îngropate sau mănînci un morcov ales din grămada cepurilor cărămizii cu codiță verde...

În pivniță, Sevastița era ca o legumă păstrată pe nisipul din fund.

Zîmbi. Nu era de loc scîrbit, nici umilit de pietroasa Sevastița. Dimpotrivă, scurtele întîlniri cu ea îi lăsau parcă impresia nouă că a păscut iarbă verde. Nu schimbau nici un cuvînt. După o viguroasă tăcere, Sevastița pleca oftînd cu tot pieptul ei de o atletică feminitate. Și zdup-zdupul pașilor ei pe treptele pivniței sau pe dușamelele odăii răsuna alegru ca o bătaie de inimă după victorioasă fugă. Ce sunet franc și sănătos avea trupul lovit de-al Sevastiței! Nimic lubric, nimic echivoc, nimic întristător. Parcă trecuse un copac prin odaie sau prin pivniță!

Nu pricepea de loc de ce plîngea atît de jalnic literatura în fața Sevastițelor!

Cînd mușți dintr-un măr cam acrișor, dar rumen bine și lucios la față, desprins de pe o creangă benevolă, îți vine să plîngi de mila mărului sau să te crezi antropofag? Nu! Dimpotrivă, simți că fraternizezi cu livada. Ea îți dă mere, tu i le mușți; ea te așteaptă, tu o găsești. De ce vedea literatura altceva în Sevastițe decît mere acrișoare de livadă? Mănîncă-le sau mușcă-le pe rînd: dau poftă de mîncare și veselie gurii. Desprinde-le și scutură-le: dau farmec plimbării și voioșie brațelor.

Și dacă literatura se uită urît ca popii, răspunde-i: „Mortăciune, livezile-s făcute pentru oameni teferi. Dacă ți-e frică și nu cutezi, cumpără-ți fructele din piață cu kilogramul, zăvorăște-ți ușile, ferecă-ți obloanele, acoperă-ți icoanele, și-n întuneric, mănîncă și suspină, mestecă și bocește-te. Obrazul tău nu-i vrednic să rîdă în livezi!"

Pentru întîia oară de la începutul vacanței, simțise nevoia să-și pulseze trupul într-un poem. Nici vers, nici proză.

Ca un joc de mușchi cînd ești gol în fața tinereții sau a oglinzii:

Sînt fratele motanilor!
Pe-acoperișuri nalte, prin ierburi, prin copaci,
Pe garduri sau pe turle,
Cu ochi lucioși pîndesc.
Ascult cum sună sîngele, și vînt, ca vîntul sînt,
La pîndă: salt, cădere, sau scurtă tresărire.

Am blană moale, coadă și ochi de soare.
Ghem sau șarpe, umbră sau jăratec,
Trupul mi-e lung, miaun prelung
Spre dragostea care m-așteaptă,
Ghem sau șarpe, umbră sau jăratec.

Vioarele, vîntul și carnea
Mi-au dat suspinul și stridența.
Gem: scîncetul copiilor din leagăn.
Gem: gemătul femeilor din brațe.
Gem: plînsetul cocorilor din cer.
Gem: osia pămîntului cînd hățurile-s iureș în mîna lui Satan.

Ciolane iuți și gheare
În spumele de puf,
Corniță sau urechi,
Vedenie sau fiară...
Pe-acoperișuri albe de lună — diamant —
Ascultă pasul umbrei cu și mai lungă umbră,
Cum suie, se întinde, undoaie, salt... și cade...
Ciolane iuți și gheare
În spumele de puf,
Corniță sau urechi,
Vedenie sau fiară...
Sînt fratele motanilor!

Scrisese acest poem cu cîteva zile mai înainte, nu în caietele căpătate de la Monica, ci pe o carte poștală. Scris în etac, poemul rămase acolo în saltarul măsuței de noapte. Evident, nu-l arătase Rodicăi, deși îl rugase de nenumărate ori să-i arate o poezie de-a lui. Singura literatură destinată Rodicăi erau romanele verbale pentru ea ticluite. În ziua cînd îl scrisese, prompt ca o partidă de tenis cîștigat „sec", se înfierbîntase. Înjghebase un plan. Întîlnise un titlu frumos ca un zeu păgîn:

GOL

Proiectase un ciclu de poeme trupești. Părăsit de suflet, îi rămînea trupul. Să-l cînte fără sfială. *Gol* avea două semnificații: fără suflet, întîia; cu trupul gol, a doua.

Băuse cafele, fumase țigări, se plimbase prin etac: fapt nou. Clipe de sărbătoare în etacul romanelor senzaționale și al Rodicăi. Aterizase deodată soarele și aerul. Ziua trecuse repede. O dată cu noaptea venise și Rodica... A doua zi se deșteptase pe la douăsprezece. Se îmbrăcase, mîncase, venise în etac, se culcase, fumase, căscase. Titlul *Gol* răsuna a pustiu, ca un căscat de pensionar. Renunțase, fără de nici o supărare. Sîcîit puțin, totuși, de el însuși, ca de cineva care ți-ar oferi un ananas proaspăt de pildă, sau stridii, și după ce le-ai accepta încîntat, ți-ar răspunde că nu are. Glumă de prost-gust.

...Aprinse o nouă țigară, lăsînd-o pe cealaltă să fumeze nestinsă alături de scrumelniță.

Cineva bătu la ușă.

Intră... Ce vrei, Gheorghiță?

— O venit o fetișcanî. Zîci cî-i di la Sălcii. Faci pi cucoana, d-ai de-a noastră!

— Cum?

— O venit o fatî di la Sălcii.

— Unde-i?

— În docar.

— Ce vrea?

— Are un belet, da' nu-l slăbești din mînî! zîmbi Gheorghiță.

— De la Sălcii... un bilet, medită Dănuț cu glas tare. Pe cine caută?

— Pi mata, conașule.

— Spune-i că nu-s acasă... Adică spune-i să dea biletul.

— Nu vre, conașule. Îi îndrăcitî rău!

— Spune-i să vie.

Ce mai vroia cu el?... Poate că-i cerea înapoi niște cărți împrumutate. Uf! Lichidarea...

— Ce vrei, fetițo?

„Fetița" era una din subretele Ioanei, impecabil îmbrăcată.

— V-a trimis doamna o scrisoare... V-așteaptă amîndouă doamnele, adăugă ea privindu-l lung. Aveți și un pachet.

— Care doamne?

— Doamna Ioana și duduia Adia.

— Adia?!

— Duduia care-a venit cu conașu Pașa.
— Pașa? !
Subreta ridică din umeri.
— Pachetul e de la duduia Adia.
Desfăcu dintăi pachetul.
— Ce-i asta?

Un caiet, mai îngust decît obișnuitele caiete, legat în piele de un castaniu închis, cu sculpturi ca un fragment de strană voievodală. Cînd apăsai scoarțele de piele, degetele se afundau. Nu văzuse niciodată o legătură atît de frumoasă, nici atîta îngrijire în cele mai mici amănunte. Cine-ar avea curajul să scrie într-un astfel de caiet?

— Asta-i pentru mine?
— De ce nu cetiți scrisoarea?
Desfăcu plicul.

Sălcii

Iubite prietene,

Sper că nu ești bolnav. Și totuși, numai o boală ar putea justifica atîtea absențe nemotivate. Sau ți-ai uitat prietena și după-amiezele petrecute la Sălcii în tovărășia ei? Sînt realmente alarmată! Și doresc ca veștile bune să nu mi le aducă o scrisoare, ci dumneata însuți, căci scrisorile, oricît de frumoase ar fi, nu pot înlocui prezența persoanelor simpatice.

Haide! Un pic de energie! Smulge-te lecturilor sau scrisului (căci a trebuit să aflu de la alții că modestul meu prieten este poet, și nu mă îndoiesc că versurile sale sînt la înălțimea lecturilor), gătește-te cu cele mai frumoase haine, suie-te în docar sau încalecă pe impetuosul Zdup și vino la noi.

La „noi": ai observat?

În absența dumitale — *les absents ont toujours tort* — „eu" am devenit „noi", și nu e vorba de o episcopală persoană întîia, ci de un veritabil plural. Dacă „eu" nu e suficient de atrăgător pentru a scoate din singurătate pe un sibarit, „noi" e atît de irezistibil, încît ar scoate din minți și pe un sfînt.

Adia — n-ai uitat-o pe Adina! — e la Sălcii. Ea îți trimete acest caiet adus de la Florența, pe care, mărturisesc, am vroit să ți-l fur. Dar poeților li se cuvin toate cele, chiar și femeile, pe cînd femeilor nu li se cuvine nimic, nici caietele destinate poeților.

Vezi ce rea sînt, bunule prieten! Vreau să fur tot din mînile Adiei. Păzește-o! E așa de mică!

Pe cînd îți scriu, s-a aplecat peste umărul meu, și apropierea ochilor ei verzi mă face să mă cred la Veneția, cu laguna alături și gondola pe ea.

Lipsește numai gondolierul cu păr buclat și brațe de fier!

A dumitale devotată prietenă,
Ioana Pallă

Dănuț zîmbea. Un zîmbet pe care nu i-l văzuse niciodată Ioana Pallă și pe care nici nu i-l bănuia.

Adăugase și Adina nu mai două vorbe ghemuite subt fastuoasa slovă a Ioanei.

Te aștept, Dănuț,
Adina

Zîmbetul lui Dănuț se crispă: o milă acră.
— Te rog așteaptă afară răspunsul.

Prezența acestei subrete imperative îl ofensa. Îi vorbise ca unei servitoare, ceea ce fu comentat cu satisfacție de zîmbetul lui Gheorghiță.

DOAMNEI IOANA PALLĂ

Sălcii

Iubită prietenă,

Într-adevăr, poeților li se cuvine tot, chiar, sau mai ales, femeile. Dar poeții sînt mai generoși decît femeile, poate fiindcă le le lipsește simțul practic, sau poate fiindcă în această privință nu-s de loc femei. De aceea, iubită prietenă, fiindcă m-ai onorat cu această denumire — adevărat dar cînd vine de la dumneata — la rîndul meu, voi căuta să mă arăt vrednic de ceea ce-mi atribui. Îți dăruiesc deci ceea ce voiai să „furi": termenul acesta — brutal și injurios cînd ar porni de la mine — capătă o înaltă distincțiune estetică atunci cînd e rostit de dumneata. Primește și păstrează în frumoasele dumitale mîni caietul florentin. Mînile dumitale sînt vrednice de el; el e vrednic de ele.

Cum însă trebuie să justific nu numai absențele de pînă acuma, dar chiar și absența de astăzi, precum și pe cele viitoare, voi încredința caietului florentin — care vă aparține de azi încolo — această delicată sarcină.

Primește, te rog, iubită prietenă, asigurarea trainicei solidarități care ne leagă în trecut, pre zent și viitor,

Dan Deleanu

Și, fără sfială, cu o mînă sigură, transcrise pe întîia foaie a caietului florentin:

GOL

Sînt fratele motanilor!
Pe-acoperișuri nalte, prin ierburi, prin copaci,
Pe garduri sau pe turle,
Cu ochi lucioși pîndesc.
Ascult cum sună sîngele, și vînt, ca vîntul sînt,
La pîndă: salt, cădere, sau scurtă tresărire...

*

— Altceva-i în livadă, ziua, și altceva-i noaptea, în odaia ei...

Mai de multă vreme, Puiu formulase această comparație, din care numai întîiul termen era verificat, al doilea avînd caracterul unui deziderat.

Puiu, însă, avea o minte logică. Ironia Olguței, necruțătoare, îl ferea de năravul afirmațiunilor deșarte — și în vorbă, și în gînd. Așa că în această comparație, referitoare la Rodica, Puiu nu pornea de la o experiență ca să ajungă la o închipuire.

„...altceva-i noaptea, în odaia ei" nu însemna, după cum și mai sus s-a văzut, că Puiu vizitase odaia Rodicăi în timpul nopții, în așa condițiuni, încît această vizită să-i fi putut servi pentru exacta valorificare a jocurilor din livadă, mai mult sau mai puțin de tenis. Dar nici nu însemna că Puiu se bizuia pe simple imaginațiuni pentru a devalorifica o agreabilă realitate.

Puiu primise în odaia lui oarecare vizite ale universalei Sevastița. Așa că acel „altceva-i noaptea în odaia ei" însemna numai că în comparația de mai sus Rodica servise ca prim termen, diurn, în livadă, iar Sevastița, ca termen secund și nocturn în odaie. Cum însă — și asta izbutise Puiu să constate — binevoitoarea Sevastița nu putea înlocui

pe rebarbativa Rodica decît în judecăți abstracte — căci, oricum, Sevastița față de Rodica era ca bostanul față de cantalup — Puiu se hotărîse să cerce în odaia Rodicăi ceea ce gustase în odaia lui cu termenul suplinitor din judecata abstractă.

Asemenea conspiratorilor din vremea Renașterii, care-și ascundeau pumnalele și spada subt umbra vastei pelerine, asemeni trubadurilor, care purtau ghitara tot subt pelerină — purta și Puiu pelerină, dar nu spre a ascunde perfidă armă sau dulce instrument, ci pur și simplu spre a nu i se vedea cămeșa de noapte. Căci Puiu avea un fel de slăbiciune pentru această suprapunere de negru flotant peste alb colant în plimbările nocturne.

Papucii, încălțăminte comodă de pus și de scos, tăcută pe deasupra, întregeau echipamentul corsarului în floare de la Medeleni. Capul gol, neapărat, căci pălăriile pot fi uitate, capul, în astfel de împrejurări ale nopții, avînd neajunsul de-a fi partea cea mai neglijabiă a trupului, supusă deci uitării.

În vederea acestei nopți luase de la Dănuț, cu consimțămîntul acestuia, o jumătate de sticlă de colonie, pe care o întrebuințase deodată, alcoolizîndu-și trupul, pelerina și cămeșa, ceea ce-l făcuse de îndată să devie un fel de reclamă originală a mărcii de colonie întrebuințată de Dănuț; bună marcă, de altfel, dar reclama exagerează totdeauna, cu scopuri binecuvîntate, desigur. Pe lîngă această agrementare trupească, cine știe ce reminiscențe ale copilăriei petrecute în satul de munte — laolaltă cu fetele și flăcăii, pe cînd se numea Mihu — îl făcuse să culeagă flori de busuioc, pe care le strînsese în mînile hărăzite dezmierdărilor.

Un singur lucru nesocotise Puiu în prevederile lui, următorul: cînd ai cincisprezece ani, cînd mănînci bine și te zbînțui și mai bine o zi întreagă, somnul nu te mai încolăcește, cochetînd galeș, ci te bușește dintr-o dată, mai voinic decît cei mai voinici.

Astfel că, așteptînd stinsul luminilor și adormirea celorlalți, Puiu, mai expeditiv decît ei, adormise cu capul rezemat în pumn, pe marginea ferestrei, la care pîndea așezat pe scaun.

Se deșteptă convins că cineva i-a tras un pumn în frunte. Natural, pervazul ferestrei nu era moale, și nici fruntea

lui Puiu mai prejos. Totuși, pervazul ferestrei, spre deosebire de fruntea lui Puiu, fu cruțat de cucui.

— Dracu să te ia!

Bîjbîi prin întuneric, aprinse un chibrit, căută ceasul: unu și un sfert!

O clipă, somnul și Rodica, din două odăi și de pe două paturi, rivalizară. Biruința trecu de partea Rodicăi nu fiindcă în acea clipă, dominată de înțepătura unui recent cucui, Rodica ar fi fost mai ademenitoare, dar fiindcă Puiu nu admitea să nu se ție de cuvînt. Din aventură dorită Rodica devenise o datorie de conștiință.

În aceste condițiuni, calm și botos, Puiu încălecă fereastra și sări în livadă.

Binevoise luna să lipsească. Bine făcuse! În absența lunii, o rădăcină proeminentă puse o piedică lui Puiu, răsturnîndu-l.

— S-o ia dracul!

Și rădăcina, și luna.

Se scutură de țărînă, își șterse palmele cu poalele pelerinei și trecu îndoit de spate pe subt fereastra Monicăi.

Fereastra de-alături era deschisă: și în absența Olguței ferestrele se conformau dorințelor ei, prin intermediul Sevastiței.

Punînd vîrful piciorului pe ieșitura zidului și apucînd cu mînile colțul de jos al ferestrelor, se smunci. Ținîndu-și respirația, își vîrî numai capul în odaie. Privi. Nu se vedea nimic, decît reliefuri de întuneric. Ascultă: nu s-auzea nimic, decît livada. Nu sforăia Rodica? Era convins că Rodica sforăia. Dar nu auzea nimic. Poate că nu sforăia!

Vroia să procedeze cu prudență. O știa pe Rodica promptă la țipete, exclamații și rîsete, chiar în timpul zilei. Dacă l-ar fi simțit deodată lîngă ea, ar fi fost în stare să umple casa cu vociferațiile ei: „Vai! Hoții! Mă omoară! Săriți!"

Ce gîscă Rodica asta! Și nici nu sforăia măcar! Oamenii care sforăie sînt parcă mai puțin desprinși din viață, participă încă la ea prin gălăgia somnului lor. Cînd îi trezești brusc, cu gura deschisă în care sforăiala s-a oprit, întreabă: „Ha?"

Dar un om cufundat în somn tăcut, dacă-l deștepți brusc, lesne țipă: „Aii!" Sau: „Ce-i? Ce?"

Ce era de făcut? S-o deștepte de la fereastră.

— Rodica! șopti Puiu, întinzînd gîtul ca un gînsac, impresie la care contribuia și albul cămeșii de noapte.

— ...

— Rodica, eu îs!

— ...

— Scoală, Rodica! N-auzi, Rodica!... Gîscă! vorbi Puiu pentru el.

Și, cu temeritatea celui exasperat, încălecă fereastra și intră. Pipăi un pat de la picioare la cap: nimeni! Îl pipăi pe-al doilea: la fel.

Era așa de uimit, încît fu convins că Rodica — gîscă — a căzut din pat prin somn. O căută. N-o găsi.

— Ei, comedia dracului!

La una ca asta nu se aștepta! Unde putea fi Rodica?...

O aștepta zîmbind.

Aștepta căscînd.

Aștepta încruntîndu-se, înfuriindu-se, nedumerit: atunci unde putea fi Rodica?

Cercetă patul: era așa cum îl așternuse Sevastița, în perfectă ordine. Pernele nu erau strîmbe, nici cu moi adînciturі, pledul era îndoit, precis, ca o carte de vizită la colț.

Unde putea fi Rodica?...

— Aaa!

De asta se retrăgea Mircea devreme în odaia lui în fiecare seară!

— Ce porc!

Lasă, că le-arată el!

Încălecă fereastra, sări în livadă și o luă la goană. Intră în ogradă, trecu repede, aprobat de cozile cînilor. Amical, Patapum făcu un „drepți" fără comandă, Puiu nu-l băgă în seamă. Era cuprins de o adevărată furie maritală. Să-l tragă pe sfoară o gîscă, o Rodică!? Și cu cine? Cu bucherul de Mircea! Auzi nerușinare!

— Ce?

Asta ce mai era?

Își scoase papucii și, desculț, cu papucii în mînă, se apropie de fereastra etacului lui Dănuț. Lumina era stinsă, dar se auzeau șoapte cu reliefuri răgușite uneori și bufnelile de samovar ale Rodicăi.

— Aha... Ei, comedia dracului!

La asta nu se gîndise! Vra să zică, domnu Dan era...

— Bravo!

Nu auzea vorbele, adică șoaptele, dar Puiu cunoștea pe dinafară repertoriul de sunete al Rodicăi. Din cînd în cînd, distingea cîte un: „Marș!" urmat de hohote de rîs înăbușit.

Apoi iar începeau șoaptele fără contur verbal pentru urechile lui Puiu. Totuși, ritmul lor îi dovedea că deși „porcii" nu ceteau *Les aventures du roi Pausole*, vorbeau ceva asemănător, și prin întuneric pe deasupra.

Să le strige: „V-am văzut?"... Să le arunce o piatră în odaie?... Să tușească îngroșîndu-și vocea?...

Să țipe: „Ajutor! Hoții!"...

Ar fi sărit la bătaie domnu Dan! Și ce? Ar fi dat și el. Nu se temea!... Da, dar dacă ar fi auzit Olguța?

Da, se cunoștea că nu era acasă Olguța! Își făceau de cap cu toții!

Da, să vie Olguța, și-or să vadă ei! O să vadă el domnu Dan!

Da' parcă Olguța se mai gîndea la ei! Așa era Olguța! Îi lăsase pe toți și plecase la Iași!

Da' parcă bețivul și bărbosul de doctor Prahu era mai dehai decît Puiu! Un păcătos! Un nespălat! Și ce dacă era doctor!

Dădea din cap, tot mai crunt, înghițind uscat. În clipa aceasta, fără de Olguța, se simțea orfan.

Îl uitase Olguța! Nici nu-i păsa de el! De două săptămîni încheiate nu mai venise la Medeleni.

Nici nu scria. Nici nu dădea vreun alt semn de viață. O lăsase la Medeleni pe gîsca asta de Rodica și plecase.

Da, așa era Olguța!

Și gîsca asta de Rodica se lăfăia în odaia Olguței, poruncea ca la ea acasă! De ce? Fiindcă o lăsase Olguța în locul ei. Auzi! Să-și închipuie gîsca de Rodica una ca asta! Să creadă ea c-o poate înlocui pe Olguța!

Îi era o ciudă!...

Își puse papucii și porni spre odaia lui.

Ce să-i facă? Să-i puie praf de scărpinat în așternut? Să-i puie o broască subt pernă? Să-i toarne cerneală roșie în sticluța cu apă de dinți? Să-i aducă la dejun *Les aventures du roi Pausole*, spunîndu-i că le-a uitat pe banca de la tenis? Să-i fure rochia și pantalonii cînd își lua dușul în livadă?...

Puiu oftă. Pe măsură ce mergea, se întrista mai tare. În dreptul odăii Olguței se opri cu inima grea. Sări din nou în odaie. N-o mai căuta pe Rodica. O căuta pe Olguța, și nicăieri n-o găsea. Pe măsuța de noapte era o fotografie de-a Olguței în brațele unui viziteu bătrîn, unul, moș Gheorghe: auzise și Puiu de el.

Se așeză pe marginea patului Olguței suspinînd amar. De atîta vreme nu mai auzise glasul Olguței, glumele Olguței, poruncile Olguței: era fără stăpîn, părăsit, lăsat de izbeliște... Ce tristă era tăcerea din odaia Olguței!

Și gîsca asta de Rodica tocmai în odaia Olguței se instalase! Lasă!...

Cu o furie metodică, îi luă pernele și le vîrî subt pat. Același drum îl luară pledul și cearșaful. Pe patul gol, Puiu așeză două scaune, un geamandan greu și alte diverse greutăți și forme, dintre care unele specific nocturne.

Apoi încălecă fereastra, se furișă pe lîngă zid și intră în odaia lui. Îi pierise somnul. Se simțea singur ca niciodată și era prea tîrziu ca s-o deștepte pe Monica: protectoarea lui. Nesomnul și osteneala tristeței îl făceau să se miște greu, cu lehamete. Aprinse lumînarea:

Dragă Olguța...

— Dragă Olguța, repetă în șoaptă Puiu, cu sinceritatea absolută a îndrăgostitului cînd scrie întîia scrisoare de dragoste.

...De cînd ai plecat, toate merg foarte prost. Nu știu ce-i de făcut, dar nu-i bine de loc! Tu nici nu scrii măcar, și-i foarte rău fără tine. Mai bine nu era vacanță decît așa! De ce nu scrii nimica, să știm și noi ce faci? Eu nu fac nimica.

Dragă Olguța...

— Dragă Olguța...

Ochii i se umplură de lacrimi. Creionul îi căzu pe masă, capul pe mîni.

Umbra de pe părete era ca din *Cuore* de Edmondo de Amicis.

Plin de suspine și de lacrimi, își trecu mînile peste față. Nu mai putea fără Olguța. Simțea că dacă nu vine imediat Olguța... atunci... atunci...

Apucă din nou creionul...

Dragă Olguța,

Niciodată nu ți-am spus minciuni. Am să-ți spun și acuma tot adevărul, am să dau tot pe față.

Ce înseamnă asta! De cînd ai plecat tu, Rodica-și face de cap! Să nu crezi că spun minciuni! Mă jur dacă nu mă crezi. Ce-s eu? Servitorul Rodicăi? Mă trimete să-i culeg fructe, să-i aduc batistele din casă cînd îi la tenis, ca să rămîie singură cu Mircea; mi-a stricat bicicleta (i-a strîmbat direcția de un copac), mi-a pierdut centura de piele albă. Și cîte și mai cîte!

Nu mai pot suferi. Am tăcut eu destul! Acuma am să-ți spun tot.

Știi ce face Rodica noaptea? Ai să crezi că spun minciuni! Sare pe geam și se duce în odaia lui Dan... Cînd erai tu aici nu făcea așa. Nu i-am spus nimica lui tante Alice, fiindcă nu te-am întrebat pe tine. Dar spune și tu dacă asta nu-i o adevărată...

— Porcărie! exclamă Puiu, oprindu-se la vreme să nu scrie termenul pe care Olguța nu-l tolera.

...ticăloșie?

Trebuie să vii îndată la Medeleni. Altfel, cine știe ce se poate întîmpla! Dacă nu vii, eu spun tot lui tante Alice și Monicăi. Prea își face de cap Rodica!

Îți sărut mîna și te rog să vii iute.

Puiu

A doua zi, Puiu, sculat de la patru dimineață, încălecă pe Titi-Binghi — calul mărunțel, pe care i-l dăruise Olguța — și porni spre gară în galop, ca să nu scape trenul de Iași, scrisoarea fulminantă, care trebuia s-o aducă pe Olguța la Medeleni.

*

Trecuseră patru zile de la expedierea scrisorii lui Puiu. Olguța nu da nici un semn de viață.

Două zile în șir, de dimineață pînă seara, Puiu, călare pe Titi-Binghi, străjuise pe șosea, dincolo de sat, cu speranța că el va fi cel dintîi care va da ochii cu Olguța. Ieșea pe poartă în galop victorios; la prînz, se întorcea în trap resemnat. După dejun, înfruntînd arșița, pornea tot în

galop. Seara se întorcea la pas, cu dîrlogii moi și spinarea jalnică.

A treia zi după amiază se împăcase într-un chip de ajuns de original cu Rodica, reluînd raporturile sportive și pe celelalte. De altfel, întîiul pas tot Rodica îl făcuse.

Rodica aflase în sfîrșit cine-i făcuse dezordinea impertinentă din odaie. La început se temuse de o venire intempestivă de-a Olguței: stilul arhitecturii de pe patul ei era parcă al Olguței. Se liniștise însă, nevăzînd-o pe Olguța la Medeleni. Pe deasupra, Puiu îi mărturisise, ricanînd.

— Ce-ai căutat noaptea la mine, Puiule?

— Da' tu ce căutai noaptea la Dan?

— Eu, minciunosule?!

— Tu, minciunoaso!

— Nu ți-e rușine să inventi?

— Da' ție?

— Spune, ce căutai la mine?

— Spune și tu ce căutai la Dan!

— Numai prostii îți închipui! Ședeam de vorbă...

— Și eu aveam gust să „stau de vorbă" cu tine!

— Noaptea, în odaia mea?! Ha-ha!

— N-ai decît să vii în odaia mea!

— Să crezi tu!

— Eu sînt sigur cînd spun! afirmase Puiu cu gest și mimică de-a Olguței.

— Obraznicule!

— Lasă-lasă! Am s-o întreb eu pe Monica dacă-i frumos ca o fată să sară noaptea pe geam și să se ducă în odaia băieților?

— Puiu! se încruntase Rodica.

— Da! Am să-i spun. Mie nu mi-e frică de nimic!

— Puiu! se răstise Rodica, bătînd din picior.

— Nu mă sperii! Am să te fac de rîs!

— Spune, dacă-ți dă mîna! Are să te-ntrebe ce căutai noaptea în odaia mea?

— Am să-i spun că tu m-ai poftit!

— Îndrăznește!

— Am să-i spun și ce cărți ai tu în cufăr!

— Puiu!

— Da! Am să te fac de rîs!

— Să te văd! Am să-i spun și eu Olguței cine ești!

— Rodica!
— Da-da! Am să-i spun cum te-am prins spionînd la duș!
— Tu?...
— Eu. Am să-i spun și ce glume ai învățat la școală!
— Parcă tu nu le știai?!
— Eu sînt „domnișoară". Nu-s plod, ca tine!
— Eu, plod?
— Da, mucosule!
— Să-ți fie rușine! Ești o gîscă!
— Acuși îți rup urechile, măgarule!
— Încearcă numai!

Două palme robuste pocniseră simultan pe obrajii lui Puiu. În alte împrejurări, desigur că Puiu ar fi răspuns după preceptul talionic, nu după cel poetic. Dar de trei zile acumulase atîtea lacrimi, încît izbucniră ca dintr-un vas spart. Rodica îl consolase cu sila, la început. Puiu se zbătea în brațele ei, refuzînd batista. Consolarea se transformase în luptă. După o înverșunată învălmășeală, Puiu o răsturnase pe Rodica.

Dar Rodica îl pălmuise pe Puiu.

În limbaj școlar asta se cheamă „a fi chit".

Nici o piedică nu se mai opunea reluării raporturilor de dinainte. Pactul de neagresiune reciprocă fu acceptat — cu condiții desigur — de o parte și de alta.

Orice s-ar spune, în astfel de împrejurări iarba verde e mai persuazivă decît masa diplomatică, la aceasta din urmă neparticipînd decît capul.

*

Nor pentru acalmia de la Medeleni, automobilul venea în goană cînd nimeni nu-l aștepta. La volan, Olguța, șofeurul alături, unic pasager, domnul Deleanu păzind coșurile cu sticle și cu tot felul de bunătăți în cantități atît de mari, încît Olguța îl vestise de la Iași că...

— Să știi, papa, mama are să fie indignată de dezordine!

— Se consolează îndată! replicase domnul Deleanu, optimist ca întotdeauna.

La Iași, domnul Deleanu cu cît întîrzia mai mult la club, cu atît sporea și varia mai neprevăzut cumpărăturile pentru casă. Pachetele erau o certă diversiune de la inevi-

tabilele — altminteri — reproșuri pentru întîrzierile care împuținau somnul copiilor, prelungeau „neuman" veghea servitorilor și alterau perfecțiunea bucatelor. Căci orice om — femeile mai ales — în fața cadourilor devine copil, și copiii, cu mintea prea mobilă, uită ușor necazurile subt impresia unei plăcute surprize.

Și de astă dată, pe lîngă bucuria domnului Deleanu „de-a aduce acasă", pachetele aveau și scopuri strategice. Și Olguța, și complicele ei — domnul Deleanu — știau că două săptămîni de tăcere nu puteau trece neînregistrate de nervii doamnei Deleanu, cu atît mai mult cu cît de două săptămîni automobilul cu Olguța la volan, umplut cu membrii cei mai asidui ai „Clubului burlacilor", hoinărise prin țară, începînd cu mănăstirile Moldovei, pînă la Călimănești, unde cîștigase un nou membru pentru „Clubul burlacilor", pe Herr Direktor, care cu acest prilej suspendase cura de Căciulata, înlocuind-o, patru zile de-a rîndul, cu una de șampanie & comp. Tot la Călimănești, Olguța fusese consacrată șampioană de tenis, primind, în această calitate, racheta, neînvinsă pînă atunci, a celui mai bun jucător de acolo, dimpreună cu o jerbă lirică, din partea aceluiași; aceasta din urmă atestînd că șampionatul Olgutei fusese dublu.

Doamna Deleanu nu știa nimic, dar trebuia să afle. Pachetele și coșurile ticsite din automobil erau menite să moduleze cît mai dulce recepționarea acestor vești.

Tot drumul, minutarul kilometric vibrase mai ales spre optzeci: viteză care îngreuia aprinsul țigărilor — n-avea încotro nici domnul Deleanu — și care, totodată, exprima repeziciunea norului îndreptat spre Medeleni.

— Vini duduia Olguța! sări Gheorghiță de pe prispa bucătăriei, cu ochii la tromba de colb, lătrată de cînii satului.

Venise.

Sări de la volan, lăsîndu-l pe domnul Deleanu să se descurce singur cu pachetele și cu doamna Deleanu.

— Unde-i stăpînu-tău?

— Săru' mîna...

Nici n-avu vreme să-i răspundă. Olguța alerga spre apartamentul lui Dănuț, așa cum sărise din automobil:

cu scafandrul de pînză în cap, cu mănușile în mîini și pardesiul cenușiu strîns la mijloc de o centură lată.

— Cine-i?

— Eu.

— Tu, Olguța! Ura! Intră.

Intră, descoperindu-și fața cu o mișcare violentă. Din nou răsări în ochii lui Dănuț capul de tînăr voievod cu plete negre, ochi negri, ager și imperativ, cu trăsături nete ca loviturile de paloș și colorit copilăresc în obrajii plini.

O uitase parcă pe Olguța. De cîte ori o vedea, avea un fel de neliniște, ca în fața unui veșnic temut și admirat adversar, și marea bucurie că-i sora lui.

— Mi-era dor de tine, Olguța!

— Îți mulțumesc. Vreau să-ți vorbesc.

Se apropie de Dănuț, cu fața serioasă.

— Ascultă, Rodica vine noaptea în odaia ta?

Dănuț se roși.

Raportul „Olguța-Buftea" era din nou stabilit.

— ...Da... cetim uneori împreună...

— Cu Rodica?! bufni Olguța tăios. Ce cetiți? *Visul Maicii Domnului?*

— Știi...

— Vine?

— Da.

— În fiecare noapte?

— Da...

Olguța aruncă o scurtă privire scîrbită odăii și iar prinse privirea lui Dănuț.

— O iubești pe Rodica?

— Vai, Olguța! Eu? Pe Rodica?! E greu să-ți explic... Rodica?!

— Atunci de ce-o primești la tine?

— Dacă vine...

— Te iubește?

— Da' de unde!

— Atunci să vă fie rușine! Și ție mai mult decît ei!

— De ce, Olguța? se roși Dănuț mai tare.

— Să vă fie rușine!

Niciodată n-o văzuse mai pornită, mai revoltată, mai puțin stăpînă pe ea.

— Am s-o iau pe Monica și am să plec... Am să plec în străinătate cu Monica... Să vă fie rușine!

— Olguța...

— Tu n-ai dreptul să spui nimic! Du-te la București și fă ce-ți place, dar nu aici, la noi acasă, subt ochii Monicăi! Să-ți fie rușine!

— Olguța dragă, dar n-am nici-o vină! Mi-a sărit în cap! Tu n-o cunoști!

— Nu cunosc pe nimeni! Am ochii legați! Mi-e scîrbă! Am să plec... Și eu sînt vinovată! Eu am adus-o la Medeleni... și eu am s-o dau afară! zvîcni Olguța, izbind cu degetul spre ușă.

— Olguța... să-ți explic, Olguța...

Îi trînti ușa-n nas.

Dănuț înghiți în sec. Rămase pe loc, cu dubla impresie c-a fost laș și prost. De altfel, din copilărie, după toate ciocnirile cu Olguța, rămînea cu aceeași impresie: în copilărie, urmată de revanșe imaginare, situate în viitor; acuma, urmată de o simplă exclamație:

— De ce nu-s ca Olguța! Ce fericit aș fi!

*

— Olguța! Olguța!

Uitînd de scrisoare, de Rodica, de tenis și de tot, Puiu alerga spre Olguța.

— Unde-i Rodica?

— Bine-ai venit, Olguța! Nu mai pleci.

— Cuțulachi, unde-i Rodica?

— La tenis. Cît ai stat, Olguța!...

— Cheam-o.

Rodica sosea din urmă, într-un picior, cu brațele deschise.

— Vai, ce dor îmi era de tine, Olguța!

— Buftachi dragă, știi că trebuie să pleci la Iași.

— Vai!

— Imediat.

— Vaaaai!

— Te cheamă mama ta. Am venit să te iau cu automobilul. Fă-ți repede bagajele, că plecăm.

— Vai, Olguța!

— Hai, Buftachi! Nu-i vreme de pierdut!
— De ce mă cheamă! Ce i-a mai venit?
— Puiule, du-te înainte, îi porunci Olguța. Și, luînd-o de o parte pe Rodica, în șoaptă: Buftachi, vrea să te mărite. Da' să taci!
— Eeee!
— Da. O partidă strălucită. Tînăr, frumos, bogat... mă rog, visul tău! Te-a văzut odată la teatru și s-a amorezat de tine. Scăpi de școală. Pleci în străinătate. Îți faci o vilă la Sinaia, alta la Constanța, alta la Slănic... Sper că mă inviți și pe mine?...
— Vai, Olguța! Tu nu știi cît te iubesc?
— Ba bine că nu! Hai, repede bagajele!
— Cum îl cheamă?
— Nu știu!
— Da' de unde ai aflat?
— Secret!
— Are musteți?
— Ai să vezi!
— Vai, ce discretă ești, Olguța!
— Te rog să fii și tu la fel!
— Vai, mai e vorbă!
— Hai, repede bagajele! Ascultă, mama n-are nevoie să știe că pleci. Nu-i spune nimic. Îi explic eu după ce mă întorc!

Rodica porni în goană.

— Ascultă, Cuțulachi, dacă află cineva un cuvînt din cele ce mi-ai scris...
— Nu, Olguța, crede-mă! sări Puiu, înainte ca Olguța să isprăvească, cu sufletul în ochi.
— Bine. Du-te, ia-o pe Sevastița și duceți unul cîte unul, fără să vadă nimeni, ai auzit, bagajele Rodicăi în automobil... Nu pe din față, strigă Olguța după Puiu.

*

În sofragerie, doamna Deleanu împreună cu domnul Deleanu desfăceau pachetele cu ștofe, scoarțe, ulcele, pînzeturi, dantele, colecționate de-a lungul escapadei de două săptămîni.

— Asta-i de la Agapia! explică domnul Deleanu proveniența borcanelor cu dulceață de zmeură și de nuci.

Doamna Deleanu află că soțul și cu fiica fuseseră la Agapia.

— Valul de pînză — tii! ce pînză! — l-am luat de la Călimănești. O bunătate! Ia te uită: mătasă curată!

Și așa mai departe, itinerarul celor două săptămîni era spovedit prin exclamații admirative pentru cumpărăturile aferente.

Profira așeza masa pentru ceai.

— Hai, că-i tîrziu! o îndemnă doamna Deleanu. Poftește copiii... Da' unde-i Olguța? Țț-țț-țț! Nici bună ziua nu mi-a spus! Ce copil mai am și eu! oftă doamna Deleanu.
— Ia s-o chem.

Pe rînd sosiră Mircea, Monica, Dănuț, Puiu...

— A venit și Olguța? întrebă Monica, văzîndu-l pe domnul Deleanu.
— Duduia Olguța! tresări Mircea.
— Țț! Da' unde-i Olguța? întrebă a doua oară doamna Deleanu, încruntîndu-se.
— O plecat, coniță! anunță Profira cu placiditate, intrînd.
— A plecat?! se mirară toți, în cor, afară de Puiu.
— Hă-hăă! Di cînd o plecat! întări Sevastița, care intrase cu samovarul. O luat-o șîi duduia Rodica.
— Unde-a plecat?
— La Iași, coniță.
— ...! N-are decît să rămîie acolo! vorbi tare doamna Deleanu, în consternarea tuturora.

Singurul care bufni de rîs copilărește fu domnul Deleanu, cu șervetul la gură, irezistibil, căci doamna Deleanu, după un suprem efort de încruntare, îl imită, urmată de zîmbetul tuturor copiilor.

În prezența, ca și în absența Olguței, din copilărie se întîmpla la fel.

*

Olguța opri automobilul la poarta casei Deleanu, spre mirarea Rodicăi, care, în tot timpul drumului vertiginos,

nu putuse scoate nici o vorbă, de frica accidentului mereu posibil, și din pricina exclamațiilor ei, mereu vigilente.

Olguța se dădu jos, își scoase masca și se apropie de Rodica.

— Ascultă, Rodica, eu rămîn acasă.

— Vai! Hai cu mine.

— Nu! Ascultă bine ce-am să-ți spun, vorbi Olguța, cu ochii în ochii Rodicăi. Mama ta are să te întrebe de ce-ai venit...

— Ea m-a chemat.

— Nu.

— Vai, m-ai amăgit?

— Da. Ai să răspunzi mamei tale că te-ai sfădit cu mine pentru totdeauna și c-ai venit acasă fiindcă ți s-a părut că nu-i demn să mai rămîi la Medeleni, ritmă Olguța cu degetul propoziție cu propoziție, accent cu accent.

— Ce spui, Olguța? Lasă glumele!

— Atunci inventă tu răspunsul pentru mama ta! Dacă preferi, spune-i că ți s-a făcut dor de ea!

— Vai, Olguța! se alarmă Rodica, nu m-a chemat să mă mărite?

— Nu.

— Vai!... Atunci de ce m-ai adus?

— Fiindcă ți-a venit vremea să te măriți!... Și la Iași, adăugă Olguța, făcînd semn șofeurului să pornească, ai de unde să alegi!

Automobilul porni brusc, ca un pumn.

*

Dănuț ședea la fereastră, cu țigara aprinsă și lampa stinsă. Avea nevoie de întuneric și tăcere, fiindcă se întîmpla ceva nou în sufletul său: privea două toamne, cum privești șuvița de păr a unei fete, de mult păstrată, alături de însuși părul din care-a fost desprinsă, abia despletit, după o lungă despărțire. O toamnă ca aurul stins, cea de anul trecut, o toamnă abia aprinsă, pe care-o văzuse deodată, plimbîndu-se pentru întîia oară de cînd venise la Medeleni, prin livadă, fără rachetă de tenis, fără gînduri străine, singur.

De ce se plimbase? Nu știa nici el. Poate venirea toamnei îl chemase. Poate fiindcă era trist... Ciudat! Nu era

trist fiindcă n-o mai știa pe Rodica la Medeleni. Nu simțea nici lipsa ei, după cum nu simțise nici nevoia ei. În perspectiva Olguței și a Monicăi, o vedea pe Rodica mai vulgară, suflet de rînd în trup de rînd, cu totul lipsită de acea dominatoare sau pacificatoare feminitate, care te face să te-nclini și să săruți firesc mîna unei femei, în preajma ei simțindu-te „tu", fără să te tutuiești în vorbă, gînd și faptă. Intimitatea cu Rodica era înjositoare. N-avea comun cu Rodica decît simetria sexuală. Și dacă ar fi întîlnit-o mai tîrziu în viață, s-ar fi simțit umilit de fragmentul de trecut care-i făcea complici, dîndu-i Rodicăi dreptul să-l tutuiască, să fie familiară cu el sau să-l privească de sus, cum te privesc în genere femeile de rînd, care te-au cunoscut subt aspectul animalic datorit mai ales intimității lor, fiind singurul limbaj posibil cu ele. Așa-i și cu prieteniile legate la beție, într-o cîrciumă trivială, cu vin bun. După cîteva pahare, entuziast, fraternizezi cu orișicine. A doua zi vreunul din acești camarazi de vin, întîlnindu-te în viața normală, îți face cu ochiul, te bate peste burtă sau te poftește — dacă nu-l poftești tu însuți — la el acasă. Te simți degradat. Fără de vin și de beție, prietenul de astă-noapte îți pare tot atît de neverosimil ca și frecventarea cîrciumei în care l-ai cunoscut. Dacă ești slab, îl înduri — expiațiune — dacă ești tare, îi întorci spatele, cu riscul de-a auzi o înjurătură în stilul celor amical schimbate în noaptea cînd l-ai cunoscut. Totuși, plecarea Rodicăi era o plecare, și plecările oricui, după o conviețuire de vacanță mai ales, sînt triste. Ce incomodă era legătura aceasta pe care și-o simțea cu toți oamenii! Distrat și indiferent în aparență, și poate realmente, cîtă vreme trăia cu ei alături, devenea compătimitor în clipa cînd se despărțea de ei. Pe toți îi iubea în momentul plecării, poate tocmai fiindcă nu-i luase suficient în seamă pînă atunci. Cei mai stupizi, cei mai vulgari, cei mai insuportabili în clipa despărțirii încarnau pentru el majestatea melancolică a plecării. Pe toți ar fi vroit să-i consoleze, să se arate blînd cu ei, să le arate că înțelege tristețea lor, pe care cei mai mulți desigur că nici n-o aveau. Uneori, gîndul că Tonel pleacă de la Lazăr ducîndu-se la militărie, că la anul nu-l va mai avea coleg îl făcea să regrete toate bruscheţile, deseori arătate lui Tonel, să regrete că n-a fost mai blajin, mai prietenos, mai darnic — deși fusese suficient

— mai atent cu el. Dacă n-ar fi fost prea leneș, și dacă între gînd și faptă n-ar fi vegheat, permanentă, o prăpastie, desigur că i-ar fi trimes lui Tonel un mandat poștal și o scrisoare afectuoasă, ca unui prieten tuberculos.

Astfel și cu Rodica. Îi părea rău după ea, fiindcă, plecînd, încetase de-a fi Rodica, devenind Plecarea. Dacă n-ar fi avut o bogată experiență a întristărilor care-l stăpîneau după toate plecările, ar fi putut crede că o iubește pe Rodica. Noroc că plecase Olguța! Ea ar fi crezut, desigur, că deprimarea lui, în timp ce toți ceilalți ascultau zîmbind povestirea escapadei Olguței și a tatălui său, e datorită Rodicăi, și nu plecării.

În tot cazul, simțise nevoia singurătății. Se sculase de la ceai înaintea celorlalți și plecase în livadă. Acolo întîlnise toamna, deodată, ca o cerească despletire subt ochi. O adiere de vînt îi aruncase frunzulițe galbene în față. Privise mirat cerul, livada, zarea asfințitului... Da! Venise toamna, fără s-o presimtă, fără s-o aștepte, ca în anii trecuți, ca anul trecut mai ales.

Sigur, venise toamna.

Toamna!

Cuvîntul care-i cădea pe inimă, umplîndu-l cu grave sonorități, bronzînd cadențele inimii. Se deschideau iară, de aur, porțile prin care se duc vacanțele copilăriei.

Dezmierdase trunchiul unui nuc. Culesese o nucă. Verdele amar al nucilor! Toată melancolia lui Eminescu e în frunzele de nuc. Subt nuci, în preajma toamnei îți vine să oftezi, dar surîzi. Foșnetele erau mai uscate. Glasuri în cer! Soarele galben își strîngea luminile și se ducea ca acei nenorociți japonezi, atît de singuri pe străzile orașelor europene, cu marfa lor naivă și exotică, pe care nimeni nu le-o cumpără.

Venise toamna, cu semnul plecărilor.

Venise!

Și, ca o pasăre care și-a regăsit vechiul cuib tocmai în clipa cînd trebuie să-l părăsească pe celălalt, pentru a intra în cîrdul plecărilor de toamnă, Dănuț își regăsise sufletul de anul trecut, așa cum îl lăsase, plin de *Alunele veveriței*, acuma, cînd vacanța era în declin.

...De asta ședea singur la fereastră, cu lumina stinsă.

Uneori răsuna ropotul căderilor de fructe, grăbind parcă izgonirea anotimpului sfîșiat.

Două toamne se oglindeau în sufletul lui: una, tipsie de aur acoperită cu fructe, alta, goală tipsie de aur.

Ce făcuse de atunci? Nimic! Adinele, Ioanele, Rodicele... Cînd se gîndea la ele, cîinește, cu nările și le amintea. Și același urlet îi umplea trupul.

Nu!

Își regăsise sufletul.

Calm, ca un răsărit de lună din valurile mării prosternate, deasupra adîncurilor sufletului regăsit, chipul Monicăi îi privea...

Dragă Monica,

Nu îndrăznesc să calc pragul odăii tale. Nici nu vreau să-ți scriu sau să-ți vorbesc frumos.

La începutul vacanței, chiar în ziua sosirii mele la Medeleni, ți-am cerut un sfat. Te-am între-bat dacă e bine să trăiesc, sau să rămîn copil, cu vechiul suflet pe care mi-l știai. M-ai sfătuit să trăiesc, și mi-ai dat două caiete. Ți le trimit îndărăt. Sînt albe. Sînt singurele lucruri albe pe care ți le mai pot trimite și care mai pot intra în odaia ta.

Dănuț

Îl chemă pe Gheorghiță, îi dădu biletul și caietele, trimițîndu-l cu ele în odaia Monicăi. Tristețea și mîndria îl învăluiră ca o haină aspră. Era singurul act onest pe care-l făcuse de la începutul vacanței.

Aștepta.

Auzind pașii lui Gheorghiță, sări de pe scaun, deschise ușa:

— Ei?

Gheorghiță îi întinse două caiete și un bilet.

Dragă Dănuț,

Eu nu păzesc porțile raiului. Odaia mea e totdeauna deschisă pentru tine.

Îți mulțumesc pentru că mi-ai arătat caietele așa cum sînt, dar păstrează-le. Dacă nu ți-au folosit la Medeleni, poate-ți vor folosi la București.

Noapte bună, Dănuț,

Monica

Vroi să fugă în odaia Monicăi și să-i sărute mînile: atît! Dar nu îndrăzni: ...„noapte bună, Dănuț"...

Era atît de mare depărtarea dintre el și Monica, dintre odaia Monicăi și odaia lui, încît se așeză pe marginea patului, ostenit.

III

MONICA

La Medeleni, cel mai însemnat eveniment nu era nici toamna, atît de blîndă că zarzării înfloriră a doua oară, nici sosirea lui Herr Direktor, venit să-și petreacă ultimele zile ale vacanței la Medeleni, nici din ce în ce mai mondialul război european, nici deschiderea școlilor de peste cîteva zile.

Cel mai important eveniment era nuvela pe care o scria Dănuț.

— Sst! Nu faceți zgomot! Dănuț scrie, recomandă doamna Deleanu celor întîrziați la glume în sofrageria depărtată de apartamentul lui Dănuț tăcerea necesară tînărului nuvelist.

— Ce-o fi scriind fecioru-meu? se întrebă Herr Direktor, pentru ca singur să-și răspundă: descrie viața galantă a vrednicului său tată!

— Grigore! se-ncruntă doamna Deleanu.

— Nu te ofensa, dragă Alice! Vorbeam de mine, nu de soțul tău model!

— Dănuț va fi cîntărețul Moldovei, proroci domnul Deleanu, privind violetul-vioriu, în zările albastre, al dealurilor moldovene.

— Dănuț scrie o nuvelă, îi informă doamna Deleanu, cu mîndria celor în curent cu secretele zeilor.

Mai mult decît atîta, doamna Deleanu nu știa. Monica tăcea. Interveni Olguța:

— Metaforel s-a săturat de clocit ouă de găină. Acuma clocește unul de struț!

— Olguța!
Puiu se nărui de rîs.
— Puiu!
— Nu te ofusca, mamă dragă! Asta înseamnă în limbaj metaforos că scrie o nuvelă, cum spuneai tu.
— Olguța, dă-i pace lui Dănuț. Măcar atîta respect!...
— Mamă dragă, dar eu sînt vestala dumnealui!
— Olguța!
— Am colaborat cu el...
— Ei!
— Crede-mă! Să-ți spun subiectul nuvelei?
— Îl știi tu?
— Sigur, eu am intrare separată în Olimp!
— Olguța!
— Da, mamă dragă. Iaca, am să divulg și titlul!
— Spune-l.
— Ce-mi dați?
— Monoclul! exclamă Herr Direktor.
— Grigore!
— Primesc, Herr Direktor. Cine mai dă?
— Eu, licită domnul Deleanu, fără să precizeze.
— Altul.
— O piersică, ofertă Puiu.
— Tu, mamă?
— ...
— Grăbește-te, că-l spun la ureche numai celor care-au plătit.
— O cafea neagră.
— Fie. Tu, Monica?... Melizanda, un surîs! Tu, Profiro? Bravo! Profira, un sughiț!
— Hai, Olguța!
— Încordați-vă!
— Țț!
— *Pamfil, Caramfil și Leonora.*
— ...!
— De ce atîta consternare?
— Inventii de-ale tale!
— Ferească Dumnezeu! Spune și tu, Monica.
— Eu nu știu!
— Ați văzut! Numai eu știu ce se-ntîmplă cu Pamfil, Caramfil și Leonora. Vreți să tac?

— Spune.
— Pamfil era lung, Caramfil era scurt. Pamfil era slab — scîndură; Caramfil, gros — bute! Știți procedeul antitezei!
— Lasă parantezele!
— Vedeți că vă pasionează! Ei, Pamfil îl iubea pe Caramfil, dar...
— ...Caramfil îl detesta pe Pamfil, continuă doamna Deleanu, bătînd cu vîrful piciorului în dușamea și cu degetele în masă.
— Nu! Și Caramfil îl simpatiza pe Pamfil. Erau prieteni inseparabili, pe onoarea mea!
— Olguța, lasă genul acesta de expresii!
— Să revenim la eroii noștri. Pe stradă, Pamfil se uita la case, Caramfil, la dame.
— Olguța!
— Fie cucoane, pentru mata. Caramfil avea alt punct de vedere!
— Mai uită-te și la mine!
— Nuvelistul se uită numai la eroii săi. Dar de ce Pamfil se uita la case?
— Era arhitect.
— De unde! Căuta o odaie de închiriat. Dar de ce se uita Caramfil la... la-la-la-la?
— Vroia să se însoare.
— Ferească-l Dumnezeu pe Caramfil de bigamie! Caramfil o căuta pe Leonora: o la-la-la-la!
— ...?
— Infidela Leonora. Soția lui cu cununie. Fugise. Era o la-la-la-la. Și bietul Caramfil fusese un la-la-la-la! Dar nu mai era. Aceasta-i expunerea. Acuma, lectorul intrigat își pune întrebarea: Pamfil și-a găsit o cameră? Caramfil a găsit-o pe Leonora?
— Așteptăm.
— Bine faceți, căci deznodămîntul surprinde. Repet: Pamfil cel lung căuta o cameră. Caramfil cel scurt o căuta pe Leonora. Ori, Pamfil a găsit-o pe Leonora și Caramfil a găsit o cameră.
— Cum?
— Tot zgîindu-se...
— Olguța!

— ...Tot contemplînd casele, Pamfil zări îndărătul unei ferestre furtiva apariție a unui bust forte. Cine era? Pamfil se opri și tăcu înăbușindu-și o exclamație revelatoare.

„Ce-i, Pamfil", zise Caramfil.

„Ce să fie, Caramfil, zise Pamfil. Am găsit o odaie."

„Nu mă lăsa, Pamfil!"

„Du-te, Caramfil, că vine și Pamfil după ce vorbește cu proprietarul", zise Pamfil.

„Bine, Pamfil."

„La revedere, Caramfil."

Pe cine credeți că văzuse lungul Pamfil? Chiar pe infidela Leonora a scurtului Caramfil. Căci și Pamfil o iubea în secret pe Leonora. Pamfil și Caramfil erau prieteni inseparabili.

— Bravo! aplaudară domnul Deleanu și Herr Direktor, dezaprobați de privirea doamnei Deleanu, care totuși zîmbea.

— Ne-am oprit, vra să zică, urmă Olguța, în clipa cînd Pamfil suia scările spre Leonora, și scurtul Caramfil se instală la o berărie, ștergîndu-și sudoarea frunții, căci Caramfil era gros și soarele ardea cumplit. În timp ce Caramfil ofta sorbind o halbă, Pamfil intra fără să bată la ușă, în odaia Leonorei:

„Tu, Pamfil!"

„Eu, Leonoro!"

Căzură zdrobiți de emoție, unul în brațele celuilalt.

„Vai, Pamfil!"

„Oh, Leonoro!"

„Oh, Pamfil!"

„Vai, Leonoro!"

Leonora oferi lui Pamfil apă cu dulceață; Pamfil oferi Leonorei batista sa parfumată, căci Pamfil era însetat și Leonora emoționată. După clipe de tăcere și înduioșare indescriptibile, Leonora află că Pamfil căuta odaie, Pamfil află că Leonora fusese trădată și ea la rîndul ei de infidelul la-la-la-la.

„Rămîi în odaia mea, Pamfil!"

„Rămîi în brațele mele, Leonoro!"

„Oh, Pamfil!"

„Oh, Leonoro!"

Caramfil aștepta singur la berărie, cu zece halbe, pe care le-ar fi umplut cu lacrimile lui dacă sincerul Caramfil ar fi

știut de trădarea perfidului Pamfil. Erau prieteni inseparabili!

Rîdeau toți, în frunte cu doamna Deleanu.

— Se făcu seară și Pamfil tot nu venea. „Cum o să mă ntorc singur acasă fără de Leonora și fără de Pamfil?" își zise Caramfil, oftînd și plătind ța lului douăzeci de halbe: căci afară era cald și Caramfil era gros. „Mai bine mă mut la hotel!" se hotărî Caramfil, sculîndu-se de pe scaun, împovărat de durere și de bere. Astfel, Caramfil se mută la hotel, și Pamfil la Leonora... Dar... I-a prins!...Toate cele-s trecătoare, chiar și amorul lui Pamfil pentru Leonora, precum și amorul Leonorei pentru Pamfil! Așa că într-o bună zi, cu cine credeți că se trezește Caramfil la berăria unde zilnic îl aștepta pe Pamfil, consumînd douăzeci de halbe? Chiar cu Leonora, întovărășită de Pamfil...

„Tu, Leonoro?"

„Eu, Caramfil!"

„Tu, Pamfil?"

„Eu, Caramfil!"

„Ai venit, Leonoro?"

„ Am venit, Caramfil!"

„Mi-ai adus-o, Pamfil?"

„Ți-am adus-o, Caramfil!"

„Oh, Pamfil, de cînd te-aștept!"

„Oh, Caramfil, de cînd te caut!"

„Oh, Leonoro!"

„Oh, Caramfil!"

„Pupați-vă", zice Pamfil.

„Pupă-mă", suspină Leonora.

„Pup-o", zice Pamfil.

„Și pe tine, Pamfile", zice Caramfil.

„Pupă-mă, Caramfile", zice Pamfil.

Și se pupă. În ziua aceea, Pamfil, Caramfil și Leonora ar fi putut umplea cu lacrimile lor cele șaizeci de halbe consumate. Căci Leonora era femeie, iar Pamfil și Caramfil, prieteni inseparabili...

Cafeaua, mamă dragă.

*

Toți știau că Dănuț scrie o nuvelă, nu din cauza Monicăi, ci dintr-a lui Dănuț, care, într-un moment de orgolioasă

expansiune, o anunțase pe doamna Deleanu că scrie o nuvelă. Atît se știa. Monica știa mai mult, dar nu spunea nimănui, nici chiar Olguței, care zilnic, după dejun și după masă, compunea năzdrăvănii, atribuindu-le lui Metaforel, spre indignarea biruită de rîs a doamnei Deleanu și spre hazul celorlalți.

Titlul nuvelei lui Dănuț era *Troița*. Eroii: un băiat de liceu, un zarzăr înflorit și o fată cu ochii verzi.

Troițele răsar călătorului la răspîntii de drumuri. Tot la o răspîntie răsărise *Troița* eroului lui Dănuț: la încrucișarea copilăriei cu tinerețea. Troița era zarzărul și fata, dimpreună, căci zarzărul, cu albul lui hohot, acoperea tocmai fereastra odăii unde era fata cu ochii verzi ca frunzele, cînd floarea s-a scuturat.

Subiectul nuvelei îi venise fulgerător. Într-o dimineață cu foșnete galbene și limpede chilimbar de soare Dănuț se deșteptase auzind o ciocănitură la ușă. Intrase Gheorghiță.

— Conașule, mi-o spus duduia Monica sî ti trezăsc, c-o înflorit zarzării.

Gheorghiță-i aducea de la Monica o creangă de zarzăr bifurcată rămuros, cum sînt coarnele cerbilor bătrîni, înflorită, înflorită în plină toamnă. În clipa aceea, la ferestre zîmbiră poveștile copilăriei, și Dănuț era frumos de fericire, ca un copil cu cercei de cireșe.

Toată dimineața se plimbase cu Monica prin livadă.

Nu înfloriseră toți zarzării. Numai unii, mai timid decît primăvara, cu parfum mai suav, ca o amintire împaienjenită a celuilalt, încrezători și zîmbitori ca niște copii veniți în cămeși de noapte să se încălzească la focul toamnei.

Se scuturau frunze, plutea parfumul amar al toamnei, pe cerul albastru șerpuiau cîrduri călătoare — dar înfloriseră zarzării.

Dănuț avea încîntarea aceluia care ar întîlni îngeri în drum. Nu-i venea să creadă. Zîmbea. Apuca mîna Monicăi, o strîngea, o lăsa, ca să pipăie cu vîrful degetelor crengile înflorite. Se întîmplase un miracol în livadă și altul în inima lui Dănuț.

Erau atît de frumoși zarzării înfloriți în toi de toamnă, încît Dănuț nici nu băgase de seamă cît de frumoasă era Monica subt albastrul mai închis al cerului, care-i făcea

părul mai auriu — de un auriu primăvăratec — și-n preajma zarzărilor bucuriei, care-i făceau obrajii mai rumeni.

Tîrziu, după o dimineață întreagă de zarzări, soare, zîmbete și exclamări, lui Dănuț îi venise să scrie; Monicăi, să plîngă.

Era sfîșietoare bucuria acelei dimineți, lac blond cu ușoara dîră de spumă a zarzărilor, ca și cum un înger nevăzut într-o barcă străvezie și-ar fi muiat degetul în apă, însemnîndu-și trecerea prin melancolia toamnei.

După amiază Dănuț se retrăsese în apartamentul lui. Monica îi preparase în ascuns un pahar mare de cafea neagră.

Nu scrisese nimic în după-amiaza aceea. Vorbise cu Monica. Uitase să se pieptene. Numai noduri castanii și arămii, părul îi era ca și sufletul: tumult, dans, spirală deasupra unui zîmbet.

— Monica! Monica! Să iubești un zarzăr!

— Să crezi că-l iubești.

— Da. Să crezi că iubești un zarzăr! Ce poate fi mai delicios? mai delicat? mai proaspăt? Adorabila confuzie a copilăriei în fața dragostii... Monica, îl vezi pe băiețel, după o noapte de nesomn, cu părul și pelerina stropite de petale... de petale albe ca noițele pe o unghie de copil... văzînd deodată zarzărul care a înflorit peste noapte, lîngă el, la capul lui, fără ca el să știe... Soarele răsare. Zarzărul e alb și soarele îl suflă cu mărgean ca obrajii fetițelor cînd se roșesc. Băiețelul vrea să plece, fiindcă e trist după o noapte de singurătate și nesomn. Cine-l cheamă din urmă? O bătaie de inimă, ca atunci cînd îți răsare dragostea. Se întoarce, privește... Ochii lui, Monica, în care un zarzăr înflorit se oglindește alb și roz ca un nour pe obrajii dragostii... Se repede. Pelerina-i cade. Vrea să sărute, să strîngă în brațe... Monica, să săruți un zarzăr și să crezi că săruți! Să ai o creangă în brațe și să crezi că iubești! În clipa aceea, Monica, îngerii sînt aproape, livada e mai albă, se întîmplă un miracol: un copil a sărutat un zarzăr! Zîmbește cerul. O sărutare a rostogolit petale albe... Simți, Monica? Trebuie să cînți în clipa aceea. Soarele, cerul, pomii trebuie să cînte — să cînte. S-a întîmplat un miracol pe pămînt! Livezile înfloresc în cor. Totul e copilăresc. Albinele mur-

mură. Soarele se înalță mai sus. Un copil a sărutat un zarzăr. Pămîntul e un început de poveste...

În după-amiaza aceea, titlul nuvelei — căci Dănuț o numea nuvelă — fusese *Un copil a sărutat un zarzăr!*

Toate cîntau în după-amiaza aceea. Totul era copilăresc. Pămîntul era un început de poveste, căci un copil sărutase un zarzăr: Dănuț, într-o clipă în care toate livezile lumii albiră, se-mbujorară și se scuturară, roiuri-roiuri, o sărutase pe Monica: obraz alb în galben asfințit de toamnă, cu genele prelungite de două lacrimi...

*

Eroina lui Dănuț avea ochi verzi și părul negru.

A sărutat-o pe Monica Dănuț, sau nălucirea unui zarzăr înflorit?

Blîndă ca de obicei, Monica era tristă ca de obicei, dar nimeni nu știa, căci Monica zîmbea ca de obicei.

Dănuț era absorbit de nuvelă.

*

Cunoscuse Dănuț pînă atunci ce înseamnă bucuria de-a aștepta o metaforă. O aștepți: va veni din cer sau din pămînt? Îți bate inima. O auzi apropiindu-se în bătăile inimii. Și deodată *este*. O vezi, nouă ca o altă planetă în care trăiești, a ta totuși. Era lîngă tine, dar vine străfulgerînd prin cosmice spații. Luceafăr desprins din cerul care ești tu însuți, oprit și cules ca un fruct scuturat de mîna ta.

Dar nu cunoscuse încă Dănuț fericirea de-a aștepta un om. Un om! Alt om decît tine, avînd un suflet, altul decît al tău, imens ca și al tău. Nu-l cunoști. Nici numele nu i-l știi. Nu l-ai văzut niciodată. Ți-e străin. E o respirație în întuneric. Nimic alt. Îl aștepți. Se apropie, cu pasul lui. Îți bate inima ca atunci cînd cineva vine spre tine prin întuneric. Cine-i? Cum e? E în afara ta? E înlăuntrul tău? De unde vine?

Ce s-a întîmplat? Nu mai ești. Ca o pulpană învăluind subit trupul care-o poartă, într-o izbucnire de vînt, blînd și năprasnic te-ai lipit de el. Ești el, din cap pînă-n picioare. Ești în sufletul lui, ești privirea și vorba lui. Te-ai pierdut

în el. Străveziu ca aerul, îl împresori. E prizonierul tău. Crede că-i liber, crezi că ești liber, dar te-a furat și l-ai furat.

Solemn ca dezmorțirea întîiului Adam, un om a intrat în viață, din tine și prin tine. Totuși, e *el*. Nu ești stăpînul lui. Ai vrea să fie bun: e rău. Ai dori să fie frumos: e urît. L-ai vrea generos: e meschin. Uneori se preface, înșelîndu-te chiar pe tine; și cu tine e fățarnic. Ți-e drag fiindcă-i al tău, dar te temi de el fiindcă-i el, și ești mîndru de el tot fiindcă-i el. Îl simți mai deștept decît tine. Dacă l-ai întîlni în viață, te-ai teme de ironia lui și l-ai ocoli sau l-ai dușmăni. Femeie, o simți primejdioasă, nestatornică, dominatoare, crudă, indiferentă față de cei care-o iubesc, ademenitoare pentru ceilalți pînă în clipa cînd, vînați, îi zvîrle în tolbă, dezgustată. Deși feminitatea ei e însuflețită de tine, te depășește. În viață te-ar înfrînge. Slab și credul, în viață te-ai încrede vicleșugurilor ei, deși din mintea ta-s desprinse, din tine venindu-i puterea.

Inconștient, în tine se urzesc treptat, de la sine, faptele creaturilor tale. Voința ta abdică, se preface fărămițîndu-se în zeci de suflete și, îmbinîndu-le delaolaltă, curge cu ele și cu vremea: destin. Ești copil, ești tînăr, ești bătrîn, ești fetiță, femeie, ești cîne și ești cal, ești pasăre și cer, ești iarbă, livadă, pădure, umbră și-ntuneric, ești biserică și cimitir, și ești timpul compunînd și descompunînd viața, cu mii de mișcări și mii de neclintiri.

Unde ești?

Moarte și înviere în toți și tot, ești Dumnezeu; în afară de tine, spațiu, respiri. Ești însuși echilibrul involuntar și inconștient al fericirii.

Dănuț era fericit.

Afară era toamnă; el trăia în primăvară. Ultimele zile ale vacanței; el trăia liber la începutul vacanței de Paști. Dezrobit de realitate, trăia în halucinanta realitate a ficțiunii, cu soare de april în livezi apriline.

Scrisul de pe fiecare pagină avea altă fizionomie. Uneori cuvintele aveau oblicitatea impetuoasă a ploilor torențiale. Dese, grăbite, alergau, ritmate de aceeași emoție vertiginoasă, în care bătăile inimii erau fulgere.

Alteori, șirurile de cuvinte șovăitoare ondulau neregulat, ca serpentinele cîrdurilor pe cerurile de toamnă. Lungile

respirații ale melancoliei erau desemnate în chiar linia cuvintelor care-o exprimau.

Alteori, literile se micșorau delicat, grupîndu-se în șiruri de mărgeluțe rotunde, clare, dar microscopice, pe care-ți venea să le culegi cu vîrful unui ac fin. Acele cuvinte povesteau cum două fetițe mici își culcau păpușile. Cinci ani aveau fetițele, cinci ani aveau cuvintele minuscule, care se jucau de-a somnul cu fetițele și păpușile.

Alteori, cuvintele păreau scrise-n salturi. Lipseau litere. Liniuțele, apostrofele, virgulele dispăreau: eroul sărutase zarzărul de la fereastră, își pierduse pelerina și fugea nebun prin livadă, uitînd ortografia și punctuația: iubea.

Isprăvise partea întîia, cea care începea cu un zarzăr înmugurit și prezența unei fete necunoscute în casa părintească a eroului-licean, unde și el își petrecea vacanța de Paști — culminînd în înflorirea de peste noapte a zarzărului și în sărutarea din zori.

O dată cu partea doua, schimbase titlul. Din *Copilul care a sărutat un zarzăr*, devenise *Troița*.

Pe cine iubea? Pe zarzăr sau pe fata cu ochi verzi, din odaia la fereastra căreia era zarzărul? Începuse rivalitatea dintre un zarzăr și o fată, pentru inima unui copil naiv: copil. Dănuț vroia să analizeze sau, mai exact, să desfășoare din primăvară în primăvară, din înflorire în înflorire — răsturnînd clepsidra timpului, cu albe flori de zarzăr în loc de nisip mort — emoțiile eroului său în fața zarzărului înflorit, de pe cînd era copil mic, lector de povești, pînă cînd, licean în vacanță, se deșteptase iubind, fără să știe pe cine. Dacă înlătura din minte poemul născînd, și dacă examina schema, dezbrăcînd-o de emoție, i se părea absurd și neverosimil ca un băiat — oricît de copil și oricît de poet ar fi fost — să poată crede că iubește un zarzăr, oricît de contopite ar fi fost florile acelui zarzăr cu însuși chipul femeiesc pe care-l ascundeau în livadă — fiind în fața ferestrei — și în sufletul eroului, fiind în fața dragostei. Atîta candoare nu era admisibilă. Eroul juca un rol într-o piesă grațioasă, dar juca un rol.

Totuși, Dănuț nici nu mințea, nici nu „făcea literatură" creind un conflict sufletesc din această confuzie, dînd realitate rivalității dintre zarzăr și femeie și lăsîndu-l pe erou

să se clatine, întocmai ca zarzărul încărcat de floare, cînd spre fereastră, cînd spre livadă.

Din copilărie, lui Dănuț „îi bătuse inima" pentru zarzări. Pentru majoritatea oamenilor și poeților, primăvara e verde. Ochii verzi pe care-i deschide primăvara subt cerul din nou albastru. Codrul înverzit, iarba încolțită, grîul răsărit. În mai toate inimile și literaturile, semnul primăverei e verdele crud, fraged, răcorit în umbră și aprins în soare.

Desigur că toți cîntă și slăvesc și livezile cu floarea lor de lumină și cîntecul albinelor culegătoare. Dar verdele domină. Tuturora le place mai mult trainica undă de verde a primăverii, căci vara în care se revarsă tot verde e, decît spuma vremelnică a pomilor o clipă înfloriți, verzi și ei apoi.

Și chiar cei care se opresc în livezi, privind și ascultînd, cîntînd și descriind, nu fac nici o deosebire între zarzăr, piersic, măr, cireș, păr, gutui și toată felurimea pomilor care alcătuiesc buchetul de mireasă al primăverii.

Pentru Dănuț, însă, primăvara nu era decît o singură clipă: aceea cînd zarzării, fără de frunze, numai flori albe, au înflorit deplin. O emoție — ca frica unei sărutări sau amintirea ei — le dă o umbră trandafirie pe obrajii albi. Zîmbesc. Rîd. N-au frunze. Verdele nu se presimte. Alb pur, în stranele trunchiurilor. Candoare luminoasă. Lumini de lună și de zori, roind în clar tumult. Mărgean palid cu vinișoare roze. Bluze de vară cu dantele, în care tinerețea unui trup e undă vag purpurie.

Încîntare pufoasă în fața cerului albastru. Pomi îngerești. Parfum prea copil ca să fie parfum. Zîmbet în petale, zîmbet în miresme. Zarzării. Nume plin de albine. Petale care cad, plutind, zbor întors spre pămînt. Suspin naiv al primăverii. Cînd zarzării au înflorit, primăvara are rochiță scurtă și se duce la biserică.

Dar zarzării nu-s decît o clipă între clipele primăverii. Au înflorit: alb culminant. Și-n seara aceleiași zile albul a ostenit, o undă gălbuie a întristat rozul. Copilăria albului, deodată, a îmbătrînit. Vin frunzulițele: roi verde. Îngerii din jurul zarzărului au zburat, luîndu-i vaporosul nimb. A rămas pom ca toți pomii, robust în haina verde,

pe pămîntul negru: dar un zarzăr de lumină s-a stins între crengile lui.

Cine-a iubit zarzării a cunoscut melancolia adorabilă și sfîșietoare a acelor visuri de tinerețe, cînd îți apare în rochiță albă fetița moartă pe care-ai sărutat-o o singură dată, făcîndu-te să respiri o clipă parfumul ei de păr, de soare și de copilărie.

Nu era nici metaforă, nici alegorie, nici efect de siropoasă literatură îndrăgostirea eroului din poemul lui Dănuț de un zarzăr, nici confuzia care-l îndemnase să îmbrățișeze o creangă înflorită. Nu. Era o candidă și dureroasă ofrandă a buzelor neștiutoare și a sufletului plin încă de povești, în fața zorilor dragostii — efemeră clipă, ca și floarea albă, care tot de zori era.

Nuvela lui Dănuț era poem desigur, ireală ca și zarzării în clipa cînd par zbor și nimb deasupra pămîntului, nu pomi răsăriți din pămînt.

Dănuț însă vedea în zarzări toată primăvara, suflarea aburită a primăverii spre cer — iar ceilalți văd primăvara verde, pămîntească, păscută de vite, rostogolind trupurile de patima ei cuprinse, în patul nupțial al sevei.

*

Monica intră cu ceașca de cafea.

— Scriai, Dănuț?

— Nu, Monica. Remarcam un fenomen curios. Eroului meu nu-i prieste statul în casă. Cum intră în livadă îl văd. Zarzărul îl învie. Cum intră în casă îl pierd, se împaienjenește, nu-l mai simt!... Nu merge!

— Scoate-l în livadă.

— Nu se poate. Acuma-i în odaia lui. Budează fără motiv și nici n-are pe cine buda. Surorile lui l-au invitat la înghețată împreună cu eroina. A refuzat, pretextînd că-l doare capul. Trebuie să stea în odaia lui.

— Lasă-l singur și du-te cu fetițele.

— Nu pot! E un moment delicat, pe care trebuie să-l analizeze în sufletul lui. Dimineața a sărutat zarzărul. Întăia sărutare de dragoste. E natural să se gîndească numai la ea. Dar nu poate. Gîndul îi fuge după surorilă lui și după ochii verzi... Vezi, Monica, ochii verzi alunge

florile zarzărului întocmai ca frunzele. Îl pîndesc mai ales în zarzăr. Privește floarea albă, vede ochii verzi. Pe cine iubește?

— Tu știi, Dănuț?

— Nu. Dar asta nu-i nimic. Se rezolvă de la sine. Gîndurile lui însă, între zarzăr și ochii verzi, trebuie să aibă o emoție copilărească, pe care n-o pot găsi în mine... Nu știu! Aștept ceva. Caut parfumul unei amintiri și nu-l găsesc. Îmi trebuie o emoție din copilărie... Nu știu bine ce!

— Să-ți dau *Alunele veveriței*.

— Nu, Monica. Acolo e sufletul de anul trecut. Îmi trebuie ceva vechi de tot... de pe cînd eram copil mic... o jucărie... o carte. Tu ce cărți mai ai din copilărie? Monica, n-ai cumva un *Robinson Crusoe*?

— ...Mi se pare că am o ediție franțuzească.

— Nu. Cea românească. O carte cu ilustrații... Văd culorile: barba lui Robinson, mustețile, căciula țuguiată, marea, albastru decolorat, papagalul... Monica, haidem în pod! Să știi că Robinson Crusoe e în lada cu jucării! Vai, Monica, aș da un an din viață să-l găsesc! Haidem în pod. Dar să nu știe nimeni. Mergem numai noi doi.

— Bine, Dănuț, mă duc să caut cheile.

— Eu te-aștept pe scară.

Dănuț era în friguri. Uită să-și ia țigările, să-și puie surtucul. Plecă așa cum era, fără surtuc, în cămeșă descheiată pe piept, cu mînicile suflecate, așa cum ieși în întîmpinarea unui oaspe neprevăzut și iubit atunci sosit.

Treptele scării de lemn care ducea la pod erau calde în soarele de toamnă. De sus, din balconașul podului, toamna, galbenă și roșie în livezi și păduri, se scutura în vînt, și val-valuri albastre cu dealurile, se pierdea în zări, afund.

De jos, Monica văzu profilul lui Dănuț pe cerul albastru și zîmbi. Venea cu cheile. Alergase. Urca scările cu obrajii rumeniți și părul împaienjenit pe tîmple.

Dănuț era grăbit să intre-n pod. În fața ușei țesută-n ațe de paianjen, aștepta emoționat, cum demult aștepta ridicarea cortinei îndărătul căreia strălucea decorul feeriei. Nu mai fusese în pod din copilărie.

Monica încerca cheile pe rînd. În grabă, uitase să întrebe care-i cheia podului.

Înaintea lor pătrunse vîntul, înfiorînd străvechile ațe de paianjen. Bruma uscată a colbului an cu an cărunțise, mai deasă. Culorile erau veștede ca și lumina, care, intrînd prin ferestrele podului, îmbătrînea.

Penumbră înfierbîntată cu miros de lemnărie și de evanghelie mucegăită.

Monica nu intrase niciodată în pod. Tăcerea grămădită, decorul de mobile șchioape, demodate, scăpătate, colbul tragic ca o pulbere de moaște în razele de soare și mirosul mort făceau parcă să se presimtă sicrie: peceți solemne pe trecut.

Monica apucă mîna lui Dănuț.

— Ți-e frică, Monica?

O strînse în brațe, caldă și cu raze-n păr ca o creangă de tei. Își lăsă capul pe umărul lui Dănuț.

Tăceau: doi, în tăcerea podului.

Dănuț își lipi obrazul de părul Monicăi. Se auzeau lăbuțele hulubilor pe acoperiș. În vînt plesneau coarde de vioară.

— Monica, vorbi Dănuț în șoaptă, hai să deschidem lada.

— Hai, Dănuț.

Dănuț îi cuprinse tîmplele cu palmele, i le strînse — genele Monicăi tremurară — îi dezmierdă obrajii de-a lungul, încet, pînă la bărbie.

Dulce și trist, capul Monicăi era pur ca după lacrimi prelinse pe obraji.

Dănuț îi sărută mîna. Mai mîhnit, în singurătatea de o clipă, zîmbetul Monicăi se rătăci prin părul lui Dănuț.

— Dănuț, hai să deschidem lada.

Ladă imensă ca o odăiță scundă. Ridicară amîndoi greul capac de pe arca lui Noe a copilăriei. Jucăriile plutiră de-a valma, din înecul umbrei și al anilor. Săbii, pușți, pistoale, vaporașe, bărci, corăbioare, mingi, dulăpașe de păpuși, forme pentru nisip, căsuțe de păpuși, diabolouri, patine cu rotițe, funde, urși de pîslă, mieluți mîncați de molii, fluturi de hîrtie și gumă, marinari de tinichea răpănoasă, soldați cu piedestal de lemn, plumiere, vioare mute, coifuri, paiațe cu talgere, o lanternă magică, un pian miniatural, o arenă de circ, lampioane, o maimuță decapitată, o cutie de bomboane „Riegler" plină cu scoici, codița

unei veverițe de tablă, un dinte de elefant, un picior de păpușă, iarbă artificială...

— Monica!

Vorbise Monica.

— Ce-i, Monica? se miră Dănuț, scotocind prin ladă.

Monica ridicase din vălmășagul jucăriilor o păpușă cu rochiță albă și părul tăiat din rădăcini. Ținea în mîni iubirea ei.

— O păpușă tunsă... se veseli Dănuț. Stai!... Monica, închipuiește-ți că-mi aduc aminte!

Obrajii Monicăi ardeau. Ținea păpușa în mîni. Nu îndrăznea s-o strîngă în brațe. O recunoscuse după rochița albă, de ea făcută, și după șorțulețul alb, contradictor cu găteala de mireasă.

— Monica, asta s-a întîmplat în anul cînd ai venit tu la Medeleni, în ultima noapte a vacanței. Eu trebuia să plec la București. Nu știu ce i-am făcut Olguței, dar i-am făcut ceva, și mi-aduc perfect aminte că mă temeam. Seara, la culcare, am găsit păpușa în pat...

Inima Monicăi bătea, bătea.

— ...Am fost furios. Mai mare insultă nu puteam concepe. Să-mi puie Olguța o păpușă în pat! Știi ce răzbunare am inventat? Am tuns-o, Monica, am tuns-o cu cuțitașul... Un cuțitaș de os, din plumiera de lac japonez. Ți-aduci aminte? Plumiera din biuroașul mamei. Mi-o dăruise... După ce-am tuns-o, am împachetat părul și i-am dat foc... Da! Îmi făcuse mama foc în sobă. Parcă văd cuferile gata de plecare, focul... Dimineața, n-am avut curajul să las păpușa în patul meu. Am dus-o în pod... Stai! I-am mai făcut ceva! Barbă și musteți! Vai, biata păpușă! I le-am șters cu radierul: se mai cunoaște?... Cum de n-a aflat Olguța!? N-a întrebat după ce-am plecat?... Uite-l pe *Robinson Crusoe!* Monica, l-am găsit!

Bucuria lui Dănuț răsuna așa de tare, încît tăcerea podului, fără ecou, deveni mai gravă. În timp ce Dănuț răsfoia cartea cea mai scumpă a copilăriei lui, Monica se îndepărtă cu păpușa spre o ferestruică din fund. Întoarse capul. Dănuț, așezat pe marginea unui fotoliu, se cufundase în pozele cărții.

Degetele Monicăi tremurau ușor. În buzunarul șorțuletului era un plic. Îl scoase. Era nedesfăcut. Plic de păpușă, cu

un trifoi pe margină și o caligrafie de copil: „Pentru Dănuț". Monica n-avea nevoie să-l desfacă. Atunci, ca și acum, singurele vorbe, pe care mîna ei le putea scrie lui Dănuț, erau: „Monica te iubește, Dănuț".

De-atunci, vorbele erau închise într-un plic, în buzunarul șorțului unei păpuși, în lada cu jucării din podul de vechituri...

— Monica! Monica! La scris! Ne-am lenevit destul!

Cu *Robinson Crusoe* și cu Monica ieși în balconaș. Se coborîră pe scări. Podul le prăfuise hainele și mînile, așternîndu-le ațe de paianjen în păr.

— Mă pun la scris. Tu ce faci, Monica?

— ...Cetesc, Dănuț.

— Te-aștept mai spre seară să-ți cetesc. Da?

— Da.

Plecă fericit, cu egoismul albinelor cînd, iluminate de polen, zboară spre stupi.

Cu scrisoarea în mînă, Monica porni spre odaia ei. În antret o întîmpină Olguța, în costum de călărie.

— Melizando, îți aduc o scrisoare de la gară.

— Mie?

— Da, Melizando. Un nou Pelléas?

— Nu știu nimic! se miră Monica, luînd în mînă voluminosul plic „recomandat".

— Facem o partidă de tenis?

— Nu mai călărești?

— Cum vrei tu, Melizando! zîmbi Olguța.

— Eu aș sta în odaie... Da' cum vrei tu!

— Tu ce vrei, Cuțulachi?

— Călărie! izbucni Puiu, mai mîndru să călărească alături de Olguța, chiar pe mărunțelul Titi-Binghi, decît să nu-i poată răspunde la nici o minge.

— Facă-se voia ta!

*

București, 7 septembre 1914

Dragă Monica,

Dă-mi voie să-ți mulțumesc și să-ți cer scuze. Abia cînd am ajuns la București am înțeles rațiunea invitațiunii tale de a-ți

scrie de aici din cînd în cînd. La Medeleni, am crezut că e o simplă gentileță, o atenție pentru cel care pleca descurajat. Ajuns aici, după cîteva zile de izolare sufletească, mi-am dat seamă că singura bucurie la care mai puteam aspira era aceea de a scrie la Medeleni. Cui? Olguței — știi prea bine — n-aș fi avut curajul. După o vacanță întreagă, abia de îndrăznesc să-i spun pe nume, și parcă tot ezit. Lui Dan? El e prea ocupat cu ce scrie ca să se intereseze de altceva în afară de eroii lui. Singura ființă de la Medeleni care mă invitase să-i scriu — altfel n-aș fi îndrăznit — și care mi-ar fi cetit scrisoarea cu aceeași bunătate lucidă și atentă cu care îmi primea și confidențele era Monica.

Încă o dată, îți mulțumesc, și dă-mi voie să admir în tine cea mai delicată inteligență din cîte mi-a fost dat să întîlnesc. Era și natural să n-o găsesc la un bărbat. Am bucuria și mîndria că dacă nu m-am întors de la Medeleni cu ce speram — copilărește — cînd am plecat în vacanță, am cîștigat în schimb o prietenie din acelea care te lasă incredul — cînd le vezi în cărți — și evlavios, cînd le descoperi în viață. Sufletul mi-e trist, dar nu gol. Alături de mama și de tata, pe care îi iubesc, dar de care sînt străin — ca toți copiii față de părinții lor — te am pe tine, deopotrivă de aproape ca și ei în afecțiunea mea, dar legată prin egala transparență a prieteniei.

Sînt în plin examen, fără emoție și fără entuziasm. Regret că sînt atît de bine pregătit. Invidiez emoția absorbantă a camarazilor pentru care examenul e un joc de loterie. Desigur că fiecare dintre ei a lăsat o dragoste acolo unde și-a petrecut vacanța, dar nici o tristeță, nici o reculegere nu-i distrage din efervescența școlarului în examen. Un răspuns norocos la oral îi face să delireze pe coridoare. Fac tumbe, își calcă în picioare chipiile, de care speră că se vor despărți pentru totdeauna, aruncă în plafon cartea obiectului respectiv, fără să mai ție socoteală că prin aceasta diminuează prețul oferit de anticar. Într-un cuvînt, pentru ei, unicul dispensator de bucurii și amărăciuni este examenul.

De ce nu pot fi și eu la fel cu ei? Nici măcar nu pot fi camaradul lor, deși majoritatea sînt băieți cumsecade. Dar mă frapează ca niciodată vulgaritatea lor. Înainte de-a vă cunoaște pe voi, o suportam, mă obișnuisem cu ea, o confundam chiar cu însăși formula veseliei în mai mulți. Credeam că-i singura fizionomie a glumei și a rîsului, aceea pe care o vedeam zilnic la școală, de cînd intram pînă cînd ieșeam. Olguța mi-a dat un alt criteriu. Am căpătat de la ea noțiunea vie — nu livrescă — a exuberanței irezistibile,

care-ți schimbă ritmul sîngelui, făcîndu-te vesel cum te-ar face tînăr: adevărată ploaie de primăvară. Ce exil, Monica, atmosfera liceului, după a casei voastre! Rîsul Olguței — pe care de atîtea ori îl aud — îmi pare sunet din altă viață, fără de echivalent aici unde mă găsesc. Îmi devalorifică — sau îmi valorifică exact, pentru întîia oară — pe toți oamenii, toate atmosferele, toate decorurile. Probabil că marii compozitori muzicali, atunci cînd ascultă melodiile care abia se încheagă în sufletul lor, dacă nu-s complect absorbiți de ele și dacă primesc simultan și zgomotele vieții exterioare, au aceeași impresie de exil în viață și de trivialitate a lumii în care trăiesc. Dar aceștia au măcar făgăduința muzicei exprimate! Eu n-am nimic, Monica, decît sunetul Olguței, mereu vibrînd în mine, și izolarea mea printre ceilalți. Sînt prizonierul acestei vibrații, pe care numai eu o aud, și care, izolîndu-mă de ceilalți, mă face să-i privesc sluțiți, fără de bunătate, și să-i aud barbari, fără de putere.

După cum vezi, Monica, nu știu să suport cu bărbăție reintrarea în viață. Și n-am măcar deprimarea aceea violentă — atît de minuțios reprezentată și analizată de literatura romantică — deprimare care se elimină de la sine prin însuși excesul care o consumă. Nici nu simt nevoia să plîng, nici să nu mă hrănesc, nici să nu dorm. Nici într-o clipă nu mi-a venit gîndul să mă sinucid: ispită puerilă, pe care am cunoscut-o odată, și despre a cărei romanțioasă futilitate mi-am dat perfect seamă cînd am devenit lucid. Am rămas cum eram și înainte: izolat. Cu o deosebire fundamentală însă. Înainte eram izolat de ceilalți din cauza sufletului meu, suprasaturat de lecturi; acuma sînt izolat de ceilalți din cauza altui suflet, care nu-i al meu, pe care-l doresc și care niciodată nu va fi al meu. Mi-ai spus-o tu, Monica, și-ți mulțumesc pentru că ai avut o singură dată curajul să fii crudă cu mine, tu, atît de bună. Sînt oameni făcuți să iubească o singură dată în viață lor, și alții făcuți să fie iubiți pentru totdeauna. Viața a vrut ca tocmai Mircea Balmuș, care face parte din categoria întîia, s-o întîlnească pe Olguța.

Nu simt nici revoltă, nici amărăciune împotriva vieții. Olguța — oricum ți-ar arăta-o viața și orice ți-ar fi — e un dar din acelea cu care viața nu-i darnică. L-am primit pe jumătate, cunoscînd-o numai. Îl voi socoti întreg fiindcă o iubesc.

Cîți oameni nu-s care iubesc o viață întreagă amintirea unui mort sau a unei moarte! Mă voi număra printre aceia, și de la o vreme mă voi socoti fericit numai fiindcă iubesc.

Nu-mi dau seamă de măsura în care cele de mai sus sînt sincere și valabile, dar aș dori să fie.

Îmi displace fanfaronada și grandilocvența, mai ales cînd vorbești de resemnare, și mai ales cînd îți vorbesc ție, Monica. Ai deplina libertate să judeci ceea ce-ți spun și să-mi împărtășești și mie aprecierea ta, de a cărei sinceritate sînt mai convins chiar decît despre a mea.

Totuși, cu nimeni nu mi-e ușor să fiu sincer decît cu tine. Spre tine gîndurile și sufletul se îndreaptă natural, ca floarea-soarelui după soare, așteptînd să le luminezi. Cu tine sinceritatea nu e un efort; dimpotrivă, reticențele necesare uneori între un băiat și o fată îmi par nefirești și greu de păstrat. De asta îți voi împărtăși o observație lămurită abia acum, la București.

Închipuiește-ți că o iubeam pe Olguța cu mult înainte de-a o cunoaște! Prietenia mea pentru Dan — adevărată vasalitate — nu era decît o formă a iubirii mele pentru Olguța. O presimțeam pe Olguța în Dan, fără să-mi dau seamă, și de aceea, înainte de-a o cunoaște pe Olguța, prietenia mea pentru Dan avea caracterul unei iubiri. Pe atunci nu-mi puteam explica, și eram turburat, ca de un echivoc descoperit în mine, de emoțiile pe care mi le dădea apariția lui Dan. Mă intimida și eram fericit lîngă el, prea fericit, simțind nevoia de-a tăcea mai mult decît aceea de-a vorbi, atît de caracteristică prieteniei. Eram „sedus" de prietenul meu. Și de aici se năștea susceptibilitatea mea pentru tot ce mi se părea că-l înstrăinează de mine și de atmosfera de perfectă puritate în care doream să trăiască — susceptibilitate care-l revolta ca o tutelă și pe care o trata fără menajamente, brutal chiar. Aceea e singura brutalitate din partea oricui, pe care am tolerat-o, pe care am acceptat-o, fără mirare la început, cu consternare mai tîrziu. Mă „repezea", Monica, mă maltrata. Uneori nici nu-mi răspundea la întrebări. Alteori îmi întorcea spatele. Într-un cuvînt, mă tiraniza, conștient parcă de puterea pe care o avea asupra mea. Deși timid, am fost întotdeauna independent și mi-am apărat independența cu energia taciturnă și netă pe care numai timizii o au — o cunoști prea bine — și care surprinde ca explozia unui pahar cu apă pe cei care confundă timiditate cu debilitatea voinței.

Totuși, față de Dan, abdicasem la tot ce, pînă atunci, fusese cheia de boltă a construcției mele sufletești. De cîte ori nu m-am întrebat: de ce? Niciodată n-am avut curajul să-mi răspund cu francheță: fiindcă îl iubesc. Vedeam în această iubire nemărturisită o monstruozitate, o aberație, pe care n-aveam curajul s-o privesc în față, deși zilnic îi simțeam efectele. Abia acum îmi dau seamă, și mă cutremur nu fiindcă „iubirea" mea pentru Dan ar fi avut un substrat echivoc — nu-l avea — dar pentru că atîta vreme am

putut convietui cu o ipocrizie față de mine însumi, neavînd tăria să o suprim. E actul cel mai urît al conștiinței mele: ți-l spovedesc ție, ca să mă cunoști mai bine. Oare toate marile prietenii dintre băieți au la bază aceeași confuzie? Nu știu! În ce mă privește, simt lămurit că fără de asta n-aș fi avut pentru Dan o prietenie de egală intensitate. În prietenie, darul sufletesc, de o parte și de alta, trebuie să fie complect și egal. Dan nu știe să dea: el acceptă. E prea distrat ca să fie capabil de amănunțitul devotament al prieteniei. E prea leneș sufletește ca să aibă neprecupețitele solicitudini și sacrificii ale prieteniei. De cînd îl cunosc, niciodată n-a simțit nevoia să-mi facă vreo confidență. Eu, pînă să nu vă cunosc pe voi, i le-am făcut pe toate, în mod cu totul natural, nefiind solicitat decît de mișcarea de reflux a prieteniei, pe care Dan n-o cunoaște.

Ce știu eu din sufletul celui mai bun prieten al meu? Cîteva poezii și unele fragmente de viață. Ce cunoaște el dintr-al meu? Adică ce nu cunoaște? Mă tem însă c-a uitat: e prea neglijent ca să păstreze chiar spovedaniile unui prieten. Pentru el prietenia e un antract, o distracție provizorie; pentru mine e singura oglindă în care încap total, singura oglindă odihnitoare ca o baie în rîu de munte.

Și totuși, îl iubesc. El va rămîne totdeauna pentru mine un mare prieten. Eu pentru el? Dumnezeu știe!

Ce farmec ciudat și rar a pus viața în acești doi frați: Olguța și Dan. Atît de osebiți unul de altul, frați totuși în același farmec: veselie la Olguța, frăgezime de copil melancolic la Dan.

Cînd am aflat anul trecut că Dan are o soră, și cînd am cunoscut fragmente din scrisorile Olguței, pline de tachinării la adresa mea, am avut convingerea că veselia Olguței e o mască, adorabilă, mască totuși. Credeam că are aceeași fizionomie ca și Dan. Sau, mai exact, o compuneam imaginativ, cu tot ceea ce mă fermecase Dan, feminizînd așa cum puteam.

M-am înșelat? Nu știu! Dar am impresia că aceeași putere cu două fețe e într-amîndoi. Melancolia aparentă a lui Dan e ca o osteneală datorită unei prea mari exuberanțe lăuntrice. Exuberanța aceea există în el, identică exuberanței aparente a Olguței. În Olguța, acea melancolie vădită la Dan sînt sigur că există, dar e ascunsă subt exuberanță. Sînt frați amîndoi: o simt perfect eu, care-i iubesc pe amîndoi. Cu singura deosebire că la unul și la altul alternanța de exuberanță și melancolie e invers așezată. Ceea ce e aparent la Dan e ascuns la Olguța. Ceea ce e aparent la Olguța e ascuns la Dan.

Acestui mod de a judeca — poate greșit — datoresc un sentiment cu desăvîrșire ciudat, pe care mi-l inspiră Olguța, dimpreună cu celelalte: un sentiment de sfîșietoare milă. O milă protectoare, duioasă, ca aceea pe care-o au părinții care-și adoră copiii, văzîndu-i că intră în viață copii. Mi-e frică să nu sufere, Monica. Sînt îngrozitoare suferințele acelea care rîd mult! Suferința lor nu se refugiază în mușchii feții, nici în glandele lacrimale, ci cade în adîncimile sufletului. Nu știu nici să plîngă, nici să se zbată. Tac și sufăr, pironiți de același tăiuș, din ce în ce mai profund, pînă în cele mai lăuntrice țesuturi sufletești.

Nu-ți pare ciudat, Monica, să-mi inspire tocmai Olguța — ea, care mă intimidează cum nici un profesor sau examen nu m-a intimidat — un astfel de sentiment? Logic, ar trebui să-l înlătur. E prea dominatoare Olguța, prea puternică, prea decisă, prea biruitoare, ca să aibă cineva temeritatea de-a o compătimi. Totuși, o intuiție irezistibilă menține și alimentează necontenit acest sentiment zădarnic. Ce pot face eu pentru Olguța? Eu, Mircea Balmuș? Dar tu, Monica, inteligentă, devotată, bună, generoasă, lucidă, poți să veghezi. De fapt, tu ești singurul sprijin al Olguței. Te iubește și te stimează. Tu știi să fii prietenă altfel decît Dan, și tu ești singura ei prietenă, singura ei soră. Ea, cea mai bine dintre noi, știe că nu ești Melizandă. Tu, singură dintre toți, o poți... știu eu, ocroti. Deși excesiv de inteligentă, Olguța poate fi ușor înșelată. Se simte prea puternică în fața oamenilor — și este realmente — o distrează prea mult, cu toții, mărindu-i colecția de „păpuși", fiecare prin contribuția de ridicol propriu, ca să aibă în fața lor atenția și neîncrederea precaută, comună țăranilor și oamenilor slabi. E o fire prea generoasă, și ceilalți sînt prea puțin. Napoleon în Spania n-a fost învins prin lupte fățișe, ci demoralizat prin hărțuieli perfide. Aceasta-i primejdia care-o pîndește pe Olguța. Armele ei sînt fățișe, ale celorlalți, ascunse, mai ales în fața ei. E prea strălucitoare prin toate cele, ca să nu deștepte mereu răutatea coalizată a invidiei. Mă uitam la Rodica: nu-mi explic cum a putut Olguța s-o aleagă pe Rodica! În fața Olguței era ca un clopoțel în mîna care-l sună. Pe la spate însă — am remarcat de multe ori — o dușmănea pe Olguța, meschin evident, cu suflet de slugă care la bucătărie urăște pe stăpîn pînă și pentru că i-a dat bacșișul care-i mărește capitalul adunat din furturi tolerate și daruri generoase. Totuși, Rodica se bucura la Medeleni de considerația datorită prietenelor Olguței. Și sînt convins că Olguța o credea veselă, prostuță, inofensivă: „Buftachi", cum îi spunea. Și cîte Rodice n-o pîndesc pe Olguța, nu izolate, ca la Medeleni, ci solidarizate.

Să dea Dumnezeu să mă înșel! Aceste gînduri mă urmăresc aici, departe de Olguța. Lîngă ea, era imposibil să nu privesc totul cu cel mai temerar optimism — și poate că atunci aveam dreptate. Poate că aici, sentimentul de relativă dezarmare a Olguței e datorit sufletului meu, singur cu mine, pe cîtă vreme încrederea de la Medeleni îmi venea de la Olguța, era o emanație de-a ei.

Logic, îți spuneam și mai sus, pot să argumentez că n-am dreptate, dar chiar rămînînd fără replică, sufletul nu e convins.

Să-ți povestesc altceva, în legătură cu Medelenii. Alaltăieri a venit Gheorghiță pe la noi. Mama îl vede cu mare simpatie, ca pe tot ce vine din Moldova. Așa că Gheorghiță, abia sosit la București, s-a și grăbit să ne viziteze. E greu să-ți descriu bucuria pe care am simțit-o văzîndu-l pe Gheorghiță! Parcă aș fi primit o scrisoare de la Olguța. Pe fratele meu — dacă aș avea unul — nu l-aș fi revăzut cu așa demonstrații de bucurie ca pe Gheorghiță. Îmi venea să-l poftesc în odaie — de altfel l-am și poftit — să-l arăt tuturora, să-i strîng mînile afectuos, să-i fiu cît mai agreabil. E un spectacol să ne vezi, pe Gheorghiță și pe mine, discutînd. Eu caut să aduc vorba despre Medeleni, subiect care îl pasionează și pe el, dar exclamă numai: „Hii, s-o fi văzut pe duduia Olguța cum o intrat cu otomobilul!" etc. ... Olguța, mai ales, îi provoacă exclamații, dese, dar numai exclamații. Reacționează în fața ei ca la o defilare de 10 Mai sau ca în fața unei clădiri cu douăzeci de etaje. Alteori abundă despre întîmplările din sat. Și totuși, e singurul om cu care stau de vorbă, fiindcă e singurul care vine de la Medeleni. Ce s-ar distra Olguța să ne vadă discutînd, în timp ce Gheorghiță grijește apartamentul lui Dănuț, și eu supraveghez oarecum, în calitate de prieten! Mai este și Coco, papagalul lui Nae, pereche binecunoscută de Olguța. Îmi pare rău că nu pot să-i descriu aceste scene. Ar avea niște „păpuși" de tot hazul.

Curios! Înainte, adică la începutul vacanței, mă temeam să nu devin și eu una din păpușile Olguței. Acuma aș fi mulțumit și cu atîta, dar mă tem că nici „păpușă" de ajuns de interesantă nu-s. Mi se pare că fostul „Hardtmuth" o distra mai mult decît „duduia Mircea", devenită Mircea pur și simplu.

Am aflat de la Gheorghiță efectul pe care l-au avut cutiile de bomboane, nedesfăcute, găsite pe dulapul odăii mele. Adevărul ar fi distrat-o pe Olguța mai mult decît versiunea ei. Nu le-am uitat, Monica! Aceste cutii mi le dăduse mama, cînd am plecat la Medeleni, să vi le ofer vouă și doamnei Deleanu. Din clipa cînd mi le-a dat mama, am avut convingerea că mă vor tortura. Așa s-a întîmplat.

În tren am uitat de ele, dar le-am regăsit, deschizîndu-mi cufărul. Vedeam scena oferirii lor: eu, cu trei cutii în brațe, intrînd în sofragerie sau în salon subt ochii Olguței! Mă simțeam devastat de ridicol. N-am avut curajul să vi le ofer în ziua sosirii. Am amînat tortura pe a doua zi. A doua zi mi-am dat seama că pe lîngă reeditarea scenei terifiante, așa cum mi-o închipuisem, așa cum o trăisem, ar mai fi trebuit să înfrunt și mirarea voastră că nu vi le oferisem cu o zi înainte. Mi-am spus: dacă mai las să treacă vreo două-trei zile, am să vi le ofer, atribuind distracției întîrzierea. După vreo săptămînă, mi-am dat seamă că șocolățile — mai ales vara — nu rezistă. Nu puteam deci să vă ofer șocolăți stricate. Am renunțat la ele, fericit. Acum însă începea altă problemă: cum scap de ele? Nu-ți poți închipui cîte nopți am fost torturat literalmente de această întrebare! Le-aș fi zvîrlit undeva, dar îmi era frică să nu mă vadă cineva cu pachetele în brațe. Le-aș fi dat la bucătărie, dar nici servitorilor nu le puteam da bomboane alterate, și pe deasupra riscam o indiscreție. N-am rezolvat această problemă nici în ziua plecării. Am pus cutiile pe dulap, spunînd cum mi-ar fi spus Olguța într-o astfel de ocazie: *Alea jacta est!*

Acesta-i protectorul Olguței!

Dar am vorbit de ajuns de mine! Îl aștept cu egoistă nerăbdare pe Dan. Probabil că anul acesta îi voi fi profesor de latină și română. Închipuiește-ți! Directorul liceului mi-a oferit suplinirea acestor două catedre, din pricină că titularii sînt concentrați. Am acceptat, fiindcă deocamdată e singura posibilitate întrevăzută de-a cîștiga și eu ceva. A sosit momentul! Mă apasă sacrificiile făcute de părinții mei. Sînt hotărît să mă susțin singur. Acest gînd numai m-a împiedecat de a-mi face armata ca voluntar.

Așa că anul acesta voi fi pentru Dan vecinul de pe catedră. Să fi fost la Iași — cine știe — poate v-aș fi fost profesor, Monica. Mă vezi în această postură? Eu pe catedră și Olguța în bancă! Eu profesor, ea eleva mea! Gîndindu-mă numai, simt că aș renunța la cariera profesoratului. Aș fi cea mai domnișoară dintre toate elevele mele!

Iar vorbesc de mine!

Sînt nerăbdător să cetesc întîia nuvelă a lui Dan. Cred, după puținul care mi l-a spus, că va fi mai degrabă un poem.

„Un băiat îndrăgostit de un zarzăr!" E Dan eroul acela unic. Numai el poate fi „îndrăgostit" de un zarzăr. Pentru nuvelă, e un caz prea special, prea singular. Nuvela cred că trebuie să abordeze normalul cel mai cotidian, nu excepționalul. Dar poemul—ca atare

considerat — sînt convins că va avea o rară frăgezime. Va fi poemul primăverii din suflet în fața primăverii din livezi. Numai Dan poate realiza așa ceva. Cred că delicatețea lui poetică — e ceva feminin — nu are echivalent în literatura românească. Poezia lui Dan are ceva din atmosfera odăii și persoanei tale. Da, Monica. Poezia lui Dan seamănă cu tine. El nu, dar poezia lui da. Poate că din această cauză, în epocile cînd scrie, emană din el o puritate limpede, o înseninare blîndă, pe care numai lîngă tine le poți găsi la fel.

Ce fericit e Dan la Medeleni, scriind în preajma voastră! Tu, Olguța, doamna Deleanu, domnul Deleanu, atmosfera casei voastre: ce minune! Monica, Medeleni sînt cel mai admirabil material la care poate aspira un poet romancier. E păcat să se piardă, căci așa cum sînt acuma, mîne-poimîne, nu vor mai fi.

Datoria lui Dan e să construiască echivalentul literar al Medelenilor. Va fi un roman unic, pe care simt că numai Dan îl va putea scrie, cu tine alături. Roman prin dimensiuni — căci trebuie să fie o operă vastă — nu va avea fabulațiunea confecționată a romanelor în genere. Viața, redată într-o formă pură. Voi toți trăind, fiecare cu fizionomia lui distinctă, atmosfera casei voastre — sînt viața și poezia contopite.

Medelenii trebuiesc salvați de la pieire. Nu trebuie să-mbătrînească, nici să moară, rîsul Olguței, parfumul de tinerețe al odăii tale și farmecul tulbure al tinereții lui Dan. Nu trebuie să dispară Medelenii ca o moșie oarecare. Ar fi o crimă, cînd din copilărie, Dan a trăit la Medeleni. Și-i datoria noastră, Monica, a ta și a mea, să-l silim pe Dan să fie rapsodul Medelenilor. Eu unul accept această datorie ca pe un ideal. Nu văd la ce mi-aș închina viața mai frumos decît contribuind la realizarea acestei opere. Simt bine că în clipa cînd voi vedea în vitrina librăriilor volumul, sau volumele, cu titlul *Medeleni*, voi simți că mi-am făcut datoria, silindu-l pe Dan să și-o facă. Căci titlul acestui vast poem-roman trebuie să fie *Medeleni*. Numele frumos al realității nu trebuie ascuns. Cîntarea Medelenilor trebuie să se numească *Medeleni*. Va suna titlul ca un clopot în inima cetitorului, căci numele acesta chiar e sunet de clopot limpede. Monica, primești să devenim frați amîndoi întru această sarcină? Să nu-l lăsăm pe Dan să se irosească, să nu-l lăsăm să uite, să nu-l lăsăm să se înstrăineze de Medelenii voștri prin copilărie și tinerețe, de Medelenii mei prin dragoste. Să fim pentru Medeleni, în sufletul lui Dan, ceea ce erau vestalele în templu pentru focul sacru. Să păstrăm, să întreținem și să ocrotim flacăra Medelenilor în sufletul lui Dan.

Monica, mulțumesc lui Dumnezeu și-ți mulțumesc ție că mi-ați îndreptat gîndul spre tine. Sînt fericit în această noapte. Mi-am găsit un scop mare și frumos, care poate da vieții mele modeste un ritm amplu. Fii alături de mine.

Îți mulțumesc, Monica, și rămîn fratele tău devotat,

Mircea

Monica privi îndelung asfințitul de toamnă — corabie de aur plutind cu pînzele de nouri în depărtările albastre — pînă cînd ochii i se înlăcrimară.

Oricum, la șaptesprezece ani e trist să-ți jertfești iubirea, plecînd cruciat spre izbăvirea unui sfînt mormînt.

Totuși, Monica era alături de Mircea. Cu mișcări blînde, fărîmiță plicul nedesfăcut de șapte ani, găsit în buzunarul șorțului păpușei din pod.

În odaia lui, Dănuț, aplecat deasupra caietului dăruit de Monica, avea cincisprezece ani neîmpliniți în suflet și surîs, și nu știa încă dacă iubește un zarzăr înflorit la o fereastră sau chipul cu plete brune și ochi verzi dindărătul ferestrei.

Deasupra Medelenilor, cu lente pogorîri de frunze, Toamna de aur binecuvînta pămîntul în care odihneau primăverile și toamnele de odinioară.

IV

TITLUL ROMANULUI

Situația lui Mircea, ca profesor al foștilor săi colegi, ar fi fost delicată, dacă excepționala superioritate de cultură și inteligență, cunoscută și recunoscută de aceștia încă de pe vremea cînd era și el în bancă, nu i-ar fi dat un prestigiu de pe atunci izolator.

Pe de altă parte, recentul profesor venea în mijlocul liceenilor cu laurii unui șampionat de curînd cîștigat, spre gloria Liceului Lazăr: succesul cu care-și trecuse bacalaureatul. Media zece n-ar fi însemnat numaidecît mare lucru, deși media următorului la clasificație era opt treizeci. Dar după dizertația sobrului candidat — dizertație ascultată vreme de o oră, cînd știut este că majoritatea fragezilor oratori abia poate umplea regulamentarele douăzeci de minute — profesorul universitar, președintele comisiunei, reputat pentru ceea ce școlarii apreciază cu epitetul „constipat" — îl felicitase în numele comisiunei, făcînd totodată și elogiul liceului care produsese „un astfel de element".

În loc să fie primit de elevii clasei a opta modernă cu exclamații, rîsete și ricanări — cum se aștepta — Mircea fusese întîmpinat cu aplauze spontane, la care se asociase și taciturnul elev din banca cincea: Dan Deleanu. Directorul liceului, care pîndea la ușă, gata să intervie la nevoie, intrase, acordînd binevoitor, și el, sonora acoladă gloriosului debutant. Într-un liceu, clasa opta dă tonul, precum Bucureștiul în țară. Aplauzele se generalizaseră

din clasă în clasă, metamorfozînd în chip firesc, față de toate clasele în care Mircea preda latina și româna, pe fostul strălucit elev în impunător profesor.

De atunci, raporturile dintre Mircea și elevii săi păstrau nuanța începutului, menținută și de genul curs universitar pe care tînărul student îl introdusese la liceu.

Spre deosebire de majoritatea studenților recenți — care ori arborează pălării garibaldiene peste anarhia pletelor și a straielor, ori exagerează exorbitant ultima modă, de la pieptănătură pînă la cravată, ciorap, manșetă și tăietura unghiilor — Mircea alesese sobrietatea vestimentară a hainelor negre, echilibrat croite pe trupul lui și pe gustul lui de anonimat, în afară de orice modă, nuanță socială, literară sau universitară. Îngrijit ca întotdeauna, Mircea, în noua ținută, afirma o eleganță personală, tocmai în cea mai impersonală epocă pentru băieți: aceea a schimbării uniformei cu costumul civil și a relaxării tutelei părintești. Răstimp cînd rîvna de originalitate e primul snobism deformant, permanent în toate manifestările proaspeților studenți, începînd cu lavaliera, sau inelul cu cap de mort, sau cu monoclul, și culminînd în cinismul sau idealismul verbal, ambele profesate în public, și contrazise de adîncile candori — cu lacrimi autentice — în fața dragostii.

În sfîrșit, o nouă și timpurie afirmare a personalității lui Mircea îl înălțase în stima tuturora. Revista ieșană *Viața contimporană*, hulită și invidiată ca Parisul, îi publicase la rubrica „Note pe marginea cărților" un studiu despre *Jean-Cristophe*. Studiul era închinat domnișoarei O.D. Succinta dedicație nu avea caracter de madrigal, ci arăta Olguței că Mircea își aducea aminte de o convorbire avută cu ea, generatoare a acestui studiu.

În acest fel, Mircea recunoștea Olguței rolul de inspiratoare, arborînd ca străvechii cavaleri culorile ei.

Convorbirea cu Olguța se referea la muzica lui Debussy, deseori auzită la Medeleni, din pricina preferinței doamnei Deleanu pentru acest compozitor modern.

Neîncrezător în priceperea lui muzicală și doritor să afle dacă aversiunea lui pentru Debussy era o atitudine motivată de o apreciere încă nelămurită sau dovada unei inferiorități de comprehensiune, o întrebase pe Olguța.

Lectorul atent la astfel de amănunte își amintește că Olguța, încă din copilărie, în muzică avea simpatii și antipatii violente, ca și în viață. Debussy era din categoria doua. Așa cel puțin pretindea Olguța. Mircea găsise un puternic aliat într-o eventuală discuție cu doamna Deleanu. Cum însă Mircea nu s-ar fi încumetat să provoace astfel de discuțiuni, cărora, din pricina dragostii respectuoase pentru doamna Deleanu, le atribuia un caracter jignitor — cu prezența, tonul și vorbele Olguței vii în mintea lui, începuse o discuție mai amplă, adică un atac larg împotriva simbolismului, al cărui vag straniu și, mai ales, enervant îl vedea personificat în muzica lui Debussy.

Noțiunea aceasta de „enervant" o datora Olguței, care, natural, nu prevăzuse, în clipa cînd răspundea lui Mircea la întrebare, caracterul de diagnostic public al unui întreg curent literar, pe care trebuia să-l capete butada ei în versiunea scrisă a lui Mircea.

Mircea condamna simbolismul, arătînd că, spre deosebire de toate curentele literare, se adresa mai ales nervilor, un fel de periferie a sufletului, în care simbolismul vroia să atragă întreg sufletul omenesc.

Răspunzîndu-i la întrebare, Olguța-i arătase că ceea ce nu poate suporta nici în literatură, nici în muzică este „pisicismul". Pentru Olguța, antipodul pisicismului era Kipling: bărbat. Loti era o perfectă incarnație a „vagului felinizant", care dă *mal-de-mer* sufletesc. Diferența — spunea Olguța — e că răul de mare este eliminat, într-o măsură, prin însăși convulsiunile stomahale, care-l caracterizează, pe cîtă vreme răul de mare sufletesc are ca echivalență a crampei nostalgia sinuciderii. „Prefer să merg pe mare, cu orișice risc", încheiase Olguța, „decît să ascult muzică sau să cetesc literatură care să mă facă să regret că sufletul n-are stomah."

Mircea vedea în simbolism o negare a vieții, un fel de-a putrezi elegant, de dragul somptuoaselor fosforescențe ale putregaiului. Vedea în el defetismul individualismului care bîntuia în ultimul timp și al „neputinței de ideal", denumită fanfaron „dispreț pentru ideal". Arăta că artisticismul atît de aparent al simbolismului e tocmai negarea artei, care e artă numai în măsura în care poate reconstitui viața, și nu în a o elimina, mineralizînd-o. Că o mumie

egipțiană e minunată tocmai fiindcă a fost odată vie, pe cîtă vreme literatura simbolistă e o desăvîrșită mumie în sicrie armonios cizelate, care niciodată n-a fost vie. Că arta adevărată, ca și viața, e nud încărcat de sînge, pe cîtă vreme simbolismul e fast decorativ pe o absență, pe un vid.

Și acestei orientări debilitante — mai curînd masca unei dezorientări — opunea orientarea desprinsă din epopeea modernă a lui Jean-Cristophe. Recunoștea inferioritatea artistică a lui Rolland față de perfecțiunea și subtilitatea artistică a simboliștilor, dar tocmai acest deficit de artisticism îl făcea să respire. Senzația soarelui viguros și violent, după lămpile-giuvaeruri, în care lumina e penumbră de mătasă, fard.

Vedea în Jean-Cristophe profilul luptei tragice a lui Prometeu, cu dublul fond al muzicei solemne și umane a lui Beethoven și al literaturii rusești convulsionată de idealuri, ca un teren vulcanic. Și încheia spunînd că simbolismul modernei literaturi românești nu merită elogiul unei analize.

Cu toate că războiul mondial deținea trustul tuturor preocupărilor, articolul lui Mircea stîrnise furtună, cu atît mai mult cu cît un fost coleg glumeț informase pe un critic simbolist că autorul articolului era simplu elev la Liceul Lazăr. Se făcuseră intervenții la director ca elevul Balmuș să fie eliminat. Atunci se aflase că era student și suplinitor eminent. Se bucurase cîtva timp de gloriola cînilor cu cerul gurii negru. La Universitate era privit cu deferență. O revistă bucureșteană răspunsese articolului, atribuindu-l printr-o confuzie strategică redacției *Vieții contimporane*, asupra căreia plouaseră din nou — cu verva oulor clocite și a murăturilor stricate — epitetele de „ramolisment", „senilitate", „fineță rurală", „apologiștii mămăligei", „Olimpul cu miros de cojoc", „crîșmarii tradiționalismului", „biserica bărbilor de mujic", „trustul *Mioriței*" și „feudalii de la Iași".

Primise și un mandat poștal noul colaborator, căci inconsecventa redacție a revistei moldovene avea cultul simbolismului într-atît, încît plătea munca intelectuală prin simbolul de argint. Mai primise și o telegramă:

„Clubul burlacilor" te-a înscris printre membri.

Cotizația se plătește prin articole lunare. Nu te lăsa nici tu, nici tu.

Olguța

Acerbul și intransigentul critic, după ce închisese ușile, sărutase iscălitura de pe banda telegrafică. Familiarul strigăt războinic, pe care Olguța-l intona la tenis, îl primea ca o deviză săpată deasupra sufletului.

*

De cînd se înapoiase de la Medeleni, Dănuț făcea plimbări zilnice în tovărășia lui Mircea. Venise după vacanță taciturn, sălbatec și retras. Îmbrăcase de la început, cu un fel de satisfacție, uniforma de liceu, ca pe o haină monacală. Spre deosebire de colegii lui dintr-a opta, care spre seară o părăseau, devenind noctambuli în haine civile, el o păstra de dimineață pînă seară, fără dorința de-a o părăsi.

Nu isprăvise *Troița*. O lăsase Monicăi, dăruindu-i-o, ca și *Alunele veveriței*, fără de nici o veleitate de publicare, cu toate că Mircea îl îndemna mereu, arătîndu-i că unul din factorii hotărîtori ai evoluției unui scriitor este contactul cu publicul. Îl sfătuia să trimită ceva la *Viața contimporană*. Dănuț nu vroia. Un fel de orgoliu de-a se ști Cenușăreasă și bucuria pură de-a fi cetit numai de Monica îi anulau firească vanitate de-a culege elogii și aplauze sau de-a aspira la ele. Cît despre *Viața contimporană*, nu-l atrăgea de loc, după cum nu împărtășea de loc animozitatea lui Mircea împotriva simbolismului. Penumbra muzicală a tehnicei simboliste îl ademenea. Recunoștea o mare originalitate acestei literaturi. O socotea, față de celelalte curente literare, ca un fund de mare cu straniu ritm și stranii vietăți în lumină crepusculară, legănate și apăsate de aceeași masă formidabilă de apă, creatoare a unei noi pulsații — mai lentă, mai onctuoasă, mai aiurită — și a unei temeri nedeslușite, definită numai de cuvîntul francez *angoisse*.

Celelalte curente literare purtau pecetea pămîntului — acesta, a fundului marin. De asta, și Debussy, cu tonalitățile lui speciale, dădea impresia unei alte lumi, neliniș-

titoare, alarmînd instinctul pămîntean de conservare, cu seducțiuni de adînc iluminat de lună, în care sirenele sînt străvezii ca însăși unda și muzica-i ilimitată întrebare pe buzele tăcerii.

Față de preceptele literaro-sociale ale *Vieții contimporane* și față de orientările spre societate, recomandate de Mircea, se simțea mai curînd silidar cu simbolismul. Nu se vedea prin nimic „social", și gestul creațiunii lui literare îl îndruma spre singurătate, nu spre oamenii coalizați social.

„Cînd scriu întorc spatele societății. S-o uit pe ea și să mă uit pe mine — e mijlocul și scopul literaturii mele."

Mircea îl combătea cu intransigența caracteristică celor care au început să-și împărtășească părerile în public, convertindu-le, prin aceasta, în convingeri obligatorii.

În discuții, Mircea era disciplinat. Argumentele se legau metodic, năzuind către idei generale. Dănuț era neprevăzut, dar foarte dezordonat. La o perioadă de argumente de-ale lui Mircea, Dănuț răspundea printr-o metaforă. Mircea medita cu seriozitate în fața ei, ca lîngă o cetate enigmatică. De fapt, numai Mircea discuta. Numai el îl asculta pe Dănuț, răspunzîndu-i. Dănuț era distrat. N-avea răbdare să lege și să ducă pînă la sfîrșit o discuție. Avea o atenție sporadică, și răspundea la fragmente numai, nesocotind restul, ignorîndu-l. N-avea aptitudini pentru lupta verbală, ci numai pentru monolog. Ceea ce-l făcea să caute, să dorească și să aibă nevoie de tovărășia lui Mircea nu erau discuțiile, care-l lăsau indiferent, ci Monica. În timpul vacanței Mircea trăise mai mult decît el în apropierea Monicăi. La rîndul lui, Mircea avea față de Dănuț, într-o anumită măsură, reflexul captivant de feminitate, pe care odinioară, înainte ca Mircea s-o cunoască pe Olguța, Dănuț îl avea față de el.

O căuta pe Monica în Mircea.

Mircea avea pentru Monica o afectuoasă admirație. De multe ori vorbea despre ea lui Dănuț, comentînd păreri de-ale ei, analizînd farmecul atmosferei ei, minunîndu-se de maturitatea ei intelectuală, de siguranța gustului ei și de echilibrul armonios dintre sufletul și trupul ei. Vorbea ca despre o soră a lui, cum însă rareori frații vorbesc despre surorile lor. Despre Olguța nu vorbea niciodată. Medelenii, în

conversațiile lor, erau personificați de Monica. Și amîndoi simțeau nevoia de-a evada la Medeleni.

De la o vreme, însă, Mircea simțise o răceală, apoi o surdă ostilitate cu accese de sarcasm din partea lui Dănuț. Blîndețea întristată de pînă atunci se convertise în ciudă înțepată, îndreptată mai ales împotriva preferințelor lui Mircea.

Lăuda Mircea eclectismul civilizat al *Vieții contimporane*, Dănuț izbucnea vehement, arătînd că prestigiul acestei reviste era o legendă, mai exasperantă prin neputința celorlalte revista de-a o răsturna. Făcea Mircea elogiul prieteniei, afirmînd că prietenia dintre un bărbat și o femeie e cel mai armonios raport dintre cele două sexe potrivnice, Dănuț ricana că acea prietenie nu e decît dragoste ratată sau ipocrită.

La astfel de apostrofe, jignitoare mai ales prin tonul tranșant și ritmul sacadat, Mircea nu răspundea. Dar se întrista. Nu deslușea cauza. Simțea că-l irită pe Dănuț prin vorbele și prezența lui, și totuși, Dănuț, departe de a-l ocoli, îl căuta. Zilnic venea să-l ia de la Universitate, sau îl aștepta în fața liceului, cînd Mircea avea orele de după amiază. Porneau pe Calea Victoriei spre Șosea. Tăceau. Mircea se simțea spionat cu rea-voință. Plimbările împreună deveniseră o corvadă, ca ale menajurilor înăcrite.

Îi scrisese Monicăi, cerîndu-i un sfat. Răspunsul venise imediat. Îl ruga să fie bun cu Dănuț, îngăduitor. Îl asigura că Dănuț n-are alt prieten la București decît pe el. Și Olguța avea astfel de ciudățenii inexplicabile, și totuși Monica nu se îndepărtase niciodată de ea.

Argumentul din urmă fusese hotărîtor.

Tăcerea resemnată a lui Mircea îl exaspera pe Dănuț și mai tare. Mergeau alături spre Șosea ca doi dușmani legați printr-un blestem. La despărțire, Dănuț mormăia un „salut", fără să-i întindă mîna. În timpul așa-zisei plimbări, Dănuț mergea din cale-afară de repede, știind că lui Mircea îi place să meargă încet. Îl distanța, și-l aștepta, privindu-l disprețuitor cu coada ochiului, cum sosea din urmă gîfîind. Pe drum făcea reflecții cinice despre femei, amănunțindu-le trupul, cu vorbe și metafore impudice, cunoscînd perfect oroarea lui Mircea pentru astfel de conversații. Făcea apoi, apologia luxului bucureștean, ironizînd

apatia sărăcăcioasă a vieții de la Iași. Disprețuia și accentul moldovenesc, cu epitetele: clăpăug, bleg, dicțiune de gură știrbă, vorbele parcă merg în papuci tîrșiți, canapea fără teluri etc. Mircea tăcea. Exact așa era Dănuț spre sfîrșitul trecutului an școlar, după convorbirea avută cu el despre Adina Stephano. Totuși, absența de cochetărie a lui Dănuț — umbla numai în uniformă, deseori neras, cu pantalonii necălcați, cu un chipiu ferfenițos — excludeau amestecul unei femei.

Mircea se hotărî să-i vorbească, preferînd să afle sau să înfrunte orice decît să prelungească această apăsătoare adversitate fără cauză știută.

*

Dănuț îl aștepta în fața liceului, cu geanta subt braț. Porniră tăcuți ca totdeauna, urmînd printr-un tacit acord itinerarul zilnic.

Era o sîmbătă de toamnă, cu procesiuni de liceeni zgribuliți în paltoane, voioși în pasul care-i purta spre duminecă, punînd la cale cu glas tare notele săptămînei și programele spectacolelor.

Ciorapii groși pe pulpele bunduce sau firave și pelerinele în formă de clopot ale școlărițelor cu berete și năsucuri strengărești se încrucișau distrat, cochet sau agresiv cu uniformele liceenilor distanți, sacerdotali, ghiduși sau neastîmpărați.

Cursul inferior al Liceului Lazăr — masă de umbre piuitoare — se îndeletnicea cu mînatul castanelor sălbatice din dreptul Cișmigiului pînă-n Calea Victoriei. Roșcatele castane, bătute cu vîrful ghetei, săreau, săltau și se rostogoleau elastic pe trotuar și prin mijlocul străzii, ca niște deșănțate broaște de mahon spre indignarea trecătorilor maturi.

În dreptul Cișmigiului — crîng prizonier în cușcă — mirosea a toamnă. Un vînzător de castane, vrăjitor lîngă un abur de cartofe dulci, era împresurat de uniforme. Soarele aruncase cîteva șaluri deasupra Cișmigiului: ardeau, dimpreună cu frunzele.

Mircea și Dănuț călcau apăsat, cu ochii în pămînt.

Calea Victoriei era neagră de lume ca un *te-deum* într-o mitropolie, dar mirosea a benzină și a parfumuri. Femeile căpătaseră farmecul de toamnă. Erau frumoase cum sînt femeile în doliu din pricina ștofelor închise, cu obraji mai albi și ochii mai gravi. Voaletele le puneau pe ochi brumă mahometană. În ciorapii negri de mătasă, picioarele căpătau o înduioșătoare fragilitate. Toate femeile purtau mănuși de piele, cenușii sau castanii, care fac din amintirea mînilor goale de astă-vară o proaspătă pată de lumină, cum e ovalul alb din podul palmei înmănușate. Unul după altul, Dănuț în frunte, Mircea în urmă, pășeau pe marginea trotuarului, laolaltă cu oamenii grăbiți, împroșcați de semnalele răgușite ale automobilelor. Păreau că se grăbesc să ajungă la Academie, pentru studii absorbante. Lăsară în urmă și somnolenta instituție. Mircea gîfîia. Totuși, îl urma pe Dănuț de aproape, hotărît să provoace explicația mult așteptată.

Departe, într-o alee laterală, bătută-n galben și violet, îl opri.

— Dan...

— Ce vrei?

— Dan! îl mustră Mircea.

— Spune-mi, ce vrei? se impacientă Dănuț, ridicînd glasul.

— Spune-mi, te rog, ce-i cu tine?

— Nimic.

— Dan, sîntem prieteni!

Dănuț ridică din umeri, pîcîind din buze.

— Dacă nu-mi mai ești prieten, spune-mi-o, Dan. Nu sîntem copii!

— Scutește-mă de tonul profesoral!

— Dan!

— Mă plictisești!

Mircea îl privi cu sinceră deznădejde, oftînd.

— Nu știu ce să mai cred!... I-am scris și Monicăi...

— Ți-a răspuns?

— Da.

— Aa, dumneavoastră întrețineți corespondență cu întrebări și răspunsuri psihologice! Junele Paul Bourget! Și ce v-a răspuns, iubite amice?

— Dan! Ce-i cu tine, Dan?

— Mă bucur, dragă Mircea, de diversitatea activităților tale intelectuale: articole la *Viața contimporană*, schimb de epistole cu nobila mea soră!... De cînd datează corespondența, dacă nu-s indiscret?

— Dan, tonul acesta în gura ta! Vai!...

— Te rog, răspunde-mi la întrebare. Lasă indignările elegante!

— La ce întrebare?

— De cînd datează corespondența cu Monica?

— De cînd am plecat de la voi.

— Frumos! Admirabil! Vă scrieți în proză sau în versuri?

— Dan!

— Lasă-mi numele în pace! Am să mi-l schimb.

— Bună ziua, Dan.

— Mircea!

Îl apucase de mîni, violent, dominîndu-l cu toată puterea trupului. Îl măsura încruntat.

— De ce nu mi-ai spus că-ți scrie Monica?

— Fiindcă nu dau nimănui socoteală despre ce fac.

— Cum? Monica e sora mea.

— Și prietena mea.

— Minți!

— Să-ți fie rușine, Dan, să-mi spui mie așa ceva!

— De ce-ți scrie?

— Fiindcă i-am scris.

— De ce i-ai scris?

— Fiindcă *eu* îmi iubesc prietenii!

— Prietenul Monicăi: nu??

— Da, prietenul ei!

Dănuț tremura. Cuvinte crîncene îi sunau împotriva Monicăi, și nu îndrăznea să le audă. Monica! Îl înșelase Monica! Îl mințise Monica! Sora lui, copilăria lui...

Atunci?...

Furia îi căzuse ca un copac abătut cu tot frunzișul.

Dădu drumul lui Mircea. Plecă. Mircea-și ridică pălăria căzută jos și se luă după spinarea îndoită.

— Dan! Îl apucă de mîni, cu energică blîndețe. Dan, spune-mi o vorbă.

Dănuț ridică spre el o față devastată.

— O iubești, Mircea?

— Pe cine?

— ...Pe Monica, murmură Dănuț slab numele învăluit de toamnă în abur blond.

— Pe Monica? se lumină Mircea. Cum s-o iubesc pe Monica?

— Dar ea pe tine?

— Monica?! Dan, ești orb?

— Da.

— Tu nu vezi cît te iubește?

— Pe mine?

— Vai, Dan!

— Mircea, jură-te că nu vă iubiți!

Mircea șovăi o clipă. Fața i se înroșise. Cu genele plecate ca și sufletul, șopti rar, cu efort:

— Eu o iubesc pe Olguța.

— Ei!

Dănuț se metamorfoză exploziv, ca școlarii declarați promovați la un examen temut. Ar fi strîns în brațe pe întîiul om întîlnit. Pe Mircea căzu furtuna bucuriei.

Dănuț nu-l întrebase dacă și Olguța îl iubește pe el...

*

Taximetrul se opri în fața Gării de Nord. Dănuț sări cu scrisoarea în mînă. Plăti șofeurului și intră precipitat.

În fața cutiei de scrisori a vagonului poștal se opri șovăind. De cînd se înapoiase de la Șosea, se zbuciumase să scrie Monicăi tot-tot-tot. Nu izbutise să-i scrie decît două vorbe: „Te iubesc!"

Atît conținea plicul pe care vroia să-l trimită Monicăi, și nu îndrăznea.

Mai erau zece minute pînă la plecarea trenului București-Iași.

Ridică mîna.

O retrase cu plicul în ea. Nu-i venea să trimită o astfel de scrisoare, și totuși, tremura de frică să nu se piardă, să nu deraieze trenul, să nu ia foc vagonul poștal, să nu i-o fure cineva...

Se lăsase frig. Frig metalic. I se înroșise mîna cu plicul. Plecase de acasă numai în uniformă. Își înfundă șapca pe ochi, cutremurîndu-se.

Mai erau opt minute pînă la plecarea trenului.

Șapte.

Șase.

Cinci.

Trenul București-Iași...

Se căută prin buzunare. De cînd purta numai uniforma, își lăsa *portefeuille*-ul acasă. Adună mărunțușurile, făcu cincisprezece lei. Mai descoperi două băncuțe de cincizeci de bani și un douăzeci de bani în căptușala buzunarului. Se repezi la ghișeul de bilete.

— Domnule casier, cît costă un bilet de-a treia pînă la Iași?

Îi bătea inima așa de tare, încît bîlbîia.

— Cincisprezece lei și șaizeci de bani.

— Am, domnule casier. Dă-mi un bilet.

Cu biletul strîns în mînă, se repezi, trecu pe ușă ca un evadat, sări în primul vagon de-a treia.

Trenul porni... spre Iași, spre Iași!

Vagonul era plin. Ferestrele, închise. Lumina gălbuie de tavernă pîlpîia uleios. O duhoare aspră de mahorcă, de vin, de iuft și de oaie ținea loc de căldură.

Plecau soldați în concentrare, cu credința că pleacă la război.

Dănuț șovăia între platforma unde aerul era curat subt stele, dar tăios, și vagonul cu miros concentrat de cazarmă.

O voce tînără începu un cîntec de țară. Altele o urmară. Corul se formă în ritmul roților, pe două voci. Dănuț rămase în vagon, se așeză jos pe un desag și, cu ochii la stelele de-afară, intră cîntînd în corul soldaților.

*

...Ciurea... Nicolina...

Cădea o ploaie subțire, sur tremur de toamnă în văzduhul fumuriu.

Iași.

Dănuț sări din vagon galben la față de frig și de nesomn, cu uniforma mototolită ca scoasă din etuvă și chipiul mai tras pe ochi. Zîmbea fericit. Recunoscuse Iașul — pe care nu-l văzuse din copilărie — după mișcările somnoroase ale tregherilor și după moile lor apostrofe:

— Lasă, măi, mai ghinișor! Nu ti-nghesui, măi, că nu dau turcii!

— Bre-bre, ci mai om sucit!

Recunoscu Iașul și în dosul gării unde așteptau vreo cinci trăsuri, care deserveau întregul transport de călători. Birjari evrei cu țuhali în cap, cu trăsuri făcute numai pentru oameni uscați — un om gras n-ar fi încăput — cu felinare strîmbe ca cele de pe mormintele părăginite, cu roți debile și cai de o holerică slăbiciune sub lehametea ploii de toamnă. Mai era și un muscal cu poclitul tras.

— Liber, gospodin?

Un comisar de operetă scoase capul, îl măsură pe Dănuț din cap pînă-n picioare și zîmbi răsucindu-și săbiile oxidate ale musteților.

— Reținut, băiețaș, nu se vede?

Între timp, trăsurile evreiești porniseră hai-hai, hai-hai, dominate de țuhalii țuguieți ai birjarilor, cu ritm de înmormîntare grăbită.

Dănuț o luă pe jos, cu mînile înfundate în buzunare. O caterincă îl întîmpină, cîntînd *Deșteaptă-te, române*. Papagalul tăcea într-un picior, cu gulerul zgribulit, mahmur, deși verde. Începea duminica.

Sui treptele încerte ale Rîpei Galbene.

„T U F F L I"

— Tuffli!

Acolo erau toate prăjiturile și acadelele copilăriei. Deasupra, balconul Jokey-Clubului: nu căzuse încă. Subt ploaia de toamnă avea aerul nehotărît al sinucigașilor în clipa cînd privesc prăpastia.

Iașul era strîmb! Da, era strîmb cum sînt gîndurile asupra somnului.

La deal — Copoul; la dreapta — strada Lăpușneanu, Piața Unirii...

În afară de precupețele lipovence, grase ca un dîmb, cu pata de soare a tulpanului galben pe cap, Dănuț era singurul trecător fără umbrelă. Deși era dimineață de tot, treceau pensionari cu galoși transatlantici și pălării arhaice, adăpostind subt clopotnița umbrelelor panerul din care ieșeau

cozi de zarzavaturi, vîzdoage portocalii și colțul rumen al pîinii alături de sulul *Universului*.

Strănutau în batiste vaste și oftau vorbind singuri.

Tropăi de frig. Grăbi pasul. Coti pe strada Coroi, intrînd în cartierul eminescian al „Junimei". Totul era cenușiu, șters, mort, ud. Stinse erau zările albastre cu faldul ceresc al dealurilor. Zidurile, dărăpănate. Străzile, pustii. Grămezile de frunze, moarte.

Monica! Monica!

Naltă și de aur pur, Monica, singură flacără în orașul de cenușă, fum și abur ud.

*

— Domnul avocat se repauzează dumineca.

Dănuț, ud în fața ușei, zîmbea picurînd. Neculai, hieratic în redingota cenușie, îl privea de sus.

— Neculai...

— *Domnule* Neculai, rectifică Neculai, domn prin atitudine și casa impunătoare pe pragul căreia se afla.

— Iacaaa! Sărut mîna, conașule! chiui Sevastița din capul scărilor, lăsînd să-i scape covorașul din mînă.

— Nu-i fi cuconașu Dănel?

— Ba chiar eu, Neculai... Lasă, Neculai!

Dar Neculai nu se lăsa. Frînt în două, săruta mîna lui Dănuț.

— Dorm toți, Sevastițo?

— Dorm, numai duduia Monica-i trează.

— Unde-i duduia Monica?

— În odaia 'mneaei.

— Unde-i odaia?

— Nu știi mata odaia lui „cocuța Dănel"? interveni Neculai. Of-of-of, mi-o ajutat Dumnezeu să te văd mare!

Fără cruțare pentru covoare, Dănuț urcă scările, trei cîte trei. Își mai aducea aminte de foasta odaie a copilăriei lui. Bătu la ușă.

— Intră, Sevastița, răsună, neverosimilă pentru Dănuț, vocea Monicăi.

Bătu din nou.

— Intră, Sevastița, răsună același glas, grav și blînd.

Auzi pași. Ușa se deschise. Monica apăru în cadrul ușei, cu lung halat albastru peste cămașa de noapte, în papuci mici, cu gîtul gol, cu cozile spînzurînd pe tîmple, icoană înălțată a Monicăi din copilărie. În odaia ei ardea focul, jucînd suluri de aur pe covor. Leila se ivi.

— Monica!

Monica își lipi mînile una de alta, privindu-l cu ochii măriți.

— Eu sînt, Monica.

— Dănuț! Tu?

Îi pipăia fața ca o oarbă, fața udă de ploaie. Dănuț își simți gîtul încolăcit de două brațe luminoase. Plîngea. Monica îi sărută pe rînd ochii. Dus de ea, reintră în odaia copilăriei. Lipiți unul de altul, tăcură, tăcură. Se auzea numai focul, torsul Leilei și picurul ploii la ferestre.

— Dănuț! Dănuț!

Și iarăși focul, Leila, ploaia.

Era cald în odaia Monicăi și plutea parfumul tinereții deșteptate din somn.

— Dănuț! De ce-ai venit, Dănuț?

Îi tremurau atît de tare buzele pure, încît vorbea cu trudă, avînd ceva înduioșător pe toată fața.

Îi întinse scrisoarea mototolită din buzunar.

Monica recunoscu scrisul lui Dănuț pe plic. Îl rupse.

Te iubesc, Monica.

Obrajii Monicăi albiră, înnegrindu-i ochii, carbonizîndu-i.

— Monica, spune-mi tu... tu..,

Din nou focul, Leila și ploaia. Dănuț era ud, cu fața palidă, și tremura.

— ... mă iubești?

Înainte ca Dănuț să-și fi dat seamă, Monica se aplecase, sărutîndu-i mîna murdară. Și tot ea, cu obrajii în flăcări, drept, fără sfială și fără șovăire, îi cuprinse tîmplele și-i sărută lung întrebarea buzelor, întrebarea vieții.

Se auzea numai focul, Leila și ploaia — dar nimeni nu le asculta.

*

INGINER GRIGORE DELEANU,
Pitar-Moșu 20,
București

urgent

Dan venit Iași gutunar București unde batiste date spălat. Certificat medical doctor autorizat membru „Club burlaci" sosește joi dimineața cu palid convalescent.

Olguța

PROFESOR MIRCEA BALMUȘ,
Popa Nan 24,
București

urgent

Elev Deleanu strănută Iași sîn familie. Ia măsuri motivare absențe. Director incredul poate asculta telefon serie strănuturi gutunar de mai sus. Elev sosește joi cu placă gramofon gutunar Iași pentru diriginte clasa opta.

Olguța

*

Gutunarul lui Dănuț era real, dar numai gutunar, însoțit de o ușoară febricitare și puțin roș în gît. Pentru doamna Deleanu, însă, deși diagnosticele doctorului Prahu erau infailibile și deși doctorul Prahu recomandase bolnavului numai batiste și puțină gargară, gutunarul lui Dănuț însuma o neagră virtualitate de gripe, pneumonii, pleurezii și tuberculoză.

Așa că Dănuț era în pat, cu compresă la gît, tulpan pe cap, flaneluță subt cămeșa de noapte, inundat de ceaiuri fierbinți cu rom, de întrebări neliniștite despre „mersul bolii" și de termometre mai optimiste și mai obiective decît doamna Deleanu.

Camera pătimirii lui Dănuț era odaia Monicăi, cea mai la o parte de zgomotul casei. Monica se mutase în odaia Olguței.

În sobă ardea un foc bogat. Odaia mirosea a boală răsfățată de copilărie: oțet aromat de trandafiri; rom, dintr-o sticlă păstrată pînă atunci în casa de fier a domnului Deleanu: colonie și fum de rășină.

Pe la zece, lui Dănuț i se făcu somn, în mod eroic, căci glumele Olguței, și ea soră de caritate, îl făceau simplu oștean al rîsului, ca și pe ceilalți. Doamna Deleanu dădu semnalul retragerii în vîrful picioarelor. Plecară toți, afară de Monica. Olguța o sili să-și mai revadă lecții pe luni dimineață, veghindu-l pe Dănuț.

— Asta te obligă să nu adormi.

Monica stinse lumina. Se așeză pe o pernă, jos pe covor, la căpătîiul lui Dănuț, rezemîndu-și bărbia de marginea patului. Un obraz îi era luminat în roș, celălalt, învăluit în umbră, și părul ardea blînd. Afară ploaia cădea cu ritmul de veșnicii al ploilor de toamnă.

...Poveste și tremur de gene, sufletul lui Dănuț zîmbea lîngă Monica, străbătînd anii.

„Oare de ce-o săruta Făt-Frumos pe Ileana Cosînzeana cînd erau singuri?"

Așa se întrebase cu ani în urmă, întins pe lavița din odaia lui moș Gheorghe, luminat de flacări, lenevit de căldură, privind cozile Monicăi, hățuri îndeobște, cosițele Ilenei Cosînzeana în acea clipă.

De-atunci o iubea pe Monica, și ani de-a rîndul o căutase pe Ileana Cosînzeana de atunci, fără s-o vadă alături de el, an cu an mai naltă, mai aurie, mai frumoasă, înălțînd spre el parfumul de faguri al copilăriei și amintirea întîii sărutări de dragoste, care-l înfricoșase pe făt-frumosul copil din odaia lui moș Gheorghe.

O dragoste străveche, an cu an crescută, an cu an ascunsă, își risipi frageda imensitate pe sufletul destins în perspectiva anilor îndrăgostirii. Se legau bucuriile vacanțelor cu melancoliile toamnelor, neliniștea vacanțelor cu panica declinului lor. Și căpăta alt înțeles tot ce scrisese pînă atunci cu sufletul întors spre copilărie, nostalgic și atent, în loc să fie avînt voinic spre viitor. O căuta pe Monica, și-n loc s-o caute alături de el, o căuta în copilărie. Și nu găsise sărutarea rătăcită prin toate amintirile copilăriei. De ani de zile, în sufletul lui era un joc de-a baba-oarba între el și o Monică de zece ani, cu rochiță scurtă, cozile pe spate și ochii religioși

de gravi în fața de copil. Toate amintirile copilăriei i-o ascundeau, dar subt toate era. Și își iubise copilăria fiindcă acolo era întîia bătaie de inimă a dragostii și șovăitoarea cadență a pașilor ei dintăi.

Parfumul unei sărutări! Îl căutase în zarzării abia înfloriți: iubise zarzării. *Troița* nu era minciună. Îi bătuse inima în fața zarzărilor — fiindcă parcă-i amintea o respirație depărtată ca o stea — și-l mîhniseră adînc zarzării, fiindcă ceva pierdut trecea nedeslușit în fumul lor de flori, pierzîndu-se din nou...

. . . . . .

Monica tresări, simțind două mîni care se aplecau prin somnul tăcerii asupra ei. Un lănțujel îi lunecă pe obraji, căzîndu-i în jurul gîtului.

Lănțujelul de argint cu o cruciuliță în care era o așchie de lemn sfînt de la Muntele Athos. Îl purtase mama doamnei Deleanu; apoi doamna Deleanu, care-l dăruise lui Dănuț. Acuma era al Monicăi.

Lui Dănuț îi bătea inima așa de tare, că nu îndrăzni să deschidă ochii. Auzi pași ireali, mișcări, un fîlfîit mătăsos, apoi un sunet scurt de foarfece. Odaia caldă se umpluse de parfumul părului despletit...

Monica plecase lăsîndu-i în mîni o moale și lungă șuviță de umbră; în roșeața jarului spuzit se lumină, zîmbind ca și obrazul aplecat asupra ei. Ținea în mîni și săruta hățul de aur al copilăriei și al dragostei.

Noaptea se topi ceas cu ceas în ochii închiși ai lui Dănuț

Două, bătu clopotul solemn al Mitropoliei deasupra Iașului.

Trei.

Patru.

Cinci.

Șase.

Dănuț mîngîia șuvița tăiată din părul Monicăi. Focul se stinsese demult. Dar odaia Monicăi era caldă ca o noapte de vară și plutea prin ea înduioșată, amintirea părului de aur despletit în întuneric. La ferestre cădea aceeași ploaie cu șoapte aiurite.

Însă Dănuț asculta glasuri răsunînd în el.

Șapte...

Se auziră pași desculți, uși deschise, focuri aprinse cu trosnetul lemnelor și vuietul flăcărilor. Apoi, corul nazal al samovarului.

Dănuț se îmbrăcă repede, punîndu-și halatul de noapte al domnului Deleanu. Intră în antretul care despărțea odaia Monicăi de-a Olguței. Pe masa din mijloc, samovarul prezida arămiu tăcerea matinală a cești rotunde. Mirosea a pîne prăjită. Se așeză pe un scaun așteptînd.

Monica intră îmbrăcată în uniformă, cu geanta în mînă și șorțul negru peste rochia cafenie.

Se priviră lung și zîmbiră lung.

Dănuț îi luă geanta din mînă. O deschise.

— Ce cauți, Dănuț?

— Un caiet de notițe.

— Vrei să scrii, Dănuț?

— Poate!

— Am caiete pentru tine dincolo.

— Nu. Monica. Dă-mi un caiet început de tine, un caiet de școală.

— Poftim: *Notițe la istorie.*

— Dă-mi și un creion. Îmi dai mie caietul?

— Mai întrebi, Dănuț?!

Se așeză la masă. Monica își aplecă bărbia pe umărul lui.

MEDELENI

— Roman —

— Monica, începu Dănuț fără s-o privească, luîndu-i mîna într-a lui, astă-noapte am vrut să-ți scriu o scrisoare. Aveam o noapte întreagă înainte. Și abia azi-dimineață mi-am dat seama că scrisoarea către tine era un roman...

— Scrii un roman, Gutunărel? îl întrebă Olguța, apărînd cu șorțul de uniformă pe umăr și ghetele descheiate.

— Voi scrie, răspunse Dănuț, fără să dea drumul mînii Monicăi. Am găsit titlul.

— *Notițe la istorie*, ceti Olguța titlul tăiat al caietului. Frumos titlu! Ești inspirat!

Monica și Dănuț zîmbiră, strînși alături.

— Și tu ești în romanul meu, Olguța.

— Mă dai publicității! Ce nume-mi pui?

— Olguța.

— Vra să zică, *Notițe la istorie*?

— Da. La istoria Medelenilor.

— Și de unde se luminează „negurile istoriei"?

— De la descălecat.

— Al cui? Al lui Buftea-Metaforel-Gutunărel-voievod?

Dănuț zîmbi.

— Nu. Al Monicăi.

— Domnie fericită?

— Uite-te și tu...

Toți trei zîmbiră. Monica era roșie în haina întunecată de școală.

Olguța se înclină adînc în fața Monicăi, ținîndu-și șorțul în mînă.

— Măria-ta, în fața posterității, adică în istoria scrisă a Medelenilor, voi fi plecată damă de onoare a măriei-tale. Dar pînă atunci rog pe măria-ta să-mi încheie șorțul, să toarne ceaiul și să-mi spună ce-avem la istorie.

V

TÎNĂRUL ROMANCIER

Cele mai frumoase zile de primăvară nu le aduce april, firească lună de primăvară, ci uneori numai octombrie, gravă lună a toamnei.

Subt albastrul înăsprit al cerului, sînt zile de căldură aurie, limpezi pe pămîntul dur al toamnei, cu parfum de soare printre copacii morți în picioare și vrăbii gălăgioase, a căror veselie robustă are accentul rîsului copilăriei omenești.

Cînd vin aceste zile, copiii și vrăbiile se joacă pe străzi; noșnegii se așază pe scaune în fața casei, cu paltonul pe umeri și capul descoperit; femeile, primăvăratece în haine de toamnă, își scot mănușile ca să-și alinte șuvițele de pe tîmple; bărbații simt nevoia să fie tineri; tinerii, nevoia să fie frumoși; servitoarele care scutură covoare prin ogrăzi se opresc, privind cerul, și oftează surîzînd olteanului cu zarzavaturi, fercheșului sergent de zi sau rîndașului care fumează cu mînicile suflecate; găinele cotcodăcesc gutural ca vara, cînii se tăvălesc pe jos, rămînînd cu picioarele în sus; pisicile se-ntind pe-acoperișuri, lăsînd vacant locul de lîngă sobă; și liceenii fug de la școală, chiar dacă n-au întîlniri sentimentale, ca să se plimbe „în tunică".

Dănuț își lua ceaiul pe terasă. Toate mișcările-i erau mirate în soarele cald, care-l ademenise pe terasa condamnată pînă atunci din pricina frigului și a ploilor.

Se deșteptase ca de obicei la șapte și zece, deși era duminecă. În schimb, se lenevise în pat cu geamurile deschise

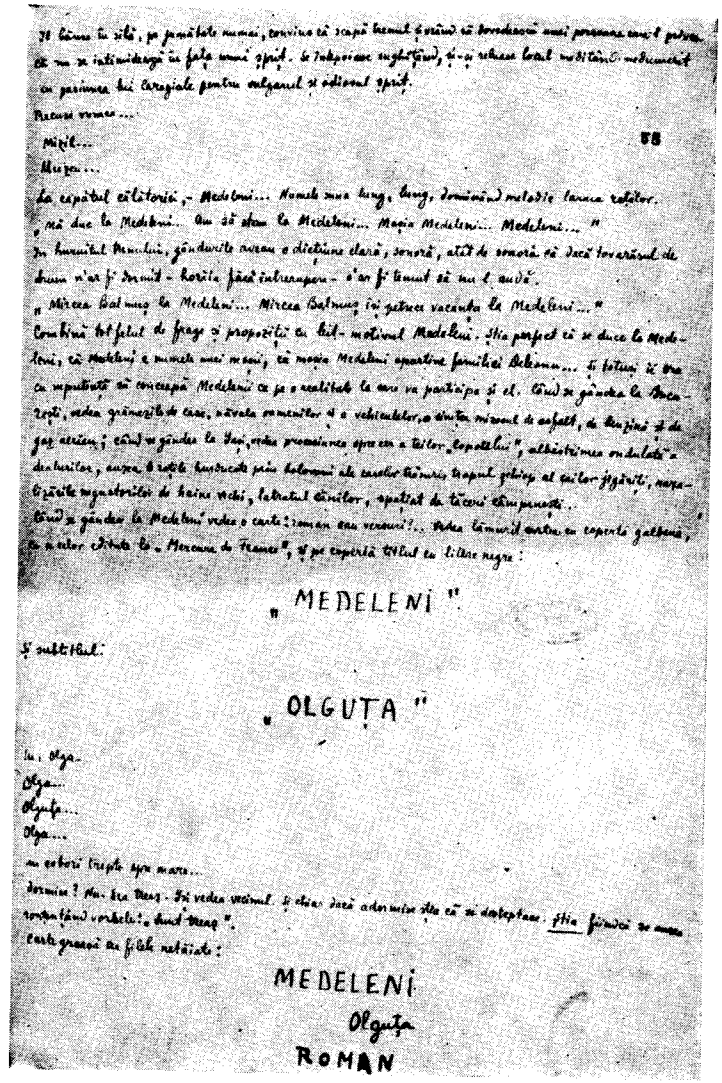
„MEDELENI"

„OLGUȚA"

ROMAN

ACADEMIA
BIBLIOTECA

Facsimil după vol. II, ms. *5985*, B.A.R.

Ionel Teodoreanu, copil, cu fratele său Puiuțu

și storurile ridicate. Se deșteptase în acordurile unui lied visat, fredonîndu-l:

„Die Rose, Die Lilie, Die Taube, die Sonne..."

Își făcuse baia cîntînd. Îmbrăcase o uniformă, pusă numai de vreo două-trei ori astă-primăvară, de postav cenușiu-închis, bine croită, care-l arăta zvelt cum era; își prinsese părul în rețeaua de cap și ieșise pe terasă, poruncind lui Gheorghiță să-i servească ceaiul acolo.

Mai avea un an de școală și isprăvea cu o epocă în care întîrziase. Era decis să-și facă universitatea la Iași. Nu-i era greu să-l convingă pe Herr Direktor că înscriindu-se la Facultatea de drept, practica simultană, pe care ar fi făcut-o în biuroul tatălui său, îi era necesară, întregindu-i învățătura teoretică. Vorbise în această privință cu doamna Deleanu, cîștigată mai dinainte pentru acest proiect.

Se ducea la Iași pentru Monica și pentru el. Nu-și simțea nici o aptitudine pentru drept și avocatură. Era hotărît să scrie, nu să învețe. De ani de zile acumulase un material bogat, pe care nu-l folosise. Vroia să debuteze în literatură cu un roman al cărui personaj principal să fie copilăria. În acel roman să răstoarne tot conținutul „turbincei lui Ivan". Dorea să-l construiască pe două planuri: unul, cel dintîi, de realitate direct și concret prezentată; al doilea, presimțit mai mult, de lirism înăbușit, care să dea lectorului, în timp ce urmărește acțiunea primului plan, impresia de muzică în vis. Toate siluetele realității să fie dublate de o lumină care să le dea conturul halucinant de precis, ireal totuși, al copacilor și caselor în orbitorul vifor neclintit al lunii pline. Poem și roman, mereu suprapuse. Contopire de viață și basm. Să aibă lectorul mereu impresia miracolului posibil, ca în epocile evanghelice, deși acțiunea să fie situată în realitatea contimporană. De altfel, asta-i copilăria. Copiii n-au cretinismul beat și serafic pe care li-l atribuie literatura confecționată în cofetării. Realitatea există pentru copii mai violent decît pentru omul matur, blazat de ea. Copilul n-o evită, o înfruntă mereu. Omul matur cearcă s-o uite, să scape de ea, copilul o caută, o caută și în povești. Dar realitatea conține, pentru copii, miracolul inexistent pentru omul matur.

Dacă scaunul de lemn din biuroul omului matur ar înflori deodată, supunîndu-se poruncii de primăvară a fraților săi din livadă, sau dacă în etacul omului matur, în noaptea Crăciunului, ar intra Moș Crăciun, fără ca uși să se fi deschis sau pași să fi răsunat — sau dacă în noaptea Învierii, întorcîndu-se de la biserică, ținînd în mînă lumînarea, ar întîlni un înger care și-ar aprinde lumînarea de la el, spunîndu-i: „Hristos a înviat", omul matur ar înnebuni, ar consulta un doctor de boli nervoase sau ar deveni idolatru.

Copiii nu sînt nici nebuni, nici îngrijorați de echilibrul minții lor, nici idolatri. Sînt fiii omului matur, carne din carnea lui, dar omul matur nu mai e copil, și ei sînt. Lucizi, înregistrează realitatea așa de clar și de amănunțit, că dacă n-ar fi distrați și uituci — copii — ar fi cei mai acerbi filozofi. Nebunii cred toate miracolele posibile, și poeții le văd aievea, deși nu-s. Și mai au copiii ceea ce numai adevărații poeți ai lumii au în rarele clipe cînd sînt: Mirarea. Dar copiii o au mereu; inconștienți de valoarea ei și dezinteresați, o trăiesc, n-o exploatează.

De aceea, romanul copilăriei trebuie să aibă realități precise, enigmatice totuși, prin ceva lăuntric, invizibil lectorului, cum sînt școlarii în vîrsta ingrată cînd poartă o dragoste adorabilă subt uniforma de liceu, care-i slutește mai tare. Să fie o senzație de dragoste, de îndrăgostire, în atmosfera romanului, fără ca micii eroi să iubească.

Eroii să se joace mereu. Să fie într-o continuă recreație. Să nu-i amestece în nici o dramă a părinților sau a altor persoane mari. Nici o tragedie matură să nu le impuie gesturi de liliputani actori. Să-i vadă lectorul mereu jucîndu-se — profesioniști ai capriciului — într-o vacanță ca toate vacanțele copilăriei, normală prin tot. Din cînd în cînd numai, viața, care treptat se adună în jurul lor, să fie vizibilă prin ceva: o melancolie, o durere. Atunci acea simplă prezență a vieții să arăte sfîșietoarea vremelnicie a copilăriei — care să capete prin aceasta o umbră de moarte — și exactele ei dimensiuni de sătuleț la poalele unui vulcan.

Trebuia să scrie acest roman. Vroia să retrăiască amănunțit dragostea lui pentru Monica, de atunci de cînd liniile de zare ale îndrăgostirii abia se limpezeau în sufletul lui de copil. Vroia s-o iubească din nou din clipa cînd o cunoscuse.

Și dragostea lui ca un vînt să-i aducă viul parfum al copilăriei. Simțea că numai cînd va isprăvi acest roman va fi copt, avînd într-adevăr vîrsta lui, schimbînd anotimpul sufletesc. Ca să-l scrie, însă, avea nevoie de prezența Monicăi. Numai ea îl aduna, îl lămurea și-i da exaltarea folositoare scrisului. Monica era singura fereastră deschisă pe sufletul lui. Visul, lîngă Monica, era energic și devenea creator. Prezența ei îl limita, dîndu-i intimitate. Monica era pentru el ca o hrubă în care visurile se închegau statui. Lîngă ea scrisese *Alunele veveriței*, lîngă ea, *Troița*, lîngă ea va scrie *Medelenii*, corabie pe care venea dragostea în alaiul copilăriei.

Totuși, nu putea numi inactivitate timpul petrecut la București. Lungile convorbiri cu Mircea erau un fel de pregătire a romanului viitor. Dănuț se îndoia dacă o va putea realiza pe Olguța:

— Olguța, în scris, va fi neverosimilă. Cînd eram copil nu mi-o puteam închipui dormind pe Olguța. Era într-o continuă efervescență. Avea ceva frenetic. Ea ducea toată casa. Pe mine mă prostea, după cîteva clipe de emulațiune, care mă consumau. Cred că-i imposibil s-o redau pe Olguța. Și decît s-o falșific, decît să-i încetinesc ritmul, prefer să renunț la ea.

Mircea susținea că în romanul lui Dănuț, Olguța va fi un suveran ordonator al întregei atmosfere. Ca soarele, ea va da umbrele și luminele romanului. Fără de ea, moș Gheorghe va fi un personaj inutil și convențional. Fără de ea, Monica nu va mai fi Monica. În sfîrșit, fără de Olguța, Buftea va părea energic și odios tiran al Monicăi. Mircea vedea în Olguța însăși inima romanului...

— ...Înțelegi, Dan, romanul tău nu va avea și nu trebuie să aibă acțiune. Dar lipsa acțiunii distruge un roman, face din el o grupare de fragmente statice. Ori, lipsa acestei acțiuni va fi înlocuită strălucit prin desfășurarea temperamentului Olguței. În peisajul Medelenilor, Olguța va fi apa curgătoare...

— Da, Mircea, ai dreptate, dar viteza sufletească a Olguței n-o am. Aș putea deveni Olguța într-o pagină, dar într-un roman întreg nu cred. Ca să descriu o succesiune de gesturi de-ale Olguței, trebuie să beau cîteva cafele negre. Să-mi zbîrnîie sîngele. Să-mi fie gîndul neprevăzut și vivace ca un zbor de rîndunică. Olguța cere o tensiune prea

mare ca s-o poți plagia sau reconstitui... Aș prefera s-o trimit la Slănic în timpul romanului și să vorbesc uneori despre ea, fără s-o introduc direct în acțiune. Sau să fi murit Olguța și să-și amintească Buftea despre ea, sau să istorisească năzdrăvănii de-ale ei moș Gheorghe.

— Dacă moare Olguța, mor și Medelenii...

— Impresia ta.

— Convingerea mea, și ți-am explicat și rațiunea ei. Olguța numai va da romanului energia realității. Fără de Olguța romanul tău e o poezie în proză, o altă *Troiță*, mai mare ca dimensiuni.

— Nu, Mircea... Și de altfel ți-am mai spus că Olguța într-un roman ar părea neverosimilă, ar fi chiar. Ar da o impresie de încordare obositoare pentru lector, ar părea antipatic precoce — și asta ar distruge atmosfera de copilărie normală, pe care vreau s-o realizez.

— Dan, nu fi vanitos! Spune că nu poți, nu că-ți strică.

— Poate! Am impresia că nu pot.

— Te înșeli!

— Mă cunosc.

— Nu te cunoști. Ești fratele Olguței. Nici nu-ți dai seamă de măsura în care sînteți frați. Eu știu mai bine.

— Nu văd!

— Un singur exemplu: v-am privit jucînd tenis. Erați identici. Același ritm. Dar asta n-ar fi mare lucru! Cum spuneai tu, aveți aceeași „viteză sufletească". Numai că Olguța o are trăind, iar tu o ai scriind. Înainte de a-mi arăta Monica unele notații din *Alunele veveriței*, credeam că ești un liric. M-am înșelat... E greu să-ți dovedesc, dar am intuiția că aveți aceeași viteză sufletească. Olguța va fi pentru tine dificultatea și tot ea va fi victoria. Ai copilărit cu Olguța, ești fratele ei. Creațiunea în care vei realiza tot ceea ce-i lăuntric la tine — energia — va fi Olguța. Greșala ta e convingerea că ar trebui să o plagiezi pe Olguța, cum spuneai. Nu! Pe Olguța o vei scoate din tine. Olguța e o virtualitate a ta, existînd întîmplător și în realitate. Cu ea te vei descoperi pe tine.

Discuțiile cu Mircea gravitau mai ales în jurul Olguței.

Dănuț plănuia ca romanul să aibă două decoruri centrale, cu radiațiuni speciale fiecare. Un decor în care să plaseze elementul cotidian al vieții, și altul de care să lege o emoție

de peste hotarul realității. Întîiul decor era ales: curtea moșiei Medeleni. Al doilea, însă, nu era încă fixat: ori podul casei, ori căsuța lui moș Gheorghe. Podul casei ar fi însemnat proeminența în romanul proiectat a lui Buftea. Podul era refugiul lui. În pod erau mobile scoase din viață și un trecut necunoscut, al străbunilor morți. Acolo Buftea singur era stăpîn. Dar căsuța lui moș Gheorghe era locul unde Buftea o cunoscuse pe Ileana Cosînzeana. Acolo tremurase întîia stea în sufletul botosului erou.

Mircea era de altă părere. Și podul, și căsuța lui moș Gheorghe. Podul trebuia să fie odihna și hrana de vis a „turbincei lui Ivan". Acolo „turbinca lui Ivan" se umplea de mister, de trecut, de prezent și de melancolie, larg deschisă, la adăpost de viață în calmul decorului vetust. Căsuța lui moș Gheorghe, însă, pe lîngă emoția din fața Ilenei Cosînzeana, avea alt rost: trebuia să dezvăluiască un nou aspect al Olguței, întregitor. Războinica, dîrza, ireductibila Olguța numai acolo putea fi „duduița moșului".

Scenă cu scenă, capitol cu capitol, versiune cu versiune, Mircea lupta pentru Olguța, apărînd întăietatea ei din roman, așa cum i-o indica realitatea.

Argumentul suprem, singurul eficient, fusese răspunsul Monicăi la scrisoarea în care Mircea îi reedita minuțios discuțiile referitoare la roman, cerîndu-i părerea.

...Și eu cred că ai dreptate. Sîntem douăzeci de eleve în clasa șaptea. Din cauza Olguței, toate avem note mici la conduită, dar se distrează și profesoara care le pune. Mă tem că Dănuț și cu mine, fără de Olguța, am fi avut zece la conduită, și n-am mai fi fost copii...

...Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne...

Aprinse o țigară.

— Zi de april!

Zîmbi cu ochii micșorați. Semăna cu Monica ziua aceasta limpede, plină de soare, gravă. Soarele îi juca pe genunchi. Închise ochii. Ar fi vrut să aibă capul Monicăi pe genunchi. Să fie singur cu ea, cum era cu soarele...

— S-s-salve, piciule!

— Bună dimineața, Tonel.

Înainte să-l vadă, auzise explozia pintenilor. Căci Tonel, după cum îi anunțase pe băieți în ziua plecării lor la Mede-

leni, renunțase la cariera intelectuală, alegînd cariera armelor, deocamdată a pintenilor. Pintenii lui Tonel erau mai guralivi chiar decît purtătorul lor. Era artilerist: sabie lungă, uniformă croită pe talie...

— N-n-nici K-k-kronprințul, bă, n-are t-t-talia lu Tonel!

...Cizme de lac, natural, cu rozete, și acei zurgălăi epici numiți pinteni cînd sînt destinați să intre în burta calului.

De cînd era artilerist trata pe foștii lui colegi de „pici", chiar și pe Dănuț. Venea regulat în Pitar-Moșu dumineca, după subsidii bănești, țigări, parfum, colonie, pudră, „c-c-conversații amicale" și plimbări la Șosea cu mașina.

— H-h-hai, bă, că e tîrziu!

— Unde, Tonel?

— L-l-la vernisaj, bă!

— Care vernisaj?

— L-l-la Ateneu, mă! P-p-pallă, mă, ă-ă-ăla cu p-palatu!

— Ce cauți tu la expoziții de pictură, Tonel? Te interesează?

— Ce-ce-ce, mă? Tonel e civil, mă? M-m-mă crezi m-moftangiu! A-a-am un *rendez-vous* c-o damă șic! M-m-mergi, bă?

— Așteaptă-mă.

Vernisajul expoziției lui Alexandru Pallă! Marele eveniment artistic al sezonului! Uitase! De cinci ani Alexandru Pallă nu mai făcuse expoziții în țară. Ținea s-o vadă. Făcu în treacăt o legătură între ceea ce-i spusese Gheorghiță și deschiderea expoziției Pallă. În timpul lipsei lui din București, venise Aneta cu o scrisoare din partea Adinei, întrebînd unde-i Dănuț. Gheorghiță cercase, fără succes, să obție scrisoarea. Înciudat, răspunsese că Dănuț a plecat la Iași și că nu se mai întoarce... Vra să zică, tot mai există Adina Stephano! Oare Ioana Pallă izbutise? Evident, da. O dată cu venirea toamnei o expediase pe Adina de la Sălcii? Probabil. Poate că o trecuse cumnatului ei... Ce putea să-i scrie lui Adina Stephano?

Porni împreună cu Tonel spre Ateneu.

— Piciule, ți-am văzut d-dama! Șic, mă! A-are limuzină!

— Care damă, Tonel?

— E-e-ec!

— ...?

— C-c-cîte ai, bă?

— Nici una, Tonel.

— Ce brașoave, bă? A-a-aia de la Gara de Nord. C-c-cînd ați f-făcut voiaj dă nos!

— Ce Gară de Nord, Tonel?

— M-m-măăă! Mă crezi fraier?! Pare rău... S-ș-știu de la Anetta, mă! M-mă faci să comit i-indiscreții!

— De unde-o cunoști tu pe Anetta?

— O-o p-pasadă, mă! P-pontam și eu d-dama, d-d-da' nici servanta nu-i rău! A-a-are crupă, mă!

Dănuț rîdea ca într-o grădină de zarzavaturi.

— P-piciule, n-o lăsa! S-stă bine, mă! P-palatu lui Pallă, bă! Ș-și casă cu chirie!

— Aha!

Tonel îi făcu din ochi, dîndu-i o sfîrlă peste burtă.

— T-t-trai, oțule! Ațin-te!

Se opriră în fața ușei laterale a Ateneului. Intrară din plin soare în umbră de coridor rece. Erau mai multe expoziții, vizitate numai de cîte un student cu hainele periate și părul lustruit, neclintit ca un copac scuturat, de grupuri de școlărițe înghesuite în tablourile pe care n-aveau voie să le pipăie, deși culorile erau atrăgătoare ca ale bomboanelor în borcanele vitrinei, și de pictorul expozant, fumîndu-și britanic luleaua în fața artei proprii și a profanilor calici.

O sală numai, răspîndea zvonul de piuituri și foșnet de mătăsuri ale seratelor dansante. Se îndreptară într-acolo. Întîia impresie era că nu se invită atîta lume într-o sală atît de mică. Înghesuială de tramvai ducînd publicul la curse, dar elegantă. Predominau femeile. Expoziție de parfumuri mai mult decît de pictură.

Tonel intră salutînd publicul cu o bătaie de pinteni, ca un sublocotenent de jandarmi venit să facă o discretă arestare în „lumea mare".

Dănuț rămase la ușă, desolidarizîndu-se de Tonel. Mătăsurile vorbeau franțuzește, intercalînd necontenitele exclamații admirative, care alcătuiesc vocabularul exclusiv al femeilor în fața picturii. Pereții ardeau de culori orgiace, ca vitraliile deschise pe izbucnirea toamnelor sau ca rugul zării de apus dus în galop de valuri verzi, din orizont în orizont. Se desprindea parcă un vînt fierbinte din culorile în care aceeași inimă puternică și pasionată bătea.

Ochii lui Dănuț străluciră. Deși era în afara ușei, se descoperise. Puterea și fastul mitologic al culorilor îl cucerise

deodată. Nu amănunțise nici un tablou în parte — era și greu cu atîta forfotă de lume — dar pereții iluminați îi împrejmuiseră sufletul ca un vîrtej, dîndu-i un ritm nebun de bacanală. La fel îl tulburase muzica lui Wagner.

— Ce idioți!

Apostrofa îi scăpase. Violența sîngelui dezlănțuit prefăcuse gîndul în vorbă. Un superb cap de bărbat, ușor surit la tîmple, cu ochi și barbă orientală, se întoarse zîmbind spre liceanul cu ochi și obraji entuziasmați și injurioasă sinceritate pentru vizitatorii expoziției.

— Îți place, tinere?

— Dumneavoastră sînteți pictorul Alexandru Pallă?

— Da, tinere, răspunse pictorul, cercetînd capul îndrăzneț al lui Dănuț.

— Isus i-a dat afară din templu, vorbi Dănuț emfatic pentru urechile dimprejur, mirîndu-se el singur de îndrăzneala lui.

Fața pictorului se încreți de rîs.

— Ai douăzeci de ani?

Dănuț dădu din cap, energic.

— Ești poet?

— Da.

De la egal la egal.

— Adia! Adia! *Enfin!*

Un val de lume îi despărți.

Dănuț se dădu la o parte în afara ușii. Recunoscuse ochii Adinei, alături de obrazul impertinent al Ioanei Pallă. Îi răsuna ciudat accentul de triumf copilăros cu care pictorul o întîmpinase pe Adina. Îi amintise propriul lui accent de demult, cînd și pentru el doamna Stephano era: „Adina! Adina!"

Vra să zică... Îi părea rău. Ar fi vrut să-l cunoască pe pictorul Pallă, să-i arate că el, Dănuț, merita să stea în templu, și că toți ceilalți trebuia să-i dea afară cu biciul.

Bietul om! Și el vedea în Adina ceea ce văzuse Dănuț! Și ce furtuni va stîrni Adina în sufletul unui om în care culorile erau ca hergheliile de cai sălbatici în puste...

Întîlnise în sfîrșit un om spre care sufletul izbucnise cu aplauze și aclamații, izbutise să schimbe o vorbă cu el — și iată, Adina Stephano era între ei. Păcat...

Postat lîngă ușă, aplecă din nou capul spre sarabanda culorilor. Privirea unui portret așezat în fața ușii, la loc de cinste, îl făcu să tresară. Ochii Adinei, zîmbetul Adinei, tenul de floare de măr, roșeața tomnatecă a părului, mînile încrucișate pe genunchi. Putea să se intituleze portretul *Fetița care vede și aude îngerii. N-o turburați! Tăcere!*

— Dănuț!

Văzu mișcarea buzelor și auzi numele nerostit. Încrucișase privirea Adinei prin mulțime și-și văzuse numele în buzele ei.

Plecă.

Auzi pași mărunți în urma lui, răsunînd pe trotuar.

— Dănuț!

Nu se opri.

— Dănuț!

Adina era lîngă el. Îl privea mirat și trist. Gîfîia. Era îmbrăcată cu un *tailleur* de catifea neagră, luminat de guleraș suplu al bluzei de matasă albă. Pe cap, o tocă de catifea neagră, cu chenarul ruginiu al șuvițelor de păr.

— Sărut mîna, doamnă.

Adina nu-i întinse mîna. Un zîmbet îi plîngea pe față, înclinîndu-i capul.

— Doamnă?

— Doamna Stephano, răspunse Dănuț, cu chipiul în mînă.

— Doamna Pallă, Dănuț.

— Aa! N-am știut. Felicitările mele, doamnă!

Mai mulți domni, ajungîndu-i din urmă, o salutară adînc pe Adina.

— Sărut mîna, doamnă, se înclină Dănuț pentru a doua oară, hotărît să plece.

— Dănuț... hai cu mine, Dănuț...

Vorbea abătut, blînd, cu ochii mari și capul aplecat pe o parte de același zîmbet.

Dănuț ridică din umeri. Vîntul și soarele îi aprindeau mișcări rotunde în păr.

— De ce te temi, Dănuț?... Acoperă-te, e soarele prea tare... Dănuț, hai cu mine, puțin numai...

Porniră alături. Tăceau amîndoi. Ceva trist îi despărțea. Pe Calea Victoriei fură întîmpinați pas cu pas de saluturi plecate, la care Adina răspundea distrat, și Dănuț, jenat. O luară la vale, pe strada Sfîntul Ionică.

Trecură dincolo de „Enescu".

— Vreau să-ți dau scrisorile tale, Dănuț...

Nu îndrăzni să-i spună iarăși „sărut mîna, doamnă", fiindcă văzuse tremurul lacrimilor în gene și în glas.

Traversară bulevardul și, pe rînd, străzile cunoscute ale celei dintîi iubiri de tinereță apărură lui Dănuț, aceleași, fără bătaia de inimă de atunci.

Se simțea ca la înmormîntarea unei rude indiferente. Tonul „sărut mîna, doamnă" îl ofensa prin odiosul convenționalism teatral, și altă soluție nu găsea. Nu-i spunea „Adina", fiindcă pentru el nu mai era „Adina", și era obligat să fie artificial față de Adina, care era — sau părea — naturală în „rolul trist".

Mergeau încet, cu o cadență agreabilă cînd te plimbi pe o alee de toamnă, răscolind straturile de frunze veștede cu piciorul, dar incomodă cînd vrei să ajungi undeva și să isprăvești mai repede.

Revăzu vitraliul albastru și tăbliță:

MICHEL STEPHANO
căpitan
din Marina comercială

De ce-o mai păstra?

Adina sună. Apăru Aneta, cu un zîmbet iscoditor.

Mirosea a pustiu în casă. Mobile împachetate, paie pe jos: dezordinea începutului de mutare.

Intrară în etac. Numai etacul mai continua să trăiască în clădirea moartă. Stăruia încă parfumul Adinei. Într-un vas erau tufănele. Pe măsuța de noapte, într-un medalion, o fotografie de-a lui Dănuț în costum de patinaj.

Adina își scoase toca din cap, se așeză pe marginea patului, îl privi pe Dănuț, apoi încăperea.

Ochii i se umplură de lacrimi.

Deschise buzele, le închise. Fața-i era palidă ca lumina prin care a căzut o pasăre ucisă. Se ridică. Umblă în dulap, scoase un cofret de fildeș adus din Italia...

— Dănuț... aici... aici... scrisorile tale...

Marele suspin al plînsului o cutremura toată, dîndu-i o respirație învălmășită. Lăsă cofretul pe un scaun și căzu pe pat, plîngînd cu fața în așternut.

Ochii lui Dănuț se aburiră. Era atît de deznădăjduit plînsul Adinei și trupul ei zguduit, în casa cu trecut împachetat, încît jalea îl birui, grea și deodată asupra lui.

Plîngeau alături amîndoi, pe același pat al iubirii lor. Și, ca împotriva unui îngheț nemilos, trupurile lor se alipiră, căutînd adăpostul căldurii omenești. Plîngeau strînși unul în altul, umăr lîngă umăr, tîmplă lîngă tîmplă.

Cu ochii închiși, ca prin somn, Adina cuprinse cu brațele capul lui Dănuț, cufundîndu-și fața în părul lui. Plîngea și-l săruta. Buclă cu buclă, șuviță cu șuviță, îl săruta ca pe un cap de mort iubit, îmbrăcîndu-i tîmplele în jilava căldură a buzelor și-a lacrimilor.

Dănuț își răsuci capul îngreuiat de o vibrație de întuneric opac. Buzele lui întîlniră buzele Adinei, ude, calde, arse. Se sărutară lung, lacomi, flămînzi, ciocnindu-și dinții, mușcîndu-și buzele, îndurerîndu-se, dînd sărutării țipătul sîngelui. Brațele se cuprindeau, se încleștau, dezmierdau, dezbrăcau, smulgeau, chemau, ademeneau, porunceau, luptau — flăcări aiurite.

— Adina!

— Dănuț!

Răsunase vechiul gemăt.

Zbor nebun deasupra unei prăpăstii cu vîrtejuri mohorîte și fulgere orbitoare.

— Dănuț!...

Prăvălire rănită în prăpastii fără fund. Deznădejdea vertiginoasă a fericirii vertiginoase...

Dulce ca o tînguire de vioară în cerul pierdut: „Dănuț"...

Muți, palizi, devastați, erau unul lîngă altul, străini ca doi morți în raclele lor.

Își așezară hainele, tăcuți, ca prin întuneric.

Dănuț ținea ochii în jos.

Se auzi motorul unui automobil. Se oprise la poartă. Răsunară două semnale ale claxonului.

Aneta se precipită în odaie fără să bată la ușă.

— A venit domnul!
— Bine. Spune-i să aștepte.
Dănuț își luă chipiul. Adina îl urmărea cu ochii rătăciți.
— Dănuț! Dănuț... Să păstrez casa pentru noi?
— Nu.
— Dănuț... rămîi, Dănuț drag...
Îl apucă de pieptul tunicei, ghemuindu-se în el, cu ochii iluminați ca de un tremur de fulgere.
Se auzeau pași în curte și voci.
Dănuț se scutură.
— Scrisorile, Dănuț...
— Arde-le.
Trecu în goană prin sofragerie. Aștepta.
Nu mai putea aștepta. Ieși afară. Trecu hotărît prin curte, prin fața șoferului blazat. Trecu înainte, înainte.
Avea în nări parfumul Adinei și din haine parcă și din mișcări i se pulveriza mereu.
— Ce murdărie! Ce murdărie!
Din toate părțile soarele, soarele curat subt cerul albastru. Zi limpede și gravă de april.
Monica! Monica!
Unde erau marile aripi de lebădă cerească ale îngerului dragostii lui? Unde? Se înăcriseră deodată, fleșcăite, ca o vulgară frișcă.
— Ce murdărie! Doamne-Doamne!
Mergea în goană, cu spinarea aplecată. Un claxon cîrîi aspru. Întoarse capul, se dădu în lături. Adina, între Ioana Pallă și Alexandru Pallă, ca o fetiță adusă de la o înmormîntare. Amîndoi erau aplecați asupra ei. Limuzina trecu.
— Ce murdărie!
Se simțea netrebnic și bătrîn.
O luă pe bulevard la deal, fără să vadă, fără s-audă, mergînd, mergînd.
— Hei, tinere! Băiețaș! Numărul 432!
Întoarse capul.
— În ce clasă?
Se apropie, ducînd instinctiv mîna la chipiu.
— A! Dumneata ești, Deleanu! Bine, Deleanu, ce Dumnezeu, nu ești încă student!

— Mă iertați, domnule director, eram preocupat...
— Bine-bine! Tot elev bun?
— ... Dă!
— Bună ziua, Deleanu.
— Vă salut, domnule director.
Făcu vreo cîțiva pași. Se opri. Un zîmbet i se închega pe față. Bine că nu-l prinsese fumînd pe stradă!
Și zîmbi, un zîmbet la care participau și plămînii.
Slavă Domnului! Era încă elevul Dan Deleanu dintr-a opta modernă!

Redactor responsabil : AURELIA RUSU
Tehnoredactor : MINA CANTEMIR

Dat la cules 05.01.1968. Bun de tipar 15.05.1968. Apărut 1968. Tiraj 20 180 ex. 1/1 legate. Hîrtie scris I A de 63 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 27,26. Coli tipar 30. Planşe tipo 6. A. nr. 19 150/1967. C.Z. pentru bibliotecile mari şi mici 859—0.

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — Republica Socialistă România, comanda nr. 80 014

TABLA ILUSTRAȚIILOR

Ionel Teodoreanu în 1910 ..... 32— 33
Ionel Teodoreanu, în perioada
Jucăriilor pentru Lily ..... 32— 33
Proiect de titlu la vol. II, din *La Medeleni*.. 32— 33
Ionel Teodoreanu, adolescent..... 32— 33
Ionel Teodoreanu, în 1919 ..... 192—193
În perioada elaborării trilogiei *La Medeleni*.. 192—193
Ionel Teodoreanu cu copiii ..... 224—225
Ionel Teodoreanu în vestita-i rubașcă ..... 224—225
Facsimil după vol. II, ms. *5985*, B.A.R. .... 464—465
Sfîrșitul vol. II, ms. *5985*, B.A.R. ..... 464—465
Ionel Teodoreanu cu Paraschiva
și Tudor Arghezi, în 1927 ..... 464—465
Ionel Teodoreanu, copil, cu fratele său Puiuțu 464—465

CUPRINS

LA MEDELENI *
DRUMURI

Partea întîia

I Sfîrșitul unui an școlar 13
II „Il était un petit pommier" 62
III Escapada Olguței 104

Partea doua

I O noapte 173
II O zi 216
III O noapte 289

Partea treia

I Ioana Pallă 319
II Rodica 371
III Monica 419
IV Titlul romanului 444
V Tînărul romancier 464

Tabla ilustrațiilor 478